

עדר

'שואבים' רוח הקודש'

כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה
לא ראה שמחה מימיו
(משנה)

אמר רבי יהושע בן לוי
למה נקרא שמה בית שואבה
שמשם שואבים רוח הקודש
(ירושלמי סוכה ה א)

ב"ה

תוכן העניינים

5	פתח דבר
9	הסכמות
11	פירוש אור שמחה
19	תמצית הסוגיה
21	השוואות בבלי וירושלמי
27	תוכן המפתח
57	ספר המפתח
97	אוצר מפרשי ירושלמי
255	כיצד תורמין
259	הסבר על חשיבות לימוד משולב בבלי וירושלמי
260	לוח שילוב בבלי וירושלמי
324	לוח דף היומי ירושלמי
344	על חשיבות לימוד הירושלמי (בשפות: לשון הקודש, יידיש, אנגלית, צרפתית וספרדית) -----

ב"ה, ערב סוכות תשפ"א

'שואבים רוח הקודש'

כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו. (משנה)
אמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה. שמשם שואבים רוח הקודש. מהשמחה שאבו השראת השכינה כל אחד כפי ערכו. (ירושלמי סוכה ה א/ אור שמחה)

מהות רוח הקודש

הנשמה מצד עצמה יש לה כוח ראייה וידיעה כמעט בלי גבול, אלא שחומריות האדם מהווה מסך מבדיל ומעבב. וכשהאדם מגיע לטהרת הנפש המסך עובר מכנגדו ונפתחים לו כל מעינות החכמה וזהו רוח הקודש. וכשהאדם מגיע לדרגת רוח הקודש הוא ראוי לקבל נבואה ולהבינה: [אביר יוסף (ריינמאן)] – סוכות לשמחת בית השואבה עמ' שצב ע"פ רש"י שמות לא ג]

גם בזמן הזה ניתן לשאוב רוח הקודש

כתב בשפת אמת (סוכות תרמ"ו ד"ה בשמחת): 'וכפי השמחה והשירות שהי' בבית המקדש, כך שרה עליהם רוח הקודש. ומשם שואבים הוא לעולם, שגם עתה יכולין במצות הסוכה לעורר השמחה שהיתה בבית המקדש בימים הללו ולשאוב הארת רוח הקודש משם'.

מה בספר?

סוגיית 'שאיבת רוח הקודש' בירושלמי, רחבה היא מני ים. בספר זה שלפניכם נלקטו במאה רעיונות שונים, סביב השמחה והשאיבה שהיתה שם.

חידושי וביאורי רבותינו שנלקטו, מסודרים דיבור דיבור על אופן במדורי הספר: פירוש 'אור שמחה', 'השוואות הבבלי והירושלמי', 'תוכן המפתח' 'ספר המפתח' ו'אוצר מפרשי ירושלמי'.

ב'**תוכן המפתח** נמצאים הענינים שבסוגיה. ב'**ספר המפתח** נמצאים שמות הספרים שבכל ענין. וב'**אוצר** נמצא ציטוט הלשון של כל ספר.

בכל מדור מצוין העמוד למדור הבא. לדוגמא: ב'**תוכן המפתח** בענין 'רוח הקודש' מצוין מספר העמוד שענין זה נמצא ב'**ספר המפתח** עם רשימת הספרים הדנים בו. ב'**ספר המפתח** בכל ספר מצוין העמוד בו מופיע ציטוט הלשון הנמצא ב'**אוצר**.'

במהדורה הדיגיטלית הוספנו קישורים בין המדורים וניתן לעבור ביניהם על ידי לחיצה על מספר העמוד.

עצה לזירוז שמחת בית השואבה בבית המקדש השלישי

בציפיה לשמחת בית השואבה בבניין בית שלישי במהרה בימינו, נשתדל שתתקיים הגימטריא שחידש רבי יוסף חיים זוננפעלד זי"ע, על הפסוק 'צִיּוֹן בְּמִשְׁפַּט תִּפְדָּה וְשָׁבִיָּה בְּצֶדֶקָה' (ישעיה א, כז).

'ציון במשפט תפדה' = 1,076 = 'תלמוד ירושלמי'

'ושביה בצדקה' = 524 = 'תלמוד בבלי'

ודרש שבאה גימטריא זו לרמז שבשעה שאף לימוד הירושלמי ילמד על ידי הכלל, נזכה לפדיית ציון ולשיבת שבות עמנו ובניין בית המקדש.

לברר מקחן של צדיקים

רצון המכון הוא להוסיף בס"ד 100,000 לומדי ירושלמי וזאת באמצעות הוצאת מהדורה חדשה של תלמוד הירושלמי כדוגמת ספר זה. והרגלת לימוד שילוב הבבלי והירושלמי, ולימוד הדף היומי ירושלמי. בסוף הספר צורפו לוחות ללימוד משולב של בבלי וירושלמי, ודף היומי ירושלמי.

פתח דבר

[7]

בס"ד עד היום יצאו המסכתות ברכות כרך א', פסחים (כרכים א' ז' ח'), ראש השנה, יומא, תענית, מגילה, חגיגה, סנהדרין. סוגיית 'יבנה המקדש' לימי בין המצרים. סוגיית 'שואבים רוח הקודש' לסוכות. סוגיית 'ארור המן ברוך מרדכי' לפורים.

הפצה ראשית – עטרת סופרים. טלפון: 8010012-02 דוא"ל: sfrim.s@gmail.com

נבקש אם יש באפשרותכם ליטול חלק ולהיות שותפים במצוות הפצת לימוד הירושלמי שהוא בחינת מת מצווה שהכול קרוביו. ועל ידי כך לזכות את כלל ישראל שיוכל ללמוד ירושלמי במתכונת ספר זה.

בתרומתכם תזכו גם לברך מקחן של רבי יוחנן מחבר הירושלמי והתנאים והאמוראים שדבריהם הובאו בתלמוד זה, שעל מעלת בירור מקחן של צדיקים נאמר כאילו מקיים עשרת הדברות וחמשה חומשי תורה. (בר"ר ח"י שרה/ תוס' על התורה שם).

[ביצד תורמין - ראה בעמוד 255.](#)

בספר זה בסופו הובא הסבר על חשיבות לימוד הירושלמי. ההסבר נכתב בחמשה שפות. 'לשון קודש', 'יידיש', 'אנגלית', 'צרפתית', ו'ספרדית'.

יש רשות להעתיק לצלם ולעשות כל פעולה לצורך הפצת לימוד התורה הזאת, ואף מצווה לעשות כך. זכויות השימוש בספר לצורכי מסחר שמורות למכון 'דרכי שמחה'.

הכרת הטוב

יישר כוח להרב החסיד הר"ר החפץ בעילום שמו שהוזיל זהב מכיסו וזיכה את כלל ישראל בספר זה היוצא לאור מתוך כרך ד' בירושלמי סוכה בס"ד. יהי רצון שתעמוד לו הזכות להרבות תורה ויראת שמים כרצון לבו הטהור. ויזכה הוא ובני משפחתו לחופנים גדושות בבריאות ובפרנסה ונחת מכל יוצאי חלציו מתוך שמחה ומנוחת הנפש.

זכות זיכוי הרבים בלימוד סוגיית 'שואבים רוח הקודש', תהיה לעילוי נשמת רבי משה בן רבי אברהם זצ"ל. רבי משה ב"ר יוסף זאב זצ"ל. וזוג' מרת הינדא ב"ר חיים צבי ע"ה.

הברכה לידידי הר"ר יהודה איזראעל על חלקו הרב בקיום והפצת לימוד הירושלמי. יהי רצון שתעמוד לו הזכות לראות נחת מכל יוצאי חלציו בבריאות הצלחה ושמחה כל הימים.

עריכת 'ספר המפתח' נעשתה על ידי הר"ר ישראל מאיר וואלך, ו'השוואות הבבלי' על ידי הר"ר שרגא אספיס. תשואות חן להם.

בשם מכון 'דרכי שמחה'

ישראל צישינסקי

וזאת הברכה

גדולי ומאורי ישראל מכל החוגים והעדות שלחו את ברכתם

להוגים בתלמוד הירושלמי, לעושים במלאכת המחשבת, ולכל אשר נדבו ליבו למלאכה, להלן לקט חלקי

פנחס הקסן

אנשי אגודת אשכנזי ירושלים וישיבת "בית שמש"
בירוקה, נח.

ח' כסלו לסדר מלאכי אלפים עולים
ותחשבו בני יצורא

מעיק ידידי חיקך מאד נעלה הרהיג ורח פהים
כשיה מוהרי ישראל יצחק צישנסקי שליט"א עורך
אחראי במסגרת דרכי שמחה על ירושלמי.

אחדות בירידות

נתמלא הבית אורה נר מצוה ואור תורה בהתקבלי ג'
מסכת מירושלמי (יומא סוכה וסנהדרין) עם פ'
אור שמחה, עם מקורות וציורים ומפתחות באותיות
נהדרות על נייר מהודר ויפה כול נאה כל יאה ממש
בכתיב מלכות סאן מלכא רבנן וידי שתוכי להוציא
לאור על כל הירושלמי ולהרבות תורה בישראל
בלימוד תלמוד הירושלמי אשר יח' מונח כמעט
כאן שאין לו חופכין ואשרים שוכתם להיות
חלק מהמסדרים ומהמפעל הגדול הזה ואשרי לו
לדור שהתקן חלק שמחה צוקלי ח' שרי ברכו
שעילה לו רעיון זה ללמוד ירושלמי יומית ופעל
למעשה להפיץ הרעיון ואחרי מ' הנהיג הפני
מנחם צוקלי וביה עכשיו להבחי' כיק אומרי
שליט"א עבצא.

וגבר בקשתו להביע אומר ולחוות דעתו האין
ובמה אפשר לשפר מפעל הענקי זה למען יהא דבר
שלם ומתוקן, אמת כי כל מפעל גדול כזה ישחפר
מיד הוצא להוצאת, ורשי הקדוש עשה ב' או ג'
מהירות ואין ותיקן מסהודא לסהודא, והכא נמי ודאי שיהיו תיקונים ושיפורים א"ה חוץ
מטעונו הדפוס.

והנה דבריה פה עם ח' שבכולל שלטו והראתי
להם הגני וכולם התפעלו ממש מכללת יופי בכל
המוכנים.

אלו דברי ידידו אשר הספקתי מתוך חסרות לציון
כמה הערות והחכם יוסף לקח וידי שיובה לברך על
המוסגר חכות גדול הוא שנפל בגורלו להיות אחראי
על מפעל קדוש וגדול כזה השם יצליח דרכו מעתה
ועד עולם המעתיב בעדו ומסכרו להצלחה בלב
ונפש.

אלחנן טריר ודי וילפין
מרוסיה וקיסין
רב וירם בלונדון נח.
חבר הברית והמסכת קמלת העידים

ב"ה

יום ב' פ' אח"ק, ח"י למסמונים, תשס"ב לפ"ק
מעיק הרבנים הגאונים, מאורי אור שמחה, אנשי
מפעל התלמוד הירושלמי, ובראשם הגה"ח וכו'
מוה"ר נ. רוטשטיין שליט"א ראש ישיבת נור
התורה

אחדות בירידות הגני מאשר בזה קבלת הגני מסכתות
יומא-סוכה-סנהדרין, שיצאו לאור על ידי מערכת הדי
ברוך פאר והוד מכל הבחינות, דבר גדול ונשגב עלה
ביר מפעלכם, לזכות עולם התורה, ולומדיה.

תלכו מחיל אל חיל לברך על המוסגר בעזרת ח'
בגבורים, בגבורתה של תורה.

וח' הטוב יוכנו ללמוד ולהנות בתורה, וציון במשפט
תפרה ושכי' בצדקה, כרמון מפי גדולים על שני
התלמודים הבבלי והירושלמי, ותחזינה עינינו בשב
ח' לציון ברחמים.

החור"ח ביקרא דאריאחא

דגל הירושלמי

יפתי צבי הלברשטאם

אנשי' באבוב

ב"ה, יום שנכפל בו כי טוב לסי' וירא י"ג מרחשון
תשס"ב לפ"ק

רבות נפלאות ונתינת לחזות בנעום לחזות בנעום
עבודת הקדוש של הדפסת שלט מסכתות מתלמוד
ירושלמי בעריכה נאה ומהודרת, מעוטת עם פ' אור
שמחה המאיר עינים ומשמח לב בהבנת הדברים
כפשוטן, ועם ילקוט תוספות הראשונים על האמור
בירושלמי, ומחבר לסהודא אסף מפרשים ומפתח
המעידי ומראה מקום לאלפי ספרים ודקלי וטרי
ברבדי חכמי ירושלים ז"ל, אשרי חלקם של העוסקים
במצוה זו שנתגלגלה זכות בכירה על ידיהם לעשות
אזנים לדברי התורה הזאת כסוב סעם ודעת למען
להקל להצמאים לבר' מירושלים לגשת לשולחן
הערין ומוכן לאכול מפריה ולשכנע ממונה.

ישר חילם לאורייתא, ועליהם אמר הכתוב ומצריקי
הרבים ככוכבים לעולם ועד, בדודאי יתרו הקובעים
עתים בלימוד הירושלמי הודות למפעלם הטוב.

ויחי רצון שזכות כל התנאים והאמוראים יעמוד
בעד להצליח להמשיך במלאכת שמים לזכות את
ישראל בעד מסכתות בדרך הגיל, עד שיוכן לברך
על גמרה של תלמי הירושלמי, ויאחזו רבים לאורה
ומלאה הארץ דעה בינה והשכל.

הבר"ח לכבוד התורה ולומדי' ומפיצי' ומריצי'

יפתי צבי הלברשטאם

פינחס מנחם אלטר
בירוקה מנחם וצללה
ירושלים, שפת אמת 3 תר. 124
בחי'.

ר"ת, עשיק לסדר ולפרט יאשר ברכו ח' לפ"ק
נהניתי לראות את דפי המסדה הנאת של הירושלמי
עמי' סוכה - הגלמוד כעת בדף יומי - ע"פ אור
שמחה, וזכות מייסד דף יומי ירושלמי, כיק אחי
אדמיר זצ"ל בעל לב שמחה תנן על העורכים ש'
אשר שרדו לעשות מלאכה נאה לזכרו.

יפתי צבי הלברשטאם

"צחק טובי" ווייס
דיין ומורי' דיק' מחזיקי הדת
אנטווערפן

בס"ד אור ליום ד' לס' וישלח תשס"ב
כבוד הרבנים הגאונים שליט"א חב"י מנחם ודרכי שמחה
בראשות הרב הגאון מוה"ר נחום רוטשטיין שליט"א
אחזקתם בכבוד ומוקרה.

בתורה ובמשמחה קבלתי מכם הספרים הקדושים תלמוד
ירושלמי מסכתות סוכה יומא וסנהדרין, נתמלא הבית
אורה בראותי עבודתכם הגדולה בהוצאתכם לאור
תלמוד ירושלמי עם פירוש אור שמחה שהוא חמצי
פירוש רבותינו מפרשי הירושלמי וטובן לכל לומדי
הירושלמי, שביה נתרבו בדורנו ע"י התעודות כיק
אדמירי חלק שמחה צוקלי ח'.

אין ספק שרבים ירכו אתכם על הביאכם לכלל
ישראל אוצר נחמד זה וקיימתם מה שכתב רש"י הק'
ר"פ משפטים אשר תשים לפניהם כשלתן ערוך וטובן
לאכול לפני האדם, תבא עליכם ברכה, ותוכי כולכם
יחד לברך על המוסגר בביאור כל תלמוד הירושלמי
ותוכי בזה את כלל ישראל.

ואחתום בברכה מרובה ובכבוד רב

יפתי צבי הלברשטאם

מנחם מנחם משה התורה הקסן
רבי חיים קניבסקי שליט"א

בס"ד תמוז תשע"ה

לכבוד הרה"ח ר' ..... שליט"א

הנה סוכן דרכי שמחה עושה גדולות ונצורות
במהירות חדשה ומהודרת מאד את תלמוד
הירושלמי אשר הוא כידוע כספר החתום, והם עשו
עבודה נפלאה וחשוב ביותר לתמוך בהם ביר רחבה
ולתמוך את קרן תורה א"י.

ובזכות זה תוכי לאריכות ימים ושנים טובות והצלחה
ונחת מכל יצור.

יפתי צבי הלברשטאם

אור שמחה

ירושלמי סוכה פ"ה ה"א (חלק מההלכה)

הַחֲלִיל חֲמִשָּׁה וְשֵׁשָׁה, זֶה חֲלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. אָמְרוּ כָּל מִי שֶׁלֹּא רָאָה שְׂמֻחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה לֹא רָאָה שְׂמֻחָה מִיָּמָיו. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי לָמָּה נִקְרָא שְׂמָה בֵּית שׁוֹאֵבָה, שֶׁמֶשֶׁם שׁוֹאֵבִים רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. עַל שֵׁם, וּשְׂאֵבָתָם מִים בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעֲיָנִי הַיְּשׁוּעָה.

דִּלְמָא. רַבִּי לֵוִי וְיִהוּדָה בַּר נַחֲמָן, הָווּן נִסְבִּין תַּרְתִּין סִלְעִין מִיעוּל מַצְמָתָא קֹהֲלָא, קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן. עָאֵל רַבִּי לֵוִי וְדָרֵשׁ, יוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי מִשְׁבֵּט אֲשֶׁר הָיָה, דְּכֹתִיב אֲשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ אֶת יֹשְׁבֵי עֲפֹ וְאֶת יוֹשְׁבֵי צִידוֹן. וְכֹתִיב קוּם לָךְ צִרְפָּתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן.

עָאֵל רַבִּי יוֹחָנָן וְדָרֵשׁ, יוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי מִזְבּוּלָן הָיָה, דְּכֹתִיב וַיַּעַל הַגּוֹרֵל הַשְּׁלִישִׁי לְבִנֵּי זְבוּלָן, וְכֹתִיב וּמִשָּׁם עָבַר קִדְמָה מִזְרָחָה, גֵּתָה חֶפֶר, עֵתָה קָצִין. וְכֹתִיב כְּדָבָר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד עֲבָדָיו יוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי הַנָּבִיא אֲשֶׁר מָגַת הַחֶפֶר.

בְּשִׁבְתָּא חֲרִיטָא. אָמַר רַבִּי לֵוִי לְיִהוּדָה בַּר נַחֲמָן, סָב לָךְ אֲלִין תַּרְתִּין סִלְעִיָא וְעוּל מַצְמָתָא קֹהֲלָא קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן. עָאֵל וְאָמַר קוּמִיהוּן, יָפָה לְמַדְנֵי רַבִּי יוֹחָנָן, אֲמוּ מֵאֲשֶׁר וְאָבִיו מִזְבּוּלָן. וַיִּרְכְּתוּ עַל צִידוֹן, יִרְדָּ שְׁנִיצָא מִמֶּנָּה מִצִּידוֹן הָיָה.

וְהִכְתִּיב וַיִּרְדָּ יָפוֹ, לֹא צִרְכָּא דִּילָא וַיִּרְדָּ עֲפֹ. אָמַר רַבִּי יוֹנָה, יוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי מִעוּלֵי רִגְלִים הָיָה, וְנִכְנָס לְשְׂמֻחַת בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה וְשָׁרַת עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. לְלַמֶּדְךָ, שְׂאִין רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה אֶלָּא עַל לֵב שְׂמִיחָה. מֵאִי טַעְמָא, וְהָיָה כְּנֻגָּן הַמְּנֻגָּן וְתָהִי עָלָיו יָד ה'. אָמַר רַבִּי בְּנִימִין בַּר לֵוִי, וְהָיָה כְּנֻגָּן בְּמֻנְגָּן אִין כְּתִיב כָּאן, אֶלָּא וְהָיָה כְּנֻגָּן הַמְּנֻגָּן.

פירוש 'אור שמחה'

שנינו במשנה [סוכה ה א]: הַחֲלִיל חֲמִשָּׁה וְשֵׁשָׁה. הניגון בחליל בחג הסוכות אינו דוחה לא את השבת ולא את היום טוב. לפיכך כשחלים יום טוב ושבת בשני ימים נפרדים נותרו חמשה ימים מתוך שבעת ימי החג שמותר לנגן בהם בחליל. וכשחלים יום טוב ושבת יחד באותו יום, נותרו ששה ימים: [ר' עובדיה מברטנורא] זֶה חֲלִיל שֶׁל בֵּית הַשּׁוֹאֵבָה. כשהיה בית המקדש קיים היו נוהגים שמחה יתירה בחג הסוכות

והיו מזמרים בכלי זמר כדי להרבות השמחה. ונקראת שמחה זו על שם החליל לפי שקולו נשמע יותר משאר כלי זמר. [פירוש המשנה לרמב"ם, ר' עובדיה מברטנורא] בית שואבה נקרא המקום שהתקינו כדי לשמוח בו בחג הסוכות. וכן מצינו על דרך זו כמה מקומות בבית המקדש שנקראו בית כדתנן (תמיד א א) בשלשה מקומות הכהנים שומרים בבית המקדש. בבית אבטינס, בבית הניצוץ, ובבית המוקד. ונקרא שואבה לפי ששאבו שם רוח הקודש: [פירוש המשנה לרמב"ם/ בית המדרש/ לקמן] **אָמְרוּ כָּל מִי שֶׁלֹא רָאָה שְׂמַחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה לֹא רָאָה שְׂמֻחָה מִיָּמָיו.** פירוש, שמחה שלמה כמותה. לפי ששאבו ממנה רוח הקודש: [מאירי/ ע"פ מאירי]

אומרת הגמרא [ירושלמי שם]: **אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻעַ בֶּן לֵוִי לָמָּה נִקְרָא שְׂמָה בֵּית שְׁוֹאֵבָה.** מה שייך לשון שואבה על שמחה שהיתה במקדש. ואם נאמר ששואבה הכוונה ששמחו על שאיבת המים לניסוך, הרי השאיבה לא הייתה 'בבית' ומהו לשון 'בית' השואבה: [יפה מראה]

ומשני, אלא **שְׂמֻשָּׁם שְׁוֹאֵבִים רוּחַ הַקֹּדֶשׁ.** מהשמחה שאבו השראת השכינה כל אחד כפי ערכו. לשון שאיבה שייך גם משפע רוחני, והוא על דרך משל כאדם השואב מים ממעיין. ולפי שחג הסוכות זמנו לאחר יום הכיפורים שנמחלו בו העוונות ונעשו ישראל טהורים, ונצטוונו לשמוח בו בבית המקדש כפי שנאמר (ויקרא כג מ) **וּשְׂמַחְתֶּם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם שִׁבְעַת יָמִים,** זכו להגיע באמצעותם לדרגת שמחה שהבאתם להשראת השכינה. וזהו בית השואבה, בית ששאבו בו רוח הקודש:

[ע"פ ירושלמי סנהדרין י ב, רש"י ע"ז כ ב ד"ה ליד, תוס' נ ב ד"ה ורבנן, רד"ק ישעיהו יב ג, ע"פ יפה מראה, שפת אמת – סוכות תרמ"א ד"ה ואיתא, תפארת ציון – בראשית רבה שם ד"ה שמשם, אמרי אמת – שבת חוה"מ סוכות תרע"ז, ע"פ רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ב/ בית המדרש]

מהות רוח הקודש

הנשמה מצד עצמה יש לה כוח ראייה וידיעה כמעט בלי גבול, אלא שחומריות האדם מהווה מסך מבדיל ומעכב. וכשהאדם מגיע לטהרת הנפש המסך עובר מכנגדו ונפתחים לו כל מעינות החכמה וזהו רוח הקודש. וכשהאדם מגיע לדרגת רוח הקודש הוא ראוי לקבל נבואה ולהבינה. [אביר יוסף (ריינמאן) – סוכות לשמחת בית השואבה עמ' שצב ע"פ רש"י שמות לא ג]

וכן מצאנו בפסוק שעל ידי ששון שואבים רוח הקודש **על שם**. כפי שנאמר (ישעיה יב, ג) **וּשְׂאֲבָתֶם מִים בְּשִׁשּׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְּשׁוּעָה**. לעתיד לבוא כשיבנה בית המקדש השלישי, על ידי שתהיו בו בששון תשאבו רוח הקודש הנמשלת למים, ממעיינות השפע האלוקי שיהיה בזמן הישועה: [ע"פ אלשיך ישעיהו יב ג ונדרי תודה – פר' אמור עמ' תשט-ב ד"ה ועל]

בפסוק לפני ושאבתם מים בששון נאמר (שם ב) **הֲנֵה אֶל יְשׁוּעָתִי אֲבֹטָה וְלֹא אֶפְחֵד כִּי עֲזִי וְזִמְרָת יְהוָה הוֹי"ה לִי לְיִשׁוּעָה**. ופירושו, הנה כי אתה קל ישועתי לכן אבטח ולא אפחד, כי אתה עוזי להיסמך עליך. וזמרת, לזמרה. יה הו"ה. שמך י-ה שהוא בזמן הגלות, יהיה הו"ה בזמן הגאולה ויהיה כיסאך שלם. ויהי לי לישועה. וגם לי תבוא אז הישועה, כדרך מלך בשר ודם שביום שמחת ליבו מתיר את האסורים להוציאם מבית הסוהר. והנה יהיה זה בעת קיבוץ גלויות שעליו דיברו הפסוקים עד כה כאומרם (שם יא ו, יב) **וְגָר זָאֵב עִם כֶּבֶשׂ וְכו' וְנָשָׂא נֶס לְגוֹיִם וְאֶסְף נְדָחֵי יִשְׂרָאֵל**. ובהמשך הנה אֶל יְשׁוּעָתִי, ושאבתם מים בששון. ואין השמחה והששון ביציאתם מן הגלות שלימה אלא בבואם אל המנוחה אחר ימים בבית המקדש, ואז ע"י ששון ישאבו 'מים' - רוח הקדש' ממעייני צינורות השם הגדול. כי רוח הקדש ונבואה צריכים שמחה, כמו שכתוב והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה'. ששון נופל על זמן שיתבטל מלאך המוות ויהיה שם השם במלואו: [אלשיך שם/שם לה י]

דְּלֶמָא. כמו דא לימא, ופירושו 'זה לומר'. ונוקט הירושלמי לשון זה כשמביא מעשה: [רש"ס בהקדמה לברכות] **בְּרַבִּי לִוִּי וְרַבִּי יְהוּדָה בַּר נַחֲמָן, הָיוּ נֹסְבִין תַּרְתִּין סִלְעִין**. שהיו נוטלים שכר שני סלעים: בכדי **מִיעוֹל מִצִּמְתָּא קְהֵלָא**. להכניס ולאסוף את הקהל: **קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן**. לפני דרשתו של ר' יוחנן. ובשעה שהיה האחד מקבץ את העם היה חברו נכנס לבית המדרש ודורש לפניהם קודם לבואו של ר' יוחנן: [מתנות כהונה – בר"ר צח יז]

שבת אחת כשהיה רבי יהודה המקבץ **עָאֵל רַבִּי לִוִּי וְדַרְשׁ**. נכנס רבי לוי לבית המדרש ודרש: **יוֹנָה בֶן אֲמֵתִי מְשַׁבֵּט אֲשֶׁר הָיָה, דְּכָתִיב (שופטים א לא) אֲשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ**. גירש: **אֶת יוֹשְׁבֵי עֵפֹ וְאֶת יוֹשְׁבֵי צִידוֹן**. הכנענים שהיו בחלקו בשעה שנחלקה ארץ ישראל לשבטים. (ראה מפה להלן עמ' 18): **וְכָתִיב** שאמר ה' לאליהו (מלכים א יז ט) **קוּם לֵךְ צִרְפָּתָה אֲשֶׁר לְצִידוֹן**. צרפת היא עיר הסמוכה לצידון והיא של ישראל. ובחלק אֲשֶׁר הייתה: [רש"י ורד"ק שם/סוגיית הגמרא] ובהמשך הפסוק נאמר **וַיִּשְׁבֹּת שָׁם, הֲנֵה צְוִיתִי שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה לְכַלְפֶּלֶךְ**. ותני רבי אליעזר אותו בן האלמנה שהחיה אליהו, יונה בן אמתי היה. הרי שיונה משבט אשר היה. ואגב

שהגמרא מביאה מסוף סוגיה זו ראייה ששרתה עליו רוח הקודש בשמחת בית השואבה, מביאה גם שנחלקו אמוראים מאיזה שבט היה: [מדרש ילקוט (יונה רמז תקנ), פרקי דר' אליעזר ריש פרק ל"ג/ יפה מראה/ פני משה]

עאל רבי יוחנן. נכנס רבי יוחנן לומר את דרשתו ושמע את שדרש לפניו רבי לוי וחלק עליו: **וְדַרְשׁ, יוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי מִזְבוֹלָן הָיָה, דְּכַתִּיב (יהושע יט י) וַיַּעַל הַגּוֹזֵל הַשְּׁלִישִׁי לְבָנֵי זְבוּלָן. וְכַתִּיב (שם יג) וּמָשָׁם.** ממקום הנקרא יפיע המוזכר לעיל: **עבר** קו הגבול **קִדְמָה מִזְרָחָה.** מהצד הקדמי במזרח: **גֵּתָה חֹפֶר, עֵתָה קָצִין.** שהיה הגבול מזרחית ולפני הערים גתה חפר ועתה קצין, והערים היו מאחוריו לצד מערב ובתוך נחלת זבולון (ראה מפה). הרי שגת החפר היא בחלקו של זבולון: [קדמה - ע"פ רש"י הירש במדבר ב ג וראה רש"י שם] **וְכַתִּיב (מלכים ב יד כה) כְּדָבָר ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר דָּבַר בְּיַד עֲבָדָיו יוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי הַנָּבִיא אֲשֶׁר מָגַת הַחֹפֶר.** הרי שיונה מזבולון:

בְּשִׁפְתָּא חֲרִיטָא. בשבת אחרת שהיה זמנו של רבי לוי לאסוף את הקהל ושל רבי יהודה לדרוש. ביקש רבי לוי ליישב את שיטתו שיונה משבט אשר שלא תחלוק עם דברי רבי יוחנן שיונה משבט זבולון: ולכן **אָמַר רַבִּי לֵוִי לְרַבִּי יְהוּדָה בְּרַ נַחְמוּ, סָב לָךְ אֱלִין תִּרְתִּין סִלְעִיָא.** קח לעצמך אלו השני סלעים שהייתי אמור לקבל בשבת זו כדי לכנס את הקהל: **וְעוֹל מִצְמָתָא קָהֵלָא קוּמִי רַבִּי יוֹחָנָן.** וכנס ואסוף את הקהל לפני דרשתו של ר' יוחנן, וכך אוכל אני לדרוש בפניהם: [בר"ר צח, יא, יפה מראה]

עאל ואמר קומי הון. נכנס רבי לוי ודרש בפניהם: **יָפָה לְמַדְנֵנוּ רַבִּי יוֹחָנָן.** שיונה היה משבט זבולון. אולם גם מה שדרשתי שיונה היה משבט אשר, נכון הוא. וכיצד יתיישבו הדברים: **אָמַר מֵאֲשֶׁר.** כדכתיב (מלכים א יז ט) וקום לך צרפתה אשר לצידון שהייתה בחלק אשר. ובהמשך כתיב וַיֵּשְׁבֶתָ שָׁם הִנֵּה צִוִּיתִי שָׁם אִשָּׁה אֶלְמָנָה לְכָל־לֶלֶךְ: **וְאָבִיו מִזְבוֹלָן.** מדכתיב יונה בן אמת הנביא אשר מגת החפר שבחלק זבולון, ונמצאו דרשתי ודרשת רבי יוחנן מכוונים:

ומביא רבי לוי רמז לדבר מדכתיב (בראשית מט יג) זְבוּלָן לְחוּף יַמִּים יִשְׁכֵּן וְהוּא לְחוּף אֲנִית וַיִּרְכְּתֵנוּ עַל צִידָן. סוף גבולו יהיה סמוך לצידון. (ראה מפה): [רש"י בראשית מט יג] ודרש ר' לוי שהפסוק מרמז על **יִרְדָּ שְׁיִצָא מִמָּנָה מְצִידוֹן הָיָה. יִרְדָּ 'זבולון' שְׁיִצָא מִמָּנָה 'יונה' מְצִידוֹן 'שבשבט אשר' הָיָה.** פירוש, דאף על פי שצידון הייתה בנחלת אשר, אולם הפסוק מרמז שירך המתייחסת לאב הייתה מזבולון ואביו

של יונה משבט זבולון היה. ירך מתייחסת לאב כדכתיב (בראשית מז כו) כָּל הַנֶּפֶשׁ הַבָּאָה לְיַעֲקֹב מִצְרִימָה יֵצְאִי יָרֵכוֹ: [יפה מראה, עיר בנימין שני/ מתנות כהונה בר"ר צח יא] ואף על פי שאין יונה נזכר מפורש בפסוק 'זבולון לחוף ימים'. יש לומר דרמז הכתוב ליונה שהוא חשוב שבשבט זבולון, על דרך שנאמר (בראשית מט, טז) דן ידין עמו ומרמז על שמשון. ועוד דהא דכתיב 'והוא לחוף אֲנִית וַיִּרְכְּתוּ עַל צִידָן' מרמז על יונה שירד אל האוניה ולירכתיא כשברח ולא רצה להתנבאות את דבר ה': [ע"פ פסיקתא זוטרית בראשית מט טז/ הגהות יופי מכלל שם/ ובהג"ה שם]

ור' לוי מפרש את הפסוקים, שבתחילה גרה אמו של יונה עם אביו בנחלת זבולון עד שהתאלמנה וחזרה לבית אביה שהיה משבט אשר, ולאחר זמן אפשר שחזר יונה לנחלת אבותיו שבזבולון. וסימן בעלמא הוא, וצחות לשון כעין מדרש. [עלי תמר ד"ה ירך/ ע"פ ריטב"א ר"ה כז: ד"ה דרך]

ומקשה הגמרא וְהַכְּתִיב (יונה א ג) וַיֵּרֶד יָפוֹ. כשקיבל יונה נבואה שילך להתרות בבני נינוה שיחזרו בתשובה לא רצה לומר נבואתו וביקש לברוח תרשישה מלפני ה' וירד להפליג באוניה בנמל יפו: וְלֹא צָרְכָּא דִּילָא וַיֵּרֶד עָפֹ. ולא היה צריך לומר אלא שירד לעכו שהרי צידון וגת החפר סמוכים לעכו יותר מיפו. (ראה מפה): [חמדה יקרה – בראשית ס"ו סה] ומשני אָמַר רַבִּי יוֹנָה. יונה לא קיבל נבואתו בעירו אלא התנבא בירושלים שיוֹנָה בֶּן אֲמֵתִי מַעֲוִלִי וְגָלִים הָיָה. מאותם אלה שעלו לרגל: וְנִכְנַס לְשִׁמְחַת בֵּית הַשְּׁוֹאֵבָה וְשָׂרֵת עָלָיו רוּחַ הַקֹּדֶשׁ. וקיבל נבואתו. ולכן כשברח לים ירד לנמל יפו שהוא קרוב יותר לירושלים. (ראה מפה): [ע"פ יפה מראה] לְלִמְדָּה. ומכאן גם תלמד: שְׂאִין רוּחַ הַקֹּדֶשׁ שׁוֹרָה אֶלָּא עַל לֵב שִׁמְחָה. שעל ידי שמחה שהיתה שם שרתה על יונה רוח הקודש: [יפה מראה]

אצל יונה כך היה מעשה שלא הגיע לדרגת שמחה ורוח הקודש כדי לקבל נבואה זו אלא במקום ובזמן זה. וראה באוצר מפרשי הירושלמי שבסוף הספר שדנו מדוע הוצרך יונה לקבל נבואתו דוקא במקום ובזמן זה והרי שאר נביאים נתנבאו שלא במקום ובזמן זה.

מאי טעמא. ומהיכן נוכל להביא ראיה אף מהפסוק ששמחה בלב האדם מביאה לידי רוח הקודש: [עלי תמר/ דכתיב (מלכים ב ג טו) כשביקש אלישע שתשרה עליו נבואה אמר וְעַתָּה קָחוּ לִי מִנֶּגֶץ וְהָיָה כְּנֶגֶץ הַמִּנְגֹּץ, וְתָהִי עָלָיו יַד ה']. והייתה על אלישע רוח הקודש: אָמַר רַבִּי בְּנִימִין בַּר לִוִּי. ראיה שהשמחה צריכה להיות בליבו

של האדם ואין די שינגנו לפניו בכלי נגינה: שהרי **וְהָיָה כְּנָגֵן בְּמִנְגֵּן אֵין כְּתִיב כָּאן**. שהיה משמע שרוח הקודש שרתה על אלישע על ידי שמיעת כלי נגינה: **אֶלָּא** כתיב **וְהָיָה כְּנָגֵן הַמִּנְגֵּן**. והיה כשאלישע היה המנגן דהיינו שהייתה השמחה בליבו רק אז שרתה עליו רוח הקודש והתנבא. והיינו כדאמרן שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח: [קרוב העדה – ד"ה מ"ט וד"ה כנגן, ע"פ ירושלמי ברכות א א א"ר לוי כינור היה תלוי]

תמצית הסוגיה

- בשמחת בית השואבה בחג הסוכות שאבו רוח הקודש.
- שמחת בית השואבה לפעמים הייתה נוהגת חמשה ימים ולפעמים ששה.
- שמחה זו לא נראתה כמותה.
- רוח הקודש היינו השראת השכינה לאדם. והזכייה לכך היא על ידי מיעוט חומריותו של האדם.
- הסיבה לזכיית רוח הקודש בשמחת בית השואבה, לפי שהיא לאחר שנמחלו העוונות ביום הכפורים והוא זמן שמחה ומקום שמחה.
- הזכייה לרוח הקודש הייתה כל אחד כפי השקעתו.
- אף בבית המקדש השלישי יזכו לרוח הקודש על ידי ששון שיהיה מהתיקון השלם.
- יונה הנביא אמו משבט אשר ואביו משבט זבולון. ובשעה ששמח בשמחת בית השואבה שרתה עליו רוח הקודש.
- אף אלישע הנביא שרתה עליו רוח הקודש על ידי שמחה.
- שמחה המביאה לרוח הקודש צריכה שתהיה בלב האדם ואין די שישמע ניגון בכלי נגינה.

השוואות הבבלי

השוואות הבבלי

א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש, על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה.

בבבלי (מח): אמרו על מה ששנינו במשנה שכשחזרו ממעיין השילוח עם צלוחית המים והגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו: מנא הני מילי, אמר רב עינא דאמר קרא ושאתם מים בששון וגו'.

ועוד אמרו שם (נ): איתמר, רב יהודה ורב עינא, חד תני שואבה וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש, ומאן דתני חשובה לא משתבש, מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאתם מים בששון והואיל ומצינו דרב עינא הוא שדרש לעיל מקרא דושאתם מים בששון, א"כ תסתיים דאיהו הוא דתני הכא שואבה, (שם עולם). ומאן דתני חשובה לא משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא, ובאה מששת ימי בראשית דאמרן לעיל שיתין נבראו מששת ימי בראשית לקבל הנסכים, (רש"י).

וכתבו התוס': בירושלמי מפרש שמשם שואבים רוח הקודש שהשכינה שורה מתוך שמחה דכתיב ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה' ומייתי עובדא דיונה בן אמיטי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה.

בבבלי נחלקו אמוראים אם יש לגרוס 'שואבה' או 'חשובה', ובירושלמי לא הובאה אלא גירסת 'שואבה'. ועוד שבירושלמי אמרו שנקראת שואבה על שם רוח הקודש ששאבו שם ולא על שם שאיבת המים שהרי השאיבה לא הייתה בבית. ודרשו כך גם את המקרא ושאתם מים בששון.

וזוהו גם טעמו של רב יהודה בבבלי שגרס 'חשובה', לפי שסבר גם הוא כהירושלמי שאי אפשר לומר שנקראת שמחת בית השואבה על שם שמחת השאיבה, שהרי השאיבה לא הייתה בבית, אלא בודאי שהשמחה היא על מצות הניסוך ולפיכך היה גורס 'חשובה', וכפי שביאר מר זוטרא שמצות הניסוך היא מצוה חשובה ובאה מששת ימי בראשית.

אמנם הירושלמי גרס 'שואבה', אלא שפירש שאכן לא נקראת כך על שם שאיבת המים אלא על שם רוח הקודש ששאבו בבית. וכן דרשו בכוונת המקרא ושאבתם 'מים - רוח הקודש' בששון שתשישו בבניין בית המקדש השלישי.

ויתכן שיש להוסיף ולומר שגם רב עינא בבבלי שגרס 'שואבה', מודה לרב יהודה שאי אפשר לומר שנקראת שואבה על שם שמחת שאיבת המים, אלא שמפרש כהירושלמי שנקראת שואבה על שם רוח הקודש ששאבו שם ודורש כך גם את המקרא דושאבתם מים בששון על רוח הקודש, וכהירושלמי. וברש"י פירש (ג. ד"ה בית) בית השואבה - כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים, כדמפרש ושאבתם מים בששון.

יפה מראה, נדרי תודה – פר' אמור עמ' תשט-ב ד"ה ועל

שמעם שואבים רוח הקודש.

בבבלי (נ): איתמר, רב יהודה ורב עינא, חד תני שואבה וחד תני חשובה. אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש, ומאן דתני חשובה לא משתבש.

מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאבתם מים בששון, ומאן דתני חשובה לא משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית מצוה חשובה זו ניסוך המים בחג שאז העולם נידון על המים וכדאמרין בר"ה (טז). נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה. ולכך היו מגיעין ניסוך המים עד התהום כדאמרין בסדר תעניות (תענית כה): כשמנסכין מים בחג תהום אומר לחברו אבע מימך כו'. ולכך היה השמחה גדולה במצווה זו שאי אפשר לעולם בלא מים וכל הבריות תולין בברכת המים שיהיו השנים כתקונן. (מהרש"א).

ובבבלי (בבא בתרא קמז): תנו רבנן, שלשה דברים צוה אחיתופל את בניו. אל תהיו במחלוקת. ואל תמרדו במלכות בית דוד. ויום טוב של עצרת ברור, זרעו חטים וכו'. דהיינו אם חג שבועות תראהו ברור וצח ולא יום המעונן, זרעו חטים שמצליחים באותה שנה. (רשב"ם).

אמר ליה רבי אבא לרב אשי, אנן אדרב יצחק בר אבדימי מתנינן לה אנו סומכין על סימנים ששנה לנו רב יצחק בר אבדימי כדי לדעת האם התבואות יצליחו או לא, ולא על סימני אחיתופל. (רשב"ם). דאמר רב יצחק בר אבדימי, מוצאי יום טוב האחרון של

חג הסוכות הכל צופין לעשן המערכה לפי שבחג נידונין על המים ונחתם גזר דינם על גשמי שנה, היו הכול צופין ומביטים להיכן ינטה עשן המערכה העולה מעל גבי המזבח. (רש"י יומא כא:). נטה כלפי צפון עניים שמחים ובעלי בתים עצבין, מפני שגשמי שנה מרובין ופירות מרקיבין ומחיר הפירות זול. נטה כלפי דרום וכו'.

ובירושלמי (ראש השנה פ"א ה"ג) אמרו על מה ששנו במשנה שם שבארבעה פרקים העולם נידון. אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בראש השנה. אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם ביום הכיפורים. אית תניי תני כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו על התבואה וכו'. (קה"ע). אית תניי תני כל אחד ואחד נידון בזמנו וגזר דינו של כל אחד ואחד מתחתם בזמנו וכו'.

ובהמשך הסוגיא שם אמרו, מילתיה דרב אמרה כולהם נידונין בראש השנה וגזר דינו של [כל] אחד מהן מתחתם בראש השנה. דתני בתקיעתא דרב סדר מוסף שסידר רב. (קה"ע). זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון כי חק לישראל הוא משפט לאלהי יעקב. ועל המדינות בו יאמר ביום זה של ראש השנה שנידונים בו אי זו לחרב ואי זו לשלום אי זו לרעב ואי זו לשובע כיצד יהיה גזר דינם של פירות, תבואה, ומים, וצרכי העולם (קה"ע ופנ"מ) ובריות בו יפקדו להזכירם לחיים ולמות.

* * *

בבבלי הובאה מחלוקת אמוראים אם יש לגרוס 'שואבה' או 'חשובה'. ובירושלמי לא הובאה אלא גרסת 'שואבה'.

והתלמודים לשיטתם, דעת סתמא דבבלי שבחג הסוכות נידונים על המים, ולפיכך חשובה כל כך מצות ניסוך המים שעל ידה מתברכים גשמי השנה, וא"כ יש מקום לגרוס 'חשובה'.

ודעת סתמא דהירושלמי כשיטת רב שכולם נידונים בראש השנה וגזר דינם נחתם בראש השנה, וכפי שמוכח מהנוסח שהתקין 'איזו לרעב ואיזו לשובע'. ואין נידונים בחג הסוכות על המים, ולפיכך לא הובאה כלל גירסת 'חשובה'.

ואף דעת רב שבראש השנה נידונים ונחתמים, אינו בהכרח סתירה לדברי הבבלי. שהבבלי יוכל לפרש שאין הכוונה שנידונים בראש השנה על הצלחת התבואה והפירות והמים. אלא הכוונה לרעב ושובע הבאים מחמת המדינות ע"י

מלחמות וכדומה. ועל זה בלבד נידונים בראש השנה, אבל על המים נידונים בחג הסוכות וכן על התבואה נידונים בפסח ועל הפירות בחג השבועות.

ע"פ חי' הריטב"א [ראש השנה טז. ד"ה מתני'] בשם ר"ת,
דרשת הרמב"ן לר"ה, מהרש"א [סוכה נ: ד"ה דכתיב],
ברך משה [סוכות, זמן שמחתנו סי' ג ד"ה במתניתין], עמק התבואה [ענף יט או' ב ד"ה ולפ"ז]

תוכן המפתח

תוכן המפתח

א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש, על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה.

א

בשאלת הירושלמי 'למה נקרא שמה בית שואבה', יש שביארו למה נקרא מקום העזרה ששם עשו את השמחה 'בית השואבה' ולא 'בית הניסוך', הרי השמחה היתה במקום שמנסכים ולא במעין השילוח ששם שאבו ועוד שהשאיבה אינה אלא הכשר מצוה לצורך הניסוך והשמחה היא מחמת מצות הניסוך, ותירץ הירושלמי ש'שואבה' הכוונה לשאיבת רוח הקודש ע"י השמחה שהיתה במקום ההוא.

עמ' 59

ב

יש שביארו שהרי על שם הפסוק 'ושאתם מים בששון' נקרא 'בית השואבה' (בבלי נ:), וא"כ 'למה נקרא שמה בית שואבה', ולא 'שואבה', ותירץ כיון ש'בית המקדש' הוא הגורם לשאיבת הרוח הקודש לכן נקרא 'בית השואבה'.

עמ' 59

ג

יש שכתב שלהרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ב ואילך) שמצות שמחה בחג הסוכות מפני 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', ולא הזכיר ניסוך המים, יתפרש שאלת הירושלמי 'למה נקרא שמה בית שואבה', ולא 'שמחת החג', ותירץ כיון ששאבו רוח הקודש לכן נקרא 'בית השואבה'.

עמ' 59

ד

בכוונת הדרשה מהפסוק 'ושאתם מים בששון', ואיך רואים מכך שמגיעים על ידו לרוח הקודש, יש שפירשו ע"פ התרגום יונתן שפירש את הפסוק 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא' וראה מורה בבוכים (ח"א פ"ל), וראה עוד רש"י (ישעיה יב, ג) שפירש את הפסוק על חידושי תורה חדשים.

עמ' 60

ה

יש שביאר שדייק לשון הפסוק 'ושאתם', ולא אמר 'נסכו' מים בששון.

עמ' 60

י

יש שביאר 'שואבים רוח הקודש, על שם ושאתם מים' שהיו שואבים מי התורה אין מים אלא תורה (ב"ק יז. ופב.) ולומדים את חכמת התורה, ומתוך כך היה רוח הקודש שורה עליהם, ושמים בשמחה גדולה, וזה 'בששון'.

עמ' 60

ז

יש שביאר 'ושאתם מים בששון' הכוונה לרוח הקודש המשמחת את הנביא כדכתיב (ירמיהו טו, טז) 'ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי' וגו'.

עמ' 60

ח

יש שביאר עפ"י חסידות וקבלה 'ושאתם מים בששון', המשכת והתגלות אלקות חכמה עילאה, שזה פירוש של 'מים'.

עמ' 61

ט

יש שביאר בדומה להנ"ל ש'מים' מרמז להקב"ה, ובזה מבואר דברי הבבלי (נא:) לענין בנין הורדוס 'סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדווא דימא', כלומר כיון שים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד (סוטה יז.), 'יזכרו בזה את הקב"ה'.

עמ' 61

י

ביאור 'שואבים רוח הקודש, על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה' בדרך קבלה וסוד, עפ"י דברי הזהר (פר' בלק עמ' ריב-ב) 'ושאתם מים בששון דא צדיק, ממעיני הישועה אליו אבא ואמא וכו'.

עמ' 61

יא

מהמשך הפסוק 'ממעני הישועה' התכוון הירושלמי להביא ששאבו את הרוח הקודש ממקורות עליונים, וממה שנאמר 'ממעני' לשון רבים, משמע שיש בזה כמה דרגות, שכל אחד שאב והגיע לדרגת השמחה ורוח הקודש כפי דרגתו.

עמ' 61

יב

להנ"ל מובן דברי הרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ד) שלא היו רוקדים רק חסידים ואנשי מעשה.

עמ' 62

יג

יש מי שאומר ששאיבת רוח הקודש הוא חלק מעצם המצוה, ומבאר 'שמשם שואבים' אלו שהכינו עצמם לדבר, והיינו החסידים ואנשי מעשה וכדברי רמב"ם הנ"ל, שאבו 'ממעיני הישועה' מבית המקדש, שממנו הושפע שפע רוח הקודש לאלו שהכינו עצמם לזה.

עמ' 61

יד

ע"פ הנ"ל יש ליישב קושיית השיטה מקובצת (ב"ב עט. ד"ה כיצד) על דעת הרשב"ם (שם) שצריכים מי מעין דוקא לניסוך המים, מהאמור בסוכה (מח): 'נשפכה או נתגלתה היה ממלא מן הכיור', ולהנ"ל יש לומר שיש הבדל בין ניסוך בבית המקדש מקום השראת השכינה שמטרתו לרוח הקודש ולכן צריך מי מעין דוקא, לניסוך שהיה בבמה.

עמ' 62

טו

מאידך יש שמשמע ממנו שדייק הלשון 'שואבים' שכולם שאבו גם אלו שהם נגד הערבה ללא טעם וריח (עי' ויקרא רבא ל, יב), ולכן נרמז מצות ניסוך המים בתורה בקרבנות שבפרשת פינחס מאותיות 'מים' (עי' שבת קג:), מפני שעניינו להשפיע רוח הקודש, וכמו מים שמשפיע ומפריח את כל סוגי הגידולים, כן שאבו כולם מרוח הקודש שבבית השואבה.

עמ' 62

טז

באופן דומה יש שביאר שדוקא מפני שכולם התאגדו יחד, ארבעת המינים שבלולב, ובשמחת בית השואבה השתתפו גם אלו שרק בזקנותם תקנו את ילדותם (עי' בבלי נג.), כל אחד במשהו הטוב שיש בו, 'משם' שואבים רוח הקודש.

עמ' 62

יז

באופן אחר יש שמדייק הלשון 'שואבה' ו'שואבים', שכשם שהשואב ממעין אינו צריך הכנה וחכמה יתירה לכך, כן בשמחת בית השואבה נשפעה חכמה וקדושה גם לאלו שלא היו מוכנים לכך, ואפילו נשים וקטנים, ולכן יש מצוה להביא את הקטנים לעזרה בחג (חגיגה פ"א מ"א).

עמ' 62

יח

יש שמדייק ומוכיח כנ"ל, שהרי לשון שאיבה הוא מלמטה, ורוח הקודש היא מלמעלה, ומפרש שכדי לשאוב רוח הקודש צריך קודם להסיר ההסתער והעפר מלמטה, שגם אלו הנמוכים יתעלו בשמחת בית השואבה.

עמ' 62

יט

בדומה לזה יש שכתב שאפילו שבדרך כלל כדי להשיג רוח הקודש צריך להשלים עצמו בעשר מדרגות המבוארות בברייתא דרבי פינחס בן יאיר (עבודה זרה כ.), אמנם בשמחת בית השואבה אפשר להשיגו אפילו מי שלא עלה במדרגות אלו.

עמ' 63

כ

עוד בדומה להנ"ל יש שדייק הלשון 'שואבים' שכולם שאבו, והקשה שהרי אמרו (שבת צב.) 'אין השכינה שורה אלא על חכם גיבור ועשיר ובעל קומה', ומיישב עפ"י המשנה באבות (פ"ד מ"א) 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', כלומר שחכם אינו אלא מי שמחפש אחריו ומשיגו כל אחד כפום השגתו וכיו"ב גיבור עשיר וכו'.

עמ' 63

כא

יש שכתב 'שואבים רוח הקודש' שכך היה למעשה 'כי רוב נבואת הנביאים היתה מושגת אז בשמחת בית השואבה'.

עמ' 63

כב

בדרך דרוש וחסידות יש שפירש 'שמשים' שואבים, היינו מתוך ה'שמחה' שהוא הכלי, ועל ידו שאבו את רוח הקודש.

עמ' 63

כג

יש שפירש עפ"י חסידות וקבלה 'שמשים' היינו 'מים' שהוא בחינת החכמה השורש של רוח הקודש.

עמ' 63

כד

בענין 'רוח הקודש' יש שכתב שהוא בבחינת תורה שבעל פה וכמאמר רב אשי (בבא בתרא יב:) שחכם עדיף מנביא 'תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא הלכה למשה מסיני כוותיה וראה לעיל ד"ה בכוונת.

עמ' 64

כה

בדומה להנ"ל יש שפירש שהיו יכולים לחדש חידושי תורה ללא יגיעה וכעין דברי התרגום יונתן (הובא לעיל ד"ה בכונת), ויבואר בזה לשון משנתנו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו'.

עמ' 64

כו

יש שפירש 'שמשם' מקום האסיפה, וכלומר עצם הדבר שנאספו לשם שמים בשמירת ברית קודש, 'היו שואבים רוח הקודש', וביאור רוח הקודש שנהיו כנביאים שהם כמלאכים ללא שעבוד אל היצר, 'על שם ושאתם מים בששון', ו'ששון' זו מילה (מגילה טז.) ברית קודש.

עמ' 64

כז

יש שביאר 'רוח הקודש' בדומה להנ"ל עפ"י אמרם (סוכה נא.) ש'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם' וכו', כלומר שהחסידים שנשמרו מן העבירה וגם אלו ששבו, נתקיים בהם הכתוב 'ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה' (ישעיהו יא, ב) היפך החוטא שנכנס בו רוח שטות (סוטה ג.), וחכמה היא קודש.

עמ' 64

כח

עוד בדומה להנ"ל עפ"י אמרם (ויקרא רבה כד, ו) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, וכיון שתקנו תיקון גדול ותיקון ערוה בשמחת בית השואבה (סוכה נא:), השיגו רוח של קדושה.

עמ' 64

כט

במהלך דומה להנ"ל יש לבאר עפ"י הפסוק המובא בירושלמי 'ושאתם מים בששון', וכפי שפירש בתרגום יונתן 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא', כלומר שכל אחד יבחר להיות בבחינת צדיק השמור מן העבירה, ובזה יגיע לקדושה שזה רוח הקודש.

עמ' 65

ל

ביאור אחר בענין רוח הקודש האמור כאן, 'רוח אלקים' המגין עליהם בסוכות ובסוכה מהמקטרגים, וזה ע"פ הזוהר (במדבר רב עמ' ב) ש'ותהי עליו רוח אלקים' האמור אצל בלעם, 'עליו' הכוונה על ישראל, כלומר שהקב"ה הגין על ישראל מבלעם וראה שפת אמת (סוכות תרמ"ו ד"ה שמעתי) שאחר יום כיפור שגם השטן מלמד זכות על בני ישראל, צריך אז הגנה על ישראל מעינו הרע של השטן המקטרג.

עמ' 65

לא

יש שכתב בענין 'שואבים רוח הקודש' שבאו להשגה גדולה ועצומה, ועל ידו הגיעו לשפלות והכנעה גדולה כל כך עד לגדר השתחווה בפישוט ידיים ורגלים בביטול גמור אל השי"ת, ובה מבואר ענין השתחוויות הנאמרו בשמחת בית השואבה עי' לקמן (ה"ה) במשנה 'אבותינו וכו' משתחווים קדמה לשמש ואנו לי-ה עינינו וכו', ובבבלי (נג.) 'אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל וכו' וכשהוא משתחוה וכו'.

עמ' 65

לב

יש שביאר שרוח הקודש האמור כאן הכוונה שזכו לראות באור הגנוז שנברא ונגזז בששת ימי בראשית, ויבואר בזה המשנה (לקמן ה"ג) 'לא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור בית השואבה'.

עמ' 65

לג

יש שביארו בדרך המוסר וחסידות ש'רוח הקודש' הכוונה לרצון ורוח של קדושה להשי"ת ולעבודתו.

עמ' 66

לד

כעין הנ"ל יש שביאר 'בית השואבה וכו' רוח הקודש', 'בית' היינו פנימיות מלשון 'מבית ומחוץ' (בראשית ו, יד), ו'רוח הקודש' היינו 'רוח הכנה' מלשון 'איה הקדשה' (שם לח, כא), כלומר שפנימיותו של 'השואבה' הוא ההכנה למצות ניסוך המים, 'שמשם שואבים רוח הכנה' לכל המצוות.

עמ' 66

לה

יש שביאר 'רוח הקודש' התעלות מענייני עולם הזה, ולאו דוקא שיודע עתידות.

עמ' 66

לו

יש שכתב כעין הנ"ל בביאור 'רוח הקודש', התעלות והתרוממות רוח ומחשבה ישרה, שע"י התחלת ירידת גשמים בסוכות מכיר שחג 'האסיף' אינו מכוחי ועוצם ידי, שכשם שהגשם מאת הקב"ה כן אסיפת התבואה ממנו ב"ה, והשמחה הוא ב'בית השואבה', כלומר עומק הכוונה של שאיבת ה'מים' דהיינו הגשם וכנ"ל, ובה שואב 'רוח הקודש' רוח התעלות.

עמ' 66

לז

בדרך דרוש 'רוח הקודש' פירושו 'רוח ודעת של קדושה' לחנך את בניו בדרך התורה, וזה מה שאמרו בשמחת בית השואבה (נג.) 'אשר ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' שהילדים אינם צריכים להתבייש מהאבות הזקנים.

עמ' 67

לח

יש מי שכתב 'שמעם שואבים רוח הקודש' אינו רק תוצאה, אלא סיבה, כלומר שבימים אלו צריך לשמח את עצמו מאוד, כדי שיגיע לרוח הקודש.

עמ' 67

לט

הלשון 'שמעם שואבים רוח הקודש' משמע שאיבה הרבה ללא קצבה, כמעין הנובע תמיד על כל השנה.

עמ' 67

מ

האמור לעיל ששאבו ללא קצבה, מדובר בזמן הבית 'משם' היה אפשר להגיע לכך בפעם אחת, וגם בזמן הזה אפשר להגיע לידי כך, אבל בהדרגה.

עמ' 67

מא

מאיך יש שדייקו הלשון שמעם 'שואבים' לשון הווה, משמע שלעולם הוא כן ולא רק בבית המקדש, וגם עתה במצות סוכה אפשר לעורר השמחה שהיתה בבית המקדש ולשאוב 'משם' הארת רוח הקודש.

עמ' 67

מב

עוד מהלכים בענין אם ניתן להגיע לידי רוח הקודש בזמן שאין בית המקדש קיים, יש אומרים שבזמן הזה שהקב"ה מלך מלכי המלכים הוא בדרך, קל יותר להגיע לידי כך.

עמ' 68

מג

עפ"י דברי הזוהר (בא לח.) יש לומר שבזמן הזה ע"י התקשרות וראיית פני צדיק, אפשר להגיע לידי כך.

עמ' 68

מד

יש שאומר שבזמן הזה שמחים בזה ששואבים אמונה, ומאמינים שיבנה בית המקדש ויהיה שאיבת רוח הקודש.

עמ' 68

מה

בקשר מצות ניסוך המים שעל ידו השיגו רוח הקודש, יש לומר ע"פ דברי תיקוני זוהר (תקון ה יט): 'דמים תתאין אינון בוכין ואמרין אנן בעיין למהוי קדם מלכא' והובטח להם מצות ניסוך המים בחג (רש"י ורבינו בחיי ויקרא ב, יג), שעל ידו יהיו קרובים להקב"ה.

עמ' 68

מו

עוד יש לומר שניסוך המים שאין בו מלאכה כשאר הקרבנות ונעשה עם מים שאין בו חשיבות, וגם אינו מפורש בתורה, הרי הוא עבודה ללא התנשאות, בעבודה כזו מגיעים לרוח הקודש.

עמ' 69

מז

עפ"י סוגייתנו שעניינו של ניסוך המים הינו רוחני ונסתר כדי להשפיע רוח הקודש, מבואר למה לא כתבו התורה מפורש, אלא נלמד מהלכה למשה מסיני (סוכה לד. ובעוד מקומות) או מאותיות 'מים' בקרבנות שבפרשת פינחס (עי' שבת קג:).

עמ' 69

מח

עוד בביאור קשר ניסוך המים לרוח הקודש, וגם למה לא כתבו התורה מפורש, יש מי שכתב שזה גופא שאנו מקיימים את אשר ה' דורש מאתנו אע"פ שלא נאמר אלא ברמז, מדה כנגד מדה משפיע עלינו לראות ולהביט נפלאות אשר עיין לא שזפתום.

עמ' 69

מט

בבבלי (נ; וראה רש"י נ. על המשנה ד"ה בית השואבה) דרשו מפסוק 'ושאבתם מים בששון' שבניסוך המים צריך שמחה, האם נחלקו התלמודים בדרשות, ובכוונת התוספות (נ; ד"ה חז) שהביא את הירושלמי וראה לקמן ד"ה הרמב"ם.

עמ' 69

נ

בבבלי הנ"ל יש שתי לשונות ב'שואבה', 'חד תני שואבה וחד תני חשובה', ובדרך דרש ששניהם נתכוונו לומר שנתעלו במדרגות וזכו לשפע פרנסה על ידי כך, שלמאן דאמר 'שואבה' השיגו רוח הקודש ונתעלו לדרגת עושים רצונם של מקום, ש'מלאכתן נעשית

תוכן המפתח

[37]

על ידי אחרים' (ברכות לה:), ולמאן דאמר 'חשובה' דהיינו ניסוך המים מבואר במהרש"א (הנ"ל) שזכו על ידו לפרנסה, והכוונה שעלו בדרגות ולכן זכו לכך.

עמ' 70

נא

באופן אחר וגם להבין דברי הבבלי (נ:) 'ומאן דתני חשובה וכו' מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית', ובקשר ימי בראשית לכאן יש לומר שגם לשיטתו עניינו רוח הקודש, כלומר שהשיגו את אור הגנוז שנגנז מששת ימי בראשית, ושתי השיטות נתכוונו לרוח הקודש.

עמ' 70

נב

הרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ב ואילך) במצות שמחה יתירה בחג הסוכות הביא מקורו מהפסוק (ויקרא כג, מ) 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', ולא מפני שמחה בשאיבת המים, יש אומרים שהרמב"ם פירש את הירושלמי שעיקר השמחה לא היתה מפני ניסוך המים, אלא לשם החג לשאיבת רוח הקודש, ומו"מ לפ"ז אם נחלקו התלמודים.

עמ' 70

נג

ע"פ מהלך הנ"ל יתכן לומר שמטעם זה השמיט הרמב"ם ולא פסק כמשנה (ראש השנה פ"א מ"א) שבארבעה פרקים העולם נידון 'ובחג נדונים על המים'.

עמ' 70

נד

במדרש (בראשית רבה ע, ח) דורש את הפסוקים בפר' ויצא כשנתבשר יעקב אבינו שהקב"ה ישמור עליו מ'וישא יעקב וגו' והאבן גדולה על וגו' עד 'והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה' (בראשית כט, א-ג) בענין שלש רגלים ו'בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש', ובביאור בדרך הפשט וחסידות מה שמשמע שם ששאיבת רוח הקודש שייך לכל השלש רגלים ולא רק לחג הסוכות.

עמ' 71

נה

ביאור מדרש הנ"ל שמקשר 'והאבן גדולה' ל'בית השואבה' ו'רוח הקודש', יש לומר ש'והאבן' נרמז לאבן שתיה, ובזהר חדש (פר' ויצא, בהוצ' מרגליות כח.) על הפסוק 'ויקח מאבני המקום' (בראשית כח, יא) 'ושמא קדישא דמלכא עילאה הוה גליף עלה', ומאותן השמות היו שואבים רוח הקודש בחג.

עמ' 71

נו

ביאור באופן אחר במדרש הנ"ל להבין קשר עניינו של שמחת בית השואבה, לפסוקים המדברים בעניינו של יעקב אבינו.

עמ' 71

נד

יש שכתב שאחד מעניינים החשובים שבמצות עלייה לרגל שלש פעמים, הוא כדי להתקרב להקב"ה בבית המקדש שמשם שואבים רוח הקודש ודבריו מובנים בדרך מדרש הנ"ל שענין שאיבת רוח הקודש קשור לכל השלש רגלים.

עמ' 71

נה

מימרא זו של רבי יהושע בן לוי נאמר בבראשית רבה (הנ"ל) בשם רבי הושעיא, ובילקוט (תהלים רמז תשמא) בשם רבי יצחק, ובפסיקתא רבתי (א) כלפנינו.

עמ' 72

נט

במעלת חג הסוכות שדוקא בה אפשר להגיע לשמוח בשמחת בית השואבה שממנו שאבו את רוח הקודש, יש שביארו שלאחר ראש השנה ויום כיפור בהם נתכפרו בני ישראל ונתעלו, יש מקום להתעלות יותר ולהגיע לרוח הקודש.

עמ' 72

ס

באופן אחר בדומה להנ"ל יש לומר ע"פ דברי הקדושת לוי (האזינו ד"ה מי קל כמוך) שסוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, ועל ידו יכולים להשיג רוח הקודש ובביאור הענין ע"פ דברי אמרי פינחס המובא לקמן ד"ה יש שביארו.

עמ' 72

סא

בדומה להנ"ל יש שפירש שבימי הדין נתכפרו העוונות שהוא החולי, ולא נשאר רק להשלים את הרפואה שייסגר הפצע, ולזה שואבים אויר טוב 'רוח הקודש' שעל ידו נגמר הרפואה.

עמ' 72

סב

מענין לענין בהנ"ל יש שכתבו בשם האר"י ז"ל שבשמחת בית השואבה היה תיקון לחטא עץ הדעת, ונרמז זאת בדברי הבבלי (נג.) 'אשה היתה בוררת חטים לאור של בית

תוכן המפתח

השואבה', כלומר שבבית השואבה תקנו את חטא עץ הדעת שהיתה חטה (עי' ברכות מא.), וכיון שנתקנו החטאים הגיעו לרוח הקודש.

עמ' 73

סג

יש שביארו שמכח מצות סוכה ויחוד שמותיו של הקב"ה השורה על הסוכה אפשר להגיע לדרגת רוח הקודש ולזמן שמחתנו, ומטעם זה נקרא 'סוכה' מלשון סוכה ברוח הקודש (עי' מגילה יד.).

עמ' 73

סד

יש שביאר שסוכות זמן שמחתנו, הוא זמן שמחה לפני הקב"ה במרום, ומכח התדבקות בשמחה זו הגיעו לשיר ולרוח הקודש.

עמ' 73

סה

יש שביאר שסוכה שהיא בחינת גלות מכפר על פגם הברית (עי' שער ההקדמות דרוש ד' בענין שנוי הזמנים ד"ה ועתה פד-ד, ובהוצ' אהבת שלום עמ' רצ-ב ד"ה ובזה), וכיון שנתכפרו משיגים דעת (עי' שבת לא.) וסוכין ברוח הקודש, כלומר קדושת היסוד שהוא דעת (תיקוני זוהר בהקדמה ה.), ודעת זה רוח הקודש (רש"י שמות לא, ג).

עמ' 74

סו

יש שביאר שבחג מראה השי"ת הארת פנים לישראל ונותן להם כלי לקבל את האור, ובזמן כזה שמחו בבית השואבה והשיגו רוח הקודש ונבואה.

עמ' 74

סז

ע"פ דברי מדרש פנחס ואמרי פנחס (ראה לעיל ד"ה יש שביארו שמכח) יבואר בדרך דרוש וקבלה למה תקנו תיקון גדול בשמחת בית השואבה 'שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה' (סוכה נא:), ולא תקנו שלא יבאו נשים כלל, וכן יבואר ההוא אמינא שמצות סוכה תשבו כעין תדורו עם ביתו זו אשתו (שם כח:).

עמ' 74

סח

עוד מהלך ליישב את בבלי (הנ"ל) למה לא תקנו שלא יבאו נשים כלל, וגם למה לא תקנו כן בדורות שלפניהם, שיש לומר שבתחילה רצו שיבואו כדי לשאוב רוח הקודש ולעלות

ביראת שמים ולא חששו לתקלה, אמנם כשראו שיש מיעוטא דמיעוטא שאולי יבאו לידי קלות ראש הוכרחו לתקן.

עמ' 74

סט

משנתנו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', מבואר עפ"י הירושלמי כיון שמצד אחד שמחו בהילול וריקוד, ומאידך עיקר השמחה היתה רוחני, נמצא שיש בזה שלימות של הנאת הנפש והגוף, ושמחה כוללת כזה לא ראה מי של ראה שמחת בית השואבה.

עמ' 74

ע

יש מי שאומר שעיקר שמחת בית השואבה היה מה ששמח הקב"ה בהשפיעו על בני ישראל רוח הקודש, ושמחת בני ישראל היה לצורך גבוה, ולכן נקרא 'שמחת בית השואבה', ולא 'שמחת השואבים'.

עמ' 75

עא

עפ"י סוגיותנו יבואר דברי הבבלי (סוכה נא.) 'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן', שהחסידים ואנשי מעשה רצו לזכות ברוח הקודש במעשים 'שבידיהן', ולא רצו לקבלו בנקל.

עמ' 75

עב

ע"פ האמור כאן יבואר למה זרק רבן שמעון בן גמליאל אבוקות בשמחת בית השואבה (בבלי נג.), יש שפירש בדרך דרוש ורמז שעסק בחכמות התורה שהם 'שמונה' במנין ע"י בבלי (חגיגה יד.), ועל ידן התעלה והגיע למעלת רוח הקודש.

עמ' 75

עג

יש שפירש הנ"ל בדרך דרוש ע"פ המבואר מהמקובלים (יסוד יוסף פרק פ, ומובא בקב הישר פרק צו), שאילו היינו זוכים להשגות רוח הקדש, היינו מבינים ומשיגים ע"י הדלקת הנרות הרבה דברי עתידות, ולכן הרבה בנרות כדי לסייעו להגיע לרוח הקודש.

עמ' 75

עד

ביאור הדבר למה מתחילים את שמחת בית השואבה 'שמשם שואבים רוח הקודש' בליל ב' של סוכות מדתו של יצחק אבינו שהוא גבורה.

עמ' 75

עה

יש שכתב שרק לאחר שכבר נקבע השמחה שמחת יום טוב בתוך האדם, אפשר לשמוח בשמחת בית השואבה באופן שיישאר גם לאחר מכן, ולכן מתחילים רק בליל שני.

עמ' 76

עו

באופן דומה יש מי שכתב עפ"י דברי הקדושת לוי (האזינו ד"ה מי קל כמוך) שסוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, ועיקר תשובה מאהבה זה בזמן שמחה, ולכן אחר שעבר יום של שמחה היו יכולים לשמוח ולהגיע לשאיבת רוח הקודש.

עמ' 76

עד

מיושב בזה מה שאמר הלל הזקן בשמחת בית השואבה (בבלי נג.). 'אם אני כאן הכל כאן' וכו' דקשה איך אמר כן הרי היה עניו, ולסוגייתנו יבואר 'אם' גם 'אני' השפל בא 'כאן' לשאוב רוח הקודש, 'הכל' ראויים לזה.

עמ' 76

עח

יש שביאר בדברי הלל הנ"ל 'אם אני כאן' שכוונתי לה'אני' ולצורך עצמי 'הכל כאן', 'הכל' לרבות גם הרע, ובאופן כזה לא אזכה לרוח הקודש, 'ואם אני כאן' שאין לי כוונה ומטרה בשביל עצמי כלל אפילו לא לשאוב רוח הקודש, באופן כזה 'מי כאן' בחינת ה'מי' הקב"ה שהוא אין סוף.

עמ' 76

עט

ע"פ הירושלמי יבואר מה שתרגום יונתן פירש את הפסוק (דברים טז, יד) 'ושמחת בחגך' על שמחת בית השואבה, וזה מפני שדייק מה שכפל הפסוק את הציווי לשמוח בחג, ופירש שהפסוק 'ושמחת בחגך' מדבר משמחה המיוחדת המביאה לידי רוח הקודש, והפסוק 'והיית אך שמח' (שם טו) מדבר מחיוב שמחת יום טוב כללי וראה שגם מדרש הגדול (מדרש תנאים שם) פירש את הפסוק 'ושמחת בחגך' על שמחת בית השואבה.

עמ' 77

פ

על הפסוק 'ותנח התיבה בחדש השביעי' (בראשית ח, ד) כתב בעל הטורים 'ותנח, ב' במסורת, ותנח התיבה, ותנח עליהם הרוח, לומר שרוח הקדש נחה על אותם אשר נשארו בתיבה, וזה הוא ותנח התיבה ותנח עליהם הרוח', וע"פ הירושלמי יש לומר ש'בחדש השביעי' נרמז לחודש תשרי שבו שמחים בבית השואבה ושורה עליהם רוח הקודש.

עמ' 77

פא

בתיבת בראשית שבתחילת התורה בצירוף 'בש"ת רי"א' נרמז דברי הירושלמי בנוטריקון, והיינו 'ב'שמחת 'ש'ואבה 'ת'שאבון 'רוח 'ה' 'א'לקים.

עמ' 77

פב

בפייט של יום כיפור (אתה כוננת ד"ה אשרי עין) נוסף על הירושלמי 'אשרי עין ראתה שמחת בית השואבה משם שואבים רוח הקדוש ורוח נדיבה', ובביאור הדבר יש לומר ש'משם' אנו לומדים שגם אלו שאינם ראויים ל'רוח הקודש' מקרבם הקב"ה אליו בבחינת 'רוח נדיבה תסמכני' (תהלים נא, יד) להגיע לדרגה של רוח הקודש ויבואר בזה מה שאמר הלל (בבלי נג.) אם אני כאן וכו'.

עמ' 77

פג

ע"פ דברי הירושלמי אפשר לפרש את הפסוק (תהלים נא, יג) 'אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני', 'מלפניך' זה סוכות שבני ישראל הם אז לפני ה', ואת ה'רוח קדשך' שמשיגים בו 'אל תקח' וישאר לתמיד.

עמ' 77

פד

על פרשת הקהל שואלים חז"ל (חגיגה ג. וירושלמי שם פ"א ה"א) 'טף למה באין', וע"פ הירושלמי יש לבאר שכיון שבאו לשמחת בית השואבה ושאו רוח הקודש, אינם בבחינת 'טף' מקור הדברים הם בחתם סופר (סוף מס' חולין, וחגיגה שם) וביאר כנ"ל על שנת השמיטה וימים הנוראים שעבר עליהם, ועכשיו באו לשמוע דבר ה', גם הם ידעו את ה' ואיך קראם התורה 'טף'.

עמ' 78

פה

על קושיא הנ"ל מתרצים חז"ל (שם ושם) 'כדי ליתן שכר למביאיהן' (חגיגה ג.), ולכאורה וכי חסר להקב"ה דרכים להביאם לידי שכר, אלא כיון שהיו עסוקים ברוח הקודש יש מקום לחשוש שישבחו את צרכיהם הגשמיים, ולזה הביאו ילדיהם כדי שיזכירו להם צרכיהם הגשמיים ו'ליתן שכר' זו 'למביאיהן'.

עמ' 78

פו

יבואר ע"פ הירושלמי הפסוק (תהלים קמג, ה) 'במעשה ידיך אשוחח', 'במעשה ידיך' זה בית המקדש (עי' כתובות ה.) ששם שואבים רוח הקודש, ומגיעים לדרגה לשוחח בנבואה.

עמ' 78

פז

ע"פ הירושלמי אפשר לבאר בדרך רמז את המשנה (לקמן ה"ב-ג) 'ומתקנין שם תיקון גדול וכו' לא היתה חצר וכו' שאינה מאירה מאור בית השואבה', ובבבלי (נג.) 'אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה', 'תיקון גדול' כלומר שהגיעו לדרגה שתקנו את הניצוצות הקשים לתיקון, ו'אשה' גם היא 'היתה בוררת' את הניצוצות הקלים בבחינת 'חטים' את המאכלים הדקים.

עמ' 78

פח

ע"פ סוגייתנו מבואר בדרך קבלה את דברי הבבלי (נג.) 'כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו' שקשה מה טעם הצטערו במועד, והפירוש שהגיעו לדרגה גבוהות מאוד ואז המוח צריך כל הזמן להיות בבחינת מבין דבר מתוך דבר, וממילא אין בהם שינה.

עמ' 79

פט

מסקנת בבלי (הנ"ל) ש'לא ראינו שינה' הכוונה 'לא טעמנו טעם שינה', ויבואר ע"פ סוגייתנו וע"פ המובא בשם הגדולים (מער' י אות שלב ד"ה רבינו מה') שהאר"י ז"ל בעת שינתו השיג השגות יותר מבהיק, ולפ"ז בשמחת בית השואבה שהגיעו לדרגת צדיקים שוב שינתם לא היה אלא בבחינת טעם שינה, ולא שינה ממש.

עמ' 79

צ

בדרך מליצה יש לבאר הנ"ל עפ"י סוגייתנו 'לא ראינו' כלומר מי שלא זכה ע"י בית השואבה לדרגת רוח הקודש, נחשב אצלו ל'שינה' שהרי יושב בטל כישן דמי.

עמ' 79

צא

ביאור דברי הפייט בהושענות (ד"ה קל נא תעינו) 'קל נא למנסכי לך מים כממעני הישועה ישאבון מים' ע"פ הירושלמי, שיזכו לשאוב רוח הקודש אין מים אלא תורה בשמחת בית השואבה.

עמ' 79

צב

מבואר בדרך דרש עפ"י סוגייתנו מה שהסמיך הכתוב (בפר' אמור) הציווי על הדלקת נרות ולחם הפנים שעניינם השגה מקירוב השכינה לפרשת המועדים ובפרט שנסמך מיד לאחר חג הסוכות.

עמ' 80

צג

יבואר ע"פ הירושלמי דברי התנא דבי אליהו (פי"ח) 'כי מימיו מן המקדש המה יוצאים (יחזקאל מז, יב) מפני שמצוה קלה הרי היא כחמורה וכו', שכוונתו להוכיח לכך מניסוך המים שהם רק הלכה למשה מסיני מצוה קלה ועל ידן אפשר להגיע לרוח הקודש.

עמ' 80

צד

לדברי הירושלמי מבואר שמה שנאמר אצל הלל הזקן ושמואל הקטן בבבלי (סוטה מח:): וירושלמי (הוריות פ"ג ה"ה) שראויים היו שתשרה שכינה עליהם, כיון שהיו בזמן הבית אין בזה חידוש מיוחד, אמנם מה שנאמר כך על רבי אליעזר (ירושלמי שם) שלא היה בזמן הבית, מורה על גודל מעלתו, ולכן נאמר עליו (במדבר רבה יט, ז) ושם האחד אליעזר, שם אותו 'המיוחד'.

עמ' 80

צה

יבואר ע"פ הירושלמי אמרם (ברכות לג.) 'כל אדם שיש בו דיעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', כיון שיש בו דעת ומכוון לאמת, כאילו נבנה בית המקדש וזכה על ידו לרוח הקודש, ויבואר גם דרשת הבבלי שבת (לא.) 'והיה אמונת וגו' חכמת ודעת וגו' (ישעיה לג, ו) וכו', חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות, עפ"י מה שאמרו (מנחות קי.) 'תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה וכו' כאילו נבנה מקדש בימיהם'.

עמ' 80

צו

בפסוק (קהלת ב, כו) כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה, נרמז דברי הירושלמי, דהיינו כשהקב"ה נותן לאדם 'דעת' שהוא רוח הקודש, נותן לו 'שמחה' כדי שיהא ראוי להשראת השכינה.

עמ' 80

צז

בדרך דרש אפשר לפרש את הפסוק (בראשית כד, סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי ראי', כעין דברי הירושלמי בענין שמחת בית השואבה.

עמ' 81

צח

עפ"י דברי הירושלמי יש שמבאר בדרך דרש את הפסוק (בראשית יח, ד) 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ'.

עמ' 81

דלמא רבי לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סילעין מיעול מצמתא קהלא קומי רבי יוחנן וכו'.

צט

על מה לקחו את שתי הסלעין, אם על הדרשה או על אסיפת הקהל, ועוד ביאורים בירושלמי.

עמ' 81

ק

'מצמתא קהלא' יש שביאר 'לדרוש לפני הקהל', ושלא כרוב המפרשים שפירשו 'לאסוף את הקהל'.

עמ' 81

קא

מהמנהג וממה שכתוב בתורה 'ויקהל משה' (שמות לה, א) ומהמבואר במדרש ילקוט (שם רמז תח), הוכחה לדברי יפה מראה הנ"ל שהדרשנים בעצמם היו אוספים את הקהל מרוב ענותנותם, ויש שכתב שיתכן לומר שלא הם הקהילו אלא משמשיהם, ומפני כבודם נכתב כאילו הם היו המקהילים.

עמ' 82

קב

במדרש (בראשית רבה צח, יא) בשינוי גירסא מהירושלמי.

עמ' 82

קג

קשה איך לקחו שכר ללמד, הרי אמרינן בנדרים (לז.) 'מה אני בחנם אף אתם נמי בחנם', ויש לומר כיון שלא היה להם במה להתפרנס מותר ומקור דבריו בתוספות (כתובות קה. ד"ה גזר) שבשאיין להם עסק אחר חוץ מלעסוק בדיון או לדרוש לפנייהם וכיוצא מוטל על הצבור לפרנסן, ולא דוקא שאין להם כלל אלא אפילו אם אין להם משלהם כדי מחייתם.

עמ' 82

קד

יש שמתרץ עפ"י דברי התוספות (כתובות שם), ש'אף אתם נמי בחנם' לא נאמרה אלא בשלוקח מתלמידיו, אבל מהציבור מותר לקחת.

עמ' 82

קה

יש שמתרץ עפ"י הירושלמי (שם פ"ד ה"ג) שרק על חוקים ומשפטים אסור לקחת שכר.

עמ' 82

קו

מבואר כאן שלא נאסרו מפני שכר שבת, וקשה על הפוסקים (עי' טור ושולחן ערוך או"ח סי' תקפה ובנושאי כלים שם) שאסרוהו אפילו לדבר מצוה והטעם למה לצורך מצוה מותר, כיון 'דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה' (פסחים ד:;) אינו דומה לשאר שכר שבת.

עמ' 82

קז

יש שביאר בדברי הירושלמי למה היה מותר לקחת שכר שבת, כדברי יפה מראה (הנ"ל) שכיון שלא היה להם במה להתפרנס מותר, או יתכן שגם באמצע השבוע עשו בן, וקבלו שכרם בהבלעה.

עמ' 83

קח

מו"מ אם הכנסת אורחים נחשב לדבר מצוה בכדי שיהא מותר לקחת עבורו שכר שבת (ראה לעיל ד"ה מבואר כאן).

עמ' 83

קט

בדרך דרוש למה לקחו שתי סלעים דוקא, עפ"י דברי החסד לאברהם (מעין השני נהר ל) שהשומע אגדה מפי החכם נמחל לו כל עוונותיו, ולרמז זאת לקחו ב' סלעים שהם שמונה דינרים, כנגד שמונה בגדי כהונה המכפרים על עוונותיהם.

עמ' 83

נאל רבי לוי ודרש יונה בן אמיתי מאשר היה, דכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון, וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון.

קי

במדרש ילקוט (יונה רמז תקנ) הובא דרשת רבי לוי עם תוספת, 'וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון וגו' הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, ותני רבי אליעזר יונה בן אמיתי בן צרפית אלמנה היה', והמפרשים ביארו את דברי הירושלמי ע"פ תוספת זו שמקורו בפרקי דרבי אליעזר (פל"ב).

עמ' 83

קיא

יש מי שכתב שלא הביא כאן דרשות אלו אלא אגב הנאמר בהמשך שיונה בא לידי נבואה בשמחת בית השואבה ולשאר המפרשים גם הדרשה דלהלן בא להוכיח מאיזה שבט היה.

עמ' 84

קיב

מה שלא הוכיח רבי לוי מהפסוק ביהושע (יט, כח) שמנה את גבול זבולון 'עד צידון רבה', אולי 'עד' ולא עד בכלל, או 'צידון רבה' אינו צידון, ועל דרך זה גם לא קשה עליו מהפסוק 'וירכתו על צידון' שהוא בעצמו הביא בהמשך הסוגיא.

עמ' 84

קיג

קשה איך יפרש רבי לוי את הפסוק שהביא רבי יוחנן בהמשך 'אשר מגת החפר', וי"ל שיפרש שיונה בעצמו השתקע בזבולון, אבל אביו ואמו מאשר היו.

עמ' 84

קיד

בבראשית רבה (צח, יא >הובא לעיל ד"ה במדרש<) ומדרש הגדול (פר' ויחי מט, יג ד"ה וירכתו) הובא דרשה זה בשם רבי יוחנן, ועוד שינויים במהלך הדרשות.

עמ' 84

קטו

יש דייקו למאי נפקא מינא מאיזה שבט בא יונה, יש שכתב ע"פ דברי רבי אליעזר בברייתא (סוכה כג:) 'אין לך כל שבט ושבט מישאל שלא יצאו ממנו נביאים', ועוד בענין.

עמ' 85

קטז

בזה שהיה מצידון שהוא בחוץ לארץ, יש ליישב איך עלתה על דעתו של יונה לעבור על איסור תורה ולכבוש נבואתו.

עמ' 85

עאל רבי יוחנן ודרש יונה בן אמיתי מזבולן היה, דכתיב ויעל הגורל השלישי לבני זבולן למשפחתם, וכתיב ומשם עבר קדמה מזרחיה גתה חפר עתה קצין, וכתיב כדבר יי' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמיתי הנביא אשר מגת החפר.

קיז

דרשות הירושלמי הובאו במדרשים שונים בשינוי גירסא מהירושלמי.

עמ' 85

קיח

קשה איך יפרש רבי יוחנן את הפסוק שהביא רבי לוי, וי"ל שחולק על זה שיונה הוא בן הצרפית או שיפרש שבזמן רעב עברה אמו לחלקו של אשר.

עמ' 85

בשובתא חורייתא א"ר לוי ליהודה בר נחמן סב לך אילין תרתין סילעיא ועול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן.

קיט

האם כוונת רבי לוי היה שאע"פ שהוא ידרוש יותר על השכר, או שהשכר בא על אסיפת הקהל וזה נשאר אצל רבי יהודה, וביקש רק שיוותר על אמירת הדרשה, וגרסאות ב'ועול מצמתא'.

עמ' 86

קכ

במדרש (בראשית רבה צח, יא >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא רבי לוי' ד"ה במדרש) בשינוי גירסא מהירושלמי.

עמ' 86

עאל ואמר קומיהון יפה לימדנו רבי יוחנן אמו מאשר ואביו מזבולן, וירכתו על צידון, ירך שיצא ממנה מצידון היה.

קבא

ביאורים וגרסאות בדרשת רבי לוי וראה בראשית רבה (צח, יא >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא' ד"ה במדרש) ומדרש הגדול (פר' ויחי מט, יג ד"ה וירכתו >הובא לעיל על הירושלמי 'עאל' ד"ה בבראשית) בשינויי גירסא מהירושלמי.

עמ' 86

קבב

יונה הנביא שהיה סוף הנביאים, נקרא בשם 'ירך' שהוא סוף גוף האדם.

עמ' 87

קכג

מה שלא אמר רבי לוי בן אלא לאחר ששמע את דברי רבי יוחנן, יש שביאר שדבריו הם רק בשיטת רבי יוחנן בסנהדרין (מג): שעבן מעל בימי משה ארבע מעילות וא' מהם במלחמת מדין, הרי שגוי מת מטמא עב"פ במגע, ולשיטתו לא ניתן לומר שאמו של יונה גויה היתה (עי' רבינו בחיי פר' פינחס כה, יא ד"ה בקנאו) והיה יכול אליהו הכהן להחיות את בנה של הצרפית (עי' תוספות ב"מ קיד: ד"ה אמר), ומזה שהחיה על כרחך שלא היה כהן, והחיה את יונה שהיה משבט זבולון.

עמ' 87

קכד

באופן אחר ליישב את הנ"ל, יש שכתב ע"פ מה שכתב המהרש"א בשיטת רבי יוחנן (זבחים קיג.) שבניית התיבה היה כדי לעורר את דור המבול בתשובה, אמנם יונה הנביא התרעם על כך שתשובה מועיל לגוים, ולזה אמר רבי יוחנן שמזבולון היה, כלומר שהם לא עשו כהוגן כשהתרעמו על חלקם בארץ ישראל (מגילה ו.), והיה לו ללמוד מהם לא להתרעם, ומבואר בזה גם כוונת הירושלמי באומרו 'יפה לימדנו'.

עמ' 87

וכתיב וירד יפו, לא צורכא דילא וירד עכו.

קכה

יש שביארו שזה המשך דברי רבי לוי להוכיח כרבי יוחנן שיונה היה מזבולון.

עמ' 87

קבו

יש שביאר שסוגיית הירושלמי מקשה איך אמר מזבולון היה, 'וכתיב וירד יפו', ואילו מזבולון היה לא היה צריך לכתוב אלא 'וירד עכו'.

עמ' 87

א"ר יונה יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש.

קבו

יש שביאר שזה ענין בפני עצמו לומר שבא לידי נבואה בשמחת בית השואבה, ודרשות דלעיל מאיזה שבט היה יונה לא הובא אלא אגב זו.

עמ' 88

קכב

יש שביארו שבא לדחות מה שהוכיח לעיל מ'וירד יפו', שמה שלא ירד לעכו היה מפני שנבואתו על כינוה היה בשמחת בית השואבה, וכשברח לחוץ לארץ היה בירושלים הקרוב ליפו, ומוכח מכך גם שנבואתו בשמחת בית השואבה על כינוה היה.

עמ' 88

קכט

לפי כל האמוראים בסוגייתנו יונה הוא בן הצרפית שהחיה אליהו, אמנם בתנא דבי אליהו (רבא פ"ח) ש'אותו תינוק בן יוסף היה' ובמגלה עמוקות (ראה אופן רנב) יונה בן אמיתי הוא משיח בן יוסף, ויש לומר שיונה היינו בן יוסף בסוד הגלגול וכעין זה כתוב בילקוט חדש (ערך אליה אות יב).

עמ' 88

קל

יש בראשונים שגרסתם בירושלמי 'א"ר יונה יונה בן אמיתי מעולי גולה היה' וכו'.

עמ' 88

קלא

יש מדייק לפי גרסא הנ"ל, שלא עלה לבית המקדש אלא בשמחת בית השואבה, ולא בעלייה לרגל עי' תוספות פסחים (ג: ד"ה מאליה) שבני חוץ לארץ פטורים מלעלות לרגל.

עמ' 88

קלב

יש מדייק מכאן שבני חוץ לארץ פטורים מלעלות לרגל, גם לפי הגרסא שלנו, שאם לא כן מה החידוש אצל יונה שעלה לרגל יותר, והרי כל ישראל חייבים לעלות ברגל, ועל כרחך

תוכן המפתח

[51]

כיון שהיה גר בצידון כדלעיל בירושלמי שהוא חוץ לארץ (עי' שו"ת מהרי"ט ח"א סי' מז וסי' פד) היה פטור מלעלות.

עמ' 89

קלג

כאן ובתחילת הסוגיא מבואר שלרוח הקודש ונבואה אפשר להגיע בזמן בית המקדש, וקשה איך היו נביאים שנתנבאו שלא בזמן הבית.

עמ' 89

קלד

קשה שמא שמחה אחרת היתה לו שגרמה להשראת השכינה, ויש מקשה שלקמן הוכיחו שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה מהפסוק 'ויהי כמנגן המנגן', וא"כ מה הוסיף ממה שהביא מיונה, ומו"מ ליישב ע"פ דברי הילקוט (יונה רמז תקמט) שיונה ברח לחוץ לארץ כדי שלא תשרה עליו שכינה.

עמ' 89

קלה

ליישוב קושיות הנ"ל, שמא שמחה אחרת היה לו ומה החידוש שעלה לרגל, יש אומרים שכל נבואתו לא היה אלא בעלייתו לרגל בשמחת בית השואבה, ויבואר בזה דברי המכילתא (בא מסכתא דפסחא פר' א, מובא בילקוט יונה רמז תקמט) 'אמר יונה אלך לי בחוצה לארץ מקום שאין השכינה נגלית', כלומר כיון שבחוץ לארץ אינו חייב בעלייה לרגל שוב לא יתנבא.

עמ' 89

קלו

יש שדייקו כנ"ל מלשון הירושלמי 'ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש', והרי שיונה לא ניבא אלא בשמחת בית השואבה, ובזה יבואר דברי הבבלי יבמות (צח.) שיונה לא ניבא יותר מפעמים אחדות, אמנם לא כן משמע מדברי הבבלי נדרים (לה.) שכל הנביאים עשירים היו, ומונה ביניהם את יונה (ועי' רמב"ן ב"ב יב.).

עמ' 89

קלז

יש שביאר עפ"י הבבלי (נג.) 'יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' כלומר שבשמחת בית השואבה גילו שחפץ הקב"ה בעבודתם גם מה שהיה נראה להם שאינו רצוי, וכשהגיעו להכרה זו שמח כל אחד בחלקו ולא קנאו באחרים, וגם יונה מתוך שמחה כנ"ל עלה לדרגת רוח הקודש ונבואה.

עמ' 90

קלח

על הקושיא מה החידוש שעלה לרגל, יש שמתרץ ע"פ האמור בירושלמי לעיל שיונה היה משבטים השייכים למלכי ישראל, ובא לחדש שסיכן את עצמו כדי לעלות לרגל.

עמ' 90

קלט

בדרך חסידות יש לומר שיונה בן אמיתי לא רק הוא בעצמו עלה אלא גם 'אשתו של יונה היתה עולה לרגלים' (ברכות פ"ב ה"ג, וכע"ז בבבלי עירובין צו.), ובא לומר למה זכה לרוח הקודש ומדרגות גבוהות מאוד, מפני שקיים פרישה וגדר ערוה ביתר שאת, וכאמרם (ויקרא רבה כד, ו) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה.

עמ' 90

קמ

יש שמתרץ ע"פ האמור בפרקי דרבי אליעזר (פל"ב) שיונה הוא בן הצרפית שהחיה אליהו (והובא במפרשי הירושלמי לעיל), וכיון שמת נפטר מן המצוות, או כיון שמת אין לו קרקע ופטור מלעלות, ומו"מ בזה.

עמ' 90

קמא

באופן אחר יש לתרץ ע"פ דברי רבינו בחיי (פר' פינחס כה, יא ד"ה בקנאו) שיונה היה בן גויה ונתגייר, וממילא לא היה לו קרקע ופטור מלעלות.

עמ' 91

קמב

על רבינו בחיי הנ"ל כתב הרדב"ז (סי' ב"א רג) שלא יתכן כדבריו 'שהרי ארז"ל שבן הצרפית היה יונה בן אמיתי, וכי יונה נביא ה' בן נכרית היה' (וראה שם עוד), וכן מוכח מסוגיית הירושלמי כאן שהיה מאחד משבטי ישראל זבולון או אשר, וראה תנא דבי אליהו (רבא פי"ח) ש'אותו תינוק בן יוסף היה'.

עמ' 91

קמג

יש שהוכיחו עוד מסוגייתנו כדברי רדב"ז הנ"ל, שהרי 'שרת עליו רוח הקודש' ובקידושין (ע:) מבואר שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחדות שבישראל.

עמ' 91

קמד

יש שדייק אריכות הירושלמי 'מעולי רגלים וכו' ונכנס וכו' ושרת וכו', ומבאר שנבואת יונה הגיעה בהדרגה, מתחילה עלה לרגל, ונתעלה ונכנס וכו' ונתעלה עוד עד שהגיע לדרגת רוח הקודש, ויבואר בזה דברי המדרש (תנחומא הקדום פר' ויצא ז) 'סולם מוצב ארצה זה יונה, וראשו מגיע השמימה זה אליהו, שנבואת יונה הגיעה בהדרגה כסולם, ונבואת אליהו הגיעה בבת אחת.

עמ' 91

קמה

מאיך יש שדייק הלשון 'ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש', משמע שמיד שנכנס שרתה עליו שכינה, ובביאור הענין.

עמ' 91

קמו

להנ"ל יבואר מה שאמר הלל (בבלי נג.) 'אם אני כאן הכל כאן' איך אמר כן הרי עניו היה, וכן יבואר דברי הרמב"ם (הל' לולב פ"ח הי"ד) שרק חסידים ואנשי מעשה רקדו, וקשה איך ידעו שהם ראויים לכך ואם יודעים לרקוד.

עמ' 92

קמז

הלשון 'יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה' וכן מה שאמרו (ברכות פ"ב ה"ג, וכע"ז בבבלי עירובין צו.) 'אשתו של יונה היתה עולה לרגלים' משמע שתמיד עשו כן ולא רק באקראי.

עמ' 92

קמח

יש שמעיר כיון שבשמחת בית השואבה היו שם אלפים רבים מישראל, למה מוזכר רק שיונה זכה לרוח הקודש, וביאור ע"פ חסידות שעניינו של שמחת בית השואבה הוא להפוך את הגשמיות לדירה לד' יתברך, וזה שייך דוקא אצל יונה.

עמ' 92

קמט

קשה הרי יונה נביא היה ובספרי קבלה מבואר שדרגת רוח הקודש למטה מדרגת נביאות, וא"כ מה המעלה בזה שהגיע לרוח הקודש.

עמ' 92

קב

על מה שהקשו לעיל (ד"ה קשה שמא) שאולי שמחה אחרת היתה לו ליונה שגרמה לו השראת השכינה, יש לומר ע"פ הזהור (פר' מקץ ריש עמ' רג) שבית המקדש היא המקום ממנו ינקו כל הנביאים את נבואתם, ולכן נקרא 'גיא חזיון' (ישעיה כב, א).

עמ' 93

קבא

באופן אחר יש שמבאר שדוקא במצות ניסוך המים שלא נצטוו עליו במפורש אלא ברמז או הלכה למשה מסיני או בר"ת 'מים', שמחה כזו הוא הגורם לשפע רוח הקודש.

עמ' 93

קנב

משמע מכאן שלא כדברי מהר"ץ חיות (מבוא תלמוד פי"ז ד"ה עוד) שיש אמוראים שנקראים על שם דבריהם, כגון רבי יצחק מגדלאה (ב"מ כה). שאמר 'והוא שעשוין במגדלין' שהרי כאן אצל רבי יונה לא יתכן שנקרא כן בכל הש"ס למאות על שם מימרא זו, וכן רבי יצחק מגדלאה יש ממנו הרבה מימרות.

עמ' 93

ללמדך שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמח מ"ט והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים, א"ר בנימין בר לוי והיה כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים.

קנג

ביאור אומרו 'ללמדך', מאיפה למד זאת.

עמ' 93

קנד

יש שביארו שרבי בנימין מדייק ממה שכתב 'המנגן', הרי שתלוי באיש 'המנגן', ושמחתו הוא המעורר ל'רוח אלקים'.

עמ' 93

קנה

באופן דומה להנ"ל יש שכתב שבא ליישב שאם מגיעים לרוח הקודש ע"י שמחה למה לא מצאנו שכל מי שהוא מנגן מגיע לכך, וע"ז יישב שהרוח הקודש תלוי ב'המנגן' אם הוא איש קדוש הראוי לכך.

עמ' 94

קנו

יש שכתבו שדברי רבי בנימין לא שייכים לכאן אלא בברכות (פ"א ה"א), לענין שכינור של דוד היה תלוי כנגד חלונותיו של דוד, והובא כאן אגב שדרשו פסוק זה והלימוד שרוח הקודש שורה על לב שמח, נלמד ממשמעות הפסוק 'והיה כנגן המנגן' וגו'.

עמ' 94

קנו

יש מי שהעיר על מה שהביא הפסוק 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים', שהרי בפסוק כתיב 'ותהי עליו יד ה'".

עמ' 94

קנו

ביאור הענין איך שמחה מביא לידי רוח הקודש, וזה היות ותענוג הבא משמחה של מצוה הוא הכלי שרק על ידו אפשר לסבול ולקבל את אור העליון של רוח הקודש, ויבואר בזה בדרך קבלה הפסוק בישעיה (ד, ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר'.

עמ' 94

קנט

בבבלי (שבת ל:) ללמדך שאין שכינה שורה וכו' 'אלא מתוך דבר שמחה של מצוה' שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', האם הירושלמי שלא אמר 'שמחה של מצוה' נחלק על הבבלי וראה מגיד דבריו ליעקב הנ"ל, ובעוד ספרים שהובאו לעיל בספר המפתח, שנקטו בפשטות שרק בשמחה של מצוה שורה השכינה.

עמ' 94

קס

בדומה לדברי הירושלמי כתב הרמב"ן (בראשית כה, לד ד"ה ומה שאמר) שמה שאמר יצחק אבינו לברך את עשו 'אחר עשות לו המטעמים, איננו שכר האכילה ושוחד וכו', אלא שהיה יודע בנפשו כי אחר האכילה היתה נפשו מתענגת ושמחה ויחול עליה רוח הקודש, כענין ועתה קחו לי מנגן וגו' ותהי עליו יד ה'".

עמ' 95

ספר המפתח

ספר המפתח

א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש, על שם ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה.

בשאלת הירושלמי 'למה נקרא שמה בית שואבה', יש שביארו למה נקרא מקום העזרה ששם עשו את השמחה 'בית השואבה' ולא 'בית הניסוך', הרי השמחה היתה במקום שמנסכים ולא במעין השילוח ששם שאבו ועוד שהשאיבה אינה אלא הכשר מצוה לצורך הניסוך ועיקר המצוה הוא הניסוך, ותירץ הירושלמי ש'שואבה' הכוונה לשאיבת רוח הקודש ע"י השמחה שהיתה במקום ההוא.

יפה מראה - ד"ה שמשם (א) {עמ' 99}, וד"ה שמשם (ב) {עמ' 99}.
יפה תואר - בראשית רבה ע ח ד"ה למה (ב) {עמ' 99}, ובד"ה שמשם {עמ' 99} >כדבריו ביפה מראה ד"ה שמשם (ב)<.

מהרש"א - נ ב ד"ה דכתיב {עמ' 99}.

ערוך לנר - נ א בתוס' ד"ה חד >הובא לקמן ד"ה בבבלי<.

ועי' עלי תמר - ד"ה והיפ"מ >הובא לקמן על הירושלמי 'א"ר יונה יונה ד"ה על מה<.

יש שביארו שהרי על שם הפסוק 'ושאבתם מים בששון' נקרא 'בית השואבה' (בבלי נ:), וא"כ 'למה נקרא שמה בית שואבה', ולא 'שואבה'. ותירץ כיון ש'בית המקדש' הוא הגורם לשאיבת הרוח הקודש לכן נקרא 'בית השואבה'.
מראה הפנים >הובא לקמן ד"ה בבבלי<.

ועי' יד דוד (זינצהיים) - נ ב תוד"ה חד >הובא לקמן שם<.

יש שכתב שלהרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ב ואילך) שמצות שמחה בחג הסוכות מפני 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', ולא הזכיר ניסוך המים, יתפרש שאלת הירושלמי 'למה נקרא שמה בית שואבה', ולא 'שמחת החג', ותירץ כיון ששאבו רוח הקודש לכן נקרא 'בית השואבה'.

מועדי יהושע - ח"ד סי' שי אות ב ד"ה אמנם לכאורה (עמ' א'שנד) >הובא לקמן ד"ה הרמב"ם<.

עוד ביאור בענין.

עלי תמר - ד"ה אמר ריב"ל {עמ' 100}.

בכוונת הדרשה מהפסוק 'ושאבתם מים בששון', ואיך רואים מכך שמגיעים על ידו לרוח הקודש, יש שפירשו ע"פ התרגום יונתן שפירש את הפסוק 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא' וראה מורה נבוכים (ח"א פ"ל {עמ' 101}), וראה עוד רש"י (ישעיה יב, ג) שפירש את הפסוק על חידושי תורה חדשים.

יפה מראה - ד"ה על שם {עמ' 101}.

קרבן העדה > כיפה מראה בקיצור.

ועי' פנים יפות (מהדו"ת מכת"י) - סוכות אות ג > הובא לקמן ד"ה בדומה להנ"ל.

פרי צדיק - פר' עקב אות יא {עמ' 101}.

עטרת צבי - מאמר אגרת בקורת - הע' טז (נד' בכל ספרי מהר"צ חיות ח"ב עמ' תקטז-א בהע') > מעיר על מה שהביא היפ"מ ועוד בשם תרגום יונתן, שאין הכוונה שהירושלמי ראה את ת"י, אלא שתרגום הזה 'ותקבלון אולפן' וכו' היה ידוע.
אביר יוסף - סוכות לשמחת בית השואבה ד"ה והתוס' (עמ' שצב) > הובא לקמן ד"ה בבבלי.

יש שביאר שדייק לשון הפסוק 'ושאבתם', ולא אמר 'נסכו' מים בששון.

מהרש"א - נ ב ד"ה דכתיב > הובא לעיל ד"ה בשאלת.

יש שביאר 'שואבים רוח הקודש, על שם ושאבתם מים' שהיו שואבים מי התורה אין מים אלא תורה (ב"ק יז. ופב.) ולומדים את חכמת התורה, ומתוך כך היה רוח הקודש שורה עליהם, ושמחים בשמחה גדולה, וזה 'בששון'.

מטה משה (רבי משה מת) - שער ב באיכות הלימוד ד"ה בשטר {עמ' 102}.

יש שביאר 'ושאבתם מים בששון' הכוונה לרוח הקודש המשמחת את הנביא כדכתיב (ירמיהו טז, טז) 'ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי' וגו'.

יפה ענף - רות רבה סוף פ"ד {עמ' 103}.

יש שביאר עפ"י חסידות וקבלה 'ושאבתם מים בששון', המשכת והתגלות אלקות חכמה עילאה, שזה פירושו של 'מים'.

מגן אבות (קאפוסט) - שיר השירים עמ' ח-א ד"ה תמתי {עמ' 104}.

יש שביאר בדומה להנ"ל ש'מים' מרמז להקב"ה, ובזה מבואר דברי הבבלי (נא): לענין בנין הורדוס 'סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדותא דימא', כלומר כיון שים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד (סוטה יז), 'יזכרו בזה את הקב"ה'.
עין אליהו - עין יעקב סוכה שם אות כד {עמ' 104}.

ביאור 'שואבים רוח הקודש', על שם 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה' בדרך קבלה וסוד, עפ"י דברי הזהר (פר' בלק עמ' ריב-ב) 'ושאבתם מים בששון דא צדיק, ממעיני הישועה אלין אבא ואמא' וכו'.
ליקוטי תורה והש"ס (אייכנשטיין, זידיטשוב) - פר' פינחס עמ' קיט-ב <>.
ועי' פרי צדיק - פר' עקב אות יא >הובא לעיל ד"ה בכוונת.

מהמשך הפסוק 'ממעני הישועה' התכוון הירושלמי להביא ששאבו את הרוח הקודש ממקורות עליונים, וממה שנאמר 'ממעני' לשון רבים, משמע שיש בזה כמה דרגות, שכל אחד שאב והגיע לדרגת השמחה ורוח הקודש כפי דרגתו.
יפה ענף - רות רבה סוף פ"ד >הובא לעיל ד"ה יש שביאר ושאבתם>.
תורת מנחם - דלהלן ד"ה והנה בהמשך וכבה.
וראה לקמן ד"ה בפייט.

להנ"ל מובן דברי הרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ד) שלא היו רוקדים רק חסידים ואנשי מעשה.
תורת מנחם (ליובאוויץ) - תשמ"ג א ליל ו' סוכות ד"ה ובזה {עמ' 105}.

יש מי שאומר ששאבת רוח הקודש הוא חלק מעצם המצוה, ומבאר 'שמשם שואבים' אלו שהכינו עצמם לדבר, והיינו החסידים ואנשי מעשה וכדברי רמב"ם הנ"ל, שאבו 'ממעני הישועה' מבית המקדש, שממנו הושפע שפע רוח הקודש לאלו שהכינו עצמם לזה.
ספר הזכרון - זכרון שלמה - דלהלן עמ' קפ אות ו.

→ ע"פ הנ"ל יש ליישב קושיית השיטה מקובצת (ב"ב עט. ד"ה כיצד) על דעת הרשב"ם (שם) שצריכים מי מעין דוקא לניסוך המים, מהאמור בסוכה (מח): 'נשפכה או נתגלתה היה ממלא מן הכיור', ולהנ"ל יש לומר שיש הבדל בין ניסוך בבית המקדש מקום השראת השכינה שמטרתו לרוח הקודש ולכן צריך מי מעין דוקא, לניסוך שהיה בבמה.

ספר הזכרון - זכרון שלמה (רבי עזרא אלטשולר אב"ד ואיינוטא) - עמ' קעה אות א ואות ה {עמ' 108}.

→ מאידך יש שמשמע ממנו שדייק הלשון 'שואבים' שכולם שאבו גם אלו שהם נגד הערבה ללא טעם וריח (ע' ויקרא רבא ל, יב), ולכן נרמז מצות ניסוך המים בתורה בקרבנות שבפרשת פינחס מאותיות 'מים' (ע' שבת קג:), מפני שעניינו להשפיע רוח הקודש, וכמו מים שמשפיע ומפריח את כל סוגי הגידולים, כן שאבו כולם מרוח הקודש שבבית השואבה.

נפוצות יהודה - דרוש טו (במהדו' חדשה ד"ה ואחר כל זאת) {עמ' 110}.

→ באופן דומה יש שביאר שדוקא מפני שכולם התאגדו יחד, ארבעת המינים שבלולב, ובשמחת בית השואבה השתתפו גם אלו שרק בזקנותם תקנו את ילדותם (ע' בבלי נג.), כל אחד במשהו הטוב שיש בו, 'משם' שואבים רוח הקודש.
אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרס"ח ליל ב' {עמ' 112}.

באופן אחר יש שמדייק הלשון 'שואבה' ו'שואבים', שכשם שהשואב ממעין אינו צריך הכנה וחכמה יתירה לכך, כן בשמחת בית השואבה נשפעה חכמה וקדושה גם לכאלו שלא היו מוכנים לכך, ואפילו נשים וקטנים, ולכן יש מצוה להביא את הקטנים לעזרה בחג (תגיגה פ"א מ"א).
אמרי רצון - דרוש יח אות ה <->.

→ יש שמדייק ומוכיח כנ"ל, שהרי לשון שאיבה הוא מלמטה, ורוח הקודש היא

מלמעלה, ומפרש שכדי לשאוב רוח הקודש צריך קודם להסיר ההסתר והעפר מלמטה, שגם אלו הנמוכים יתעלו בשמחת בית השואבה.

פני מנחם - סוכות תשנ"ג {עמ' 113}.

בדומה לזה יש שכתב שאפילו שבדרך כלל כדי להשיג רוח הקודש צריך להשלים עצמו בעשר מדרגות המבוארות בברייתא דרבי פינחס בן יאיר (עבודה זרה כ.), אמנם בשמחת בית השואבה אפשר להשיגו אפילו מי שלא עלה במדרגות אלו. **מזוזות מלכים - בטעם הצבי עמ' כה-ב אות ח <->.**

עוד בדומה להנ"ל יש שדייק הלשון 'שואבים' שכולם שאבו, והקשה שהרי אמרו (שבת צב.) 'אין השכינה שורה אלא על חכם גיבור ועשיר ובעל קומה', ומיישב עפ"י המשנה באבות (פ"ד מ"א) 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', כלומר שחכם אינו אלא מי שמחפש אחריו ומשיגו כל אחד כפום השגתו וכיו"ב גיבור עשיר וכו'. **דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים ס"י נד {עמ' 113}.**

יש שכתב 'שואבים רוח הקודש' שכך היה למעשה 'כי רוב נבואת הנביאים היתה מושגת אז בשמחת בית השואבה'. **עץ הדעת טוב (מהר"ח ויטאל) - פר' שופטים ד"ה או ירמוז לאמר {עמ' 114}.**

בדרך דרוש וחסידות יש שפירש 'שמשם' שואבים, היינו מתוך ה'שמחה' שהוא הכלי, ועל ידו שאבו את רוח הקודש. **שפת אמת - סוכות תרמ"א ד"ה ואיתא {עמ' 115}, ושם תרל"ד ד"ה שמחת בדומה לזה {עמ' 115}.**

וראה עוד לקמן על הירושלמי 'ללמדך שאין רוח הקודש שורה' ד"ה ביאור הענין.

יש שפירש עפ"י חסידות וקבלה 'שמשם' היינו 'מים' שהוא בחינת החכמה השורש של רוח הקודש. **תורת מנחם (ליובאוויץ) - תשמ"ח א ליל ב' סוכות אות כא {עמ' 115}.**

→ בענין 'רוח הקודש' יש שכתב שהוא בבחינת תורה שבעל פה וכמאמר רב אשי (בבא בתרא יב:) שחכם עדיף מנביא 'תדע דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרא הלכה למשה מסיני כוותיה' וראה לעיל ד"ה בכוונת.

פרי צדיק - פר' עקב אות יא >הובא לעיל ד"ה בכוונת.

ועי' עלי תמר - סוטה פ"ט הי"ג ד"ה משמתו {עמ' 116}.

→ בדומה להנ"ל יש שפירש שהיו יכולים לחדש חידושי תורה ללא יגיעה וכעין דברי התרגום יונתן (הובא לעיל ד"ה בכוונת), ויבואר בזה לשון משנתנו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו'.

פנים יפות (מהדו"ת מכת"י) - סוכות אות ג {עמ' 117}.

→ יש שפירש 'שמשם' מקום האסיפה, כלומר עצם הדבר שנאספו לשם שמים בשמירת ברית קודש, 'היו שואבים רוח הקודש', וביאור רוח הקודש שנהיו כנביאים שהם כמלאכים ללא שעבוד אל היצר, 'על שם ושאתם מים בששון', ו'ששון' זו מילה (מגילה טז.) ברית קודש.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תר"ע ליל ב' {עמ' 118}.

→ יש שביאר 'רוח הקודש' בדומה להנ"ל עפ"י אמרם (סוכה נא.) ש'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם' וכו', כלומר שהחסידים שנשמרו מן העבירה וגם אלו ששבו, נתקיים בהם הכתוב 'ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה' (ישעיהו יא, ב) היפך החוטא שנכנס בו רוח שטות (סוטה ג.), וחכמה היא קודש.

יטב פנים - ליל ז' סוכות סי' סו {עמ' 119}.

ועי' אמרי מנחם (דנציגר, אלכסנדר) - ח"ה סוכות - ליל ב' שמחת בית השואבה >הובא לקמן ד"ה יש שביאר שסוכה.

→ עוד בדומה להנ"ל עפ"י אמרם (ויקרא רבה כד, ו) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, וכיון שתקנו תיקון גדול ותיקון ערוה בשמחת בית השואבה (סוכה נא), השיגו רוח של קדושה.

יטב פנים - הנ"ל.

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים ס' נג {עמ' 120}.

במהלך דומה להנ"ל יש לבאר עפ"י הפסוק המובא בירושלמי 'ושאבתם מים בששון', וכפי שפירש בתרגום יונתן 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקא', כלומר שכל אחד יבחר להיות בבחינת צדיק השמור מן העבירה, ובזה יגיע לקדושה שזה רוח הקודש.

זכרון משלי (מעזריטש-ביאלא) - ליל שמיני עצרת תרס"ו {עמ' 121}.

ביאור אחר בענין רוח הקודש האמור כאן, 'רוח אלקים' המגין עליהם בסוכות ובסוכה מהמקטרגים, וזה ע"פ הזוהר (במדבר רב עמ' ב) ש'ותהי עליו רוח אלקים' האמור אצל בלעם, 'עליו' הכוונה על ישראל, כלומר שהקב"ה הגין על ישראל מבלעם וראה שפת אמת (סוכות תרמ"ז ד"ה שמעתי) שאחר יום כיפור שגם השטן מלמד זכות על בני ישראל, צריך אז הגנה על ישראל מעינו הרע של השטן המקטרג. **אמרי אמת** - ימים ראשונים סוכות תר"ע ליל א' ד"ה סוכה {עמ' 123}, ובשבת חוה"מ סוכות תרע"א ד"ה ניסוך <->.

יש שכתב בענין 'שואבים רוח הקודש' שבאו להשגה גדולה ועצומה, ועל ידו הגיעו לשפלות והכנעה גדולה כל כך עד לגדר השתחוואה בפישוט ידים ורגלים בביטול גמור אל השי"ת, ובזה מבואר ענין השתחויות הנאמרו בשמחת בית השואבה ע"י לקמן (ה"ה) במשנה 'אבותינו וכו' משתחוים קדמה לשמש ואנו לי-ה עינינו וכו', ובבבלי (נג.) 'אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל וכו' וכשהוא משתחוה וכו'. **אהבת שלום** (קוסוב) - פר' פקודי ד"ה א"י זה יתנו (מהדו' חדשה עמ' קסג-ב) {עמ' 124}. **וכע"ז בנתן פרוי** - דלהלן ד"ה ואמרו.

יש שביאר שרוח הקודש האמור כאן הכוונה שזכו לראות באור הגנוז שנברא ונגנו בששת ימי בראשית, ויבואר בזה המשנה (לקמן ה"ג) 'לא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור בית השואבה'. **נתן פרוי** - נ ב ד"ה חד {עמ' 124}.

יש שביארו בדרך המוסר וחסידות ש'רוח הקודש' הכוונה לרצון ורוח של קדושה להשי"ת ולעבודתו.

בית אהרן (קרליון) - סוכות ד"ה עוד {עמ' 126}, ובהערת ניצוצי אור שם בנוסח אחר משמו {עמ' 126}.

(ונכפלו דבריו בנוסח אחר בספר ברכת אהרן - פרח מטה אהרן, בפרי אלימלך מכתב ד).

יטב פנים - ליל ג' סוכות סי' לא >הובא לקמן ד"ה במדרש<.

זכרנו לחיים (באבוב) - במלין יקירין לשמחת בית השואבה ד"ה בענין שמחת (הר"צ מבאבוב) >הובא לקמן ד"ה בקשר<.

כעין הנ"ל יש שביאר 'בית השואבה וכו' רוח הקודש', 'בית' היינו פנימיות מלשון 'מבית ומחוץ' (בראשית ו, יד), ו'רוח הקודש' היינו 'רוח הכנה' מלשון 'איה הקדשה' (שם לח, כא), כלומר שפנימיותו של 'השואבה' הוא ההכנה למצות ניסוך המים, 'שמשם שואבים רוח הכנה' לכל המצוות.

זכרנו לחיים (באבוב) - במלין יקירין לשמחת בית השואבה ד"ה יש לומר (הר"ש מבאבוב) {עמ' 126}.

יש שביאר 'רוח הקודש' התעלות מענייני עולם הזה, ולא דוקא שידוע עתידות.

זכרון אליעזר - חג הסוכות על שמיני עצרת ד"ה והנה מבואר (עמ' רכח) >הובא לקמן ד"ה במדרש<.

יש שכתב כעין הנ"ל בביאור 'רוח הקודש', התעלות והתרוממות רוח ומחשבה ישרה, שע"י התחלת ירידת גשמים בסוכות מכיר שחג 'האסיף' אינו מכוחי ועוצם ידי, שכשם שהגשם מאת הקב"ה כן אסיפת התבואה ממנו ב"ה, והשמחה הוא ב'בית השואבה', כלומר עומק הכוונה של שאיבת ה'מים' דהיינו הגשם וכו"ל, ובוה שואב 'רוח הקודש' רוח התעלות.

שיח אליעזר (ראנין) - דרוש לשמחת בית השואבה {עמ' 129}.

בדרך דרוש 'רוח הקודש' פירושו 'רוח ודעת של קדושה' לחנך את בניו בדרך התורה, וזה מה שאמרו בשמחת בית השואבה (נג.) 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' שהילדים אינם צריכים להתבייש מהאבות הזקנים.
להורות נתן - מועדים ח"ג שמחת בית השואבה תשכ"ו (עמ' שמט) {עמ' 129}.

עוד ביאורים בענין.

אלישיך - רוממות אל (תהלים) - קמג ה {עמ' 130}.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרפ"ח ליל ב' {עמ' 130}.

מוסר ודעת (פוברסקי) - סו' כז (אבלי ציון וירושלים) ד"ה אך כוונת (עמ' קלט) {עמ' 131}.

ספר השיחות - תש"ב ליל אחרון של פסח אות ט >הובא לקמן ד"ה יש אומרים עפ"י<.

יש מי שכתב 'שמשם שואבים רוח הקודש' אינו רק תוצאה, אלא סיבה, כלומר שבימים אלו צריך לשמח את עצמו מאוד, כדי שיגיע לרוח הקודש.
אביר יוסף - סוכות לשמחת בית השואבה ד"ה והנה (עמ' שצב) >הובא לקמן ד"ה בבבלי<.

הלשון 'שמשם שואבים רוח הקודש' משמע שאיבה הרבה ללא קצבה, כמעין הנובע תמיד על כל השנה.

לקוטי תורה - תורת שמואל - תר"מ ח"ב עמ' תתקלז {עמ' 132}.

בית אברהם (וויינברג, סלונים) - סוכות ד"ה למה {עמ' 132}.

לב שמחה - סוכות תשמ"ה ד"ה שמחת {עמ' 132}.

האמור לעיל ששאבו ללא קצבה, מדובר בזמן הבית 'משם' היה אפשר להגיע לכך בפעם אחת, וגם בזמן הזה אפשר להגיע לידי כך, אבל בהדרגה.
בית אברהם - הנ"ל.

מאידך יש שדייקו הלשון שמשם 'שואבים' לשון הווה, משמע שלעולם הוא כן ולא רק בבית המקדש, וגם עתה במצות סוכה אפשר לעורר השמחה שהיתה בבית המקדש ולשאוב 'משם' הארת רוח הקודש.

שפת אמת - סוכות תרמ"ו ד"ה בשמחת >הובא לקמן ד"ה יש שביאר שסוכות<.

שיחת קודש (ליובאוויץ) - ב' חוה"מ סוכות תשי"ד אות ז >גם בחו"ל וגם בזמה"ז ממשיך השואבה<.

ועי' פלא יועץ - ערך סוכה ד"ה ועוד נלוה {עמ' 133}.

אגרא דכלה - פר' וישלח עה"פ ויעקב נסע סוכותה ד"ה וירמוז וכו' לחג הסוכות >הובא לקמן ד"ה יש שביארו שמכח<.

ארץ צבי (פרומר) - מועדים לסוכות תרפ"ח עמ' קלב לשמחת בית השואבה {עמ' 133}.

עוד מהלכים בענין אם ניתן להגיע לידי רוח הקודש בזמן שאין בית המקדש קיים, יש אומרים שבזמן הזה שהקב"ה מלך מלכי המלכים הוא בדרך, קל יותר להגיע לידי כך.

נועם אלימלך - פר' וישב ד"ה או יאמר (ב), באמצע הדיבור זהו הפעם יזבילני, בשם המגיד ממעזריטש ראווני {עמ' 133}.

עפ"י דברי הזוהר (בא לת.) יש לומר שבזמן הזה ע"י התקשרות וראיית פני צדיק, אפשר להגיע לידי כך.

תפארת שלמה - שמיני עצרת ד"ה שלש {עמ' 134}.

ועי' ספר השיחות - תרצ"ו יום אחרון של פסח אות כד ד"ה אאמו"ר {עמ' 135}, ותש"ב ליל אחרון של פסח אות ט {עמ' 135}.

יש שאומר שבזמן הזה שמחים בזה ששואבים אמונה, ומאמינים שיבנה בית המקדש ויהיה שאיבת רוח הקודש.

אביר יעקב (סדיגורה) - שמחת תורה תשי"ז >-<, ותשי"ח (הוצ' מכון שפתי צדיקים) {עמ' 136}.

ועי' תורת מנחם (ליובאוויץ) - תשמ"ג א ליל ו' סוכות אות ג {באוצר ד"ה והנה אע"פ} >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה להנ"ל מובן<.

בקשר מצות ניסוך המים שעל ידו השיגו רוח הקודש, יש לומר ע"פ דברי תיקוני זוהר (תקון ה יט): 'דמים תתאין אינון בוכין ואמריין אנן בעיין למהוי קדם מלכא' והובטח להם מצות ניסוך המים בחג (רש"י ורבינו בחיי ויקרא ב, יג), שעל ידו יהיו קרובים להקב"ה.

ספר המפתח

[69]

זכרנו לחיים (באבוב) - במלין יקירין לשמחת בית השואבה ד"ה בענין (הרנ"צ מבאבוב) {עמ' 136}.

מעשה אבות סימן לבנים - ח"ג יום ב' וג' של בריאת העולם ד"ה עוד נראה (עמ' סח) {עמ' 137}.

→ עוד יש לומר שניסוך המים שאין בו מלאכה כשאר הקרבנות ונעשה עם מים שאין בו חשיבות, וגם אינו מפורש בתורה, הרי הוא עבודה ללא התנשאות, בעבודה כזו מגיעים לרוח הקודש.
אור אברהם (גולדמן, זוויהל) - שובבי"ם {עמ' 137}.

→ עפ"י סוגייתנו שעניינו של ניסוך המים הינו רוחני ונסתר כדי להשפיע רוח הקודש, מבואר למה לא כתבו התורה מפורש, אלא נלמד מהלכה למשה מסיני (סוכה לד. ובעוד מקומות) או מאותיות 'מים' בקרבנות שבפרשת פינחס (עי' שבת קג:).
נפוצות יהודה - דרוש טו (במהדו' חדשה ד"ה ואולי להיות) >הובא לעיל ד"ה מאידך יש שמשמע<.

→ עוד בביאור קשר ניסוך המים לרוח הקודש, וגם למה לא כתבו התורה מפורש, יש מי שכתב שזה גופא שאנו מקיימים את אשר ה' דורש מאתנו אע"פ שלא נאמר אלא ברמז, מדה כנגד מדה משפיע עלינו לראות ולהביט נפלאות אשר עיין לא שזפתום.
שו"ת רבי יוסף נחמיה - סי' לה {עמ' 138}.

→ **בבבלי** (נ; וראה רש"י נ. על המשנה ד"ה בית השואבה) דרשו מפסוק 'ושאבתם מים בששון' שבניסוך המים צריך שמחה, האם נחלקו התלמודים בדרשות, ובכוונת התוספות (נ: ד"ה חד) שהביא את הירושלמי וראה לקמן ד"ה הרמב"ם.
יפה מראה - ד"ה על שם >הובא לעיל ד"ה בכוונת<.
מהרש"א - נ ב ד"ה דכתיב >הובא לעיל ד"ה בשאלת<.
מראה הפנים {עמ' 141}.

שושנים לדוד - פ"ה מ"א {עמ' 141}.
יד דוד (זינצהיים) - שם תוד"ה חד {עמ' 142}.
ערוך לנר - שם בתוס' ד"ה חד {עמ' 142}.

אביר יוסף - סוכות לשמחת בית השואבה (עמ' שצא) {עמ' 142}.

→ בבבלי הנ"ל יש שתי לשונות ב'שואבה', 'חד תני שואבה וחד תני חשובה', ובדרך דרש ששניהם נתכוונו לומר שנתעלו במדרגות וזכו לשפע פרנסה על ידי כך, שלמאן דאמר 'שואבה' השיגו רוח הקודש ונתעלו לדרגת עושים רצונם של מקום, ש'מלאכתן נעשית על ידי אחרים' (ברכות לה:), ולמאן דאמר 'חשובה' דהיינו ניסוך המים מבואר במהרש"א (הנ"ל) שזכו על ידו לפרנסה, והכוונה שעלו בדרגות ולכן זכו לכך.

ברך משה - סוכות - זמן שמחתינו סי' ג (עמ' ע) {עמ' 144}.

→ באופן אחר וגם להבין דברי הבבלי (נ:) 'ומאן דתני חשובה וכו' מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית', ובקשר ימי בראשית לכאן יש לומר שגם לשיטתו עניינו רוח הקודש, כלומר שהשיגו את אור הגנוז שנגנז מששת ימי בראשית, ושתי השיטות נתכוונו לרוח הקודש.

נתן פרוי - שם ד"ה חד <הובא לעיל ד"ה יש שביאר שרוח>.

→ הרמב"ם (הל' לולב פ"ח הי"ב ואילך) במצות שמחה יתירה בחג הסוכות הביא מקורו מהפסוק (ויקרא כג, מ) 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', ולא מפני שמחה בשאיבת המים, יש אומרים שהרמב"ם פירש את הירושלמי שעיקר השמחה לא היתה מפני ניסוך המים, אלא לשם החג לשאיבת רוח הקודש, ומו"מ לפ"ז אם נחלקו התלמודים.

מועדי יהושע - ח"ד סי' שי אות ב (וראה שם ד"ה אמנם לכאורה עמ' א'שנד) {עמ' 147}.

ממשכן שילה - ח"ג בקוב' לוחות משה - חג הסוכות עמ' רלט ד"ה ונראה דהנה {עמ' 148}.

נדרי תודה - פר' אמור עמ' תשט-ב ד"ה ועל {עמ' 151}.

אהל מועד (זילברשלג) - נ א <מבאר שנחלקו התלמודים, ובטעם למה פסק הרמב"ם בירושלמי נגד הבבלי>.

עמק התבואה - דלהלן ד"ה והעירוני.

→ ע"פ מהלך הנ"ל יתכן לומר שמטעם זה השמיט הרמב"ם ולא פסק כמשנה (ראש השנה פ"א מ"א) שבארבעה פרקים העולם נידון 'ובחג נדונים על המים'.

עמק התבואה - ענף יט אות ב {עמ' 153}.

במדרש (בראשית רבה ע, ח {עמ' 155}) דורש את הפסוקים בפר' ויצא כשנתבשר יעקב אבינו שהקב"ה ישמור עליו מ'וישא יעקב וגו' והאבן גדולה על וגו' עד 'והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה' (בראשית כט, א-ג) בענין שלש רגלים ו'בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש', ובביאור בדרך הפשט וחסידות מה שמשמע שם ששאבת רוח הקודש שייך לכל השלש רגלים ולא רק לחג הסוכות.

יפה תואר - שם ד"ה לרגל {עמ' 155}.

נזר הקודש - בראשית רבה שם ד"ה ותו דריש {עמ' 155}.

ייטב פנים - ליל ג' סוכות ס' לא {עמ' 156}.

שפת אמת - סוכות תרמ"ג סוד"ה במשנה {עמ' 158}.

תפארת ציון - בראשית רבה שם ד"ה שמשם {עמ' 158}.

אמרי אמת - שבת חוה"מ סוכות תרע"ז {עמ' 158}.

ועי' רד"ל - פסיקתא רבתי א אות טו <ראיית פני ד' דומה לרוח הקודש>.

זכרון אליעזר - חג הסוכות על שמיני עצרת ד"ה ויש לפרש (עמ' רכז) {עמ' 159}.

ביאור מדרש הנ"ל שמקשר 'והאבן גדולה' ל'בית השואבה' ו'רוח הקודש', יש לומר ש'והאבן' נרמז לאבן שתיה, ובזוהר חדש (פר' ויצא, בהוצ' מרגליות כח.) על הפסוק 'ויקח מאבני המקום' (בראשית כח, יא) 'ושמא קדישא דמלכא עילאה הוה גליף עלה', ומאותן השמות היו שואבים רוח הקודש בחג.

שפת אמת ליקוטים - פר' ויצא ד"ה והאבן (ב) {עמ' 160}.

ועי' רבינו בחיי - שם כט ב ד"ה כי {עמ' 160}.

ביאור באופן אחר במדרש הנ"ל להבין קשר עניינו של שמחת בית השואבה, לפסוקים המדברים בעניינו של יעקב אבינו.

ברך משה - סוכות זמן שמחתינו ס' ג ד"ה ב' ויצא (עמ' ע) <הובא לעיל ד"ה בדרך>.

יש שכתב שאחד מעניינים החשובים שבמצות עלייה לרגל שלש פעמים, הוא כדי להתקרב להקב"ה בבית המקדש שמשם שואבים רוח הקודש ודבריו מובנים בדרך מדרש הנ"ל שענין שאיבת רוח הקודש קשור לכל השלש רגלים.

כלי חמדה (לנייאדו) - פר' ויחי שלישי על בראשית רבה סב (בהוצ' מכון הכתב ד"ה ואו' על עמ' 194, ונכפלו דבריו בתרועת מלך עמ' סד, ובהוצ' קוטיינר תהלים מב) <->.

מימרא זו של רבי יהושע בן לוי נאמר בבראשית רבה (הנ"ל) בשם רבי הושעיא, ובילקוט (תהלים רמז תשמא) בשם רבי יצחק, ובפסיקתא רבתי (א) כלפינו. **מגן דוד** (מאיר עין) - פסיקתא רבתי שם אות טו <->.

במעלת חג הסוכות שדוקא בה אפשר להגיע לשמות בשמחת בית השואבה שממנו שאבו את רוח הקודש, יש שביארו שלאחר ראש השנה ויום כיפור בהם נתכפרו בני ישראל ונתעלו, יש מקום להתעלות יותר ולהגיע לרוח הקודש. **נזר הקודש** - בראשית רבה ע ח ד"ה ותו דריש <הובא לעיל ד"ה במדרש>. **שפת אמת** - סוכות תרל"ט ד"ה שמחת {עמ' 160}.

ועי' ממשכן שילה - ח"ג בקונ' לוחות משה - חג הסוכות עמ' רמ ד"ה ונמצא <הובא לעיל ד"ה הרמב"ם>. **אביר יוסף** - סוכות לשמחת בית השואבה ד"ה ונראה (עמ' שצב) <הובא לעיל ד"ה בבבלי נ: וראה>.

באופן אחר בדומה להנ"ל יש לומר ע"פ דברי הקדושת לוי (האזינו ד"ה מי קל כמוך) שסוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, ועל ידו יכולים להשיג רוח הקודש ובביאור הענין ע"פ דברי אמרי פינחס המובא לקמן ד"ה יש שביארו. **מקור חיים** (רבי אלטר שפירא) - תשרי - זמן שמחתינו סי' מט {עמ' 161}. **הערות וביאורי בני ציון** - על מקור חיים שם אות בט (נג) {עמ' 162}. **ועי' דברי יואל** - מועדים ח"ב ב' סוכות סוף אות נה (סוכות תשכ"ז) ד"ה ולדרכינו אפ"ל <הובא לקמן ד"ה באופן דומה יש מי>.

בדומה להנ"ל יש שפירש שבימי הדין נתכפרו העוונות שהוא החולי, ולא נשאר רק להשלים את הרפואה שייסגר הפצע, ולזה שואבים אויר טוב 'רוח הקודש' שעל ידו נגמר הרפואה.

משנה למלך (ווייסבלום) - עמ' קי-ג (נד' גם בנחלי בינה שמיני עצרת עמ' רצז הספר משנה למלך נד' מתחילה בעילום שם) {עמ' 163}.

→ מענין לענין בהנ"ל יש שכתבו בשם האר"י ז"ל שבשמחת בית השואבה היה תיקון לחטא עין הדעת, ונרמז זאת בדברי הבבלי (נג.) 'אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה', כלומר שבבית השואבה תקנו את חטא עין הדעת שהיתה חטה (ע"י ברכות מא.), וכיון שנתקנו החטאים הגיעו לרוח הקודש.

אוצר דרשות ומאמרים - ח"ג סי' צה ד"ה ושנינו {עמ' 164}.
להורות נתן - ח"ג מועדים לשמחת בית השואבה תשל"ב ד"ה ואמרו סוכה >בדומה לדברי הפני מנחם באוצר דרשות הנ"ל<.

→ יש שביארו שמכח מצות סוכה ויחוד שמותיו של הקב"ה השורה על הסוכה אפשר להגיע לדרגת רוח הקודש ולזמן שמחתנו, ומטעם זה נקרא 'סוכה' מלשון סוכה ברוח הקודש (ע"י מגילה יד.).

מדרש פנחס (שפירא, קורין) - עמ' כד-ב אות ד (בהוצ' עם גבעת פנחס, ובדפוס וורשא עמ' יז אות ד) {עמ' 164}.

אמרי פנחס החדש (נכפלו דבריו בשינויים ותוספת) - סוכות אות תקעג (הוב"ד בקיצור בבני יששכר תשרי מאמר י) {עמ' 165}.

אגרא דכלה - פר' וישלח עה"פ ויעקב נסע סוכות ד"ה וירמז וכו' לחג הסוכות {עמ' 165}.

שם משמאל - סוכות תרע"ח ד"ה ונראה לפרש {עמ' 165}.

באר משה (אפשטיין, אוזורוב) - ויקרא ח"ב פר' אמור מאמר ב אות ה ד"ה וכעת יתבאר וד"ה ונפלא (עמ' תקכג) {עמ' 166}.

ועי' שפת אמת - דלהלן בסו"ד.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרפ"ט יום ב' {עמ' 167}.

אמרי מנחם - דלהלן ד"ה ובזה.

ממשכן שילה - ח"ג בקונ' לוחות משה - חג הסוכות עמ' רמ ד"ה והנראה >הובא לעיל ד"ה הרמב"ם<.

→ יש שביאר שסוכות זמן שמחתנו, הוא זמן שמחה לפני הקב"ה במרום, ומכח התדבקות בשמחה זו הגיעו לשיר ולרוח הקודש.

שפת אמת - סוכות תרמ"ו ד"ה בשמחת {עמ' 167}.

ועי' לקוטי תורה (טווערסקי, טשערנוביל) - סוכות ד"ה להבין {עמ' 168}.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרפ"ו ליל ב' {עמ' 169}.

יש שביאר שסוכה שהיא בחינת גלות מכפר על פגם הברית (עי' שער ההקדמות דרוש ד' בענין שני הזמנים ד"ה ועתה פד-ד, ובהוצ' אהבת שלום עמ' רצ-ב ד"ה ובזה), וכיון שנתכפרו משיגים דעת (עי' שבת לא.) וסוכין ברוח הקודש, כלומר קדושת היסוד שהוא דעת (תיקוני זוהר בהקדמה ה.), ודעת זה רוח הקודש (רש"י שמות לא, ג).
אמרי מנחם (דנציגר, אלכסנדר) - ח"ה סוכות ליל ב' שמחת בית השואבה {עמ' 169}.

יש שביאר שבחג מראה השי"ת הארת פנים לישראל ונותן להם כלי לקבל את האור, ובזמן כזה שמחו בבית השואבה והשיגו רוח הקודש ונבואה.
סוד ישרים - סוכות אות צג (מביא שם גם מזקנו הרמ"י מאיזביץ בעל המי השלוח) {עמ' 170}.

ע"פ דברי מדרש פנחס ואמרי פנחס (ראה לעיל ד"ה יש שביארו שמכח) יבואר בדרך דרוש וקבלה למה תקנו תיקון גדול בשמחת בית השואבה 'שיהו נשים יושבות מלמעלה ואנשים מלמטה' (סוכה נא.), ולא תקנו שלא יבאו נשים כלל, וכן יבואר ההוה אמינא שמצות סוכה תשבו כעין תדורו עם ביתו זו אשתו (שם כח:).
בני יששכר - תשרי מאמר י <->.
ועי' אמרי מנחם - הנ"ל ד"ה וזהו שאמרו.

עוד מהלך ליישב את בבלי (הנ"ל) למה לא תקנו שלא יבאו נשים כלל, וגם למה לא תקנו כן בדורות שלפניהם, שיש לומר שבתחילה רצו שיבואו כדי לשאוב רוח הקודש ולעלות ביראת שמים ולא חששו לתקלה, אמנם כשראו שיש מיעוטא דמיעוטא שאולי יבאו לידי קלות ראש הוכרחו לתקן.
שו"ת דברי יואל - או"ח סי' י אות ב {עמ' 172}.

משנתנו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', מבואר עפ"י הירושלמי כיון שמצד אחד שמחו בהילול וריקוד, ומאידך עיקר השמחה היתה

רוחני, נמצא שיש בזה שלימות של הנאת הנפש והגוף, ושמחה כוללת כזה לא ראה מי של ראה שמחת בית השואבה.

פתח עינים - נא ב ד"ה מי {עמ' 173}.

יש מי שאומר שעיקר שמחת בית השואבה היה מה ששמח הקב"ה בהשפיעו על בני ישראל רוח הקודש, ושמחת בני ישראל היה לצורך גבוה, ולכן נקרא 'שמחת בית השואבה', ולא 'שמחת השואבים'.

קדושת אהרן (פרידמן, סדיגורא) - שמחת בית השואבה תער"ב ד"ה והנה {עמ' 174}.

ועי' קובץ קרית מלך (סדיגורא) - ח"ט עמ' כא (מאת בעל העקבי אבירים) {עמ' 174}.

עפ"י סוגייתנו יבואר דברי הבבלי (סוכה נא.) 'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן', שהחסידים ואנשי מעשה רצו לזכות ברוח הקודש במעשים 'שבידיהן', ולא רצו לקבלו בנקל.

זבחות קודש (סטריקוב) - סוכות תשס"ו עמ' כ (בשם רבי שמעון מאמשינוב נד' גם במרגליות הש"ס נא א אות א'נ) {עמ' 176}.

ועי' אמרי מנחם (דנציג, אלכסנדר) - ח"ה סוכות - ליל ב' שמחת בית השואבה ד"ה ומפאת >הובא לעיל ד"ה יש שביאר שסוכה<.

ע"פ האמור כאן יבואר למה זרק רבן שמעון בן גמליאל שמונה אבוקות בשמחת בית השואבה (בבלי נג.), יש שפירש בדרך דרוש ורמז שעסק בחכמות התורה שהם 'שמונה' במנין עי' בבלי (חגיגה יד.), ועל ידן התעלה והגיע למעלת רוח הקודש.

מטה משה (רבי משה מת) - שער ב (באיכות הלימוד) ד"ה בשטר >הובא לעיל ד"ה יש שביאר שואבים<.

ועי' נתן פריו - נ ב ד"ה ובזה >הובא לעיל ד"ה יש שביאר שרוח<.

יש שפירש הנ"ל בדרך דרוש ע"פ המבואר מהמקובלים (יסוד יוסף פרק פ, ומובא בקב הישר פרק צו), שאילו היינו זוכים להשגות רוח הקדש, היינו מבינים ומשיגים ע"י הדלקת הנרות הרבה דברי עתידות, ולכן הרבה בנרות כדי לסייע להגיע לרוח הקודש.

שו"ת בצל החכמה - ח"ד סי' כט {עמ' 176}.

→ ביאור הדבר למה מתחילים את שמחת בית השואבה 'שמשים שואבים רוח הקודש' בליל ב' של סוכות מדתו של יצחק אבינו שהוא גבורה.

עירין קדישין - מאמרי הרא"י מסדיגורה (שבד' בסוה"ס) ליל ב' סוכות {עמ' 177}.

→ יש שכתב שרק לאחר שכבר נקבע השמחה שמחת יום טוב בתוך האדם, אפשר לשמוח בשמחת בית השואבה באופן שיישאר גם לאחר מכן, ולכן מתחילים רק בליל שני.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרע"ד ליל ב' {עמ' 178}.

→ באופן דומה יש מי שכתב עפ"י דברי הקדושת לוי (האוינו ד"ה מי קל כמוך) שסוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, ועיקר תשובה מאהבה זה בזמן שמחה, ולכן אחר שעבר יום של שמחה היו יכולים לשמוח ולהגיע לשאיבת רוח הקודש.

האשל ברמה (עה"ת מועדים ושביעית, תשע"ב) - סוכות ליל ב' {עמ' 178}.

ועי' דברי יואל - מועדים ח"ב ב' סוכות סוף אות נה (סוכות תשכ"ז) ד"ה עכ"פ מבואר {עמ' 179}.

→ מיושב בזה מה שאמר הלל הזקן בשמחת בית השואבה (בבלי נג.) 'אם אני כאן הכל כאן' וכו' דקשה איך אמר כן הרי היה עניו, ולסוגייתנו יבואר 'אם' גם 'אני' השפל בא 'כאן' לשאוב רוח הקודש, 'הכל' ראויים לזה.

אור תורה (המגיד ממעזריטש) - אגדות חז"ל עמ' קסו ד"ה אם אני {עמ' 179}.

ועי' דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' נד >הובא לעיל ד"ה עוד בדומה>.

וראה עוד לקמן על הירושלמי 'א"ר יונה יונה' ד"ה להנ"ל.

→ יש שביאר בדברי הלל הנ"ל 'אם אני כאן' שכוונתי לה'אני' ולצורך עצמי 'הכל כאן', 'הכל' לרבות גם הרע, ובאופן כזה לא אזכה לרוח הקודש, 'ואם איני כאן' שאין לי כוונה ומטרה בשביל עצמי כלל אפילו לא לשאוב רוח הקודש, באופן כזה 'מי כאן' בחינת המ' הקב"ה שהוא אין סוף.

ישמח לב (טברסקי, מאור עינים) - אבות על המשנה הלל אומר אם אין סוד"ה וזהו פירוש

{עמ' 180}.

עוד ישוב להנ"ל ע"פ סוגייתנו.

מבשר טוב - תורת ה' תמימה (רבינוביץ, ביאלא) - פ"ו אות ב ד"ה ובכח שמחה (עמ' קנט)
{עמ' 181}.

→ ע"פ הירושלמי יבואר מה שתרגום יונתן פירש את הפסוק (דברים טז, יד) 'ושמחת בחגך' על שמחת בית השואבה, וזה מפני שדייק מה שכפל הפסוק את הציווי לשמוח בחג, ופירש שהפסוק 'ושמחת בחגך' מדבר משמחה המיוחד המביא לידי רוח הקודש, והפסוק 'והיית אך שמח' (שם טז) מדבר מחיוב שמחת יום טוב כללי וראה שגם מדרש הגדול (מדרש תנאים שם) פירש את הפסוק 'ושמחת בחגך' על שמחת בית השואבה.
ינחנו - על התרגום שם {עמ' 183}.

→ על הפסוק 'ותנח התיבה בחדש השביעי' (בראשית ח, ד) כתב בעל הטורים 'ותנח, ב' במסורת, ותנח התיבה, ותנח עליהם הרוח, לומר שרוח הקדש נחה על אותם אשר נשארו בתיבה, וזה הוא ותנח התיבה ותנח עליהם הרוח', וע"פ הירושלמי יש לומר ש'בחדש השביעי' נרמז לחודש תשרי שבו שמחים בבית השואבה ושורה עליהם רוח הקודש.
אגרא דכלה - פר' בהעלותך ד"ה ותנח עליהם <->.

→ בתיבת בראשית שבתחילת התורה בצירוף 'בש'ת רי"א' נרמז דברי הירושלמי בנוטריקון, והיינו 'ב'שמחת 'ש'ואבה 'ת'שאבון 'רוח 'ה' 'א'לקים.
אגרא דכלה - צירופי בראשית אות קעד <->.

→ בפיט של יום כיפור (אתה כוננת ד"ה אשרי עין) נוסף על הירושלמי 'אשרי עין ראתה שמחת בית השואבה משם שואבים רוח הקדוש ורוח נדיבה', ובביאור הדבר יש לומר ש'משם' אנו לומדים שגם אלו שאינם ראויים ל'רוח הקודש' מקרבם הקב"ה אליו בבחינת 'ורוח נדיבה תסמכני' (תהלים נא, יד) להגיע לדרגה של רוח הקודש יבואר בזה מה שאמר הלל (בבלי נג.) אם אני כאן וכי'.
ישמח ישראל (דנציגר, אלכסנדר) - סוכות סי' ט ד"ה בפיוט {עמ' 184}, ושם סי' י {עמ' 185}.
 וראה לעיל ד"ה המשך.

→ ע"פ דברי הירושלמי אפשר לפרש את הפסוק (תהלים נא, יג) 'אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני', 'מלפניך' זה סוכות שבני ישראל הם אז לפני ה', ואת ה'רוח קדשך' ששיגים בו 'אל תקח' וישאר לתמיד.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תר"ע ליל א' {עמ' 187}, ושם תרע"ד ליל ב' >הובא לעיל ד"ה יש שכתב שרק<.

→ על פרשת הקהל שואלים חז"ל (חגיגה ג. וירושלמי שם פ"א ה"א) 'טף למה באין', וע"פ הירושלמי יש לבאר שכיון שבאו לשמחת בית השואבה ושאוּבו רוח הקודש, אינם בבחינת 'טף' מקור הדברים הם בחתם סופר (סוף מס' חולין, וחגיגה שם) וביאר כנ"ל על שנת השמיטה וימים הנוראים שעבר עליהם, ועכשיו באו לשמוע דבר ה', גם הם ידעו את ה' ואיך קראם התורה 'טף'.

ליקוטי צבי (כהן) - פר' וילך ד"ה הקהל <->.

→ על קושיא הנ"ל מתרצים חז"ל (שם ושם) 'כדי ליתן שכר למביאיהן' (חגיגה ג.), ולכאורה וכי חסר להקב"ה דרכים להביאם לידי שכר, אלא כיון שהיו עסוקים ברוח הקודש יש מקום לחשוש שישכחו את צרכיהם הגשמיים, ולזה הביאו ילדיהם כדי שיזכירו להם צרכיהם הגשמיים ו'ליתן שכר' זו 'למביאיהן'.

אור תורה (אוסטרובצא) - בקונ' משמרת כהונה - יום כיפור ד"ה לפי זה (נד' גם בבית מאיר יום כיפור אות ו) {עמ' 188}.

→ **יבואר ע"פ הירושלמי הפסוק** (תהלים קמג, ה) 'במעשה ידיך אשוחח', 'במעשה ידיך' זה בית המקדש (עי' כתובות ה.) ששם שואבים רוח הקודש, ומגיעים לדרגה לשוחח בנבואה.

אלשיך - רוממות אל (תהלים) - שם >הובא לעיל ד"ה עוד ביאורים<.

→ ע"פ הירושלמי אפשר לבאר בדרך רמז את המשנה (לקמן ה"ב-ג) 'ומתקנין שם תיקון גדול וכו' לא היתה חצר וכו' שאינה מאירה מאור בית השואבה', ובבבלי (ג.) 'אשה

היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה, 'תיקון גדול' כלומר שהגיעו לדרגה שתקנו את הניצוצות הקשים לתיקון, ו'אשה' גם היא 'היתה בוררת' את הניצוצות הקלים בבחינת 'חטים' את המאכלים הדקים.

עצי חיים - פר' וירא ד"ה ונראה עפי"ד {עמ' 188}.

זכרון סופרים - נא א ד"ה ולא, כעי"ז {עמ' 189}.

→ ע"פ סוגייתנו מבואר בדרך קבלה את דברי הבבלי (ג.) 'כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו' שקשה מה טעם הצטערו במועד, והפירוש שהגיעו לדרגה גבוהה מאוד ואז המוח צריך כל הזמן להיות בבחינת מבין דבר מתוך דבר, וממילא אין בהם שינה.

בני יששכר - תשרי מאמר י אות כז {עמ' 190}.

→ מסקנת בבלי (הנ"ל) שלא ראינו שינה' הכוונה 'לא טעמנו טעם שינה', ויבואר ע"פ סוגייתנו וע"פ המובא בשם הגדולים (מער' י אות שלב ד"ה רבינו מה') שהאר"י ז"ל בעת שינתו השיג השגות יותר מבהקיץ, ולפ"ז בשמחת בית השואבה שהגיעו לדרגת צדיקים שוב שינתם לא היה אלא בבחינת טעם שינה, ולא שינה ממש.

דברי יואל - מועדים ח"ב ב' סוכות תשי"ג (ונכפלו דבריו באגרות מהרי"ט תשס"ג ח"ג עמ' תיז) {עמ' 191}.

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' כב ד"ה ובהוא, כעי"ז {עמ' 192}.

→ בדרך מליצה יש לבאר הנ"ל עפ"י סוגייתנו 'לא ראינו' כלומר מי שלא זכה ע"י בית השואבה לדרגת רוח הקודש, נחשב אצלו ל'שינה' שהרי יושב בטל כישן דמי.

דבר ישרים - שם ד"ה ובדרך {עמ' 192}.

→ ביאור דברי הפייט בהושענות (ד"ה קל נא תעינו) 'קל נא למנסכי לך מים כמעניני הישועה ישאבון מים' ע"פ הירושלמי, שיזכו לשאוב רוח הקודש אין מים אלא תורה בשמחת בית השואבה.

סדור שיחה שלמה (סדר הושענות וסליחות, גריבסקי) - שם <ראה דבריו בספרים דלהלן>.

ועי' ישועות אליעזר - **כובע ישועה** - שם {עמ' 193}.

אוצר מפרשי הושענות - שם ד"ה ויש לפרש {עמ' 193}.

מבואר בדרך דרש עפ"י סוגייתנו מה שהסמיך הכתוב (בפר' אמור) הציווי על הדלקת נרות ולחם הפנים שעניינם השגה מקירוב השכינה לפרשת המועדים ובפרט שנסמך מיד לאחר חג הסוכות.

אור דוד (יונגרייז) - ח"ב ב'נרות המערכה' אופן לג אות קע (וראה שם אות קסט) {עמ' 194}.

יבואר ע"פ הירושלמי דברי התנא דבי אליהו (פי"ח) 'כי מימיו מן המקדש המה יוצאים' (יחזקאל מז, יב) מפני שמצוה קלה הרי היא כחמורה וכו', שכוונתו להוכיח לכך מניסוך המים שהם רק הלכה למשה מסיני מצוה קלה ועל ידן אפשר להגיע לרוח הקודש.

רמזי אש - תנא דבי אליהו שם אות כ <->.

לדברי הירושלמי מבואר שמה שנאמר אצל הלל הזקן ושמואל הקטן בבבלי (סוטה מח:) וירושלמי (הוריות פ"ג ה"ה) שראויים היו שתשרה שכינה עליהם, כיון שהיו בזמן הבית אין בזה חידוש מיוחד, אמנם מה שנאמר כך על רבי אליעזר (ירושלמי שם) שלא היה בזמן הבית, מורה על גודל מעלתו, ולכן נאמר עליו (במדבר רבה יט, ז) ושם האחד אליעזר, שם אותו 'המיוחד'.

פרקי רבי אליעזר - פתח השער (למהר"י) ד"ה והנה הבת קול {עמ' 195}.

יבואר ע"פ הירושלמי אמרם (ברכות לג.) 'כל אדם שיש בו דיעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו, כיון שיש בו דעת ומכוון לאמת, כאילו נבנה בית המקדש וזכה על ידו לרוח הקודש, ויבואר גם דרשת הבבלי שבת (לא.) 'והיה אמונת וגו' חכמת ודעת וגו' (ישעיה לג, ו) וכו', חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות, עפ"י מה שאמרו (מנחות קי.) 'תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה וכו' כאילו נבנה מקדש בימיהם'.

שאלת הכהנים תורה - הקדמה {עמ' 196}.

בפסוק (קהלת ב, כו) כי לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה, נרמז דברי הירושלמי, דהיינו כשהקב"ה נותן לאדם 'דעת' שהוא רוח הקודש, נותן לו 'שמחה' כדי שיהא ראוי להשראת השכינה.

שאלת הכהנים תורה - הנ"ל בסוגריים.

בדרך דרש אפשר לפרש את הפסוק (בראשית כד, סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי ראי', כעין דברי הירושלמי בענין שמחת בית השואבה.
ברית אברם - פר' חיי שרה ד"ה ויצחק {עמ' 198}.

עפ"י דברי הירושלמי יש שמבאר בדרך דרש את הפסוק (בראשית יח, ד) 'ויקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ'.
קול מנחם (קאליב) - ח"ו סוכות עמ' שז {עמ' 198}.

הובא בראשונים.

תוספות רבינו פרץ - נב ד"ה חד.

רבינו חיים פלטיאל - בראשית כט ב. תוספות הרא"ש - שם.

דלמא רבי לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סילעין מיעול מצמתא
קהלא קומי רבי יוחנן וכו'.

על מה לקחו את שתי הסלעין, אם על הדרשה או על אסיפת הקהל, ועוד ביאורים
בירושלמי.

המעריך - על הערוך ערך צמות > 'מצמתא קהלא פירוש לקבץ הקהל'.

יפה מראה - ד"ה הוון (וכפל דבריו בספרו יפה תואר בראשית רבה צח יז) {עמ' 198}.

מתנות כהונה - בראשית רבה שם ד"ה הוון {עמ' 199}.

ברית אברהם (ילקוט) - יונה רמז תקנ ד"ה הוון > כדברי יפה מראה.

קרבן העדה - ד"ה דלמא {עמ' 199}.

שירי קרבן - ד"ה דלמא {עמ' 199}.

פני משה - ד"ה דלמא {עמ' 199}.

מתא דירושלים - ד"ה מיעול {עמ' 200}.

ועי' גליוני הש"ס - ח"א ברכות פ"ה ה"ד {עמ' 200}.

משבי"ח - ד"ה דלמא {עמ' 200}.

'מצמתא קהלא' יש שביאר 'לדרוש לפני הקהל', ושלא כרוב המפרשים שפירשו
'לאסוף את הקהל'.

דורות הראשונים - ח"ג (בגד ציון ח"א כרך ה) עמ' רטו הע' ד {עמ' 201}.

→ מהמנהג וממה שכתוב בתורה 'ויקהל משה' (שמות לה, א) ומהמבואר במדרש ילקוט (שם רמז תח), הוכחה לדברי יפה מראה הנ"ל שהדרשנים בעצמם היו אוספים את הקהל מרוב ענותנותם, ויש שכתב שיתכן לומר שלא הם הקהילו אלא משמשיהם, ומפני כבודם נכתב כאילו הם היו המקהילים.

נחמד למראה - ד"ה וחזה הוית {עמ' 201}.

לחיים בירושלים - ד"ה הו {עמ' 202}.

→ במדרש (בראשית רבה צח, יא {עמ' 202}) בשינוי גירסא מהירושלמי.

אמרי יושר - בראשית רבה שם <->.

→ קשה איך לקחו שכר ללמד, הרי אמרינן בנדרים (לז.) 'מה אני בחנם אף אתם נמי בחנם', ויש לומר כיון שלא היה להם במה להתפרנס מותר ומקור דבריו בתוספות (כתובות קה. ד"ה גזרי) שכשאינן להם עסק אחר חוץ מלעסוק בדין או לדרוש לפנייהם וכיוצא מוטל על הצבור לפרנסם, ולא דוקא שאינן להם כלל אלא אפילו אם אין להם משלהם כדי מחייתם.

יפה מראה - ד"ה הוון (וכפל דבריו בספרו יפה תואר בראשית רבה צח יז ד"ה ואמר) >הובא לעיל ד"ה על.

נחמד למראה - ד"ה עוד ראיתי {עמ' 203}.

ועי' לחיים בירושלים - הנ"ל.

→ יש שמתרץ עפ"י דברי התוספות (כתובות שם), ש'אף אתם נמי בחנם' לא נאמרה אלא כשלוקח מתלמידיו, אבל מהציבור מותר לקחת.

נחמד למראה - הנ"ל.

→ יש שמתרץ עפ"י הירושלמי (שם פ"ד ה"ג) שרק על חוקים ומשפטים אסור לקחת שכר.

עלי תמר - ד"ה הוון {עמ' 204}.

→ מבואר כאן שלא נאסרו מפני שכר שבת, וקשה על הפוסקים (עי' טור ושולחן ערוך או"ח סי' תקפה ובנושאי כלים שם) שאסרוהו אפילו לדבר מצוה והטעם למה לצורך מצוה

מותר, כיון 'דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה' (פסחים ד:). אינו דומה לשאר שכר שבת.

שו"ת מהרש"ם - ח"ב מפתחות לחו"מ סי' רטו (עמ' כב) {עמ' 205}.

ובספרו דעת תורה - או"ח סו"ס תקפה {עמ' 205}.

עמודי ירושלים תניא {עמ' 206}.

ועי' יד אליהו - כתבים אות ש סי' א <->.

עלי תמר - ד"ה הוון {עמ' 206}.

יש שביאר בדברי הירושלמי למה היה מותר לקחת שכר שבת, כדברי יפה מראה (הנ"ל) שכיון שלא היה להם במה להתפרנס מותר, או יתכן שגם באמצע השבוע עשו כן, וקבלו שכרם בהבלעה.

ליקוטי רי"ח - בחידושיו על הירושלמי ד"ה דלמא (נד' עם ספרו חידושי רי"ח) <->.

מו"מ אם הכנסת אורחים נחשב לדבר מצוה בכדי שיהא מותר לקחת עבורו שכר שבת (ראה לעיל ד"ה מבואר כאן).

דעת תורה (שוואדון, מהרש"ם) - או"ח סי' שו ס"ד ד"ה מיקרי {עמ' 206}.

שו"ת באר צבי - סי' יא >ראה דבריו בקיצור, בדברי ישראל דלהלן< (וראה שם בהערת בן המחבר תשובה על מש"כ בדברי ישראל).

שו"ת דברי ישראל (וועלץ) - או"ח סי' צט {עמ' 207}.

שו"ת דברי משה (הלברשטאם) - סי' ט ד"ה וראיתי {עמ' 207}.

בדרך דרוש למה לקחו שתי סלעים דוקא, עפ"י דברי החסד לאברהם (מעין השני נהר ל) שהשומע אגדה מפי החכם נמחל לו כל עוונותיו, ולרמז זאת לקחו ב' סלעים שהם שמונה דינרים, כנגד שמונה בגדי כהונה המכפרים על עוונותיהם.

נחמד למראה - ד"ה א"ה ראוי לשים {עמ' 208}.

עאל רבי לוי ודרש יונה בן אמיתי מאשר היה, דכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון, וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון.

במדרש ילקוט (יונה רמז תקנ) הובא דרשת רבי לוי עם תוספת, 'וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון וגו' הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, ותני רבי אליעזר יונה בן

אמתי בן צרפית אלמנה היה, והמפרשים ביארו את דברי הירושלמי ע"פ תוספת זו שמקורו בפרקי דרבי אליעזר (פל"ב).

יפה מראה - ד"ה אשר (וכפל דבריו בספרו יפה תואר בראשית רבה צח יז) {עמ' 209}.

מתנות כהונה - בראשית רבה שם ד"ה קום {עמ' 210}.

קרנן העדה - ד"ה ואת יושבי {עמ' 210}.

פני משה - ד"ה מאשר {עמ' 210}.

מהר"ו - בראשית רבה שם ד"ה אשר {עמ' 210}.

ועי' רד"ל - בראשית רבה שם ד"ה קום (וכפל דבריו בקונ' המבוא על פרקי דרבי אליעזר אות ב) {עמ' 211}.

אהבת ציון וירושלים - ד"ה קום >מביא שתוספת הילקוט מקורו בפרקי דר"א<.

יש מי שכתב שלא הביא כאן דרשות אלו אלא אגב הנאמר בהמשך שיונה בא לידי נבואה בשמחת בית השואבה ולשאר המפרשים גם הדרשה דלהלן בא להוכיח מאיזה שבט היה.
פני משה - הנ"ל.

מה שלא הוכיח רבי לוי מהפסוק ביהושע (יט, כח) שמנה את גבול זבולון 'עד צידון רבה', אולי 'עד' ולא עד בכלל, או 'צידון רבה' אינו צידון, ועל דרך זה גם לא קשה עליו מהפסוק 'יירכתו על צידון' שהוא בעצמו הביא בהמשך הסוגיא.
יפה מראה - הנ"ל.

קשה איך יפרש רבי לוי את הפסוק שהביא רבי יוחנן בהמשך 'אשר מגת החפר', וי"ל שיפרש שיונה בעצמו השתקע בזבולון, אבל אביו ואמו מאשר היו.
יפה מראה - הנ"ל.

בבראשית רבה (צח, יא >הובא לעיל ד"ה במדרש<) ומדרש הגדול (פר' ויחי מט, יג ד"ה ויירכתו {עמ' 211}) הובא דרשה זה בשם רבי יוחנן, ועוד שינויים במהלך הדרשות.
אהבת ציון וירושלים - ד"ה עאל <->.

יש דייקן למאי נפקא מינא מאיזה שבט בא יונה, יש שכתב ע"פ דברי רבי אליעזר בברייתא (סוכה כג:) 'אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא יצאו ממנו נביאים', ועוד בענין.

כבוד חכמים - אות ב {עמ' 211}.

נחמד למראה - ד"ה על <מאריך לבאר שבזכות הצדקה של אבותיו ניצל כשהפילו אותו לים, ולזה נפקא מינא מי הם אבותיו>.

בזה שהיה מצידון שהוא בחוץ לארץ, יש ליישב איך עלתה על דעתו של יונה לעבור על איסור תורה ולכבוש נבואתו.

צפנת פענח - מהדו"ת עמ' יד-א (הוב"ד ביתר ביאור בילקוט המאירי סנהדרין פט א ד"ה כגון יונה) {עמ' 212}.

שו"ת השבי"ט - ח"ה סי' קיז ד"ה והנה איתא {עמ' 212}.

עאל רבי יוחנן ודרש יונה בן אמיתי מזבולן היה, דכתיב ויעל הגורל השלישי לבני זבולן למשפחתם, וכתוב ומשם עבר קדמה מזרחה גתה חפר עתה קצין, וכתוב כדבר יי' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמיתי הנביא אשר מגת החפר.

דרשות הירושלמי הובאו במדרשים שונים בשינוי גירסא מהירושלמי.

ראה לעיל ד"ה בבראשית רבה, ועל הירושלמי 'דלמא רבי לוי' ד"ה במדרש.

קשה איך יפרש רבי יוחנן את הפסוק שהביא רבי לוי, וי"ל שחולק על זה שיונה הוא בן הצרפית או שיפרש שבזמן רעב עברה אמו לחלקו של אשר.

יפה מראה - ד"ה מזבולון (וכפל דבריו בספרו יפה תואר בראשית רבה צח יז ד"ה ויש לומר א) {עמ' 213}.

בשובתא חורייתא א"ר לוי ליהודה בר נחמן סב לך אילין תרתין סילעיא ועול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן.

האם כוונת רבי לוי היה שאע"פ שהוא ידרוש יותר על השכר, או שהשכר בא על אסיפת הקהל וזה נשאר אצל רבי יהודה, וביקש רק שיוותר על אמירת הדרשה, וגרסאות בי'עול מצמתא'.

יפה מראה - ד"ה הוון נסבין >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא רבי לוי'<.

מתנות כהונה - בראשית רבה צח יא ד"ה אף על גב {עמ' 214}.

קרבן העדה - ד"ה בשובתא {עמ' 214}.

פני משה - ד"ה בשובתא {עמ' 214}.

ועי' לחיים בירושלים - ד"ה ירך {עמ' 214}.

עלי תמר - ד"ה בשובתא {עמ' 215}.

במדרש (בראשית רבה צח, יא >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא רבי לוי' ד"ה במדרש<) בשינוי גירסא מהירושלמי.

מהרז"ו - בראשית רבה שם ד"ה אמר לו <->.

עאל ואמר קומיהון יפה לימדנו רבי יוחנן אמו מאשר ואביו מזבולן, וירכתו על צידון, ירך שיצא ממנה מצידון היה.

ביאורים וגרסאות בדרשת רבי לוי וראה בראשית רבה (צח, יא >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא' ד"ה במדרש<) ומדרש הגדול (פר' ויחי מט, יג ד"ה וירכתו >הובא לעיל על הירושלמי 'עאל' ד"ה בבראשית<) בשינויי גירסא מהירושלמי.

יפה מראה - ד"ה ירך (וכפל דבריו בספרו יפה תואר בראשית רבה צח יז).

ובהגהות יופי מכלל - שם {עמ' 215}.

מתנות כהונה - בראשית רבה שם ד"ה ה"ג בירושלמי וכו' ירך {עמ' 215}.

ידי משה - שם ד"ה ירך {עמ' 216}.

קרבן העדה - ד"ה וירכתו {עמ' 216}.

שירי קרבן - ד"ה דלמא >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא'<.

פני משה - ד"ה וירכתו {עמ' 216}.

אשד הנחלים - בראשית רבה שם {עמ' 216}.

ועי' עלי תמר - ד"ה ירך {עמ' 216}.

יונה הנביא שהיה סוף הנביאים, נקרא בשם 'ירך' שהוא סוף גוף האדם.
אשד הנחלים - הנ"ל.

מה שלא אמר רבי לוי כן אלא לאחר ששמע את דברי רבי יוחנן, יש שביאר שדבריו הם רק בשיטת רבי יוחנן בסנהדרין (מג): שעכן מעל בימי משה ארבע מעילות וא' מהם במלחמת מדין, הרי שגוי מת מטמא עכ"פ במגע, ולשיטתו לא ניתן לומר שאמו של יונה גויה היתה (עי' רבינו בחיי פר' פינחס כה, יא ד"ה בקנאו) והיה יכול אליהו הכהן להחיות את בנה של הצרפית (עי' תוספות ב"מ קיד: ד"ה אמר), ומזה שהחיה על כרחך שלא היה כהן, והחיה את יונה שהיה משבט זבולון.

עמוד יהונתן - פר' וישב ד"ה בילקוט כמה ידות {עמ' 217}.
וראה לקמן על הירושלמי 'א"ר יונה יונה' ד"ה לפי, וד"ה באופן אחר (ואילך).

באופן אחר ליישב את הנ"ל, יש שכתב ע"פ מה שכתב המהרש"א בשיטת רבי יוחנן (זבחים קיג). שבניית התיבה היה כדי לעורר את דור המבול בתשובה, אמנם יונה הנביא התרעם על כך שתשובה מועיל לגוים, ולזה אמר רבי יוחנן שמזבולון היה, כלומר שהם לא עשו כהוגן כשהתרעמו על חלקם בארץ ישראל (מגילה ו), והיה לו ללמוד מהם לא להתרעם, ומבואר בזה גם כוונת הירושלמי באומרו 'יפה לימדנו'.
עיר בנימין שני - ד"ה עאל {עמ' 219}.

וכתיב וירד יפו, לא צורכא דילא וירד עכו.

יש שביארו שזה המשך דברי רבי לוי להוכיח כרבי יוחנן שיונה היה מזבולון.

יפה מראה - ד"ה וכתיב {עמ' 221}.

פני משה - ד"ה וכתיב {עמ' 221}.

יש שביאר שסוגיית הירושלמי מקשה איך אמר מזבולון היה, 'וכתיב וירד יפו', ואילו מזבולון היה לא היה צריך לכתוב אלא 'וירד עכו'.
קרבת העדה - ד"ה ופריך וכתיב {עמ' 222}.

א"ר יונה יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש.

יש שביאר שזה ענין בפני עצמו לומר שבא לידי נבואה בשמחת בית השואבה, ודרשות דלעיל מאיזה שבט היה יונה לא הובא אלא אגב זו.

פני משה - ד"ה מאשר >הובא לעיל על הירושלמי 'עאל רבי לוי'.

יש שביארו שבא לדחות מה שהוכיח לעיל מ'זירד יפו', שמה שלא ירד לעכו היה מפני שנבואתו על נינוה היה בשמחת בית השואבה, וכשברח לחוץ לארץ היה בירושלים הקרוב ליפו, ומוכח מכך גם שנבואתו בשמחת בית השואבה על נינוה היה.

יפה מראה - ד"ה מעולי {עמ' 222}.

קרבן העדה - ד"ה ונכנס {עמ' 222}.

ועי' חמדה יקרה - בראשית סי' סה ד"ה ובעיקר {עמ' 223}.

לפי כל האמוראים בסוגייתנו יונה הוא בן הצרפית שהחיה אליהו, אמנם בתנא דבי אליהו (רבא פ"ח) ש'אותו תינוק בן יוסף היה' ובמגלה עמוקות (ראה אופן רנב) יונה בן אמיתי הוא משיח בן יוסף, ויש לומר שיונה היינו בן יוסף בסוד הגלגול וכעין זה כתוב בילקוט חדש (ערך אליהו אות יב).

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא - תנא דבי אליהו שם אות קפח {עמ' 223}.

וראה לקמן ד"ה באופן (ואילך).

יש בראשונים שגרסתם בירושלמי 'א"ר יונה יונה בן אמיתי מעולי גולה היה' וכו'.

תוספות רבינו פרץ - נ ב ד"ה חד <->.

תוספות הרא"ש - נ ב ד"ה חד <->.

יש מדייק לפי גרסא הנ"ל, שלא עלה לבית המקדש אלא בשמחת בית השואבה, ולא בעלייה לרגל עי' תוספות פסחים (ג: ד"ה מאליה) שבני חוץ לארץ פטורים מלעלות לרגל.

בית לוי - נו א סוד"ה בירושלמי >הובא לקמן ד"ה קשה<.

יש מדייק מכאן שבני חוץ לארץ פטורים מלעלות לרגל, גם לפי הגרסא שלנו, שאם לא כן מה החידוש אצל יונה שעלה לרגל יותר, והרי כל ישראל חייבים לעלות לרגל, ועל כרחק כיון שהיה גר בצידון כדלעיל בירושלמי שהוא חוץ לארץ (עי' שו"ת מהרי"ט ח"א סי' מז וסי' פד) היה פטור מלעלות.

זרעא דיוסף - סו"ס ז"ה ודע {עמ' 224}.

כאן ובתחילת הסוגיא מבואר שלרוח הקודש ונבואה אפשר להגיע בזמן בית המקדש, וקשה איך היו נביאים שנתנבאו שלא בזמן הבית.

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' נה {עמ' 224}.

קשה שמא שמחה אחרת היה לו שגרם להשראת השכינה, ויש מקשה שלקמן הוכיחו שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה מהפסוק 'ויהי כמנגן המנגן', וא"כ מה הוסיף ממה שהביא מיונה, ומו"מ ליישב ע"פ דברי הילקוט (יונה רמז תקמט) שיונה ברח לחוץ לארץ כדי שלא תשרה עליו שכינה.

בית לוי - נו"א ד"ה בירושלמי {עמ' 226}.

ליישוב קושיות הנ"ל, שמא שמחה אחרת היה לו ומה החידוש שעלה לרגל, יש אומרים שכל נבואתו לא היה אלא בעלייתו לרגל בשמחת בית השואבה, ויבואר בזה דברי המכילתא (בא מסכתא דפסחא פר' א, מובא בילקוט יונה רמז תקמט) 'אמר יונה אלך לי בחוצה לארץ מקום שאין השכינה נגלית', כלומר כיון שבחוץ לארץ אינו חייב בעלייה לרגל שוב לא יתנבא.

שבט מישראל - תהלים סג ד"ה ואגב {עמ' 227}.

מצבת קודש (סוחסטוב) - חוברת ג בהקדמה (וכפל דבריו בדושים בהקדמה לצאצאי בני יונה, ובחידושים) <דבריו דומים מאוד לדברי השבט מישראל>.

יש שדייקו כנ"ל מלשון הירושלמי 'ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש', והרי שיונה לא ניבא אלא בשמחת בית השואבה, ובזה יבואר דברי הבבלי יבמות (צח) שיונה לא ניבא יותר מפעמים אחדות, אמנם לא כן משמע מדברי הבבלי נדרים (לה). שכל הנביאים עשירים היו, ומונה ביניהם את יונה (ועי' רמב"ן ב"ב יב).

עיני שמואל - עין החכמה - נא א (ובדומה לזה בספרו זרע ישי על פסיקתא א ד"ה למא) {עמ' 228}.

חמדה יקרה - בראשית סי' סה ד"ה ונוסיף {עמ' 230}.
ועי' שו"ת דברי יציב - ח"ז ליקוטים סי' פח ד"ה ובש"ס {עמ' 231}.

→ יש שביאר עפ"י הבבלי (נג.) 'יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' כלומר שבשמחת בית השואבה גילו שחפץ הקב"ה בעבודתם גם מה שהיה נראה להם שאינו רצוי, וכשהגיעו להכרה זו שמח כל אחד בחלקו ולא קנאו באחרים, וגם יונה מתוך שמחה כנ"ל עלה לדרגת רוח הקודש ונבואה.
תפארת יוסף (ליינר, ראדזין) - סוכות ד"ה מי שלא {עמ' 232}.

→ על הקושיא מה החידוש שעלה לרגל, יש שמתרץ ע"פ האמור בירושלמי לעיל שיונה היה משבטים השייכים למלכי ישראל, ובא לחדש שסיכן את עצמו כדי לעלות לרגל.

מהר"צ חיות - תורה ונביאים בהוספות (תשובה לחתם סופר) אות ה (נד' בכל ספרי מהר"צ חיות ח"א עמ' קפב) {עמ' 234}.
עלי תמר - ד"ה אמר ר"י <->.

→ בדרך חסידות יש לומר שיונה בן אמיטי לא רק הוא בעצמו עלה אלא גם 'אשתו של יונה היתה עולה לרגלים' (ברכות פ"ב ה"ג, וכע"ז בבבלי עירובין צו.), ובא לומר למה זכה לרוח הקודש ומדרגות גבוהות מאוד, מפני שקיים פרישה וגדר ערוה ביתר שאת, וכאמרם (ויקרא רבה כד, ו) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה.
דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' נג >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה עוד בדומה להנ"ל עפ"י <.

→ יש שמתרץ ע"פ האמור בפרקי דרבי אליעזר (פל"ב) שיונה הוא בן הצרפית שהחיה אליהו (והובא במפרשי הירושלמי לעיל), וכיון שמת נפטר מן המצוות, או כיון שמת אין לו קרקע ופטור מלעלות, ומו"מ בזה.

חמדה יקרה - שמות סי' כג ד"ה והנה בירושלמי {עמ' 235}, ובמדבר סי' סו ד"ה ונראה {עמ' 236}.

באופן אחר יש לתרץ ע"פ דברי רבינו בחיי (פר' פינחס כה, יא ד"ה בקנאו) שיונה היה בן גויה ונתגייר, וממילא לא היה לו קרקע ופטור מלעלות.
חמדה יקרה - שמות הנ"ל ד"ה ואולי נראה.

על רבינו בחיי הנ"ל כתב הרדב"ז (סי' ב"א רג) שלא יתכן כדבריו 'שהרי ארז'ל שבן הצרפית היה יונה בן אמיתי, וכי יונה נביא ה' בן נכרית היה' (וראה שם עוד), וכן מוכח מסוגיית הירושלמי כאן שהיה מאחד משבטי ישראל זבולון או אשר, וראה תנא דבי אליהו (רבא פ"ח) ש'אותו תינוק בן יוסף היה'.
נחמד למראה - ד"ה ומיהו מבואר {עמ' 237}.
ועי' דבש לפי - מער' צ אות ב {עמ' 237}.
וראה לעיל ד"ה לפי, ועל הירושלמי לעיל 'עאל ואמר' ד"ה מה.

יש שהוכיחו עוד מסוגייתנו כדברי רדב"ז הנ"ל, שהרי 'שרת עליו רוח הקודש' ובקידושין (ע): מבואר שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחסות שבישראל.
שו"ת להורות נתן - ח"ב יו"ד סי' פו אות ב {עמ' 238}.
חמדה יקרה - בראשית סי' סה ד"ה אך עדיין יש >הובא לעיל ד"ה יש שביארו שבא.
ועי' נזר הראש - ח"ב סי' יד סוד"ה ודאיתנא {עמ' 239}.

יש שדייק אריכות הירושלמי 'מעולי רגלים וכו' ונכנס וכו' ושרת וכו' /, ומבאר שנבואת יונה הגיע בהדרגה, מתחילה עלה לרגל, ונתעלה ונכנס וכו' ונתעלה עוד עד שהגיע לדרגת רוח הקודש, ויבואר בזה דברי המדרש (תנחומא הקדום פר' ויצא ז) 'סולם מוצב ארצה זה יונה, וראשו מגיע השמימה זה אליהו, שנבואת יונה הגיע בהדרגה כסולם, ונבואת אליהו הגיע בבת אחת.
דרכי שלום (סטול) - מלי' דהספדא - ספרא רבא ד"ה בפרשת (עמ' קט-ב) וד"ה ובזה (עמ' קי-ב) {עמ' 239}.

מאידך יש שדייק הלשון 'ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש', משמע שמיד שנכנס שרתה עליו שכינה, ובביאור הענין.
ויקח עבדיהו - סוכות דרוש יז (n) אות ח {עמ' 241}.

להורות נתן - דלהלן ד"ה והנה בגמרא.

ועי' נועם אלימלך - פר' וישב ד"ה או יאמר (ב), באמצע הדיבור וזהו הפעם יזבלני, בשם המגיד ממעזריטש ראזוני) >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה עוד מהלכים>.

→ **להנ"ל יבואר מה שאמר הלל (בבלי נג.) 'אם אני כאן הכל כאן' איך אמר כן הרי עניו היה, וכן יבואר דברי הרמב"ם (הל' לולב פ"ח הי"ד) שרק חסידים ואנשי מעשה רקדו, וקשה איך ידעו שהם ראויים לכך ואם יודעים לרקוד.**

להורות נתן - מועדים ח"ג שמחת בית השואבה תשל"ז (עמ' שנו) {עמ' 242}.

ועי' ממשכן שילה - ח"ג בקוב' לוחות משה - חג הסוכות עמ' רמ ד"ה עוד ועמ' רמא ד"ה ומעתה מובן >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה הרמב"ם>.
וראה עוד לעיל על הירושלמי שם ד"ה מיושב.

→ **הלשון 'יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה' וכן מה שאמרו (ברכות פ"ב ה"ג, וכע"ז בבבלי עירובין צו.) 'אשתו של יונה היתה עולה לרגלים' משמע שתמיד עשו כן ולא רק באקראי.**

עלי תמר - ד"ה אמר ר"י <->.

→ **יש שמעיר כיון שבשמחת בית השואבה היו שם אלפים רבים מישראל, למה מוזכר רק שיונה זכה לרוח הקודש, וביאור ע"פ חסידות שעניינו של שמחת בית השואבה הוא להפוך את הגשמיות לדירה לד' יתברך, וזה שייך דוקא אצל יונה.**

תורת מנחם (ליובאוויץ) - טו שמחת בית השואבה תשט"ז אות ח ד"ה וזהו ואות כא {עמ' 243}.
וראה לעיל ד"ה להנ"ל.

→ **קשה הרי יונה נביא היה ובספרי קבלה מבואר שדרגת רוח הקודש למטה מדרגת נביאות, וא"כ מה המעלה בזה שהגיע לרוח הקודש.**

תורת מנחם (ליובאוויץ) - תשמ"ג א ליל ו' סוכות אות ב ד"ה ועפ"ז >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה להנ"ל מובן>.

ועי' אור התורה (צמח צדק) - נביאים (הושע) עמ' תלז >מבאר בדרך חסידות וקבלה>.

על מה שהקשו לעיל (ד"ה קשה שמא) שאולי שמחה אחרת היה לו ליונה שגרם לו השראת השכינה, יש לומר ע"פ הזוהר (פר' מקץ ריש עמ' רג) שבית המקדש היא המקום ממנו ינקו כל הנביאים את נבואתם, ולכן נקרא 'גיא חזיון' (ישעיה כב, א).

עלי תמר - לעיל ד"ה והיפ"מ {עמ' 244}.

וראה עץ הדעת טוב (מהר"ח ויטאל) - פר' שופטים ד"ה או ירמוז לאמר >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה יש שכתב שואבים<.

באופן אחר יש שמבאר שדוקא במצות ניסוך המים שלא נצטוו עליו במפורש אלא ברמז או הלכה למשה מסיני או בר"ת 'מים', שמחה כזו הוא הגורם לשפע רוח הקודש.

שו"ת רבי יוסף נחמיה - ס' לה >הובא לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי למה נקרא' ד"ה עוד בביאור<.

משמע מכאן שלא כדברי מהר"ץ חיות (מבוא תלמוד פ"ז ד"ה עוד) **שיש אמוראים שנקראים על שם דבריהם, כגון רבי יצחק מגדלאה (ב"מ כה).** שאמר 'והוא שעשויו כמגדלין' שהרי כאן אצל רבי יונה לא יתכן שנקרא כן בכל הש"ס למאות על שם מימרא זו, וכן רבי יצחק מגדלאה יש ממנו הרבה מימרות.

זכר יהוסף - ח"ד בתהלכות האגדות פ"ט ד"ה אמנם בכלל <->.

הערות על סדר תנאים ואמוראים - (נד' עם סדר עולם זוטא הוצ' גראסבערג) ב עמ' קז ד"ה יש אומרים <->.

ללמדך שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמח מ"ט והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים, א"ר בנימין בר לוי והיה כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים.

ביאור אומרו 'ללמדך', מאיפה למד זאת.

בני יששכר - תשרי מאמר י אות כח {עמ' 245}.

יש שביארו שרבי בנימין מדייק ממה שכתוב 'המנגן', הרי שתלוי באיש 'המנגן', ושמחתו הוא המעורר ל'רוח אלקים'.

קרבן העדה - ד"ה מ"ט וד"ה כנגן {עמ' 246}.

מתא דירושלים - ד"ה והיה {עמ' 246}.

ועי' עלי תמר - ד"ה ללמדך <הובא לקמן>, וד"ה מאי טעמא {עמ' 246}.

באופן דומה להנ"ל יש שכתב שבא ליישב שאם מגיעים לרוח הקודש ע"י שמחה למה לא מצאנו שכל מי שהוא מנגן מגיע לכך, וע"ז יישב שהרוח הקודש תלוי ב'המנגן' אם הוא איש קדוש הראוי לכך.

משמיע ישועות (למפרט) - שער ז ד"ה ולדרכינו נתרץ {עמ' 246}.

יש שכתבו שדברי רבי בנימין לא שייכים לכאן אלא בברכות (פ"א ה"א), לענין שכינור של דוד היה תלוי כנגד חלונותיו של דוד, והובא כאן אגב שדרשו פסוק זה והלימוד שרוח הקודש שורה על לב שמח, נלמד ממשמעות הפסוק 'והיה כנגן המנגן' וגו'.

יפה מראה - ד"ה כנגן <->.

פני משה - ד"ה מה וד"ה והיה {עמ' 247}.

עלי תמר - ד"ה ללמדך {עמ' 248}, וד"ה אלא {עמ' 248}.

יש מי שהעיר על מה שהביא הפסוק 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים', שהרי בפסוק כתיב 'ותהי עליו יד ה'.

קובץ חומת ירושלים - ח"א עמ' מד {עמ' 248}, וח"ב סי' כד {עמ' 249}.

ביאור הענין איך שמחה מביא לידי רוח הקודש, וזה היות ותענוג הבא משמחה של מצוה הוא הכלי שרק על ידו אפשר לסבול ולקבל את אור העליון של רוח הקודש, ויבואר בזה בדרך קבלה הפסוק בישעיה (ד, ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר'.

מגיד דבריו ליעקב - לקוטי אמרים (מעזריטש) - סי' רסז (בהוצ' קה"ת סי' רנט, ונכפלו דבריו באור תורה פסוקים מלוקטים ד"ה רמז הפסוק וסוכה עמ' קמו, ובהוצ' קה"ת סי' שסג) {עמ' 252}.

וכע"ז בתולדות יעקב יוסף - פר' משפטים ד"ה עוד י"ל דזכרתי {עמ' 253}.

וראה לעיל על הירושלמי 'א"ר יהושע בן לוי' ד"ה בדרך דרוש וחסידות.

בבבלי (שבת ל:) ללמדך שאין שכינה שורה וכו' 'אלא מתוך דבר שמחה של מצוה' שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', האם הירושלמי שלא

אמר 'שמחה של מצוה' נחלק על הבבלי וראה מגיד דבריו ליעקב הנ"ל, ובעוד ספרים שהובאו לעיל בספר המפתח, שנקטו בפשטות שרק בשמחה של מצוה שורה השכינה. **דברות משה - שבת סי' כו הערות קצרות הע' פ ד"ה ועיין {עמ' 254}.**

בדומה לדברי הירושלמי כתב הרמב"ן (בראשית כה, לד ד"ה ומה שאמר) שמה שאמר יצחק אבינו לברך את עשו 'אחר עשות לו המטעמים, איננו שכר האכילה ושוחד וכו', אלא שהיה יודע בנפשו כי אחר האכילה היתה נפשו מתענגת ושמחה ויחול עליה רוח הקודש, כענין ועתה קחו לי מנגן וגו' ותהי עליו יד ה' '.
נתן פריז - נ ב תוד"ה חד <->.

אוצר מפרשי הירושלמי

אוצר מפרשי הירושלמי

א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש, על שם ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה.

בשאלת הירושלמי 'למה נקרא שמה בית שואבה', יש שביארו למה נקרא מקום העזרה ששם עשו את השמחה 'בית השואבה' ולא 'בית הניסוך', הרי השמחה היתה במקום שמנסכים ולא במעין השילוח ששם שאבו. ועוד שהשאיבה אינה אלא הכשר מצוה לצורך הניסוך ועיקר המצוה הוא הניסוך. ותירץ הירושלמי 'ש'שואבה' הכוונה לשאיבת רוח הקודש ע"י השמחה שהיתה במקום ההוא.

יפה מראה - ד"ה שמשם (א)

שמשם שואבין רוח הקודש. דאי על שאיבת המים ממש, כיון דשאיבתן מן השלוח הוה, ובית השואבה היינו עזרת נשים ובמעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כי שם היה מקום שמחה זו, מה טעם לקראו בית השואבה.

יפה מראה - ד"ה שמשם (ב)

שמשם שואבין רוח הקודש. על ידי מה ששמחים שם, שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, כדלקמן.

יפה תואר - בראשית רבה ע ח ד"ה למה (ב)

למה נקרא שמה בית השואבה, דכיון דעיקרה לניסוך המים, מוטב שיקראו שמה על הניסוך, ולא על השאיבה שאינה אלא הכשר המצוה.

מהרש"א - נב ד"ה דכתיב

דכתיב ושאבתם מים בששון וכו'. ואיתא בירושלמי למה נקרא בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש ע"ש ושאבתם וגו', ע"כ. ונראה דגם לפי הירושלמי מהאי קרא ילפינן דבעינן שמחה בניסוך המים כדאמרין בפרק לולב וערבה, אלא דה"ק בירושלמי, כיון דעיקר המצוה היא ניסוך המים, ושאיבת מי שילוח צורך ניסוך הוא, כדקתני לעיל ניסוך המים כיצד כו' היה ממלא מן השילוח כו', למה נקרא מקום השמחה שבעזרה בית השואבה, ה"ל למקרי בית ניסוך.

וקאמר משום שע"י השמחה שהיתה שם ע"י ניסוך המים היו שואבין רוח הקודש, שאינו שורה אלא מתוך שמחה דכתיב והיה כנגן המנגן וגו', כדאיתא בירושלמי, מש"ה קורין ליה בית השואבה. ומייתי ליה מקרא ושאתם מים וגו', דבקרא נמי דנילף מיניה ניסוך המים בשמחה לא ה"ל למכתב ושאתם אלא נסכו מים בששון וגו', אלא מדכתיב ושאתם ע"ש שאיבת רוח הקודש, וה"פ ושאתם רוח הקודש ע"י ניסוך מים שהיה בששון, דרוח הקודש בא מתוך שמחה.

יש שכתב שלהרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ב ואילך) שמצות שמחה בחג הסוכות מפני 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם', ולא הזכיר ניסוך המים, יתפרש שאלת הירושלמי 'למה נקרא שמה בית שואבה', ולא 'שמחת החג'. ותירץ כיון ששאבו רוח הקודש לכן נקרא 'בית השואבה'.

עלי תמר - ד"ה אמר ריב"ל

אמר ר' יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש וכו'. השם הזה בא בשתי צורות, (א) בית השואבה, (ב) בית השאובה, כמ"ש בכ"מ ובכמה כת"י. והנה שם העצם הטבעי הוא בית השאובה, כלומר מקום של המים השאובים לניסוך המים בחג, והשם בית השואבה הוא שם הכינוי, וצריך ביאור על שם מה כינו לבית השאובה בית השואבה.

ומבאר ר' יהושע בן לוי שמפני כן כינוהו לשם הפועל, ע"ש הכח המוסרי של השאובה הזאת, שנעשה מקור להשראה אלוקית להשואבים שפע קודש ממקור עליון, שמשם שואבים רוח הקודש. ומעתה שם העצם בית השאובה עניינו שאיבה גשמית, והכינוי בית השואבה עניינו שאיבה רוחנית מוסרית. ומביא ראיה שמצינו הפעל שאב גם במובן רוחני, על שם ושאתם מים בששון ממעייני הישועה, שעניינו ג"כ שאיבה רוחנית של שפע ברכות וישועות ממעייני הישועה.

בכוונת הדרשה מהפסוק 'ושאתם מים בששון', ואיך רואים מכך שמגיעים על ידו לרוח הקודש, יש שפירשו ע"פ התרגום יונתן שפירש את הפסוק 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקא' וראה מורה נבוכים (ח"א פ"ל). וראה עוד רש"י (ישעיה יב, ג) שפירש את הפסוק על חידושי תורה חדשים.

מורה נבוכים - ח"א פ"ל

ויונתן בן עוזיאל ע"ה תרגם את ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, ואמר ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא, השתכל איך הוא פותר את המים שהם החכמה שתושג בימים ההם, והניח שהשם מעיני הוא כמו מעיני העדה הגדולים הינו החכמים, ואמרו מבחירי צדיקיא, כי הצדק הוא הישועה הנכונה, ראה איך פתר כל מלה שבפסוק זה למובן החכמה והלמוד, והבן.

יפה מראה - ד"ה על שם

על שם ושאבתם מים בששון. דמתרגמינן ותקבלו אולפן חדת בחדוה מבחורי צדיקיא, וכן פירש רש"י, דאם לא כן מאי ממעיני הישועה, היכן מצינו מעיני ישועה. ואף על גב דבבבלי (מח, ב) ילפינן מהאי קרא דינא לשאיבת המים [ולניסוך המים], אפשר דרך אסמכתא היא, אבל פשוטו ודאי לא משמע שאיבת מים ממש, ואפילו מאן דמפרש ליה בשאיבת מים ממש, הוזקק לפרש שהוא משל בעלמא אל הברכות וההצלחות העתידות כמו שכתב הרד"ק, ואם כן מה ענין זה לניסוך המים.

ועי' פרי צדיק - פר' עקב אות יא

ובזוה"ק (סוף פרשת בלק ח"ג ר"ב ב) צדיק ששון איקרי וכו', ושאבתם מים בששון דא צדיק, ממעיני הישועה אלין אבא ואימא. ובגמרא (מגילה ט"ז:) ששון זה מילה, וכן הוא אומר (תהלים קי"ט, קס"ב) שש אנכי וגו', ועל זה אמר ושאבתם מים בששון, מים המכוון על תורה שנמשלה למים, בששון דא צדיק, ממעיני הישועה חכמה ובינה, חכמה מרמז לתורה שבכתב, ובינה לתורה שבעל פה שמבין דבר מתוך דבר.

ובתוס' (סוכה נ': ד"ה ורבנן בשם הירושלמי סוכה פרק ה' הלכה א') דריש, ושאבתם מים בששון שמשם שואבים רוח הקודש וכו', ורוח הקודש הוא בחינת תורה שבעל פה, כמו שכתב הרמב"ן (בבא בתרא י"ב). דחכם עדיף מנביא, היינו על ידי רוח הקודש, דאמר גברא רבה מילתא ומתאמרה הלכה למשה מסיני כוונתה, ומכוון לדבר ה' זו הלכה שהוא דברי אלהים חיים, זה הוא רוח הקודש.

יש שביאר 'שואבים רוח הקודש, על שם ושאתם מים' שהיו שואבים מי התורה [אין מים אלא תורה (ב"ק יז. ופב.)] ולומדים את חכמת התורה, ומתוך כך היה רוח הקודש שורה עליהם, ושמחים בשמחה גדולה, וזה 'בששון'.

מטה משה (רבי משה מת) - שער ב באיכות הלימוד ד"ה בשטר

ואיתא במסכת סוכה פרק החליל (נג א), תניא אמרו עליו על רבי שמעון בן גמליאל, כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמונה אבוקות של אור בידו והיה זורקן כלפי מעלה, וזורק אחת ומקבל אחרת, ואין אחת מהן נוגעת בחברתה. כשהיה משתחוה, היה נועץ ב' גודליו בארץ ושוחה, ונושק את הרצפה וזוקף, מה שאין שום בריה יכולה לעשות. לוי היה מטייל קמיה דרבי בח' סכיני, ושמואל קמיה דשבור מלכא בתמניא מזגא חמרא, אביי קמיה דרבא בתמניא ביעי, ואמרי לה בארבעה ביעי, ע"כ.

וירצו כי אלו החכמים אשר היו שמחים בשמחת בית השואבה, והוא בשמיני עצרת אשר בו היה סיום התורה. ואמרו במדרש רות (פ"ב, ט) ושתית מאשר ישאבון הנערים, זו שמחת בית השואבה, שהיו שואבין רוח הקודש, שנאמר (ישעיה יב, ג) ושאתם מים בששון ממעיני הישועה. אפשר שירמזו שהיו שואבין מי התורה והיו לומדים חכמת התורה, ומתוך כך רוח הקודש היה שורה עליהם, ובשביל כך היו שמחים בשמחה גדולה. ואמרו שהיה החסיד ההוא לוקח ח' אבוקות של אור כו', אין הכוונה אצלי כפי הפשט לבדו, ושיהיו הקדושים במדרגות המשחקים באחיזת עינים, אבל האור הוא אור התורה.

ואמר ח' אבוקות של אור, כי חכמות התורה הם שמנה, כמבואר בחגיגה (יד א) משען, אלו בעלי מקרא. משענה, אלו בעלי משנה. כל משען לחם, אלו בעלי תלמוד, שנאמר (משלי ט, ה) לכו לחמו בלחמי. כל משען מים, אלו בעלי אגדה שמושכין לבו של אדם כמים באגדה. גיבור זה בעל שמועות, פירוש ששמע הלכות פסוקות מרבותיו וסדורות ושגורות בפיו. איש מלחמה, שיודע לישא וליתן במלחמתה של תורה, מעשה בראשית ומעשה מרכבה הרי שמונה.

ואמר שהיה נוטל בידו, על דרך אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו (פסחים נ א), רצה לומר שהיה עוסק באלו ח' חלקי התורה, והיה זורקן כלפי מעלה, רצה לומר שהיה מעיין בשכלו, והיה עולה למעלה במעלות השכליות. זורק

אחד ומקבל אחרת, רצה לומר שלא היו מתערבות אצלו, אבל היו כולן נבדלים זו מזו, שהיה לומד אותן כסדר הלימוד, ולא היה עושה אותן חבילות חבילות. וגם כשהיה משתחוה ולוקח מהחלק הגשמי כדי פרנסתו, ולשמח גופו היה נועץ שני גודליו, והיה שוחק ומלעיג על החלק חומרי הזה. ונושק את הרצפה ואינו נוגע, אלא כדמות נשיקה והיה זוקף תיכף, שלא יתלכלך שכלו בחומריות, ולא יתבלבלו השגותיו, ואין שום אדם יכול לעשות זה.

ולוי היה עושה זה בח' סכינים, כלומר כי הסכינים הם חדים ומחודדים הרבה, והוא היה עושה קושיות חדות ודקות בשמונה חלקי התורה הנזכר גם כן, מבלי שיכנוס אצלו שום נושא בנושא אחר. ושמאל היה עושה זה בתמניא מזגי חמרא, כלומר בח' כוסות יין, שהיה משליך ומקבל לפני שבור מלכא, והוא שהיה מבדיל תכלית ההבדלה לפני המלך הנזכר בח' כוסות שהיו מביאין לפניו, והיה עושה וממשיל כל אחד מחלקי התורה בכוס אחת מהכוסות ההם, שהתורה נמשלת ליין, והיה נותן הבדל בחלקי התורה.

ואביי שהיה עושה זה בח' ביצים, ממשיל חלקי התורה לביצים, כי כמו שבין הביצים ההם ההתחלפות הוא מצד מקרה לא מצד צורה עצמית, כן ההבדל בין חלקי התורה הנזכר הוא מצד המקרי, שכל אחד הוא ענין אחר, אבל מצד עצמית היא תורה אחת ואין ביניהם הפרש, אב אחד לכולן. ואמרי לה בד', כי כל אלו החלקים נכללים בד', מקרא, משנה, תלמוד, סתרי תורה. נמצא שאלו החכמים לא היו מבבלים למודם בעירוב, רק בסדר זה אחר זה.

יש שביאר 'ושאבתם מים בששון' הכוונה לרוח הקודש המשמחת את הנביא כדכתיב (ירמיהו טו, טז) 'ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי' וגו'.

יפה ענף - רות רבה סוף פ"ד

ושאבתם מים בששון. והיינו רוח הקדש המשמחת הנביא, באומרו ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי, וכן מעייני הישועה אינם אלא מקורות העליונים להשפיע מהם רוח הקדש כל א' כפי מדרגת המקבלים.

יש שביאר עפ"י חסידות וקבלה 'ושאבתם מים בששון', המשכת והתגלות אלקות חכמה עילאה, שזה פירושו של 'מים'.

מגן אבות (קאפוסט) - שיר השירים עמ' ח-א ד"ה תמתי

הנה כתיב (דברים ח' ט"ו) המוליכך במדבר כו' נחש שרף ועקרב וצמאון אשר אין מים. פי' מים הוא המשכת והתגלות אלקות, ע"ד שעלמא דאתכסיא ששם התגלות אלקות נק' ים, ועלמא דאתגליא נק' יבשה, ולכן משה שנמשך מעלמא דאתכסיא כתיב בו כי מן המים משיתוהו, וז"ש (משלי למ"ד ט"ז) ארץ לא שבעה מים, וז"ש (ישעי' י"ב) ושאבתם מים בששון, וארז"ל (ירושלמי פ"ה דסוכה ה"א) שהיו שואבים רוח הקודש, ונבואה שבחי' זו הוא המשכת וגילוי חכמה עילאה, ונק' בלשון הפסוק ושאבתם מים כו', וזהו וצמאון אשר אין מים, שאין שם גילוי אלקות כלל.

והנה כתיב (תהלים ס"ג) מזמור לדוד בהיותו במדבר כו' צמאה לך נפשי כמה לך בשרי בארץ ציה ועיף בלי מים, כמו על דרך משל בגשמיות במקום שאין תקוה למים שם הצמאון גדול יותר, וכך באלקות דוקא במקום ההסתר לגמרי יהי' שם הצמאון גדול ביתר שאת.

יש שביאר בדומה להנ"ל ש'מים' מרמז להקב"ה, ובוה מבואר דברי הבבלי (נא): לענין בנין הורדוס סבר למשעיין בדהבא אמרו ליה רבנן שבקיה דהכי שפיר טפי דמיתחזי כאדוותא דימא, כלומר כיון שים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד (סוטה יז.), יזכרו בזה את הקב"ה.

עין אליהו - עין יעקב סוכה שם אות כד

בנין הורדוס, סבר למשעייה בדהבא, א"ל רבנן שבקי' דהכי שפיר טפי דמתחזי כאדוותא דימא. הענין שרצו שיתראה כאדוותא דימא, נבאר מתחלה הירושלמי (פ' חמישי) א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש, שנאמר ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, ולכאורה היכן מרומז בהקרא ושאבתם על רוח הקודש. והענין, שמבואר בספרי (פ' שלח) ובירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) על וראיתם אותו, רבי מאיר אומר וראיתם אותו לא נאמר אלא וראיתם אותו, מגיד הכתוב שכל המקיים מצות ציצית כאילו הקביל פני השכינה, שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד.

ובזה יבואר הירושלמי לפי הדרש דמים קאי על הקדוש ברוך הוא, ורוח הקודש ישיגו כשיהיו מדובקים לה'. וזה כוונת המקרא ושאבתם מים, ר"ל להקדוש ברוך הוא שיתדבקו לו, ובזה ישיגו רוח הקודש, [ודורש מים על דרך שדרשו בב"מ (דף ס"א ע"א) את כספך לא תתן לו בנשך ובמרבית, בנשך ובמרבית לא תתן אכלך, כן דורש ושאבתם מים, ר"ל מחמת המים יזכו למים וכנ"ל], ובזה יבואר דלכן רצו שיתראה כאדוותא דימא נגד כסא הכבוד.

ונוכל עוד לומר, דהנה המשכן ציפה משה בזהב, והם לא רצו לצפות בזהב, כי במשכן היתה השכינה ולא היו צריכים לאות שיזכרו בהשכינה, אבל בבנין הורדוס לא היתה השכינה, ולכן עשו אות שידמה לים כדי שיזכרו השכינה.

להנ"ל מובן דברי הרמב"ם (הל' לולב פ"ח הי"ד) שלא היו רוקדים רק חסידים ואנשי מעשה.

תורת מנחם (ליובאוויץ) - תשמ"ג א ליל ו' סוכות ד"ה ובזה

ובזה ישנו דיוק נוסף, מי שלא ראה שמחת בית השואבה כו', שמחת בית השואבה לא היו עושין אותה אלא גדולי חכמי ישראל והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות, אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע, (רמב"ם סוף הל' לולב). ומזה מובן שכאשר מדברים אודות מי שראה שמחת בית השואבה, הרי הוא נמצא בדרגא נמוכה יותר מאלו שהיו רוקדים ושמחים, זורקין אבוקות של אור וכו', ואעפ"כ עצם העובדה שהוא רואה את שמחת בית השואבה, הרי זה פועל שיהי' אצלו ענין השמחה במשך כל ימיו, כלומר שהוא לומד מהנהגתם של גדולי ישראל בשמחת בית השואבה.

והביאור בזה. כללות הענין דשמחת בית השואבה הוא ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, והנה נוסף על הפירוש הפשוט שבזה שאיבת מים עבור קיום המצוה דניסוך המים ע"ג המזבח, ישנו גם הפירוש דקאי על שאיבת רוח הקודש, כמאמר רז"ל (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א), למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש, וכדאיתא שם יונה בן אמיתי נכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש.

והנה בהמשך, וככה תרל"ז (פצ"ז ואילך) לאדמו"ר מהר"ש [האושפיזא החסידי דלילה זו] מבואר, שישנם כמה וכמה דרגות במעייני הישועה, ומזה מובן שבהתאם לדרגא דמעייני הישועה שמשם שואבים (ושאבתם ממעייני הישועה), כך היא גודל השמחה (ושאבתם מים בששון) הקשורה עם השאיבה שמחת בית השואבה, כלומר כאשר השאיבה היא מבחינה נעלית יותר במעייני הישועה, עד לתכלית העילוי, שבזה אזי גם השמחה הקשורה עם שאיבה זו היא בדרגא נעלית ביותר.

ובהכרח לומר שישנם חילוקי דרגות במעייני הישועה, [ובהתאם לזה חילוקי דרגות בשמחה הקשורה עם השאיבה ממעייני הישועה], מכיון שכללות הענין דושאבתם מים בששון ממעייני הישועה, קשור גם עם שאיבת רוח הקודש (שמשם שואבים רוח הקודש), וברוח הקודש ישנם כמה וכמה דרגות כדלקמן. ובהקדים קושיא בענין זה, כיצד אומרים שיונה בן אמיתי נכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, הרי יונה בן אמיתי הי' נביא, וידוע ומפורסם שרוח הקודש היא למטה מענין הנבואה, וא"כ מהו העילוי בזה ששרתה רוח הקודש על יונה הנביא.

ובאותיות הקבלה רוח הקודש היא מבחי' מלכות, ונבואה היא מבחי' נצח והוד, והרי החילוק שבין זעיר אנפין (נצח והוד) למלכות הוא חילוק שבאין ערוך, כמובן מביאור אדמו"ר הזקן (בכ"ק אדמו"ר נ"ע) בתורה אור (ס"פ תרומה), שזעיר אנפין הוא תכלית ירידת אור אין סוף מלמעלה למטה, קצה אור אין סוף שבזעיר אנפין, ובחי' המלכות הוא מקור בריאה יצירה עשיה כו', והרי החילוק שביניהם הוא חילוק שבאין ערוך.

ועפ"ז מכיון שרוח הקודש היא למטה מבחי' הנבואה, א"כ מהו העילוי בזה שיונה בן אמיתי נכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, הרי דרגת הנבואה (דרגתו של יונה הנביא) היא למעלה מבחי' רוח הקודש. ולכן בהכרח לומר שברוח הקודש נכללת גם בחינה שלמעלה מענין הנבואה בחי' קדש, קדש מלה בגרמי, שזוהי בחי' החכמה ממש, חכמה עילאה (לא רק חכמה תתאה בחי' מלכות).

וענין זה מתאים עם האמור לעיל, שישנם חילוקי דרגות במעייני הישועה, כי בהתאם לחילוקי דרגות אלו ישנם חילוקי דרגות בבחינת רוח הקודש שהיו שואבים ממעייני הישועה, (שמשם שואבים רוח הקודש), ולכן ישנם גם חילוקי דרגות בכללות הענין דשמחת בית השואבה.

והנה אע"פ שנמצאים אנו עתה בזמן שאין בית המקדש קיים, [ואין מקיימים את המצוה דניסוך המים הקשורה עם שאיבת המים ושאבתם מים בששון בלילה שלפני זה], ולאחרי הזמן שבטלה רוח הקודש [שמשים שואבים רוח הקודש], אעפ"כ מזה גופא שלומדים בתורה אודות ענינים אלו, מובן שעכ"פ מעין זה שייך גם עתה. זאת אומרת אע"פ שרוח הקודש ונבואה הם ענינים נעלים ביותר, הרי עצם העובדה שלומדים אודות ענינים אלו בתורה, שענינה הוראה לכל אחד ואחד מישראל בהנהגתו בפועל, מהוה עובדה זו הוכחה שזהו ענין השייך גם בימינו אלו (עכ"פ מעין זה).

וגדולה מזה מצינו בעצם הענין דלימוד התורה, תורה היא למעלה אפילו מענין הנבואה, ולכן מצינו שאע"פ שמשה רבינו ה' נביא, ועוד שהי' ראש לנביאים, אעפ"כ מעלתו העיקרית היא משה קיבל תורה מסיני, מכיון שתורה היא למעלה מענין הנבואה. וכו'.

ועפ"ז מובן גודל השמחה דשמחת בית השואבה גם בימינו אלו, מכיון שיודעים שזהו ענין הקשור עם רוח הקודש (משם שואבים רוח הקודש), ולא רק בחי' רוח הקודש שלמטה מנבואה (בחי' מלכות), אלא גם בחי' רוח הקודש שלמעלה מנבואה (בחי' חכמה), שהיא למעלה גם מענין התורה (בחי' תפארת). וכו'.

האמור לעיל שכללות הענין דשמחת בית השואבה ישנו גם בימינו אלו, מרומז גם בעובדה ששמחה זו היתה נערכת בקשר לשאיבת המים בלילה מחוץ לבית המקדש, ולא בעת ניסוך המים ע"ג המזבח.

ובהקדים, גודל השמחה דשמחת בית השואבה הוא מפני החידוש שבכללות הענין דניסוך המים, (שמצד עצמם אין בהם ענין של שמחה, דלא כיון), שמפני החידוש שבדבר יש בו שמחה גדולה ביותר, ועפ"ז היתה צריכה להיות שמחה זו בעת ניסוך המים ע"ג המזבח. ואעפ"כ רואים שעיקר השמחה היא בקשר לשאיבת המים שהיתה בלילה, ולא רק שלא היתה על גבי המזבח, אלא היתה מחוץ לבית המקדש בכלל, ומחוץ להר הבית על יד המעיין שממנו היו שואבים את המים, ולא מצינו שמחה גדולה כזו בעת קיום המצוה דניסוך המים על גבי המזבח.

ואדרבה מצד כבוד המקדש והמזבח, לא שייך שתהי' שמחה גדולה כזו על גבי המזבח עצמו ששם הי' ניסוך המים, כי אם בעזרת נשים, ועל כל פנים על גבי חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים. וכמו כן בנוגע לשאיבת רוח הקודש (שמשים שואבים רוח הקודש), הרי גם ענין זה

קשור עם שאיבת המים (ושאבתם מים בששון גו') שהיתה כאמור אצל המעיין, כלומר מחוץ לבית המקדש. וכו'.

ולכן גם בזמן הזה צריכה להיות שמחת בית השואבה בפועל ממש, כלומר שמחת הנשמה החודרת ופועלת שמחת הגוף במעשה בפועל, ולא רק באופן דמעה זוטא עקימת שפתיו הוי מעשה, כי אם גם באופן דמעה רבה לספק ולטפח בידים ולרקד ברגלים.

על פי האמור לעיל שישנם חילוקי דרגות בשמחת בית השואבה, (בהתאם לחילוקי הדרגות במעיני הישועה שמשם היתה השאיבה, וכן בהתאם לחילוקי הדרגות ברוח הקודש שהיו שואבים משם), מובן בפשטות שמלילה ללילה צריכה להיות הוספה בשמחת בית השואבה, באופן דמעלין בקודש.

ע"פ הנ"ל יש ליישב קושיית השיטה מקובצת (ב"ב עט. ד"ה כיצד) על דעת הרשב"ם (שם) שצריכים מי מעין דוקא לניסוך המים, מהאמור בסוכה (מח:) 'נשפכה או נתגלתה היה ממלא מן הכיור', ולהנ"ל יש לומר שיש הבדל בין ניסוך בבית המקדש [מקום השראת השכינה] שמטרתו לרוח הקודש ולכן צריך מי מעין דוקא, לניסוך שהיה בבמה.

ספר הזכרון - זכרון שלמה (רבי עזרא אלטשולר אב"ד ואיינוטא) - עמ' קעה אות א ואות ה
כתבו התוס' במעילה (דף י"ב ע"ב) ד"ה כל הראוי וכו', דלניסוך המים בעינן מים חיים, וכ"כ התוס' בסוכה (דף מ"ח ע"ב) ד"ה מנא הני מילי, וכ"כ התוס' והרשב"א ב"ב (דף ע"ט ע"א) [ד"ה מים], וב"ב שם (דף ס' ע"ב) [בתוס'] ד"ה מים. ובאמת התוס' במעילה שם הוכיחו זה בהוכחה חזקה ממתניתין דשם, דע"כ הקדיש בור מלא מים הוא דבר הראוי לבדק הבית ולא למזבח, דאי בור מלא מים ג"כ ראוי למזבח, תקשה אמאי לא קחשיב במתניתין שום דבר הראוי לבדק הבית ולא למזבח, דהרי ביתר הדברים השנויים במשנתנו לא מצינו דבר הראוי לבדק הבית ולא למזבח מלבד בור מלא מים, זהו תוכן דבריהם.

וכ"כ גם המפרש [שם דף י"ג ע"א ד"ה בור], ורגמ"ה [דף י"ג ע"א ד"ה בור] במעילה שם, וכבר הבאתי בחידושי למעילה שם [דף י"ג ע"א ד"ה בור], מה שהקשה השמ"ק בב"ב (דף ע"ט) [ע"א, ד"ה כיצד] וז"ל, דהא אמרינן בפרק לולב וערבה [דף מ"ח ע"ב] נשפכה או נתגלתה היה ממלא מן הכיור, ואילו מי הכיור שאר מימות הן ולא מי מעין, דהא קי"ל כחכמים דפליגי אר' ישמעאל בזבחים

(דף כ"ב ע"ב), וכן פסק הרמב"ם ז"ל (פ"ה) מהלכות ביאת מקדש [ה"ב], שכל המימות כשרין לקידוש, וצ"ע, עכ"ל. וכו'.

ומה שהביא בספר בנין שלמה שם, וכן בהגהות חשק שלמה בסוכה שם ראייה דמים שאינם חיים כשרים לניסוך, מהא דכתיב בספר דברי הימים (א' י"א ט"ז) ויתאו מי ישקני מים מבור בית לחם אשר בשער וגו', ולא אבה דוד לשתותם וינסך אותם לה', ופירש"י שם מהירושלמי סנהדרין (פ"ב) [ה"ה] דסוכות היה אז ע"ג המזבח, וידוע דבור הוא מים מכונסים ולא מים חיים, עיין בע"ז (דף י"ט) [ע"א] וברש"י שם [ד"ה מבורד]. וא"כ מפורש דגם שאינן [חיים כשרים], וא"כ מבואר להדיא דגם מי גשמים כשרים לניסוך המים.

אכן האי קרא איתא גם בשמואל ב' [כ"ג], ושם יש בזה קרי וכתוב, הקרי הוא מבור בית לחם כבדברי הימים והכתיב הוא מבאר, ובאר הרי הוא מים חיים כידוע, וא"כ לפי הכתיב בעינן לניסוך המים דוקא מים חיים. וצ"ל דאהני מקרא ומהני מסורת, דלכתחילה בעינן מים חיים, ובדיעבד כשר מי גשמים, וא"כ קשה לדעת התוס' דדוקא מים חיים בעינן. ואולי י"ל דמשו"ה אמרינן בב"ק (דף ס') [ע"ב] דטמון קמבעיא ליה, ומאי ויסק אותם לה' דאמרינהו משמיה דמקרא, היינו דדריש כך מהקרי בו דאי אפשר לפרש על ניסוך המים, וע"כ דאתי לדרשא אחריתא עכ"ל.

ולענ"ד אין כאן שום ראייה דלא בעינן מים חיים, דאף לאו יהיבנא ליה דבור משמע מים שאובין כלומר מי גשמים, מ"מ דהתם בימי היתר הבמות הוה בימי במת גבעון כמפורש בירושלמי שם, וי"ל דבמה שאני דיש בה כמה קולות לענין הקרבה, עיין בפרק פרת חטאת בזבחים. והתוס' בחולין (דף כ"ב ע"ב) ד"ה הביא תחילת הציהוב כתבו, דעת י"מ דבבמה היו כשרין כל חיות ועופות להקרבה עיי"ש, משו"ה היה כשר לניסוך גם מי גשמים, אבל בבית עולמים אפשר דבעינן לניסוך דוקא מים חיים.

ויש להסביר בזה גם מילתא בטעמא, דהרי ענין ניסוך המים בחג שהוא הלכה למשה מסיני יש בו שני ענינים, חדא הוא דאיתא בר"ה (דף ט"ז) [ע"א] תניא אר"י משום ר' עקיבא וכו' נסכו מים לפני בחג כדי שיתברך לכם גשמי שנה, שהחג זמן גשמים הוא עיי"ש. וענין שני הוא הא דאיתא בירושלמי פרק החליל (ה"א), למה נקרא שמה שמחת בית השואבה ששואבים בו רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון וכו', פי' דביהמ"ק הוא שער השמים, שדרך קדשי הקדשים ששם ארון הברית הוא מעיין הישועה שממנו השפע שפע רוח הקודש להמוכנים לזה.

וזה לשון הרמב"ם בפ' התורה מבראשית [כ"ו כ'] על הפסוק ויקרא שמה עשק, ענין סיפור הבארות ולכאורה אין בו שום חידוש, אבל יש בו ענין נסתר כי בא להודיע דבר עתיד, כי באר מים חיים רומז לבית אלוקים אשר יעשו בניו של יצחק, וע"כ הזכיר באר מים חיים וקורא אותה עשק שרומז לבית ראשון וכו' עיי"ש, וזהו כדברינו. ושמחת בית השואבה היה כדי להמשיך שפע הנבואה ורוח הקודש ממעיין בית קדשי הקדשים להחסידיים ואנשי מעשה, ע"י שאיבת מים חיים ממעיין הגשמי בשמחה ובטוב לב לשם שמים כידוע.

לכן בבית עולמים ששם היה המעיין לרוח הקודש, ע"כ עיקר שמחת בית השואבה היה לשאוב ע"י מצוה זו רוח הקודש, משו"ה המצוה לנסך שם מים חיים דוקא, דוגמת מעיין הישועה שהשפע אז שפע תורה ונבואה. אבל הניסוך שהיה במזבח שבגבעון שהיה במה, ומעיין הקדושה לא היה שם, שהרי הארון עם הלוחות היו אז בירושלים בבית עובד אדום, ואח"כ בבית דוד כמבואר בספר שמואל [ב' פ"ה], וא"כ ניסוך המים למזבח היה אז רק בכדי שיתברכו גשמי שנה ותו לא, ע"כ אז מי גשמים אדרבה יותר מובחרים לניסוך, ובזה מיושב הקרי והכתיב ג"כ, ודו"ק.

מאידך יש שמשמע ממנו שדייק הלשון 'שואבים' שכולם שאבו [גם אלו שהם נגד הערבה ללא טעם וריח (עי' ויקרא רבא ל, יב)], ולכן נרמז מצות ניסוך המים בתורה [בקרבות שבפרשת פינחס] מאותיות 'מים' (עי' שבת קג:), מפני שעניינו להשפיע רוח הקודש, וכמו מים שמשפיע ומפריח את כל סוגי הגידולים, כן שאבו כולם מרוח הקודש שבבית השואבה.

נפוצות יהודה - דרוש טו (במהדו' חדשה ד"ה ואחר כל זאת)

ואחר כל זאת, מי הוא זה ואי זה הוא אשר לבבו יפנה היום מהאמין, כי ארבעה מינים שבלולב מורים על ארבע כיתות בני אדם הנמשלים לעצי השדה, הנחלקים כולם חלוקה הכרחית לארבעה מינים לעניין טעמים וריחים, כאמרם ז"ל בויקרא רבה (ל, יב), פרי עץ הדר אלו ישראל, מה אתרוג זה יש בו טעם ויש בו ריח, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ויש בהם מעשים טובים.

כפות תמרים אלו ישראל, מה התמרה הזו יש בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם תורה ואין בהם מעשים טובים. וענף

עץ עבות אלו ישראל, מה הדס יש בו ריח ואין בו טעם, כך ישראל יש בהם בני אדם שיש בהם מעשים טובים ואין בהן מצוות. וערבי נחל אלו ישראל, מה ערבה זו אין בה טעם ואין בה ריח, כך הם ישראל יש בהם בני אדם שאין בהם לא תורה ולא מעשים טובים.

ומה הקב"ה עושה, לאבדן אי אפשר, אלא אמר הקב"ה ייקשרו כולם אגודה אחת, והם מכפרים אלו על אלו. כלל הכוונה, לומר שיבואו כולם להללו יתברך ולבקש ממנו רחמים שישפיע עליהם שפע שבע רצון להשביע נפש שוקקה, וגשם נדבות יניף אלקים על נצר מטעיו להולידו ולהצמיחו.

הוא הנרמז בעניין ניסוך המים שנתייחד לזה החג, כאמרם ז"ל (שבת קג:), תניא רבי יהודה בן בתירא אומר, נאמר (במדבר כט, יח) בשני ונסכיהם, בששי (שם, לא) ונסכיה, בשביעי (שם לג) כמשפטם, מ"ם יו"ד מ"ם הרי כאן מים, מכאן רמז לניסוך המים מן התורה. ועל שאיבת מים של ניסוך זה היו עושים שמחה גדולה נקראת שמחת בית השואבה, כמוזכר בפרק החליל (סוכה, פ"ה מ"א), ואמרו (ירושלמי שם) שנקראת כן על שם ששואבין רוח הקודש.

כי אמנם המים רומזים להשפעה, כאמרו (שה"ש ה, ב) אני ישינה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי, שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי לילה. ונזכרו שם ארבע לשונות כנגד הארבע כיתות של בני אדם הנזכרים, ומריח מים אלו הרוחניים, יפריחו עצי עדן הללו אשר זכרנו.

גם מה שאמרו ז"ל (פרק קמא דר"ה טז.) נסכו לפני מים בחג כדי שאברך לכם גשמי שנה, ירמוז להשפעה הזאת, כעניין אמרו (תהלים סח, י) גשם נדבות תניף אלקים וגו', שפירושו אצלי גשם נדבות שהיא ההשפעה העליונה, תניף מלשון חז"ל (מכות, פ"ב מ"ז) הכל הולך אחר הנוף.

והכוונה לומר, שהגשם וההשפעה הנזכרים תניף ותצמיח ותגדל עיקרה ונופה של נחלתך, אתה אלקים. ונלאה אתה כוננתה, רצה לומר הנחלה הזאת כשהיא נלאה ועייפה וצמיאה להשפעתך, כעניין ונלאו מצרים לשתות מים מן היאור (שמות ז, יח), מים קרים על נפש עייפה (משלי כה, כה), אתה כוננתה להשביע נפש שוקקה להולידה ולהצמיחה. וכבר ידעת מאמר הראב"ע (ראה פירושו לשמות לד, יט, ולמיכה ו, ט), כל דבר שאין בו רוח חיים זכרהו ונקבהו, והוא עצמו תפש שמן בלשון נקבה בפירושו על שמן תורק

(שה"ש א, ז), עם היות עיקר שמושו בלשון זכר, והנה מקום אתנו לעשות כן בשם גשם, כי למה נגרע.

ואולי להיות ניסוך המים בחג רומז לעניין רוחני שופע עלינו, סתם הכתוב עניינו. וכתב הרמב"ם בפירוש המשנה פרק לולב וערבה (סוכה ספ"ד), על אמרו ניסוך המים כיצד וכו' וזו לשונו, ניסוך המים בחג הלכה למשה מסיני, ויש לו רמזים נסתרים בתורה, ע"כ.

באופן דומה יש שביאר שדוקא מפני שכולם התאגדו יחד, ארבעת המינים שבלולב, ובשמחת בית השואבה השתתפו גם אלו שרק בזקנותם תקנו את ילדותם (ע"י בבלי נג.), כל אחד במשהו הטוב שיש בו, 'משם' שואבים רוח הקודש.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרס"ח ליל ב' →
סוכות הוא חג האסיף, שמאסף את הכל יחד, כדאיתא שכל ישראל ראויים לישיב בסוכה אחת, וכן הוא בד' מינים, כדאיתא במדרש שהם כנגד מי שיש בהם טעם וריח וכו', וצריכים לאגד כולם יחד, ואגודה זו מעלה חן בשמים. וכן בשמחת בית השואבה חברו יחד חסידים ואנשי מעשה ובעלי תשובה, שכן איתא בגמרא אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו אלו חסידים ואנשי מעשה וכו', אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו אלו בעלי תשובה, כי ההתחדשות שיש לאחד אין לשני, וכן משהו שיש לזה אין לזה, וכשמתאספין ונעשין אחד, יש לכל אחד חלק בהכל.

איתא כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, שינה היינו נפילה, שיש נפילת דרגין שהיא ירידה צורך עליה, ועל זה פריך שם בגמרא מהא דשבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר, שאי אפשר להיות דבר כזה, ומשני דהוּוּ מנמנמי אכתפא דהדדי, היינו שנתחברו יחד, וזה מעלה חן.

וכן איתא שלמחרת יום הכפורים הקהיל משה רבינו את בני ישראל, וכל אחד נתן נדבתו, ומזה נעשה המשכן, ואין הפירוש נדבת כסף וזהב בלבד, אלא לרצון שהיה לכל אחד, שמשה רבינו כנס זאת יחד ומזה נעשה המשכן. סוכה היא גם כן על ידי הרצונות של כל אחד ואחד, ואיתא שמשם שואבים רוח הקודש, היינו מהמשהו שיש בכל אחד, כדכתיב ויפח באפיו נשמת חיים, ומתרגמין לרוח ממללא, שלכל אחד יש משהו נשמה טהורה שהיא הקול קול יעקב.

יש שמדייק ומוכיח כנ"ל, שהרי לשון שאיבה הוא מלמטה, ורוח הקודש היא מלמעלה, ומפרש שכדי לשאוב רוח הקודש צריך קודם להסיר ההסתר והעפר מלמטה, שגם אלו הנמוכים יתעלו בשמחת בית השואבה.

פני מנחם - סוכות תשנ"ג

שבת חול המועד, ימים גדולים, זמן שמחת בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש. וקשה שהרי רוח הקודש היא מן השמים, ולשון שאיבה הוא מלמטה מהארץ. אולם כדי להגיע לבאר של רוח הקודש (המושפעת ממילא בחסדיו ית' מלמעלה), צריך להסיר ההסתר והעפר, וזוהי השאיבה למטה.

איתא בגמ' (סוכה נג.) בשעה שכרה דוד שיתין קפא תהומא וכו', דוד המלך ע"ה כרה שיתין עד היסוד, עד התהום, נוקבא דתהומא רבה, כדי לגלות מלכות שמים, כרה עד שהגיע לחרס שהיה מונח על נקב התהום, וזהו והאבן גדולה על פי הבאר שרומז להסתרות המפריעים. ואיתא בגמ' (שם מט.) ובתיקוני זוהר שיתין מששת ימי בראשית נבראו, בראשית ברא שית, דוד המלך ע"ה השפיל עצמו וירד למקומות הנמוכים ביותר להעלות כל נפש יהודי, שיהיה תיקון לכולם, גם לעוונות הקשים דלא חמאין אפי שכינתא.

עוד בדומה להנ"ל יש שדייק הלשון 'שואבים' שכולם שאבו, והקשה שהרי אמרו (שבת צב.) 'אין השכינה שורה אלא על חכם גיבור ועשיר ובעל קומה', ומיישב עפ"י המשנה באבות (פ"ד מ"א) 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', כלומר שחכם אינו אלא מי שמחפש אחריו ומשיגו כל אחד כפום השגתו [וכיו"ב גיבור עשיר וכו'].

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים ס"ו נד

בירושלמי (סוכה פ"ה) א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש כו', יונה בן אמתי נכנס בשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש. לכאו' קשה איך אמרו שכל הרוצה לשאוב יבא וישאב, הלא אמרו (שבת צב.) אין השכינה שורה אלא על חכם גבור ועשיר, ומה יעשה מי שאין לו הטובות האלה.

אך באמת הרי אמרו איזה חכם הרואה את הנולד (תמיד לב.), או הלומד מכל אדם (אבות פ"ד), איזה גבור כו', והיינו דבפשטות המלה אין זה חשיבות ומעלה, שהרי כך נגזר עליו מן השמים בשעת היצירה (נדה טז:).

טפה זו מה תהא עלי' גבור או חלש חכם או טפש עשיר או עני, ואילו רשע או צדיק לא קאמר, כדר' חנינא הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנא' ועתה ישראל מה י"א שואל מעמך כי אם ליראה וגו', וא"כ אין זה שבת.

ועל זה שואל התנא איזהו חכם שראוי לשבחו על חכמתו, הלומד מכל אדם, שזו היא מדה טובה שהוא אוהב חכמת התורה ומחפש לידע האסור והמותר והמצוה כדי לעבוד את הבורא יתברך שמו, והאיש הזה שמעצמו ובעצמו השיג לחכמה מלבו הטוב ומיראתו את השם יתברך ראוי להשתבח, כי צדיק ורשע לא קאמר. וכן אמר הכתוב (ירמ' ט) כה אמר י' אל יתהלל חכם בחכמתו ואל יתהלל כו', חשב ממש אותם הג' דברים, ואמר שלא יתהלל באותן הטובות שהרי ניתנו לו מן השמים, (וי"ל שהוא"ו דחכמתו גבורתו ועשרו קאי על תחלת הכתוב כה אמר י', והיינו שהם חכמת וגבורת ועשירות של השי"ת).

וסיום המאמר הוא מוקשה, שאמר כי אם בזאת לשון יחיד, וסיים כי באלה לשון רבים. אך יתפרש כי אם בזאת, בזאת גופא מה שחשבתי לעיל יש להתהלל, אימתי' כשהם באים מהשכל וידוע אותי, ע"י עבודת האדם לשמי, כי באלה חפצתי, כשיש בזה עבודת שמים חפצתיו ושאלתיו, כי צדיק לא קאמר, וזה שואל מעם האדם ליראה אותו.

ועל זה מורה ניסוך המים, דבר שכיח ומצוי בחנם, לומר שא"צ לחכמה ועשירות בפשטות, דרחמנא לבא בעי (סנהדרין קו:) וקרוב אליך הדבר מאד בפ"ך ובלבבך, ויכול להשיג כל המעלות והשמות חכם גבור ועשיר. ואמר הלל הזקן (סוכה נג.) בשמחתו בבית השואבה אם אני כאן הכל כאן, אני שאין לי שום מעלה לא חכמה ולא גבורה ועשירות, עם כל זה אני חכם לכשארצה וגבור ועשיר, כי זה תלוי בבחירת ועבודת האדם, וזה הוא החכם כו' ששורה עליו השכינה, וא"כ באמת משם שואבים רוח הקודש כל מי שירצה.

יש שכתב 'שואבים רוח הקודש' שכך היה למעשה 'כי רוב נבואת הנביאים היתה מושגת אז בשמחת בית השואבה'.

עץ הדעת טוב (מהר"ח ויטאל) - פר' שופטים ד"ה או ירמוז לאמר

הנה בכל המצות לא מצינו טובה נפלאה כמו שמצינו שלש רגלים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון, ודרשו רז"ל יראה יראה, כי אז היו רואין פני

השכינה ממש, וכנודע מרז"ל ומספר הזוהר כי רוב נבואת הנביאים היתה מושגת אז בשמחת שבית השואבה והי' שואבין אז רוח הקודש כנודע, ועל זה יחרד לבבינו ביודעינו ענין הגלות, כי אז לא יוכל לראות פני שכינה.

בדרך דרוש וחסידות יש שפירש 'שמשים' שואבים, היינו מתוך ה'שמחה' [שהוא הכלי, ועל ידו] שאבו את רוח הקודש.

שפת אמת - סוכות תרמ"א ד"ה ואיתא

ואיתא (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א) שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש. משם היינו מתוך זו השמחה, כמ"ש ברמב"ם מדכתיב (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת בשמחה כו', מוכח שיש שמחה המביאות לעבודת השי"ת, ע"ש. ונרמז בפסוק (בראשית א, ב) ורוח אלקים מרחפת על פני המים, היינו ניסוך המים דסוכות כנ"ל.

שפת אמת - שם תרל"ד ד"ה שמחת, בדומה לזה

שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א), כי השמחה הוא כלי לשאוב מים חיים, והוא רוח הקודש, דכתיב (בראשית ב, ז) ויפח באפיו נשמת כו'. וכפי שאדם מתדבק בעיקר החיות שיש לו מהשי"ת, מתפשט החיים בכל איבריו. וכו'. וכן כתיב (ויקרא כג, מא) שבעת ימים בשנה על ימי הסוכות, מה שלא נאמר כן בכל הרגלים, שעיקר הארת השנה תלוי' בז' ימים אלו, והכלי לקבל הוא השמחה.

יש שפירש עפ"י חסידות וקבלה 'שמשים' היינו 'מים' שהוא בחינת החכמה השורש של רוח הקודש.

תורת מנחם (ליובאוויץ) - תשמ"ח א ליל ב' סוכות אות כא

ויש לקשר כללות הענין דמקוואות מקוה מים ומעין לשמחת בית השואבה, כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים ושאתם מים בששון, וסיומא דקרא ממעיני הישועה. ויש להוסיף בזה ע"פ מארז"ל למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה.

ידוע שבדרך כלל קאי רוח הקודש על בחי' המלכות, שלכן רוח הקודש היא למטה מנבואה שהיא בנצח והוד, אבל אעפ"כ השורש דרוח הקודש היא

למעלה גם משורש הנבואה בחי' החכמה, והענין דמשם שואבים רוח הקודש קאי על השורש דרוח הקודש בחי' החכמה מים, שבחי' זו נמשכת ומאירה בגילוי בשמחת בית השואבה. ויתירה מזה שהמים (רוח הקודש, חכמה) נמשכים מבחי' מעייני הישועה, דקאי על בחי' היסודות דאו"א, עד ליסוד דעתיק המלוּבש בארץ, שמשם שואבים את המים בחי' החכמה, ומזה נעשה גודל השמחה כו'.

ועי' עלי תמר - סוטה פ"ט הי"ג ד"ה משמתו

משמתו נביאים האחרונים פסקה מהם רוח הקודש, ואעפ"כ היו משתמשים בבת קול וכו'. בספר הברית חלק א' בהתחלת הקדמה הראשונה, מביא בשם ר"ח ויטאל בשער הקדושה ח"ג שער ו', שכל אדם מישראל יכול להגיע למדרגת רוח הקודש אפילו בזמן הזה ובחוץ לארץ, כמ"ש בתנא דבי אליהו פ"ט מעיד אני עלי שמים וארץ בין איש בין אשה וכו', הכל לפי מעשיו רוח הקודש שורה עליו.

ובראש ח"א הוא כותב, ומה שאמרו משמתו נביאים האחרונים נסתלקה רוח הקודש מישראל ואעפ"כ היו משתמשים בבת קול וכו', רוח הקודש שזכרו כאן הכוונה בו נבואה, לא ההופעה האלוקית אשר למטה מנבואה במעלה מה שאנו קורין רוח הקודש וכו', כי בעלי רוח הקודש כאלו היו מצויים בכל דוד ודוד, וראיה לזה מאמרו של רבי פנחס בן יאיר חסידות מביאה לידי רוח הקודש, וגם בדורות האחרונים היו מאנשי קודש אשר רוח הקודש היה מופיע עליהם וכו', עיי"ש.

ונ"ל ראיה לזה מע"ז פ"ג ה"א, והוריות פ"ג ה"ה, מעשה שנכנסו זקנים לעליית בית גדיא ביריחו, יצתה בת קול ואמרה יש ביניכם שניים ראויין לרוח הקודש, וכו', והיו שמחים שהסכימה דעתן על דעת רוח הקודש, והנה שקורא כאן לבת קול רוח הקודש, ואלו לקמן בסוף פרקין הלשון והיו שמחים שהסכימה דעתן לדעת המקום, ושוב אמרו בעירובין ס"ד, מאותה שעה למדנו שכיון ר"ג ברוח הקודש, ואמרו בשביעית פ"ט ה"א שרשב"י צפה ברוח הקודש, ועוד בכמ"ק.

אמור מעתה שהשם רוח הקודש הוא שם משותף לשלש דרגות של רוח הקודש, (א) רוח הקודש נבואי, (ב) רוח הקודש של בת קול, (ג) רוח הקודש הופעה של רוח אלוקי על אנשי סגולה שלא פסקה בשום דור, אף שפסקה אפילו רוח הקודש של בת קול, ועל רוח הקודש מסוג האחרון אמר בתנא

דבי אליהו פ"ב, אשרי אדם השם עצמו כשור לעול וכחמור למשא ויהגה בכל יום בתורה, מיד רוח הקודש שורה עליו ותורתו בתוך מעיו וכו', קורא אדם תורה נביאים וכתובים, מיד רוח הקודש בתוך מעיו ומלתו על לשונו, שנאמר רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני, וכזה שמענו ונדעם מכמה גדולי ישראל אף בדורות האחרונים.

ואף מה שאמר ריב"ל בסוכה פ"ה ה"א, למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבין רוח הקודש ע"ש ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, הכוונה גם כן לרוח הקודש מסוג שלישי, אף שעל יונה הנביא שרתה בשמחת בית השואבה רוח הקודש נבואי, זה היה בזמן שהיתה הנבואה בישראל, ואף גם אז לא היה זה מדת כל אדם.

וביאור הדברים נ"ל על פי שאמרו ב"ב דף י"ב, אמר ר"א דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש אעפ"י שנטלה נבואה מנביאים מן החכמים לא נטלה, ובהכותב בעין יעקב שם בשם הרמב"ן דה"ק, אעפ"י שניטלה נבואה מן הנביאים שהוא המראה והחזון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא נטלה, אלא יודעין האמת ברוח הקודש שבקרבם. וכו'.

ובעץ יוסף שם בשם התו"ח, הכוונה שיש המתנבא רואה בחזון ואינו שומע דבר מפי הגבורה, אלא שמרוב חכמתו מחדש ואומר דינים והלכות ומכוון אל האמת כאלו נמסר מסיני, כמו חכמי המשנה והתלמוד וכו'. אמור מעתה שרוח הקודש בדרגת נביאים במראה וחזון, או ששמע קול מפי הגבורה, פסקה משמתו נביאים האחרונים, אבל רוח הקודש בדרגת החכמה שנאצל לחכם וחסיד שכל ממרומים להשיג רזי תורה ורזי עולם, מה שאין שכל פשוט משיג, זה לא פסק מעולם.

בדומה להנ"ל יש שפירש שהיו יכולים לחדש חידושי תורה ללא יגיעה [וכעין דברי התרגום יונתן (הובא לעיל ד"ה בכוונת)] , ויבואר בזה לשון משנתנו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו'.

פנים יפות (מהדו"ת מכת"י) - סוכות אות ג

מה שאמרו חז"ל (סוכה נא.) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו. ובאין אמרו (שם) לא ראה בנין מפואר מעולם, דע כי הכתוב (ישעיה יב, ג) ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, והיינו שהיו שואבים רוח הקודש ממעיני הישועה (ירושלמי סוכה ה, א), ענינו, כי אמרו (מגילה ו:)

לא יגעתי ומצאתי אל תאמין, כי אם לאוקמי גירסא סייעתא דשמיא, מה שאין כן לעתיד ישאבו רוח הקודש ויחדשו חידושי תורה בלא יגיעה, כי אם בסייעתא דשמיא, וזהו מעיני הישועה.

ויש לפרש בזה הפסוק (תהלים קיח, כא-כג) אודך כי עניתני [ותהי לי לישועה], שבתחלה בא לי הישועה אחר עינוי ויגיעה, אבן מאסו וגו' שאמרו (ברכות סג:) אם נבלת בהתנשא (משלי ל, לב), אם נבלת עצמך על דברי תורה אז תתנשא, וזהו שאמר בתחלה אבן מאסו הבונים ואחר כך היתה לראש פינה, אבל עתה מאת ה' היתה זאת. וזהו שאמר בפסוק (ישעיה כה, ט) ואמר ביום ההוא הנה אלוקינו זה, ר"ל שהוא לשון צמצום, וזה שמי לעלם (שמות ג, טו: פסחים נ), אבל עתה זה ה' קוינו לו שהיא במדת רחמים, [נגילה ונשמחה בישועתו], וזה היה ענין שמחת בית השואבה.

והנה כבר כתבנו (בפ"י חיי כד, א) בפסוק ואברהם זקן בא בימים באורך, שתיקן כל הימים, וכל זמן שהזקין עלה למעלה השכל ולא אבד יום מימיו, וזהו שאמרו (סוכה נג.) שלא ביישה ילדותינו את זקנותינו, שהביאו כל הימים למעלה ושמחו בהם, ו[ב]הפוכו אמר (קהלת יב, א) והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, ומי שלא העלה את בחינתו יום יום שיגיע למעלה העליונה שהיא שמחת בית השואבה, לא ראה שמחה מימיו, ר"ל שלא ישמח כשיבא לחשבון ימיו.

יש שפירש 'שמשים' [מקום האסיפה, וכלומר] עצם הדבר שנאספו לשם שמים [בשמירת ברית קודש], 'היו שואבים רוח הקודש', וביאור רוח הקודש שנהיו כנביאים שהם כמלאכים ללא שעבוד אל היצר, 'על שם ושאתם מים בששון', ו'ששון' זו מילה (מגילה טז.) ברית קודש.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תר"ע ליל ב'

במדרש ויצא והנה באר בשדה וכו' כי מן הבאר ההיא ישקו, שמשים היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדולה זו שמחת בית השואבה וכו', וכתוב שם ונאספו שמה כל העדרים, וזה הוא סוכות שנקרא חג האסיף, וכתוב באספך את מעשיך מן השדה, וכתוב ויספו ענוים בה' שמחה, רמז לסוכות חג האסיף.

איתא שם במדרש והאבן גדולה זה יצר הרע, וכתוב וגללו את האבן היינו כדאיתא, אם אבן הוא נימוח ואם ברזל הוא מתפוצץ, שנאמר הלא כה

דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע, אם אבן הוא נימוח וכו' ואומר אבנים שחקו מים, אבנים שחקו מים זה ניסוך המים, מהאבן עצמה נעשה מים, כענין שכתוב ההופכי הצור אגם מים חלמיש למעינו מים, שבסוכות נעשה מהדינים והגבורות חסדים, שמשם היו שואבים רוח הקודש, הכוונה על האסיפה עצמה שהיא אסיפה לשם שמים, שואבים רוח הקודש, היינו שנעשים כמו נביא שהוא כמו מלאך, היינו שיש ביטול היצר הרע כמו ביום כפור שיש בו ביטול היצר הרע וישראל נעשים בו כמלאכים. וכו'.

סוכות הוא קבלת עול מלכות שמים, וכפי מה שאדם מקבל על עצמו עול מלכות שמים, כך הוא יוצא משאר השעבודים. איתא במדרש והנה שלשה עדרי צאן אלו ג' רגלים וכו', והאבן גדולה זו שמחת בית השואבה וכו' שמשם היו שואבים רוח הקודש, הרגלים נקראים מקראי קודש, כדרך שכתוב במלאכים וקרא זה אל זה ואמר קדוש קדוש קדוש.

ואיתא פן תקדש פן תוקד אש, תקדש הוא לשון קדושה, ותוקד אש היינו הברית קודש שנקראת ברית אש, שזה שורף ומכלה הפסולת, ויצחק הוא בחינת שמירת ברית קודש, שהוא היה הראשון שנימול לשמונה, וזה השורש של יראת שמים, וזה שלמדים שמחת בית השואבה מדכתיב ושאתם מים בששון, דאיתא ששון זו מילה, והיינו שמשם היו שואבים רוח הקודש.

יש שביאר 'רוח הקודש' בדומה להנ"ל עפ"י אמרם (סוכה נא.) ש'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם' וכו', כלומר שהחסידים שנשמרו מן העבירה [וגם אלו ששבו], נתקיים בהם הכתוב 'ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה' (ישעיהו יא, ב) היפך החוטא שנכנס בו רוח שטות (סוטה ג.), וחכמה היא קודש.

יטב פנים - ליל ז' סוכות סי' סו

או יאמר על פי חסידים אנשי מעשה היו מרקדין לפניהם (סוכה נ"א ע"א), [על דרך שפירשו הצדיקים יעלזו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם] (תהלים קמט ה), בשביל לתקן משכבותם], באבוקות של אור בידיהן, אב"ק ר"ת אות ברית קדש, ואומרים שירות ותשבחות נגד ברית הלשון.

וז"ש במדרש ויצא (ב"ר פ"ע ח') על הפסוק (בראשית כט ב) והנה באר בשדה, למה היו קוראים אותה בית השואבה, שמשם שואבים רוח הקדש, כי אין אדם עובר עבירה אלא אם כן נכנס בו רוח שטות (סוטה ג' ע"א), אבל

הנשמר מעבירה או אם שב בתשובה, עליו אמר קרא (ישעיה יא ב) ונחה עליו רוח ה' רוח חכמה, כי קדש הוא חכמה כידוע. או כמשמעו לאשר היו מתקנים שם תיקון גדול וגדר ערוה, וכל מקום שאתה מוציא גדר ערוה אתה מוציא קדושה (ויק"ר פכ"ד ו'), על כן אמר שהיו שואבים רוח הקודש.

עוד בדומה להנ"ל עפ"י אמרם (ויקרא רבה כד, ו) כל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, וכיון שתקנו תיקון גדול ותיקון ערוה בשמחת בית השואבה (סוכה נא:), השיגו רוח של קדושה.

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' נג

ירושלמי (סוכה פ"ה ה"א), א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש כו'. יונה בן אמתי כו' ע"ש. יל"פ דענין קדושה הוא פרישות מעניני עולם הזה וכסופין בטלין דבי', ואר"א (תענית י"א) היושב בתענית נקרא קדוש שנא' קדוש יהי' כו', וכדאיתא במדרש (ויק"ר פכ"ד) א"ר יהודה בן פזי (ור"ב"ל) מפני מה נמסכה פרשת עריות לפרשת קדושים, אלא ללמדך שכל מקום שאתה מוצא בו גדר ערוה אתה מוצא קדושה כו', כל מי שהוא גודר עצמו מן הערוה נקרא קדוש כו' ע"ש. וכו'.

והנה ידוע מדברי הרח"ו ז"ל בשער הקדושה, דמיסוד המים באים התאוות ותענוגים, וע"ז באה המצוה דניסוך המים לשפוך אותן ולהתרחק מן התאוות אם לא למצות השם יתברך, וקורין בחג הסוכות ספר קהלת שכל עיקרו בא להביל כל עניני עולם הזה. וזהו שהיו עושים בעזרת נשים תקון גדול והיקף גזוזטרא (סוכה נא:) שהיא גדר ערוה, שעיקר המצוה נוסדה ע"ז. וכשיש פרישות וגדר ערוה שוב מוצאים קדושה, וזוכים למראות אלקים ומבשרי אחזה אלו', וזהו שמשם שואבים רוח הקודש, משם מן הגדר ערוה ומיעוט תענוג ומפרישות מתאוות עולם הזה מוצאים קדושה וזוכים לרוח הקודש.

והוסיף עוד הירושלמי, א"ר יונה, יונה בן אמתי מעולי רגלים הי' ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, והלשון אינו מובן מה שאמר מעולי רגלים הי', מאי קמ"ל ומה רבותא היא זו שקיים מצות עשה של תורה. אבל נראה שאמר כן שהדבר מפורסם שיונה הי' מעולי רגלים, שהרי נהג במילתא דתמיהא דדכרי אינשי, שעלה לרגל עם אשתו כדאיתא בגמ' (עירובין צו.), וירושלמי ברכות (פ"ב ה"ג), וטעמו הי' כדי לקיים יותר

בפועל הפרישה וגדר ערוה, (כמ"ש לעיל אות יד בענין ר"י ברי' דרבא בעי"כ), ומשום הכי שרת עליו רוח הקודש.

וכן הי' הענין אצל אלקנה שעלה לרגל עם נשיו כדי לקיים הפרישה ביתר שאת (כתובות סה.), והי' נביא דכתיב ויבא איש אלקים אל עלי, (ספרי וזאת הברכה וילקוט ח"ב רמז צא.), אע"ג שדבר י' הי' יקר בימים ההם אין חזון נפרץ, וזכה לבן נביא שהשווה למשה ואהרן. ויונה נתברר שם על עסקיו ומבשרי אחזה א'. ונתגלה אשר הוא עצמו שמא קדישא, כי יונה הוא שם הוי', רק ה' ראשונה נתחלפה באיק בכר לאות נ, והיא הצירוף של חדש סיון, שביום החמשים שערי בינה ניתנה התורה בכח קדושת הברית, וכמבואר במאמר הזוהר הקדוש הנ"ל (ח"ג עג), ע"ש ובכמה מקומות.

במהלך דומה להנ"ל יש לבאר עפ"י הפסוק המובא בירושלמי 'ושאבתם מים בששון', וכפי שפירש בתרגום יונתן 'ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקא', כלומר שכל אחד יבחר להיות בבחינת צדיק השמור מן העבירה, ובזה יגיע לקדושה שזה רוח הקודש.

זכרון משלי (מעזריטש-ביאלא) - ליל שמיני עצרת תרס"ו

קניתי עבדים ושפחות ובני בית היה לי. ואמרין במדרש בני בית זה רוח הקודש. ואפשר לפרש דברי המדרש על דרך דאמרין בירושלמי, למה נקרא שמחת בית השואבה, שמשם היו שואבין רוח הקודש, שנאמר ושאבתם מים בששון. והתרגום על זה הפסוק ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקא.

וכדי להבין פירוש התרגום על פי הירושלמי הנ"ל, אפשר לבאר בעזרת השם יתברך, דהנה ידוע דתכלית הידיעה שלא נדע, הכוונה בזה, דהנה התאווה הידועה אשר בה תלוי כל קדושת ישראל, אם יקדש עצמו בזה אזי יזכה לקדושה יותר ויותר, ואם חלילה להיפך, אזי הכל להיפוך ח"ו, התאווה הזאת נקראת דעת, כמו שנאמר והאדם ידע את חוה אשתו.

ולהכי נקראת דעת, כי היא נמשכת מהמח מקור הדעת, וזה כל האדם להתרחק מהתאווה הזאת בתכלית הריחוק, ואפילו ההכרח יהיה רק כדי למלאות רצונו יתברך, ולא ח"ו למלאות תאוות גופו והנאותו, ואז יכול להתקרב אל הקדושה. ולהיפוך אם הוא משוקע בהתאווה הנ"ל ח"ו, הוא מרוחק מהשם יתברך בתכלית הריחוק, ולא מתקרב אל הקדושה.

ובזה יש לפרש הפסוק אין חכמה ואין תבונה ואין עצה לנגד ה', היינו דהאדם צריך ראשית כל להרחיק מזאת התאווה בתכלית הריחוק, ואפילו ההכרח יהיה רק למלאות רצונו יתברך, לא ח"ו לשום הנאה. והנה האדם שבא לדרגא זו, זהו סימן שתיקן תיקון הברית כראוי, ויכול לעמוד נגד השם יתברך להתקרב אל הקדושה, ואם לא ח"ו, אזי הוא מרוחק מהשם יתברך, ואין יכול להתקרב אל הקדושה.

וזה אין חכמה ואין תבונה, שנפשט מדבר הזה הבא ממקור החכמה והתבונה, זהו סימן שתיקן נפשו ויכול לעמוד נגד השם יתברך להתקרב אל הקדושה. וזה תכלית הידיעה שלא נדע, באם רוצים לבוא לידיעת השם יתברך צריכין להתרחק מהדעת הנ"ל בתכלית הריחוק, שלא יהיה משוקע ח"ו בידיעה הנ"ל, שלא יעשה שום דבר להנאתו ח"ו, רק לרצון הבורא ברוך הוא. וכו'.

וזהו ענין דאיתא בזוהר הקדוש על שמיני עצרת שהוא גמר החתימה, והכל הולך אחר החיתום, וצאצאיו חתם באות ברית קודש, ואם זוכה לשמור החותם, אז נותנים לו חותם של שנה טובה, ולהיפוך ח"ו כו'. וענין הקדושה נקרא אצל כל אחד ואחד רוח הקודש, כי בלא זה אי אפשר לגשת אל הקודש, וכל חד וחד לפום דרגא דיליה נקרא רוח הקודש.

והנה הפסוק ושאתם מים בששון קאי על רוח הקודש, כפירוש הירושלמי הנ"ל. והתרגום מפרש מהו רוח הקודש, ותקבלון אולפן חדת בחדוא, לימוד חדש, מבחירי צדיקא, שיבחר לו כל אחד ואחד להיות בבחינת צדיק בתיקון הידוע וזהו רוח הקודש. ובזה יפורש המדרש בני בית היה לי, זה רוח הקודש, דביתו זו אשתו, ועל ידי הקדושה הזאת כשמקדש עצמו כנ"ל, בזה יזכה לרוח הקודש, וההיפוך ח"ו להיפך. לכן מוטל על כל אחד ואחד לתקן הענין הנ"ל כראוי, ולהתרחק בכל האפשרות, וההכרח יהיה לשם שמים לקיים מצות השם, ועל ידי זה נזכה לחותם טוב על שנה טובה ומתוקה.

ביאור אחר בענין רוח הקודש האמור כאן, 'רוח אלקים' המגין עליהם [בסוכות ובסוכה] מהמקטרגים, וזה ע"פ הזוהר (במדבר רב עמ' ב) ש'ותהי עליו רוח אלקים' האמור אצל בלעם, 'עליו' הכוונה על ישראל, כלומר שהקב"ה הגין על ישראל

לקמן (ה"ה) במשנה 'אבותינו וכו' משתחוים קדמה לשמש ואנו לי-ה עינינו וכו', ובבבלי (נג.) 'אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל וכו' וכשהוא משתחוה' וכו'.

אהבת שלום (קוסוב) - פר' פקודי ד"ה א"י זה יתנו (מהדו' חדשה עמ' קסג-ב)

והנה נתבאר אצלינו במ"א מענין שמחת בית השואבה שהיו משתחוים כמה השתחוואות המורה על שפלות, כי נודע דמטעם זה נק' שמחת בית השואבה שמשם היו שואבין רוח הקודש ובאו להשגה גדולה ועצומה, וע"י השגה עצומה הלזו באו לשפלות גדולה והכנעה גדולה כל כך, עד גדר השתחוואה שהוא פישוט ידים ורגלים המורה להכנעה גדולה.

כי יש ג' גוויי הכנעה, היינו א'פר מ'ה ת'ולעת והם ר"ת אמ"ת, ורומזים לג' בחי' שפלות של אברהם משה דוד, והיינו בחי' אברהם שאמר (בראשית יח, כז) ואנכי עפר ואפר, ובחי' משה שאמר (טו, ז) ונחנו מה, ובחי' דוד דאמר (תהלים כב, ז) ואנכי תולעת. ולעומת ג' בחי' שפלות הללו, יש ג"כ ג' מדריגות בענין השתחוואה דהיינו קידה כריעה והשתחוואה כנודע. והשמיענו חז"ל שבאו אז בשמחת בית השואבה להשגה גדולה ועצומה כל כך, עד שבאו לגדר השתחוואה שהוא פישוט ידים ורגלים, כי לפי ערך גודל וגובה מדרגתן של צדיקים, ככה ממש תתרבה שפלותן וענוותנותן.

יש שביאר שרוח הקודש האמור כאן הכוונה שזכו לראות באור הגנוז שנברא ונגנז בששת ימי בראשית, ויבואר בזה המשנה (לקמן ה"ג) 'לא היתה חצר בירושלים שלא היתה מאירה מאור בית השואבה'.

נתן פרי - נבד"ה חד

חד תני שואבה וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא וכו' מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאתם מים בששון, ומאן דתני חשובה לא משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית, וצריך ביאור מה ענין מצוה זו לששת ימי בראשית. ונראה לפרש, דהנה בתוס' ד"ה חד תני שואבה הביאו מירושלמי, דשואבה היינו שמשם שואבים רוח הקודש, וצריך ביאור מהיכן שאבו רוח הקודש.

ויל' עפ"י מה שכתב רש"י (בראשית א' ד) וירא אלקים את האור כי טוב ויבדל אלקים בין האור ובין החושך, ראהו שאינו כדאי להשתמש בו רשעים וגנזו לצדיקים לעתיד לבוא, והוא בש"ס חגיגה (יב.), ואיתא

בספרים שאור זה נגנז בתורה הקדושה. והנה בשעת שמחת בית השואבה שהיתה בקדושה גדולה נתגלה אור הגנוז לצדיקים, והיינו רוח הקודש ששאבו, שזכו לראות באור הגנוז שנברא בששת ימי בראשית, וזה שאמרו שהיא מצוה חשובה מששת ימי בראשית. ונמצא דחשובה ושואבה אחת היא, ששאבו את החשיבות של אור הגנוז שנגנז בששת ימי בראשית.

וזה שאמרו לקמן (נא.) ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה, הוא אור הגנוז שמאיר מסוף העולם ועד סופו, וכדאמרו בחגיגה (יב.), ועל כן היה בכחו להאיר לכל ירושלים שהיא כללות העולם. ובזה יבואר אמרם לקמן (נג.), תניא אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל כשהיה שמח שמחת בית השואבה, היה נוטל שמונה אבוקות של אור וזורק אחת ונוטל אחת, ואין נוגעות זו בזו, וכשהוא משתחוה נועץ שני גודליו בארץ ושוחה ונושק את הרצפה וזוקף, ואין בכל בריה יכולה לעשות כן.

והרמז בזה י"ל עפ"י מה שכתב מהר"ל מפראג ז"ל (בס' נר מצוה על חנוכה), דמספר שמונה רומז על הנהגה שלמעלה מדרך הטבע, כי העולם הזה הטבעי נברא בשבעה ימים, ומה שהוא אחר שבעה דהיינו שמונה רומז על מה שהוא אחרי הטבע עי"ש. ורבן שמעון בן גמליאל זכה בשמחת בית השואבה לגילוי אור הגנוז לצדיקים, וגילוי זה הוא למעלה מן הטבע, דהא בדרך הטבע הוא נגנז בששת ימי בראשית, ולרמז זה נטל שמונה אבוקות של אור, דהיינו שרקד עם אבוקות שהם בבחינת שמונה שהוא למעלה מן הטבע דהיינו באור הגנוז.

ואמרו וכשהוא משתחוה נועץ שני גודליו בארץ ונושק את הרצפה וזוקף, והכונה כי השתחויה היינו ביטול גמור אל השי"ת, וכמו שכתב הרב בעל התניא ז"ל בסידורו בביאור התפלה, ואין אנו יכולים לעלות וליראות ולהשתחוות לפניך, כלומר שבאין השראת השכינה במקום המקדש, ממילא אין אנו יכולין להתבטל בביטול גמור אל השי"ת, עי"ש.

והנה רבי שמעון בן גמליאל כשרקד בשמחת בית השואבה, השתחוה אל הקב"ה וזכה להתדבק ולהתבטל בהשי"ת, עד שלא נשאר דבוק בארציות אלא בשני גודליו, וכענין רבינו הקדוש שאמר (כתובות קד.) שלא נהנה מעולם הזה אפילו באצבע קטנה. ונושק את הרצפה, היינו שהיה מחובר לארציות רק בשיעור השקה שהיא כשערה, וכמבואר בראשונים בשו"ע יו"ד (סי' ר"א סנ"ג), והכונה שזכה להתפשטות הגשמיות, ולא נשאר דבוק לענינים ארציים אלא כחוט השערה כפי שיעור הצורך שלא יפרד גופו

מנשמתו, וזוקף ר"ל שאחרי שהגיע למדרגה גדולה זו של התפשטות הגשמיות עוד נשאר בחיים.

יש שביארו בדרך המוסר וחסידות ש'רוח הקודש' הכוונה לרצון ורוח של קדושה להשי"ת ולעבודתו.

→ **בית אהרן** (קרליון) - סוכות ד"ה עוד נוכל

צריכים אנו לראות שיתפשט בנו אהבת השי"ת ויראתו, ויבער בלבנו תמיד לעבודתו עבודת הקודש, ואז בוודאי יעשה הקב"ה שלו להכניס בלבנו הדעת האמיתי ולסבוב ולהקיף אותנו בחסדו חסד אל כל היום, ולזה אנו קוראים שמחת בית השואבה, היינו שכ"א צריך לראות לשאוב בתוכו אהבת השי"ת ויראתו לעבדו בלבב שלם.

→ **בית אהרן** (קרליון) - בהערת ניצוצי אור שם בנוסח אחר משמו

ולזה אנו קוראים שמחת בית השואבה, היינו שכ"א צריך לראות לשאוב בתוכו וכו'. עפ"י מה דאיתא בירושלמי [מסכת סוכה פרק ה הלכה א] למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש. ואמר שגם כהיום נקרא כן, שמשם שואבים אהבת השי"ת ויראתו. וכמסופר שפעם אחת נכנס האדמה"ז באמצע שמחת בית השואבה, והכריז, מיר טייטשן רוח הקודש א הייליגן ווילן.

כעין הנ"ל יש שביאר 'בית השואבה וכו' רוח הקודש', 'בית' היינו פנימיות מלשון 'מבית ומחוץ' (בראשית ו, יד), ו'רוח הקודש' היינו 'רוח הכנה' מלשון 'איה הקדשה' (שם לח, כא), כלומר שפנימיותו של 'השואבה' הוא ההכנה למצות ניסוך המים, 'שמשם שואבים רוח הכנה' לכל המצוות.

→ **זכרנו לחיים** (באבוב) - במליון יקירין לשמחת בית השואבה ד"ה יש לומר טעם (הר"ש מבאבוב)

יש לומר טעם שהשמחה בימי חג הסוכות של ניסוך המים נקראת שמחת בית השואבה (סוכה פ"ה מ"א) ולא שמחת ניסוך המים וכדו', גם צריכים להבין הלשון בית השואבה, דהא לא הי' בית מיוחד לזה. וי"ל דהנה משמחה זו של ניסוך המים רואים גודל הענין של הכנה למצוה, וכמו שרואים ביום י"ג ניסן כשהולכים לשאוב מים שלנו למצות מצוה שאופים

בערב פסח, שששים ושמחים ורוקדים ומנגנים ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה (ישעי' יב, ג), וכן נהגו צדיקים חסידים ואנשי מעשה.

ובאמת שאיבת המים אינה מצוה, רק הכנה למצוה הכתובה בתורה (שמות יב, יח) בערב תאכלו מצות, ועכ"ז שמחים בשמחה רבה, כן יובן שבזמן שבית המקדש הי' קיים היו שואבים מים בששון ובשמחה רבה שהיא הכנה למצות ניסוך המים. ומצינו בספרים הקדושים שהשמחה היא ההכנה לכל מצוות התורה, ומכאן הוא הלימוד שיש לעשות הכנה דרבה לפני כל מצוה ומצוה, וההכנה היא השמחה.

והנה ידוע שתיבת בית רומז על הפנימיות, כמ"ש (בראשית ו, יד) מבית ומחוך, ומצינו שקדושה היינו הזמנה והכנה, כמ"ש (בראשית לח, כא) איה הקדשה, ופירש"י מזומנת, (ועי' קידושין ב: תוד"ה דאסר). וזהו שמחת בית השואבה, דהיינו שעיקר השמחה היתה הפנימיות של השואבה, דהיינו ההכנה לניסוך המים. ולזה דרשו חז"ל (ב"ר ע, ח) שמחת בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש, הכוונה שמשם היו שואבין רוח הקודש"ש, היינו רוח ההכנה לכל מצוות, שמשמחה זו יש לאדם ללמוד האיק להכין את עצמו בשמחה רבה טרם עשותו כל המצוות שבתורה.

יש שכתב כעין הנ"ל בביאור 'רוח הקודש', התעלות והתרוממות רוח ומחשבה ישרה, שע"י התחלת ירידת גשמים בסוכות מכיר שחג 'האסיף' אינו מכוחי ועוצם ידי, שכשם שהגשם מאת הקב"ה כן אסיפת התבואה ממנו ב"ה, והשמחה הוא ב'בית השואבה', כלומר עומק הכוונה של שאיבת ה'מים' דהיינו הגשם וכו"ל, ובזה שואב 'רוח הקודש' רוח התעלות.

שיח אליעזר (ראב"ן) - דרוש לשמחת בית השואבה

בירושלמי למה נקרא שמה שמחת בית השואבה, שמשם היו שואבין רוח הקודש. וצריך להבין איזה דבר גדול היה שם שממנו היו יכולים לשאוב רוח הקודש, כן עלינו לדעת ולהבין לשמחה מה זו עושה עתה, הן גם בזמן שבית המקדש היה קיים טרם ידענו מפני מה שמחו בנסוך המים יותר מבנסוך היין, ואמנם כבר אמרו ז"ל מפני שהצדוקים לא הודו בזה, ולכן עשו זה בפומבי ובשמחה נפרזה, אבל איך שיהיה מה לנו לשמוח כהיום, אחר שאין לנו בחטאינו לא מזבח אף לא אישים וניחות. וכו'.

והנה מצינו לחז"ל שהפליגו בשבח הגשמים, ואמרו גדול יום הגשמים כיום שנתנה בו תורה, או כבריאת שמים וארץ, כן אמרו ג' מפתחות לא נמסרו ביד שליח, ואחד מהם הוא מפתח הגשמים, והחובה למצא את הכונה שירידת הגשמים היא ענין נכבד מאד, אמנם כן, הן האדם בצאתו לשחות ולפרש ארבות ידיו בים החיים הסואן ברעש, שוכח מטרתו ותכליתו, ולפעמים בלחמו מלחמת קיומו להכות גלים בים החיים, ישטפוהו המים הזידונים הבלי הזמן להשכיחו את חובתו בעולמו. וכו'.

היוצא מזה שהאדם בשוט ספינתו בים החיים הגדול, עלול הוא להכשל ולהלכד בדעות נפסדות ובמחשבות פיגול, עד כי יבא חלילה לכחש באלוה ממעל, ומה עשה אבינו שבשמים, המציא תחבולה לעורר את האדם אל הזכרון, ע"י הגשמים המורים ומלמדים אותנו לבל נתיאש בצרתה לנו, כי עוד ייטב אחריתנו, כטבע הגשם המחיה את הצמחים, אף שזמן רב הכתה עליהם השמש וייבש כל חציר, ולפתע פתאם ירדו גשמים ויחיו את כל היקום, וכו', כן מצטיינים הגשמים עוד בזה, שכמעט כל מה שיש בעולם אנו משיגים בשכלנו, ויש לאל ידינו להגביל זמנם קיץ וחורף קור וחום יום ולילה מהלך הכוכבים, מלבד הגשמים שלא נוכל לידע מתי יפלו ובאיזה מקום. וכו'.

וזה הרצון באמרם ז"ל, שמפתח של גשמים לא נמסר לשליח, ורק בידו של הקב"ה, המכון, שלא בחכמה וידיעת הטבע נוכל להוריד את הגשמים, כ"א ברצונו יתברך, או כמ"ש ז"ל האי מטרא אי לאו דמצטרך לברייתא בעינא רחמי דלבטליה, כי הבורא יתברך היה יכול להצמיח ולהוליד את האדמה בלא טרדת הגשם, אולם כדי להעיר את און האדם למוסר, ע"כ אין תחבולה אחרת טובה מהגשמים שע"י יתפשטו העקמומיות שבלב, ויבא האדם לבטוח באדון עולם לבדו. וכו'.

וע"כ צותה התורה בחג האסיף, זמן שאסמי היהודי היו מלאים כל טוב הארץ, ואז אולי ירום לבבו וישכח את הבורא יתברך, שינסכו מים על גב המזבח לזכור שצריכים לבקש רחמים על הגשמים, אף שהכל בידי האדם וברשותו, אבל בלא גשמים לא יעשה מאומה בכל עמלו, ועי"ז יבא לבטוח בד', ולא יאמר עוד כחי ועוצם ידי וגו', וע"כ חסידים הראשונים ואנשי מעשה שמחו מאד בזמן ההוא, והלל היה רגיל לומר אם אני כאן, הרצון, ישנם הרבה רודפי הבל שראשם עליהם כגלגל, והם תמיד על עולם שאינו

שלהם, אף שבאמת שקר החריצות ומחשבות חרוץ אך למותר אם לא ירצה הבורא יתברך.

לא כן הצדיק החי באמונתו ובבטחונו בד', הוא חי תמיד במנוחה ושלווה, וכמליצת חז"ל הצדיקים עיניהם בביתם, הרצון, שכל השקפתם ומבטם על החיים היא ביתם האמיתי בעולם האמת, וכבקשת נעים זמירות שבת בבית ד' לאורך ימים, וזה שאמר אם אני כאן, שהאני שלי הוא כאן, אז גם על העוה"ז אקבל שכר. סוף דבר גם אנחנו אף בהיותנו עתה בגולה על אדמת זרים, יש לנו לשמוח בחג ניסוך המים, כי מבית השואבה יש לשאוב רוח הקודש התרוממות הרוח והתעלות הרעיון והמחשבה, לפשט העקמומיות שבלב, שיהא בטחונו תמיד אך בד' לבדו בלב שלם, ואז נזכה לגמר חתימה טובה.

בדרך דרוש 'רוח הקודש' פירושו 'רוח ודעת של קדושה' לחנך את בניו בדרך התורה, וזה מה שאמרו בשמחת בית השואבה (נג.) 'אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' שהילדים אינם צריכים להתבייש מהאבות הזקנים.

להורות נתן - מועדים ח"ג שמחת בית השואבה תשכ"ו (עמ' שמט)

ויש להתבונן, דכיון שהשמחים בשמחת בית השואבה היו גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, וכמש"כ הרמב"ם (סוף פרק ח' מלולב), וגם אמרו ששאבו שם רוח הקודש (תוס' סוכה נ:), וא"כ ודאי שהיו אז החסידים הקדושים במדרגה הגבוהה ביותר, והיה מן הראוי שיאמרו אז סתרי תורה מעשה מרכבה רזין דרזין, והם אמרו רק דברים פשוטים אשרי ילדותנו שלא ביישה זקנותנו. גם יש להבין איך אמר הלל העניו אם אני כאן הכל כאן, שלכאורה אינו מדרך הענוה לומר כן.

אולם חז"ל למדונו בזה דבר גדול, שלא נחשוב שחסידים ואנשי מעשה הם אלה העוסקים בנסתרות, אלא מי שיכול להעיד על עצמו ולומר אשרי ילדותנו הם בניו ובנותיו, שלא ביישה זקנותנו שאינם צריכים להתבייש בפני הזקנים, דהיינו שחינך את ילדיו בדרך ישראל סבא והשגיח עליהם שילמדו תורה ויתנהגו ביראת ה', כדי שלא יצטרכו להתבייש מאבותיו הזקנים, הם המה החסידים ואנשי מעשה ולא זולת.

וע"ז בא הלל לפרש, שאיך מגיעים למדרגה זו, אם אומרים אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן, שצריך שימסור נפשו עבור חינוך בניו, שאסור לאיש לנוח ולשקוט כל זמן שאינו יודע בבירור שבניו הולכים בדרך הישר, ולא יסמוך בזה על אחרים, אלא הוא עצמו ישגיח בזה. והיינו אם אני בעצמי כאן הכל כאן, הוא היה אומר למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, שאם בכל מאמצי כח רוצים להשיג מטרה זו מול כל הנסיונות, אז חפץ ה' יצליח בידו ורגליו יוליכו אותו להמקום הנרצה. וכו'.

והיינו שאמרו בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש, והיינו שמשם שאבו רוח ודעת של קדושה, כי ע"י שראו שהחסידים ואנשי מעשה משתבחים אשרי ילדותנו שלא ביישה זקנותנו, שהבנים אינם צריכים להתבייש מהאבות, מזה הבינו כל השומעים כי העיקר הוא לחנך את הצאצאים בדרך התורה, וזוהי רוח הקודש.

עוד ביאורים בענין.

→ אלשיך - רוממות אל (תהלים) - קמג ה

ובבואי במעשה ידיך, הוא תוך בית המקדש הנקרא מעשה ב' ידיך, כמאמר בר קפרא גדולים מעשה צדיקים שהוא בית המקדש ממעשה שמים וארץ, שבבית המקדש נאמר כוננו ידיך, ובמעשה שמים וארץ נאמר יד א', או בהיותי במעשה ידיך הוא בית המקדש, אז אשוחח ביני לביני, והוא ענין מאמרם ז"ל למה נקראת בית השואבה, כי שם היו שואבים רוח הקדש. וידוע כי רוח הקדש הוא שאדם נדבר בעצמו כאמרו רוח ה' דבר בי ומלתו על לשוני, כי הוא יתברך שם הדברים בפי האדם והוא מוציאו מפיו כמעצמו, וזהו משמעות אשוחח שהוא היות נדבר בעצמו.

→ אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרפ"ח ליל ב'

איתא בזוהר הקדוש, כל האזרח בישראל ישבו בסוכות, כל מאן דאיהו משרשא וגזעא קדישא דישראל, ישבו בסוכות תחות צלא דמהימנותא, שרשא הוא אברהם וגזעא הוא יצחק, וישבו בסוכות הוא יעקב, יעקב הוא הבירור, ויעקב נסע סכותה, אחרי ימי הדין מתבררת הנקודה היהודית, וזה הוא סוכות. וכו'.

איתא בזוהר הקדוש וילך, דבאר דיצחק היא עדות דכתיב בעבור תהיה לי לעדה, יצחק וסוכות הם כבוד שמים, וכתיב יהי כבוד ה' לעולם ישמח ה' במעשיו, היינו בנשמות שהם מעשי ידיו של הקב"ה כדכתיב ונשמות אני עשיתי, זו היא שמחה של מעלה, וסוכות הוא זמן שמחתנו, שכל נפש מרגשת השמחה שבשמים, כל נפש צריכה להיות בטוחה שיש לה חלק בסוכה, שרשא וגזעא של ישראל. איתא שמחת בית השואבה וכו', שמשם היו שואבים רוח הקודש, ולעתיד גם כן כתיב ונבאו בניכם ובנותיכם, זה שהנקודה מתבררת זו היא הנבואה.

מוסר ודעת (פוברסקי) - סי' כז (אבלי ציון וירושלים) ד"ה אך בוונת (עמ' קלט)

מצינו בחז"ל (סוכה נ-נא) הלשון שמחת בית השואבה, ואמרו (ירושלמי שם מובא בתוס' נ: ד"ה חד. ר"ר ד, י), למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש. ויש להבין הדברים כמו שהם כתובים מבלי להעמיס בהם דברים הפורחים באויר, אלא פשוט מציאות ממש משם שואבים רוח הקודש, והיינו כי הרי אין בריה מתקיימת בעולם אלא בשפעו של הקב"ה, ואין רגע שלא יהיה האדם ניזון ומתקיים מכח עליון השופע עליו באותו הרגע ממש שפע קיומו (תומר דבורה א, א-ב), ואף רגע כמימריה אילו לא יגיע אליו באותו הרגע השפעה ויניקה מלמעלה, הלא מיד כבר אין בו עוד כח קיום.

וכאשר היה בירבעם (מלכים א יג, ד) כי שלח ירבעם את ידו מעל המזבח לאמר תפסוהו, ותיבש ידו אשר שלח עליו ולא יכול להשיבה אליו, והיינו מפני שהקדוש ברוך הוא פשוט לא המשיך להיות משפיע בו כח תנועת ידו, וכו', וכמו שבגשמיות הרי מבינים אנחנו שמדובר על מציאות אשר אפשר למשש אותה בידים, כי ישנם שרשים המחברים את האילן אל הקרקע, ודרך אותם השרשים משיג האילן יניקה והשפעה מן הקרקע, ומזה מקור צמיחתו וגידולו, וכו', הרי על דרך זו צריכים להבין את ההשפעה הנמשכת מלמעלה, [אף כי בודאי שאינו דומה כלל וכלל אל המושגים אשר ביכלתנו להבינם]. וכו'.

ועל דרך זו צריכים להבין מאמרם ז"ל, כי בית המקדש נקרא שמו שואבה מפני שמשם שואבים רוח הקודש, כי כאשר היו באים לבית המקדש היה מתאווה איזה קשר וחיבור, וממילא היו פשוט שואבים רוח הקודש, כי כאשר מתדבקים ומתחברים אל הלמעלה, הרי ממילא שואבים יניקה

והשפעה מלמעלה, כמו שהאילן שואב יניקה דרך השרשים המחברים אותו אל הקרקע.

הלשון 'שמשם שואבים רוח הקודש' משמע שאיבה הרבה ללא קצבה, כמעין הנובע תמיד [על כל השנה].

לקוטי תורה - תורת שמואל - תר"מ ח"ב עמ' תתקלז

כתי' עוברי בעמק הבכה מעין ישיתוהו, ויש בו ב' פירושים, הא' הוא על המיוסרים ביסורי הנפש בגיהנום שבוכים עד אשר נעשים מעינות מדמעותיהם, ועוד פי' בו, שהוא קאי על עולי רגלים שעשו בשבילם מעיינות. ולחבר ב' הפירושים, הנה ממה שמיסרים אותם יסורי הנפש ובזה פועלים הזדככות בנפש, עד אשר מהמעיינות נעשים ממעיני הישועה, וכמ"ש ושאבתם מים בששון, שמשם הי' שואבים רוח הקודש תמיד כמעין הנובע תמיד.

בית אברהם (וויינברג, סלונים) - סוכות ד"ה למה

למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבין רוח הקודש (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א), מאמר רבותינו הקדושים ז"ל על הא דאיתא היושב ארבעים יום בתענית זוכה לרוח הקודש, ומה דינו של היושב פחות ממ' יום האם הפסיד הכל, אלא שבכל יום מתקרב אל הקדושה עוד דרגה ועוד דרגה, עד שלסוף מ' יום משיג רוח הקודש, ובפחות ממ' יום חסר לו רק דרגה להשגת מקור הקדושה.

בזמן הבית זכו בני ישראל למדרגת רוח הקודש, שהיו שואבין רוח הקודש כשואב מן המעין במדה מרובה, אבל בזמן הזה נחשכו המאורות וא"א להשיג את זאת, אבל הזמן מסוגל להתקרב אל הקדושה ע"י כח השמחה של זמן שמחתנו, כי קדושה ושמחה הא בהא תליא, כי מקור שמחה אמתית הוא ע"י שמתקדש בקדושה של מעלה, שמחה של הוללות היא באה מתענוגי הגוף אכילה ושתייה וכדומה, אבל שמחה שמקורה קדושה, אין צריכים לשום דבר שיעורר אותה, עס הויבט איהם.

לב שמחה - סוכות תשמ"ה ד"ה שמחת

שמחת בית השואבה. אי' שמשם שואבין רוח הקודש. י"ל שמשם שואבין רוח הקודש על כל השנה.

ועי' פלא יועץ - ערך סוכה ד"ה ועוד נלוה

ועוד נלוה בחג הקדוש הזה מצות שמחה של מצוה, ואם בכל הרגלים מצוה לשמח, על אחת כמה וכמה בחג הקדוש הזה אשר הוא זמן שמחתנו, כאשר אנו אומרים בתפלה, ועליה כתיב (דברים טז-טו) ושמחת בחגך והיית אך שמח. וכו'.

ומעט אשר עינינו הן הרואות שיעצנו בעצה טובה, ונתן לנו ראש השנה ויום הכפורים לכפר בהם עוונותינו, ובאהבתו וחמלתו כאב את בן ירצה רצה לשמחנו מיגוננו ומצערנו שנצטערנו בימי התשובה, ונתן לנו תכף את חג הסוכות וצונו לשמח, וקובע לנו שכר טוב על שמחתנו, היש חץ מתוק מזה, ורצה הקב"ה לזכות את ישראל, לפיכך הרבה להם תורה ומצות (מכות כג, ב), ונתן לנו מצות סוכה לפרוס סוכת שלומו עלינו, ומצות ארבעה מינים שבלולב, אשר הם סימן טוב לישראל, והרמת נס להורות דדין נצח. וכו'.

וזכור יזכור, כי בזמן שבית המקדש קיים צדיקים וחסידים היו מרבים בשמחת בית השואבה, עד שאמרו מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, ועל ידי זה היו שואבים רוח הקודש, ובודאי כי גדול צער השמים, על כי בחטאינו חרבה עירנו וכו' וה' ממרום ישאג וכו', זאת נחמת אבינו שבשמים ונחמתינו בעניינו, כי אבינו שבשמים אכתי חביבותיה גבן, ומדלג על ההרים מקפץ על הגבעות משגיח מן החלונות מציץ מן החרכים, לראות בשמחת בניו בבתי כנסיות, כמו שכתוב בזוהר הקדוש (ח"ג קיד:), לזאת ישמח ישראל בעושיו שמחה של מצוה.

עוד מהלכים בענין אם ניתן להגיע לידי רוח הקודש בזמן שאין בית המקדש קיים, יש אומרים שבזמן הזה שהקב"ה מלך מלכי המלכים הוא בדרך, קל יותר להגיע לידי כך.

נועם אלימלך - פר' וישב ד"ה או יאמר (ב, באמצע הדיבור וזהו הפעם יזבלני, בשם המגיד ממעזריטש [ראווי])

על דרך ששמעתי משל מתוק מפי אדומ"ו הרב המגיד דק"ק ראויני זלה"ה, והוא שאנו רואים שכעת אשר אנחנו בגלות המר, יש בני אדם שזוכים לרוח הקודש בקל, יותר מבימי הנביאים שהיו צריכין השבעות והתבודדות רב כידוע כדי ששיגו הנבואה ורוח הקודש.

ואמר משל נפלא ומתוק, למשל המלך שהוא במקום כבודו בביתו בחצירו בפלטין שלו, ויבא איזה אוהב המלך וירצה להזמין לסעודתו לביתו, אזי בוודאי יכעוס עליו המלך, כי אין זה כבוד של מלך לצאת מפלטין שלו לבית אחרים, גם אם יהיה הסעודה גדולה עד למאוד, ובלתי אפשרי שיזמין את המלך לביתו, עד שיכין כל הכנות ויעמיד מליצים ופרקליטין גדולים שימצא חן בעיני המלך שיבא לסעודתו, אבל כשהמלך נוסע בדרך ורוצה ללון בדרך, אזי כאשר ימצא מקום נקי באכסניא נקי, אף אם בית המלון הוא בכפר, אם הוא רק נקי אזי זה בית מלון ללון שם.

והנמשל מובן ממילא, בזמן שבית המקדש קיים והיה שכינת כבודו בבית קדשי הקדשים, אזי אם היה אדם רוצה לשאוב רוח הקודש או נביאות היה צריך עבודה גדולה, כמו שמצינו בשמחת בית השואבה ששם היו שואבים רוח הקודש (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א). אבל עתה בגלות המר, הגם השכינה קדושה גלתה עמנו, ובעוונותינו הרבים היא נע ונד בארץ, ותשוקתה מאוד מצוה מקום דירה לשכון בה, ואם מצאה מנוח מקום נקי אדם שהוא רק נקי מעבירות וחטאים, אזי שם היא דירתה, ודפח"ת. וזהו הפעם יזבלני כו', לשון דירה, דהיינו בגלות המר יהיה לה דירה להשכינה.

עפ"י דברי הזוהר (בא לת.) יש לומר שבזמן הזה ע"י התקשרות וראיית פני צדיק, אפשר להגיע לידי כך.

תפארת שלמה - שמיני עצרת ד"ה שלש

שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני האדון כו' (שמות לד, כג). אי' בזוהר הקדוש (פ' בא דף ל"ח ע"א), את פני האדון זה רבי שמעון בן יוחאי. הענין בזה על פי מה שנתבאר במצות עלית הרגל, הי' כדי להעלות התורה והמצות שנעשו בלא דחילו ורחימו ולא פרחו לעילא ונשארו למטה בבחינת הרגלים בלי תיקון כראוי, וע"י עליית הרגל הי' תועלת להם להעלותם למעלה שיהיו בבחינת זכרות להשפיע למטה כל טוב לבני ישראל. וכו'.

וזה דאי' בזוהר הקדוש את פני האדון זה רבי שמעון בן יוחאי, כי גם ע"י ההתקשרות לצדיק הדור יכול ג"כ להיות עלי' לכל התורה ומצות שלא נעשו בדחילו ורחימו ולא פרחו לעילא, וע"י ההתחברות עמו יעלה אותם למעלה. וזה הענין שאמרו רז"ל (ראש השנה ט"ז ע"ב), חייב אדם להקביל פני

רבו ברגל, בחינת הרגליים יהי' להם ג"כ עלי', ולמפרע הוא גובה (פסחים ל' ע"ב), להגביה למעלה כל התורה ומצות שנשארו למטה, והוא בבחינת שמירה מעולה להבא להיות נשמר מעתה מכל רע ח"ו. וכו'.

ובזה נראה להמשיך פי' המשנה במס' סוכה (דף ל"ז ע"ב), אמר רבי עקיבא צופה הייתי ברבן גמליאל ורבי יהושע שכל העם היו מנענעין את לולביהון והם לא נענעו אלא באנא ד' הושיעה נא, לכאורה אינו מובן הלשון צופה הייתי, הוה ליה למימר ראיתי ברבן גמליאל ורבי יהושע, אך לשון צופה הוא לשון נבואה כמ"ש (ישעיה נב, ח) קול צופיך נשאו, וכן מן הרמתיים צופים (שמואל א' א, א). הענין בזה על פי מה שאמרו בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) על יונה בן אמיתי שזכה לנבואה בשעה שהי' אצל שמחת בית השואבה, כמו שאמרו משם היו שואבים רוח הקודש.

וזה שאמר רבי עקיבא צופה הייתי ברבן גמליאל ורבי יהושע, כי הוא הי' אחר החורבן ולא זכה לראות בשמחת בית השואבה בבית המקדש, רק מה שראה פני רבן גמליאל ורבי יהושע הי' זוכה לבחינת נבואה. וכן הוא באמת מעלת הצדיק הדור, אשר כל הנלווים אליו יכולים ג"כ לשאוב ממקור מעייני הישועה, וכל הנוגע בהם יקדש (שמות ל, כט). והוא ק"ו, אם הקדושה שורה בבית המקדש על העצים והאבנים, מכל שכן על הצדיק אשר הוא מקדש כל גופו בקדושה וטהרה.

ועי' ספר השיחות - תרצ"ו יום אחרון של פסח אות כד ד"ה אאמו"ר אאמו"ר אמר כי בהיחידות זו חי הרבה שנים, יחידות הי' כשפע רוח הקודש, וע"ד האמור בשמחת בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש.

ועי' ספר השיחות - תש"ב ליל אחרון של פסח אות ט רבנו הזקן אמר פעם בשם מורנו הבעל שם טוב, על מאמר חז"ל משחרב בית המקדש אין לו להקב"ה בעולמו אלא ד' אמות של הלכה, ד' האמות שעושות אותו למהלך. לאחר מכן דובר ביאור על כך, ורבנו הזקן דיבר אז בהפרש שבין הענינים שהיו בבית המקדש לבין מה שראו אצל הבעל שם טוב, מעלת הבעל שם טוב לגבי הענינים שהיו בבית המקדש, על בית המקדש אומרים חז"ל שמשם היו שואבים רוח הקודש, ופירוש רוח הקודש הוא רוח טהרה לטהר את הטהורים, הרי כאשר שבו הביתה מבית המקדש לא יכלו למסור זאת לאחרים.

ואילו אצל הבעל שם טוב שאבו רוח הקודש, וכאן הפירוש הוא רוח תשובה, כשהיו אצל הבעל שם טוב התעוררו לתשובה, וכששבו הביתה, הרי כשהסתכלו על הנהגתו של השב זה עשה בעלי תשובה. וסיים רבנו הזקן, שכוח זה מסר הבעל שם טוב לכל ההולכים בדרכיו, שכאשר נוכחים בשולחן, או בד' אמות של תלמידי תלמידיו, לוקחים תשובה.

יש שאומר שבזמן הזה שמחים בזה ששואבים אמונה, ומאמינים שיבנה בית המקדש ויהיה שאיבת רוח הקודש.

אביר יעקב (סדיגורה) - תשי"ח (הוצ' מכון שפתי צדיקים)

בשמיני עצרת איתא (רש"י אמור כג, לו) עכבו עמי יום אחד קשה עלי פרידתכם, כל עכבה לטובה. אא"ז אמר, כמו שאז בביהמ"ק היו שואבים רוח הקודש, כך היום שואבים אמונה, והכל הוא ע"י שמחה, ויכול להיות שזה יותר גדול מאז, כי בביהמ"ק היה הכל בהתגלות. והעיקר שצריך להתחזק בשמחה ולא ליפול ח"ו לעצבות ומרה שחורה, וצריך לקחת מימים אלו שמחה ואמונה לכל השנה.

בקשר מצות ניסוך המים שעל ידו השיגו רוח הקודש, יש לומר ע"פ דברי תיקוני זוהר (תקון ה יט): 'דמים תתאין אינון בוכין ואמריין אנן בעיין למהוי קדם מלכא' והובטח להם מצות ניסוך המים בחג (רש"י ורבינו בחיי ויקרא ב, יג), שעל ידו יהיו קרובים להקב"ה.

זכרנו לחיים (באבוב) - במלין יקירין לשמחת בית השואבה ד"ה בענין שמחת (הרנ"צ מבאבוב)

בענין שמחת בית השואבה אמרו רז"ל (בירושלמי, מובא בתוס' סוכה נ: ד"ה חד), שמשם שואבין רוח הקודש. וי"ל בזה, דאיתא במדרש (הובא בס' תפלה למשה, פרק צג), דכשאמר הקב"ה יהי רקיע בתוך המים להבדיל בין מים למים, היו מים התחתונים בוכים על שנפרדו ונתרחקו מהשי"ת, וניחמם הקב"ה שיקחו מהם לניסוך המים על המזבח. הרי שניסוך המים מורה על שמחת התקרבות להשי"ת, ואין שמחה כזו. ובפרט מי שהיה קרוב ונתרחק וחזר ונתקרב, משל לבן שנתרחק מאביו שבחזרתו שמחתו כפולה ומכופלת, ונמצא שהמים ששים ושמחים בחג על שעומדים לנסכם על המזבח ולחזור לקרבם להשי"ת, ואנו שמחים עמהם.

ומזה ילמד האדם לעשות תשובה מאהבה ולחזור לחיק אביו שבשמים, שבזה יגל וישמח לבו, והלא סוכות הוא זמן תשובה מאהבה כידוע מהקדושת לוי על המדרש (תנחומא פרשת אמור פרק כב), ולקחתם לכם ביום הראשון (ויקרא כג, מ), ראשון לחשבון עונות. וזהו שאמרו משם שואבין רוח הקודש, היינו רוח דקדושה להתקרב להשי"ת, דהתקרבות להשי"ת נקרא רוח הקודש, כמו שאומרים בתפלה של הרה"ק ר' אלימלך זי"ע, ותשפיע רוח קדשך עלינו שנהי' דבקים בך, וזה שואבין מניסוך המים, במה שרואין שמחת המים בהתקרבותם להשי"ת, נתעורר גם בנו השתוקקות להתקרב להשי"ת, וזהו רוח הקודש.

מעשה אבות סימן לבנים - ח"ג יום ב' וג' של בריאת העולם ד"ה עוד נראה (עמ' סח) עוד נראה להסביר לפי הנ"ל מה שאמרו בירושלמי בסוכה פ"ה ה"א [יט, ב דפוס זיטאמיר], אמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, יונה בן אמיטי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מ"ט והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלוקים, עיין שם. וצ"ב למה דוקא ניסוך המים. ולפי הנ"ל מוסבר באופן נפלא, שהרי המים התחתונים בכו מפני שרצו להקשר עם הקב"ה, ובא ניסוך המים למלא כמיה זו של מים התחתונים להתקשר עי"ז שנעשה עבודה בהם, ומכיון שהשמחה שבאה עי"ז היא שמחה של התקשרות, מחייבת שמחה זו התקשרות של רוח הקודש ששורה על השמחים, ודו"ק. אמנם לשון הירושלמי שם היא דתלוי בשמחה, ונראה שהשמחה נובעת ממה שנעשה שלום עי"י ניסוך מים במחלוקת שנתהוה בחלוקת מים תחתונים ממים עליונים, (הפורס סוכת שלום), וכנ"ל.

עוד יש לומר שניסוך המים שאין בו מלאכה כשאר הקרבנות ונעשה עם מים שאין בו חשיבות, וגם אינו מפורש בתורה, הרי הוא עבודה ללא התנשאות, בעבודה כזו מגיעים לרוח הקודש.

אור אברהם (גולדמן, זוהר) - שובבי"ם

כתיב במתן תורה ויתייצבו בתחתית ההר, ויש בזה כמה ביאורים אמאי הוצרך הקב"ה לכפות הר כגיגית (תוס' שבת פח.), שהרי כבר אמרו ישראל

נעשה ונשמע (שמות כד, ז). אך הכוונה בזה, כי כאשר אדם ניגש לעשות דבר ככובד ראש, מתכוון קודם לכן ובודק שלא חסר שום נקודה, ולכן בחן השם יתברך את ישראל אם אפשר להשרות את השכינה ולתת את התורה ואם הכל מוכן, ואף שאמרו ישראל נעשה ונשמע, אך כיון שישראל ראו את גדלו של הקב"ה היה להם יראה ממנו יתברך.

אולם הקב"ה רצה לראות האם יעמדו גם כשלא יראו את גדלו ותפארתו, על כן כפה עליהם הר כגיגית שירגישו את הטעם של כפיה, בתחתית ההר, ואופן כזה של אתכפייא וענווה בלי התנשאות אפשר לקבל את התורה.

וזהו ענין שמחת בית השואבה שאמרו חז"ל (ב"ר ע, ח) שהיו שואבין רוח הקודש, ומי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו (סוכה נא ע"א), וכן נזכר (שם) שהיה שם תיקון גדול. והענין בזה, כי בסוכות יש מצוות החג, להקיף המזבח בערבות, ולהקריב שבעים פרים, ולעלות לרגל, ליטול ארבעת המינים, ולישב בסוכה, וכן נמצאים בסוכות לאחר ימי ראש השנה ויום הכיפורים, ולאחר עבודה כזאת ומצוות נעלות כאלו, ניגשים לקיים מצות ניסוך המים שאינה מפורשת בתורה, אלא לומדים זאת ברמז מהפסוקים (תענית ב ע"ב).

ומצוה זו של ניסוך המים אינה כמו עבודת הקרבנות, ואין בזה שום עבודה ומלאכה, אלא מנסכים מים על גבי המזבח, ומים אלו אין בהם שום חשיבות, לא מראה ולא טעם, עד שאין צריך לברך עליהם מחמת עצמם רק באם שותים לצמאו (שו"ע או"ח סי' רד סעי' ז), והם מצויים בכל מקום, ואין צורך לקנותם בממון. ונוטלים ממים אלו שהם החשיבות הפחותה ביותר, ועובדים בהם את השי"ת עם השמחה הגדולה ביותר, ובעבודה כזו ללא התנשאות יכולים לשאוב רוח הקודש.

עוד בביאור קשר ניסוך המים לרוח הקודש, וגם למה לא כתבו התורה מפורש, יש מי שכתב שזה גופא שאנו מקיימים את אשר ה' דורש מאתנו אע"פ שלא נאמר אלא ברמז, מדה כנגד מדה משפיע עלינו לראות ולהביט נפלאות אשר עיין לא שזפתום.

שו"ת רבי יוסף נחמיה - סי' לה

במס' סוכה דף נ' ע"ב, רב יודא ור' עינא, חד תני שואבה, וחד תני חשובה, ובתוס' שם בד"ה חד תני מייתי בשם ירושלמי, דלכן קראו לשמחה זו

שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש, שהשכינה שורה מתוך שמחה, ומייתי מיונה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה, עיי"ש. ולכאורה נפלאות ממני להבין את זאת, דאם כן כל שמחה של מצוה תקרא בשם שואבה, כיון שכל שמחה מסוגלת להשראת שכינה ושאיבת רוח הקודש, ומדוע יצאה מצוה זו דוקא מכלל כל המצות ליקח לה שם לעצמה.

ונראה לי ביאור הענין, בשנבין הלא מצות ניסוך המים בחג היא מצוה יקרה ורבת הערך וגדלה השמחה בה כל כך, עד שאמרו חז"ל סוכה נ"א ע"א כל מי שלא ראה בשמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, ואם כן בצדק יפלא למה לא באה מצוה זאת מבוארה בפירוש באר היטב בתורה הקדושה ככל מצות קרבנות ונסכים, ולא ניתן מקום בתורה למצוה זאת החשובה כי אם ברמז מועט על ידי מ' י' ס' היתרים במצות הנסכים, כמו שדרשו חז"ל ריש תענית עיי"ש, הלא דבר הוא, וכבר עמד על זה קדוש זקני בעל חתם סופר זצ"ל.

והאיר ה' את עיני, ומצאתי כי חסד גדול הוא לנו מאת ה' שלא צונו בפירוש על מצוה זאת, כי הלא חפץ ה' במצוה זאת היה שעל ידה נזכה לברכת גשם ומטר בעתו, וכמו שאמרו חז"ל ר"ה ט"ז ע"א, אמר הקב"ה נסכו לפני מים בחג כדי שאברך לכם את המים, ואיך איפוא על ידי מעט מים אשר ניצוק על יסוד המזבח נזכה לברכה גדולה זאת, הלא המים האלה לא עמלנו בהם ולא גדלנום בלא כסף ובלא מחיר יבואו לנו, ואף בלי עמל ובלי טורח, כי מששת ימי בראשית נבראו, ובכל מקום ובכל זמן ימצאו.

ובמה איפוא נזכה על ידם, כי יפתח לנו ד' ארובות בשמים להריק לנו גשמי ברכתו, היעלה על דעתנו לפזר תהלה לאיש ולומר עליו כי הוא בן יכבד אבותיו, בעבור ראיוהו מושיט מעט מים לאביו אשר צמא ובקש לשתות, הלא אך בזאת יתהלל המתהלל, אם נראה מלביש את אביו בגדי שני מאכילו ברבורים אבוסים ומשקהו מין הרקח, לאיש כזה נאווה תהלה, כי במעשיו מראה הוא לדעת שכסף וטורח לא ישוו בעיניו באהבת הוריו, ואם כן איפוא מה כחנו ומה צדקתינו בהקריבנו מעט מים לפני ה'.

אבל כל צדקתינו בניסוך המים הוא מפני שלא נצטוינו עליו בפירוש, ואנו דומים בזה לבן אוהב הוריו תכלית אהבה, שכל מגמתו רק להסב להם עונג ולמלא משאלותם הוא חיי רוחו, ואף רגע לא יסב עינו מהם ומצרכיהם,

עד שבטרם עוד יפצו פיהם לבקש דבר מה, הוא ידע ויכיר מקריצות עינם מה נפשם שואלת, ועל פניהם יקרא מתי ירעבו ללחם ומתי יצמאו למים, ובעבור הדבר הזה לא באה בפירוש מצות ניסוך המים.

כי שאר הקרבנות והנסכים אשר רק במחיר רב ועמל וטורח גדול יבואו ערכם עליהם מצד עצמם, אם גם נצטוו באר היטב על הקרבתם בכל זאת לא יאבדו מערכם, כי די בהם זכות לישראל לידע ולהודיע כי אין כסף וטורח נחשב בעיניהם למאומה לכבוד בית אלקינו, אך מצות ניסוך המים לו באה בפירוש בתורה, אזי אבד כל ערך ממנה, רק בזאת כחנו גדול, שבאהבתינו לאבינו שבשמים נבין מרמיזה קלה את אשר ה' דורש מאתנו, וחיש קל נבין כי עתה העת לנסך מים לפניו יתברך שמו. וכו'.

ונראה לי כי בזכות מצוה זו שלא נאמרה בפירוש בקרא, ועין אדם לא תשורנה כי אם איש אשר שאר רוח לו, משפט חרוץ הוא שישלם ה' לבניו מדה כנגד מדה לחוננם בשאר רוח, וממרום יערה רוח קדשו עליהם, לראות ולהביט נפלאות לא שזפתום עין בשר. והיטיבו איפוא חכז"ל את אשר דברו, כי בעבור זה נקראה שמחה זו בשם שואבה כי משם שואבין רוח הקודש, כי זה שכרה, ומסוגלת שמחת מצוה זו להשפעת רוח הקודש על ישראל יתר מכל שאר שמחת המצות.

ועם האמור למעלה, נבינה היטב למה גדלה השמחה כל כך במצוה זו יתר מכל שאר המצות, והן אמנם חכז"ל מצאו סמך לזה בקרא ושאבתם מים בששון, מכל מקום טעמא בעי. הנה כי כן מכבר בארתי מה שאמרו חז"ל במדרש על הכתוב בפ' בכורים, ועתה הנה הבאתי מראשית פרי האדמה וכו', ודרשו ז"ל ועתה מיד הנה בשמחה הבאתי משלי, והענין כי לד' הארץ ומלואה, ומה נגיש איפוא לפניו ובמה נמצא חן בעיניו, הלא אך משלו נתנו לו. אכן אין בכל מעשה המצוה כלום משלנו, כי אם הזריזות והשמחה לקיים חוק בוראינו, אך זאת הוא אשר נביא משלנו, ובזה נרצה לפני ה'.

וזה הוא דבר מביא הבכורים, ועתה הנה מה שהבאתי מיד בזריזות ובשמחה את זאת הבאתי משלי, אבל הפרי בעצמו לא פועל ידי הוא כי אם מתת ידך אשר נתת לי ה', ואם בבכורים ובשאר מצות כך, אשר על כל פנים עמל בהם האדם, כי נטע העץ בתוך הגן ועבדו ושמרו והשקוהו ברגליו, ובכל זאת אין לו בה כי אם זריזותו ושמחתו שזכה לקיים בפרי זה מאמר פי ה'. על אחת כמה וכמה בניסוך המים שלא עשה האדם בהם

מאומה ולא חידש בה שום דבר, לכן השכילו חכז"ל להרבות בשמחת מצוה זו להגדיל ערכה על ידי תוספות משלנו, יתר מבכל שאר המצות, והבן.

בבבלי (ג; וראה רש"י נ. על המשנה ד"ה בית השואבה) דרשו מפסוק 'ושאבתם מים בששון' שבניסוך המים צריך שמחה, האם נחלקו התלמודים בדרשות, ובכוונת התוספות (נ: ד"ה חד) שהביא את הירושלמי [וראה לקמן ד"ה הרמב"ם].

מראה הפנים

למה נקרא שמה בית השואבה, שמשם שואבין רוח הקודש על שם ושאבתם מים בששון. התם בריש פרקין גריס איתמר רב יהודה ורב עינא, חד תני שואבה, וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאבתם מים בששון וכו', והתוספות כתבו בירושלמי מפרש שמשם שואבין רוח הקודש וכו', ולכאורה נראה שהם ב' טעמים מתחלפין, וא"כ היה קשה הא דמייתי הכא על שם ושאבתם מים וגו'.

והנראה דתרווייהו צריכי, דאי מטעמא דכתיב ושאבתם מים בלחוד, הוה ליה למיקרי שמחת השואבה מאי בית השואבה, ולטעם שמשם שואבין רוח הקודש שפיר נקרא שמחת בית השואבה, שהמקום הוא הגורם, שמתאספין בעזרה ושמחים בשמחת המצוה ושורה רוח הקודש עליהם, כדאשכחן ביונה בן אמיתי. ואי משום האי טעמא בלחוד, למה תיקנו זו השמחה להתחיל בשעת מילוי המים, הרי עיקר המצוה הוא ניסוך המים, ושעה זו היה להם להתחיל השמחה, הלכך איצטריך נמי טעמא דכתיב ושאבתם מים בששון.

והשתא איכא למימר דאמוראי דהתם לא פליגי, ותרווייהו ס"ל דשייכא שמה דשואבה וכן נמי שמה דחשובה, משום דהשאיבה רמיזה בקרא דושאבתם, ומשום דמצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית, ומתוך כך זוכין להשראת רוח הקודש.

שושנים לדוד - פ"ה מ"א

בית השואבה. בש"ס איכא מאן דתני שואבה, ואיכא מאן דתני חשובה, מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאבתם מים בששון, ומ"ד חשובה לא משתבש, דא"נ מצוה חשובה היא מששת ימי בראשית. ובתו' חד תני שואבה, בירושלמי מפרש שמשם שואבים רוח הקדש, ומייתי עובדא דיונה בן אמיתי וכו', ואיכא למידק מי לחצן להתוספות לאתויי הא דירושלמי.

ונ"ל דכוונתם ליישב מ"ט בכלהו נוסחי דידן גרסי' שואבה במתני', מכיון דאיכא תרתי נוסחי בש"ס ולא הכריע, ולהכי קאמר דהיינו טעמא משום דשואבה משמע תרתי, שאיבת המים ושאבת רוח הקדש, ועוד דכיון דהירושלמי מסכים לגירסא זו אזלי' בתריה.

יד דוד (זינצהיים) - שם תוד"ה חד

תוס' ד"ה חד תני שואבה וכו'. כוונתם נראה, דוודאי למ"ד חשובה לא גרסינן במתניתין בית, דאיך יתכן לשון בית חשובה, ולא גרסינן אלא זו שמחת חשובה, ופירושו מצוה חשובה. אמנם במתניתין דגרסינן בית השואבה ג"כ קשה למה קרי בית השואבה כי בית מאי עבידתיה, ולזה כתבו כי שפיר נקרא בית השואבה ששם הי' שואבין רוח הקודש, וא"כ שואבה תרתי משמע, והירושלמי אינו חולק על הך מ"ד שואבה. ובשושנים לדוד כתב דהתוספות באו לתרץ למה תני שואבה כיון דאיכא פלוגתא, ותירצו כיון דבירושלמי כן הוא, ולא ידעתי מה יענה הרב בשאר מקומות דאיכא פלוגתא בכי האי גוונא, כמו שכתבו התוספות בסמוך וחד תני, ושם אי אפשר ליתן טעם.

ערוך לנר - שם בתוס' ד"ה חד

בתוס' ד"ה חד תני. בירושלמי מפרש שמשם שואבים. הא דהוצרכו להביא הירושלמי, י"ל דאם שאיבת מים כפשוטו יקשה מה לשון בית, דבשלמא למ"ד מצוה חשובה שייך לשון בית חשובה, שפירושו הבית שנעשה בו המצוה חשובה שהוא הניסוך, או שנתייחד למצוה חשובה דנסוך מששת ימי בראשית, וכדרשינן לעיל (מט.) ויטעהו שורק זה בית המקדש, וגם יקב חצב בו אלו השיתין. אבל למ"ד שואבה, מה לשון בית, הא השאיבה הי' בשילוח חוץ למקדש. לכן הביאו הירושלמי דלכך הי' קרוי שואבה שמשם שואבין רוח הקודש, ובזה שפיר תלי בבית, שבבית המקדש היו שואבין רוח הקודש, ושואבתם מים הפי' כמו שתרגם וקבילו אולפן.

אביר יוסף - סוכות לשמחת בית השואבה (עמ' שצא)

תנן בסוכה (ג.) החליל חמשה וששה, זהו החליל של בית השואבה, ובגמרא איתמר רב יהודה ורב עינא, חד תני שואבה וחד תני חשובה וכו', מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושואבתם מים בששון וכו' עיי"ש. וכתב רש"י בית השואבה כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים, כדמפרש

ושאבתם מים בששון עיי"ש. והרמב"ם פ"ח לולב הלכה י"ב הביא דין מצות שמחה יתירה בחג הסוכות, ולא הזכיר כלל ענין ניסוך המים, ובהלכה ט"ו כתב השמחה שישמח האדם בעשית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן עיי"ש, ומבואר דזוהי סבת השמחה.

והתוס' בד"ה חד תני שואבה, כתבו בירושלמי מפרש שמשם שואבים רוח הקודש, שהשכינה שורה מתוך שמחה דכתיב ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה', ומייתי עובדא דיונה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים, ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה, יעו"ש. ולא בא הירושלמי לחלוק על גמרא דידן, דעיי"ש בירושלמי שהביאו נמי קרא דושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, וכתב שם הקרבן עדה דהירושלמי פירש הפסוק על פי מ"ש שם בתרגום (ישעיה יב, ג), ותקבלון אולפא חדת בחדוא מבחירי צדיקיא.

וכן הוא פשוטו של מקרא, דאין הפסוק משתעי במים כלל אלא בתורה, וכמו שכתב רש"י שם כי ירחיב לבם ע"י ישועה הבאה להם ויתגלו להם רזי התורה שנשתכחו בגלות על ידי הצרות עיי"ש, והירושלמי מפרש דקאי על רוח הקודש, דעל ידי שמחת הגאולה וסוף וקץ לצרות הגלות יגיעו עד רוח הקודש, ואדרבה מה שרש"י במתני' דידן מקשר ניסוך המים לקרא דושאבתם מים בששון הוא בדרך רמז בעלמא, ופשוטו של מקרא הוא כמו שמפרש רש"י בספר ישעיה על פי התרגום שם.

אכן יש לדקדק בדברי הירושלמי, דלמה תיארנו חז"ל השמחה לפי התוצאה שיכול לצאת ממנה ולא לפי סבת השמחה עצמה, אי משום ניסוך המים כמו שכתב רש"י כנ"ל, או משום שמחה כללית בעשית המצות כמו שכתב הרמב"ם כנ"ל, או משום סבה אחרת.

והנה מצינו דהענין של רוח הקודש הוא מדרגה עילאה בדעת, כמו שנתבאר מדברי רש"י בפרשת כי תשא (לא, ג), ועיין מה שנתבאר בזה בפרשת בראשית (א, ד), והיינו דהנשמה יש לה כח הראיה והידיעה כמעט בלי גבול, וחומריות האדם היא המסך המבדיל והמעכב, וכשהאדם מגיע לטהרת הנפש וצילותא דדעתא, אז המסך עובר מכנגדו ונפתחים לו כל מעינות החכמה וזהו רוח הקודש, וכשהאדם מגיע למדרגת רוח הקודש, אז הוא ראוי לקבל נבואה ולהבינה.

ונראה דהירושלמי למד דשאיבת רוח הקודש אינו רק תוצאה של שמחת בית השואבה, אלא סבת המצוה עצמה, דהנה בימי השנה האלו יש לו

להאדם עליה במדרגה תמידית, הוא עובר מתחילת חודש אלול וראש השנה ועשרת ימי תשובה ויום הכיפורים, והימים שבין יום הכיפורים לסוכות שהם כל כך מלאים מצות, שאמרו חז"ל שאין בהם אפשרות של חטא, ואחר כל זה הוא נכנס לסוכה לצילא דמהימנותא, ובאותו מעמד הוא נתעלה עד מאוד.

ובאה המצוה של שמחה באותו זמן לזרזו להשגות ושאיפות שכמעט ואין לו שייכות להם בכל ימות השנה, אכן בימים אלו שהוא עומד ברמה כל כך גבוה, עליו להישתדל להגיע עוד יותר ואפילו למדרגת דעת של רוח הקודש, ולכן בימים אלו שהוא במצב של עליה, ישמח את עצמו במאוד מאוד עד שיגיע לצלילות המוחות, וישיג עכ"פ ניצוצות של רוח הקודש.

בבבלי הנ"ל יש שתי לשונות ב'שואבה', 'חד תני שואבה וחד תני חשובה', ובדרך דרש ששניהם נתכוונו לומר שנתעלו במדרגות וזכו לשפע פרנסה על ידי כך, שלמאן דאמר 'שואבה' השיגו רוח הקודש ונתעלו לדרגת עושים רצונם של מקום, ש'מלאכתן נעשית על ידי אחרים' (ברכות לה:), ולמאן דאמר 'חשובה' דהיינו ניסוך המים מבואר במהרש"א (הנ"ל) שזכו על ידו לפרנסה, והכוונה שעלו בדרגות ולכן זכו לכך.

ברך משה - סוכות - זמן שמחתינו סי' ג (עמ' ט)

במתניתין (סוכה ג.) החליל חמשה וששה זהו החליל של בית השואבה. ובגמרא איתמר רב יהודה ורב עינא, חד תני שואבה, וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא, מאן דתני שואבה לא משתבש ומאן דתני חשובה לא משתבש, מאן דתני שואבה לא משתבש, דכתיב (ישעיה יב ג) ושאתם מים בששון, ומאן דתני חשובה לא משתבש, דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית.

וכתב המהרש"א ז"ל, מאן דתני שואבה, כדברי התוס' (ד"ה חד) בשם הירושלמי, שמשם שואבים רוח הקודש מתוך שמחה, ומאן דתני חשובה, כדאמרינן (ראש השנה טז.) נסכו לפני מים בחג כדי שיתברכו לכם גשמי שנה, וזהו חשיבות מצוה זו, דאי אפשר לעולם בלא מים, וכל הבריות תולין בברכת המים, עכ"ד. ונ"ל דהני תרי לישני אחד באחד יוגשו ותרוייהו אזלי כהדדי.

בפ' ויצא (בראשית כט א) וישא יעקב רגליו וילך ארצה בני קדם, וירא והנה באר בשדה והנה שם שלשה עדרי צאן רובצים עליה כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן גדולה על פי הבאר. איתא במדרש (בראשית רבה פרק ע' סימן ח') והנה באר בשדה זו ציון, והנה שלשה עדרי צאן אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההוא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדולה, זו שמחת בית השואבה. ויש להבין מה ענין שמחת בית השואבה לפסוקים אלו בענינו של יעקב אבינו.

ונראה לפרש על פי מה ששמעתי ממרן דודי זללה"ה לבאר דברי המדרש (בראשית רבה פרק ס"ו סימן ג'), ויתן לך האלהים מטל השמים זו מקרא, ומשמני הארץ זו משנה, דגן זו תלמוד, תירוש זה אגדה. ותמוה מה שפירשו בכוונת הכתוב דבר שאינו מן הענין כלל.

וביאר על פי מה שאמרו חז"ל (ברכות לה:), בזמן שישראל עושים רצונו של מקום מלאכתם נעשית על ידי אחרים, שאינם צריכים לעבד אדמתם ולהתייגע על פרנסתם, אלא בזכות לימוד התורה הם ניזונים. וזהו כוונת המדרש, ויתן לך האלהים מטל השמים זה מקרא, שביד יצחק אבינו את יעקב שיזכה לבחינה זו שיהא ניזון בזכות לימוד התורה, ולא יצטרך להתייגע בעצמו על פרנסתו, ויושפע לו מטל השמים בזכות לימוד מקרא, ומשמני הארץ בזכות לימוד משנה, ודגן בזכות תלמוד, ותירוש בזכות אגדה, עכ"ד.

ויתכן לומר, כי בשעת שמחת בית השואבה מגודל אור הקדושה והשראת השכינה שהיה בעת ההוא במקום הקודש והמקדש, עלו ונתעלו כל ישראל למדריגה עליונה הלזו להיות עושים רצונו של מקום, ונתקיימה בהם ברכתו של יצחק אבינו שלא יצטרכו לעמול על פרנסתם, אלא יהיו ניזונים בזכות לימוד התורה. ואהא אמרינן בגמרא, מאן דתני שואבה לא משתבש, כפירוש הירושלמי שמשם היו שואבים רוח הקודש, ומאן דתני חשובה לא משתבש, כפירוש המהרש"א דניסוך המים מצוה חשובה היא משום דעל ידה מתברכים בשפע פרנסה וכלכלה.

ולפי דרכינו תרוייהו הא בהא תליא, כי על ידי שהיו שואבין רוח הקודש ונתעלו במעלות רמות להיות עושים רצונו של מקום, על ידי זה נשפע להם מן השמים שפע ברכה מרובה להיות ניזונים מטל השמים ומשמני הארץ בלי עמל ויגיעה. ובלכתינו בדרך הזה נשכיל ונבין מה שהתפלל יעקב אבינו (בראשית כח כ) אם יהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי

הולך ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, ושבתני בשלום אל בית אבי והיה ה' לי לאלהים.

ולפי האמור היתה כוונת יעקב אבינו בתפלתו, ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש, היינו שיזכה להשפעת פרנסה בלי עמל ויגיעה, ויקוים בו הברכה אשר ברכו יצחק אביו ויתן לך האלהים מטל השמים ומשמני הארץ, אך להיות כי ברכה זו תנאי יש בה שיהיה האדם במדריגת עושים רצונו של מקום, לזה המשיך ואמר ושבתני בשלום אל בית אבי, ופירש"י שלם מן החטא, וכיון שיהא שמור מן החטא ויהיה בין העושים רצונו של מקום, ממילא יהא ניזון מטל השמים ומשמני הארץ בלי טורח ועמל.

ומעתה יובן דרשת המדרש, והנה באר בשדה זו ציון, והנה שלשה עדרי צאן אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההוא ישקו שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדולה זו שמחת בית השואבה, שבא המדרש ללמדינו שנתקבלה תפלתו של יעקב אבינו לו ולזרעו אחריו, ונתקיימה בהם ברכתו של יצחק אבינו ויתן לך האלהים מטל השמים בזכות מקרא, ומשמני הארץ בזכות משנה, כי בעת שמחת בית השואבה היו שואבים רוח הקודש ונתעלו כל ישראל למדריגת עושים רצונו של מקום, ובאותו מעמד נשפע להם שפע פרנסה וכלכלה בריוח בנחת ובניקל להיות ניזונים בלי עמל ויגיעה.

הבורא כל עולמים יעזור, שכל אלו ההשפעות הטובות אשר נשפעו בשמחת בית השואבה בזמן שבית המקדש היה קיים, יתעוררו עלינו גם בזמן הזה, כאשר ישראל קדושים נאספים ובאים בשמחה וצהלה לעשות זכר לשמחת בית השואבה בחג הסוכות, ונזכה כולנו לשפע רב ברוחניות ובגשמיות, ונזכה במהרה שיקוים בנו יעוד הנבואה (ישעיה סא ה), ועמדו זרים ורעו צאנכם ובני נכר אכריכם וכורמיכם, ואתם כהני ה' תקראו משרתי אלהינו יאמר לכם, בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן.

הרמב"ם (הל' לולב פ"ח ה"ב ואילך) במצות שמחה יתירה בחג הסוכות הביא מקורו מהפסוק (ויקרא כג, מ) 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם, ולא מפני שמחה בשאיבת המים, יש אומרים שהרמב"ם פירש את הירושלמי שעיקר השמחה לא היתה מפני ניסוך המים, אלא לשם החג [לשאיבת רוח הקודש], ומו"מ לפ"ז אם נחלקו התלמודים.

מועדי יהושע - ח"ד סי' שי אות ב (וראה שם ד"ה אמנם לכאורה [עמ' א'שנד])

[מפני אריכות דבריו לא הובא אלא עיקרי דבריו הנוגעים לענין. בתחילת דבריו מביא את הירושלמי תוס' ומש"כ עליו המהרש"א, ושוב ממשיך:] וכן דעת רש"י במשנה סוכה דף נ' ע"א ד"ה בית השואבה, דהשמחה היא משום ניסוך המים, דכתב שם וז"ל, כל שמחה זו אינה אלא בשביל ניסוך המים, כדמפרש ושאבתם מים בששון עכ"ל. וכו'. וכן משמע מדברי רש"י דף מ"ב ע"ב ד"ה החליל דכתב וז"ל, שמחת בית השואבה היו שמחים בחג לכבוד שאיבת ניסוך המים, ומחללים בחלילים ובכנורות, ואותו חליל אינו דוחה יום טוב וכו', עכ"ל. וכן משמע מדברי תוס' שבת דף כ"א ד"ה שמחת בית השואבה, דשמחת בית השואבה הי' בשביל ניסוך המים. וכו'.

אמנם מדברי הרמב"ם בסוף הלכות לולב לא משמע דשמחת בית השואבה הוא מטעם ניסוך המים, כדמשמע מהירושלמי והראשונים הנ"ל, אלא דשמחת בית השואבה הוא שמחה יתירה מטעם שמחת חג הסוכות. וכו'. וכבר תמה עליו הגר"פ בספר המצות לרבינו סעדי' גאון ח"ג בחלק המילואים סימן ה' וז"ל, איברא דעיקר דברי הרמב"ם אלו נפלאים מאד אצלי, ותמיהני מאד לא על נושאי כליו בלבד, אלא גם על כל אחרונים שלא נתעוררו כלל על דבריו הללו, דמלבד שלא העירו את מקורו. וכו'.

והדבר מבואר מאיליו, דמהאי טעמא לא הזכיר הרמב"ם כלום משמחה זו שנקראת בכל מקום שמחת בית השואבה, במקומה בהלכות ניסוך המים בחג בפרק י' מהלכות תמידין ומוספין, שכתב שם כל הלכות ניסוך המים כולן, ומשמחה זו לא הזכיר שם כלום אפי' ברמיזא בעלמא, ולא הביא מצות שמחה זו אלא בסוף הלכות לולב, וגם לא קרא שם שמחה זו היתירה כמו שנקראת בכל מקום בדברי חז"ל שמחת בית השואבה, ולא רמז על שם זה כלל, ולא הזכיר כלום שהיתה בשעת שאיבת מי ניסוך, כמבואר להדיא במשנה ערוכה בפרק החליל במקומה דף נ"א ע"א ע"ש.

ועוד הקשה דעיקר דברי הרמב"ם בזה תמוהים ונפלאים מאד אצלי, דמלבד דעיקר הך דרשא דושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים לשמחה יתירה שבמקדש לא נתבאר מקורה, ודברי הרב המגיד שכתב שם על הרמב"ם וז"ל, ודברי רבינו עד השמחה שישמח אדם וכו' מבוארין בפרק החליל בבאור וכו', עכ"ל ע"ש. תמוהים מאד אצלי שלא הרגיש, דבזה אין שום מקור לדברי הרמב"ם מההיא דהתם, ואדרבה לפום פשטן של דברים בכל

הסוגיא דהתם לא משמע הכי, וגם בכל דוכתא מהאי דקרא דושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים על מצות לולב שבמקדש הוא דקאי. וכו'.
וכתב הגר"פ ליישב דמקורו של הרמב"ם הוא על פי הירושלמי ר"ה פ"ד ה"ג. וכו'.

אמנם לכאורה יש להעיר, דבירושלמי הנ"ל משמע כשיטת רש"י ותוס' דשמחת בית השואבה היא משום ניסוך המים, ולא מצוה יתירה של שמחה בחג הסוכות, דמקשינן בירושלמי הנ"ל אמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמה שמחת בית השואבה, [ובארו הקרבן העדה ופני משה דה"ל לקרותו בית הניסוך], ומשינינן שמשם שואבין רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, ומפורש בהדיא דשמחת בית השואבה יש לו שייכות לניסוך המים ולא למצוה יתירה לשמחת החג בסוכות.

והנראה לפי שיטת הרמב"ם יתפרש הירושלמי באופן זה, אמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמו בית השואבה ולא בית שמחת החג ודכוותה, ומשינינן שמשם שואבין רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון, דהיינו דנקרא בית השואבה דמשם שואבים רוח הקודש ולא מטעם שאיבת המים, והיינו דהשמחה היתירה הנוהגת בחג הסוכות במקדש גורמת לרוח הקודש ולא שמחת ניסוך המים.

וכן להלן אמר ר' יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים הי' ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מ"ט והי' כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלוקים, והיינו לשיטתו אינו מצד ניסוך, אלא שמחה יתירה זו במקדש בחג הסוכות בשיר ורקודין ומחולות גרם לו שיהא שורה עליו רוח הקודש, ומשם לנבואה.

ממשכן שילה - ח"ג בקוב' לוחות משה - חג הסוכות עמ' רלט ד"ה ונראה דהנה שיטת הרמב"ם פ"ח מהל' לולב הי"ב, שכל עיקרה של שמחת בית השואבה הוא משום שמחת החג ולא משום ניסוך המים, וכמ"ש וז"ל, אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה, שנאמר ושמחתם לפני ה' אלוקיכם שבעת ימים וכו', עכ"ל. וכו'.

והקשו האחרונים על שיטת הרמב"ם, דבגמ' ריש החליל איתא, איתמר רב יהודה ורב עינא, חד תני שואבה, וחד תני חשובה, אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש, ומאן דתני חשובה לא משתבש, מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב ושאתם מים בששון, ומאן דתני חשובה לא

משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית, הרי שמבואר דעיקר שמחת בית השואבה לא היתה אלא משום ניסוך המים ולא משום שמחת החג, וצ"ע. ותירצו. וכו'.

עוד אפשר היה לומר שמקורו של הרמב"ם הוא מהירושלמי ריש החליל, דאמרו שם אמר רבי יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש על שם ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה, הרי שהירושלמי מפרש שמה שנקראה בית השואבה הוא, לא משום שאיבת המים לניסוך המים כבבלי, אלא משום שמשם שואבים רוח הקדש, והרמב"ם נקט כמו הירושלמי ולא כבבלי, וממילא אין ראיה מהלשון בית השואבה דעיקר הך שמחה הוא משום ניסוך המים.

ואולם אכתי קשה, דהירושלמי מביא לזה את הקרא ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה, ואיך משמע מהך קרא דקאי על שאיבת רוח הקדש, הא פשטיה דקרא משמע דקאי על שאיבת המים, וצ"ע. עוד קשה, דכיון שכל עיקרה של שמחה זו היא משום שמחת החג, מדוע מצוה זו נוהגת בזמן המקדש דוקא, וכלשון הרמב"ם שמחה יתירה היתה במקדש, למה משתנה הדין שמחה מיוחדת זו מעצם חג הסוכות עצמו דהוי דאורייתא אף בזמן הזה. וכו'.

עוד צ"ב, דברמב"ם שם הי"ד כתב וז"ל, מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות וכו' עכ"ל, הרי שמצות שמחה זו היתה מוטלת על גדולי וחכמי ישראל, וצ"ע מאי שנא מצות שמחה יתירה זו, ממצות ושמחת בחגך שנאמרה על כל איש מישראל לשמוח בבשר ויין, וצ"ע.

והנראה בזה לומר, דהך שמחה יתירה שהיתה בחג הסוכות, מלבד מה שהיא חלוקה ממצות ושמחת בחגך בעצם החפצא של המצוה וקיומה, ג"כ היא חלוקה בעיקר ענינה ממצות ושמחת בחגך, דהנה בזוהר הקדוש פר' אמור איתא, דהישיבה בסוכה היא ישיבה בצילא דמהמינותא, והיינו דיסוד הענין של מצות סוכה, הוא לצאת מהעולם הגשמי ולהסתופף ולהמצא תחת כנפי השכינה.

ונראה דהמקור לזה הוא מהקרא חג הסוכות שבעת ימים לה', ובסוכה ט, א דרשו, מנין לעצי סוכה שאסורין כל שבעה, תלמוד לומר חג הסוכות שבעת ימים לה', ותניא רבי יהודה בן בתירה אומר, כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, שנאמר חג הסוכות שבעת ימים לה', מה חג לה' אף סוכה לה', הרי שחל שם שמים על עצם החפצא של הסוכה, ולכן עצי הסוכה אסורין בהנאה, משום דזהו עצם החפצא של הסוכה צל השכינה, ולו יצויר דלא היה חל שם שמים על הסוכה היא היתה פסולה, דהיה חסר בעצם החפצא של הסוכה. וכו'.

ונמצא דבמצות סוכה יש ענין מיוחד שאין בשאר המצות, דבשאר המצוות ענינם וקיומם שייך לעולם הגשמי עולם המעשה והטבע, לא כן מצות סוכה ענינה הוא לצאת מהעולם הגשמי ולהדבק ברוחניות להסתופף תחת כנפי השכינה, וזהו הענין מה שאמרו חז"ל, בסכת תשבו שבעת ימים, אמרה תורה כל שבעת הימים צא מדירת קבע ושב בדירת עראי, דהיינו לצאת מהטבע ומהחומריות ולהיות במצב מופשט מהגשמיות, וזה ע"י הישיבה בסוכה ולהסתופף בצל השכינה.

ומשום הכי מצות סוכה באה אחרי יום הכפורים, משום דרק אחרי יום הכפורים שהיו במצב של דרשו ה' בהמצאו ולפני ה' תטהרו, רק אז במצב כזה שייך לצוות על המצוה המיוחדת של סוכה להסתופף בצל השכינה, וזה לא היה שייך בשאר ימות השנה. וכו'.

ונראה שעל ענין זה לצאת מהעולם הגשמי ולהדבק ברוחניות, סובבים גם שאר מצוות חג הסוכות, דזהו ג"כ ענינה של שמחת בית השואבה, שהרי בירושלמי שהובא לעיל מבואר, דשמה נקרא בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש, והיינו דכל ענינה של השמחה יתירה זו היא להדבק בשכינה ולשאוב רוח הקדש, וזאת ע"י הך שמחה, וכדאיתא בשבת ל, ב דאין השכינה שורה אלא מתוך דבר שמחה של מצוה, שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', וכ"ה בירושלמי שם, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית שואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מה טעמא והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים. וכו'.

ולכן הך שמחה יתירה שייכת אך ורק לחג הסוכות, שענינו להסתופף בצילא דמיהמנותא, והך שמחה כל ענינה להדבק בשכינה ולשאוב רוח הקודש, וחלוקה היא בעיקר ענינה מהמצוה דושמחת בחגך שבשאר

החגים, דקיומם אינו בצל השכינה אלא בעולם הטבע, ומשו"ה המצוה דושמחת בחגך קיומה ע"י בשר ויין שענין זה שייך לעולם הטבע, משא"כ הך שמחה יתירה דחג הסוכות שענינה להסתופף בצל השכינה, קיומה הוא באופן אחר ע"י תקיעות ותפילות מיוחדות ושירות ותשבחות, שזה שייך לעולם הרוחניות, שזהו כל מהותו של חג הסוכות לצאת מעולם הגשמיות ולהכנס לעולם הרוחניות.

ולכן ג"כ המונע עצמו משמחה זו עונשו גדול מאוד, שמונע עצמו מלהדבק בעולם הרוחניות ולהדבק בשכינה, וכבר ביארנו שזה הענין של אומות העולם, דלעתיד לבוא תסתיים הבריאה עבורם, משום שאינם מוכנים להדבק ברוחניות.

ומעתה מובן היטב מדוע הך שמחה יתירה שייכת רק לגדולי ישראל וחכמי ישראל ולא לעמי ארצות ולכל מי שירצה, דהענין של שאיבת רוח הקדש ודאי שאינה שייכת אלא רק לגדולי ישראל וחכמי ישראל, דעמי ארצות אין להם אפשרות והיכי תימצא להגיע לזה. וכעין מ"ש הרמב"ם פ"ז מהל' יסודי התורה ה"א וז"ל, מיסודי הדת לידע שהאל-ל מנבא את בני האדם, ואין הנבואה חלה אלא על חכם גדול בחכמה גבור במדותיו, ולא יהא יצרו מתגבר עליו בדבר בעולם, אלא הוא מתגבר בדעתו על יצרו תמיד, והוא בעל דעה רחבה נכונה עד מאד וכו', עכ"ל.

[וראה עו"ש באור לפ"ז מה שבניסוך המים דוקא נקבע השמחה]

נדרי תודה - פר' אמור עמ' תשט-ב ד"ה ועל

ועל כרחך מוכח מזה, דהרמב"ם ס"ל שהמשניות דסוכה כולם שהאריכו בתיאור שמחת בית השואבה, הם עצמם ג"כ סבירא להו שהשמחה שהיתה נהוגה, שמחת יו"ט היא ולא שמחת מצות ניסוך המים, וע"כ באמת פסק הרמב"ם כמתנייתא דסוכה. וכן נראה ברור מזה שהרמב"ם העתיק את צורת השמחה כמו שהיא כתובה במשנה, [למעט הפרטים הנ"ל שאין תורת מנהג להם], והרכיבה בשיטתו דחיוב שמחה במקדש מה"ת מקרא דושמחתם, וכן כתב המגיד משנה שם וז"ל, דברי רבינו מבוארין בפרק החליל מהן במשנה ומהן בגמרא, עכ"ל.

ואף דבגמרא בבלי ביארו שהשמחה היתה משום שאיבת מי הניסוך, הנה לעומת זאת בתוס' סוכה שם נ' ע"ב בד"ה חד תני שואבה כתבו וז"ל, בירושלמי מפרש שמשם שואבים רוח"ק, שהשכינה שורה מתוך שמחה

כדכתיב ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח ה', ומייתי עובדא דיונה בן אמיתי שהיה מעולי רגלים ובשמחת בית השואבה שרתה עליו שכינה, עכ"ל. נראה מדבריהם שהבינו, דהירושלמי ס"ל שאינו נקרא שמחת בית השואבה משום מצות ניסוך המים ששואבין אותו מן המעיין, וכמו שפירשו בגמ' בתלמוד בבלי את המשניות, ומשום דס"ל בשמחת לולב הכתוב מדבר, אלא הירושלמי ס"ל שמה שנקראת שמחת בית השואבה, משום דמשם שואבים רוה"ק.

ולהירושלמי יש לומר, דהשמחה היא שמחת יו"ט הנקראת שואבה ע"ש שממנה שואבין רוה"ק, ומשום דס"ל להירושלמי דבשמחת שלמים הכתוב מדבר, וע"כ פירש הירושלמי את המשנה לפי שיטתו. וי"ל דהרמב"ם פסק כהירושלמי נגד הבבלי, וכמו שדרכו בהרבה מקומות, ומשום הכי תיאר את כל השמחה ולא הזכיר כלום מניסוך המים, אלא קישר השמחה עם שמחת יו"ט, וכמש"כ בסה"מ ובהלכות לולב, [ובפיה"מ פירש לפי הגמ' בבלי].

ויש לומר עוד, דהרמב"ם סבירא ליה דגם שיטת הבבלי דהשמחה היא משום שמחת יו"ט, ואף שבגמרא אמרו שנקרא שואבה כדכתיב קרא ושאתם מים בששון, נראה דמזה אין הכרע דשמחת שאיבת מי הניסוך הוא. וכו'.

ולענ"ד נראה, דע"כ מוכח מזה דכוונה יותר עמוקה יש בענין, ובאמת כשנעיין בישיעה (י"א א') ששם בהמשך הוזכר הפסוק דושאתם מים בששון, נראה שהנביא ישעיה מתנבא על הגאולה העתידה ה' יזכנו לה במהרה, וכו', ומסדר כל הפרשה מוכח, דקרא דושאתם מים בששון אינו כפשוטו, ואינו אלא משל ומליצה לרזי התורה וההשגות שיתגלו אז בזמן הנכבד ההוא המצופה שיבב"א ע"י השמחה הגדולה שתביא לפתיחת הלב, וכ"כ התרגום שם להדיא ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא, וכ"פ שם רש"י והרד"ק, והיינו מים דקרא שאין מים אלא תורה, כמש"א חז"ל בכל דוכתי. וכו'.

וזה כוונת הירושלמי דע"י השמחה ששמחים במקדש בסוכות שואבים רוח הקודש כמו שיהיה בזמן הגאולה, וכמו שמובטח ומבושר לנו בקרא דושאתם מים בששון וכו"ל, ועל שם שאיבת ההשגות ורוח הקודש נקרא שמה שמחת בית השואבה, [ולזה נראה שכיוון הקרבן עדה שם], וע"כ הרכיב הירושלמי בחדא שאיבת המים ושאיבת רוח הקודש, דתרווייהו חדא נינהו. ולפ"ז ודאי די"ל דהשמחה יסודה שמחת יו"ט היא וכהרמב"ם.

ויש לומר דהבבלי ג"כ ס"ל הכי, וא"ש מאד דברי הרמב"ם, וגם דבריו בפירוש המשנה, דהמקום המיוחד לשמחה ולשאיבת רוח הקודש קראו בית השואבה, ואף דהשמחה היתה בעזרת נשים, מ"מ בתחילה היתה בהר הבית סמוך לעזרת נשים, והוא המקום הנקרא בית השואבה, ומש"ה אף שהעתיקו את מקום השמחה לעזרת נשים וכמבואר בגמ' נ"א ע"ב, מ"מ נשאר השם שמחת בית השואבה.

אמנם אם נימא דגם הבבלי ס"ל כהירושלמי וכו"ל, א"כ עדיין צריך עיון, דהרי אמרינן בגמ' דמאן דתני חשובה לא משתבש, דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית, ופרש"י דאמרן לעיל שיתין נבראו מששת ימי בראשית לקבל הנסכים עכ"ל, דנראה מזה דשמחת בית החשובה היא שמחת שאיבת מי הניסוך דאזלי לשיתין המוכנים ועומדים לזה מבריא את העולם.

אמנם י"ל, דהרמב"ם ס"ל דרב הונא ורב עינא פליגי בגדרה של שמחת השואבה, דמ"ד חשובה ס"ל דשמחת מי הניסוך הוא, ומשום דס"ל דבשמחת לולב הכתוב מדבר, אמנם הרמב"ם פסק כמ"ד שואבה, דבאמת מצאתי דהכי קרי לה הרמב"ם לשמחה זו בפ"ח מהלכות כלי המקדש הלכה ו', וע"ש שמשם שואבין רוח הקודש, וכמ"ד בשמחת שלמים הכתוב מדבר.

ע"פ מהלך הנ"ל יתכן לומר שמשמעם זה השמיט הרמב"ם ולא פסק כמשנה (ראש השנה פ"א מ"א) שבארבעה פרקים העולם נידון 'ובחג נדונים על המים'.

עמק התבואה - ענף יט אות ב

ולפ"ז י"ל דבר נפלא, דעי' במהרש"א ריש פרק החליל שכתב, דהשמחת בית השואבה קשור להא דבחג נידונים על המים, והנה אם הרמב"ם אינו סובר דבחג נידונים על המים, צ"ב למה פסק הדין שמחת בית השואבה. והאמת יורה דרכו, דהשמחת בית השואבה קשור לבחג נידונים על המים, רק אם ילפינן הדין שמחת בית השואבה מושאבתם מים בששון כדאיתא בריש פרק החליל, דלפ"ז השמחת בית השואבה הוי מבוססת על המים, והניסוך המים שהוא לרצות על המים.

אבל הרמב"ם סובר דילפינן דין שמחת בית השואבה מושמחתם לפני ד' אלקיכם שבעת ימים, כדאיתא בסוף הלכות לולב, ואין השמחת מבוססת על המים, אלא הוא חלק מדין שמחת יו"ט, וכדאיתא להדיא גם בספר

המצוות, וא"כ השמחת בית השואבה אינה קשורה לבחג נידונים על המים, וא"ש למאד. ומיושב הערת המפרשים למה הרמב"ם אינו סובר כסוגיית הבבלי בהחליל בענין המקור לשמחת בית השואבה, ד"ל דהבבלי סובר דקיימא לן כהמשנה דד' פרקים, ובחג נידונים על המים, ולכן שפיר יש לומר דהשמחת בית השואבה מבוסס על ושאתם מים בששון, אבל הרמב"ם סובר כהירושלמי דלא קיימא לן כהך משנה דד' פרקים, ובעינן מקור אחר לשמחת בית השואבה.

אלא דיש להעיר, דלפ"ז מהא דהירושלמי בר"ה סובר דלא קיימא לן דבחג נידונים על המים, יהא מוכח דגם הירושלמי סובר דאין שמחת בית השואבה מבוססת על המים. ואפשר דזה אינו, דעי' בירושלמי בריש פרק החליל (דף כב ע"ב), דאיתא א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית השואבה, שמשם שואבים רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, ודברי הירושלמי צ"ב, שהוזכר גם שאיבת רוח הקודש וגם הפסוק ושאתם מים בששון. אבל אפשר דמשמע דגם הירושלמי סובר דהשמחה שייכת לשאיבת המים, וי"ל דר' יהושע בן לוי אינו סובר כרב, והוא סובר דקיימא לן כהמשנה דד' פרקים.

והעירוני דעוד י"ל, דמהא דהירושלמי הזכיר שאיבת רוח"ק בהדי הפסוק ושאתם, מוכח דלא ס"ל דושאתם מים בששון היינו שאיבת מים, אלא ס"ל כהא דאיתא ברמב"ם במורה חלק א' פרק ל' וז"ל, ומאשר נעשה זה הרבה בלשון ונגלה, עד ששב כאילו הוא ההנחה הראשונה, נעשה גם כן לשון הרעב והצמא בהעדר החכמה וההשגה, והשלחתי רעב בארץ לא רעב ללחם ולא צמא למים כי אם לשמוע את דברי ד', צמאה נפשי לאלוקים לקל חי, וזה הרבה.

ותרגם יונתן בן עוזיאל ע"ה ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, ותקבלון אולפן חדת בחדוא מבחירי צדיקיא, והסתכל פרושו מים שהוא חכמה שתגיע בימים ההם, ושם מעיני כמו מעיני העדה, כלומר הראשים והם החכמים, ואמר מבחירי צדיקיא, כי הצדק הוא הישועה האמיתית, וראה איך פירש כל מילה בזה הפסוק לענין החכמה והלימוד והבן זה, עכ"ל. וא"כ שפיר י"ל דהירושלמי סובר דאין שמחת בית השואבה מבוססת על המים.

במדרש (בראשית רבה ע, ח) דורש את הפסוקים בפר' ויצא כשנתבשר יעקב אבינו שהקב"ה ישמור עליו מ'ישראל יעקב וגו' והאבן גדולה על וגו' עד 'והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה' (בראשית כט, א-ג) בענין שלש רגלים ו'בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש', ובביאור [בדרך הפשט וחסידות] מה שמשמע שם ששאיבת רוח הקודש שייך לכל השלש רגלים ולא רק לחג הסוכות.

מדרש רבה ע, ח

והנה באר בשדה (בראשית כט, ב) זו ציון, והנה שלשה עדרי צאן (שם) אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההיא ישקו (שם) שמשם היו שואבים רוח הקודש וכו', אמר רבי הושעיא למה היו קוראים אותו בית השואבה, שמשם היו שואבים רוח הקודש.

יפה תואר - שם ד"ה לרגל

לרגל הבא הינו לחג הבא, כי לא היה ענין בית השואבה אלא בימי החג, ומ"ש כאן אלו ג' רגלים, אינו לענין הבאר, רק לענין ציון הזכיר קבוצ ישראל בג' הרגלים, ואמר כי בא' מהם הוא ענין השואבה.

נזר הקודש - בראשית רבה שם ד"ה ותו דריש

והנה שלשה עדרי הצאן אלו ג' רגלים וכו'. כי עיקר שאיבת רוח הקודש היו בשלש רגלים, כדכתיב [שמות כג, יז] שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך, ודרשין [חגיגה ב ע"א] יראה יראה, כלומר שאנו מתראים לפני ה', וכן אנו רואין פני ה'. וכו'.

וכמבואר להדיא בפסיקתא [רבתי פי' א] על פסוק [תהלים מב, ג] מתי אבא ואראה פני אלהים, שאמר מתי אבא ואראה ברוח הקודש בזמן שמחת הרגלים, ושם מבואר דמ"מ בחג הסוכות היו שואבין שפע רוח הקודש ביותר מכולם ע"י שמחת בית השואבה, לפי שעיקר השראת השכינה הוא מתוך שמחה של מצוה [שבת ל ע"א], ולכך ע"י ריבוי שמחת בית השואבה שאבו שפע רוח הקודש ביותר.

ומה שבאמת היה כל זה דוקא בחג הסוכות, היינו לפי שהיה אז זמן היותר מוכן לשפע רוח הקודש ע"פ הנודע, [עי' סנהדרין סה ע"ב], שלעולם שפע רוח הקודש הוא כפי ערך זכות האנשים, והעונות הם מסך מבדיל לשפע רוח הקודש, וכענין שנאמר [ישעיה נט, ב] כי עונותיכם מבדילים ביני וביניכם,

והוא טומאת היצר הרע הנקרא [זוהר מקץ קצג ע"א] אבן מכשול אבן נגף, שהוא כאבן הסותם מקור מעיין הנובע.

ולקמן ספר ג' פ"ל [ז] מבואר דעיקר שמחת חג הסוכות הוא, על מה שנעשו באותו הפרק כבריה חדשה בטהרת העונות מראש השנה עד יום כיפור בעשרת ימי התשובה שהוא עת רצון, ויום הראשון של סוכות הוא ראשון לחשבון עונות, וגם הוא מרובה במצות בארבע מינים של הלולב וערבה וסוכה לשבת תחת צל השכינה, ולפיכך יתרבה אז ביותר שמחת הנפש בשובע שמחות שמחת בית השואבה, לשאוב שפע רוח הקודש, בהיות אז זמן מוכן לדבר.

אבל מ"מ גם בשאר הרגלים זכו קצת לשפע רוח הקודש ע"י קדושת הרגל שבו נאספו כולם יחד, דזכותא דרבים נפישא טפי, והיינו דכתיב [שופטים כ, יא] ויאסוף כל איש ישראל אל העיר כאיש אחד חברים, ודרשינן [חגיגה כו ע"א] הכתוב עשאו ברצל כולם חברים, כלומר בהתאסף עם יחד זכותא דרבים הוי נפיש טפי להרבות שפע רוח הקודש על כולם, בסילוק אבן המכשול שהוא מסך המבדיל, אלא שזה לא היה אלא לפי שעה ברגל, אבל אחר הרגל שנעשה שוב פירוד בין הדביקים חזר למקומו. וכו'.

ועל זה אמר והאבן גדולה ע"פ הבאר ונאספו כל העדרים וגללו את האבן, בשמחת בית השואבה בחג הסוכות, שאז היה זמן מוכן יותר לשפע רוח הקודש בהיותם אז כבריה חדשה ע"י טהרת העון בראש השנה ויום כיפור, ובכח ריבוי המצות שהיה באותו הפרק, אבל מ"מ גם בשאר הרגלים זכו לשפע רוח הקודש בהתאסף כולם יחד לראות פני ה', דזכותא דרבים נפיש טפי לסלק האבן המכשול שהוא מסך מבדיל.

יטב פנים - ליל ג' סוכות סי' לא

במדרש ויצא (ב"ר פ"ע ח'), והנה באר בשדה (בראשית כט ב) זה ציון, והנה שלשה עדרי צאן אלו שלש רגלים, כי מן הבאר ההוא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדולה וגללו את האבן, זו שמחת בית השואבה, למה היו קוראים אותו בית השואבה, שמשם היו שואבים רוח הקודש כו'. נראה לפרש, דכתיב (דברים טז טז) שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך וגו' במקום אשר יבחר בחג המצות ובחג השבועות ובחג הסוכות, יש לדקדק שהתחיל בזמן שלש פעמים בשנה, וסיים בזמן בחג המצות כו',

ובאמצע אמר במקום, והכי הוה ליה לכתוב ג' פעמים בשנה בחג המצות כו', יראה כו', במקום וגו'.

ואפשר לפרש, כי ידוע חג הפסח כנגד אברהם שגמל חסד ועבד את ה' מאהבה, כמו כן בחג הפסח צריך לזכור ולספר חסדו ה' ונפלאותיו אשר עשה, והפליא חסדו אתנו בצאתינו מארץ מצרים ולעבדו מאהבה. שבועות כנגד יצחק, בפחד ובמורא ימלוכוהו למלך מלכי המלכים הקב"ה, כדכתיב (שמות יט יט) ויהי קול השופר כו' ויחרד כל העם, ואמרו חז"ל (מכות כ"ד ע"א) שנים מפי הגבורה שמענו. סוכות בזכות יעקב, כדכתיב (בראשית לג יז) ויעקב נסע סכותה, על כן סוכה גימטריא הויה אדני, רמז אהבה ויראה קו האמצעי תפארת.

וזה היה הכוונה לעלות ברגלים לבית המקדש, לשאוב ממעיין היוצא מבית קודש הקדשים מדת אהבה או יראה או תפארת, לפי שורש נשמתו ועבודתו. וז"ש שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך את פני ה' אלקיך במקום, במדרגה אשר יבחר האדם, [כמבואר במורה שמקום היינו מדרגה, כמו ברוך כבוד ה' ממקומו (יחזקאל ג יב), ממדרגתו ית'], בחג המצות אהבה, בחג השבועות יראה, בחג הסוכות תפארת, ולא יראה את פני ה' ריקם, כי אם מאחת מהנה כמתנת ידו כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך לפי שורשך, והבן.

ועם זה יתבאר המדרש והנה שלשה עדרי צאן אלו שלשה רגלים, דלכאורה אינו מובן מה שמכנה לג' רגלים הקבוע בזמן, לג' עדרי צאן, אלא הוא אשר דברנו, שלשה עדרי צאן הם ג' כתות שבישראל, א' העובדים מאהבה, ב' מיראה, ג' בבחינת קו האמצעי המכריע בחינת יעקב, והן ג' רגלים שמהן שואב כל אחד ואחד כפי מדתו ושורשו.

וז"ש כי מן הבאר ההוא ישקו וגו', שמשם היו שואבים רוח הקודש, כלומר רצון הקודש לעבודת ה', והאבן גדולה זה יצר הרע על פי הבאר, וגללו האבן זה שמחת בית השואבה, כלומר מחמת שהאבן גדולה עד מאוד, עד לא נוכל לגללו עד אשר יאספו כל העדרים בעלות לרגל וגללו וגו', אם כן אחר זה השמחה גדולה ורבה עד מאוד, כי לפום צערא אגרא. וז"ש למה נקרא בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש.

ביאור הדבר על פי דכתיב (משלי כ ה) מים עמוקים עצה בלב איש, וביאר בחובות הלבבות כי יש בכל לב הישראלי מים עמוקים, כח הכוסף ומשתוקק לעבודת בוראו איש על משאו ואיש תבונות ידלנו, ושם בבית

המקדש היו שואבים אותו מים עמוקים שבלב, איש מבארו באר מים חיים היוצא מבית קודש הקדשים הוא הלב, על כן נקרא בית השואבה. אולם כל זה בימי הרגל, כדקיימא לן הכל חברים ברגל, עיין סוף מסכת חגיגה (כ"ו ע"א), כי אז גללו האבן מעל פי הבאר, אבל אחר כך והשיבו את האבן על פי הבאר למקומה לרגל הבא.

שפת אמת - סוכות תרמ"ג סוד"ה במשנה

ובמדרש ויצא (ב"ר ע, ח) ג' עדרי צאן (בראשית כט, ב) ג' רגלים כו', ומסתמא ונאספו שמה כל העדרים (שם ג) הוא בחג הסוכות חג האסיף (שמות כג, טז) שבו מתאספין כח כל הג' רגלים, לכן נפתח בו הבאר, ומשם שואבין רוח הקודש כמו שהיה בשמחת בית השואבה (ב"ר שם).

תפארת ציון - בראשית רבה שם ד"ה שמשם

שמשם היו שואבים רוח הקודש. דבזמן הרגל שטיהרו א"ע לאביהם שבשמים והיו נקראים כולם חברים, הי' בהם אז כח לשאוב רוח הקודש, ובזמן שמחת בית השואבה נתוסף להם השפע של רוח הקודש, דגם מי שהי' לבו לב אבן שלא נזדככה מגשמיותה, הי' שואב ג"כ רוח הקודש כפי ערכו, אבל האבן הי' עדיין על לבם, שלא קבלו השפעת הקדושה כ"כ לגלול האבן מלבם, וזהו מפני שלא הי' האסיפה מכל ישראל כמו שהי' בזמן ירבעם וכדומה. והראהו הקב"ה, דבזמן שיהיו נאספים כל העדרים מלבוא חמת ועד נחל מצרים, דאז יגללו את האבן, שגם מי שלבו כאבן שלא נזדככה כנ"ל יסיר ג"כ כל הגשמיות מלבו, ולא תהי' תשוקתו רק לפי הבאר, היינו לרוח הקודש.

אמרי אמת - שבת חוה"מ סוכות תרע"ז

במדרש ויצא, והנה באר בשדה וכו' והנה שלשה עדרי צאן, אלו ג' רגלים, כי מן הבאר ההיא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדולה זו שמחת בית השואבה, א"ר הושעיא למה היו קוראים אותו בית השואבה, שמשם היו שואבים רוח הקודש, ברגלים באה קדושה, שהרי הם נקראים מקראי קודש, ויכולים להשיג על ידם רוח הקודש, פסח שבועות וסוכות הם כנגד מה דכתיב רוח חכמה ובינה רוח עצה וגבורה רוח דעת ויראת ה', ולאחר יום כפור שנעשים טהורים משיגים רוח הקודש, לעתיד יהיה זה בשלימות, שהפסוק הנ"ל כתוב אצל משיח בן דוד כדכתיב ונחה עליו רוח

ה' רוח חכמה ובינה וגו' והריחו ביראת ה', ולעתיד יתקיים ונאספו שמה כל העדרים, וכהיום ישנם זמנים שמתגלה משהו מזה. וכו'.

וכתיב ומבמות הגיא, ואף שנפלו על ידי החטא חזרו אחר כך למדרגתם, כדאיתא בגמרא ואם חזר בו הקדוש ברוך הוא מגביהו, שנאמר כל גיא ינשא, לעתיד יתקיים כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו, וסוכות הוא גם כן כל גיא ינשא וגו', שסוכות הוא זכר לענני הכבוד, וכו', כתיב כי נשאתני ותשליכני, שכאשר אדם נופל ממדרגתו והקדוש ברוך הוא מגביהו, כענין ואם חזר בו הקדוש ברוך הוא מגביהו, צריך הוא להחזיק עצמו בזה, ועל זה מתפללים אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו, היינו שמחת בית השואבה שמשם היו שואבים רוח הקודש.

ועי' זכרון אליעזר - חג הסוכות [על שמיני עצרת] ד"ה ויש לפרש (עמ' רכז)

במדרש והנה באר בשדה זה ציון, והנה שלשה עדרי צאן אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההיא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש, והאבן גדולה זו שמחת בית השואבה, א"ר הושעיא למה היו קוראים אותו בית השואבה, שמשם היו שואבים רוח הקודש, ונאספו שמה כל העדרים, באים מלבוא חמת ועד נחל מצרים, וגללו את האבן וגו', שמשם היו שואבים רוח הקודש, והשיבו את האבן, מונח לרגל הבא, ויש להבין השייכות להאי פרשה.

והנה מבואר בספרים הקדושים, דרגליו של אדם הם מצד חלק הבהמי של האדם, וראשו הוא מצד הרוחני הצלם אלקים, וענין השלש רגלים הם להגביה את האדם מטבעו הבהמית לעבוד השי"ת, וזהו ג"כ הענין של שמחת בית השואבה, וכמו שזכינו לשמוע מפי כ"ק אדמו"ר שליט"א בליל שמיני עצרת, פי' הא דאמרינן שמשם שואבים רוח הקודש, דלאו דוקא שיהי' יודע עתידות, רק שיהי' מוגבה מעולם הזה, וזהו ממש רוח הקודש. [ואף שהביאו התוס' מהירושלמי דהיינו רוח הקודש ממש, שיונה בן אמיתי התחיל לנבא אחר שמחת בית השואבה, אפשר דכל אחד לפי מדרגתו].

וזה ג"כ מה שכתוב וישא יעקב רגליו, שהגבי' את הארציות שלו, וילך ארצה בני קדם, שהלך ונתעלה להארציות של אברהם אבינו שהי' בקדם, כמש"כ ויסע לוט מקדם שנסע מאברהם אע"ה, או יפרש ארצה בני קדם, שהגבי' הארציות להרבנונו של עולם שהוא קדמונו של עולם. ולפ"ז שפיר

הביא במדרש ענין שלש רגלים, וגם ענין שמחת בית השואבה, שזהו ממש עניינה של הפרשה.

ביאור מדרש הנ"ל שמקשר 'והאבן גדולה' ל'בית השואבה' ו'רוח הקודש', יש לומר ש'והאבן' נרמז לאבן שתיה, ובזהר חדש (פר' ויצא, בהוצ' מרגליות כח.) על הפסוק 'ויקח מאבני המקום' (בראשית כח, יא) 'ושמא קדישא דמלכא עילאה הוה גליף עליה', ומאותן השמות היו שואבים רוח הקודש בחג.

שפת אמת ליקוטים - פר' ויצא ד"ה והאבן (ב)

והאבן גדולה (בראשית כט, ב) זו שמחת בית השואבה, צריך ביאור. ואפשר שרמז על האבן שתיה שהיתה במקדש, דאי' בזהר חדש בפסוק (שם כח, יא), ויקח מאבני המקום שרומז על אותיות שם המפורש שהיו כתובין באותו מקום, ויש לומר שמאותן השמות היו שואבין רוח הקודש בחג.

ועי' רבינו בחיי - שם כט ב ד"ה כי

כי מן הבאר ההוא ישקו העדרים והאבן. בכאן נרמז השם החקוק בבהמ"ק, כי מן הבאר ההוא ישקו, שמשם היו שואבין רוח הקודש, והאבן גדולה, היא עטרת זהב, גדולה היא דל"ת של אחד, היא ה' אחרונה שבשם, על פי הבאר, על פתח המקדש.

במעלת חג הסוכות שדוקא בה אפשר להגיע לשמוח בשמחת בית השואבה שממנו שאבו את רוח הקודש, יש שביארו שלאחר ראש השנה ויום כיפור בהם נתכפרו בני ישראל ונתעלו, יש מקום להתעלות יותר ולהגיע לרוח הקודש.

שפת אמת - סוכות תרל"ט ד"ה שמחת

שמחת בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א), דכתיב (בראשית ב, ז) ויפח כו' ויהי האדם לנפש חי', ותרגומו לרוח ממללא. לכן אחר ר"ה ויוהכ"פ שניתן החיים לאדם ונתחדש רוח חיים בקרבן, זוכה לרוח הקודש, וכמו שאיתא בגמרא תינוק מתחיל לדבר אביו מלמדו תורה, לכן בימים אלו נפתחים שערי דיעה בלבבות בני ישראל, ולכן שמחת תורה אחר סוכות.

ובנבואה יש כמה מדריגות, ושורש הכל הוא הדיבור שיכול אדם להוציא דברי תורה כראוי, כמו שכתבו ז"ל שם נביא מלשון ניב שפתים (ישעיה נז,

יט). לכן גם מי שאינו בא למדריגת נביא, אעפ"כ בהתעוררות רוח חיים ויכול להוציא דברי תורה מפיו נקרא רוח הקודש, וזהו עיקר השמחה, כשבא האדם אל שלימות רוח שבקרבו, כמ"ש (משלי טו, כג) שמחה לאיש במענה פיו.

באופן אחר בדומה להנ"ל יש לומר ע"פ דברי הקדושת לוי (האזינו ד"ה מי קל כמוך) שסוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, ועל ידו יכולים להשיג רוח הקודש [ובביאור] הענין ע"פ דברי אמרי פינחס המובא לקמן ד"ה יש שביארו].

מקור חיים (רבי אלטר שפירא) - תשרי - זמן שמחתינו סי' מט

הנה חותני זקני הרב הקדוש ז"ל בספרו קדושת לוי, כתב על הא שדרשו חז"ל במדרש רבה פ' אמור (פר' ל'), על פסוק ולקחתם לכם ביום הראשון, וכי ראשון הוא וכו', אלא ראשון לחשבון עונות, וכתב הוא ז"ל וז"ל, שלכאורה אין לו ביאור כאשר האריכו למעניתם המפרשים הקדמונים. והנראה כי באמת נכון הדבר שבימים האלו מראש השנה עד יום הכפור, כל איש ואיש בודאי עיניו פקוחות על כל דרכו לשוב אל ד' איש לפי שכלו יהולל ולפי מדרגתו מיוחד ד'. וכו'.

ואחר יו"כ כשעוסקים במצות סוכה ולולב וארבעה מינים וצדקה כיד ד' הטובה בנדבה וחיבה לעבוד את עבודת ד' בשמחה וטוב לבב, אזי התשובה הזאת נקראת תשובה מאהבה. וידוע מה שאמרו ז"ל ביומא (דף פ"ו ע"ב) שע"י תשובה מאהבה הזדונות נהפכו לזכיות וכו', והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו הרוצה בתקנת השבים לפניו באמת ובאהבה כאמור וכו', ע"כ בחג הזה שאנו באים לחסות בצל שדי ע"י מצות ומעשים טובים מאהבת השי"ת, אזי מונה העונות לידע כמה מצות יהיה חילוף העונות וכו'. וזהו פירוש ראשון לחשבון העונות, והיינו ראשון הוא שנקרא החג הזה ראשון, כי לו המשפט להקרא ראשון על שיש בו מעלות חשבון העונות וכו"ל, ואז הוא משפיע לנו כאשר רצונו ית"ש להשפיע תמיד, עיי"ש. וכו'.

ומעתה נבוא לפרש גם מה שראיתי כתוב בשם אא"ז הרב הקדוש המפורסם רבינו פנחס זצ"ל מקאריץ, הובא דבריו בס' בני יששכר (מאמר י' אות א'-ב') שכתב וז"ל, שע"י מצות סוכה כראוי יכולים לבוא לידי רוח הקודש, ולא נודע כונתו. ועפ"י הנ"ל יש ליישב, דכיון דאמרין שבסוכה אנו

עושים תשובה מאהבה מחמת שאנו אוהבים להשי"ת, וע"י תשובה מאהבה יכולים להשיג ג"כ רוח"ק.

ובהכי מתיישב ג"כ הירושלמי במס' סוכה (דף נ' ע"ב), שאמרו ז"ל למה נקרא שמחת בית השואבה שהיו שואבים רוח הקודש, עיי"ש (בתוספות ד"ה חד תני וכו' שמביא את הירושלמי), והוא תמוה דלמה דוקא בסוכות היו שואבים רוח הקודש ולא ביום טוב אחר. ועפ"י הנ"ל מתיישב שפיר, דכיון דאמרינן שבסוכות אנו עושים תשובה מאהבת הבורא ית"ש, לכך היו יכולים להשיג ולבוא לידי רוח הקודש, והשתא אתי שפיר בסייעתא דשמיא, ודו"ק.

הערות וביאורי בני"י ציון - על מקור חיים שם אות בט (נג)

ועדיין טעון ביאור, דמה ענין תשובה מאהבה להשגת רוח הקודש, כלומר במה גדול כחו של תשובה מאהבה, ועד כדי כך שיביא להשגת רוח הקודש. ונלע"ד בס"ד להמתיק הענין עפ"י ד"כ רבינו המחבר זצ"ל (באות נ"א), דלכן אנו אומרים זמן שמחתנו בחג הסוכות, משום שהזדונות נתהפכו לזכיות, וזה באמת שמחה גדולה, ולכן אומרים זמן שמחתנו.

והנה בספה"ק בני יששכר (מאמר הנ"ל אות א') מביא עוד מק"ז הרב הקדוש המפורסם מהר"פ מקארעץ צוק"ל, דלבעבור זה אנו אומרים זמן שמחתנו בחג הסוכות, בשביל שהי' בחג הסוכות זמן שואבה שמשם היו שואבין רוח הקודש, עכ"ד. ומפרש (הבנ"י) דהכוונה בזה, שהשכינה אינה שורה מתוך עצבות אלא שמחה כענין והי' כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים וגו', ע"כ סגולת הזמן בעצמו יכול לפעול השגת רוח הקודש, (עכל"ק).

ובזה אפשר לשלב שני הטעמים גם יחד, ולומר דע"י שעושים תשובה מאהבה מתהפכים הזדונות לזכיות, וזה גורם לשמחה עצומה בנפש הישראלי, עד כדי שהחג הקדוש הזה יקרא בישראל זמן שמחתנו, וסגולת הזמן בעצמו, בהיותו זמן של שמחה בלב איש, יוכל להביא להשגת רוח הקודש, דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, ולפי זה הגורם העיקרי להשגת רוח הקודש היא, מכיון שעשו תשובה מאהבה, כי עי"ז באים לשמחה, שרק על ידה אפשר לבוא לידי השגת רוח הקודש, ובזה יומתקו היטיב דברי כ"ק חותני זקני הגה"צ המחבר זצ"ל.

בדומה להנ"ל יש שפירש שבימי הדין נתכפרו העוונות שהוא החולי, ולא נשאר רק להשלים את הרפואה שייסגר הפצע, ולזה שואבים אויר טוב 'רוח הקודש' שעל ידו נגמר הרפואה.

משנה למלך (ווייסבלום) - עמ' קי-ג (נד' גם בנחלי בינה שמיני עצרת עמ' רצז [הספר משנה למלך נד' מתחילה בעילום שם])

והנה ימי הדין עד ימי חג הסוכות מתודה כל אחד על חטאיו, ומכים בעת הוידוי בשברון רוח בצד שמאלו במקום החזה, והיא ממש כעין חתיכת מקום המכה בגוף, ובכל יום ויום החטאים מתקנחים, כי המה דומים ממש למוגלא וליחה סרוחה. ולזה נקראים ימי הדין, כי כל זמן שלא נפנה מטומאתו לגמרי אין לו במה לשמוח. והן אמת שימי רצון המה, הוא רק שמחמת שבחמלתו יתברך נתן לנו לטובותינו ימים שהם מסוגלים לטהר עצמנו מכל טומאתנו, והנה אין לנו עוד עדיין לשמוח בגוף התורה הקדושה, כי עדיין אנחנו עוסקים לנקות החטאים. וכו'.

נחזור לעניננו, שימי הנקיון נמשכים עד החג, ואז מתחילים ימי השמחה, שבני ישראל משולים אז לבריה חדשה, כי עונותיהם נתכפרו, וכל המוגלא ממקום הכאב נתרקן, אך צריכים עוד לרפאות פתח החתך. על זה ניתן לנו מצות ד' מינים, ובכל הנענועים להביאם אל החזה, והוא ענין רפואה במקום החתך, כעין תחבושת או תפירות במקום נגע הגוף, ולכן נקראים ימי שמחה, כי הבשר בלוי, והליחה שהמה חטאים ופשעים נתבערו לגמרי, וימשוך כן רפואה יום אחר יום מכל ימי החג. ובזמן המקדש הי' שמחת בית השואבה, ודרשו חז"ל [ירושלמי פ"ה דסוכה ה"א] שהיו שואבים רוח הקודש.

ולפי דברינו נכון מאוד, כי כן הוא כאשר האדם אחד חולי אנושי מתחיל להתחזק על משענתו, אזי עפ"י חוקי הרפואה שישב במקום אויר צח ונקי שדות וכרמים, כי שאיבת אויר הטוב טוב לו מאוד, וסמי הרפואות שעוסק בהם פועלים הרבה ע"י שאיבת אויר טוב. כן בעת שבני ישראל עוסקים לרפאות מקום החתך להשלים ולחזק חיות הנפשי במקום החזה, שאיבת רוח הקודש רפואה גדולה לקיום נפשו, והד' מינים שהמה לפי דברינו הוא תחבושת, מסבת שאיבת רוח הקודש פועלים מאוד פעולתם לקיום נפשם, כי נתעלפו מאוד הן מהמכה גופא שהמה החטאים והפשעים, וגם מהוידוים בשברון ומרירות לבם.

וביום הושענא רבא הוא ענין גמר, ואז נתרפא מקום החזה לגמרי, ונעשו עוד הפעם בריה חדשה, ועוד ביתר שאת, כי בימים הקודמים רק יצאו מגדר הסכנה, ועתה נתרפא מקום החזה לגמרי, מבלי להעלות על שום לב שהיה בו איזה צמיחה לא טובה, לא יזכרו ולא יפקדו מכל וכל. והנה כאשר זכינו לכל אלה, נתן לנו השי"ת חג הקדוש שמיני עצרת ושמחת תורה אשר נשמח בגוף התורה הקדושה.

מענין לענין בהנ"ל יש שכתבו [בשם האר"י ז"ל] שבשמחת בית השואבה היה תיקון לחטא עץ הדעת, ונרמז זאת בדברי הבבלי (נג.) 'אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה', כלומר שבבית השואבה תקנו את חטא עץ הדעת [שהיתה חטה (עי' ברכות מא.)], וכיון שנתקנו החטאים הגיעו לרוח הקודש.

אוצר דרשות ומאמרים - ח"ג סי' צה ד"ה ושנינו

ושנינו במשנה (שם) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו וכו', לא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה, ובגמ' (שם נג.) אי' אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה. ובספרים כתבו בשם האר"י ז"ל שבשמחת בית השואבה היה תיקון לחטא עץ הדעת, שהרי לחד מ"ד אילן שאכל ממנו אדם הראשון חטה היה (ברכות מ.). וזהו אשה היתה בוררת חטים וכו'.

ויש להוסיף כי חטים הוא גם רמז ליצר הרע, וכמו שאמרו ז"ל (שם סא.) יצר הרע כמין חטה הוא דומה, ונדרש שם מלשון חטאת, וזהו אשה היתה בוררת חטים וכו', כי בשמחת בית השואבה היו נתקנים כל החטאים, ומשם היו שואבים רוח הקודש (ירושלמי סוכה כב.).

יש שביארו שמכח מצות סוכה ויחוד שמותיו של הקב"ה [השורה על הסוכה] אפשר להגיע לדרגת רוח הקודש [ולזמן שמחתנו, ומטעם זה נקרא 'סוכה' מלשון סוכה ברוח הקודש (עי' מגילה יד.)].

מדרש פנחס (שפירא, קורין) - עמ' כד-ב אות ד (בהוצ' עם גבעת פנחס, ובדפוס וורשא עמ' יז אות ד) סוכה הוא יחוד ה"א, וזהו בחי' דעת כידוע. ורש"י פי' על דעת רוח הקודש, וסוכה משמע שסכין ברוח הקודש, ולכן בשמחת בית השואבה שואבין רוח הקודש, כי בחג הסוכות נעשה היחוד.

אמרי פנחס החדש (נכפלו דבריו בשינויים ותוספת) - סוכות אות תקעג (הוב"ד בקיצור בבני יששכר תשרי מאמר י)

בסוכות אומרים זמן שמחתינו בשביל שמחת בית השואבה, ומשם שואבין רוח הקודש, ולכך נקרא סוכה מלשון סוכה ברוח הקודש שהוא כ"ו ה"ס, כי כל המלאכים והנשמות באים מיחוד הוי"ה אדנ"י ב"ה, ויש מהם הוי"ה, ויש מהם משם אדנ"י, וצריך להיות כלולין מתרתי, וכשנעשה יחוד הנ"ל יבא רוח הקודש עד אין חקר, וזה העיקר ליחד השמות, ובלשון סוכה נכלל הוי"ה אדנ"י היטב זה בזה, סוכה אות ס' מאדנ"י, ואות ו' מהוי"ה, וכן כ"ה, ולפיכך כשמקיימין מצות סוכה יכול לבא לרוח הקודש, וזה הפירוש סוכה של לויטן מלשון חיבור כמו עתה ילוה אישי וגו', והוא חיבור השמות כנ"ל, וזה פירוש הפסוק ונבאו בניכם ובנותיכם וזקניכם חלומות יחלומון וגו', והיינו כי רוח הקודש יתפשט בכל העולם.

אגרא דכלה - פר' וישלח עה"פ ויעקב נסע סוכותה ד"ה וירמוז וכו' לחג הסוכות וירמוז עוד, ויעקב נסע סכתה, לחג הסוכות, ויבן לו בית, סוכ"ה במילוי כזה סמ"ך וי"ו כ"ף ה"ה בגימטריא רנ"ב, שעל ידי מצות הסוכה מתקנים רנ"ב איברין דשכינתא, והמילוי לבד זולת הפשוט בגימטריא קס"ג, מנין נצ"ח הו"ד, שעל כן שואבין בסוכות רוח הקודש [ירושלמי סוכה פ"ה ה"א], שמנצח והוד יניקת הנביאים [תיקו"ז י"ג ע"א], ואפילו בזמן שאין חזון נפרץ שואבין רוח הקודש מעין נבואה, או מנין שם אהו"ה במילוי יודי"ן שהוא שם הדעת, שעל ידי מצות סוכה באים לידי דבקות וידיעת בוראם, ומבטלים הדיעות רעות ואמונות כוזבות, על כן הבחינה יהיה לעתיד במהרה בימינו במצות סוכה לאומות העולם, שיבעטו בה ולא יוכלו לעמוד בנסיונה, כדאיתא במסכת ע"ז [ג.] עיין שם.

שם משמאל - סוכות תרע"ח ד"ה ונראה לפרש ונראה לפרש, דהנה בכד הקמח שסוכה מביאה לידי רוח הקודש, שסוכה היא מלשון רא'י, וכמו ששרה נקראת יסכה ע"ש שסוכה ברוח הקודש, ושהכל סוכין ביופי' כברש"י (סוף פ' נח). ויש ליתן טעם למה מצוה זו מסוגלת לרוח הקודש יותר משאר המצוות, כי באמת האדם שיש בו נשמה קדושה חלק אלוק ממעל, לעולם הי' צריך להשתמש ברוח הקודש, אם רק כשאיננו בעל עבירות ח"ו, ומ"מ הרי אנו רואין שאפילו הכי לאו כולם זוכין לרוח הקודש. והטעם פשוט, שהאור וגשמיות עוה"ז מפסיק, וצריכין לזה זכות מיוחדת.

וע"כ בבית המקדש היו מרבית הצדיקים זוכין לרוח הקודש, וכבמדרש (ב"ר פ' ע') והנה באר בשדה זו ציון, והנה שלשה עדרי צאן אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההיא ישקו שמשם היו שואבים רוח הקודש. והטעם י"ל כנ"ל, דמאחר ששם לא הי' האויר כ"כ מגושם, ועשרה נסים נעשו בכל יום במקדש, וידוע דכל נס הוא ממקום גבוה למעלה מן הטבע, ומספר עשרה נסים שהוא מספר כללי, מורה שבית המקדש בכלל הוא למעלה מן הטבע, וע"כ אין אוירו מגשם, ושוב ממילא נשמות טהורות זוכות לרוח הקודש.

והנה סוכה איתא בספרים שהיא דוגמת בית המקדש, וכן גמטריא שלה היא צירוף שני השמות הידועים, והוא צירוף עליונים ותחתונים, וזהו דוגמת בית המקדש. וידוע עוד בדברי המקובלים, שהסכך והדפנות וקרקעית הסוכה כולם רומזים לשמות הקדושים, ובש"ס (סוכה ט.) כשם שחל שם שמים על החגיגה כך חל שם שמים על הסוכה, וע"כ האויר שלה איננו מגשם כ"כ, וע"כ מצוה זו מסוגלת לרוח הקודש, כעין המקדש שמשם שואבין רוח הקודש.

באר משה (אפשטיין, אוזורב) - ויקרא ח"ב פר' אמור מאמר ב אות ה ד"ה וכעת יתבאר וד"ה ונפלא (עמ' תקכג)

וכעת יתבאר לנו למה דייקא הוקבעה מצוה זו של ניסוך המים לחג הסוכות, שהרי כל ענינה של מצות סוכה הוא לחסות בצל כנפי השכינה, כמ"ש בזה"ק (ח"ג ק"ג ב') בשעתא דבר נש יתיב במדורא דא צלא דמהימנותא, שכינתא פרסא גדפהא עליה מלעילא, ונמצא שהסוכה היא בבחינת קדם מלכא, לפיכך שפיר שייכת מצות ניסוך המים לחג הסוכות. ורמז נפלא בדבר, כי מים עם הכולל עולה בגימטריא סוכה, ונחמד בזה מה שאמרו (סוכה י"א, א') שאין מסככין בדבר המקבל טומאה, והיינו מאחר שהסוכה יסודה טהרה בבחינת המים.

וזה שכתב רבינו בחיי ז"ל בספרו כד הקמח (אות סוכה), ולפי שהנשמות הטהורות שרשן בכסא הכבוד, ושם עיקר הטהרה היה מרמזי התורה, שבכל מקום שנזכר בתורה כסא הכבוד יזכיר מים בצדו, ומקורו (תיקוני זהר קל"ז, א') יקוו המים אל מקום אחד דא נשמתא, והרי סוכה היא מחסה לנשמות, לפיכך היא רומזת על מים וטהרה.

ולכן אמרו (מכילתא בשלח) עה"כ (שמות ט"ו, כ"ז) ויחנו שם על המים, כל מקום שישראל חונים אינם חונים אלא על המים, והכונה בזה כמ"ש

בזוה"ק (בפסוק זה ח"ב ס"ד, ב'), זכאין אינון ישראל דלית זרעא להו אלא על המים, דכתיב ויחנו שם על המים, אינון דהוו תחות ענפי אילנא דקוב"ה, והיינו רמז למצות סוכה שאז שרויים ישראל בצלא דמהימנותא.

[שמחת בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש]. ונפלא בזה להבין מה שאמרו (ירושלמי סוכה פ"ה הל' א') למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבין רוח הקודש, כי מאחר שבסוכות זוכים לטהרה שהיא דעת כמ"ש (שבת ל"א, א') דעת זה סדר טהרות, והדעת קשור במים, כמ"ש (ישעיה י"א, ט') כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים, והרי דעת הוא רוח הקודש כמ"ש (מכילתא בשלח) אין דעה אלא רוח הקודש, לפיכך זוכים בשמחת בית השואבה לשאוב רוח הקודש.

ועי' אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרפ"ט יום ב'

וישב יצחק עם באר לחי רואי, אאזז"ל אמר, דבאר לחי רואי היינו שמהראיה שכל באי עולם עוברין לפניו כבני מרון בראש השנה, נעשה באר ומעיין, ממעיני הישועה. וכו'. ובכל שנה מתחדש דבר זה, שבראש השנה יורד משמים שפע וחיות לכל השנה, ובסוכות שבני ישראל יושבים בצלא דמהימנותא, הם נוטלים זאת, ונשאר זה אצלם, וזהו שמחת בית השואבה, שמשם היו שואבים רוח הקודש, מהחיות של ראש השנה שנשארת לבני ישראל לתמיד, וזה באר לחי רואי, כדאיתא בזוהר הקדוש שמנה וארבעים נביאים עמדו להם לישראל, וכל אחד נטל בחלקו תמצית טפה אחת מאותם טפות של עדן, שהם שמנה וארבעים טפות.

יש שביאר שסוכות זמן שמחתנו, הוא זמן שמחה לפני הקב"ה במרום, ומכח התדבקות בשמחה זו הגיעו לשיר ולרוח הקודש.

שפת אמת - סוכות תרמ"ו ד"ה בשמחת

בשמחת בית השואבה דאיתא (ירושלמי סוכה פ"ה הל' א') שמשם שואבים רוח הקדש, דבודאי בחג הזה שנקרא זמן שמחתנו הוא זמן שמחה לפניו יתברך במרום, דכתיב (תהלים קד, לא) ישמח ה' במעשיו, וכתיב (שם קמט, ב) ישמח ישראל בעושיו, ובני ישראל הם מעשה ידיו של הקדוש ברוך הוא. ובזה החג שנתבררו בני ישראל להיות חלק ה' עמו (דברים לב, ט), כביכול הקדוש ברוך הוא שמח בחלקו, שזה חלקו מהתחתונים, ועם זו יצאתי לי כו' (ישעיה מג, כא).

וע"ז איתא (ברכת ישתבח) הבוחר בשירי זמרה, כי העליונים משוררים לפניו כולם, ולמטה יש שיריים מאלה המשוררים, כדכתיב (ישעיה כד, טז) מכנף הארץ זמירות שמענו, והיינו מכללות בני ישראל שהם הקיבוץ של כל התחתונים, ובחג האסיף (שמות כג, טז) נתברר זאת השמחה, וזה החלק חביב לפניו יתברך יותר מכל בני מרום.

וזהו הי' שירת הלויים במקדש, וכתוב למנצח, וזה הניצוח הי' על העליונים, דאיתא (תקוני זוהר תקון ה יט, ב) מים תחתונים בוכין אנן בעינן למהוי קדם מלכא, וזה הקנאה דכתיב (שיר השירים ח, ו) עזה כמות אהבה קשה כשאל קנאה כו', שבני ישראל מקנאים את העליונים שקרובים אליו יתברך, אבל בכח התחתונים לגבור על כל שירות העליונים ומנצחים אותם, כדכתיב (שם יג) היושבת בגנים כו' מקשיבים לקולך השמיעני. וכפי השמחה והשירות שהי' בבית המקדש, כך שרה עליהם רוח הקודש, ומשם שואבים הוא לעולם, שגם עתה יכולין במצות הסוכה לעורר השמחה שהיתה בבית המקדש בימים הללו ולשאוב הארת רוח הקודש משם.

ועי' לקוטי תורה (טווערסקי, טשערנוביל) - סוכות ד"ה להבין

להבין מה שאנו אומרים בסוכות זמן שמחתנו (תפילה וקידוש לג' רגלים), הנה כתיב (דברים כח מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה, כי עיקר העבדות צריך להיות בשמחה, שאנו עובדין את הבורא ברוך הוא שממלא כל עלמין וסובב כל עלמין (זח"ג רכה), ולית אתר פנוי מיניה (ת"ז ת' ע' קכב), וכל העולמות והנבראים הם כאין נגדו, והשרה שכינתו על ישראל ביחוד, כמו שכתוב (דברים יד ב) ובך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים.

ועבודה בשמחה גדולה למאוד, כי בזמן שבית המקדש היה קיים היו שואבים רוח הקודש על ידי שמחה (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א). אך צריך להיות ירא לנפשו בכל עת שמא העבדות והשמחה שלו אינה באמת, לכך כתיב וגיל"ו ברעד"ה (תהלים ב יא), במקום גיל"ה שם תהא רעד"ה (ברכות ל:), שמא לא עבדת את הבורא ברוך הוא באמת. והנה צריך בכל השנה לעבוד את הבורא ברוך הוא בשמחה, אך בסוכות הוא הכנה והזמנה לכל ימות השנה, כי מה שמקבלים אור וקדושה בסוכות הוא על כל השנה, וזהו זמן שמחתנו, זמן הוא לשון הזמנה לכל השנה.

ועי' אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרפ"ו ליל ב'

בסוכות יכולים לזכות לעבוד את ה' בשמחה, אי' בזוהר הקדוש כתוב אחד אומר עבדו את ה' בשמחה, וכתוב אחד אומר עבדו את ה' ביראה וכו', מה בין האי להאי, אלא כאן בזמנא דישאל שראן בארעא קדישא, כאן בזמנא דישאל שראן בארעא אחרא, בזמן שאין בית המקדש הוא ביראה, ובסוכות אפשר שיהיה עבדו את ה' בשמחה אף על פי שאין בית המקדש קיים, שסוכות הוא מעין מקדש, וכתוב עוז וחדוה במקומו, ואיתא בגמרא דזה הוא בבתי גואי, ולאחר יום כפור מגיעים לשמחה פנימית.

איתא שהאר"י ז"ל בא לידי כל ההשגות רק על ידי שמחה, וזה שאיתא שמחת בית השואבה וכו', שמשם היו שואבין רוח הקודש. איתא מהרבי ר' בונם ז"ל, שכאשר התלמיד לומר אותו השיעור שרבו לומד הוא מתמלא שמחה, אצל הקדוש ברוך הוא כתיב עוז וחדוה במקומו, וכתוב ישמח לב מבקשי ה'.

יש שביאר שסוכה שהיא בחינת גלות מכפר על פגם הברית (עי' שער ההקדמות דרוש ד' בענין שני הזמנים ד"ה ועתה [פד-ד], ובהוצ' אהבת שלום עמ' רצ-ב ד"ה ובזה), וכיון שנתכפרו משיגים דעת (עי' שבת לא.) וסוכין ברוח הקודש, כלומר קדושת היסוד שהוא דעת (תיקוני זוהר בהקדמה ה.), ודעת זה רוח הקודש (רש"י שמות לא, ג).

אמרי מנחם (דנציגר, אלכסנדר) - ח"ה סוכות ליל ב' שמחת בית השואבה

שמחת בית השואבה, איתא בירושלמי (סוכה ה, א) א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש. לבאר הענין, וגם להבין מה דאיתא בספר הקדוש בני יששכר (תשרי מאמר י אות א) בשם הרה"ק רבי פנחס מקאריץ זצלה"ה זי"ע, שנקרא החג סוכות מלשון סוכה ברוח הקודש (סנהדרין סט:). אפשר י"ל, כי הסוכה היא בחי' גלות הבא לתקן את פגם הברית, כדאיתא בכתבי האריז"ל (שער ההקדמות דרוש ד בענין שינוי הזמנים), על הכתוב (בראשית טו, יג) כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם, שגלות מצרים היה בסיבת עון זה שמחוייבים עליו גלות, (עי' שבת לג.), ועל כן סוכות הוא בחי' יסוד (תיקוני זוהר חדש קיג:), שזוכים בו לתיקון הברית.

וזהו רמז השם סוכה שסוכין בו ברוח הקודש, היינו שמשגיגים בו קדושת היסוד, כדאיתא בפ' רש"י ז"ל (שמות לא, ג) דעת זה רוח הקודש, ודעת איהו

יסוד (תיקוני זוהר ה.), וז"ש רבי יהושע בן לוי שמשם שואבים רוח הקודש, היינו שמשם היו ישראל שואבים קדושת הברית שהיא בחי' רוח הקודש, וזהו שאמרו חז"ל על שמחת בית השואבה (סוכה נא.) תיקון גדול תיקנו שם בענין פגם הברית, היינו כי בסוכות יכולים לזכות לתיקון הברית הנקרא קיבוץ גליות, היפך הפגם שמגיע עליו עונש גלות, וזהו תיקון גדול כאמרם ז"ל (פסחים פח.) גדול קיבוץ גליות וכו'.

ולכן איתא בבבלי יששכר (שם אות כד) בשם האר"י ז"ל (פע"ח שער חג הסוכות פרק ג), לתת צדקה קודם שנכנסים לסוכה, כי צדקה היא תיקון לפגם הברית, כדאיתא בגמ' (ב"ב י.) גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה.

ובזה יבואר הענין שסוכות נקרא זמן שמחתינו, כי עצבות היא היפך מדת יסוד שמביאה לפגם הברית, כדאיתא בספרים הק' (עי' ליקוטי מוהר"ן חלק א סימן קסט), והוא שאמר יוסף הצדיק לאחיו (בראשית מה, ה) ועתה אל תעצבו וגו' כי מכרתם אותי הנה כי למחיה שלחני אלקים לפניכם, כי השבטים פגמו במדת יסוד במה שמכרו את יוסף (ליקוטי תורה פר' וישב) שהוא בחי' יסוד כנודע (זוה"ק ח"ג שב.).

לזאת אמר להם ועתה, אין ועתה אלא תשובה (ב"ר כא, ו), כלומר אם אתם רוצים לשוב על פגם היסוד, אל תעצבו, כי עצבות היא עצם פגם היסוד, וזהו שאמר כי למחיה שלחני אלקים לפניכם, היינו כדי שתזכו לתיקון הברית שנקרא חיים, היפך הפוגם בברית קודש שחייב מיתה (נדה יג.), ולזה לא תוכלו לזכות אלא ע"י שמחה, לכן סוכות שהוא בחי' יסוד הוא זמן שמחתינו.

ומפאת כן איתא בגמ' (סוכה נא.) חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם, חסידים ואנשי מעשה דוקא, היינו אנשים שתיקנו את מדת יסוד, כדי שימשיכו בשמחתם מדת יסוד לישראל, וע"י מדת יסוד זוכים לכל טוב שפע ברכה והצלחה, אמן כן יהי רצון.

יש שביאר שבחג מראה השי"ת הארת פנים לישראל ונותן להם כלי לקבל את האור, ובזמן כזה שמחו בבית השואבה והשיגו רוח הקודש ונבואה.

סוד ישרים - סוכות אות צג (מביא שם גם מזקנו הרמ"י מאיזביץ בעל המי השלוח)

והשיאנו ה' אלקינו את ברכת מועדיך וגו'. הנה בחג מראה השם יתברך הארת פנים לישראל ונותן להן כלי לקבל את האור, כדכתיב בכל המקום

אשר אזכיר את שמי וגו', לא נאמר הזכיר כדכתיב אשגבהו כי ידע שמי, וזה היה משמע שהאדם בעצמו מעמיד כלי לקבל אור ע"י ידיעתו, אבל כאן כתיב אזכיר, להורות שנותן השם יתברך אור עם הכלי קיבול ג"כ, ולזה איתא בירושלמי שיונה בן אמתי השיג נבואתו בחג בזמן שמחת בית השואבה, וכדאיתא נמי בגמרא (סוכה ירושלמי מובא בתוס' שם נ) שמשם שואבין רוח הקדש.

וביאר בזה אזור הגה"ק זצלה"ה, כי בעוה"ז בחר השם יתברך בישוב הדעת, כ"ש גבי שמואל הנביא שהתפללה עליו חנה ונתתה לאמתך זרע אנשים וגו', וביארו ז"ל (ברכות לא) גבר בגוברין לא חכם ולא טפש וכו', וכמו שמצינו אצלו כשאמר לו השם יתברך למשוח את דוד השיב איך אלך ושמע שאול והרגני, וגבי יונה בן אמתי כשאמר לו הנביא לך ומשוח את יהוא למלך, הלך תיכף בלי ישוב הדעת כלל לשאול ג"כ איך אלך, אמנם השם יתברך בחר בעבודה מישוב הדעת, כמו שהיה גבי שמואל שבחר בו השם יתברך, (וכמבואר לעיל אות פ"ה יעו"ש).

אבל בזמן החג שמראה השם יתברך הארת פנים לישראל ונותן להם גם את הכלי לקבל האור, יכולין אז שפיר לשאוב רוח הקודש, ויונה בן אמתי היה יכול אז להשיג את נביאתו, כי כיון שהשם יתברך נותן אז את הכלי לקבל, ממילא כל מה שיקבל אדם אור, בטח לא יהיה נצמח מזה אליו שום חסרון, כי בכל הימים יוכל האדם לקבל אור יותר מכפי הכלי שהוא מעמיד, ומסבת זה יכול לצמוח לו תקיפות יתירה ח"ו.

אבל בימי החג יכולין שפיר לשאוב רוח הקודש ולהשיג נבואה, מאחר שכל מה שיקבל האדם אור יותר, נותן לו השם יתברך כלי קיבול ביותר, וזהו שאנו מתפללים בכל המועדים והשאינו ה' אלקינו את ברכת מועדיך, היינו הארת פנים, לחיים טובים, היינו שנהיה תמיד סמוך להמקור, וממילא יהיה להטובה כל החיים, כאשר רצית ואמרת לברכנו, היינו מזה ההארת פנים הוא לנו סימן שרצונך הוא שנהיה מתפללים, כדכתיב אתה גלית את און עבדך על כן מצא עבדך את לבו להתפלל לפניך.

עוד מהלך ליישב את בבלי (הנ"ל) למה לא תקנו שלא יבאו נשים כלל, וגם למה לא תקנו כן בדורות שלפניהם, שיש לומר שבתחילה רצו שיבואו כדי לשאוב רוח

הקודש ולעלות ביראת שמים [ולא חששו לתקלה], אמנם כשראו שיש מיצוטא דמיצוטא שאולי יבאו לידי קלות ראש הוכרחו לתקן.

ש"ת דברי יואל - או"ח סי' יאות ב

והנה בתשובה הנ"ל הביא ראיות שלא הקפידו על הסתכלות, וכל ראיותיו אינם כלום. ואבוא על סדר דבריו, בתחלה כתב להוכיח שאנו רואים שלא הקפידו מצד עצם הסתכלות בנשים, שהרי ידעו גם מתחילה, ומ"מ התירו זה כשלא ידעו שיבואו לידי קלות ראש, ואך כשראו שבאו לידי קלות ראש מצד הסתכלות, היינו שהרבו שיחה ביניהם בדברי הבל ואיסור וכדומה, התקינו וכו'.

ואין זה שום הוכחה, דהרבה ענינים מצינו כן בש"ס, וביבמות דף ל"ט ע"ב, מצות יבום קודמת למצות חליצה בראשונה שהיו מתכונין לשם מצוה, עכשיו שאין מתכונין לשם מצוה אמרו מצות חליצה קודמת למצות יבום. הרי שבתחילה שבאו לקיים מצות יבום, לא עלה על דעתם לשם נוי או אישות או שום דבר אחר, ולכן אמרו מצות יבום קודמת, אבל אח"כ נשתנה הדבר, שבעת שבאו לקיים מצות יבום נתכונו גם לדבר אחר, נשתנה הדין ואמרו מצות חליצה קודמת, ועיי"ש בגמ' שאמרו וכי אכשור דרי.

וכמו כן גם בזה, דבתחילה כשבאו לשמחת בית השואבה לראות הרקודים של החסידים ואנשי מעשה שהי' בדביקות נפלאה להקב"ה, ובתוספות סוכה דף נ' ע"ב ד"ה חד, בשם הירושלמי (פ"ה ה"א) שמשם היו שואבין רוח הקודש, ובגמרא דף נ"ג ע"א שאמרו אלו ואלו, אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול לו, והכל היו באים לשם לשאוב קדושה ותשובה שלימה, לא עלה אז על דעתם להסתכל בנשים שיהי' תרתי דסתרי, ובגמרא ע"ז דף כ' ע"ב בעבידתיה טריד ולא אתי להרהורא. אבל אח"כ נשתנה הדור, והיו מאותן הבאים לשם גם מסתכלין בנשים, שזהו קלות ראש במקום הקודש, לכן ראו הכרח לעשות תיקון גדול.

גם מבלעדי זה אין קושי' ממה שהי' בתחלה, שהרי הרבה תקנות ודרשות נתחדשו בזמנים שונים בימי חכמי הש"ס מה שלא נודע מקודם, והקב"ה הראה למשה כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש, אבל לא נתגלה עד שבא אותו תלמיד ותיק שזה הי' חלקו בתורה הקדושה. ומצינו גם בענין זה בזבחים דף ס"ב ע"א שהקשו והא כתיב הכל מיד ה' בכתב עלי השכיל,

אלא אמר ר' יוסף קרא אשכח ודרש, ופירש"י ז"ל שם, שלמה לא הבין לדרשו, והם דרשוהו והוסיפו עליו לפי הצורך להם.

וכעין זה הוא בתוספות זבחים דף ל"ג ע"א ד"ה וליעבד, שכתבו והא דמוסיפין על העיר ועל העזרות, היינו היכא דאיכא למימר קרא אשכח ודרש, כההוא דסוכה יעיי"ש, הרי שנתגלה להם דרשות בקראי מה שלא הי' נודע מקודם. וכן הוא אותה הדרשה שבסוכה, ולכן בתחלה טרם שמצאו אותה הדרשה, לא יכלו לעשות התיקון שבגזוטרם למעלה, כאשר באמת הקשו ע"ז בש"ס מהכתוב דהכל בכתב וגו', ורק אח"כ דקרא אשכחו ודרשי יכלו לעשות התיקון.

ומה שלא מנעו הנשים שלא יבואו כלל לשמחת בית השואבה טרם עשייתם התיקון, אפשר שראו לנחוץ שיקחו גם הנשים חבל באותה המצוה של שמחה, דנשים חייבים בשמחת הרגל מן התורה, ואמרו ז"ל (סוכה דף נ"א ע"א) מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו, וגם שמשם היו שואבים קדושה ותשובה גם לנשים, ולרובא דרובא הי' מזה תועלת עצום ליראת שמים ולקיום התורה הקדושה, לכן לא ראו למנוע כל ביאתם לגמרי, עד שמצאו המקרא שמזה יש היתר להוסיף על הבנין בשביל התיקון, שוב הי' חיוב לתקן אף בשביל מיעוטא דמיעוטא שבאו לידי קלות ראש, ופשיטא שאין אנו יכולין להתדמות לראשונים.

משנתנו 'מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו', מבואר עפ"י הירושלמי כיון שמצד אחד שמחו בהילול וריקוד, ומאידך עיקר השמחה היתה רוחני, נמצא שיש בזה שלימות של הנאת הנפש והגוף, ושמחה כוללת כזה לא ראה מי של ראה שמחת בית השואבה.

פתח עינים - נא בד"ה מי

מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו. אפשר במ"ש חכמי המוסר דשמחה גופנית דיה שעתא, וככלות אותה הנאה ברגע כלתה השמחה כל קבל דנא, השמחה רוחנית גם אחר עבור המצוה נשאת קיימת השמחה זמן מה, וכן כשלומד בתורה כראוי לבו שמח ונשאת השמחה גם אחרי הלימוד, עכ"ד.

אמנם השמחה הגופנית כשמה כן היא, הנאתה לגוף מתוך חומ"ר שבו קשור בכרעי עניני העולם הזה, והשמחה הרוחנית בדיק בשמה הנאתה

לרוח ונשמה, והוא דבר ידוע ונרגש. והנה בשמחת בית השואבה שם נמצאו ושם היו כל גדרי השמחה, שמחה גופנית כדרך השמחים אלי גיל ירקדו שם שורר'ו אנשים וכיוצא, ושמחה רוחנית מהמצוה שמשם שואבים רוח הקדש והשראת שכינה ושפע רב, והיא מצוה גדולה לכבד ה' אל מקום הקדש, ונמצא שיש בזה שלימות כל שובע שמחות גופניות ורוחניות, הנאת הנפש והנאת הגוף שמחת לב ונפש.

הוא הדבר אשר דברו מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו, דבכגון זו שמחה של מצוה משיבת נפש והנפש לו תמלא צהלה ושמחה, ושמחת הגוף להלל ולרקד, הכל בחדא מחתא בל ימצא, ואשר לא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו כוללת הכל בענין אחד.

יש מי שאומר שעיקר שמחת בית השואבה היה מה ששמח הקב"ה בהשפיעו על בני ישראל רוח הקודש, ושמחת בני ישראל היה לצורך גבוה, ולכן נקרא 'שמחת בית השואבה', ולא 'שמחת השואבים'.

קדושת אהרן (פרידמן, סדיגורא) - שמחת בית השואבה תער"ב ד"ה והנה

והנה קשה למה לא נקרא שמחת השואבין שהם היו ששאבו רוח הקודש. רק או"א על דרך דאיתא (פסחים קיב.) יותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק, וזהו שמחת בית השואבה, בחינת משפיע, היינו שהשמחה היתה למשפיע.

גם או"א כי כווננו הכל לצורך גבוה, וזהו שמחת בית השואבה, היינו שכל שמחתם היתה בית השואבה לצורך גבוה, וזהו או"א (סוכה נא.) מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו דייקא, היינו על ידי תיקון המידות הנקראים ימים, ומי שתיקן זוכה להיות מאנשי מעשה. אבל מי שלא ראה השמחה הנ"ל, בוודאי שלא תיקן עוד המידות, רק על ידי אמונה היו יכולין גם כן להתיחד ולהכלל עם אנשי מעשה, ועל ידיהם היו יכולין לשמוח בשמחת בית השואבה.

ועי' קובץ קרית מלך (סדיגורא) - ח"ט עמ' בא (מאת בעל העקבי אבירים)

סכה [חסר ו'] עם הכולל בגימט' אלקים, הסכה עם הכולל, וכן סוכה הם בגימט' הוי"ה אדנ' שהם שמות של רחמים, וזהו כמאמר זקני זיע"א בעל קדושת אהרן (שמחת בית השואבה תער"ב) לגבי שמחת בית השואבה, דלא נקרא שמחת השואבין, דיותר ממה שהעגל רוצה לינק פרה רוצה להניק

(פסחים קיב.), ורמז לזה דתיבת שואבה נוטריקון שואב ה', ור"ל שהשם יתברך שואב נחת משמחת בני ישראל.

ועל דרך זה יבואר ג"כ הענין שהסוכה נקראת צילא דמהימנותא (זוה"ק ח"ג קנ.), ועל דרך דאיתא בתיקוני הזוהר הקדוש (בהקדמה ה' ע"א) ובספרי מקובלים, שסוכה היא כנגד שילוח הקן, דכשם שמצות שילוח הקן היא שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך (דברים כב, ז), כך דומה לזה מצות סוכה ביציאה מן הבית לסוכה, דזהו כשילוח הקן לגבוה, ד"ל גם על דרך זה, דבשמחת בית השואבה היו שואבים את המים שיורדים ממקום גבוה למקום נמוך כדי לנסכם ע"ג המזבח. כן איתא בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש.

אכן י"ל שתחילה היו המים עולים למקום גבוה דהיינו בחי' רוח הקודש, ואז היו שואבים משם עבור המקום הנמוך, דהיינו העוה"ז, ישועות ורפואות ובשורות טובות וכ"ט, דכפי שבאש אע"פ שאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט (יומא כא:), ה"ה בשאיבת המים כדי שנשאב את השפעות השם יתברך עלינו מעילא לתתא, צריכים אנו להקדים מתתא לעילא.

וכמאמר זקני המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א (עי' עירין קדישין ג, ב), אהא דאיתא בגמ' (כתובות טז:) כיצד מרקדין לפני הכלה, שריקוד זהו הגבהת רגל אחת והנחת רגל שניה. וקאי על כנסת ישראל הנקראת כלה קרואה בנעימה, דתחילה בעינן להביא מתתא לעילא, ומכח זה תרד עלינו השפעה מעילא לתתא. ולזה הסוכה היא כנגד שילוח הקן, דכשם שעיקר שילוח הקן שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח לך, כך שולחים אנו להשם יתברך את המצוה בבקשה שיוריד עלינו את תוצאותיה, דהיינו השפעה טובה.

עפ"י סוגייתנו יבואר דברי הבבלי (סוכה נא.) 'חסידים ואנשי מעשה היו מרקדין בפניהם באבוקות של אור שבידיהן', שהחסידים ואנשי מעשה רצו לזכות ברוח הקודש במעשים 'שבידיהן', ולא רצו לקבלו בנקל.

דברות קודש (סטריקוב) - סוכות תשס"ו עמ' כ (בשם רבי שמעון מאמשינוב [נד' גם במרגליות הש"ס נא א אות א'נ])

בטיש שמחת בית השואבה תשנ"ו, חזר כ"ק מרן אדמו"ר (מסטריקוב) זצוק"ל (ששמע מהרה"צ רבי שרגא זלמנוב שליט"א מאופלע), על דבריו של הרה"ק ר' שמעון שלום מאמשינוב זיע"א, שאמר לחסידי לובאוויטש כשהיה בשנחאי, דהנה איתא במשנה (סוכה פ"ה, ד) [דף נ"א ע"ב], חסידים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור שבידיהן וכו'. וביאר כוונת המשנה, שהחסידים ואנשי מעשה רצו שהאורות יבואו ממעשה ידיהם ושיעבדו בעצמם ע"ז, שהרי איתא בירושלמי (סוכה כב:) א"ר יהושע בן לוי למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש על שם ושאתם מים בששון ממעיני הישועה, ואותם חסידים ואנשי מעשה לא רצו לקבל הכל בנקל, ובקשו לקבל האורות ממה שיעבדו בעצמם במעשה ידיהם.

יש שפירש הנ"ל בדרך דרוש ע"פ המבואר מהמקובלים (יסוד יוסף פרק פ, ומובא בקב הישר פרק צו), שאילו היינו זוכים להשגות רוח הקדש, היינו מבינים ומשיגים ע"י הדלקת הנרות הרבה דברי עתידות, ולכן הרבה בנרות כדי לסייעו להגיע לרוח הקודש.

שו"ת בצל החכמה - ח"ד סי' בט

ובעלי תורת הח"ן קושרים כתרים ומפליגים בגודל קדושת נרות של מצוה ונר נשמה שמדליקין לעלוי נשמת המת בכלל, עד שאמרו שאילו היינו זוכים לרוח הקודש, היינו מבינים ומשיגים הרבה דברי עתידות ע"י הדלקת נר של מצוה, כי נר של מצוה מתנבא כנביא עפ"י ה', עיי' ספר חיים הנצחיים (סי' י"ב אות ט"ו) בשם ס' משפט צדק על תהלים ע"ש. ואני ביארתי בזה, הא דתנן במתני' (סוכה נ"א). ולא הי' חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה, ובברייתא (שם נ"ג). אמרו עליו על רשב"ג כשהי' שמח בשמחת בית השואבה הי' נוטל שמונה אבוקות של אור וכו'.

ולפי פשוטו הי' רבוי האור לתוספת שמחה, ברם להנ"ל י"ל, כי מבואר בירושלמי (פ"ה דסוכה ה"א) אריב"ל למה נקרא שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש, ושוב אח"כ אר"י, יונה בן אמיתי מעולי רגלים הי' ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח

הקודש שורה אלא על לב שמח וכו' ע"ש. ולהנ"ל י"ל, כי רבוי נרות של שמחה סייעו בשמחת בית השואבה לשפע רוח הקודש ולהשגת רוח נבואה, על דרך שהשיגה אז הנביא יונה בן אמיטי.

ביאור הדבר למה מתחילים את שמחת בית השואבה 'שמשם שואבים רוח הקודש' בליל ב' של סוכות [מדתו של יצחק אבינו שהוא גבורה].

עירין קדישין - מאמרי הרא"י מסדיגורה (שנד' בסוה"ס) ליל ב' סוכות

אני אומר שמחת בית השואבה במדת יצחק, כי שמחה שלימה הוא כשהרע נעשה טוב, ע"כ ביום א' מדת אברהם מדת חסד כולו שמחה, אבל ביום ב' מדת גבורה ונמתקה זה הוא שמחה שלימה. אני אומר איתא לא בסבא טעמא ולא בדרדקי עצה, אלא ביצחק כשיבא משיח במהרה בימינו.

אני אומר כי העוה"ז וכל הברואים מהעולם אינם יכולים לקבל רק ע"י צימצום, אך בזמן הגאולות ומזמן שהעולם עומד לא היה עדיין תיקון אמיתי, ויש צימצום הרבה ביותר עד שאין השפע מגיע כלל, או שאין השפע מגיע למקום הצריך, וכשיבא משיח במהרה בימינו יהיה תיקון אמיתי ויומתקו הצימצום, אזי יקבלו ישראל השפע ע"י צימצום הנמתק הנצרך לקבל השפע.

וזה לא בסבא טעמא, כי אברהם אבינו עליו השלום יאמר ימחו על קדושת השם, היינו לא על ישראל אמרה ח"ו, אך על העבירות שימחו החטאים והצימצום, וגם יעקב יאמר כך, אבל יצחק עושה פשרה היינו שיומתק הצימצום, ע"כ על ידו יתקבל הטובה, כי בלא הצימצום אי אפשר לקבל. וזה איתא על שמחת בית השואבה היו שואבים רוח הקודש ביום ב' ולא ביום א', כי ביום א' אין צימצום כלל ואי אפשר לקבל, ובמדת יצחק ע"י צימצום הנמתק יכולים לקבל רוח הקודש, כי בלא צימצום אי אפשר לקבל.

יש שכתב שרק לאחר שכבר נקבע השמחה [שמחת יום טוב] בתוך האדם, אפשר לשמוח בשמחת בית השואבה [באופן שיישאר גם לאחר מכן], ולכן מתחילים רק בליל שני.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תרע"ד ליל ב'

שמחת בית השואבה התחילה בליל שני של יום טוב, שזהו סימן לשמחה שהיא אמיתית, שהרי יש לה קיום ולנה אצל האדם. כתיב וישב יצחק עם באר לחי רואי, וישב מלשון עכבה, ומבקשים אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו, היינו כדאיתא שמשם שואבים רוח הקודש, והבקשה היא שיהיה לזה קיום.

באופן דומה יש מי שכתב עפ"י דברי הקדושת לוי (האזינו ד"ה מי קל כמוך) שסוכות הוא זמן של תשובה מאהבה, ועיקר תשובה מאהבה זה בזמן שמחה, ולכן אחר שעבר יום של שמחה היו יכולים לשמוח ולהגיע לשאיבת רוח הקודש.

האשל ברמה (עה"ת מועדים ושביעית, תשע"ב) - סוכות ליל ב'

בפייט (מערבית, ליל ב' דסוכות), רזנים נוסדו יחד מרוב אנחה וכל ישראל ישישו בהלל ובשמחה בחג הסוכות. וכבר תמהין ושיילין המפרשים מדוע בליל ב' דסוכות דייקא, שאז הוא אושפיזא דיצחק שמדתו היה פחד וגבורה מתחילין אז ימי שמחת בית השואבה, וטעמא בעי לזה, דאדרבה בלילה הזה צריך לעבוד ה' מתוך פחד יתירה כמדתו של יצחק, וכן ידוע דאצל מרן רביה"ק זי"ע בליל ב' היה נראה עליו יראה ופחד, ובספרי מרן רביה"ק זי"ע הובא כמה טעמים לזה. וכו'.

ובזה יובן למה מתחילין ימי שמחת בית השואבה מליל ב' אושפיזא דיצחק, שחכמז"ל אמרו (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א) שמחת בית השואבה שמשם היו שואבין רוח הקודש, וזה היה מתוך שמחה של מצוה שעשו כולם תשובה מאהבה ונתהפכו כל הזדונות לזכיות, ובזה היו שואבין רוח הקודש. וזה התחיל דייקא בליל ב', דעד הכא היו עדיין בבחינת תשובה מיראה, אלא כשעבר עליהם יום א' שקיימו מצות סוכה וד' מינים נתעורר להם על ידי זה אהבת הבורא יתברך ויתעלה.

ולפיכך בליל ב' ליל אושפיזא דיצחק אבינו, שהוא אמר פלגא עלי פלגא עלך, דהיינו שיעשו כולם תשובה מאהבה מתוך שמחה של מצוה, מתחילים אז ימי השמחה, שע"ז העידו חכמז"ל (סוכה נ"א ע"א) מי שלא ראה שמחה זו לא ראה שמחה מימיו, כי השמחה האמיתית היא כשעושין תשובה מאהבה ונתהפכין הכל לזכיות, והבן.

ועי' דברי יואל - מועדים ח"ב ב' סוכות סוף אות נה (סוכות תשכ"ז) ד"ה עכ"פ מבואר עכ"פ מבואר מכל הלין, דעל ידי תוקף הדין מידתו של יצחק יצמח לישראל ישועה ושמחה, ועי"ז תהי' ישועתן של ישראל. וכו'.

ולדרכינו אפשר לומר טעם שקבעו חז"ל להתחיל בשמחה הגדולה של בית השואבה בליל ב' דסוכות דוקא, על פי מ"ש הקדושת לוי זלה"ה בפ' האזינו לבאר מאמרם ז"ל (תנחומא פ' אמור) ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', וכי ראשון הוא, אלא ראשון לחשבון עונות, כי בר"ה ויוהכ"פ עושין תשובה מפחד ה' ומהדר גאונו, והוא תשובה מיראה וזדונות נעשו לשגגות, אבל בסוכות שעוסקין במצות ה' בשמחה וטוב לב, זהו תשובה מאהבה והזדונות נתהפכין לזכיות, ואז באין עונותינו לחשבון לידע כמה מצות יהיו בחילופן, וע"כ נקרא ראשון לחשבון עונות, דעד עתה לא באו העונות לחשבון כי עדיין היו שגגות יעיי"ש.

וע"כ תקנו חז"ל להתחיל שמחה זו בליל ב' דחג באושפיזא דיצחק אבינו, כי ע"י דקדוק הדין מידתו של יצחק נתרבה מספר העונות, וכמו שנתבאר לעיל דאז נחשב אפילו גרמא רחוקה לחטא, ואחר יום א' דסוכות שעושין תשובה מאהבה והוא ראשון לחשבון עונות, יתרבו לנו כל אלו לזכיות רבות, נמצא שתוקף הדין עוד יגרום לנו תוספות זכיות הרבה, וזהו שמחה גדולה לישראל.

והשי"ת יעזור לנו שנזכה לעשות תשובה מאהבה ויתהפכו הדינים לרחמים ולרצון, ונזכה במהרה לישועה האמיתית, וישמחנו כימות עיניתנו בהתרוממות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו בב"א.

מיושב בזה מה שאמר הלל הזקן בשמחת בית השואבה (בבלי נג.) 'אם אני כאן הכל כאן' וכו' דקשה איך אמר כן הרי היה עניו, ולסוגייתנו יבואר 'אם' גם 'אני' השפל בא 'כאן' לשאוב רוח הקודש, 'הכל' ראויים לזה.

אור תורה (המגיד ממעזריטש) - אגדות חז"ל עמ' קסו ד"ה אם אני
אם אני כאן הכל כאן. קשה וכי זה הוא ענוותנותו של הלל. אך הענין הוא, למשל פרוטה, אף על פי שדינר חשוב ממנה, אף על פי כן יש לה ערך כנגדה, ודינר יש לה ערך כנגד דינר זהב, אבל פרוטה אין לה ערך כנגד דינר זהב, אך כולם אין להם ערך כנגד מרגניתא דלית בה טימא. וידוע כי

בשמחת בית השואבה שואבין את רוח הקודש, ועל שם כך נקרא שמחת בית השואב"ה. וזהו אם אני השפל בא כאן לשאוב רוח הקודש, הכל ראויים להיות כאן, כי כולם חשובין ממני. אם אין אני כאן, שאיני ראוי לזה, מי כאן, כי כולם כאין נגדו יתברך, כמשל הנזכר.

יש שביאר בדברי הלל הנ"ל 'אם אני כאן' שכוונתי לה'אני' ולצורך עצמי 'הכל כאן', 'הכל' לרבות גם הרע, ובאופן כזה לא אזכה לרוח הקודש, 'ואם איני כאן' שאין לי כוונה ומטרה בשביל עצמי כלל אפילו לא לשאוב רוח הקודש, באופן כזה 'מי כאן' בחינת ה'מי' הקב"ה שהוא אין סוף.

ישמח לב (טברסקי, מאור עינים) - אבות על המשנה הלל אומר אם אין סוד"ה וזהו פירוש וזהו שאמר הלל [אבות פ"א] אם אין אני לי לצורך עצמי רק לשם הבורא ב"ה, אזי מ"י (פירש"י [פי'] שנק' מי שהוא בל' נסתר וא"ס, כמ"ש [ישעיה מ, כו] מי ברא אלה הוא לי, אבל כשאני לעצמי לצורך עצמי מה אני כי הוא עובד את עצמו, ואם לא עכשיו אימתי, כי לא יתכן לדחות מעת לעת לומר לכשאפנה אשנה, כי בודאי החיות שכעת שופע לך הבורא ב"ה לכוונה שתעבדהו כעת, ובעת אחרת יהיה החיוב ג"כ בכל האפשרי.

וכמו כן אמר הלל גם כן בעת שמחת בית השואבה היה אומר, אם אני כאן הכל כאן ואם אין אני כאן מי כאן [סוכה נג.], הכוונה גם כן כאמור לעיל, אם אני כאן שכוונתי הוא לצורך עצמי ולא לעשות נחת רוח לבוראי, אז הכל כאן, פי' כל רבוי הרע כנודע שנמשך מזה, ואם אין אני כאן מ"י כאן, פירוש האין סוף ב"ה כאן, כי אף ששמחת בית השואבה נקרא על שם ששואבין משם רוח הקודש [ירושלמי סוכה פ"ה ה"א], מ"מ ואם היה כוונת השמחה בזאת השמחה רק לשאוב רוח הקודש, גם זה לפנייה יחשב, רק שהיא פנייה דקה.

וזהו שאמרו אין התורה מתקיימת פירוש בכל הדברים יש תורה, רק שנפלה בשבירה כנ"ל וצריך להקימה, רק שאינה מתקיימת כאמור אלא במי שממית עצמו עליה, פירוש שלא יכוין לצרכו בשום פנים, ויפיל מן הדבר ההוא צורך עצמו בכל האופנים, רק לעשות נחת רוח לבוראו, וזהו גם כן פירוש הרוצה לחיות ימית את עצמו [תמיד לב.], פי' הרוצה לחיות להביא תוספות החיות בקרבו בבחי' משכן כנ"ל, וגם לחיות הדבר ההוא

שהוא עוסק בה שהיה עד הנה בשבירה, ימית את עצמו, ימית הוא לשון ירידה כנודע, יוריד מעליו כל צד צורך עצמו.

עוד ישוב להנ"ל ע"פ סוגייתנו.

מבשר טוב - תורת ה' תמימה (רבינוביץ, ביאלא) - פ"ו אות ב ד"ה ובכח שמחה (עמ' קנט) →
ובכח שמחה של מצוה יכול האדם להביא על עצמו השפעות גדולות והשגות גדולות ברוחניות, כמו שאיתא בגמרא סוכה [נג.], תניא אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן, אם אני כאן הכל כאן, ואם איני כאן מי כאן, ע"כ. והוא תמוה לכאורה על הלל הזקן שחז"ל הפליגו בשבח ענוותנותו, האיך היה אומר אם אני כאן הכל כאן.

ונראה לפרש הכוונה בזה, שהרי איתא שבזמן שמחת בית השואבה שאבו משם רוח הקודש, כמו שאיתא בפסיקתא רבתי [א.], אמר רבי יהושע בן לוי, למה היו קורין אותו שמחת בית השואבה שמשם היו שואבין רוח הקודש, ע"כ. והיתה שם שמחה גדולה עד מאוד, כמו שאמרו במשנה סוכה [ה א.], אמרו כל מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו.

וחשש הלל הזקן, שמא מה שהוא נמצא בשמחת בית השואבה, הוא רק בבחינת דמיון רוחני, אולם האני שלו בחינתו האמיתית אינה נמצאת שם, ואם כן שמחת בית השואבה לא תשפיע על עצמותו, שאם האני כאן הכל כאן, שבודאי על ידי שמחת מצווה של בית השואבה, אפשר להשיג השגות גדולות שישפיעו על הגוף האני.

והוא משום שבכח שמחה של מצוה להשפיע מאוד על שינוי הגוף לטובה, יותר משאר עבודות השם שלא בשמחה ח"ו, כמו שהעידו על האר"י הקדוש, שכל ההשגות שהשיג וכל המדרגות שהגיע אליהם, הכל היה על ידי השמחה של מצוה, כמו שכתב החרדים [הקדמה למצוות סק"ד], התנאי הרביעי, השמחה הגדולה במצוה, דכל מצוה ומצוה שתזדמן לו, דורנא הוא דשדיר ליה קודשא בריך הוא, ולפי רוב השמחה יגדל שכרו.

וכן גילה הרב החסיד המקובל מהר"ר יצחק אשכנזי זצ"ל לאיש סודו, שכל מה שהשיג שנפתחו לו שערי החכמה ורוח הקודש, בשכר שהיה שמח בעשיית כל מצוה שמחה גדולה לאין תכלית, ואמר דהיינו דכתיב [דברים כח מז] תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב מרוב כל, פירוש מרוב כל, מכל מיני תענוג שבעולם ומכל זהב ופז רב ואבנים טובות

ומרגליות, ע"כ. ומבואר, שכל ההשגות והמדרגות הנשגבות שזכה אליהם האר"י הקדוש, היה משום שעבד השם יתברך וקיים התורה והמצוות בשמחה, ועל ידי זה זכה להשפעות נפלאות.

וזהו שאמר הלל הזקן אם אני כאן, אם אני נמצא כאן עם האני שלי ובמצב מרומם כזה, אזי הכל כאן, שבוודאי ישפיע עלי לטובה, שכמו שנתבאר בכח עבודת השם יתברך בשמחה להגביה את האדם בלא שיעור וגבול. מה שאין כן ואם איני כאן, היינו שאין האני שלי נמצא כאן, אם כן שמחת בית השואבה לא יהיה לה השפעה עלי, שהרי הוא כאן רק כעין דמיון, ולא עם האני העצמי בגופו ורוחו. וכו'.

ועיין מה שכתב בסה"ק דברי יחזקאל [לפורים], לבאר המעשה הנורא שאמרו בגמרא מגילה [ז:] שרבה שחטו לר' זירא, וזה לשון קדשו, רבה ור' זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, איבסום, קם רבה שחטיה לר' זירא, למחר בעי רחמי ואחיי וכו', והנה איתא בחולין [ל] אין ושחט אלא ומשך, וכן הוא אומר זהב שחוט, ואומר חץ שחוט לשונם. וזה הכוונה רבה ורבי זירא עבדו סעודת פורים בהדי הדדי, אבסום רבה, היינו שהגיע לבסימות ומתיקות הקדושה שלו, ובאמת אצל רבי זירא היה שם בחינת כי לא יראני וגו', וממילא נסתלק ממש, והוכרח אחר כך להתפלל עליו ולהחיותו, ודברי פי חכם חן, עד כאן לשון קדשו.

ועל פי דרך זה ששחיטה הוא מלשון משיכה כדמשמע בגמרא חולין [שם], הרי שרבה ראה שר' זירא רק בדמיון הוא נמצא במקום גבוה, אבל עצמו איננו שם ומשום זה שחטו, היינו שהמשיך יותר ויותר וראה שלא הועיל בזה, לפי שהיה בחינת מת בלי גופו, ואז החיה אותו שיהיה עם גופו בהתרוממות הרוח, ביחד עם האני ועצמו שם, ודוק. כן נראה לי לפרש על פי הסה"ק דברי יחזקאל. וכו'.

ומתבאר ממוצא הדברים, שאפשר לו לאדם להימצא במקום מסויים ולמעשה הוא נמצא במקום אחר, על דרך שפירש הבעל שם טוב הקדוש, דבמקום מחשבתו שם הוא האדם, וכו'. וזה שביקש הלל בשמחת בית השואבה, אם אני כאן, שיהיה עם גופו ואני שלו בשמחה הנשגבה של בית השואבה, דשם הגיעו לבחינת ששואבים רוח הקדש, עיין בירושלמי [סוכה כב:].

ע"פ הירושלמי יבואר מה שתרגום יונתן פירש את הפסוק (דברים טז, יד) 'ושמחת בחגך' על שמחת בית השואבה, וזה מפני שדייק מה שכפל הפסוק את הציווי לשמח בחג, ופירש שהפסוק 'ושמחת בחגך' מדבר משמחה המיוחד המביא לידי רוח הקודש, והפסוק 'והיית אך שמח' (שם טו) מדבר מחיוב שמחת יום טוב כללי [וראה שגם מדרש הגדול (מדרש תנאים שם) פירש את הפסוק 'ושמחת בחגך' על שמחת בית השואבה].

ינחנו - על התרגום שם

ושמחת בחגך אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך והלוי והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך, יונתן מת' ותיחדון בחדות חגיכון בשאובתא וחלילא, אתון ובניכון ובנתיכון ואמהותיכון וליואה וגיורא ויתמא וארמלתא די בקרויכון. וכו'.

ומה שמתרגם ושמחת בחגך ותיחדון בחדות חגיכון בשאובתא וחלילא, נ"ל כוונתו לדייק למה שנאמר ושמחת בחגך רק בחג הסוכות, כן מדייק למה נאמר בחג הסוכות שתי שמחות. לכן יאמר כי השמחה שנאמר בפ"ז קאי על שמחת בית השואבה, וכמו שמפורש בירושלמי פרק החליל, אמר רבי יהושע בן לוי למה נקראה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש על שם (ישעי' יב) ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה.

כן נאמר עוד שם, אמר ר' יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית שואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מה טעמא (מלכים ב ג) והי' כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים, נמצא ע"י שאיבת מים בחג בבית המקדש היו שואבים שם רוח הקודש, ואחרי שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, לכן הי' שם החליל. וזהו שמדייק היונתן בשאובתא וחלילא, וכפי שמ' היונתן ונפלינו אני ועמך (שמות לג טז), ויתעבדון לנא פרישן בסלקותך רוח נבואה מעילוי אומיא, והקב"ה הסכים ע"ז כמ"ש שם, ויאמר ה' אל משה גם את הדבר אשר דברת אעשה.

לכן מדייק הכתוב בפ"ז ושמחת בחגך, היינו בשמחת בית השואבה כיונה בן אמיתי, שזהו רק החג שלך שנבדלת בו מכל העמים עם השמחה הזאת ששייך לך לבד, אבל השמחה השני' האמורה בפסוק שלאחריו נאמר והיית אך שמח, היא שמחה כלליה, כי השמחה הזאת קאי על הברכה בתבואתך ומעשי ידך, וזהו שייך לזולתך ג"כ, ולכן מת' היונתן והיית אך שמח, ותהוון

ברם חדין באצלוחתא, מוסיף מלת באצלוחתא היינו השמחה ששייך לכל העמים ג"כ, ולכן נאמר בשמחה הזאת במלת אך, לאוריי כי בשמחה המדומה הזאת צריך למעט, כי אכין ורקין מיעוטים הם.

בפייט של יום כיפור (אתה כוננת ד"ה אשרי עין) נוסף על הירושלמי 'אשרי עין ראתה שמחת בית השואבה משם שואבים רוח הקדוש ורוח נדיבה', וביאור הדבר יש לומר ש'משם' אנו לומדים שגם אלו שאינם ראויים ל'רוח הקודש' מקרבם הקב"ה אליו בבחינת 'ורוח נדיבה תסמכני' (תהלים נא, יד) להגיע לדרגה של רוח הקודש [ויבאר בזה מה שאמר הלל (בבלי נג.) אם אני כאן וכו'].

ישמח ישראל (דנציגר, אלכסנדר) - סוכות ס"ו ט ד"ה בפיוט

בפיוט מוסף של יוה"כ, אשרי עין ראתה שמחת בית השואבה, שואבת רוח הקודש רוח נדיבה. ובירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) ובמדרש רבה (פרשת ויצא), והובא בתוס' (סוכה נ' ע"ב ד"ה חד) איתא שמשם שואבים רוח הקודש.

וביאור הדבר עפירש"י ז"ל (בתהלים נ"א, י"ג) עה"פ אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני, פירש"י ז"ל שלא יהי רוח הקודש מרוחק ממני, היינו אף שידוע אנכי שמרוב חטאי ופשעי נתרחק אני מרוח הקודש בתכלית הריחוק, עם כל זה אל תשליכני מלפניך, רחם עלי ברחמך הרבים ממקור הרחמים שהוא מלפניך, הנעלם מכל שכל הנבראים, ולית שום מחשבה תפיסא בי'.

וכמו"ש במנשה שחטא כ"כ והי' מעמיד צלם בהיכל, עכ"ז ויתפלל אליו ויעתר לו (דה"ב ל"ג, י"ג), וכמו"ש (ויק"ר ל', ג') מהו ויעתר לו, אר"א בר"ש בערביא צווחין לחתירתא עתירתא, היינו אף שהי' הקטרוג גדול ותגבורות הדינים הי' מתגברים, עם כל זה חתר לו הקב"ה חתירה מתחת כסא כבודו, להעלימו מהמקטרגים שיוכל לקבל תפלתו, וכמו"ש חז"ל (סנהדרין ק"ג), וזהו אל תשליכני מלפניך דייקא, ממקור הרחמים רבים שהיא רק מלפניך.

וז"ש דהע"ה (תהלים נ"א, ט"ו) אלמדה פושעים דרכיך וחטאים אליך ישובו, כי ברוב רחמיו וחסדיו הוא מקים מעפר דל ומאשפות ירים אביון, וכמו"ש (שם קל"ט, ח') ואציעה שאול הנך, היינו אף שמרוב חטאי ירדתי לבאר שחת ולעומק הארץ, עם כל זה הנך בצעקה ואנחה אחת מעומק הלב לד' הטוב שירחם עליו ממקור הרחמים, זוכה שפושט יד ימינו ומקבלו להעלותו לתחי'.

ומשמחת בית השואבה היו זוכים לידיעה הנשגבה והאמתית שאל יתיאש שום אדם אף שהוא מרוחק, עם כל זה אין רוח הקודש מרוחק ממנו, וזהו שמשם שואבים רוח הקודש. רוח נדיבה היא על דרך הכתוב (שם נ"א, י"ד) השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני, ששון הוא סוכות שהוא זמן שמחתנו, ישעך הוא יוה"כ, ע"ד המדרש (ויק"ר כ"א, ג') אורי בר"ה וישעי ביר"כ, סוכות שהוא זמן שמחתנו הוא הגילוי מיוה"כ כמבואר בסה"ק.

וזוכה ע"י שמחה ורוח נדיבה תסמכני, כמו"ש הרבינו יונה (בשערי תשובה שער א' אות מ"ב) וז"ל, הנה קטנתי מפני פשעי ואינני ראוי לנסיך ולהתגלות עלי זרוע קדשך, ואם נשאת עון חטאתי אינני כדאי להיות נאהב ורצוי כירחי קדם, אבל ברוח נדיבה תסמכני כי אין קץ לנדבתך וטובתך, וזהו משם שואבות רוח הקודש, ורוח נדיבה, היינו שיודעים ידיעה האמתית שאינם כדאים וראויים להיות נאהבים, אבל ורוח נדיבה תסמכני, שאין קץ לנדבתך וטובתך.

וזהו כל ההתחזקות שלנו, שלא אבדנו תקותינו, ועוד ישיב ד' וירחם עלינו ויקבלנו בתשובה שלימה לפניו, ומאשפות דלותנו ירוממנו, ומהאמונה הזאת אנחנו נגיל ונשיש בד', וזה היא שמחתנו בחג הק' הזה, מכח קדושת הסוכה צלא דמהימנותא, וקדושת הד' מינים, וקדושת היום, אנחנו מאמינים בד' באמונה שלימה ונגילה ונשמחה בו.

ישמח ישראל (דנציגר, אלכסנדר) - שם סי' י

אמרו על הלל הזקן, כשהי' שמח בשמחת בית השואבה, אמר אם אני כאן הכל כאן אם אין אני כאן מי כאן, ועי' בתוס' שם כנראה שעל עצמו אמר, והאיך שבקו לענוותנותו. וכ"ק אאמו"ר זצללה"ה זי"ע דבר בקדשו לבאר דברי חז"ל בשתי אופנים (ע' לעיל), והדברים ראויים למי שאמרם.

אפשר י"ל עפ"י הפיוט במוסף של יוה"כ, אשרי עין ראתה שמחת בית השואבה, משם שואבים רוח הקודש ורוח נדיבה, ובירושלמי (סוכה פ"ה ה"א, והובא בתוס' סוכה נ' ע"ב ד"ה חד), וכ"כ במדרש רבה פרשת ויצא, שמשם שואבים רוח הקודש, והנה אלו ואלו דברי אלוקים חיים, והיינו שכל אחד ואחד לפי ערכו ובחינתו והכנתו, הי' שואב קדושה וטהרה משמחת בית השואבה.

אנשים יקרי ערך שזכו למעלות רמות ונשגבות, הי' שואבים רוח הקודש, וההמון פשוטי עם סגולה הי' שואבים רוח נדיבה, ר"ל דידוע שיש בחי'

נר"נ, וכמאמר הכ' (ישעי' מ"ב, ה') נותן נשמה לעם עלי' ורוח להולכים בה, וכמו"ש האלשיך הק' שם, שמי שהולך על הארץ יש לו בחי' נשמה, ומי שהולך בתוך הארץ, ר"ל שמשוקע בארציות, יש לו רק בחי' רוח, ומאור שמחת בית השואבה הי' שואבים רוח נדיבה היא רוח החיוני, וכמו"ש חכז"ל (בויקרא רבה ל', ג') במנשה, במה השיבו ברוח השיבו, היינו ברוח עליוני.

וכמו"ש (בשערי תשובה לרבינו יונה שער א' אות מ"ב) וברוח נדיבה תסמכני, בחסרון ב"ת, ר"ל אף שאיננו כדאי להיות נאהב ורצוי, אבל ברוח נדיבה תסמכני, כי אין קץ לנדבתך וטובתך, וכ"ז הי' להם ע"י ביטול והתחברות בכלל ישראל, וכמו"ש רש"י ז"ל (נדה ל"ד.) על מאמר חז"ל, טומאת ע"ה ברגל כטהרה שוויהו רבנו, דכתיב (שופטים כ', י"א) ויאסף כל איש ישראל וגו' חברים, פירש"י ז"ל מינה שמעי', כל זמן שישראל נאספין למקום אחד, קרי להם חברים, ורגל היינו אסיפה, וכל המחובר לטהור טהור (כלים פ"ב מ"ב).

וזהו שאמר הלל הזקן בבחי' זקן מלא רחמים, וכמו"ש בסה"ק "הרופא לשבורי" לב (תהלים קמ"ז, ג') ר"ת הלל, שהי' מרפא שברי לבבות בני ישראל, ואמר אם אני כאן, אם ירצה לעורר החלק אלקי אשר נטוע ומושרש בקרבו, הכל כאן, עצה היעוצה היא ביטול בהכלל ישראל בקשר אמיץ וחזק, וכל המחובר לטהור טהור, ואם אין אני כאן, ר"ל שגם הכלל ישראל לא תועיל לו לעורר מרדם ישינים הניצוץ אלקי אשר בקרבו, כי החובין סגיאין עד דסלקין לעילא לגבי או"א, ומרוב חטאיו ופשעיו נוגע גם הפגם בהחלק יעקב, עם כל זה בל יאמר נואש, ויחזק ויאמץ נפשו בהרחמנות מהבלתי בע"ת שבל ידח ממנו נדח.

ולזה אמר מי כאן, וכמו"ש (לעיל) עפ"י דברי הזוה"ק (ח"ג קפ"ה ע"ב), תלת דרגין דרחמי אדכר דוד וכו', דרגא חדא אית דכל אסוותין מינה נפקין וכו' ומאן איהו מי, מי יעמוד ודאי מי ירפא לך, שאם לבבו נשבר לקרעים, אם משים אל לבו שהימים הקדושים עברו, והוא העלה חרס בידו, וגם מדת חסד התקרבות ימין דקדושה עבר ואין, וכל העולם ששים ושמחים בשמחת בית השואבה ששואבים קדושה, והוא עומד מבחון, ונפשו עליו תאבל ומתעצב, ואומר גדול כים שברי, אזי זוכה למי, ומי ירפא לך.

וזהו מאמר הכתוב (תהלים ק"ל, ג') אם עונות תשמר ה', שחובין סגיאין וסלקין לעילא לגבי או"א, שפגם במוחין ביו"ד ה"א, הוי' מי יעמוד, כגירסת הזוה"ק (שם) הוי"ה, ר"ל שם הוי' מי יעמוד, היינו ברוב רחמיו וחסדיו

העצומים מעורר דרגא שנקרא מי, ועי"ז יש לו קיום ומעמד, וז"ש הלל הזקן מי כאן, מי ירפא לך.

וזהו שאמרו חכז"ל (סוכה נ"ג.) חסידים ואנשי מעשה, יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו, היינו חטאת נעורים, ואלו הם חסידים ואנשי מעשה, ויש מהן אומרים אשרי זקנותנו שכפרה את ילדותנו, הרמז זקן שקנה חכמה, אלו בעלי תשובה, אלו ואלו אומרים אשרי מי שלא חטא ומי שחטא ישוב וימחול, היינו כמו"ש כי מאורות הגדולים משמחת בית השואבה, היו זוכים לידיעה האמתית שהקב"ה חושב לעזרת בניו, לבל יאבד ממנו ניצוץ מישראל, ומקבל תשובת עמו ישראל ברחמים.

ע"פ דברי הירושלמי אפשר לפרש את הפסוק (תהלים נא, יג) 'אל תשליכני מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממני', 'מלפניך' זה סוכות שבני ישראל הם אז לפני ה', ואת ה'רוח קדשך' שמשיגים בו 'אל תקח' וישאר לתמיד.

אמרי אמת - ימים ראשונים סוכות תר"ע ליל א'

וכתיב וזרקתי עליכם מים טהורים וגו', זה הוא סוכות, ניסוך המים, מים מנקים, ואיתא על שמחת בית השואבה היינו שמשם שואבים רוח הקודש, וזה שמבקשים אל תשליכנו מלפניך ורוח קדשך אל תקח ממנו, מלפניך זה סוכות שבני ישראל הם אז לפני ה', ושמחתם לפני ה' אלקיכם, וחל שם שמים על הסוכה, ורוח קדשך היינו שמשם שואבים רוח הקודש, וצריכים לבקש שישאר מזה קיום לתמיד, בסוכות כתיב שבעת ימים בשנה, היינו ששבעת הימים נותנים כח לכל ימות השנה, וכן ביום כפור כתיב אחת בשנה, והכוונה גם כן כך.

על קושיא הנ"ל מתרצים חז"ל (שם ושם) 'כדי ליתן שכר למביאיהן' (חגיגה ג.), ולכאורה וכי חסר להקב"ה דרכים להביאם לידי שכר, אלא כיון שהיו עסוקים ברוח הקודש יש מקום לחשוש שישכחו את צרכיהם הגשמיים, ולזה הביאו ילדיהם כדי שיזכירו להם צרכיהם הגשמיים ו'ליתן שכר' זו 'למביאיהן'.

אור תורה (אוסטרובצא) - בקונ' משמרת כהונה - יום כיפור ד"ה לפי זה (נד' גם בבית מאיר יום כיפור אות ו)

לפי זה גם יובן ענין הקהל בפרשת וילך (לא, יב), הקהל את העם האנשים והנשים והטף וכו', במסכת חגיגה (ג, א) מסבירה הגמרא, אנשים ללמוד, נשים לשמוע, טף למה באין, כדי ליתן שכר למביאיהן, ע"כ. ותמוה, אם הקב"ה רוצה לתת שכר לאנשים, הוא זקוק לטרחתם הרבה, להביא תינוקות מדין ומאילת עד לירושלים בתנאי הימים ההם, וכי אין אפשרות אחרת לתת שכר למביאיהם, בלי הבאת הילדים הרכים ההם ממרחק כה רב. המשיך הרבי ואמר, הקהל היה בחג הסוכות בבוא כל ישראל לראות את פני ה' וכו' (שם לב, יב), וכמאמר חז"ל למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבין רוח הקודש, (ירושלמי סוכה רפ"ה).

יוצא אפוא שהאנשים כולם בעלי רוח הקודש היו ונמצאים בעולמות העליונים בספירות הגבוהות, ואין לבם לצרכי יום יום, ואינם זוכרים את כל הבקשות והמשאלות שהכינו להם בצאתם מבינתם לבקש את פני האדון ה'. אך הטף שהם אינם בדרגה גבוהה כזו, הם המזכירים להם את צרכי הגוף היום יומיים, את הדברים הגשמיים. זהו הביאור במה שאמרו טף למה באין, כדי ליתן שכר למביאיהן, כי בלעדי הטף לא היו האנשים נזכרים כלל בצרכי היום יום, כי רוח הקודש הם שואבים, ובזה די להם.

ע"פ הירושלמי אפשר לבאר בדרך רמז את המשנה (לקמן ה"ב-ג) 'ומתקנין שם תיקון גדול וכו' לא היתה חצר וכו' שאינה מאירה מאור בית השואבה', ובבבלי (נג.) 'אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה', 'תיקון גדול' כלומר שהגיעו לדרגה שתקנו את הניצוצות הקשים לתיקון, ו'אשה' גם היא 'היתה בוררת' את הניצוצות הקלים בבחינת 'חטים' את המאכלים הדקים.

עצי חיים - פר' וירא ד"ה ונראה עפי"ד

ונראה על פי דברי הגמ' שבת דף ק"מ, מאן דאפשר לי' למיכל פת שעורים ואוכל פת חטים הרי זה עובר בבל תשחית, ולא היא, בל תשחית דגופא עדיף. ופי' בספר הקנה, דהנה כל מה שגס ועב יותר בנאכלים, הניצוצות שבו נתעבו יותר בעב טיט החומרות וקשה להעלותם, וכל מה שהוא מאכל דק ביותר, הניצוצות שבו מעולים יותר והוא בניקל להוציאם.

ועל פי זה יתבאר, מאן דאפשר לי' למיכל פת דשערי, והיינו שהוא בקי בסודות ואומן ביותר, באופן שיוכל להוציא ניצוצות קדושות מן פת שעורים, אזי עובר בבל תשחית אם אוכל פת חטים, כי זה מעותד לחבירו הקטן ממנו, ומסיק הש"ס ולא היא, בל תשחית דגופא עדיף, שמשחית גופן במה שמקלקלין הניצוצות הגרועים כידוע, עד כאן דבריו הובא בישמח משה בראשית על הפסוק תדשא ע"ש. ומבואר מזה דמאכלים דקים וקלים אפי' אנשים קטנים בערך יוכלו להעלותם ולהוציא הניצוצות קדושות.

ובזה ביארתי הא דאמרינן בסוכה דף נ"א במשנה, במוצאי יו"ט הראשון של חג ירדו לעזרת נשים ומתקנין שם תיקון גדול וכו', לא היה חצר שאינה מאירה מאור בית השואבה וכו', ובגמ' שם דף נ"ג תנא אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה, ובירושלמי פריך האיך בוררת, הא איכא מעילה דשמן ופתילה היא של הקדש וכו', ובתוס' שם תירץ דבוררת לאו דוקא, אלא היתה יכולה לברור מרוב אורה ע"ש.

ולהנ"ל י"ל ע"ד רמז, דבמשנה הכי קאמר, במוצאי יו"ט הראשון אשר באו כולם למדריגה גדולה, וכמ"ש התוס' שם דף נ' דלהכי נקרא שואבה ששואבים רוח הקודש שהשכינה שורה מתוך שמחה ע"ש, וע"כ אמרו חז"ל שהיו מתקנים תיקון גדול, היינו גם מה שצריך לתיקון גדול כגון מאכלים גסים ועבים כמו פת שערי, אבל מאכלים דקים כגון פת חטים, הי' מניחים למי שהוא קטן מהם במדרגה, לפי שהם הי' יכלו לברר הניצוצות קדושות גם ממה שהי' קשה לקטנים לבררם.

ולכן תנא אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה, ר"ל אשה דייקא ולא איש, היינו אשה שהיא במדרגה קטנה מן האיש, היא היתה בוררת הניצוצות מחטים ולא מן השעורים, אבל איש היה בורר הניצוצות גם ממאכלים גסים ולא חש על בל תשחית דגופא, לפי שהיו בטוחים בעצמם שיוכלו לברר גם ממאכלים גסים, ולכן היה מניחים פת חטים למי שקטן מהם, היינו במדרגת אשה.

זכרון סופרים - נא א ד"ה ולא, כע"ז

ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה. יש לפרש על אור שהי' מאיר בנשמתם להבין ולהשכיל מאור החכמה והדעת, ואמר שהשפעה של קדושה זו שהי' באור בית השואבה, היה מאיר בכל חצירי ירושלים, גם באנשים פשוטים והמוני עם שהיו שם בחצריהם, היו

מרגישים עליות קדושה מאור זה שהיה יוצא מבית השואבה, ועיין בתוס' [לעיל נ' ע"ב ד"ה חד תני] בשם ירושלמי, שהיה נקרא שואבה שמשם שואבים רוח הקודש וכו'. וזה שאמר לא היה חצר בירושלים שאינה מאירה באור של התלהבות עבודת השם יתברך מאור בית השואבה, שמשם היו שואבים מרוח הקודש שהי' שורה מתוך שמחה, אור של יראת השם ואור של תורה ודעת.

ויש לרמז גם כן מה שאמרו שם בגמרא, תנא אשה היתה בוררת חטים לאור של בית השואבה, כי חטה הוא כינוי לחכמה ודעת, וכמו שאמרו בברכות מ' ע"א, למאן דאמר עץ שאכל אדם הראשון חיטה הי', לפי שאין התינוק יודע לומר אבא ואמא עד שיטעום טעם דגן, וזה נקרא עץ הדעת, הרי שהדעת מכונה בשם חיטה. וגם אמרו בסוף ברכות [ס"ד] הכל צריכין למרי חטיא, למי שקבץ שמועות של הלכה, שמי שיש בידו קיבוץ ההלכות והדינים של חכמת התורה הקדושה, הוא נקרא בעל חטים באמת.

ועל זה רומז, שלא לבד אנשים שעוסקים בעבודת ה' ובלמוד התורה היו עולין עליות דקדושה על ידי אור בית השואבה, אלא גם הנשים שמסתמא אין עוסקים בעניני עבודת ה' רק בסיוע קצת לאנשים, מכל מקום אז הי' השפעת אור הדעת והקדושה מאיר כל כך, שגם הנשים היו בוררין חטים, רמז לברירת הדעת והחכמה של אור התורה, על ידי השפעת קדושת אור בית השואבה.

ע"פ סוגייתנו מבואר בדרך קבלה את דברי הבבלי (נג.) 'כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו' שקשה מה טעם הצטערו במועד, והפירוש שהגיעו לדרגה גבוהה מאוד ואז המוח צריך כל הזמן להיות בבחינת מבין דבר מתוך דבר, וממילא אין בהם שינה.

בני יששכר - תשרי מאמר י' אות כז

בירושלמי [סוכה פ"ה ה"ב], אמר ר' יהושע בן חנניא כל ימים של שמחת בית השואבה לא היו טועמין טעם שינה כל עיקר, (וכן כתב בבבלי בשנוי קצת עיין שם [סוכה נג א]), והא תני שבועה שלא אישן ג' ימים מלקין אותו וישן מיד, מתנמנמין היו, ע"כ. יש להתבונן למה היו עושין כן להצטער בזמן שמחתנו, וגם מאי קמ"ל ר' יהושע בן חנניא בזה.

והנראה עפ"י מ"ש בדרושי ראש השנה [לעיל מאמר ב' אות י"ט], על מ"ש בגמ' היכי דמי מתנמנם נים ולא נים וכו' דקרי ליה ועני ולא ידע לאהדורי סברא [תענית יב ב], הנה כשידע לאהדורי סברא נקרא מבין דבר מתוך דבר, שהוא מן מוח בינה, וכשאינו יכול לאהדורי סברא, המוח בינה ישן, הגם שהמוח חכמה ניעור.

והנה תתבונן בכוונת מרן האריז"ל בדרושי ראש השנה בגבאי מרומים, כשמוח חכמה ננסר שוב לא מיקרי שינה, על כן אין שופר רק בב' ימים דראש השנה, על כן גם באיש הישראלי כד קרי ליה ועני, הגם שאינו יכול לאהדורי סברא, לא נקרא שינה רק תנומה, והנה בית השואבה משם היו שואבין רוח הקודש [ירושלמי סוכה פ"ה ה"א], וכבר ידעת רוח הקדש בחינת מלכות [זוהר הקדוש ח"ב צ"ז ע"ב], והנה אבא יסד ברתא [זוהר הקדוש ח"ג רנ"ח ע"א], על כן כשהיו צריכין להשיג רוח הקודש לא נתנו שינה למוח חכמה כנ"ל, והשם הטוב יכפר.

מסקנת בבלי (הנ"ל) ש'לא ראינו שינה' הכוונה 'לא טעמנו טעם שינה', ויבואר ע"פ סוגייתנו וע"פ המובא בשם הגדולים (מער' י אות שלב ד"ה רבינו מה') שהאר"י ז"ל בעת שינתו השיג השגות יותר מבהקיץ, ולפ"ז בשמחת בית השואבה שהגיעו לדרגת צדיקים שוב שינתם לא היה אלא בבחינת טעם שינה, ולא שינה ממש.

דברי יואל - מועדים ח"ב ב' סוכות תשי"ג (ונכפלו דבריו באגרות מהר"ט תשס"ג ח"ג עמ' תיז) →
תניא אמר ר' יהושע בן חנניא, כשהיינו שמחים שמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו וכו', איני והאמר רבי יוחנן שבועה שלא אישן שלשה ימים מלקין אותו וישן לאלתר, אלא הכי קאמר, לא טעמנו טעם שינה דהוה מנמנמי אכתפא דהדדי (סוכה נ"ג). יש לדקדק דכיון שבאמת היו מתנמנמים וישינים קצת, אם כן למה קאמר ר' יהושע בן חנניה בסתמא לא ראינו שינה, וגם מהו הכוונה במה שאמרו לא טעמנו טעם שינה.

ואפשר לומר על פי העובדא ממרן האריז"ל (הביאו הרחיד"א ז"ל בשם הגדולים), שפעם אחת היה ישן והיו שפתותיו מרחשות, וכשניעור משנתו שאלו ממנו תלמידיו פשר דבר, והשיב להם כי שבעים שנה לא יספיקו לגלות מה שהשיג בשינה זו. והטעם כי הצדיקים בעת שינתם זוכים לעלות מעלות גבוהות ומתגלה להם מה שלא ניתן להשיג בהקיץ, (ועין שם בשם הגדולים שהביא ראיה לזה מדברי הילקוט שמואל, ועיין בדברינו ר"פ חיי).

והנה התוספות (לעיל נ' ע"ב ד"ה חד) הביאו הא דאיתא בירושלמי למה נקרא שמה שואבה שמשם שואבים רוח הקדש וכו', והשתא אם בהקין זכו למדריגה גדולה לשאוב רוח הקדש, על אחת כמה וכמה בשינתם, שבוודאי עלו ונתעלו למדריגות גבוהות מאד מתוך שמחה של מצוה והשיגו השגות עליונות.

וזאת אפשר לומר בכוונת ר' יהושע בן חנניא במ"ש לא ראינו שינה בעינינו, דאע"פ שבאמת היו מתנמנמים כמסקנת הגמרא, מ"מ אין זה מקרי שינה, דאין זו כדרך שינת כל בני האדם, אלא השגת רוח הקודש שהשיגו אז, ולא יאות להקרא בשם שינה. והיינו דקא מפרש ואזיל בגמרא לא טעמנו טעם שינה, כלומר שלא היתה זו שינה סתם, אלא השגת רוח הקדש והשגות עליונות שזכו להשיג בעת ההוא, והשתא אומרו לא טעמנו טעם שינה אינו גירסא חדשה, אלא פירוש לאומרו לא ראינו שינה, והבן.

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' כב ד"ה ובההוא, כע"ז

ובההוא ענינא דלא ראינו שינה בעינינו, ה' נראה לפרש לפ"ד הירושלמי (והובא בתו' סוכה נ: ד"ה חד) למה נקרא שמה בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש כו', יונה בן אמת מעולי רגלים ה' ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש כו'. וידוע דהרבה מדרגות בנבואה, והפחותה היא בחלום ידבר בו, ובודאי בתחלה זוכים רק למדרגה הראשונה והפחותה, ובהדרגה עולים על סולם הנבואה.

וזהו שאמר (סוכה נג.) ר' יהושע בן חנניה שלא ראו שינה בעיניהם, שלא היה נחשב בעיניהם לשינה, שהרי ה' עליהם רוח הקודש בחלום, והיו במדרגה חשובה. והמקשן סבר כפשוטו שלא ישנו, והקשה מדר' יוחנן שבועה שלא אישן כו', ומתרצים הכי קאמר לא טעמנו טעם שינה (שהוא אחד מששים במיתה), שאין זה טעם שינה, אדרבה חיים ברצונו, דבקים במקור החיים.

בדרך מליצה יש לבאר הנ"ל עפ"י סוגייתנו 'לא ראינו' כלומר מי שלא זכה ע"י בית השואבה לדרגת רוח הקודש, נחשב אצלו ל'שינה' שהרי יושב בטל כישן דמי.

דבר ישרים - שם ד"ה ובדרך

ובדרך מליצה י"ל, דהנה אמרו יושב בטל כישן דמי, (עי' או"ח סי' תקפג), אמנם לאו כל אדם דומה זה לזה במה שנחשב ביטול, שאיש פחות שאינו

יודע הרבה, אם מתפלל ולומד דברים הפשוטים כבר נחשב לעובד, והלמדן אם אינו מעיין ומעמיק היטב רק לומד בשטחיות זה נחשב לגבי' כיושב בטל, ומי שיכול לעסוק בפנימיות התורה, גם הלימוד בפלפול יחשב אצלו לביטול כיון שאינו עושה מה שביכולתו. ובשמחת בית השואבה ששאבו רוח הקודש, מי שלא השיג למדרגה זו הי' נחשב לביטול. וזהו אומרו לא ראינו, מי שלא השיג למדרגת רוח הקודש ונבואה שנקראת ראי', כדכתיב (ש"א ט) כי לנביא היום יקרא לפנים הרואה, שינה הי' נחשב בעינינו כיושב בטל.

ביאור דברי הפייט בהושענות (ד"ה קל נא תעינו) 'קל נא למנסכי לך מים כממעיני הישועה ישאבון מים' ע"פ הירושלמי, שיזכו לשאוב רוח הקודש [אין מים אלא תורה] בשמחת בית השואבה.

ועי' ישועות אליעזר - כובע ישועה - שם

כממעיני הישועה ישאבון מים. בגמרא סוכה (מח:) מנא הני מילי [דתוקעין ומריעין בשאיבת המים של ניסוך, רש"י, או מנלן דבעינן מי מעין ממעין השילוח, תוספות], דכתיב ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה.

ועל פי זה יסד הפייטן כממעיני הישועה ישאבון מים, ר"ל שיזכו לישועת ה' וישאבו בששון ממעיני ישועתו מבלי הפסק, כמו השואב מים בששון בלי הפסק ממעין. ישאבון מים, יזכו לראות שמחת בית השואבה, שמשם שואבין רוח הקודש, ואין מים אלא תורה, וכן כל הצלחות הקדושה, כמו שאמרו (יקלוט תהלים רמז תשמ"א) למה נקרא שמחת בית השואבה, שמשם שואבין רוח הקודש. ונקט ישאבון מים, ולא ידלון מים, שהדולה מים מבארות עמוקים עולה לו בטורח ויגיעה, מה שאין כן השואב שהיא בלי טורח, וכן ישיגו הישועה בלי יגיעה ויסורין.

ועי' אוצר מפרשי הושענות - שם ד"ה ויש לפרש

ויש לפרש עוד, למנסכי לך מים, כממעיני הישועה, ישאבון מים, היא רוח הקודש וחכמת התורה, וכמו שאמרו בירושלמי למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח הקודש, על שם ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה. יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית שואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מה טעמא, והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה'.

ובמדרש דרשו את מה שאמר בועז לרות, ושתית מאשר ישאבון הנערים, זה בית השואבה, ולמה נקרא שמה שואבה, שמשם היו שואבין רוח הקודש וחכמה ותורה לעולם, שנאמר ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, והיינו רוח הקודש המשמחת את הנביא, כדכתיב ויהי דברך לי לששון ולשמחת לבבי כי נקרא שמך עלי', וכן ממעיני הישועה אינם אלא מקורות העליונים להשפיע מהם רוח הקודש כל אחד כפי מדרגת המקבלים.

ועוד דרשו, והנה באר בשדה, זו ציון, והנה שם שלשה עדרי צאן רבצים עליה, אלו שלשה רגלים, כי מן הבאר ההוא ישקו, שמשם היו שואבים רוח הקודש. ולפי שבירידת גשמים הכל שמחים, לכן ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה, שם שואבין רוח הקודש, כמו, השיבה לי ששון ישעך ורוח נדיבה תסמכני.

מבואר [בדרך דרש] עפ"י סוגייתנו מה שהסמיך הכתוב (בפר' אמור) הציווי על הדלקת נרות ולחם הפנים [שעניינם השגה מקירוב השכינה] לפרשת המועדים [ובפרט שנסמך מיד לאחר חג הסוכות].

אור דוד (יונגרייז) - ח"ב ב'נרות המערכה' אופן לג אות קע (וראה שם אות קסט)

עיינ במדרש שה"ש (פ"ב, ו) על פסוק שמאלו תחת לראשי וימינו תחבקני, שאיתא שם וז"ל, א"ר יוחנן כתיב ושמית את השולחן מחוץ לפרוכת וגו', ואינו כן אין אדם מניח את המנורה משמאל כדי שלא תהא מעכבת הימין. ופי' המתנות כהונה שהוא בניחותא דרך תימא, כי אינו כן דרך העולם להניח המנורה לצד שמאלו, כדי שיהא פנוי לצד ימינו לכל הושטת ידו, וכן היה במשכן השלחן עם לחם הפנים דרך ביאת הפתח שהיתה במזרח, והמנורה בדרום, וגילוי שכינה באה מצד מערב ששם הארון והכפורת וכו' וכו', ואמרו חז"ל שכינה במערב וכו', נמצא שהמנורה היתה בצד שמאל השכינה, והשלחן בימין שהוא היה עיקר חיבוק ודיבוק השכינה וכו'. ואף כי אין מאמר זה מסכים עם התנחומא בפ' תצוה, הלא כה דברי כאש וכו' עיי"ש. וכו'.

ויש להסביר דברי המדרש שה"ש (לפי פי' המ"כ), עפ"י דברי המדרש הנעלם פ' תולדות (קלה, א), דהשגה גדולה נקרא ניזונין מזיו השכינה, והשגה שאינה גדולה כ"כ נקרא נהנין, ולכן המנורה שהיא מצד שמאל של גילוי

שכינה, היא רק בחינת נהנין, שמאיר השכינה בחינת ראייה, והשולחן שהוא בימין עיקר חיבוק ודיבוק, הוא בחינת ניזונין, שע"ז רומז שולחן ולחם הפנים, שעולים למדרגה גבוה לניזונין מזיו השכינה. וי"ל דלכן היו מסדרין אותו ביום השבת, לרמוז על אלף השביעי, שבו יתעלו ישראל למדרגה גדולה להיות ניזונין מזיו השכינה.

ועפ"ז י"ל הסמיכות בפרשת אמור אחר המועדים, פרשת נרות ולחם הפנים, כי עליית רגלים והמועדים מועילים להשגה, כדברי הגמ' (ירושלמי סוכה כב, ב) למה נקרא שמה בית שואבה, שמשם שואבים רוח"ק וכו', ובירושלמי שם שיונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ובילקוט בהעלותך (פי"א רמז תשל"ו) ובתשובת הגאונים, דשבעים איש מזקני ישראל שהצטרפו למשה בנבואה, הוא כנגד נ"ב שבתות שיש בשנה, וי"ח ימים טובים, ז' ימי הפסח, וח' ימי החג, ושבעות ור"ה ויוה"כ עי"ש, ולכן סמך אח"כ נרות ולחם הפנים, שרומזים על השגה מקירוב השכינה.

לדברי הירושלמי מבואר שמה שנאמר אצל הלל הזקן ושמואל הקטן בבבלי (סוטה מה:): וירושלמי (הוריות פ"ג ה"ה) שראויים היו שתשרה שכינה עליהם, כיון שהיו בזמן הבית אין בזה חידוש מיוחד, אמנם מה שנאמר כך על רבי אליעזר (ירושלמי שם) שלא היה בזמן הבית, מורה על גודל מעלתו, ולכן נאמר עליו (במדבר רבה יט, ז) ושם האחד אליעזר, שם אותו 'המיוחד'.

פרקי רבי אליעזר - פתח השער (למהרז"י) ד"ה והנה הבת קול

והנה הבת קול שיצאה על הלל ושמואל הקטן בעליית בית גדיא היתה לפני הבית, וכדאמרינן (שבת טו, א) הלל גמליאל ושמעון נהגו נשיאותן בפני הבית מאה שנה, ועל כרחק שמואל הקטן היה גם כן באותו זמן, כיון שיצאה בת קול על שניהם בעליית בית גדיא לפי דברי המאמר הנ"ל. אף שבירושלמי שם באותו פרק איתא, שבעליית בית גדיא לא הכריזה בת קול אלא על הלל בלבד, וכדאיתא גם כן בגמרא דילן (סוטה מה, ב). מכל מקום מהמאמר הנ"ל מוכח שהיה בימי הלל, והאריך ימים מזמן הלל עד אחר חורבן בית המקדש, שהיה מקום הועד של סנהדרין ביבנה.

נמצא שהיה הלל ושמואל הקטן בזמן הבית מקום השראת השכינה, ומשום זה זכו שהיו ראויים לשרות עליהם השכינה, וכדאיתא בירושלמי סוכה פרק

החליל (פ"ה ה"א), ובראשית רבה פרשה ע' (פיסקה ח'), למה נקרא שמה שמחת בית השואבה, שמשם היו שואבים לרוח הקודש. וכמאמר חז"ל (בירושלמי שם) על יונה הנביא, שבעת שמחת בית השואבה שרתה עליו רוח הקודש.

אך רבי אליעזר בן הורקנוס היתה עיקר גדולתו אחר חורבן הבית, אחר מיתת רבי יוחנן בן זכאי רבו שמת אחר החורבן, ועם כל זה הכריזה בת קול ביבנה ואמרה שראוי שתשרה עליו שכינה. וזה ודאי מורה על גודל מעלתו אשר התנשא לכל לראש. ועל זה אמרו חז"ל במליצתן ושם האחד אליעזר, ושם המיוחד אליעזר, לפי ערך הזמן והדור שהיה בו, והיינו אחר החורבן בית המקדש, לא בערך הראשונים, זהו ביאור המאמר דרך כלל.

יבואר ע"פ הירושלמי אמרם (ברכות לג.) 'כל אדם שיש בו דיעה כאילו נבנה בית המקדש בימיו', כיון שיש בו דעת ומכוון לאמת, כאילו נבנה בית המקדש וזכה על ידו לרוח הקודש, ויבואר גם דרשת הבבלי שבת (לא.) 'והיה אמונת וגו' חכמת ודעת וגו' (ישעיה לג, ו) וכו', חכמת זה סדר קדשים ודעת זה סדר טהרות, עפ"י מה שאמרו (מנחות קי.) 'תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה וכו' כאילו נבנה מקדש בימיהם'.

שאלת הכהנים תורה - הקדמה

גרסינן בש"ס דשבת דף ל"א ע"א, אמר ריש לקיש מאי דכתיב והיה אמונת עתך חוסן ישועות חכמה ודעת, אמונת זה סדר זרעים, עתך זה סדר מועד, חוסן זה סדר נשים, ישועות זה סדר נזיקין, חכמה זה סדר קדשים, ודעת זה סדר טהרות, ואפ"ה יראת ה' היא אוצרו, פירש רש"י דעת עדיף מחכמה. וכתב מהרש"א וז"ל פרש"י דעת עדיף מחכמה עכ"ל, כן הוא ודאי, כדמוכח קרא דפרשת כי תשא בחכמה ובתבונה ובדעת שהוא רוח הקודש כפרש"י שם, אבל א"כ הל"ל בהיפוך חכמה זה סדר טהרות ודעת זה סדר קדשים, דהא קדושה עדיף מטהרה בכמה מעלות. וכו'.

וי"ל דקושטא דהכי הוא, אלא דנקט להו כסדרן שסדר קדשים קודם לסדר טהרות כו' ע"ש. ולפענ"ד עדיין לא מתיישב שפיר, כיון דקדושה עדיף מטהרה, ובירושלמי [שקלים פ"ג ה"ג] אסמכוה אקרא דכתיב וטהרו וקדשו כמ"ש הר"ן, ועיין בנ"י, וא"כ למה סידר רבי קדשים קודם לטהרות. ויש

לישב באופן זה, דלהכי סידר קדשים קודם לטהרות, משום דמוכח כן מקרא והיה אמונת עתך חוסן כו'.

והיינו טעמא דריש לקיש דדריש הכי, דהנה יש לדקדק טובא בפסוק והיה אמונת עתך כו', משום מה כתיב בכולן בלא וי"ו ובדעת כתיב ודעת בתוספת וי"ו. ויש לישב באופן זה, דאיתא בש"ס דברכות פרק אין עומדין דף ל"ג ע"א, ואמר ר' אלעזר כל אדם שיש בו דעה כאלו נבנה בית המקדש בימיו, דעה נתנה בין שתי אותיות, מקדש נתן בין שתי אותיות, הרמז הוא, כי דעה הוא מדרגת דעת, והוא שזוכה לכיון האמת ברוח הקודש, (ועיין בחיבורי מרפא לשון שהארכתי בזה בעמוד התורה).

והנה בזמן שהיה בית המקדש קיים היו זוכים משם לרוח הקודש, כדאמרין בירושלמי דסוכה [פ"ה ה"א] יונה בן אמתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, שאין השכינה שורה אלא על לב שמח, וזהו שרמזו ז"ל אדם שיש בו דעה, והוא שהגיע למעלת דעת שהוא רוח הקודש כאלו נבנה בית המקדש בימיו, שע"י בית המקדש זכו לרוח הקודש כנ"ל.

והנה איתא בש"ס דמנחות דף ק"י ע"א לעולם זאת על ישראל כו', ורבי יוחנן אמר אלו ת"ח העוסקים בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאלו נבנה מקדש בימיהם, נמצא מעלות ת"ח העוסקים בהלכות עבודה שוין למעלות אדם שזכה לדעת שהוא רוח הקודש, כי שניהם הם כאלו נבנה מקדש בימיהם שע"ז זוכים לרוח הקודש וכן"ל. וי"ל זהו שרמז הכתוב קהלת ב' כ"ו לאדם שטוב לפניו נתן חכמה ודעת ושמחה כו', והוא כשהקב"ה נותן לאדם דעת והוא רוח הקודש, נותן לו שמחה שיהיה ראוי שישרה עליו רוח הקודש כדאיתא בירושלמי הנ"ל.

וזהו כוונת הכתוב שאמר חכמה ודעת בוי"ו, כי חכמה זה סדר קדשים, והעוסקים בה זוכים לדעת כנ"ל, לכן נאמר ודעת בוי"ו, כי ע"י חכמה זה סדר קדשים זוכה גם למעלת הדעת. וא"כ מוכח שפיר דחכמה הוא סדר קדשים ודעת הוא סדר טהרות, דא"א לומר דחכמה הוא סדר טהרות, א"כ קשה אמאי כתיב ודעת בוי"ו, אלא דחכמה הוא קדשים ואתי שפיר כנ"ל. וא"כ כיון דבקרא כתיב קדשים קודם לכן, סידר רבי קדשים קודם לטהרות, וגם ריש לקיש דדריש הכי הוא מטעם הנ"ל, ואתי הכל שפיר.

בדרך דרש אפשר לפרש את הפסוק (בראשית כד, סב) 'ויצחק בא מבוא באר לחי ראי', כעין דברי הירושלמי בענין שמחת בית השואבה.

ברית אברם - פר' חיי שרה ד"ה ויצחק
ויצחק"ק בא מבוא באר לחי רואי (כד, סב). פי' השמחה בא על ידי זה שהוא בא בדביקות הבורא הנקרא באר לחי רואי, כמ"ש בתרגום [יונתן] הוא ית' נקרא באר לחי רואי. וזה ממש שמחת בית השואבה שהיו שואבים רוח הקודש (עי' תוס' סוכה נ: ד"ה חד) מחמת דביקות הבורא ברוך הוא.

עפ"י דברי הירושלמי יש שמבאר בדרך דרש את הפסוק (בראשית יח, ד) 'יוקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ'.

קול מנחם (קאליב) - ח"ו סוכות עמ' שז
יוקח נא מעט מים. סוד ניסוך המים, שמחת בית השואבה, שמשם היו שואבין רוח הקודש, ובחג נידונין על המים. ורחצו רגליכם, בחינת טהרת היסוד הנקרא בשם רגלים, ועל ידי זה והשענו תחת העץ, שתזכו להתלונן בצל שדי תחת טלא דמיהמנותא.

דלמא רבי לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סילעין מיעול מצמתא קהלא קומי רבי יוחנן וכו'.

על מה לקחו את שתי הסלעין, אם על הדרשה או על אסיפת הקהל, ועוד ביאורים בירושלמי.

יפה מראה - ד"ה הוון (וכפל דבריו בספרו יפה תואר בראשית רבה צח יז)
הוון נסבין. היו לוקחים פרס שני סלעים כדי ליכנס ולהקהיל הקהל לדרוש לפנייהם, וכל אחד משניהם היה דורש בשבתו ולוקח שני סלעים, ולפי שרבי יוחנן ראש הקהל, אמר שהיתה הדרשה לפניו, שדרך להזכיר הראש שהיו דורשים לפניו, כמו שאמרו בפרק רבי עקיבא (שבת פח, א) דרש ההוא גלילאה לעילא מרב חסדא, ובפרק קמא דקדושין (לא, א) דרש רבה אפתחא דבי נשיאה.

ואירע דרבי לוי דרש בשבתו דיונה מאשר היה, ובא רבי יוחנן וחלק עליו ואמר שהיה מזבולון, ובשבת אחרת רצה רבי לוי להשיב על מה שאמר רבי

יוחנן שהיה מזבולן, ואמר לרבי יהודה שאף על פי ששבתו היתה, יניחנו לדרוש במקומו ויתן לו שני סלעים הראוי לתת לו כשהיה דורש. ואם תאמר והאיך היו נוטלין שכר, והלא על המדרש אין ראוי ליטול שכר, כדאיתא בפרק אין בין המודר (לז, א). יש לומר דלא הוה להו במה להתפרנס, ובכהאי גוונא שרי כמו שכתבו שם המפרשים.

מתנות כהונה - בראשית רבה שם ד"ה הוון

הוון נסבין כו'. הוון לוקחין כל אחד מהם שני סלעים בכל שבת לקבץ העם לדרשת רבי יוחנן, ובשבת זה היה רבי יהודה המקבצם, ובשבת אחר היה רבי לוי המקבצם, ובעוד שהיה האחד מקבץ העם, היה חבירו נכנס לבית המדרש והיה דורש דבר מה קודם שבא רבי יוחנן, כדי שלא ישבו הציבור בבטלה, וכן הוא בירושלמי בפרק החליל, עאל ר' לוי לבית המדרש, ואותו שבת היה ר' יהודה המקבץ הציבור.

קרבן העדה - ד"ה דלמא

דלמא. כמו מעשה שהיה: נסבין וכו'. היו מקבלין שני סלעים בכל שבת לדרוש להקהל קודם שיבא רבי יוחנן לבית המדרש, שלא ילכו להם, א"נ מפני כבוד הציבור: מצמתא. לשון סגירה ועיכוב הוא, כמו צומת הגידין מבעד לצמתך.

שירי קרבן - ד"ה דלמא

דלמא וכו' מיעול מצמתא קהלא וכו'. הי"מ פי' להקהיל הקהל ולפעמים דרשו גם הם ע"ש. ודוחק לומר כן שהן היו השמשי' והדורשים, גם לשון הסוגיא לא משמע כדבריו, לכן פי' שבקונט' עיקר. גם מה שפי' בברכות פ"ק בהא דכתיב כנגן המנגן ע"ש אינו מחוור כלל, ונראה דגם התם גרסינן כמו כאן, ע"ש.

פני משה - ד"ה דלמא

דלמא מעשה. ומלשון די לימא הוא, וכלומר סיפור הדברים שאמרו כך הוא: מיעול מצמתא קהלא. להכניס ולאסוף קהלות הרבים לפני ר' יוחנן, והוא נתן רשות לאיזה שירצה לדרוש להם בשבת, ואלו היו נוטלין שני סלעים בשכרן לאסוף האנשים.

מתא דירושלים - ד"ה מיעול

מיעול מצמתא קהלא. עיין בקרבן עדה, ופרושו דחוק. ולפענ"ד נראה, דאם הי' הקהל צמותים קומי רבי יוחנן, דהיינו שיהי' בני אדם מרובים עד שאין הבית המדרש מחזיק אותן, אזי ידרשו אינהו, ופירוש מצמתא היינו ג"כ כמ"ש בקרבן עדה, דהיינו יהיו סגורים ודחוקים קומי רבי יוחנן.

ועי' גליוני הש"ס - ח"א ברכות פ"ה ה"ד

וצריך שיהא החזן ישראל. נ"ב ע' חרדים מ"ש כתבו התוס' כו' דחזן פי' בערוך שליח ציבור, וטעות דאינו אלא השמש כדלעיל עכ"ל, וכוונתו לדעיל ה"ג עאל חזנא ואטרח כו', דעל כרחק אין הכוונה על שליח ציבור, דא"כ הי' לו להתפלל בעצמו, וכבר הארכתי בשו"ת בן פורת ח"ב סי' ז' מכ"ד עוד דחזן היינו שמש הכנסת, ואולם הבאתי שם ג"כ ממס' סופרים דקורא להשליח ציבור חזן.

וע"ע בירושלמי לקמן פ"ט ה"א, ואשכחון לחזנא דאמר האל הגדול הגבור כו', ומשמע ג"כ הכוונה לשליח ציבור. וע"ע ירושלמי יבמות פ"ב ה"ו בני סימונייא אתון לגבי רבי, אמרון לי' בעא תתן לן חד בר נש דריש דיין וחזן כו', ויהיב לון לוי בר סיס, ורחוק הדבר שהי' מבקשים שהדרשן והדיין יהי' גם שמש הכנסת.

וע' ירושלמי סוכה פ"ה ה"א, לוי ויהודה כו' הוון נסבין תרתי סלעין מיעול מצמתא קהלא, ובשירי קרבן שם, היפה מראה פי' להקהיל הקהל ולפעמים דרשו גם הם ע"ש, ודוחק לומר כן שהם היו השמשים והדורשים עכ"ל. וא"כ כאן נמי דוחק לומר שהדרשן הי' גם שמש הכנסת, וגם רחוק שנתן רבי את לוי להיותו שמש הכנסת, ויותר קרוב שהכוונה לשליח ציבור, וכמובן.

ועי' משב"ח - ד"ה דלמא

הקרבן עדה פירש מצמתא לשון סגירה ע"ש, ופני משה פירש לשון אסיפה. והאמת יורה דרכו, כי בתיבה הזאת איתא שתי אותיות מתחלפות, הצדי והתיו מתחלפות בשין ועין, במדרש בראשית רבה צ"ח י"א שם ר' יהודה בר נחמן קיים תיתי למימרנא, מן יתיב ושמש דורש שתיים ועשרים שנה, הרי מפורש שהיה משמש הקהל, ושניהן ר' לוי ויהודה היו משמא הקהילה, לכן התיבה הזאת היא משמא קהלא, ולחנם דחקו מפרשי המדרש לפתור את התיבה הזאת.

‘מצמתא קהל’א’ יש שביאר ‘לדרוש לפני הקהל’, ושלא כרוב המפרשים שפירשו ‘לאסוף את הקהל’.

דורות הראשונים - ח"ג (בנד' צוין ח"א כרך ה) עמ' רטו הע' ד

הערה. הלשון מצמית קהלה אשר אין זכרוננו נפרץ, בא גם בירושלמי סוכה פרק ה' הלכה א', דלמא, ר' לוי ויהודה בר נחמן הוון נסבין תרתין סלעין מיעול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן, עאל ר' לוי ודרש וכו', בשובתא חורייתא אמר ר' לוי ליהודה בר נחמן סב לך אילין תרתין סילעיא ועול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן, עאל ואמר קומיהן יפה לימדנו ר' יוחנן וכו'. והמפרשים נדחקו, אבל הכונה לדרוש למען יחכו הקהל עד בוא ר' יוחנן.

מהמנהג וממנה שכתוב בתורה 'ויקהל משה' (שמות לה, א) ומהמבואר במדרש ילקוט (שם רמז תח), הוכחה לדברי יפה מראה הנ"ל שהדרשנים בעצמם היו אוספים את הקהל [מרוב ענותנותם], ויש שכתב שיתכן לומר שלא הם הקהילו אלא משמשיהם, ומפני כבודם נכתב כאילו הם היו המקהילים.

נחמד למראה - ד"ה וחזה הוית

וחזה הוית להרב שיירי קרבן בד"ה דילמא כו' שכתב, וז"ל היפה מראה, פירש להקהיל הקהל, ולפעמים דרשו גם הם עיי"ש. ודוחק לומר כן שהן היו השמשים והדורשים, גם הלשון הסוגיא לא משמע כדבריו, לכן פרושי שבקונטרס שהיו מקבלין שני סלעים בכל שבת לדרוש להקהל קודם שיבא ר' יוחנן לבית המדרש שלא ילכו להם וכו' עיקר, יעו"ש.

ואחרי המחילה רבה הראויה אליו, אין דוחק לומר כן שהן היו כונסים והדורשים, שהרי כך הוא הדרך לילך הדרשן יום או יומים לפני חכמים להזמין שיבואו למקום פלוני שהוא דורש שם, ומנהגינו פה העירה אזמיר יע"א כן היא, דלא מיבעיא שהולך להזמין לפני חכמים גדולים ועצומים ממנו, אלא אפילו לבן גילו ולקטנים ממנו מרוב ענוותנותיה הולך הוא בכבודו ובעצמו להזמין למקום הדרוש, וא"כ לא נפלאה היא ולא רחוקה לומר שר' לוי ויאודה בר נחמן שבו בפרק לא היו ראשי הקהל, שהן עצמם היו מקהלים קהלות.

ומי לנו גדול ממשה, ומצינו שכינסם לכל ישראל והוא הדורש, וכדכתיב קרא (שמות לה א) ויקהל משה אל כל עדת בני ישראל אלה הדברים אשר

דיבר ה' וכו', ואמרו במדרש רבה (ילקו"ש ויקהל תח) על פסוק זה, רבותינו אומרים מתחילת התורה ועד סופה אין בה פרשה שנאמר בראשה ויקהל אלא זאת בלבד, אמר הקב"ה עשה לך קהלות גדולות ודורש לפנייהם ברבים הלכות שבת, כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת, ולהכנס בבתי כנסיות ובבתי מדרשות ללמד ולהורות לישראל דבר תורה אסור והתר, כדי שיהיה שמי הגדול מתקלס בין בני.

מכאן אמרו, משה תקן להם לישראל שיהיו דורשים בענייניו של יום, הלכות פסח בפסח, הלכות עצרת בעצרת, הלכות חג בחג, אמר משה לישראל אם אתם עושים כסדר הזה, הקב"ה מעלה עליכם כאילו המלכתם אותו בעולמו, שנאמר (ישעיה מג יב) ואתם עדי וכו' יעו"ש. וממה שדקדקו לומד כדי שילמדו ממך דורות הבאים להקהיל קהלות בכל שבת ושבת ולהכנס בבתי מדרשות ללמד ולהורות וכו', נראה דאדרבא חיובא רמיא על כל הדרשנים שילכו הם עצמם להכניסם, וכפירוש היפה מראה ז"ל.

לחיים בירושלים - ד"ה הוו

הוו נסבין תרתין סלעין. הרב יפה מראה נתקשה איך הותר להן ליקח שכר בעד דרשה, ותירץ דלא היה להם במה להתפרנס יע"ש, ומהלשון משמע דהם היו מזמינין שיקהילו, ועל סמך שכר הקיבוץ היו לוקחים, לא על הדרשה גופא. ויתכן שהיה ע"י שמשיהם, כמו ויקהל משה את כל עדת דמסתמא לא היה משה בעצמו, אלא על ידי משרתיו, והכי נהיגי בדרשות דשולחין שמש על שם הדרשן, ועיין מ"ש הרב נח"ל נר"ו שם דקע"ו ע"ד, ועוד לו שם דקע"ז ע"א בהיתר היכא שהוא משל צבור יע"ש, אלא דלא נרגשו על שכר שבת. ועיין בס' מאמר המלך בסופו, ולהגאון מז"ה חק"ל מ"ב, ובסה"ק עמודי חיים עמוד תורה.

במדרש (בראשית רבה צח, יא) בשינוי גירסא מהירושלמי.

מדרש רבה בראשית צח, יא

זבולן לחוף ימים ישכון, רבי יהודה בר נחמן ורבי לוי הוון נסבין מן תרתין סלעין בכל שבת למצמתא ציבורא דרבי יוחנן, עאל רבי לוי ואמר הדין יונה משל זבולן הוה, הה"ד (יהושע יט י) ויעל הגורל השלישי וגו', (שם יג) ומשם עבר קדמה מזרחה וגו', וכתוב (מלכים ב יד כה) כדבר ה' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי וגו', אלין גובבתא דציפורין. עאל רבי יוחנן

ודרש הדין יונה משל אשר, הה"ד (שופטים א לא) אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון, וכתוב (מלכים א יז ט) קום לך צרפתה אשר לצידון. א"ל רבי לוי לרבי יהודה, אף על גב דשבתא דידך סב תרתין סלעין ושבקי דניעול, עאל רבי לוי אמר יפה למדנו רבי יוחנן בשבת זו שעברה, הדין יונה משל אשר היה, אלא אביו משל זבולן ואמו משל אשר, וירכתו על צידון, ירך שיצא ממנה מצידון היתה.

קשה איך לקחו שכר ללמד, הרי אמרינן בנדרים (לז.) 'מה אני בחנם אף אתם נמי בחנם', ויש לומר כיון שלא היה להם במה להתפרנס מותר [ומקור דבריו בתוספות (כתובות קה. ד"ה גוזרי) שכשאין להם עסק אחר חוץ מלעסוק בדין או לדרוש לפניהם וכיוצא מוטל על הצבור לפרנסן], ולא דוקא שאין להם כלל אלא אפילו אם אין להם משלהם כדי מחייתם.

נחמד למראה - ד"ה עוד ראיתי

עוד ראיתי להרב יפה מראה ז"ל שהקשה, היאך היו נוטלים שכר על הדרשה, והלא על המדרש אין ראוי ליטול שכר, כדאיתא בפרק אין בין המודר (בבלי נדרים לז.), ותירץ דלא הוו להו במה להתפרנס ובכהאי גוונא שרי, כמו שכתבו שם המפרשים ע"כ, יעו"ש.

ועי' להתוס' בפרק שני דייני גזירות (כתובות קה. ד"ה גוזרי) לענין דיינות, שצריך שיהיה דן בחנם כלימוד התורה, דהוקשה להם דאמאי לא פריך תלמודא למאי דקאמר רב אסי התם דייני גזירות היו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה, דהיכי עבדי הכי כדפריך בעובדא דקרנא, ותירץ בשם ר"ת דשכר דינא לא אסיר אלא דוקא מבעלי דינים גופייהו, אבל משל צבור שרי יעו"ש. א"כ ה"ה והוא הטעם אפשר לומר בענין שכר על הדרשה ללמד ולהורות, דמה שהיו נוטלין שכר היה משל צבור.

ועוד תירצו התוס' משם רבי, דמה שהיו נוטלין שכרן מתרומת הלשכה, לאו בתורת שכר היו נוטלין, אלא כל שעה היו יושבין בדין ולא היו עוסקים בשום מלאכה ולא היה להם במה להתפרנס והיה מוטל על הצבור לפרנסם, אבל קרנא אקראי בעלמא היה יושב וכו', יעו"ש, דתירוצ זה של התוס' הוי כמו שכתב היפה מראה.

ומיהו כתב הרב כנסת הגדולה בחו"מ סי' ט' בהגהות הטור אות י"ב, דלפי תירוצ רבי לאו דוקא שאין לו לדיין במה להתפרנס, אלא ה"ה נמי אם יש

לדיין נכסים מועטים שאינו יכול להתפרנס ממנו די סיפוקו, ואם לא יטול מן הצבור בקרב ימים מועטים קרנו תרום בכבוד ויצטרך להטיל עצמו על הצבור ביתר שאת, מוטב לו שיטיל על הצבור מעתה המצטרך אליו חוץ ממה שמרויח בנכסיו ויהיו קרנו קיים לעד, משיכלה אותם ואח"כ יטיל עצמו על הצבור מכל וכל וכו', יעו"ש.

ועי' מ"ש עט"ר מוהרה"ג אדוני אבי הרא"ש בספרו מראה הגדול ח"א בדרוש יו"ד לשבת הלבשה דף ס"ט ע"ב וג' בזה, ועי' מ"ש מרן החב"ב (כנסת הגדולה שם) אות ט"ז, ואף אני הלא כתבתי במס' שקלים (פ"ד ה"ב כז: ד"ה גידול), א"כ ה"ה נמי בענין שכר על הדרשה, דלא בעינן דלא יהיה לו כלל במה להתפרנס וכנראה מלשון היפה מראה, אלא ה"ה אם יש לו נכסים מועטים שאינו יכול להתפרנס ממנו די סיפוקו דשרי וברור.

יש שמתרץ עפ"י הירושלמי (שם פ"ד ה"ג) שרק על חוקים ומשפטים אסור לקחת שכר.

עלי תמר - ד"ה הוון

הוון נסבון תרתין סלעין. צריך עיון והאיך נטלו שכר, והא אף אני בחנם מה אתם בחנם, וא"ל דשכר בטלה היו נוטלין דהרי בשבת היתה. ונראה לי עפ"י ירושלמי נדרים פ"ד ה"ג, כתיב ראה למדתי אתכם חוקים ומשפטים, מה אני בחנם אף אתם בחנם, יכול מקרא ותרגום כן, ת"ל חוקים ומשפטים, חוקים ומשפטים אתם מלמדים בחנם ואין אתם מלמדין בחנם מקרא ותרגום. והרי תרגום יונתן בן עזיאל שהוא תרגום ארץ ישראל, ונאמר בימי אמוראים הראשונים, כמ"ש בשו"ת הגאונים באוצר הגאונים מגילה ג', הוא מלא הרבה דרשות אגדות ובכתב יד ישנן דרשות נוספות, ומותר לקבל שכר מפני שאינם חוקים ומשפטים, ועמ"ש בנדרים שם.

מבואר כאן שלא נאסרו מפני שכר שבת, וקשה על הפוסקים (עי' טור ושולחן ערוך או"ח סי' תקפה ובנושאי כלים שם) שאסרוהו אפילו לדבר מצוה [והטעם למה לצורך מצוה מותר, כיון דניחא ליה לאיניש לקיומי מצוה בגופיה' (פסחים ד:)] אינו דומה לשאר שכר שבת.

שו"ת מהרש"ם - ח"ב מפתחות לחו"מ סי' רטו (עמ' כב)

ובגוף דין נוטל שכר שבת ויום טוב עבור התפלה ותקיעות וכדומה שנחלקו הפוסקים, מצאתי בירושלמי פ"ה דסוכה ה"א, רבי לוי ורבי יהודה בר נחמן הוו נסבין תרתין סלעין מיעול מצמתא קהלה קומי רבי יוחנן וכו', בשובתא חרייתא א"ר לוי לר' יהודה בר נחמן, סב לך אלין תרין סלעין ועול מצמתא קהלה קומו ר' יוחנן וכו', ועיין שם בקרבן עדה ופני משה שנטלו שכר בעד דרשה בפני העם בשבת, ומוכח דלצורך מצוה שרי.

ועיין עוד בחידושי אנשי שם שעל המרדכי סוף פ"ה דכתובות בשם אגודה, דגבי מצוה אמדינן דעתו שגם בלא שכר ה' עושה, דניחא לאינש למיעבד מצוה, לכן לא דמי לשאר שכר שבת דבלא תשלומין לא הוה עביד. ובזה מיושב קושי' הט"ז א"ח סי' תקפ"ה, מהא דהשוכר לשמור פרה, דהתם כל אחד יכול לשמור ואין המצוה מוטלת עליו דוקא, מה שא"כ בש"ץ ותוקע שאין הכל בקיאים, וז"ל האגודה שם פ"ה סי' צ', ויש מתירין דהא נוהגין לקיים המצוה להתפלל לפעמים בלא שכר, עכ"ל. נראה מזה דדוקא אם נוהג לפעמים להתפלל בלא שכר שרי ליטול שכר, ובזה י"ל דברי ירושלמי הנ"ל.

ובספרו דעת תורה - או"ח סו"ס תקפה

אינו רואה וכו' סי' ברכה. עיין מג"א סקי"ב, [דסימן ברכה אינו רואה, אבל איסורא ליכא כיון דצורך מצוה הוא]. ועי' חידושי אנשי שם שעל המרדכי סוף פרק אע"פ בשם אגודה טעם דבר זה, משום דגבי מצוה אמרינן דגם בלא"ה ה' עושה, דניחא לי' לאינש לקיים מצוה כדאיתא פ"ק דפסחים, ולכן לא דמי לשאר שכר שבת דלאו מצוה הוי, ולא הוי עביד בלא תשלומין, ע"ש. וכו'.

ועיין מג"א שם סקי"ב וז"ל, מותר ליטול שכר, דשמא לא ימצא וכו' (רי"ו), וביש"ש אוסר ליטול שכר וכו', וי"א דלצורך מצוה מותר ליטול שכר שבת וי"ט ע"כ. ועי' ירושלמי פ"ה דסוכה ה"א הוו נסבין תרתין סלעין וכו', יעו"ש דר' לוי ויהודא בר נחמן הוו נסבין תרתין סלעין מיעול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן וכו', ובפני משה וקרובן עדה פי' דהכי קאמר, שהיו מקבלין ב' סלעים בכל שבת לדרוש להקהל קודם שיבוא רבי יוחנן לבית המדרש, שלא ילכו להם, או מפני כבוד הצבור, ע"כ. וצ"ע על המחמירין.

עמודי ירושלים תנינא

הוון נסבין תרתין סלעין כו'. מבואר מזה שהיו לוקחים שני סלעים עבור כל שבת, לפי שהיו דורשין. ומכאן יש להעיר על הטור א"ח סי' תקפ"ה שכתב בשם אחיו הר"ר יחיאל, שתמה על מה שלוקחין שכר עבור שופר, דאסור ליקח שכר שבת או יו"ט, והב"י הביא שם בשם הר"ר שמואל במרדכי פרק אעפ"י דמותר, כיון שהוא דבר מצוה, ע"ש ובט"ז מ"ש בביאורו, וכאן מבואר להדיא שהוא מותר, וצ"ע.

ועי' עלי תמר - ד"ה הוון

והנה העירו איך נטלו שכר שבת, ותירצו שנטלו שכר שבת בהבלעה. ברם מלשון הירושלמי בשובתא חורייתא אמר ר' לוי סב לך אילין תרתין סלעיא ועול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן, משמע שנטלו שכר רק בעד הדרשה בשבת. אולם ראיתי בפירוש ר"ח בפסחים שכתב, שכר מתורגמנין, הדרשנין שדורשין בשבת לצבור ועושין להם פסיקה, נראה כאילו שכר שבת הוא, משמע דוקא כשעושים להם פסיקה על המקום בשבת, ואז ג"כ רק נראה כשכר שבת, שכן בעיקר נותנין להם לא רק בעד הדרשה, אלא כדי להחזיק לומדי תורה ומלמדים ברבים, וא"כ מי שיש לו שכר קצוב ואין עושים לו פסיקה, משמע שאין חשש, שאז בוודאי עיקר הכוונה היא לתת פרנסת החכמים.

מו"מ אם הכנסת אורחים נחשב לדבר מצוה בכדי שיהא מותר לקחת עבורו שכר שבת (ראה לעיל ד"ה מבואר כאן).

דעת תורה (שוואדון, מהרש"ם) - או"ח סי' שו ס"ד ד"ה מיקרי

מיקרי שכיר יום. עיין מג"א סק"ז דגם במשכיר חדר לחבירו אסור לקבל שכר שבת בכה"ג, וכ"ה במג"א סי' רמ"ו סק"ג. ולפי"ז אסור לבעלי פונדקאות הנוטלים שכר לינת לילה, לקבל שכר בעד ליל שבת לבד בלא הבלעה. ואולי כיון דהכנסת אורחים מצוה, דמי להא דסעיף ה', דלשי' א' שרי, ובסי' תקפ"ה סעיף ה' ומחצה"ש שם מבואר דקיי"ל כדיעה זו להקל.

ואני מצאתי בירושלמי פ"ה דסוכה ה"א, רבי לוי ורבי יהודה בר נחמן הוי נסבי תרתין סלעין מיעול מצמתא קהלה קומי רבי יוחנן וכו', בשובתא חורייתא אמר רבי לוי לרבי יהודה בר נחמן סב לך אילין תרתין סלעין ועול

מצמתא קהלה קומי רבי יוחנן וכו', וע"ש בפנ"מ וק"ע, ומוכח שנטלו שכר בעד דרשה בפני העם בשבת, הרי דלצורך מצוה שרי.

שו"ת דברי ישראל (וועלץ) - או"ח סי' צט

ראיתי למחותני הרב הגאון דסיביא נר"ו בסי' מ"ב (נד' בשו"ת באר צבי סי' יא), עמד ע"ד הגאון האדיר בעל מהרש"ם ז"ל שהתיר לבעלי פונדקאות שנוטלים שכר לינת לילה בעד לילי שבת, כיון דהכנסת אורחים מצוה הוא, דמי' להא דסי' ש"ו סעיף ה' דשרי, ותמה בזה דאיך שייך גבי בעלי פונדקאות מצות הכנסת אורחים, כיון שאין עושין אלא בשכר וכו' ע"כ.

ונראה להצדיק את הגאון מהרש"ם ז"ל, דאיתא באו"ח סי' ר"א ס"א, אורח מברך, ואם בעה"ב רוצה לוותר על ברכתו ולברך ברהמ"ז בעצמו רשאי, וכתב רמ"א וה"ה שיכול ליתן לברך למי שירצה, והקשה מג"א סק"ב הלא למי שנותן לברך הוא כאורח, ותי' דאם אורח סמוך על שלחנו ומשלם לו דמי מזונות ואותו א"צ לברך לבעה"ב רשאי ליתן לו לברך, ובמור וקציעה חולק דגם זה אורח מיקרי, וגם בעל האושפיזא הטובה בעד דמים ראוי הוא לברכה ע"כ.

ואולי גם למג"א הוי קשיא לי', ומה"ט כ' ועוד נ"ל (עי' באה"ט סק"ד) ב' בע"ב וא' יש לו אורח וכו', ועי' פרמ"ג במחכ"ת שנדחק בזה, ואתה תחזה שדבריו הם רחוקים ואינם מחוורין כאשר עיניך תחזינה מישרים. ואיך שיהי' עכ"ח מפורש יוצא מד' הגריעב"ץ ז"ל דשייך לגבי בעלי אכסניא מצות הכנסת אורחים אף שאין עושין אלא בשכר, ר"ל אף שמשלם בעד מזונות באושפיזא, ובחנם אשתפוך חמימי על ד' מהרש"ם כי דבריו שרירין וקיימין.

שו"ת דברי משה (הלברשטאם) - סי' ט ד"ה וראיתי

וראיתי להגאון המהרש"ם ז"ל בדעת תורה (סימן ש"ו סעיף ד') שכתב. וכו'.

ולכאורה איכא למידק טובא, מאי קאמר דהרי זה חשיב כדבר מצוה, דהיינו מצות הכנסת אורחים, והא איירי הכא שהוא נוטל שכר עבור הכנסת אורחים הלזו. וכו'. וכאשר שו"ר שכבר עמד בזה על המהרש"ם ז"ל בשו"ת באר צבי (ח"א סימן י"א). וכו'. [ועי' מש"כ עליו להשיג בתשו' דברי ישראל להגר"י וועלץ זצ"ל (ח"א סי' ק), ע"ש שהאריך בזה].

והנלענ"ד בזה, דמדברי מג"א ז"ל אלו יש לצדד בהיתירא דנידון דידן, דהנה בשו"ע (או"ח סי' ל"ח סעיף ח') כתב וז"ל, כותבי תפילין ומזונות הם ותגריהם

ותגרי תגריהם וכל העוסקים במלאכת שמים פטורין מהנחת תפילין כל יום, זולת בשעת קריאת שמע ותפלה עכ"ל, וכתב עלה במג"א ז"ל (בס"ק ח') בזה"ל, ותגריהם, פירש רש"י (סוכה דף כ"ו ע"א ד"ה תגריהן) הלוקחים כדי להמציאן למכור למי שצריך להם, עכ"ל, משמע דאם עושה כדי להשתכר בו לא מקרי עוסק במצוה.

וצ"ע בנדרים (דף נ"ג) משמע דמחזיר אבידה הוי עוסק במצוה, אע"פ שנוטל עליו שכר, וי"ל דהתם אינו נוטל אלא שכר בטלתו, אי נמי התם עיקר כוונתו להשיב אבידה, אבל הכא עיקר כוונתו להשתכר, עס"י תל"ג ס"ח עכ"ל, ומבואר מדבריו, דהיכא דעיקר כוונתו לדבר מצוה, ה"ז חשיב דבר מצוה, אע"ג דמתכוין נמי להשתכר, [כמבואר בתירוץ בתרא דתירץ המג"א כנ"ל].

והנה יותר מזה העלה המשנ"ב ז"ל בביאור הלכה (שם), דאם כוונתו לשניהם בשוה, מקרי עוסק במצוה, ע"ש מה שהאריך בזה טובא. ובזה יש לדון לכאורה לענין נידון דידן, דהיכא דעיקר כוונת המשכיר הויא לקיים מצות הכנסת אורחים, הרי זה נחשב לדבר מצוה אף שמתכוין נמי להשתכר בזה, ויש מקום להקל בכה"ג.

בדרך דרוש למה לקחו שתי סלעים דוקא, עפ"י דברי החסד לאברהם (מעין השני נהר ל) שהשומע אגדה מפי החכם נמחל לו כל עוונותיו, ולרמז זאת לקחו ב' סלעים שהם שמונה דינרים, כנגד שמונה בגדי כהונה המכפרים על עוונותיהם.

נחמד למראה - ד"ה א"ה ראוי לשים

א"ה. ראוי לשים לב למה הו' נסבין שכר הדרשה תרתין סלעים שהם שמנה דינרים, דהא הסלע היא ארבעה דינרים, וכמ"ש הרב בית דוד בחלק או"ח בהשמטות דף קל"ו ע"א, וא"כ ב' סלעים הו' שמנה דינרים, דמה לימוד יוצא בזה שהיו לוקחין ח' דינרים בעבור שכר הדרשה לא פחות ולא יותר.

ואפשר לבאר עפ"י מ"ש הרב מדרש תלפיות באות דל"ת ענף דרך ודרוש, משם הרב חסד לאברהם דף (י"ט) [י"ז] ע"ד נהר (כ"ו) [ל], דהדרוש באגדה יש לו כח למחול עוונותיהם של ישראל, ועוד אם הוסיף ואמר קדיש על האגדה נמחל לו כל עוונותיו, אפילו אם נחתם גזר דין הקב"ה מוחל את עוונותיהם, וכן השומע מפי חכם בחכמת הקבלה הנקראת אגדה, נמחל לו כל עוונותיו יע"ש.

ואע"ג דאם נחתם גזר דין והקב"ה מוחל עונותיהם נמצא דהוא משנה ממה שגזר, וכתוב (מלאכי ג' ו') אני ה' לא שניתי וכו', דהא ליתא, שהשינוי אינו בהקב"ה, אלא באדם שנשתנה ונעשה ע"י שהלך לשמוע דברי תורה מפי חכם נעשה בריה חדשה, ועי' מ"ש מז"ה בספר לשון ערומים בלקוטי רבי בריש סדר לך לך, ואיתא בתלמודא דידן בזבחים דף פ"ח (ע"ב), למה נסמכה פרשת קרבנות לפרשת בגדי כהונה, לומר לך כשם שהקרבנות מכפרים כך בגדי כהונה מכפרים, יעו"ש.

ולכן הוו נסבין בשכר הדרשה ב' סלעים דהם ח' דינרים דוקא לא פחות ולא יותר, כמספר שמונה בגדי כהונה, לרמוז להם, דכשם דשמונה בגדי כהונה היו מכפרים על כל ישראל, כך הדורש באגדה יש לו כח למחול עונותיהם של ישראל, וכמו שכתבתי משם הרב חסד לאברהם ז"ל.

עאל רבי לוי ודרש יונה בן אמיתי מאשר היה, דכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון, וכתוב קום לך צרפתה אשר לצידון.

במדרש ילקוט (יונה רמז תקנ) הובא דרשת רבי לוי עם תוספת, 'וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון וגו' הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, ותני רבי אליעזר יונה בן אמיתי בן צרפית אלמנה היה, והמפרשים ביארו את דברי הירושלמי ע"פ תוספת זו [שמקורו בפרקי דרבי אליעזר (פ"ב)].

יפה מראה - ד"ה אשר

אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון. אלמא צידון מגבול אשר, וכתוב קום לך צרפתה אשר לצידון, ויונה בן הצרפתית שהחיה אליה כדאיתא בפרקי רבי אליעזר (פרק לב), אם כן יונה מצידון הוא והיינו מאשר. והא דכתיב וירכתו על צידון, מצי מפרש דמטי עד צידון, אבל אין צידון מגבולות. והיינו דלא מייתי הכא ראיה דצידון מאשר מדכתיב בגבולו עד צידון רבה, דאפשר לפרש עד ולא עד בכלל, אי נמי דצידון רבה לחוד וצידון סתם לחוד.

ואיכא למידק, רבי לוי קרא דמגת החפר מאי הוה עביד ליה, וליכא למימר דמצי מפרש ומשם עבר קדמה מזרחה גת החפר, שעד שם היו גבולו מצד מזרח, ולעולם גת החפר לאו מזבולון אלא מאשר, שהרי לא נזכר גת החפר בגבול אשר, ועוד היכי הוי יונה מצידון ומגת החפר. וליכא למימר

דמעיכרא נמי אמו מאשר ואביו מזבולון הוה סבירא ליה, דהיכי נקט אשר שמאמו ושביק זבולון דמצד האב דהוי עיקר, ועוד מדקאמר יפה לימדנו רבי יוחנן, משמע דמרבי יוחנן למד לומר כן, אבל הוא הוה סבירא ליה מאשר דוקא.

ויש לומר, דהוה מצי למימר דמגת החפר על יונה גופה קאמר, שהלך לגבול זבולון ונאחז בתוכה, אבל אביו ואמו מאשר היו, וכשראה דרבי יוחנן סבירא ליה דמשבט זבולון ממש הוה, דחק לומר אמו מאשר ואביו מזבולון.

מתנות כהונה - בראשית רבה שם ד"ה קום

קום לך צרפתה. ונקטינן שאותה צרפית היא היתה אמו של יונה, והכי איתא בספר הזהר, וכן הביא הרד"ק בשם מדרש.

קרבן העדה - ד"ה ואת יושבי

ואת יושבי צידון. אלמא צידון מגבול אשר הוא: לך צרפתה אשר לצידון. ויונה בן צרפית היה כדאיתא בפרקי ר"א, שמעינן דיונה מצידון היה, והיינו מאשר: עאל רבי יוחנן. אח"כ נכנס ר' יוחנן לבית המדרש ודרש שיונה מזבולון היה.

פני משה - ד"ה מאשר

מאשר היה דכתיב אשר לא הוריש וגו'. אלמא צידון בגבול אשר היא, וכתיב גבי אליהו ויהי דבר ה' אליו קום לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם, הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, ואמרו במדרש כי בנה אשר החיה אליהו הוא יונה בן אמיתי, ש"מ מאשר היה. ואגב דאמר לקמן יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה וכו', מייתי להא דדרשי מאיזה שבט היה.

מהר"ו - בראשית רבה שם ד"ה אשר

אשר לצידון. כמ"ש פרקי רבי אליעזר ריש פרק ל"ג וז"ל, הלך לצרפת וקבלתו אשה אלמנה בכבוד גדול אמו של יונה היתה, וז"ל הילקוט יונה תני בשם ר"א יונה בן אמתי בן צרפית אלמנה היה, וכוונתו על דברי הפרקי רבי אליעזר הוא ר"ש על שהספר ע"ש, ר"א אמר תני בשם ר"א ודו"ק, כי דבר חדש הוא בפי' הילקוט. וכן מצאתי בזהר ויקהל דף קע"ז דפוס אמשטרדם יונה כו' מסטרא דאליהו אתי, ובגין כן אקרי בן אמתי, וכתיב ודבר ה' בפיו אמת.

ועי' רד"ל - בראשית רבה שם ד"ה קום (וכפל דבריו בקונ' המבוא על פרקי דרבי אליעזר אות ב) קום לך צרפתה כו'. עי' מתנות כהונה דנקטינן שהיתה אמו של יונה, והוא בפרקי רבי אליעזר פרק ל"ג, וסמכו עליו הירושלמי והבראשית רבה בסתם כאלו כתוב במשנה וברייטא, ולפי שחובר מכבר והיה מפורסם בימיהם כמו המשנה.

בבראשית רבה (צח, יא) ומדרש הגדול (פר' ויחי מט, יג ד"ה וירכתו) הובא דרשה זה בשם רבי יוחנן, ועוד שינויים במהלך הדרשות.

מדרש הגדול ויחי מט, יג

וירכתו על צידן. אמר ר' יוחנן הדין יונה משל אשר היה, דכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון (שופטים א, לא), וכתיב קום לך צרפתה אשר לצידון, הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך (מ"א יז, ט). אמר ר' לוי אף על פי שלימדנו ר' יוחנן כך אמו מאשר, אבל אביו מזבולן, אמו מאשר דכתיב וירכתו על צידון, ירך שיצא ממנה מצידון, אביו מזבולן דכתיב ויעל הגורל השלישי לבני זבולון (יהושע יט, י), וכתיב משם עבר קדמה מזרחה גתה חפר (שם, פסוק יג), וכתיב יונה בן אמתיה אשר מגת החפר (מ"ב יד, כה).

יש דייקן למאי נפקא מינא מאיזה שבט בא יונה, יש שכתב ע"פ דברי רבי אליעזר בברייטא (סוכה כג): 'אין לך כל שבט ושבט מישראל שלא יצאו ממנו נביאים', ועוד בענין.

כבוד חכמים - אות ב

וודאי צריך להבין למאי נפקא מינה פליגי בזה ומאי דהוי הוי, וגם לפרושי קראי אין כל כך נפקא מינה בזה, וגם בפי' וירכתו על צידון, מה ענינו שיהיה יעקב מתנבא בזה שיהיה יונה יוצא מזבולין יותר מעל כל הנביאים כולם, ועי' ביפה מראה. והנראה על פי מ"ש בבבלי בפ"ב, אין לך שבט שלא העמיד נביאים יע"ש. ונראה פי' דר"ל שהיו כולם שקולים במעלה אחת, ולא היה מעלה לשום שבט מחבירו, וכדאי' במדרש רבה פ' שמות, שע"כ הקדים פעמים אלו ופעמים אלו, שלא יאמרו אלו בני הגבירות ואלו בני השפחות וכו', ע"ש.

ואם כן בזה היה פלוגתא שלהם, מאן דאמר מאשר היה, אם כן מיונה ראייה שגם בשבט אשר שהיה מזלפה היה בו נביא, ואם כן ממילא וודאי שאין לך כל שבט שלא העמיד נביאים, ומשום שהם שקולים. אבל מאן דאמר מזבולין היה, אם כן ס"ל שאין ראי' בזה שאין לך שבט שלא העמיד נביאים, ועי' במס' יבמות דף צ"ח דפליגי שם בפ' הפסוק ויהי דבר ה' אל יונה שנית ולא שלישית, אם פי' כלל לא דבר עמו רק שני פעמים, או על עסקי נינוה לבד, אבל דבר עמו כמה פעמים.

ואם כן למאן דאמר שדבר עמו רק שני פעמים, זהו וודאי נקרא נביא לשעה ואינו בא בחשבון שאר נביאים משאר השבטים שהיו מתנבאים והולכים. ואפשר שגם כן בזה פליגי, דלמאן דאמר מאשר היה ס"ל הכי, וס"ל באמת כי הנביאים גמורים היו דווקא משבטים של האמהות, עי' מס' ברכות בפ"ב דאמרי' שם אין קורין אמהות אלא לארבעה וכו', יע"ש. ואם כן יעקב דבר גדול דיבר בזה להודיע זאת אם כולם הם שקולים או לא, ועיין עוד בח"ש.

בזה שהיה מצידון שהוא בחוץ לארץ, יש ליישב איך עלתה על דעתו של יונה לעבור על איסור תורה ולכבוש נבואתו.

צפנת פענח - מהדו"ת עמ' יד-א (הוב"ד ביתר ביאור בילקוט המאירי סנהדרין פט א ד"ה כגון יונה)

כגון יונה בן אמיתי וכו'. והקשו מפרשי המקרא ז"ל איך זה עלתה על דעתו לכבוש נביאותו. וראיתי בשם הגאון בעל צפנת פענח ז"ל, לפי"מ דמבואר בירושלמי מס' סוכה פ"ה הל' א' שהי' מצידון, ואמרי' במס' עירובין דף מ"ו ע"ב, וכ"ה בירושלמי מס' דמאי ובתוספתא שם, כי צידון הי' עלי' שני שמות של א"י ושל חו"ל כעירות העומדות על הגבול, ואמרי' במס' מו"ק דף כ"ה ע"ב דלא שרתה נבואה בחו"ל, וכדאיתא בספרי פ' שופטים נביא אקום מקרבך ולא בחו"ל, וע"כ שכר יונה ספינה היוצאת לחו"ל שלא יהי' חל עליו שם נביא, אלא שהקב"ה עכבו בגבול א"י והי' חל עליו שם נביא, ודפח"ח.

שו"ת השבי"ט - ח"ה סי' קיז ד"ה והנה איתא

והנה איתא בירושלמי מס' סוכה פ"ה הל' א' וז"ל, יונה בן אמיתי אמו מאשר ואביו מזבולון היה, וירכתו על צידון ירך שיצא ממנו צידון היה. ואיתא

בפרקי דרבי אליעזר פרק ל"ג, יונה בן צרפתית היה והיתה גויה כמבואר בסדר הדורות אלף הרביעי דף קי"ד עיי"ש, וכן איתא בזהר ס"פ ויקהל, ועיין במדרש רבה פ' ויחי עיי"ש. והנה צידון חו"ל הוה דכתיב אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון (שופטים א'), והוא היה מסטרא דאליהו, עיי"ש בזהר פ' ויקהל עיי"ש.

ולפי"ז י"ל ששרתה הנבואה על יונה בירושלים כמבואר בירושלמי פ"ה דסוכה, כי יש נבואה בא"י אפילו בגרים, אבל בחו"ל אין להם נבואה משום שאין להם זכות אבות, לכן אמר יונה אברח מלפני ד' ואז לא תשרה השכינה עלי ולא אעבור משום כובש נבואה, אלא לא ידע יונה כי כל הנבואה שלו לא היתה מצד עצמו, אלא היה אחד מבני הנביאים תלמידו של אלישע הנביא, ותלמידים נקראים בנים, וכל הנבואה שלו אפילו בחו"ל היתה על ידי אלישע, ועיין מזה שכתב כן בערוך לנר על מס' יבמות בד"ה רב נחמן עיי"ש.

וי"ל מזהר פ' פקודי שנקרא בן אמיתי ולא על שם אביו, אלא משום דכתיב ודבר ד' בפיק אמת, כלומר בן נביא אמת והוא אלישע, ולכן היה עומד לו זכותו של אלישע אפילו בחו"ל, וזש"נ שנית ודו"ק, כי מיד שהיה אמו הצרפתית וגויה היתה, א"כ גר שנתגייר כקטן שנולד דמי, ולא היה מתייחס אחר אביו ואמו כלל, ולכן נקרא בן אמיתי שהוא אלישע.

עאל רבי יוחנן ודרש יונה בן אמיתי מזבולן היה, דכתיב ויעל הגורל השלישי לבני זבולן למשפחתם, וכתוב ומשם עבר קדמה מזרחה גתה חפר עתה קצין, וכתוב כדבר יי' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמיתי הנביא אשר מגת החפר.

קשה איך יפרש רבי יוחנן את הפסוק שהביא רבי לוי, וי"ל שחולק על זה שיונה הוא בן הצרפית או שיפרש שבזמן רעב עברה אמו לחלקו של אשר.

יפה מראה - ד"ה מזבולן.

מזבולון היה. צריך עיון קרא דרבי לוי מאי עביד ליה, ולא מסתברא דמוקי ליה באמו כדמסיק רבי לוי, דאם כן הוה ליה לפרש ולא לומר מזבולון סתם כחולק על דברי רבי לוי לגמרי. ואפשר דרבי יוחנן לא מודי דיונה בן הצרפתית, או מצי מתרץ דבימי הרעב נמצאת אמו בצידון שהלכה שם מפני הרעב, אבל עיקר מקומה מזבולון.

בשובתא חורייתא א"ר לוי ליהודה בר נחמן סב לך אילין תרתין סילעיא ועול מצמתא קהלא קומי ר' יוחנן.

האם כוונת רבי לוי היה שאע"פ שהוא ידרוש יותר על השכר, או שהשכר בא על אסיפת הקהל וזה נשאר אצל רבי יהודה, וביקש רק שיוותר על אמירת הדרשה, וגרסאות ב'ועול מצמתא'.

מתנות כהונה - בראשית רבה צח יא ד"ה אף על גב

אף על גב כו'. אע"ג ששבת זה הוא שלך שתדרוש אתה בבית המדרש קודם שיבא ר' יוחנן, קח נא שני סלעים ולך וקבץ את הציבור אל הדרשה, והנח אותי שאכניס גם היום לדרוש בבית המדרש, והכי איתא בירושלמי.

קרבן העדה - ד"ה בשובתא

בשובתא חורייתא. לשבת אחרת שהיה שבת של יודא בר נחמן לדרוש, א"ל ר' לוי שיקח הוא השני סלעים, רק ימחול לו לדרוש גם היום קודם שיבא ר' יוחנן: ה"ג ואיעול מצמתא קהלא וכו'.

פני משה - ד"ה בשובתא

בשובתא חורייתא. בשבת אחרת אמר ר' לוי לחברו יהודה בר נחמן, טול לך אותן ב' סלעים ותיעול להכניס הקהל לפני ר' יוחנן, ונכנס ר' לוי ואמר לפניו יפה לימדנו ר' יוחנן שהראה לנו המקרא מגבול זבולן, ומעתה למדנו אמו היתה מאשר, כדמשמע מהמקרא קום לך צרפתה וגו', ואביו היה מזבולן, ונמצא ב' הכתובים קיימים.

ועי' לחיים בירושלים - ד"ה ירך

ירך שיצא ממנה. הקשה מהרש"י דהא טפי שייך תואר זה באב ע"ד יוצאי ירכו, ולכן נראה דירך שיצא ממנו גרסינן דברא כרעא דאבוה, זהו תורף דבריו. ובלשון חכמים אשכחן עובר ירך אמו הוא, וצריך לומר דבהיותו עובר נידון שהוא ירך אמו, אך אחר שיוצא לאויר יהיה נגרר אחר האב למשפחותם לבית אבותם, ועיין בגטין דף כ"ג, ויבמות דף ע"ז, וסנהדרין דף פ', וחולין דף נ"ח, ותמורה דף ל' ול"א המקומות שהוזכר הא דעובר ירך אמו, עיין בהם.

עלי תמר - ד"ה בשובתא

בשובתא חורייתא וכו'. ובבראשית רבה פרק צ"ח הלשון, אמר לו ר' לוי לר' יהודה בר נחמן, אף על גב דשבת דידך סב תרתין סלעין ושבקי דניעול, ומבואר שר' לוי ור' יהודה בר נחמן היו דורשים חליפות, שבת אחת ר' לוי ושבת אחת ר' יהודה בר נחמן. ובמדרש שמואל פרק כ"ג ס"ב, רבי לוי הוות פרשתא דידה, ושלח רבי זעירא לתלמידוי לשמוע יתיה. וביאורו שהיתה שבת שלו לדרוש בפרשת השבוע למצמת קהלא קומי ר' יוחנן. ורש"ב בהערות נתקשה בביאור ושיבש הגירסא ללא צורך, עיי"ש.

עאל ואמר קומיהון יפה לימדנו רבי יוחנן אמו מאשר ואביו מזבולן, וירכתו על צידון, ירך שיצא ממנה מצידון היה.

ביאורים וגרסאות בדרשת רבי לוי [נראה בראשית רבה (צח), יא >הובא לעיל על הירושלמי 'דלמא' ד"ה <במדרש>) ומדרש הגדול (פר' ויחי מט, יג ד"ה וירכתו >הובא לעיל על הירושלמי 'עאל' ד"ה <בראשית>)] בשינויי גירסא מהירושלמי].

בהגהות יופי מכלל - שם

ירך שיצא ממנה מצידון היה. פירוש ירך שיונה יצא ממנה דהיינו אמו, מצידון היה, ואף על גב דירכתו אזבולון קאי ואין יונה נזכר כאן, יש לומר דרמיז זבולון סתם לפי שהוא חשוב שבשבט, על דרך שכתוב (בראשית מט, טז) דן ידין עמו על שמשון.

אי קשיא, אמאי קרי אטו ירך שיצא ממנה, דטפי שייך תואר זה באב על דרך יוצאי ירכו (שם מו, כו). ולכן נראה דירך שיצא ממנו גרסינן, ופירוש ירך בן, דברא כרעא דאבוה, והכי פירוש, בן אחד מזבולון דהיינו יונה יהיה מצידון, שיקרא צידוני על שם אמו שתהיה משם. [הג"ה. אמר המעתיק, המאמר הזה יוצא מן הפשט הפשוט, והמכוון, כי נראה לחכמים אלו לפרש ענית הכתוב זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות וירכתו על צידון, ביונה בן אמיתי ובחינת נבואתו, שירד אל הספינה ולירכתיה ובלעו הדג אשר בים, והוא מבואר למבינים].

מתנות כהונה - בראשית רבה שם ד"ה ה"ג בירושלמי וכו' ירך

ירך שיצא ממנו. והוא אביו, כמה דאת אמר יוצאי ירך יעקב.

ידי משה - שם ד"ה ירך

ירך שיצא ממנו. כך היא גירסת מתנות כהונה, אבל אי אפשר להולמו, הלא ר' יוחנן הביא ראיה שצידון היה משל אשר, לכן הגירסא שלפנינו היא מחוור ירך שיצא ממנה, והכי קאמר ירך שיצא ממנה והיא אמו מצידן היתה. ועוד יש לפרש גירסת ממנו, אבל מילת ירך שיצא לא קאי על אב או אם, אלא פי' ירך הוא הבן, והכי קאמר בן אחד מזבולון דהיינו יונה היה מצידון, שיקרא צידוני על שם אמו שיהיה משם, וק"ל.

קרבן העדה - ד"ה וירכתו

וירכתו על צידון. רישא דקרא זבולן לחוף ימים ישכון, ואיירי ביונה שירד לחוף הים, ואח"כ לחוף האניות, שהושלך לים, וקאמר שירכתו של יונה היה אמו על צידון מאשר.

פני משה - ד"ה וירכתו

וירכתו על צידון. כתיב גבי זבולן, ודריש לרמז על יונה שאביו מזבולן היה, ירך שיצא ממנה מצידון היה, ואף על גב דצידון בעצמה אינה מגבול זבולן דעד צידון כתיב, אלא לרמז למה שאמרנו.

אשד הנחלים - בראשית רבה שם

ירך שיצא ממנה. יונה שיצא ממנו שבא מצידון כדרש לוי ודעתו. ואולי קראו בשם ירך שהוא סוף גוף האדם, ואולי יונה סוף הנביאים ממשפחה הזו.

ועי' עלי תמר - ד"ה ירך

ירך שיצא ממנה מצידון היה. הנה ר' לוי כבר בסס דעתו על יסוד חזק, שהרי יונה בן אמת בן אלמנה מצרפת אשר לצידון היה, וכמ"ש בילקוט ריש יונה, ובפרקי דרבי אליעזר פרק ל"ג, וא"כ צריך ביאור למה לא חזר על נמוק הגיוני זה, וסמך הדבר על דרוש רחוק מן הפשט. ונראה שוודאי יסוד דעתו בסס כמו בשבת שעברה על נמוק הגיוני זה, שאמו גרה בצרפת אשר לצדון, וכנראה שאחרי שנתאלמנה מבעלה שהיה משבט זבולון, חזרה לבית אביה שהיה משבטו של אשר, ולשם סמך בעלמא הביא מקרא זה זבולון לחוף ימים ישכון וירכתו על צדון, כסימן יפה לעובדא, שבאישיותו שלו התאחדו שני שבטים.

מה שלא אמר רבי לוי כן אלא לאחר ששמע את דברי רבי יוחנן, יש שביאר שדבריו הם רק בשיטת רבי יוחנן בסנהדרין (מג:): שעכן מעל בימי משה ארבע מעילות וא' מהם במלחמת מדין, הרי שגוי מת מטמא עכ"פ במגע, ולשיטתו לא ניתן לומר שאמו של יונה גויה היתה (עי' רבינו בחיי פר' פינחס כה, יא ד"ה בקנאו) והיה יכול אליהו הכהן להחיות את בנה של הצרפית (עי' תוספות ב"מ קיד: ד"ה אמר), ומזה שהחיה על כרחך שלא היה כהן, והחיה את יונה שהיה משבט זבולון.

עמוד יהונתן - פר' וישב ד"ה בילקוט כמה ידות

בילקוט, כמה ידות כתובות כאן, ר' הונא אמר ארבעה כנגד ד' חרמות שעתידי עכן לפשוט את ידיו בהן, ואלו הן ד', חרמו של עמלק, וחרמו של סיחון ועוג, וחרמו של יריחו, וחרמו של כנעניים וכו', עכ"ל הילקוט ע"ש. והקשה הרא"מ, דבמס' סנהדרין (דף מ"ג ע"ב) איכא מ"ד שמעל עכן בג' חרמות, ואיכא מ"ד בה' חרמות ד' בימי משה וא' בימי יהושע, א"כ בין למ"ד זה ובין למ"ד זה לא הי' ד', ע"ש.

ונראה ליישב, ונקדים לתרץ תחילה מאי דאיתא בירושלמי (בפרק החליל), לוי ור"י בר נחמי' הוי נסבין תרתין סלעין מטול מצמתא קהלה קומי' דרבי יוחנן, על ר' לוי ודריש יונה בן אמתי מאשר הי', הה"ד אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צידון, וכתוב קום לך צרפתה אשר לצידון וכו', הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, ותני ר"א יונה בן אמתי בן צרפית אלמנה הי'.

על רבי יוחנן ודריש יונה בן אמתי מזבולון הי', דכתיב ויעל הגורל השלישי לבני זבולון, וכתוב משם גתה חפר, וכתוב יונה בן אמתי מגת החפר, בשבת חוריאנא א"ר לוי יפה למדנו רבי יוחנן, אמו מאשר ואביו מזבולון, עכ"ל הירושלמי ע"ש. וי"ל הא הוא בעצמו נמי יכול לומר כן אביו מזבולון ואמו מאשר, וי"ל.

ונקדים מאי שמקשין הראשונים, היאך טמא אלי' את עצמו לבן הצרפית למ"ד דפנחס זה אלי' והי' כהן, ותני' דקברי עכו"ם אינן מטמא באוהל, וזה הצרפית היתה כותית. ואולם עדיין קשה, על פי מה שאיתא במס' יבמות (דף ס"א ע"א), תניא וכן הי' רשב"י אומר קברי עכו"ם אינן מטמא באוהל, שנאמר ואתן צאני צאן מרעיתי אדם אתם, אתם קרוין אדם ואין עכו"ם קרוין אדם וכו'.

ומקשה הגמרא כתיב כל הורג נפש וכל נוגע בחלל תתחטא, ופירש"י ז"ל במדין כתיב, ומדבעי טומאת ז' אלמא מטמא, ומשני דילמא איקטל חד מישראל, ורבנן לא נפקד ממנו איש, ורשב"י לא נפקד ממנו איש בעבירה, רבינא אמר ניהו באוהל לא מיטמא דכתיב אדם כי ימות באוהל, במגע ומשא מיהו ליטמא, עכ"ל הגמרא.

והנה לרבינא קשה היאך טימא אלי' את עצמו לבן הצרפית, שהרי כתיב ויתמודד על הילד, ומטמא עכ"פ במגע כנ"ל, [ועיין בתוס' בב"מ דף ק"ד ע"ב בד"ה א"ל, שהקשה כן עיי"ש], וע"כ צ"ל כמ"ד דאפילו במגע אינו מטמא, והא דצריך הזאה ג' וז', משום דאיקטל חד מישראל, והא דכתיב לא נפקד ממנו איש בעבירה.

והנה לר"י בסנהדרין שם דמעל עכן בד' חרמות בימי משה, [ועיין בהגהות ר' צבי הירש חיות שכתב, וארבעה בימי משה היינו חרם ערד, חרם סיחון, חרם עוג, וחרם מדין, ע"ש], ל"ל לא נפקד ממנו איש בעבירה, דהא באמת מעל עכן במלחמת מדין, וצ"ל כרבינא דעכו"ם מטמא במגע, והנה אמר' בירושלמי הנ"ל דיונה בן אמת' הי' בן הצרפית.

והשתא מיושב שפיר הירושלמי, דבל"ז לא הי' יכול לומר אביו מזבולון ואמו מאשר, דהי' קשה היאך טמא אלי' את עצמו לבן הצרפית, בשלמא אם אמו הי' כותית שפיר טמא את עצמו, דכותי אפילו במגע אינו מטמא, והא דצריך הזאה ג' וז' במדין, דילמא איקטל חד מישראל, והא דכתיב לא נפקד ממנו איש, בעבירה, ועכן לא מעל באמת במדין, רק ג' בימי משה וא' בימי יהושע, וא"כ לדידי' לא הוי יכול לומר אביו מזבולון ואמו מאשר, ולכך אמר יפה למדנו רבי יוחנן דרבי יוחנן לשיטתי' דס"ל דעכן מעל בד' חרמות בימי משה, וחד מנייהו מדין כנ"ל.

וא"כ ע"כ ל"ל לא נפקד ממנו איש בעבירה, דהא באמת עכן חטא, וע"כ צ"ל דלא נפקד ממנו איש, והא דאיצטריך הזאה ג' וז' במדין, משום דעכו"ם מטמא במגע, וא"כ שוב ליכא לתרץ דאמו כותית היתה, דאפ"ה מטמא עכ"פ במגע, וא"כ אינו מתורץ היאך טמא אלי' את עצמו לבן הצרפית, וע"כ צ"ל דאלי' לאו כהן הוא, וא"כ לפ"ז שפיר יכולין אנו לומר דאמו מאשר ואביו מזבולון, ולכך אמר יפה למדני רבי יוחנן דרבי יוחנן לשיטתי' אזיל כנ"ל.

וזה כוונת המדרש, דהנה בח"א מביא גירסת הרד"ק (וכן הוא בירושלמי דגרס וי"א ד') שמעל עכן בד' חרמות, ג' בימי משה וא' בימי יהושע, וע"כ דטעמי'

משום דהוא סובר דכותי אפילו במגע אינו מטמא, וע"כ צ"ל דהא דצריכין הזאה ג' וז' במלחמת מדין, משום דילמא איקטל חד מישראל, והא דכתיב לא נפקד ממנו איש, בעבירה, ולכך גרס המד"ר ג' בימי משה וא' בימי יהושע, כי לא מעל עכן במלחמת מדין, דלא מרבי' מכזאת וכזאת עשיתי, אלא כפי הענין של המלחמות שהי' בימי משה.

אבל הגמרא דילן סובר ד' בימי משה ואחד בימי יהושע, טעמו משום דס"ל דכותי מטמא עכ"פ במגע, ולכך צריך הזאה ג' וז' במדין משום דנגעו בטמא מת וכרבינא כנ"ל, ולא נפקד ממנו איש כפשוטו, משום דבמלחמת מדין נמי חטא עכן, ולכך גרס שפיר ה' ד' בימי משה ואחד בימי יהושע. ואם כן סובר שפיר המדרש כדעת הירושלמי הנ"ל שמביא הח"א, שמעל עכן בד' חרמות ג' בימי משה ואחד בימי יהושע, והגמרא דילן סובר ד' בימי משה ואחד בימי יהושע והוי חמשה חרמות, כנ"ל ליישב, ודו"ק.

באופן אחר ליישב את הנ"ל, יש שכתב ע"פ מה שכתב המהרש"א בשיטת רבי יוחנן (זבחים קיג.) שבניית התיבה היה כדי לעורר את דור המבול בתשובה, אמנם יונה הנביא התרעם על כך שתשובה מועיל לגוים, ולזה אמר רבי יוחנן שמזבולון היה, כלומר שהם לא עשו כהוגן כשהתרעמו על חלקם בארץ ישראל (מגילה ו.), והיה לו ללמוד מהם לא להתרעם, ומבואר בזה גם כוונת הירושלמי באומרו יפה לימדנו'.

עיר בנימין שני - ד"ה עאל

עיין ביפה מראה מה שהקשה באגדתא דא וצריך לדחוק בפירושו, וצריכים אנחנו לפרש מה שכתב הגאון הנ"ל ומפיו אנו חייז, כי רבי לוי הודה לדברי רבי יוחנן שאמר יונה מזבולון היה רק שאמו היתה מאשר, לפי שהכתוב אומר וירכתו על צידון הנאמר בזבולון שאמר יעקב בברכתו אשר בירך את זבולון לחוף חמים ישכון והוא לחוף אניות וירכתו על צידון, פירושו וירכתו הירך שיצא ממנו יהי' יונה בן אמיתי שאמו היא מצידון והיא בחלקו של אשר, ע"כ תמצית דברי הגאון ביפה מראה.

ועוד ראה שהיה מזבולון, שלכך היה מקומו גת החפר שהיה בחלק זבולון ומשם ירד ליפו, לכך נאמר וירד יפו, שכן דרך ההולך מגת החפר לירד לים יפו, די לא, כלומר אם אתה אומר לא כן אלא מאשר היה, הוה לי' למימר

וירד עכו, כי זה הדרך ההולך לים מגבול אשר הוא עכו ולא יפו, אלא צ"ל כי מזבולן היה, גם זה פי' הגאון הנ"ל הצריך לאגדתא דא.

והנה רגיל על לשוני תמיד לומר, כי על מאמר כזה אמרו חכמינו דרוש וקבל שכר ויד הכל ממשמשינן, ואנשים דבני הרגשה נינהו יראו תמיהת זה המאמר, מה ראה ר' לוי לומר יפה למדנו רבי יוחנן, איזה לימוד ודין למדנו בזה דס"ל כי יונה מזבולן בא מצד אב, ולא שבק לימוד ידיה שאמר מאשר היה, ונתפטר עם רבי יוחנן להיות אמו מאשר ואביו מזבולן, וקראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי.

ועוד נדחק במקרא וירכתו על צידון שרמזו יעקב, הבן היוצא מירך זבולן תהיה אמו מצידון זה יונה, ואין זה אלא נביאות, ואין לו חיבור כלל למה שפתח בברכה זבולון לחוף ימים ישכון והוא לחוף אניות, ומסיים שיצא ממנו יונה בן אמיט, יונה מה בעי הכא.

נלע"ד דר"י בשיטתיה אזיל ונ"מ לדינא, ולכך הוצרך לומר כי יונה מזבולן היה, ולכך שלח הקדוש ברוך הוא ליונה דוקא לילך לנינוה ולא לשום נביא זולתו, כי זה מאמר רז"ל במגלה פ"א, כי זבולן מתרעם על מדתו של הקדוש ברוך הוא היה, שנאמר זבולן עם חרף נפשו למות מ"ט משום דנפתלי על מרומי שדה, אמר לפני הקדוש ברוך הוא, רבונו של עולם לנפתלי אחי נתת שדות וכרמים ולי נתת ימים ונהרות הרים וגבעות.

והנה באמת נבחרה נחלת זבולון מכל נחלת שבטים, אי נימא ירד מבול לארץ ישראל, ולא בדוקה היא כדס"ל לר"י בזבחים שנאמר את ארץ לא מטוהרה היא וכי לא גושמה ביום זעם, מה שא"כ ימים ונהרות שמקום טהרה הם, וכן הרים וגבעות כי מתי מבול ירדו לעמק, כמאמר רז"ל למה נקראה בבל שנער שכל מתי מבול ננערו לשם לפי שהיא מצולה, אך ר' יוחנן דס"ל כי ארץ ישראל בדוקה היא ולא ירד מבול לשם, שפיר נתרעם זבולן על שלא נתן לחלקו שדות וכרמים, לפי שכל ארץ ישראל בדוקה היא ולא ירד מבול לשם, ומפרש קרא הכי, את ארץ לא מטוהרה בתמיה, הלא לא גושמה ביום זעם.

אך הגאון בח"א מקשה במס' זבחים, לר"י דס"ל לא ירד מבול לארץ ישראל, למה היה צריך לעשות תיבה, היה לו להניח את נח ואת כל אשר אתו בתיבה בארץ ישראל, ותירץ הגאון שם, שמהכרח היה לעשות תיבה, כדי שיראו בני דורו כי יבא המבול לשחת אותם ויחזרו בתשובה, אמור מעתה

כי תשובה מועלת לבני נח, ודלא כדעת עשרה המאמרות שכתב כי אין תשובה מועלת לבני נח, כי התשובה היא א' מתר"ג מצות ולא נצטוו עליה בני נח, ואף גם תשובת נינוה לא הועילה רק לפי שעה, ובימי נחום האלקושי נאבדו כלם.

ולכך ר"י בשיטתיה אזיל ואמר כי יונה מזבולן היה, שמתרעם היה על מדותיו של הקדוש ברוך הוא אף שנתנו לחלקו ימים ונהרות הרים וגבעות ארץ מטהרה שלא נשתיירו שם מתי מבול, לפי דהוה ס"ל שכל ארץ ישראל בדוקה היא, ומה שעשה נח תיבה כדי שיעשו בני דורו תשובה, לכך יצא מיריכו, וירכתו על צידון שיצא ממנו זה האיש על צידון, שאמו מצידון זה יונה אשר שלחו הקדוש ברוך הוא להשיב לנינוה בתשובה, שהי' לו ללמוד מאבותיו כי תשובה מהני לבני נח.

וכאשר לא שמע יונה וברח מלפני ה', נטבע בים ונפקד עליו עון אבותיו, זבולן שהיה לחוף ימים ונתרעם על חלקו, לכך אמר ר' לוי יפה למדנו רבי יוחנן, כי בשיטת' אזיל דס"ל כי ארץ ישראל בדוקה היא, דרש מקרא זה כמין חומר, זבולן לחוף ימים ישכון וגו' וירכתו על צידון, וזה נ"מ לדינא דארץ ישראל בדוקה היא, וגם תשובה מועלת לבן נח, כנלע"ד נכון מאד, ודוק.

וכתיב וירד יפו, לא צורכא דילא וירד עכו.

יש שביארו שזה המשך דברי רבי לוי להוכיח כרבי יוחנן שיונה היה מזבולון.

יפה מראה - ד"ה וכתוב

וכתיב וירד יפו. פירוש ראיה שהיה מזבולון, ולכן היה מקומו גת החפר שירד ממקומו ליפו, שכן הוא דרך ההולך משם לירד לים, אבל אלו היה עיקרו מאשר, לא היה ראוי לומר אלא וירד עכו שסוף הים, שהיורד לים מגבול אשר הוא עכו.

פני משה - ד"ה וכתוב

וכתיב ביונה וירד יפו לא צורכה די אלא וירד עכו. זה ג"כ ראיה, והא דקאמר מאלו ב' שבטים היה, שהרי לא היה צריך לכתוב אלא וירד עכו, כי נמל עכו היה יותר סמוך לו אם הוא משבט אשר בלבד, ועכו היא מגבול

אשר, אלא לאו כדאמרן אמו מאשר ונולד הוא שם, ובא אח"כ בגבול זבולן שבטו של אביו, וירד יפו.

יש שביאר שסוגיית הירושלמי מקשה איך אמר מזבולן היה, וכתוב וירד יפו, ואילו מזבולן היה לא היה צריך לכתוב אלא וירד עכו.

קרבן העדה - ד"ה ופריך וכתוב

וּפְרִיךְ וְכָתִיב וִירַד יָפוֹ, לֹא הוּא לִיה לְמִימַר אֵלָא וִירַד עֵכוֹ. שֶׁהִרִי עֵכוֹ בְּסוּף גְּבוּל אֲשֶׁר הוּא, כְּדָכְתִּיב אֲשֶׁר לֹא הוֹרִישׁ יוֹשְׁבֵי עֵכוֹ, וְהִיּוֹרֵד מִיָּפוֹ לִים צָרִיךְ לְבֹא לְעֵכוֹ, א"כ לֹא הוּא לִיה לִירַד אֵלָא מֵאֲשֶׁר לְעֵכוֹ, וּגְבוּל זְבוּלָן סְמוּךְ לְגְבוּל אֲשֶׁר. קָשִׁיָא לִיה נִמִּי אִס"ד דְּמִזְבוּלָן הִיה, הוּא לִיה לְמִימַר וִירַד עֵכוֹ.

א"ר יונה יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש.

יש שביארו שבא לדחות מה שהוכיח לעיל מ'וירד יפו', שמה שלא ירד לעכו היה מפני שנבואתו על נינוה היה בשמחת בית השואבה, וכשברח לחוץ לארץ היה בירושלים הקרוב ליפו, ומוכח מכך גם שנבואתו בשמחת בית השואבה על נינוה היה.

יפה מראה - ד"ה מעולי

מְעוּלֵי רִגְלִים הִיה. נִרְאֶה דָּדַעַת רַבִּי יוֹנָה דְּמֵאֲשֶׁר הִיה יוֹנָה בֶּן אֲמִיתִי, וּמִשּׁוּם דְּמִדְּכָתִיב וִירַד יָפוֹ הוּכִיחַ לְעִיל דְּמִזְבוּלָן הוּא, מִתְרַץ רַבִּי יוֹנָה כִּי כִשְׁרָתָה הִנְבּוּאָה עַל יוֹנָה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הִיה, וְעַל כֵּן כִּשְׁבָרַח לְחוּץ לְאֶרֶץ יִרְדּוֹ יָפוֹ, כִּי הוּא הִנְמַל הַקְּרוֹב לִירוּשָׁלַיִם לְפָרוֹשׁ בֵּינָם. וְכִי הִכִּי דְלֹא תִיקְשִׁי מֵאִי שְׁנֵא דְשִׁרְתָּה שְׂכִינָה עָלָיו הִתֵּם, וְלֹא בְהִיּוֹתוֹ שִׁקֵּט בְּבֵיתוֹ דְּמִיתְבֵּא דַעֲתִיָּה טְפִי. לְכֵן אִמַּר שֶׁעַל יְדֵי שְׂמִחַת בֵּית הַשְּׂוֹאבָה שִׁרְתָּה עָלָיו, שֶׁאֵין רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ שׁוֹרָה אֵלָא עַל לֵב שְׂמִחָה, וּבְהִיּוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ לֹא הִיה שְׂמִחָה.

קרבן העדה - ד"ה ונכנס

וְנִכְנַס לְשְׂמִחַת בֵּית הַשְּׂוֹאבָה. וְשִׁרְתָּה עָלָיו רוּחַ הַקּוֹדֶשׁ שִׁילַךְ לְנִינּוּה, וּמִשּׁוּם בִּרְחָה, לְכָךְ הִלָּךְ לִיָּפוֹ, וְלַעוֹלָם מֵאֲשֶׁר מִזְבוּלָן הִיה.

ועי' חמדה יקרה - בראשית סי' סה ד"ה ובעיקר

ובעיקר נבואתו של יונה, איתא בירושלמי (פ"ה דסוכה ה"א) שהיה יונה מעולי רגלים ושרתה עליו רוח הקודש משמחת בית השואבה, ועיי"ש בקרבן העדה שהוכיח זאת, מהא דאיתא שירד יונה הנביא ליפו, אע"ג שהיה דר בצידון, וא"כ היה לו לירד לעכו הסמוך לצידון, אלא ע"כ שעלה לירושלים ושם שרתה עליו השכינה, ומשו"ה ירד ליפו הסמוך לירושלים.

לפי כל האמוראים בסוגייתנו יונה הוא בן הצרפית שהחיה אליהו, אמנם בתנא דבי אליהו (רבא פ"ח) ש'אותו תינוק בן יוסף היה' [ובמגלה עמוקות (ראה אופן רנב) יונה בן אמיתי הוא משיח בן יוסף], ויש לומר שיונה היינו בן יוסף בסוד הגלגול [וכעין זה כתוב בילקוט חדש (ערך אליהו אות יב)].

זיקוקין דנורא ובעורין דאשא - תנא דבי אליהו שם אות קפח

אבל קשה כאן איתא שאותו תינוק בן האלמנה הוא בן יוסף שבירושלים, ובפרק החליל והובא ג"כ בריש ילקוט יונה משמע דאותו תינוק היה יונה בן אמתי הנביא וז"ל, דרש רבי לוי, יונה בן אמתי מאשר היה, הה"ד אשר לא הוריש את יושבי עכו ואת יושבי צדון, וכתב קום לך צרפתה אשר לצידון הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, ותנא ר"א יונה בן אמתי בן צרפית אלמנה הי', ור' יוחנן אמר יונה בן זבולון היה, דכתיב ויפול הגורל החמישי לבני זבולון, וכתב משם חפר גתה, וכתב יונה בן אמתי מגת החפר, בשבתא חוריא א"ר לוי יפה למדנו ר' יוחנן אביו מזבולון ואמו מאשר וכו', ע"ש באריכות.

וי"ל דיונה היינו בן יוסף בסוד הגלגול, וכן מצאתי אח"כ בילקוט חדש ערך אליה סי' י"ב וז"ל, והנה ידוע שאותו תינוק בן האלמנה היה יונה, ולכך חרה לו ליונה שלא נהפך נינוה בימיו בהיותו [משיח] בן יוסף, חשש להם פן יהיה עתה עמו מלחמות גוג ומגוג, וזה כוונת הגמ' בתענית, משום דבעי למימר מרחם על הארץ הקדימו יונה לדוד ושלמה וכו', כי אחרי שידקר יונה שהוא [משיח] בן יוסף, אחר כך יבא דוד דהיינו [משיח] בן דוד, עכ"ל, והנאני מאד שכוונתי לדעת הגדול.

יש מדייק מכאן שבני חוץ לארץ פטורים מלעלות לרגל, גם לפי הגרסא שלנו, שאם לא כן מה החידוש אצל יונה שעלה לרגל יותר, והרי כל ישראל חייבים

לעלות ברגל, ועל כרחק כיון שהיה גר בצידון [כדלעיל בירושלמי] שהוא חוץ לארץ
(עי' שו"ת מהרי"ט ח"א סי' מז וסי' פד) היה פטור מלעלות.

זרעא דיוסף - סו"ס ז"ד"ה ודע

ודע דיש קצת ראייה דבני חוץ לארץ פטורים מראיה לעלות לרגל, מהא
דאיתא בירושלמי מסכת סוכה דף י"א ע"ב, א"ר יונה, יונה בן אמיתי מעולי
רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה וכו', ומאי דקאמר מעולי רגלים
היה והלא כל ישראל חייבים לעלות לרגל, ומאי אולמיה דיונה משאר בני
אדם, ולא הוה ליה למימר אלא דיונה נכנס לבית שמחת וכו'.

אלא ודאי נראה דבני חוץ לארץ פטורים מעולת ראייה, אלא דיונה היה
מעולי רגלים, דהיה הוא דוקא, דאע"ג דפטור, הוא היה עולה, דהא יונה
היה דר בצידון, וכדקאמר התם בירושלמי ר' יוחנן. ומברייטא דספרי פ'
ראה הנזכר מוכח דצידון חוץ לארץ היא שלא כבשוה עולי מצרים,
מדקאמר כשהגיעו לצידון זלגו עיניהם דמעוות וכו', וכמו הא דקאמר התם
לעיל מיניה דכשהגיעו לפלטום וכו' דהיא חוץ לארץ. ולכן קאמר היה
מעולי רגלים, ר"ל אעפ"י שלא היה חייב, מ"מ עלה לראות וכו', ועיין להרב
היפה ז"ל לשם.

כאן ובתחילת הסוגיא מבואר שלרוח הקודש ונבואה אפשר להגיע בזמן בית
המקדש, וקשה איך היו נביאים שנתנבאו שלא בזמן הבית.

דבר ישרים (זילבר מרגליות) - מועדים סי' נה

ירושלמי (סוכה פ"ה ה"א הובא בתו' ר"פ החליל), א"ר יהושע בן לוי למה נקרא
שמה בית השואבה שמשם שואבים רוח הקודש כו', א"ר יונה, יונה בן
אמתי מעולי רגלים הי' ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח
הקודש כו'. תמוה הכי רק בשמחים בבית השואבה דבר י', הלא כמה
נביאים עמדו להם לישראל בזמן שלא היה בית המקדש. וי"ל ע"ד ההשערה
(וא"ש הה"ב), אשר יונה היתה אומנתו לעשות שלו' בין אדם לחבירו, ולדבר
זה ההכרח הרבה פעמים לשנות מפני דרכי שלו', ומשום זה לא שרתה עליו
השכינה אע"פ שהי' ראוי לנבואה.

וכמו דאיתא (שבת קמט:): על הכתוב ויאמר י' מי יפתה את אחאב כו', ויצא
הרוח כו' ויאמר אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו כו', מאי רוח א"ר

יוחנן זה רוחו של נבות, ומאי צא, אמר רב צא ממחיצתי כו' דכתיב דובר שקרים לא יכון ע"ש, הרי דאע"ג שהקדוש ברוך הוא הי' חפץ שאחאב יפול במלחמה והי' מבקש שליח לזה, וגם נבות הי"ל הצדק להינקם מאחאב רוצחו, עם כל זה אינו ראוי לעמוד במחיצת הקדוש ברוך הוא כיון שידבר שקר.

ובאמת ההיתר לשנות מפני דרכי שלו' הוא רק לאדם גדול, כעין דברי מר"ן הבעש"ט ז"ל בכזה, והמשיל הדבר שיש סמים חזקים מאד ומסוכנים ביד מי שאינו מומחה גדול ורופא נאמן, וכן לשנות הוא אפשר רק לאיש שכלו אמת ואינו סובל השקר.

וכמו שמצינו זה אצל אהרן שעליו אמר הכתוב (מלאכי ב) תורת אמת היתה בפיהו כו' בשלו' ובמשור הלך אתי כו', כי שפתי כהן כו' מלאך י"צ הוא, והוא הי' מותר לשנות, כדאיתא (אדר"נ פ"ב) כשהי' רואה שני בני אדם שעשו מריבה זה עם זה, הלך אהרן וישב אצל אחד מהם, א"ל בני ראה חברך מהו עושה מטרף את לבו וקורע את בגדיו כו' שאני הוא שסרחתי עליו כו', עד שמסיר קנאה מלב, והולך אהרן ויושב אצל האחר כו', וכשנפגשו זה בזה גפפו ונשקו זה לזה ע"ש.

וכן מצינו אצל השבטים ששינו מפני דרכי שלו' (יבמות סה: וע"ש), והם היו בני יעקב אבינו ע"ה שנא' עליו (מיכה ז) תתן אמת ליעקב, וזה ג"כ הוראת השם של הנביא, יונה הוא מלשון אונאה, שהרבה פעמים הי' מוכרח להונות ולשנות, אבל הי' רשאי לעשות כן כי הי' בן אמת, אמת מתולדה ובעצם. (אחז"ר ראיתי בזוה"ק ח"ב קצז. שפי' דנקרא בן אמת מלשון אמת, ושם קצט: איתא יונה כמה דאתמר ולא תונו, ושמחתי מאד שכונתי לדעת קדוש). ועם כל זה הי' זה גנאי כלפי מעלה.

אבל בשמחת בית השואבה שהיתה השמחה ממה שזכו לתשובה שלימה ומחילת עונות, וזדונות נעשות זכיות, הרי שהרע נעשה כסא להטוב ונהפך לטוב, כמ"כ השקר נעשה שלו' ואמת, והשמחה היתה בחג הסכות עננא דאהרן רודף שלו' ואז יכלה השכינה לשרות עליו. וע' (יבמות צח.) ויהי דבר י' אל יונה שנית, שנית דברה עמו שכינה שלישית לא דברה, והיינו דרך על אודות תשובה הי' עמו הדבור. עוד אמרו שם הכי קאמר כדבר י' כו', כשם שנהפך לננוה מרעה לטובה כו', היינו כנ"ל דמשום זה היתה לו הנבואה משום שנהפך הרע לטוב.

ויש לעיין שנקרא יונה מלשון מתאונן, כי הי' משבט זבלון (ב"ר פצ"ח ובירושלמי סוכה שם) שמתאונן ומתרעם על מדותיו (מגילה ו), והי' חסר שמחה, ורק בשמחת בית השואבה באה לו השמחה. ואולי משום זה היתה אשתו עולה עמו לרגל (עירובין צו), כי השרוי בלא אשה שרוי בלא שמחה (יבמות סב:) שנא' ושמחת אתה וביתך, ובאמת כתוב זה נאמר בעלי' לרגל ואכילת מעשר שני בירושלים.

קשה שמא שמחה אחרת היה לו שגרם להשראת השכינה, ויש מקשה שלקמן הוכיחו שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה מהפסוק 'זיהי כמנגן המנגן', וא"כ מה הוסיף ממה שהביא מיונה, ומו"מ ליישב ע"פ דברי הילקוט (יונה רמז תקמט) שיונה ברח לחוץ לארץ כדי שלא תשרה עליו שכינה.

בית לוי - נו א ד"ה בירושלמי

בירושלמי, אמר רבי יונה, יונה בן אמיתי מעולי גולה היה ובא לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח נבואה, שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, מ"ט והי' כנגן המנגן, פיר' כמו שמצינו באלישע דכתי' והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקי', עכ"ל. וי"ל מנ"ל דשמחה של בית השואבה, שמא דלמא שמחה אחרת של מצוה, ועוד קשה אי בא להורות דאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, הי' להביא בקיצר מאלישע. ונראה לי דאי' במ"י טעם למה ברח יונה תרשישא וז"ל, אמר יונה גוים קרובי תשובה הם, ואם יעשו תשובה יהיה קצף על ישראל שאין פונים אל הנביאים ואין חוזרים בתשובה, ולכך ברח לחוץ לארץ שלא תשרי עליו שכינה.

ויש לדקדק ממה דאי' בילקוט יחזקאל וז"ל, משבאו ישראל לארץ נפסלו כל הארצות מן הנבואה, ואם תאמר דן אני את הנביאים שנדבר עמהם בחוצה לארץ, לא דיבר עמהם אלא על המים שהוא מקום טהרה, ויש אומרים שנדבר עמו בארץ לכך דיבר עמהם אף בחוץ לארץ שנאמ' היה היה וגו', ולפ"ז קשה מה פעל יונה בן אמיתי שברח על הים, הלא השכינה שורה על המים, גם כבר נידבר עמו בארץ ישראל.

ונ"ל דהנה יש לדקדק עוד למה הוצרך יונה לברוח כדי שלא תשרה עליו השכינה, הלא קיימא לן אין השכינה שורה אלא מתוך שמחה, ומסתמא הי' בצער מזו הנבואה, גם היה מפחד שלא תשרה עליו השכינה, וממילא לא תשרה השכינה עליו אף אם היה בארץ ישראל. אלא צריך לומר על פי

דאי' בתוס' במס' פסחים פ"ק, שמקשים שם למה לא עלה ר' יהודא בן בתירה לרגל, ומתריצין שלא הי' דר בארץ ישראל, ממילא לכך ברח יונה לחוץ לארץ, שאם יהיה בארץ ישראל יצרך לעלות לרגל ולשמוח בבשר שלמים, ואם יהיה בחוץ לארץ לא יתחייב בשמחה, וכשלא יהיה בשמחה לא תשרה השכינה עליו.

אך קשה על זה, ממה דאי' במהרש"א בפ' החליל, גם במס' ר"ה דף ה' ע"ב, דבשמחת בית השואבה חייב אף מי שהוא דר בחוץ לארץ למ"ד שמחת בית השואבה מצוה הוא, ממילא מה פעל יונה בבריחתו לחוץ לארץ, הרי יצרך לעלות לשמחת בית השואבה. ונראה לי על פי דאי' בירושלמי וז"ל, אילין דמתו בין ר"ה ליוה"כ אימת נגזר עליהם, אי משנה דאשתקד עד כדון, פי' וכי ממתנין כל כך, וכתב בעל כבוד חכמים, מה דלא הקשה אילו שמתו ערב ר"ה עד כדון, לפי דמצינו זכות תולה שנה, עכ"ל.

ממילא מוכח שפיר שהיה יונה בשמחת בית השואבה כששרתה עליו השכינה לילך לנינוה, ממילא לכך ברח לחוץ לארץ שלא יצרך לשמוח ברגל, ומה שיצרך לבא לשמחת בית השואבה, לא קשיא, דאז יהיה כבר שנה משעה שנגזר על נינוה, דהרי זה הזמן היה גם כן בשמחת בית השואבה, והקדוש ברוך הוא אינו ממתין יותר משנה ויהפוך את נינוה, וזה שאמר מ"ט, פירש דלמא לא היה בשמחת בית השואבה, לזה אמר והיה כנגן המנגן, וקשה למה הוצרך לברוח הלא אין השכינה שורה מתוך צער, אלא כנ"ל, ולכך אמר מעולי גולה היה שלא היה חייב לעלות לרגל רק לשמחת בית השואבה, וק"ל.

ליישוב קושיות הנ"ל, שמא שמחה אחרת היה לו ומה החידוש שעלה לרגל, יש אומרים שכל נבואתו לא היה אלא בעלייתו לרגל בשמחת בית השואבה, ויבואר בזה דברי המכילתא (בא מסכתא דפסחא פר' א, מובא בילקוט יונה רמז תקמט) 'אמר יונה אלך לי בחוצה לארץ מקום שאין השכינה נגלית', כלומר כיון שבחוץ לארץ אינו חייב בעלייה לרגל שוב לא יתנבא.

שבט מישראל - תהלים סג ד"ה ואגב

ואגב אזכירה מאמרם ז"ל ביונה (ילקוט ש"ב רמז תק"נ) וז"ל, אמר ר' יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ועל ידי שנכנס לשמוח בשמחת בית

השואבה שרתה עליו שכינה, עכ"ל. יש לתמוה, חדא מה חידש לנו האי תנא שיונה היה מעולי רגלים, ועוד מנא ליה היא שעל ידי שנכנס לשמוח שמחת השואבה שרתה עליו שכינה, אימא בענין אחר, דהא בגמרא לא אמרו רק שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה, משמע יהיה שמחה של מצוה מכל מקום.

ואמנם במדרש סמ"ך ליה (שם רמז תקמ"ט) מייתי וז"ל, ויקם יונה לברוח תרשישה (יונה א, ג), וכי מפני ה' הוא בורח, הלא נאמר (תהלים קלט, ז) אנה מפניך אברח, אלא לפי שהגוים קרובי תשובה הם ויחייבו את ישראל שעמדו כמה נביאים ולא החזירו בתשובה, אמר יונה אברח לחוצה לארץ ושם אין השכינה שורה עלי, עכ"ל. ויש לתמוה מאי אהני ליה בריחתו, הואיל וכבר שרתה עליו פעם אחד שוב תשרה עליו גם בחוצה לארץ, ואם נימא שיונה היה עצוב ומצטער על שלא יחייבו לישראל ואין השכינה שורה מתוך עצבה, אם כן לא היה צריך לברוח כלל.

לכן מוכרח לומר דיונה לא זכה להשראת שכינה רק על ידי שמחת בית השואבה ששם היה שמחה גדולה עד מאוד, ואילולי שמחה (היה) [הזה] לא זכה להשראת שכינה, לכן היה בורח לחוצה לארץ כדי לפטור מלעלות לרגל, ושוב לא תשרה עליו השכינה בשום אופן, וכן איתא במסכת פסחים (דף ג:), שאמרו לר' יהודה בן בתירא את בנציבין ומצודתך פרוסה בירושלים, והקשו תוספות (ד"ה מאליה) והא דר' יהודה עצמו לא עלה, וי"ל דזקן היה, אי נמי חוצה לארץ היה, עכ"ל. ובזה המדרש כפתור ופרח, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה שלא היה זקן, לכן מוכרח לברוח, וק"ל.

יש שדייקו כנ"ל מלשון הירושלמי 'ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש', והרי שיונה לא ניבא אלא בשמחת בית השואבה, ובזה יבואר דברי הבבלי יבמות (צח). שיונה לא ניבא יותר מפעמים אחדות, אמנם לא כן משמע מדברי הבבלי נדרים (לח). שכל הנביאים עשירים היו, ומונה ביניהם את יונה (ועי' רמב"ן ב"ב יב.).

עיני שמואל - עין החכמה - נא א (ובדומה לזה בספרו זרע ישי על פסיקתא א ד"ה למה) ולכאורה צריך להבין, מהיכא יליף הירושלמי דהשראת השכינה של יונה היה בשמחת בית השואבה. ונראה דהנה מבואר בילקוט (יונה רמז תקנט) והביאו רש"י בפירושו ליונה על ויברח יונה תרשישה, דהוא בחוץ לארץ,

אמר אברח לים שאין השכינה שורה בחוץ לארץ, כי נתיירא על הנבואה שלא תבא אליו פן יעשה תשובה ע"ש.

והמפרשים הקשו בזה ממה דמבואר בילקוט ריש יחזקאל (רמז שלו), וכן הוא בזוהר הקדוש דעל המים יש השראת השכינה אף בחוץ לארץ, וכן היכא דכבר נתגלה הנבואה לנביא בארץ, יתגלה אליו הנבואה גם בחוץ לארץ אח"כ, ומה הועיל יונה בברחו על הים, אף שהוא בחוץ לארץ, גם שם יוכל הנבואה לבוא אליו, כיון שהוא על המים, וגם כבר נתגלה אליו הנבואה בארץ.

אך החילוק בזה נראה, היכא דהנביא מצד עצמו מוכן לנבואה מצד מעשיו הנפלאים והזדככות חומרותו, רק שהמקום ההוא אינו ראוי שתשרה שם השפעת השכינה, וכמו שאמרו ז"ל (ברכות נז ע"א) ראוי שתשרה עליו שכינה אלא שאין דורו ראוי לכך, או מצד המקום שהמקום ההוא אינו מוכשר שתחול שם השפעה אלקית, לזאת היכא דכבר נתגלה אליו הנבואה פעם אחת בארץ ישראל, יוכל הנבואה לבוא אליו עוד הפעם אף בחוץ לארץ, או על המים מקום טהור, כיון שהגוף מוכשר לכך.

אך לפעמים שהנביא בעצמו אינו ראוי לנבואה, רק שבא אליו הנבואה בדרך מקריי, ואמרו בתוספתא דסוטה (פ"ב ה"ה) עד שלא נגזז אלי', היה רוח הקודש מרובה בישראל, שנאמר ויצאו בני הנביאים אשר בבית אל. ומביאו המהרי"ט ז"ל בפרשת בהעלותך דרוש ב, והביא בשם האריז"ל שבאמצעות אלי' היה ההשפעה בכל הנביאים, וכל הנביאים היו מקבלים שפע ממנו, כי באמצעות השלימים יחול השפע על הבלתי מוכנים לה. וטעם שלא נתפשט שפע הנבואה בימי משה כעין מה שהיה בזמן אלי', לפי שלא הי' בארץ ישראל, וארץ ישראל גורם גדול לנבואה, ע"ש בדרשות מהרי"ט ז"ל.

על כל פנים למדנו מתורת מהרי"ט ז"ל, דהא דלפעמים יזכה לנבואה אף מי שאינו מוכן לה באמצעות הנביא האמיתי, זה דווקא בארץ ישראל, ולכך שפיר הוכיחו שיונה קיבל הנבואה בשמחת בית השואבה שהיו שם הרבה נביאים, וההשפעה היתה מרובה. ולכך דימה יונה בדעתו כדעת הצדיקים שמקטינים עצמם באשר שהוא מצד עצמו אינו ראוי לנבואה, רק שקיבל באמצעות שאר החכמים, ולכך ברח לחוץ לארץ, כי שם לא יבא לו עוד הנבואה, אך באמת כי יונה מצד עצמו היה מוכן לנבואה, ולכך באה אליו הנבואה פעם שנית גם בחוץ לארץ, וא"ש.

חמדה יקרה - בראשית סי' סה ד"ה ונוסיף

הנה בגמ' (יבמות צח.) איתא, וידבר ד' אל יונה שנית לאמר, שנית ולא שלישית. ובגמ' לא איתפרש מדוע נתנבא יונה הנביא רק פעמיים ולא יותר, ועיי"ש בתוס' (ד"ה על) שהלא נתנבא אף בדבר הקיקיון, ולכאורה היא נבואה שלישית, ועיי"ש מה שתירצו. ובמכילתא (פ' בא) מבואר שנתנבא יונה שנית ולא שלישית, כי נענש יונה הנביא עבור שלא רצה להתנבא משום כבודן של ישראל, שחשש שיהיה קטרוג על חטאתם לאחר שמיעת הנביא, ולא חשש לכבודו של השי"ת. וכו'.

והנה ברבינו בחיי פ' פנחס (כה, יא) כתב בדבר הקושיא היאך נטמא פנחס שהיה כהן למת, ותירץ שמותר להיטמא למת עכו"ם, והוסיף שם שלכך נטמא אליהו אף שהיה כהן לבן הצרפית, כיון שהיה עכו"ם אינו מטמא ועיי"ש. ולכאורה הלא איתא בחז"ל (פרקי דרבי אליעזר פל"ב) שבן הצרפית היה הנביא יונה בן אמת. וכו'.

אך עדיין יש לעיין, והלא קי"ל שאין הנבואה שורה אלא על המיוחסין בישראל, ואם היה יונה גר, א"כ אינו מיוחס, והיאך חלה עליו שכינה ונתנבא. ועל כרחק צ"ל שכפי שנתבאר בדברי הרא"ש (נדרים לח.), שאף שאין הנבואה שורה אלא על עשיר גבור וחכם וכו', וכל זה רק בנבואה בקביעות, אבל בנבואה ארעית יכולה להיות אף באינם ראויים, ה"נ אף דינא שאין הנבואה חלה אלא על המיוחסין לכהונה, אינה אלא בנבואה בקביעות, אבל בדרך ארעי יתכן אף נביא שאינו מיוחס. וכו'.

ומעתה יש לומר שהיינו כוונת דברי הירושלמי, שיונה הנביא היה מעולי רגלים ושרתה עליו שכינה משמחת בית השואבה, דהיינו שלא היתה נבואה זו נבואה קבועה, אלא שרתה עליו שכינה מכח שמחת בית השואבה, והיתה נבואה למטרה מיוחדת. ומעתה יתבאר היטב הא דאיתא בגמ', ויהי דבר ד' אליו שנית ולא שלישית, דכוונת הדברים שהיתה נבואה מוגבלת ונתנבא פעמיים בדבר ניונה, אבל לא נתנבא שלישית, דהיינו שלא היה נביא קבוע, אלא היתה נבואה ארעית, ואף גר שאינו מיוחס היה יכול להתנבא ארעית.

אך עדיין אין הדברים ברורים כל כך, דשם בגמ' נדרים גבי דינא שאין הנבואה חלה על עשיר, איתא וכולן ילפינן ממשה, ושם בהמשך דברי הש"ס אמר רבי יוחנן כל הנביאים עשירים היו, מנלן, ממשה ושמואל מעמוס ויונה, יונה דכתיב ויתן שכרה וירד בה, ואמר ר' יוחנן שנתן שכר

כל הספינה כולה, אמר ר' רומנוס שכרה של ספינה הוה ד' אלפים דינרי וכו'. ומפשטות לישנא דגמ' משמע, שהא שאמרין שיונה הנביא עשיר היה, הוא כהמשך להא דאמרין שאין הנבואה שורה אלא על חכם ועשיר, ומשו"ה היה יונה הנביא יכול להיות נביא כי היה עשיר.

ולכאורה צ"ב להמבואר לעיל בדברי הרא"ש, שרק נביא בקביעות צריך להיות עשיר, וא"כ למה שנתבאר שנבואת יונה היתה שלא בקביעות, ומשו"ה אף שנביא חייב להיות מיוחס, יכול היה יונה להתנבא שלא בקביעות, וא"כ ה"נ לא בעי להיות עשיר, ואמאי הביאו את עשירותו של יונה הנביא. וע"כ מוכרח מכח זה, שבאמת הסוגיא (בנדרים לח.) סברה שנבואת יונה היתה נבואה בקביעות, ולפי"ז באמת מוכרח דלא ס"ל שיונה היה גר צדק והוא היה בן הנכרית הצרפית, אלא היה כמ"ד בירושלמי שאמו מאשר ואביו מזבולון. ולפי"ז צריך לומר, דבאמת ס"ל שהא שיונה נתנבא שנית ולא שלישית, הוא כטעמא דהמכילתא שנענש יונה הנביא על שדיבר טוב על עם ישראל ולא דאג לכבוד שמים.

ועי' שו"ת דברי יציב - ח"ז ליקוטים סי' פח ד"ה ובש"ס

ובש"ס ב"ב דף י"ב ע"א, א"ר אבדימי דמן חיפה מיום שחרב בית המקדש ניטלה נבואה מן הנביאים וניתנה לחכמים וכו', מן החכמים לא ניטלה, ופרש"י אף על פי שניטלה מן הנביאים שאינם חכמים, מן החכמים לא ניטלה, עיין שם. ובהקדמה לבה"ג (שציין הגר"י ענגיל בגליוני הש"ס) הגירסא, אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים, חכמה מן החכמים לא ניטלה, ולפי"ז מדריגת נבואה ניטלה אף מנביא חכם ולא נשאר רק החכמה, אבל מפרש"י נראה שהכוונה דנבואה מחכמים לא ניטלה.

ושם ברמב"ן [ד"ה הא] הקשה על מ"ש רש"י מן הנביאים שאינם חכמים, דהא אמרין במסכת נדרים אין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו אלא על חכם גבור ועשיר, ויש שהשיבו שאין הקדוש ברוך הוא משרה שכינתו בלא הפסק אלא על חכם, אבל נביא של שליחות כגון נבואת יונה בן אמיתי בשליחות נינוה, ואין דעתי נוחה. אלא הכי קאמר, אף על פי שניטלה נבואת הנביאים שהוא המראה והחזון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקודש שבקרבם שהוא לפי שעה משרה הוא שכינתו אף על החסידים שאינם חכמים כו' עיין שם, ודבריו צ"ב, והמגיה שם הוסיף אחר תיבת שבקרבם ויש ליישב תי' הקודם.

ושוב ראיתי, שבחתם סופר בחידושיו שם כתב דהדברים נתבלבלו בדפוס שברמב"ן, [וע"ע בהכותב בעין יעקב]. ונראה שבתירוץ ראשון מחלק בין נביא של שליחות לנביא שאינו של שליחות, ועל זה כתב דאין דעתו נוחה, היינו דאין להשוות נבואת יונה בן אמיתי למדריגה קטנה שבנבואה, ולכן לא ס"ל לחלק בזה, אלא דנביא סתם בטלה נבואתו, אבל נביא שנבואתו על ידי החכמה שבקרבו, לא נטלה וקיימת אפילו בקביעות.

ומצאתי בירושלמי סוכה פ"ה ה"א [דף כ"ב ע"ב], א"ר יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא וכו', עיין שם. ואפשר הכוונה דנבואת יונה היתה בבחינת רוח הקודש וכתירוץ הראשון ברמב"ן, מיהו אפשר דגם נבואה בשם רוח הקודש יכולה וכבבית שלמה הנ"ל. ואפשר להעמיס כן גם בכוונת זקה"ק בדברי חיים הנ"ל, כי בנבואה יש כמה מדריגות, ומדריגת הנבואה ממש לא שייך בזמנינו, אבל מדריגת הנבואה שהיא רוח הקודש שייך גם בזמנינו, והבן.

יש שביאר עפ"י הבבלי (נג.) 'יש מהן אומרים אשרי ילדותנו שלא ביישה את זקנותנו' כלומר שבשמחת בית השואבה גילו שחפץ הקב"ה בעבודתם גם מה שהיה נראה להם שאינו רצוי, וכשהגיעו להכרה זו שמח כל אחד בחלקו ולא קנאו באחרים, וגם יונה מתוך שמחה כנ"ל עלה לדרגת רוח הקודש ונבואה.

תפארת יוסף (ליינה, ראדזין) - סוכות ד"ה מי שלא

מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו וכו', ולא היה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה, חסידים ואנשי מעשה הי' מרקדין וכו' (סוכה נ"א.) ויש מהם אומרים אשרי ילדותינו שלא ביישה את זקנותינו וכו' (שם נג.).

ביאר בזה כבוד אַזמו"ר הגה"ק זצללה"ה, שמזה הלשון משמע שמקודם היה נראה להם לפעמים שחסר אצלם אור, ובהארת בית השואבה נתוודע להם למפרע אשר מעולם לא היו משוללי אור, ומבואר בירושלמי הובא בתוספות סוכה למה נקרא בית השואבה שמשם שואבין רוח הקודש, יונה בן אמתי מעולי רגלים היה, ובשמחת בית השואבה שרתה עליו רוח הקודש, שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחת הלב. וענין שמחה הוא רק כמו שנאמר (יחזקאל י"א) והסירותי לב אבן מברשרם ונתתי להם לב בשר,

ואיתא במדרש (רבה נח ל"ד) לב בוסר של חבירו אז השמחה גדולה אצל האדם.

כי עיקר השמחה כאשר מכיר שאין אדם נוגע במה שמוכן לחבירו, וגם הוא אינו נוגע במה שמוכן לזולתו, ורק כל אחד שמח בחלקו. ועיקר זאת ההכרה היה בזמן בית השואבה, כי בהארת בית השואבה האיר השם יתברך לאדם שחפץ בעבודת אדם ונותן לו מקום. וכאשר השם יתברך נותן מקום לכל נפש ונפש, ממילא אין מהצורך עוד לפסוע בגבול זולתו, וגם זולתו אין מהצורך לכנוס לגבולו, ואז כל אחד בוסר בחלקו של חבירו, ואז עיקר השמחה אצל האדם.

וזה שמשם שואבין רוח הקודש, וכדמסיים הירושלמי שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחת הלב, ומסיים שם יונה בן אמתי מעולי רגלים היה ומשם שאב רוח הקודש. ומבואר במכילתא אליהו תבע כבוד האב, יונה תבע כבוד הבן, היינו שאצל אליהו היה גודל מסירת הנפש בשביל כבודו ית' שאמר קנא קנאתי (מלכים א' י"ט), ויונה הלך בגודל מסירת נפש בעד כלל ישראל.

ומבואר בזהר חדש שיונה היה חולקא דאליהו, כי היה הבן הצרפתי שהחיה אליהו, וממילא נתברר גודל אהבת ישראל שהיה בעומק לב אליהו, כי יצא ממנו יונה שהיה מוסר נפשו בעד כלל ישראל, וכן מצינו גבי יונה כששלח אותו אלישע למשוח את יהוא למלך, מסר נפשו מיד לקיים דברי הנביא, אשר באמת מצינו אצל שמואל הנביא בעת שהיה לו מאמר מפורש לך למשוח את דוד (שמואל א' ט"ז), השיב להשם יתברך איך אלך ושמע שאלו והרגני.

ובאמת זאת התשובה נשא חן בעיני השם יתברך, והא ראייה שנתן לו השם יתברך עצה עגלת בקר תקח בידך, כי בזה העולם בחר השם יתברך בעבודה שהוא בישוב הדעת, וכתפלת חנה עליו ונתת לאמתך זרע אנשים, ואיתא בש"ס (ברכות ל"א:) זרע שמובלע בין אנשים, זה הכל מרמז על גודל ישוב הדעת שהתפללה עליו. אכן גבי יונה היה יותר סכנה למשוח את יהוא למלך, בכל זאת לא השגיח והלך בגודל מסירות נפש לקיים מצות השם יתברך, וממילא נתברר שמסר נפשו גם בעד כבוד האב.

וכמו שאליהו מסר נפשו על שניהם על כבוד האב והבן, כן יונה, ובכל זאת לא בא לידי רוח הקודש אלא בשמחת בית השואבה, שאין השכינה שורה

אלא מתוך שמחת לב, וכמו שביארנו שמהארת שמחת בית השואבה נעשה לב בוסר בחלקו של חבירו וכל אחד היה שמח בחלקו, כי זה עיקר השמחה כנ"ל.

על הקושיא מה החידוש שעלה לרגל, יש שמתרץ ע"פ האמור בירושלמי לעיל שיונה היה משבטים השייכים למלכי ישראל, ובא לחדש שסיכן את עצמו כדי לעלות לרגל.

מהר"צ חיות - תורה ונביאים בהוספות (תשובה לחתם סופר) אות ה (נד' בכל ספרי מהר"צ חיות ח"א עמ' קפב)

ומ"ש מנ"ל לרום מעלתו שהנביאים לא הסתכנו עצמם לעלות לרגל, הרי מבואר בילקוט מלכים שנבות עלה לרגל בכל עת, ומעולם לא חמד אחאב כרמו, ופעם אחת לא עלה, וחמד אחאב כרמו. וכן אותו ששלח אלישע למשוח את יהוא בן נמשי למלך על ישראל, היה יונה בן אמתי כפרש"י (מלכים ב' ט'), ועל כרחק היה תלמיד אלישע מן מלכי ישראל, ומ"מ אמרינן (עירובין דף צ"ז ע"א) דאשתו של יונה עלתה לרגל, עכ"ל.

ואני אומר מהך דיונה בן אמתי הביא אדוני ממרחק לחמו, ומצינו ירושלמי מפורש סוכה רפ"ה פליגי שם אמוראי, חד אמר יונה משבט זבולון, וחד אמר משבט אשר, ולדברי שניהם היה ממלכי ישראל, ומכל מקום מצינו שם בירושלמי א"ר יוחנן יונה בן אמתי מעולי רגלים היה, ונכנס למקדש ושרתה עליו שכינה, ראינו דהוא בעצמו עלה לרגל, אע"ג שהיה משאר שבטי ישראל ולא גר בארץ יהודה.

אכן לדעתי מכאן ראי' דשאר נביאי ישראל לא עלו לרגל, מדספרו חז"ל מה שהיה אצלם קבלה נאמנת מאבותם, דיונה בן אמתי ואשתו עלו לרגל, מכלל ששאר נביאים לא עלו רק הם החמירו על עצמם במקום סכנה, ובשלמא באשתו של יונה הוי חידוש דלא מיחו בה חכמים, אע"ג שעברה על כל תוסף כמ"ש התוס' שם, אבל ביונה עצמו מה חידוש דקיים מצות התורה, אלא ודאי לענין מצות ראי' חשבו אז את ארץ עשרת השבטים כחוץ לארץ, מפני המלחמות שנתהוו ע"פ הרוב ביניהם, וע"י פרודאות גם כן, ויונה הכניס עצמו בסכנה.

יש שמתרץ ע"פ האמור בפרקי דרבי אליעזר (פל"ב) שיונה הוא בן הצרפית שהחיה אליהו (והובא במפרשי הירושלמי לעיל), וכיון שמת נפטר מן המצוות, או כיון שמת אין לו קרקע ופטור מלעלות, ומו"מ בזה.

חמדה יקרה - שמות ס"י בג ד"ה והנה בירושלמי

והנה בירושלמי (סוכה פ"ה ה"א) מובא, אמר ר' יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה, ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש וכו'. ובמהר"צ חיות (תורת נביאים בהוספות אות ה) התעורר מלישנא דהירושלמי שיונה מעולי רגלים היה, שזה גופא חידוש שהיה מעולי רגלים, ומשמע שלא היה חייב לעלות, וצ"ב ומאי חידושא, והא כל ישראל מצווין לעלות לרגל, ועיי"ש מה שטרח ליישב בזה. [ועוד נאריך בזה לקמן פר' כי תשא בענין לא יחמוד איש את ארצך - ב].

והעירני ש"ב הרה"ג ר' טוביה רוטברג הי"ו, שהנה אף יונה היה מאלו שמתו וקמו לתחיה, שהחיה אותו אליהו הנביא, וכדאיתא בחז"ל (ראה פרקי דר' אליעזר פל"ב) בכמה דוכתי. והנה שם בריטב"א בדבר הקושיא מהא שהניחו תפילין אותם המתים שהחיה יחזקאל, כתב הריטב"א בתירוץ נוסף, שאין הכי נמי פטורים היו ממצות תפילין, אבל מ"מ יש מצות קדושות כעין תפילין שנהגו בהן בעצמן מפני שלמותן וקדושתן לא בדרך חיוב, והרי אבות הראשונים לא היו חייבין אלא שבע מצות וקיימו כל התורה כולה.

ולכן אפשר לומר אף בביאור דברי הירושלמי, שבאמת היה יונה הנביא פטור מעליה לרגל כי היה פטור מכל המצות, ורק החמיר על עצמו ועלה לרגל. אך עדיין קצת צריך ביאור, שאם יונה הנביא היה פטור מכל המצות כולן ורק החמיר על עצמו, היאך זכה לנבואה, ומדוע זכה לרוח הקודש, הלא אינו מחויב כלל במצות. ועוד הלא דנו בנבואת יונה היאך ברח לחוץ לארץ והלא היה כובש את נבואתו, ואי נימא שהיה פטור מכל המצות, מותר לו לכבוש את נבואתו, ודו"ק. וכו'.

ואולי נראה ליישב להמבואר לעיל, שמי שמת וקם לתחיה, אפשר שאף שאינו זוכה בנכסים שהיו לו קודם מיתתו, שכבר זכו בהם יורשיו. ולפי"ז יונה הנביא שמת והחיה אותו אליהו, איבד את נכסיו הקודמים. והנה מדברי הגר"א הנ"ל מבואר שכדי לעלות לרגל בעינן שיהיה לו קרקע, היינו דוקא קרקע שזכה בה בירושה, והיא מהחלק שיש לו בא"י, שאילו קנה אח"כ קרקעות אין זה אלא קנין פירות, ולא מהניא לחייבו בעליה לרגל

כיון שחוזר ביובל. ולכך יונה הנביא לא היה לו קרקע בירושת א"י, ונחשב כאין לו קרקע ופטור מלעלות לרגל.

הלכך הדגיש המדרש יונה מעולי רגלים היה, אע"פ שלא נתחייב בעלייה לרגל. [יש עוד לדון בזה לשיטת רבינו בחיי שהיה עכו"ם, וע"כ דנתגייר ואין לו חלק בא"י, ופטור מעליה לרגל. והעירני לזה בני הרב יחזקאל ה"ו, ועוד נאריך בזה במקום אחר בענין ולא יחמוד איש את ארצך].

חמדה יקרה - במדבר סי' סו ד"ה ונראה

וש"ב הרב טוביה רוטברג ה"ו, רצה באמת לומר שזו כוונת הירושלמי יונה מעולי רגלים, שהעיר בזה המהר"ץ חיות (תורת נביאים בהוספות אות ה) מאי לישנא מעולי רגלים, שמשמע שפטור ומכל מקום עלה לרגל, והלא כל ישראל מחויבים בעליה לרגל, ולהנ"ל אתי שפיר, כיון שמת וקם לחיים באמת פטור מהמצוות, ולכן נתיחד בזה שקיים מצות עליה לרגל.

ונראה להוסיף בזה, דאע"ג שבריטב"א כתב שרק במצות תפילין החמירו על עצמם ולא בשאר מצוות, ומדוע עלה לרגל. ואולי נראה לומר, דאף עליה לרגל שאני, וכפי שנתבאר בספרינו [בפרשת כי תשא בענין ולא תחמוד איש את ארצך], שאף הגרים בחו"ל נפטרים מן הראיה עלו לרגל והקב"ה עשה להם נס, אע"ג שאינו עושה ניסים לאינו מצווה ועושה. והארכנו בזה שעליה לרגל היא קיום דין מדיני המקדש, וכאשר עולה ונמצא בירושלים ברגלים ומתקיימת המצוה, ולכן החמירו על עצמם גם הפטורים מן המצוה. הכי נמי יונה הנביא המת שקם לתחיה, החמיר ועלה לרגל למרות היותו פטור מן המצוה, וזו מעלתו של יונה הנביא, ולכן זכה לנבואה, וכדאיתא התם.

אמנם לדברי רבינו בחיי שיונה הנביא גר צדק, ונתגייר רק לאחר קומו לחיים, א"כ אפשר לומר בפשיטות, שגם הסוברים שמת הקם לחיים נפטר מהמצוות, כל זאת רק כאשר התחייב במצוות ומת ונפטר מהם, ע"ז אמרין כי שוב אינו מתחייב, אבל גוי שקם לחיים ורק אח"כ נתגייר, ולעולם לא היה מחויב במצוות, נראה שלא חל בו פטור, ולכ"ע יתחייב במצוות, ולכך לא הקשה הריטב"א מיונה הנביא.

אך אי נימא הכי, אפשר להוסיף ולחדש גם אי לא אמרין שיונה הנביא גר צדק, אלא כיון שהחיה אותו הנביא בעת קטנותו וקודם חיובו במצוות, אף בכה"ג לא אמרין שנפטר מן המצוות, כי כיון שהיה בקטנותו ולא נתחייב

במצוות ולא חל בו חלות פטור מהמצוה, שוב יתחייב במצוות לאחר קומו לחיים. [ואע"ג שיש מקום לחלק בין פטור קטן שהוא בר מצוות רק אינו מחוייב, לפטור של עכו"ם שאינו בכלל המצוות, ועיין בזה, ואכמ"ל].

על רבינו בחיי הנ"ל כתב הרדב"ז (סי' ב"א רג) שלא יתכן כדבריו 'שהרי ארז"ל [שכן הצרפית] היה יונה בן אמיתי, וכי יונה נביא ה' בן נכרית היה' (וראה שם עוד), וכן מוכח מסוגיית הירושלמי כאן שהיה מאחד משבטי ישראל [זבולון או אשר, וראה תנא דבי אליהו (רבא פ"ח) ש'אותו תינוק בן יוסף היה'].

נחמד למראה - ד"ה ומיהו מבואר

ומיהו מבואר יוצא מהאי ירושלמי, דאמו של יונה בן אמיתי אשה כשרה וצדקת היתה ומאשר היא באה, וכך ראיתי להרב כלי יקר במלכים א' סימן י"ז על פסוק קום לך צרפתה אשר לצידון וישבת שם, הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך, שהביא שם משם המדרש שזאת אלמנה הצרפית היא היתה אמו של יונה, וכן פי' הרלב"ג ומהרי"א. ברם רבינו בחיי בסדר פנחס כתב דאליהו נשתטח על בן הצרפית שהיה בן גויה יע"ש, מבואר יוצא דק"ל דהצרפית היתה גויה הפך מ"ש, ועמ"ש הרב מוה"ד בס' דבש לפי במערכת הצד"י אות כ'.

ועוד לנו לדעת במאי דאמרו רז"ל דמ"ש אליהו להצרפית אך עשה לי עוגה קטנה כו', הוא דאליהו כהן הוה ואמר לה שתפריש חלה מן העיסה יע"ש, דממה נפשך קשה, דהא אשה כשרה וצדקת היתה, למאי אצטריך אליהו לצותה על מצות חלה, דוכי נחשדה הצרפית שתאכל מן העיסה קודם הפרשת חלה שהיא במיתה בידי שמים אחרי היותה אשה חשובה אמו של יונה בן אמיתי, ואי גויה היתה כמ"ש רבינו בחיי, פטורה מן החלה כנודע, וי"ל. ועיין מ"ש הרב חנא בס' פ"ד, ולעט"ר הרה"ג מ"ז בס' הבהיר שרידי יאודה בדרוש ח' להספד דף כ"ז ע"א וב'.

ועי' דבש לפי - מער' צ אות כ

ורבינו בחיי פ' פנחס כ' דאליהו נשתטח על בן הצרפית שהיה בן גויה. ונראה דקאי בשיטת רבינו מהר"א ממין ז"ל, כאשר כתבתי בפתח עינים ביבמות דף ס'. ומ"ש דהצרפית היתה גויה, כעת לא מצאתי ברז"ל דעת זה, ומרז"ל בירושלמי מס' סוכה אמרו שהיה הבן יונה בן אמיתי, ומ"ש בפתח

עינים דישוב הרב מש"ל למהר"א ממין אינו עולה יפה לרבינו בחיי ז"ל, במ"א פירשתי שיחותי בס"ד, וכאן אין מקום להאריך.

יש שהוכיחו עוד מסוגייתנו כדברי רדב"ז הנ"ל, שהרי 'שרת עליו רוח הקודש' ובקידושין (ע:) מבואר שאין הקב"ה משרה שכינתו אלא על משפחות מיוחסות שבישראל.

שו"ת להורות נתן - ח"ב יו"ד סי' פו אות ב

אולם מש"כ רבינו בחיי דבן הצרפית עכו"ם היה, צ"ע, דהא בהדיא מבואר בילקוט מלכים (א' י"ז) שם בשם פרקי דר"א, דאותה אלמנה אמו של יונה היתה. ובשיטה מקובצת ב"מ (קיד:) כתב בשם מהר"ף דאותו תנוק שהחיה אליהו, מפורש בפרק הבא על יבמתו דמשיח בן יוסף היה, עיין שם. האמנם חפשתי בפרק הנ"ל ולא מצאתי, אך מבואר כן בתוס' ב"מ (קיד:) בשם סדר אליהו רבא (פרק י"ח), דאותו תנוק בן יוסף היה, עיין שם. ועיין ילקוט (ריש יונה) דיונה בן אמיתי בן צרפית אלמנה היה, וכן נראה בירושלמי סוכה (פ"ה ה"א) עיין שם. ומכל זה קשיא על רבינו בחיי, וצ"ע.

שוב ראיתי שזכיתי לכוין בכל זה לדברי שו"ת הרדב"ז (סי' ב' אלפים ר"ג) וז"ל, וראיתי לרבינו בחיי שכתב דצרפית נכרית היתה, ומתי עכו"ם אינם מטמאין באהל כר"ש. ולפי זה הא דכתיב ויתמודד עליו, לא נגע אלא האהיל עליו לבד וכו', וגם זה אינו נכון, שהרי ארז"ל שהיה יונה בן אמיתי, וכי יונה נביא ה' בן נכרית היה, וכ"ת שנתגייר, היאך מייחס אותו אחר אביו וכו' עכ"ל, עיין שם.

ומש"כ הרדב"ז להכריח דלא יתכן שיונה הנביא היה גר, הנה באמת יש להוכיח כן מהא דאמרו בירושלמי סוכה (פ"ה ה"א), יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש. והנה מבואר בקידושין (ע:), כשהקב"ה משרה שכינתו אין משרה אלא על משפחות מיוחסות שבישראל, עיין שם, ורוח הקודש היינו השראת השכינה, וכמבואר ברש"י תענית (ד.) ד"ה ובאגדה וז"ל, ואין לחוש שתשרה רוח הקודש על עבד וממזר, כדאמרין בנדרים (לח.) שאין שכינה שורה וכו' עכ"ל. ובאמת צ"ע על רש"י תענית הנ"ל, דהוה ליה להביא מהך דקידושין הנ"ל שאין השכינה שורה אלא על מיוחסים שבישראל.

→ **ועי' נזר הראש - ח"ב סי' יד סוד"ה ודאטינא**

והנה באמת גם בסנהדרין ל"ט ע"ב מבואר שם דהשכינה שורה על גר, עיין שם ברש"י ד"ה מפני מה, ופלא על הרדב"ז שדחה לדברי הרבינו בחיי בנקל כל כך. שוב ראיתי שהעירו ע"ז ממה שכתוב בעמק הנציב בפירושו לספרי בפ' שופטים, על הפסוק נביא מקרבך, ודלא כמו שפירש במשך חכמה שם בפירוש הספרי הנ"ל, ויש לעיין בכל הנ"ל טובא ואין כאן מקומו.

יש שדייק אריכות הירושלמי 'מעולי רגלים וכו' ונכנס וכו' ושרת וכו' /, ומבאר שנבואת יונה הגיע בהדרגה, מתחילה עלה לרגל, ונתעלה ונכנס וכו' ונתעלה עוד עד שהגיע לדרגת רוח הקודש, ויבואר בזה דברי המדרש (תנחומא הקדום פר' ויצא ז) 'סולם מוצב ארצה זה יונה, וראשו מגיע השמימה זה אליהו, שנבואת יונה הגיע בהדרגה כסולם, ונבואת אליהו הגיע בבת אחת.

→ **דרכי שלום (סטול) - מלי דהספדא - ספרא רבא ד"ה בפרשת (עמ' קט-ב) וד"ה ובה (עמ' קי-ב)**

בפרשת השבוע (בראשית כ"ח) איתא, ויחלום והנה סלם מוצב ארצה וראשו מגיע השמימה וכו', ודרשו ע"ז במדרש (שם) ד"א, ויחלום והנה סלם מוצב ארצה, אמר ר' אלעזר בן עזריה הראה לו יונה, שנאמר לקצבי הרים ירדתי וגו' (יונה ב' ז), וראשו מגיע השמימה הראה לו אליהו, שנאמר ויעל אליהו בסערה השמים (מ"ב ב' י"א). המאמר הזה תמוה מאד, מדוע את נבואת יונה השפיל ודמה לארץ, ודרש מסולם מוצב ארצה, ואת נבואת אליהו דרש מראשו מגיע השמימה, הלא אליהו ויונה שניהם נביאי ה' המה, ומה הוא ההבדל ביניהם. וכו'.

ועוד יש לומר בהתרת החקירה הזאת, בהקדם המחלוקת שבין הרמב"ם והרב אברבנאל, כי דעת המורה (ח"ש פ' ל"ב), אשר הנבואה היא שלמות אחת בטבע האדם, ומגיע אליה לפי ערך הכנתו ושלמותו. אולם האברבנאל משיג עליו שם, ודעתו כי הנבואה היא דבר נסיי מגיע מהשי"ת, כמו שיגיעו שאר הנמצאות ואינה טבעית, והארץ ע"ז בראיות. וכו'.

ולולא דמסתפינא, הוה אמינא הרב המורה והאברבנאל שניהם צדקו יחדיו, כי הנבואה מתחלקת לשתיים, לנסיית, ולטבעית. ובזה אפשר לישב כל המקראות והמאמרים מענין הנבואה, ונבואת משה היתה טבעית וכו', ובשעה שהתראה הקב"ה למשה בפעם הראשונה ואמר לו של נעליך מעל רגליך וכו' (שמות ג'), פרושו הכן את עצמך לנבואה ע"י התפשטות

הגשמיות, כי נבואת משה היתה טבעית ע"י הכנה ועליה בשלמות ממדרגה למדרגה, וכו', לא כן אליהו, ע"ד מהלך עליתו, השתלמותו והכנתו לנבואה לא מצאנו, רק לפתע פתאום ויאמר אליהו התשבי מתושבי גלעד אל אחאב חי ה' אלהי ישראל אשר עמדתי לפניו אם יהיה השנים האלה טל ומטר כי אם לפי דברי (מלכים א' י"ז א'), ומזה יש לשפוט כי נבואתו היתה נסיית. וכו'.

ובזה מבואר היטב המדרש הנצב בריש ההספד, הקב"ה הראה ליעקב בחלום כי יקומו ממנו אנשים רמי המעלה בנבואה, אשר נבואתם תתחלק לשני אופנים, א) לנבואה טבעית הבאה במדרגות ע"י ההכרה העצמית, בדמיון הסולם המוצב ארצה, וע"י מדרגות מדרגות יגיע בנבואתו לרום המעלה. ב) לנבואה נסיית הבאה ע"י ההופעה האלהית הפתאומית, והנה אצל יונה הנביא היתה נבואתו טבעית הבאה במדרגות, דהלא אמרו (ילקוט יונה תת"נ) אמר רבי יונה, יונה בן אמתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין השכינה שורה אלא על לב שמח וכו'.

הרי דיונה בראשונה היה אחד מעולי רגלים, וע"י ההתרגשות וההתלהבות של שמחת בית השואבה, נתעלה ונתרוממה נפשו עד ששרתה עליו רוח הקודש. ואותו רוח הקדש שבא ליונה מתוך התעלות נפשית, התפתח והשתלם אצלו והיה אח"כ לנביא ה', כי השכינה והנבואה הם ענינים נפרדים וכדעת האברבנאל הנ"ל.

ולזאת על הכתוב סולם המורה על מדרגות מוצב ארצה, אמרו הראה לו יונה שנאמר לקצבי הרים ירדתי, כלומר בהים שהוא בעומק התהום שתחת קצות ההרים, גם שם שרתה עליו הנבואה, אחרי היותה אצלו טבעית. לא כן נבואת אליהו שהיתה נסיית, עליה דרשו וראשו מגיע השמימה, כלומר בלי שום אמצעות של מדרגות, רק ע"י ההופעה האלהית הגיע בנבואתו ישר לשמים. וזהו שאמרו הראה לו אליהו שנאמר ויעל אליהו בסערה השמים, כי הסערה באה לרגלי היות נבואתו נסיית.

מאידך יש שדייק הלשון 'ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש', משמע שמיד שנכנס שרתה עליו שכינה, ובביאור הענין.

ויקח עבדיהו - סוכות דרוש יז (ה) אות ח

והנה הירושלמי (הובא בבני יששכר שם ל"ב ב') אמרו, יונה בן אמיתי מעולי רגלים הוא, ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמד שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, ע"כ. לכאורה העיקר חסר מן הספר, דהיה צריך לומר ונכנס וכו' ושמח ושרתה וכו', דא"א שתשרה עליו שכינה מבלי שישמח, כמ"ש אח"כ על לב שמח.

ואמנם להאמור דימי הסוכה הם מצד עצמן מסוגלים לימי שמחה של מצוה, א"כ תיכף לכניסה שמחה, אין צורך לשום הכנה שבה יבוא לידי שמחה, דתיכף שיחשוב להצטרף לשמחה של מצוה מתעוררת בו השמחה, והרי הוא כאחד מאותם שכבר עומדים ושמחים, ודברי הירושלמי נאמרו בדיוק נמרץ בלי שום חסרון ומגרעת, דבאומרו ונכנס וכו' ושרתה וכו', כיון בזה ללמדנו דתיכף לכניסה היתה השמחה והשראת שכינה ביחד, בלי שום שהות בין הכניסה להשמחה, וזהו דיוק אומרו על לב שמח, דדיוק לב לומר דהשמחה היתה ע"י התלהבות שבלב, דתיכף שנכנס נתעוררה השמחה בלבו ונצטרף אל השמחים, ותכף מיד שרתה עליו שכינה.

ודוגמא לזה מצינו בתהלים (קכ"ב), שאמר דוד המלך עליו השלום שמחתי באומרים לי בית ה' נלך, דלכאורה לשמחה מה זו עושה, ומאי רבותיה דדוד המלך עליו השלום. אמנם להאמור י"ל, דכיון בזה להשמיענו דאפי' עוד לפני הכניסה לבית ה', רק כאשר שומע למי שהוא שאומר בית ה' נלך, תיכף מתעוררת בו השמחה של מצות הליכת בית ה' ושורה עליו שכינה.

וזהו רבותיה דדוד המלך עליו השלום, דהיתה כ"כ מחשבתו זכה וטהורה, עד גדר שבמחשבה לחוד פועל עליו כמעשה בפועל, ושורה עליו רוח של קדושה וטהרה בריבוי השמחה של מצוה, וזה ודאי מצד בחינתו הק' מבחי' אושפיזין עילאין קדישין בחי' ז' ענני כבוד. ומינה לכל מי שהוא שמח בשמחת של אושפיזין עילאין קדישין בשמחת מצות הסוכה, ודאי דזוכה לזה להיות נשפע משפע הקדוש של ז' אושפיזין עילאין קדישין, להיות תמיד בלב שמח לתורה ולעבודה תמיד כל הימים על דרך האמור.

להנ"ל יבואר מה שאמר הלל (בבלי נג.) 'אם אני כאן הכל כאן' איך אמר כן הרי עניו היה, וכן יבואר דברי הרמב"ם (הל' לולב פ"ח הי"ד) שרק חסידים ואנשי מעשה רקדו, וקשה איך ידעו שהם ראויים לכך ואם יודעים לרקוד.

להורות נתן - מועדים ח"ג שמחת בית השואבה תשל"ז (עמ' שנו)

כתב הרמב"ם (פ"ו מ"ט הי"ז), שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג וכו', וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב וכו' הוא ובניו ובניו ביתו כל אחד כראוי לו, ואילו לענין שמחת חג הסוכות שבבית המקדש כתב (הל' לולב פ"ח הי"ד), מצוה להרבות בשמחה זו, ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה, אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידים והזקנים ואנשי מעשה, הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. וכו'.

והנה בגמרא (סוכה נג.) תניא אמרו עליו על הלל הזקן, כשהיה שמח בשמחת בית השואבה אמר כן, אם אני כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן, הוא היה אומר למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, ויש להבין הלא הלל הזקן היה עניו מאד, ואיך אמר אם אני כאן הכל כאן, ורש"י ז"ל פירש דקאי על השכינה, ומ"מ פשוטו צריך ביאור. ונראה דבאמת יש להקשות על מה שכתב הרמב"ם דרק חסידים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין בשמחת בית השואבה, וקשה דאיך ידעו החסידים שהם ראויים לרקוד, ומי יודע בנפשו אם הוא בכלל חסיד ואנשי מעשה.

ברם באמת שום איש לא בירר מיהו בגדר חסיד, ברם החסידים ואנשי מעשה האמתיים, מיד כשנכנסו למקדש לשמוח בשמחת בית השואבה, אחזתם אש שלהבת של קדושה ורקדו וספקו לכבוד השי"ת, ומי שלא היה ראוי לא היה בכחו לרקוד, דבית המקדש הוא מקום האמת והבירור, וזה שאמרו בירושלמי יונה בן אמיתי מעולי רגל היה, וכשנכנס לשמחת בית השואבה מיד שרתה עליו רוח הקודש, ור"ל שהוא התכוין רק לעלות לרגל, אלא דמיד כשהגיע לבית המקדש שרתה עליו רוח הקודש לרגל גודל מדרגתו.

והנה הלל הזקן כשראה שהוא מתלהב בקדושה לשמוח ולרקוד בשמחת בית השואבה, תמה על עצמו דאיך אפשר שהוא זוכה לרקוד, כי מגודל ענותנותו חשב שאינו בגדר חסיד, אלא שתלה הכל בקדושת המקום, כי המקום גורם לגודל מדרגתו. וזה שאמר אם אני כאן במקום קדוש בבית המקדש, אז הכל כאן בשלימות וגם אני יכול לרקוד לפני השי"ת, אבל אם איני במקום המקדש, מי כאן, אינני במדרגה זו כלל, הוא היה אומר למקום שאני אוהב שם רגלי מוליכות אותי, היות שבאתי לבית המקדש שהוא מקום שאני אוהב, זהו גורם שרגלי מרקידות אותי.

יש שמעיר כיון שבשמחת בית השואבה היו שם אלפים רבים מישראל, למה מוזכר רק שיונה זכה לרוח הקודש, וביאור ע"פ חסידות שעניינו של שמחת בית השואבה הוא להפוך את הגשמיים לדירה לד' יתברך, וזה שייך דוקא אצל יונה.

תורת מנחם (ליובאוויץ) - טו שמחת בית השואבה תשט"ז אות ח ד"ה וזהו ואת בא הטעם לגודל השמחה דשמחת בית השואבה, כיון שאז מבטלים את כל ההבדלות והמחיצות דהעולם, פורצים את כל הגדרים והגבלות העולם ע"ז שמתקשרים עם הקב"ה שמחה פורץ גדר. ולכן שמחת בית השואבה היא המקור והשורש לכל שמחה אמיתית ענין השמחה, שפירושה פריצת הגדר דהעולם. ועדיין יש להקשות הרי גם הטבע הוא בריאה שברא הקב"ה, וא"כ איך אפשר לעמוד כנגדו. וכו'.

והמענה לזה, בו ביום שהקב"ה עשה את ההבדלה בין מעלה ומטה, בו ביום אמר הקב"ה שתכלית ההבדלה היא בשביל עלי', מחצתי ואני ארפא, מחצתי מלשון מחיצה, כמאמר רז"ל יחד עם בריאת המחיצה ישנו גם ואני ארפא. ונמצא שאין פועלים נגד הבריאה, אלא אדרבה ממלאים את הכוונה והתכלית של הבריאה, כוונת גדר העולם והטבע הוא שיפרצו את הגדר וימשיכו את הלמעלה מן הטבע למטה. וכו'.

עפ"ז יובן ענין נוסף אודות הטעם להשם שמחת בית השואבה, איתא בירושלמי שמשם שואבים רוח הקודש, יונה בן אמיתי נכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ולכאורה אינו מובן בבית המקדש בעת שמחת בית השואבה היו אלפים רבים מישראל, וביניהם כמה וכמה גדולים, ומכיון שמשם היו שואבין רוח הקודש, הרי כולם קיבלו משם רוח הקודש, ומדוע מזכירים דוקא את יונה, כמדובר לעיל שכל סיפורי התורה אינם סיפור בעלמא, אלא הוראה בעבודת האדם לקונו, כן הוא ג"כ הסיפור בירושלמי אודות יונה.

איתא בזהר שיונה בן אמיתי קאי על הנשמה, מלשון לא תונו איש את עמיתו, כלומר שבירידת הנשמה בגוף, הנה מצד הריחוק וההפכיות דנשמה וגוף, צריכים לראות שהגוף לא ירמה חס ושלום את הנשמה, אדרבה צריכים לראות שהנשמה תרמה את הגוף, דהיינו שהנשמה תרמה את הגשם ותעשה ממנו דירה לו יתברך.

על פי זה יובן הטעם שמצינו בנוגע ליונה דוקא ששאב משמחת בית השואבה, הענין דשמחת בית השואבה הוא כאמור לעיל, הענין דמחצתי

ואני ארפא, הענין דאשר ברא אלקים לעשות לתקן, שמבלי הבט על הירידה שבגשמיות, ישנו הכח להעלותו למעלה יותר מקודם לכן, ומשמחת בית השואבה שואבים את הכח ליונה, מלשון אונאה, לרמות את הגשם ולעשות מגשמיות העולם גופא דירה לו יתברך.

וזהו גם ענינו של יונה ונבואתו בפשטות הענינים, ענינו של יונה בן אמיתי הי' ללמד תשובה את העם, ולא רק סתם חרטה, אלא כדאיתא בגמרא בפירוש הפסוק וישבו גו' ומן החמס אשר בכפיהם, אפילו גזל מריש ובנאו בבירה מקעקע כל הבירה כולה ומחזיר מריש לבעליו, שגם לאחר שישעו פעולה שעל ידה מתבטל חיוב השבת הגזילה, מ"מ מתנהגים לפני משורת הדין להחזיר הגזילה.

וענין זה פעל יונה גם בחוצה אצל אומות העולם, ומזה גופא מוכח גם בנוגע לפעולה על בני ישראל, היינו שגודל פעולתו היתה עד כדי כך שנשפך (עס גיסט זיך איבער) גם החוצה, וכידוע המשל בזה מחבית מלאה, שכשמתמלאת על גדותי' נשפך ממנה גם לחוץ, וע"ד הלשון די והותר, שכיצד יודעים שיש כבר די, כאשר ישנו והותר.

על מה שהקשו לעיל (ד"ה קשה שמא) שאולי שמחה אחרת היה לו ליונה שגרם לו השראת השכינה, יש לומר ע"פ הזוהר (פר' מקץ ריש עמ' רג) שבית המקדש היא המקום ממנו ינקו כל הנביאים את נבואתם, ולכן נקרא 'גיא חזיון' (ישעיה כב, א).

עלי תמר - לעיל ד"ה והיפ"מ

והיפה מראה פירש שמשם שואבים רוח הקודש ע"י ששמחים שם, שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, וכדלקמן. צריך באור דאם כן מאי שנא שמחת בית השואבה דנקיט, הלא בכל מקום ששמחים בשמחה של מצוה כן הוא, ולמה הוכתר ביחוד בשם שמחת בית שואבה שמשם שואבים רוח הקודש, הלא בכל מקום ששמחים בשמחה של מצוה כן הוא.

וי"ל עפ"י דברי הזהר בפרשת מקץ ריש עמוד ר"ג, משא גי חזיון (ישעיה כ"ב), ת"ח גי חזיון, דא שכינתא דהוות במקדשא וכל בני עלמא מינה הוו יניקין יניקו דנבואה, דאע"ג דכל נביאין קא הוו מתנבאין מאתר אחרא מגווא הוו ינקין נבואתהון, וע"ד אתקרי איהי גיא חזיון ע"כ. א"כ שמחת בית השואבה במקדש מקור הנבואה היה מוכן ביותר להשראת רוח הקודש, וכמו שמביא הקרא ושאתם מים בששון, ומפני כן נקרא שמחת בית השואבה שמשם

שואבים רוח הקודש במדה מרובה, וכן שרתה הנבואה על יונה בשמחת בית השואבה וכדלקמן.

[וראה שם שפי' באופן אחר]

ללמדך שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמח מ"ט והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים, א"ר בנימין בר לוי והיה כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלהים.

ביאור אומרו 'ללמדך', מאיפה למד זאת.

בני יששכר - תשרי מאמר י אות כח

עוד בירושלמי [סוכה פ"ה ה"א], אמר ר' יונה, יונה בן אמתי מעולי רגלים הוה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, ע"כ. לא נודע מהיכן למד זה, וגם אמרו ללמדך, הלא לא נודע הלימוד מן הכתוב. ונראה באפשר דלמד לה מדכתיב יונה בן אמתי הנביא אשר מגת החפר [מ"ב יד כה], למה לו להשמיענו מהיכן היה, על כן דרשו עפ"י קבלתם הנביא אשר מגת החפר, נבואתו היתה אשר חפר אותה, ומצאה מן גת היינו בית המקדש שמנסכין שם יין, וכמו שכתוב בפסוק וגם יקב חצב בו [ישעיה ה ב], זה מזבח ובית המקדש, [ירושלמי שם פ"ד ה"ו].

ומה שסיים בירושלמי ללמדך שאין רוח הקדש שורה אלא על לב שמח, לכאורה האין נלמד זה מכאן, דילמא מעשה שהיה כך היה. ונראה דלמד לה מדהיה יונה תלמיד אליהו [זוהר הקדוש ח"ב קצ"ז ע"א], (שהוא בן הצרפית שהחיהו אליהו, [פרקי דרבי אליעזר פרק ל"ב]), אח"כ היה תלמיד אלישע ושלחו למשוח את יהוא [מ"ב ט א], ואף על פי כן לא מצינו לו נבואה עד ירבעם בן יואש מלך ישראל [שם ט כג], על כרחך לומר מפני שאין השכינה שורה מתוך עצבות, עד אשר אירע שמסר נפשו לעלות לרגל ובא לשמחת בית השואבה, אז שרתה עליו רוח הקדש.

ונראה לי עוד צורך הודעה זו ששרתה עליו רוח הקדש בשמחת בית השואבה, ידוע יונה בן אמתי הוא משיח בן אפרים, [שער הגלגולים הקדמה ל"ב], והנה אפרים על פי סדר הדגלים חדשו הוא תשרי, על כן נעשה במשיח בן אפרים כמו חדשו תשרי שהוא ימי הדין, וכבר ידעת רוח הקדש נקרא תחיה, כדכתיב ותחי רוח יעקב אביהם [בראשית מה כז], הבן הדבר.

יש שביארו שרבי בנימין מדייק ממה שכתוב 'המנגן', הרי שתלוי באיש 'המנגן', ושמחתו הוא המעורר ל'רוח אלקים'.

קרבן העדה - ד"ה מ"ט וד"ה כנגן →

מ"ט. כלומר מנ"ל שהשכינה שורה מתוך שמחה: כנגן במנגן אין כתיב כאן. דהוה משמע שניגון בכלי שיר המנגן, אלא הכי קאמר והיה כנגן דבר הגורם המנגן, והוא הלב המבין, שכן נקראים המשוררים בדברי הימים מבינים, ושרתה עליו רוח ה'.

מתא דירושלים - ד"ה והיה →

והי' כנגן המנגן. פי' שיהי' המנגן ממש כמו הנגן, דהיינו השיר שנותן נגינותו, כן יהי' המנגן בשמחה, ואז ותצלח עליו רוח ה'.

ועי' עלי תמר - ד"ה ללמדך >הובא לקמן<, וד"ה מאי טעמא →

מאי טעמא והיה וכו'. המלות מאי טעמא ענינן בכל מקום מה הנימוק, אבל כאן אי אפשר לפרש כן, שכן הפסוק שמביא אינו מנמק הסיבה כלל, אלא נאמר בו העובדא, והפסוק גופא צריך אותו הנימוק. והפני משה וקרבן העדה הרגישו בזה, וכתבו כלומר מנא לן, ברם לא מצינו שמאי טעמא יהיה עניינו מנלן, והיה צריך להיות נאמר דכתיב, או מנ"ל, אבל מ"ט אין לו מובן. וכו'.

ובספר העיתים סימן תקע"ט, ומעולם לא הניחו התרגום ולא דבר מטעמי התלמוד, וביאורו מאמרי התלמוד, ונקרא טעמים שהם דברים של טעם. ואכן התימנים בילקוטים כת"י שיש בהם מאמרי אגדות קצרים, קורין לזה בל"ר טעמים, ואמר אחד קורים טעם, ואף כאן ביאורו, מאי טעמא איפה המקור לזה, והשיבו לנכון והיה כנגן המנגן וכו'.

באופן דומה להנ"ל יש שכתב שבא ליישב שאם מגיעים לרוח הקודש ע"י שמחה למה לא מצאנו שכל מי שהוא מנגן מגיע לכך, וע"ז יישב שהרוח הקודש תלוי ב'המנגן' אם הוא איש קדוש הראוי לכך.

משמיע ישועות (למפרט) - שער ז ד"ה ולדרכינו נתרץ →

מצינו בירושלמי סוכה א"ר יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מאי טעמא, והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח

אלדים, א"ר בנימין בר לוי והיה כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלדים, הקדוש הזה ר' בנימין בר לוי מה הוסיף ומה למד בדיוקו מב' בה'.

והנראה שבא לומר, שלא נתמה אנחנו הלא גם אנחנו שומעים לפעמים נגינות מנגנים בכלים כמה וכמה, ובפה משוררים שירים בנגונים החדשים ערבים לאוזן שומע, ומדוע לא נזכה כיונה בן אמיתי שנשיג רוח הקודש, ואם כי כבר פסקה רוח הקודש, אף על פי כן יתוסף לנו רוח טהרה מהשירים ורוח שמחה בעברינו מהם, ואדרבה אח"כ נעצב האדם ולבו אין עמו. לזה אמר ר' בנימין, בא וראה כונת הכתוב שלא נכתב כנגן במנגן, כי כן היה צריך לכתוב כנגן במנגן, כי כבר ידוע לנו שהביאו מנגן, ורק לסיפור בעלמא לספר המעשה כמו שהיה, היל"ל והיה כנגן במנגן ותהי עליו רוח אלדים.

אך בא לומר לנו, שלא בלבד כלי הניגון יביא לאדם רוח אלדים או השירים בשמעו יבא לידי שמחת רוח הקודש, לא לא, שזה תלוי דוקא במנגן עצמו, אם הוא קדוש וטהור וכונתו טהורה וניגונו יוצא מלבו, וכונתו לשמח אלדים ואנשים בשמחת רוח הקדושה, אז גם השומע יקבל רוח טהרה ורוח קדושה וזוכה גם לנבואה. אך אם המנגן פסול בקול ופסול במחשבה, כיצד יבא להשומע ניגונו רוח הקודש, והלואי שלא בהיפך ה' ישמרנו.

וזה הוא מה שאמר ר' בנימין כנגן במנגן אין כתיב, שהיה נראה שאין צריך להשגת רוח הקודש רק מנגן וכלי המנגן ודיו. אך לא כן, והיה כנגן המנגן, שזה תלוי בהמנגן עצמו וד"ל, ונכון הוא מאד בע"ה.

יש שכתבו שדברי רבי בנימין לא שייכים לכאן אלא בברכות (פ"א ה"א), לענין שכינור של דוד היה תלוי כנגד חלונותיו של דוד, והובא כאן אגב שדרשו פסוק זה [והלימוד שרוח הקודש שורה על לב שמת, נלמד ממשמעות הפסוק 'והיה כנגן המנגן' וגו'].

פני משה - ד"ה מה וד"ה והיה

מה טעמא. מנלן, דכתיב גבי אלישע והיה כנגן המנגן וגו': והיה כנגן במנגן וכו'. לא שייך הכא, אלא לעיל בברכות פ"ק בהל' א' הוא דגריס כן, דדריש שם כנור היה תלוי כנגד חלונותיו של דוד, והיה רוח צפונית מנשבת בלילה ומנפנפת בו והיה מנגן מאליו: הדא הוא דכתיב והיה כנגן המנגן. כנגן במנגן אין כתיב כאן אלא כנגן המנגן, משמע הידוע ואשר מנגן מאליו היה.

עלי תמר - ד"ה ללמדך

ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מ"ט והיה כנגן וכו', אמר רבי בנימין בר לוי והיה כנגן במנגן אין כתיב כאן וכו'. הם שני מאמרים נפרדים, המאמר הראשון קובע שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, כמו שהיה הדבר באלישע, וכמ"ש במדרש תהלים פרק כ"ד ג'. ובדרך אגב מבאר רבי בנימין בר לוי הפסוק הזה, שכנורו של אלישע הנקרא מנגן. וכו'. והקרוב עדה פירש פירוש שאין לו שחר, שהשם המנגן הוא הלב השמח, ותימה שהרי מפורש במקרא קחו לי מנגן. ועוד מפורש בירושלמי ברכות הנ"ל שפירושו שהכנור היה מנגן מאליו, וגרם לו זה שחשב שמביא הא דרבי בנימין בר לוי כהמשך להמאמר שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, ובאמת הם שני מאמרים נפרדים וכמ"ש.

עלי תמר - ד"ה אלא

אלא והיה כנגן המנגן. ובדרך דרוש אפשר לומר, שנגן נקרא הכלי זמר, והמנגן הוא האדם המנגן על הנגן. ועניינו, שאם המנגן ינגן בלי שום תערובת של התפארות וכבוד או פניות אחרות, כמו הנגן הכלי זמר המוציא קולות ניגון בלי שום פניה ובלוי שום כוונה זרה, אז ותהי עליו רוח ה'.

יש מי שהעיר על מה שהביא הפסוק 'והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלקים', שהרי בפסוק כתיב 'ותהי עליו יד ה' '.

קובץ חומת ירושלים - ח"א עמ' מד

הירושלמי בסוכה פ"ה ה"א אייתי הפסוק במלכים ב' (ג' ט"ו) והיה כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלוקים, והתימה, דבפסוק כתיב ותהי עליו יד ה'. וכן במדרש שוחר טוב לתהילים פרק כ"ד בפסוק לדוד מזמור ג"כ איתא רוח אלוקים. (כך בכל הדפוסים הראשונים, פולנאה תקנ"ד, ורשא תר"א, אבל במהדורה הנפוצה כיום שהיא צילום דפוס ורשא תרנ"ג תיקנו מדנפשיהו ליד ה') וראיתי בדפוסים ישנים של הרמב"ן לתורה בפסוק ויבז עשו את הבכורה (בראשית כ"ה ל"ד), שגם כן הביא רוח אלוקים, אך במהדורה החדשה בהוצאת מוסד הרב קוק ע"י ח.ד. שוועל, שינה שם והדפיס יד ה' במקום רוח אלוקים, ולא העיר כלל שבדפוסים ישנים איתא רוח אלוקים, וכן מצאתי ברבינו חננאל לשבת דף ל' ע"ב שג"כ מביא רוח אלוקים.

והיה ענין זה פלא בעיני, עד שהראוני שבספר זכרון טוב של ר' יצחק לנדא על האדמו"ר רבי יצחק מנעסכיז זצ"ל, שכתב שם (בדף י"ד ובדף י"ז ע"ב), שבליל יום ג' אסרו חג דשבועות תרכ"ז נכנסו המנגנים לנגן לפניו זצ"ל ונהנה מזה, ואמר תורה על הפסוק הנ"ל, ואמר תורה על תיבות ותהי עליו רוח אלוקים, ואח"כ בבוקר צוה להביא לפניו לשון הכתוב, והנה ותהי עליו יד ה', ונתפלא מאד שיצא מפיו דבר שלא ככתוב, ונצטער מאד על זה, ולא זו ידו ואמר שצריך לחפש בזהר הקדוש.

וחיפש הוא וגם בני ביתו עזרו על ידו כשני ימים, ומצאו בזהר הקדוש פרשת וישב (דף ק"פ ע"ב) שבאמת מביא הלשון רוח אלוקים ונחה דעתיה. ומוסיף שם הכותב, שלא רצה מוהר"י מנעסכיז להכניס לפניו לפטור את העולם שבא אליו לשבועות עד איזה ימים אחר חג השבועות כשגמר ענין זה, ובודאי יש בזה ענין נסתר, ע"כ. ואגב יש לציין שבשמואל א' ט"ז ט"ז אצל שאל מובא ענין רוח אלוקים לגבי נגן המנגן.

קובץ חומת ירושלים - ח"ב סי' כד

העירני אבי מורי ר' יחיאל (שיח"י) [ז"ל] לפני יפות פרשת בהעלותך, בפסוק שש מאות אלף העם אשר ברגלי וגו', וכו', שכל הנביאים נתנבאו על ידי שהקדוש ברוך הוא כפה עליהם את רוחו בבחינת כפה עליהם הר כגיגית, וזהו יד ה' כפי שאיתא היתה עלי יד ה' (יחזקאל ל"א א'), ופי' רש"י כל יד ה' שבנבואה לשון כפייה הוא שהיה הרוח כופה אותו, מה שאין כן משה רבינו ע"ה שעליו נאמר נקי כפים, כלומר שהיה נקי מהכפיה הנ"ל. וכו'.

עוד העירני אאמו"ר שיח' לפני יפות פרשת בלק בפסוק מי מנה עפר יעקב, וכו', ששם הויה בא"ת ב"ש הוא 300, וכן רוח אלהים הוא ג"כ 300, שכל הנביאים נתנבאו בבחינת רוח אלוקים שהוא בגימטריא בחינת אחר של שם הויה, נוסף עליהם משה שנתנבא בבחינת פנים שנא' פנים בפנים דיבר וגו', עיי"ש. חזינן מכל הנ"ל שהן יד ה' והן רוח אלוקים שניהם הם מדרגתם של כל הנביאים, ואולי על ידי זה אפשר להבין קצת ענין שינוי הפסוק. וכו'.

עוד יש לציין מה שהעירני הבחור המופלג מרדכי פייגנבוים נ"י לרבינו בחיי נשא [ד' מ"ט], שכתב שמדוע בלויים נאמר על פי ה' מה שלא נאמר באחד מן השבטים. וכתב שזה לרמוז על מדתם שהיא מדת הדין והיו ממונים

להשמיע קול, וכן תולדת השי"ן לשרוק, ועל זה אמרו בספר יצירה שי"ן שורקת, מ"ם דוממת עכ"ל.

חזינן שענין הנגינה הוא ממדת הדין, [וכן כתב הציוני בריש פרשת נשא וז"ל, והשיר רומז למדת הדין שנאמר ובלילה שירה עמי שירו עמי, ע"כ]. ואולי מה שכתב רבינו בחיי וכן תולדת השי"ן לשרוק, אולי זה מרמז על מה שכתב הפנים יפות לעיל ששם הויה בא"ת ב"ש הוא שי"ן, וכן רוח אלקים בגימטריא שי"ן.

ועתה הננו להציג את מכתבו של הרב יהושע מונדשיין הי"ו, וכו', באתי להעיר כי קושיא מעיקרא ליתא, שהרי בדברי הקדמונים (בש"ס, בזהר הקדוש, במדרשים ובראשונים) מובאים מאות פסוקים שלא כצורתם במסורה, וכו', וכבר עמדו בעלי התוס' במקומות רבים על שינויים כנ"ל, ובמס' מגילה (ג, א) ד"ה וילן כתבו, דרך הש"ס הוא לקצר הפסוקים ולערבם יחד. וכו'. וכבר דשו רבים בענין השינויים שבין הש"ס והזהר הקדוש לבין המסורה שבידינו. וכו'.

ומן הענין להביא דעת המקובלים גבי שינויים מעין אלו, וכ"כ הרח"ו בהגהות לזח"ב קפ, ב' קשה, כי כפי זה יש טעות בספרי תהלים שלנו כו'. ואולי ע"ד הנז' בפ' פינחס בר"מ דף רנ"ד ע"א על פ' ויהי ביום כלות משה כלת כתיב, ושם עצמו הקשו שהרי כלות כתיב בוא"ו, ותירצו דהכי כתיב חסר בתורה למעלה בשמים, ולא בתורה שנתנה לנו דנעו מעגלותיה. ואולי גם זה כו' הוי בתהלים שלמעלה בשמים. עכ"ל. וכו', [וראה שם מה שהאריך ר' מונדשיין בזה], וכאן מדפיסים אנו את תגובתו של הרב ישראל יוסף רפפורט הי"ו. וכו'.

ואשר יראה בזה עפ"ד הרמב"ן עה"ת פרשת בהעלותך (יב, ו'), על הפסוק אם יהיה נביאכם במראה אליו אתודע וגו' וז"ל, וטעם הכתוב שאפי' אם יהיה נביאכם נביא ה', אינו מתנבא בשמי הגדול רק במראה או בחידות, והזכיר כן, כי רבים מן הנביאים לא ישיגו לזה, אבל יהיו נביאים ברוח הקודש כענין שנאמר רוח ה' דבר בי, והיא יד האמורה ביחזקאל, ויתבאר בדברי זכריה עכ"ל. ומבואר בדבריו דמעלת האדם הזוכה לרוח הקודש שהיא דרגה נמוכה מנבואה, [כמבואר בר"מ במורה נבוכים ח"ב פרק מ"ה דזה החילוק בין נביאים לכתובים, עיי"ש], נקראת רוח ה', וזה מקביל ליד ה', דענינו דלא הוי דבר ה' אלא רק רוח ה', והבן.

ומעתה נחזי אנן כמה מדוקדק הענין, דבירושלמי בסוכה שם אי', א"ר יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרת עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, מאי טעמא ויהי כנגן המנגן ותהי עליו רוח אלוקים, עכ"ל. הרי דאיירי בדרגת רוח הקודש ולא בנבואה כמפורש בלשונו. ושפיר שינה הירושלמי את לשון הפסוק, להורות דאיירינן בדרגת רוח הקודש הנקראת רוח ה', ולזה כונת הפסוק בתיבת יד ה' וכמש"כ ברמב"ן, וכפי הנראה בתיבת רוח ה' מתבטא יותר דמיירי ברוח הקודש ולא במראה נבואה.

והנה מכתבו של (הבחור המופלג) [הרב] מנשה פייגנבוים, נ"ו, וכו', לענ"ד ובעזה"ת בויהי כנגן המנגן, דהנה במס' מגילה ג ע"א אי', אמר לו אמש בטלתם תמיד של בין הערבים ועכשיו בטלתם תלמוד תורה, אמר לו על איזה מהן באת, אמר לו עתה, מיד וילן יהושע בלילה ההוא בתוך העמק, ובתוס' ד"ה וילן כ' וז"ל, לא כתי' בהאי קרא כן, אלא כשצר על יריחו כתי' וילן בלילה ההוא בתוך העם, וכשצר על העי כתי' וילך בלילה ההוא בתוך העמק.

וכ' ודרך הש"ס הוא לקצר ולערבם יחד, כמו ונתן הכסף וקם לו, ע"כ. וה"נ אפ' בהאי ירושלמי דעירב הפסוק דמלכים בפסוק דשמואל. ואת"ל דכן הוא דרך הש"ס ומי ימר דכן הוא דרך הראשונים, יעוי' ברש"ש קידושין ג ע"ב בד"ה מה ליבמה שכ' על דברי רש"י דכן הוא הדרך גם ברש"י [ואכמ"ל].

ועתה הננו להציג עוד מכתב שהגיענו בענין זה. בנוגע להערה בענין נגן המנגן שהועתק בירושלמי ובזוהר הקדוש ובמדרש שוחר טוב, ותהי עליו רוח אלקים במקום יד ה', אולי אפשר ליישב על פי מש"כ התוס' שבת קכ"ח ד"ה ונתן הכסף, וביתר אריכות בעירובין ס"ה ד"ה בצר, שדרך הש"ס לקצר ולומר בלשון אחר קצר, עיי"ש ובראיותיהם.

הגם שבנדון דידן אין כל קיצור בשינוי הלשון, מ"מ י"ל דמאחר דכל היכא שמוזכר בכתוב יד ה' פירושו מדת הדין ופורענות, כמ"ש אצל פרעה הנה יד ה' הויה במקנך, וכן הוא ברות (א' י"ג) כי יצאה בי יד ה', וכן הוא באיוב (י"ב ט'), וכן בשופטים ב' ט"ו, ותרגומו בכל המקומות מחא מאת ה', זולת יד ה' הנזכר אצל נגן המנגן שפירושו השראת השכינה ורוח הקודש, ותרגומו רוח נבואה מן קדם ה'.

ואולי י"ל שכאשר רצו חז"ל להביא את הפסוק כדי ללמוד שאין השכינה שורה, או כנוסח הירושלמי שאין רוח הקודש שורה אלא מתוך שמחה, שינו את הלשון והביאו את המלים רוח אלקים, שפירושם בכל מקום רוח הקודש, וכן תרגומו בכל מקום רוח נבואה מן קדם ה', (בראשית מ"א ל"ח אצל יוסף, שמות ל"א ג', ול"ה ל"א אצל בצלאל, עי"ש בתרגום יונתן, וכן במדבר כ"ד ב' אצל בלעם), זולת רוח אלוקים הנזכר אצל שאול ודוד ששם מפורש רוח רעה, עי"ש.

ביאור הענין איך שמחה מביא לידי רוח הקודש, וזה היות ותענוג הבא משמחה של מצוה הוא הכלי שרק על ידו אפשר לסבול ולקבל את אור העליון של רוח הקודש, ויבואר בזה בדרך קבלה הפסוק בישעיה (ד, ו) 'וסוכה תהיה לצל יומם מחורב ולמחסה ולמסתור מזרם וממטר'.

מגיד דבריו ליעקב - לקוטי אמרים (מעורטש) - סי' רסז

הפסוק וסוכה תהיה לצל יומם מחורב וגו' מזרם וממטר. נראה לפרש על פי מ"ש בגמרא, תניא אמר רבי יהושע בן חנניא כשהיינו שמחים בשמחת בית השואבה לא ראינו שינה בעינינו, וכו'. הנה יש לדקדק על הלשון לא ראינו וכו', וכי הישן רואה השינה בעיניו, אדרבא הישן אינו רואה, ועוד אומרו כשהיינו שמחים לא ראינו וכו', פשיטא בשעה שהיו שמחים לא היו רואים, והוה ליה למימר בימי שמחת בית השואבה [לא היינו רואים שינה].

ויש לתרץ על פי הירושלמי שאמרו למה נקראת בית השואבה שהיו שואבים משם רוח הקודש, ר"ל מתוך שמחה של מצוה והדביקות שהיה להם זכו לרוח הקודש. והנה צריך לתת טעם לזה, הגם שנאמר [והיה] כנגן המנגן וגו', גם זה צריך להבין למה הוא כך. וי"ל למשל השמחה באה לאדם מחמת שהיה לו איזה תענוג גדול, או [שנתבשר] בשורה טובה [והיה לו תענוג גדול מזה], או שראה איזה דבר שיש לו תענוג גדול מהדבר ההוא, באה לו השמחה, נמצא מצינו שהשמחה נמשכת מעולם התענוג שהוא רוחני בלתי מושג, והוא עליון עד מאד הנקרא קד"ש בלא ו', ומשם נמשך למדריגת (קד"ש) [קדוש] שהוא התפשטות הקדש בו', ומשם יורד ממדריגה למדריגה עד שבא אל האדם רוח הקודש.

והנה אמרו רז"ל על פסוק מה יש לך בבית וגו', שאין השראת שכינה וברכה שורה אלא על איזה דבר שיהיה כלי המקבל השפעה ההוא. וכו'.

וצריך לידע הטעם למה הוא כך, מפני שהקדושה העליונה בהירה ומאירה מאוד ואי אפשר לסובלה, ועל ידי עשיית המצוה שהיא כלי המקבל, מתלבשות בתוכה האור העליון, ויוכל האדם לסובלו ולקבלו, כדמיון אור השמש ששמו הבורא יתברך בתוך נרתיקו בכדי שיוכלו ברואי עולם לסבול אותו, ואפשר לומר שזהו רמז הפסוק וסוכה תהיה לצל יומם, אם הוא מדבר. וכו'.

ואם הוא מדבר באותן השמחים בשמחת בית השואבה, פירוש הפסוק כך הוא, וסו"כה, פירוש רוח הקודש הנקרא סכי"ה, תהיה להם, מחמת שעשו תחילה הצל ונרתיק להשתלשל בתוכו קודש העליון שהוא עולם התענוג, מתוך [נ"א: בתוך] השמחה של מצוה, שהוא קדש המתפשט בו' כנזכר, אשר משם שואבים רוח הקודש מעילא לתתא על ידי ו' המתארך, שהוא חסד המתפשט עם כולם, יומא דכלהו. וזהו שסיים [מחורב] ולמחסה ולמסתור (מחורב) מזרם וממטר, [ר"ל] שהוא כלול מכל הו' קצוות שהם כלולים מחסד וגבורה, שהם אש ומים, לשון חורב ומטר, כי כן גם הצל אשר עשו, שהוא השמחה של מצוה, היתה גם כן כלולה מאהבה ויראה הנקראים חסד וגבורה, על כן תהיה להם למחסה גם כן מחורב מזרם וממטר.

כי הנה ידוע שיש ב' מיני יצר הרע המחטיא את האדם חס ושלום, א' המבטלו מלקיים מצות עשה, וא' [המסיתו] לעבור על מצות ל"ת. והנה היצר הרע המבטלו ממצות עשה הוא דמיון המים אשר טבעם קר ולח, כך הוא נותן באדם קרירות וחלישות וכבדות הגוף ועצלות, כדי שיהיה נמנע מלקיים מצות בוראו. ויצר הרע הב' הוא המחמם ומלהב את האדם, ר"ל דמיון האש, לעבור על לא תעשה. וזה שאמר כי בעשותו כל אלה, דהיינו שיעשה המצוה בשלימות, בדחילו ורחימו שהם חסד וגבורה, ויגרמו בזה להמשיך החסד העליון שהוא יומ"ם, כלול מחסד וגבורה שהם כל הו' קצוות כנזכר, וישאבו רוח הקודש שהיא הסוכ"ה, תהיה להם למחסה ולמסתור מב' מיני היצר הרע הנקראים חורב ומטר שהם אש ומים כנזכר.

וכע"ז בתולדות יעקב יוסף - פר' משפטים ד"ה עוד י"ל דזכרתי

עוד י"ל, דזכרתי בכתבי במקום אחר ביאר ש"ס (מגילה ז:), חייב אינו לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי וכו', על דרך שביאר מורי זלה"ה ושמרנו בני ישראל את השבת וגו' (שמות לא, טז), משל לבן מלך שהי' בין פחותי ערך וכו', ודפח"ח. הרי כי לדביקות הש"י צריך לבסם החומר, שלא יעכב עצבות החומר דביקות הצורה על ידי שמחה בו

יתברך, כמו יונה בן אמיתי, שזכה לנבואה על ידי שמחת בית השואבה, וכו'.

בבבלי (שבת ל:) ללמדך שאין שכינה שורה וכו' 'אלא מתוך דבר שמחה של מצוה' שנאמר ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן ותהי עליו יד ה', האם הירושלמי שלא אמר 'שמחה של מצוה' נחלק על הבבלי [וראה מגיד דבריו ליעקב הנ"ל, ובעוד ספרים שהובאו לעיל בספר המפתח, שנקטו בפשטות שרק בשמחה של מצוה שורה השכינה].

דברות משה - שבת ס"ו כו הערות קצרות הע' פ ד"ה ועיין

ועיין בירושלמי סוכה פרק החליל ה"א, שאיתא אמר ר' יונה, יונה בן אמיתי מעולי רגלים היה ונכנס לשמחת בית השואבה ושרתה עליו רוח הקודש, ללמדך שאין רוח הקודש שורה אלא על לב שמח, ולא הזכיר אלא על לב שמח משמחה של מצוה, אבל לא מסתבר שיפלוג על הגמרא דידן דדוקא משמחה של מצוה, אבל לא נקט זה, משום דיונה בן אמיתי ליכא ראייה, דאף שהעובדא היה בשמחת בית השואבה שהיתה של מצוה, מ"מ אפשר משום שיונה לא שמח בשמחה שאינה של מצוה.

וכן מכנגן המנגן של אלישע, אף שהיה לכוונת השראת השכינה שהיא מצוה, אפשר ג"כ שהוא משום שלא היה שמח בלא זה, אבל לתועלת הנבואה היתה אולי מועילה גם שמחה דרשות, אבל האמת שאינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה מקרא דקהלת, ועיין ברמב"ם פ"ז מיסודי התורה ה"ד שלא נקט אלא מתוך שמחה, ותמוה, דאף אם נימא שהירושלמי שלא הזכיר של מצוה פליג אגמרא דידן, הא יש לו לפסוק כגמרא דידן, ובפרט שמסתבר שלא פליגי, וצ"ע.

ואולי מחמת שליכא במציאות אצל נביאים שמחה שאינה של מצוה, שודאי כל עניני רשות שלהם עשו לכוונה לעבוד את ה', שנמצא שכל מעשיהם הוא מצוה, וכ"ש שמחה שלא היה אצלם אלא לשם שמים, שלכן לא הזכיר של מצוה, משום שליכא שמחה של רשות אצלם, ואם היה מזכיר היה זה ח"ו כזלזול בהנביאים, והגמרא שאמר זה הוא כדי לתרץ דלא יסתור להא דילפינן מקהלת.

'כיצד תורמין'

*

בכרטיס אשראי

₪   \$ €   £

*

בהעברה בנקאית בישראל

'דרכי שמחה' בנק מזרחי (20) סניף ערד (489) מספר חשבון 174542

התרומה מוכרת לצורכי מס הכנסה לפי סעיף 46

*

להחזר מס באנגליה

C.M.L- 295818

Chevras Mooz Ladol

124 Stamford Hill (Main Entrance)

London N16 6QT

לציין עבור 'תלמוד הירושלמי' ולעדכן אותנו

*

להחזר מס בקנדה

הרב ריידל- Beth Olot

32 Brookview Dr

Toronto On M6A2K2

Canada

נא לציין עבור 'דרכי שמחה' ולעדכן אותנו

בהעברה בנקאית מחוץ לישראל

DARCHEI SIMCHA

מספר זהב - Gold number

IL95-0204-8900-0000-0174-542

(קוד) Swift סוויפ MIZBILITXXX:

*

להחזר מס בארה"ב

Ichud Mosdot Gur - 3611 14th Ave,
Suite 217

Brooklyn, N.Y. 11218

נא לציין עבור 'דרכי שמחה' ולעדכן אותנו

ליצירת קשר עם 'דרכי שמחה'

darsim@zahav.net.il

רבי חיים פאלג'י זצ"ל
המדפיס ספרים מממונו
זוכה ויושב במחיצת המחבר
בגן עדן

המדפיס ספרים מממונו להוציא לאור תורה, זוכה ויושב במחיצת התלמיד
הכם. דעל ידו יצא לאור העולם ותרבה הדעת בכל עת, ואילו היה
גנוז למקצועות המשכן בירכתים, לא היו לומדים בו.

והנה אמרו רז"ל, דכל שאומרים שמועה מפיו בעולם הזה,
שפתותיו דובבות בקבר. ולפי זה, הגורם שיהיה צדיק חי אחרי מותו, גם
הוא יושב במחיצתו, שגרים לחיותו.

ואין ספק, שהחכם בעצמו, כשזה בא לעולם הבא, יוצא לקראתו עם סיעת
מרחמוהי.

כדברים האלה כתב עמיתנו בתורה הר' מהרח"א איסטרוולסה נר"ו
בס' 'בן אברהם' בס' 'ישלח דכ"ג ע"ב.

ושמעתי מאדם אחד שראה בחלום לבעל הבית אחד יושב אצל גדול אחד
שנפטר זה כמה שנים. והאיש החולם משתומם ומפליא, איך זכה זה הדייט
להיות בצד האדם הגדול. ובעל החלום לא ידע שזה הבעל הבית הדפיס
ספר אחד מספריו הקדושים.

והנה לפי מה שכתב הטור בשם הרא"ש 'דעכשיו בזמן הזה חיבורי
הש"ס והפוסקים הם בכלל מצות עשה של כתיבת ספר תורה'. אם כן
נמצא בידו של המדפיס ספר מצווה של כתיבת ספר תורה.

וכן ראיתי להרב 'בירך יצחק ברכה' בהקדמתו. וענין תראנה
בספרי 'סמיכה לחיים' בהקדמתי, דשם נאמר עשרה מעלות למי
שזוכה להדפיס ספר מממונו. עי"ש בס"ד.

סימן ריו, נושא: ספרים

דוד המלך ביקש: אגורה באוהליך עולמים

(תהלים ס"א)

**שואל רב יהודה בשם רב (יבמות צו ב)
וכי אפשר לו לאדם לגור בשני עולמות?**

אלא אמר דוד לפני הקדוש ברוך הוא: ריבונו של עולם, יהי רצון שיאמרו דבר שמועה מפי בעוה"ז, ועל ידי כך, גם כשהייה בעולם הבא, אזכה להיות נזכר בעולם הזה, וכך אזכה לשני עולמות.

בדורנו זכו סגל חבורת אוהבי ותומכי תורה, שאל אף שאין השמועה מפייהם, מכל מקום נזכרים הם לזכות לדור זה ויזכרו לדורות הבאים, באלפי בתי מדרש ובכל העולם בפיות רבבות לומדי התורה, כאלו שבזכותם מאירה ומובנת תורת התנאים והאמוראים - בעלי השמועות בתלמוד ירושלמי.

ומה נמלצים ומתאימים כאן דברי ה'פלא יועץ' שכתב:

"וראוי לעשירים עם אלק"י אברהם לפתוח ידיהם למדפסי הספרים בעין יפה, ובזה חלק בחלק יאכלו עם החכם כי 'בצל החכמה בצל הכסף'.

ודוק ותשבח שבמעט אין כסף שיהא נחשב למצווה רבה כזו. שכל הוצאה של מצווה היא לשעתו, מתחיל מצווה וגומרה. אבל זה הנותן לצורך הדפוס צדקתו עומדת לעד לדור דורים, והוא מזכה את הרבים, וזכות הרבים תלוי בו, וקנה שם טוב, קנה לו דברי תורה, קנה לו חיי העולם הבא וגם העולם הזה".

לימוד משולב בבלי וירושלמי לימוד מושלם

רעיון השילוב מתאים לכל הגילאים ולכל הסגנונות. בפרט לתלמידי ישיבות, אברכי כולל, לומדי הדף היומי וחבורות התורה שנתייסדו בכל קהל ועדה.

בעת שעוסקים בלימוד הבבלי, ניתן בקלות ללמוד גם את הירושלמי בסוגיה המקבילה.

לימוד הירושלמי מוסיף רבות בהבנה פשוטה של הבבלי, ושני התלמודים משלימים זה את זה. בנוסף, ישנם חידושים ורעיונות שנמצאים רק בירושלמי, בהלכה, במנהג, בפלפול, ובאגדה.

תמצית הרעיון כבר מובא בפני יהושע (בהסכמה לפירוש 'קרבן העדה'):

"להיות נודע לכל יודעי דת תורתנו הקדושה, שעיקר לימוד תורה שבעל פה הוא תלמוד בבלי וירושלמי, ולא כנחלקים לשתי תורות ח"ו כי אם יחדיו יהיו תמים במחברת אחת חיבור לקודש. ומה שזה סוגר זה פותח, כמבואר בפסקי הגאונים והקדמונים".

בבבלי ישנם 2,711 דף, לעומת 1,553 בירושלמי. כך שממוצע הלימוד המשולב הוא קצת יותר מעמוד ירושלמי על כל דף בבלי. סגנון הירושלמי הינו קצר, ובמקרים רבים בלימוד הירושלמי זוכה הלומד לחזרה מתומצתת על הבבלי.

מטרת לוח השילוב

להקל את מלאכת השילוב, בלימוד רציף בשני התלמודים, ללא דילוגים.

הנוסחה הבסיסית בעריכת הלוח, לימוד ממשנה עד משנה במקביל בבבלי ובירושלמי.

מי שניסה כבר יודע - גם את הבבלי מבינים יותר טוב.

אופן השימוש

* עמודות הדף בירושלמי מכילות גם את הדף מהדורות פיעטרקוב-וילנא המקורית, בכדי לאפשר שימוש בכל המהדורות שיצאו לאור על הירושלמי.

* המראה מקום מציין את התחלת הלימוד. הסיום הוא במראה מקום של היום הבא.

לוח שילוב בבלי וירושלמי

בבלי	ירושלמי וילנא	מראה מקום. מתחיל ב-
ברכות ב	א.	פרק א ה"א
ברכות ג'	א:	סימן לדבר
ברכות ד'	ג.	איזהו בין
ברכות ה'	ד.	זהו שעומד
ברכות ו'	ד:	תני עץ חיים
ברכות ז'	ה:	פיסקא וחכמים
ברכות ח'	ו:	פיסקא מעשה
ברכות ט'	ז.	הלכה ב
ברכות י'	ח:	הלכה ג
ברכות י"א	ט.	הלכה ה
ברכות י"ב	י.	אלו ברכות
ברכות י"ג	יב.	פרק ב ה"א
ברכות י"ד	יג:	הלכה ב
ברכות ט"ו	טו:	הלכה ד
ברכות ט"ז	יח.	הלכה ה
ברכות י"ז	יט.	הלכה ז
ברכות י"ח	כא.	פרק ג ה"א
ברכות י"ט	כג.	תני עשרה
ברכות כ'	כה.	הלכה ג
ברכות כ"א	כו.	הלכה ד
ברכות כ"ב	כו:	תני זבין
ברכות כ"ג	כז.	הלכה ה
ברכות כ"ד	כז:	תני קטן
ברכות כ"ה	כח.	תנא ר' חלפתא
ברכות כ"ו	כט.	פרק ד ה"א
ברכות כ"ז	ל.	ר' חייא בשם
ברכות כ"ח	לא:	במה קורין
ברכות כ"ט	לג.	הלכה ג
ברכות ל'	לה.	ר' אבא רבי
ברכות ל"א	לו:	פרק ה ה"א
ברכות ל"ב	לז:	רב חסדא
ברכות ל"ג	לח.	הלכה ב
ברכות ל"ד	לט:	הלכה ג
ברכות ל"ה	מא.	פרק ו ה"א
ברכות ל"ו	מא:	רבי יוחנן
ברכות ל"ז	מב:	רבי חייא

לוח שילוב בבלי וירושלמי

ברכות ל"ח	מג:	עד כמה
ברכות ל"ט	מד:	הכוסס את
ברכות מ'	מו:	הלכה ב
ברכות מ"א	מו:	הלכה ד
ברכות מ"ב	מז:	הלכה ה
ברכות מ"ג	מח:	הלכה ו
ברכות מ"ד	נ:	הלכה ז
ברכות מ"ה	נ:	פרק ז ה"א
ברכות מ"ו	נא:	ג' שאכלו
ברכות מ"ז	נג:	הלכה ב
ברכות מ"ח	נג:	שמואל בר
ברכות מ"ט	נד:	הלכה ג
ברכות נ'	נה:	הלכה ד
ברכות נ"א	נו:	פרק ח ה"א
ברכות נ"ב	נז:	הלכה ב
ברכות נ"ג	ס:	הלכה ה
ברכות נ"ד	סב:	פרק ט ה"א
ברכות נ"ה	סב:	תני הפותח
ברכות נ"ו	סג:	ר' יודן (א)
ברכות נ"ז	סג:	פיסקא מקום
ברכות נ"ח	סד:	הלכה ב
ברכות נ"ט	סד:	פיסקא על
ברכות ס'	סה:	הלכה ג
ברכות ס"א	סז:	הלכה ה
ברכות ס"ב	סז:	פיסקא לא יקל
ברכות ס"ג	סז:	תני לא היו
ברכות ס"ד	סח:	תני בשם
שבת ב'	א:	פרק א ה"א
שבת ג'	א:	מניין שהוצאה
שבת ד'	ב:	ר' יוסי בשם
שבת ה'	ב:	אמר רבי ינאי
שבת ו'	ג:	רב הונא
שבת ז'	ד:	אמר ר' יוחנן
שבת ח'	ה:	שניהן פטורין
שבת ט'	ו:	הלכה ב
שבת י'	ז:	ולא לאכול
שבת י"א	ז:	ולא לדין
שבת י"ב	ז:	הלכה ג
שבת י"ג	ח:	ולא יקרא
שבת י"ד	ט:	הלכה ד
שבת ט"ו	ט:	רבנן דקיסרין
שבת ט"ז	י:	גבינתן

שבת י"ז	י:	בנותיהן
שבת י"ח	יא:	הלכה ה
שבת י"ט	יב:	הלכה ח
שבת כ'	יג:	הלכה י
שבת כ"א	יד:	פרק ב ה"א
שבת כ"ב	טו:	ולא בשמן
שבת כ"ג	טז:	בת ישראל
שבת כ"ד	טז:	ולא בחלב
שבת כ"ה	טז:	הלכה ב
שבת כ"ו	טז:	הלכה ג
שבת כ"ז	יז:	תמן תנינן
שבת כ"ח	יז:	ר' זעירא
שבת כ"ט	יז:	הלכה ד
שבת ל'	יח:	הלכה ה
שבת ל"א	יח:	הבעיר וכיבה
שבת ל"ב	יט:	הלכה ו
שבת ל"ג	כ:	על שאינן
שבת ל"ד	כ:	הלכה ז
שבת ל"ה	כ:	ספק חשיכה
שבת ל"ו	כ:	פרק ג ה"א
שבת ל"ז	כא:	דניאל בריה
שבת ל"ח	כב:	חזרו לומר
שבת ל"ט	כב:	הלכה ב
שבת מ'	כג:	מעשה שעשו
שבת מ"א	כד:	הלכה ד
שבת מ"ב	כה:	הלכה ה
שבת מ"ג	כה:	הלכה ו
שבת מ"ד	כה:	הלכה ז
שבת מ"ה	כו:	רבי ירמיה
שבת מ"ו	כו:	תני נר
שבת מ"ז	כז:	רבי בא בר
שבת מ"ח	כח:	פרק ד ה"א
שבת מ"ט	כט:	הלכה ב
שבת נ'	ל:	רב אמר
שבת נ"א	ל:	הלכה ג
שבת נ"ב	לא:	פרק ה ה"א
שבת נ"ג	לא:	הלכה ב
שבת נ"ד	לב:	הלכה ג
שבת נ"ה	לב:	הלכה ד
שבת נ"ו	לב:	ולא פרה
שבת נ"ז	לג:	פרק ו ה"א
שבת נ"ח	לג:	תכשיטין

לוח שילוב בבלי וירושלמי

שבת נ"ט	לד.	ולא בעיר
שבת ס'	לד:	הלכה ב
שבת ס"א	לה:	ולא ביחיד
שבת ס"ב	לו.	הלכה ג
שבת ס"ג	לו:	הלכה ד
שבת ס"ד	לז.	הלכה ה
שבת ס"ה	לז:	הלכה ו
שבת ס"ו	לח.	הלכה ח
שבת ס"ז	לח:	הלכה ט
שבת ס"ח	לט:	פרק ז ה"א
שבת ס"ט	מא.	תמן תנינן
שבת ע'	מג.	רבי ירמיה
שבת ע"א	מג:	הלכה ב
שבת ע"ב	מו:	כלל בעשה
שבת ע"ג	מח.	כל דבר
שבת ע"ד	מט:	והבורר
שבת ע"ה	נא.	הצובעו
שבת ע"ו	נג.	הלכה ג
שבת ע"ז	נג:	פרק ח ה"א
שבת ע"ח	נה.	הלכה ב
שבת ע"ט	נה:	הלכה ג
שבת פ'	נו.	הלכה ד
שבת פ"א	נו:	הלכה ו
שבת פ"ב	נו:	הלכה ז
שבת פ"ג	נז.	פרק ט ה"א
שבת פ"ד	נח:	הלכה ב
שבת פ"ה	נח:	זרועיה
שבת פ"ו	נט.	הלכה ג
שבת פ"ז	נט:	אנן תנינן
שבת פ"ח	ס.	בראשונה
שבת פ"ט	ס.	הלכה ד
שבת צ'	ס:	הלכה ו
שבת צ"א	סא:	פרק י ה"א
שבת צ"ב	סב:	הלכה ג
שבת צ"ג	סג.	הלכה ה
שבת צ"ד	סג:	את החי
שבת צ"ה	סד.	הלכה ו
שבת צ"ו	סד:	פרק יא ה"א
שבת צ"ז	סה.	רבי יצחק
שבת צ"ח	סה:	הלכה ב
שבת צ"ט	סו.	הלכה ג
שבת ק'	סו:	הלכה ה

שבת ק"א	זו:	הלכה ו
שבת ק"ב	זו:	פרק יב ה"א
שבת ק"ג	טו.	הלכה ב
שבת ק"ד	ע.	הלכה ד
שבת ק"ה	עא.	פרק יג ה"א
שבת ק"ו	עג.	הלכה ה
שבת ק"ז	עד.	פרק יד ה"א
שבת ק"ח	עד:	הלכה ב
שבת ק"ט	עה.	הלכה ג
שבת ק"י	עה:	הלכה ד
שבת קי"א	עז.	פרק טו ה"א
שבת קי"ב	עז:	הלכה ב
שבת קי"ג	עח.	הלכה ג
שבת קי"ד	עח:	ר' זעירא בשם
שבת קט"ו	עח:	פרק טז ה"א
שבת קט"ז	עט:	ברכות
שבת קי"ז	פ.	הלכה ב
שבת קי"ח	פ.	הלכה ג
שבת קי"ט	פ:	תני מצילין
שבת ק"כ	פ:	הלכה ד
שבת קכ"א	פא.	הלכה ז
שבת קכ"ב	פא:	הלכה ט
שבת קכ"ג	פב:	פרק יז ה"א
שבת קכ"ד	פג.	הלכה ד
שבת קכ"ה	פג:	הלכה ו
שבת קכ"ו	פג:	הלכה ז
שבת קכ"ז	פד.	פרק יח ה"א
שבת קכ"ח	פה.	הלכה ב
שבת קכ"ט	פה:	הלכה ג
שבת ק"ל	פז.	פרק יט ה"א
שבת קל"א	פז:	ר' סימון
שבת קל"ב	פז:	שאלו להלל
שבת קל"ג	פז.	הלכה ב
שבת קל"ד	פז:	הלכה ג
שבת קל"ה	פח.	ספק ואנדרוגינס
שבת קל"ו	פח.	הלכה ד
שבת קל"ז	פט:	הלכה ה
שבת קל"ח	צ:	פרק כ ה"א
שבת קל"ט	צא.	הלכה ב
שבת ק"מ	צא.	הלכה ג
שבת קמ"א	צא:	הלכה ד
שבת קמ"ב	צא:	הלכה ה

לוח שילוב בבלי וירושלמי

שבת קמ"ג	צב.	פרק כא ה"א
שבת קמ"ד	צב.	הלכה ב
שבת קמ"ה	צב.	הלכה ג
שבת קמ"ו	צב.	המשך
שבת קמ"ז	צב.	פרק כב ה"א
שבת קמ"ח	צב.	הלכה ג
שבת קמ"ט	צב.	הלכה ד
שבת ק"נ	צב.	הלכה ה
שבת קנ"א	צב.	פרק כג ה"א
שבת קנ"ב	צב:	הלכה ב
שבת קנ"ג	צב:	הלכה ג
שבת קנ"ד	צב:	הלכה ד
שבת קנ"ה	צב:	הלכה ה
שבת קנ"ו	צב:	המשך
שבת קנ"ז	צב:	פרק כד ה"א
עירובין ב'	א.	פרק א ה"א
עירובין ג'	ב.	רבי אחא רבי
עירובין ד'	ב:	ימעט
עירובין ה'	ב:	לא היה גובה
עירובין ו'	ג.	הרחב מעשר
עירובין ז'	ג:	מבוי עקום
עירובין ח'	ה.	מבוי שנפרץ
עירובין ט'	ה.	רבי זעירא רב
עירובין י'	ה:	אם יש לו
עירובין י"א	ו.	רבי זעירה
עירובין י"ב	ו:	הלכה ב
עירובין י"ג	ז.	הלכה ג
עירובין י"ד	ז:	הלכה ד
עירובין ט"ו	ח:	הלכה ו
עירובין ט"ז	י.	הלכה ח
עירובין י"ז	יא:	הלכה י
עירובין י"ח	יג.	פרק ב ה"א
עירובין י"ט	יד:	היתה אבן
עירובין כ'	טו.	חצר שהיא
עירובין כ"א	טו:	אמר רבי יוסי
עירובין כ"ב	טז.	הלכה ג
עירובין כ"ג	טז:	הלכה ה
עירובין כ"ד	יז:	הלכה ו
עירובין כ"ה	יז:	הלכה ז
עירובין כ"ו	יז:	הלכה ח
עירובין כ"ז	יח.	פרק ג ה"א
עירובין כ"ח	יט.	תמן תנינן חצי

עירובין כ"ט	יט.	הנודר מן
עירובין ל'	יט:	נדר מן הככר
עירובין ל"א	כ.	הלכה ב
עירובין ל"ב	כ:	הלכה ג
עירובין ל"ג	כא.	תני נתנו
עירובין ל"ד	כב.	נתנו בראש
עירובין ל"ה	כב.	הלכה ד
עירובין ל"ו	כג.	תמן תנין ספיקו
עירובין ל"ז	כד.	רבי חגי
עירובין ל"ח	כד:	הלכה ז
עירובין ל"ט	כה:	הלכה ח
עירובין מ'	כו.	הלכה ט
עירובין מ"א	כו:	הלכה י
עירובין מ"ב	כז:	פרק ד ה"א
עירובין מ"ג	כז:	חנניה בן אחי
עירובין מ"ד	כח.	הלכה ג
עירובין מ"ה	כח:	הלכה ד
עירובין מ"ו	כח:	הלכה ה
עירובין מ"ז	כח:	רבי חונה אמר
עירובין מ"ח	כט.	הלכה ו
עירובין מ"ט	כט.	הלכה ז
עירובין נ'	כט:	הלכה ח
עירובין נ"א	כט:	הלכה ט
עירובין נ"ב	ל.	הלכה י
עירובין נ"ג	ל:	פרק ה ה"א
עירובין נ"ד	לא.	ר' יעקב בר
עירובין נ"ה	לא:	ר' בא רב
עירובין נ"ו	לב:	מרבעה ריבוע
עירובין נ"ז	לג:	הלכה ב
עירובין נ"ח	לד:	הלכה ג
עירובין נ"ט	לה.	הלכה ד
עירובין ס'	לו.	הלכה ו
עירובין ס"א	לו.	הלכה ז
עירובין ס"ב	לח.	פרק ו ה"א
עירובין ס"ג	לח.	גמ' חצר
עירובין ס"ד	לח.	הלכה ב
עירובין ס"ה	לח.	גמ' רבי אחא
עירובין ס"ו	לח:	רבי ירמיה
עירובין ס"ז	לח:	אית תני
עירובין ס"ח	לח:	רבי יעקב בר
עירובין ס"ט	לט.	הלכה ג
עירובין ע'	לט:	הלכה ד

לוח שילוב בבלי וירושלמי

הלכה ה	מ:	עירובין ע"א
הלכה ו	מא:	עירובין ע"ב
הלכה ז	מא:	עירובין ע"ג
הלכה ח	מב:	עירובין ע"ד
הלכה ט	מד:	עירובין ע"ה
פרק ז ה"א	מה:	עירובין ע"ו
הלכה ב	מו:	עירובין ע"ז
רבי בא רב	מו:	עירובין ע"ח
הלכה ג	מז:	עירובין ע"ט
הלכה ו	מח:	עירובין פ'
הלכה י	מט:	עירובין פ"א
פרק ח ה"א	נ:	עירובין פ"ב
הלכה ב	נא:	עירובין פ"ג
הלכה ג	נא:	עירובין פ"ד
הלכה ד	נב:	עירובין פ"ה
הלכה ה	נג:	עירובין פ"ו
הלכה ז	נג:	עירובין פ"ז
רבי לעזר שאל	נד:	עירובין פ"ח
פרק ט ה"א	נה:	עירובין פ"ט
רבי מאיר אומר	נו:	עירובין צ'
תני אמר	נו:	עירובין צ"א
הלכה ב	נז:	עירובין צ"ב
מתניתא פליגא	נז:	עירובין צ"ג
הלכה ג	נז:	עירובין צ"ד
הלכה ה	נח:	עירובין צ"ה
פרק י ה"א	נח:	עירובין צ"ו
הלכה ב	נט:	עירובין צ"ז
הלכה ג	ס:	עירובין צ"ח
הלכה ה	ס:	עירובין צ"ט
הלכה ח	סב:	עירובין ק'
הלכה ט	סב:	עירובין ק"א
הלכה י	סג:	עירובין ק"ב
הלכה יב	סג:	עירובין ק"ג
הלכה יד	סד:	עירובין ק"ד
תמן תנינן	סה:	עירובין ק"ה
פרק א ה"א	א:	פסחים ב'
ר' ירמיה אומר	א:	פסחים ג'
ר' ירמיה בעי	א:	פסחים ד'
חורי הבית	ב:	פסחים ה'
מרתף של יין	ב:	פסחים ו'
הכל נאמנין	ב:	פסחים ז'
במה אמרו	ב:	פסחים ח'

פסחים ט'	ג.	הלכה ב
פסחים י'	ג:	ומה שהוא
פסחים י"א	ד.	מחלפה שיטתיה
פסחים י"ב	ד:	רב אמר דברי
פסחים י"ג	ה.	הלכה ה
פסחים י"ד	ו.	הלכה ו
פסחים ט"ו	ו:	הלכה ז
פסחים ט"ז	ז.	הלכה ח
פסחים י"ז	ח.	תמן תנינן
פסחים י"ח	ח:	ואתון אמרין
פסחים י"ט	ט.	רבי זעירא
פסחים כ'	ט:	תמן תנינן
פסחים כ"א	י:	פרק ב ה"א
פסחים כ"ב	י:	ר' אבהו בשם
פסחים כ"ג	יא.	ר' אבהו בשם
פסחים כ"ד	יא:	תני חזקיה
פסחים כ"ה	יא:	לא יסיק
פסחים כ"ו	יב.	כיוצא בו
פסחים כ"ז	יב.	תני עד שלא
פסחים כ"ח	יב:	הלכה ב
פסחים כ"ט	יג.	המשכיר בית
פסחים ל'	יד.	מאן תנא לא
פסחים ל"א	יד.	לא יראה לך,
פסחים ל"ב	יד:	תמן תנינן עבד
פסחים ל"ג	טו:	הלכה ג
פסחים ל"ד	טז.	ר' יוסה בעי
פסחים ל"ה	טז:	הלכה ד
פסחים ל"ו	טז:	רבי יוחנן בן
פסחים ל"ז	יז.	מניין שהכהנים
פסחים ל"ח	יז:	רבי סימון בשם
פסחים ל"ט	יח.	הלכה ה
פסחים מ'	יח:	הלכה ו
פסחים מ"א	יח:	הלכה ז
פסחים מ"ב	יט.	פרק ג ה"א
פסחים מ"ג	יט:	רבי אליעזר
פסחים מ"ד	כ.	מהו שילקה
פסחים מ"ה	כ:	הלכה ב
פסחים מ"ו	כא.	הלכה ג
פסחים מ"ז	כא:	אמר ליה
פסחים מ"ח	כב:	הלכה ד
פסחים מ"ט	כג.	הלכה ו
פסחים נ'	כד.	הלכה ח

לוח שילוב בבלי וירושלמי

פסחים נ"א	כד:	פרק ד ה"א
פסחים נ"ב	כה:	יושבין על
פסחים נ"ג	כו:	הלכה ג
פסחים נ"ד	כז:	הלכה ד
פסחים נ"ה	כח:	הלכה ו
פסחים נ"ו	כט:	הלכה ט
פסחים נ"ז	ל:	רבי אבא בר
פסחים נ"ח	ל:	פרק ה ה"א
פסחים נ"ט	לא:	מאן תנא בין
פסחים ס'	לא:	הלכה ב
פסחים ס"א	לג:	מה נפיק
פסחים ס"ב	לד:	רבי שמלאי
פסחים ס"ג	לו:	מלק עוף
פסחים ס"ד	לז:	הלכה ה
פסחים ס"ה	לח:	הלכה ח
פסחים ס"ו	לט:	פרק ו ה"א
פסחים ס"ז	מ:	מיחוי קרביו
פסחים ס"ח	מא:	חתיכת יבלת
פסחים ס"ט	מב:	הלכה ג
פסחים ע'	מב:	הלכה ד
פסחים ע"א	מג:	הלכה ה
פסחים ע"ב	מד:	אמר רבי יוחנן
פסחים ע"ג	מה:	הלכה ו
פסחים ע"ד	מו:	פרק ז ה"א
פסחים ע"ה	מז:	תני אמר ר'
פסחים ע"ו	מז:	אכל כזית נא
פסחים ע"ז	מח:	הלכה ד
פסחים ע"ח	מח:	הלכה ה
פסחים ע"ט	מט:	הלכה ו
פסחים פ'	נ:	היה ציבור
פסחים פ"א	נא:	איזהו קבר
פסחים פ"ב	נב:	הלכה ח
פסחים פ"ג	נד:	הלכה י
פסחים פ"ד	נד:	הלכה יא
פסחים פ"ה	נה:	הלכה יב
פסחים פ"ו	נו:	הלכה יג
פסחים פ"ז	נז:	פרק ח ה"א
פסחים פ"ח	נח:	אמר רבי לעזר
פסחים פ"ט	נט:	הלכה ב
פסחים צ'	ס:	הלכה ד
פסחים צ"א	סא:	הלכה ו
פסחים צ"ב	סב:	הלכה ח

פסחים צ"ג	סג:	פרק ט ה"א
פסחים צ"ד	סד:	הלכה ב
פסחים צ"ה	סד:	הלכה ג
פסחים צ"ו	סה:	הלכה ה
פסחים צ"ז	סו:	תמן תנינן וולד
פסחים צ"ח	סו:	הלכה ז
פסחים צ"ט	סח:	הלכה י
פסחים ק'	סח:	פרק י ה"א
פסחים ק"א	סח:	מהו לוכל
פסחים ק"ב	סח:	אמר רבי לוי
פסחים ק"ג	סח:	מניין לארבעה
פסחים ק"ד	סט:	תמן תנינן
פסחים ק"ה	סט:	מהו לשתותן
פסחים ק"ו	סט:	מהו לצאת ביין
פסחים ק"ז	סט:	אמר רבי ירמיה
פסחים ק"ח	סט:	אמר רבי חנינה
פסחים ק"ט	סט:	הלכה ב
פסחים ק"י	סט:	המשך
פסחים קי"א	סט:	המשך
פסחים קי"ב	סט:	המשך
פסחים קי"ג	סט:	המשך
פסחים קי"ד	סט:	המשך
פסחים קט"ו	סט:	הלכה ג
פסחים קט"ז	ע:	הלכה ד
פסחים קי"ז	ע:	הלכה ה
פסחים קי"ח	עא:	הלכה ו
פסחים קי"ט	עא:	למה בשביל
פסחים קכ	עא:	הלכה ז
פסחים קכ"א	עא:	אמר רבי זעירא
שקלים ב'	א:	פרק א ה"א
שקלים ג'	ב:	מלמעלה
שקלים ד'	ה:	אמצע ה"ד
שקלים ה'	ז:	מלמעלה
שקלים ו'	ט:	תחילת ה"ג
שקלים ז'	י:	מלמעלה
שקלים ח'	יב:	מלמעלה
שקלים ט'	יג:	מלמעלה
שקלים י'	טו:	תחילת הגמ'
שקלים י"א	טז:	מלמטה
שקלים י"ב	יח:	מלמעלה
שקלים י"ג	כ:	מלמטה
שקלים י"ד	כא:	מלמטה

שקלים ט"ו	כג.	מלמטה
שקלים ט"ז	כד:	מלמעלה
שקלים י"ז	כה:	מתחילת ה"ב
שקלים י"ח	כו:	מלמטה
שקלים י"ט	כח.	מלמטה
שקלים כ'	כט:	מלמעלה
שקלים כ"א	לא.	מלמעלה
שקלים כ"ב	לב:	מתחילת ה"ג
יומא ב'	א.	פרק א ה"א
יומא ג'	א.	מה בין כהן
יומא ד'	ב.	הא רבי שמעון
יומא ה'	ב:	רבי יוסי בר
יומא ו'	ב:	אמ' ר' לעזר
יומא ז'	ג.	מילואים מאיכן
יומא ח'	ג:	תני כל שבעת
יומא ט'	ד.	ר' שמעון בן
יומא י'	ד.	פירש בן בתירא
יומא י"א	ד:	בשעריך
יומא י"ב	ה.	מתקינין לו
יומא י"ג	ה.	יכול יהא
יומא י"ד	ו.	הלכה ב
יומא ט"ו	ו.	שכהן גדול
יומא ט"ז	ו:	הלכה ג
יומא י"ז	ו:	המשך
יומא י"ח	ו:	המשך
יומא י"ט	ז.	הלכה ה
יומא כ'	ז:	הלכה ח
יומא כ"א	ח.	אמ' ר' יוחנן
יומא כ"ב	ח.	פרק ב ה"א
יומא כ"ג	ח:	תרם והפריחתו
יומא כ"ד	ט:	אמר רבי יוחנן
יומא כ"ה	י:	הלכה ב
יומא כ"ו	יב.	אמ' ר' יוחנן
יומא כ"ז	יב:	הלכה ד
יומא כ"ח	יג:	פרק ג ה"א
יומא כ"ט	יד.	הלכה ב
יומא ל'	יד:	הלכה ג
יומא ל"א	טו.	תמן תנינן
יומא ל"ב	טו.	הלכה ד
יומא ל"ג	טו:	הלכה ה
יומא ל"ד	טז.	תני אמ' ר'
יומא ל"ה	טז:	ר' שמואל בר

יומא ל"ו	יח.	הלכה ז
יומא ל"ז	יח:	הלכה ח
יומא ל"ח	יט:	הלכה ט
יומא ל"ט	כ.	פרק ד ה"א
יומא מ'	כ:	אמרה התורה
יומא מ"א	כא.	שני שעירי
יומא מ"ב	כב.	הלכה ב
יומא מ"ג	כב.	הלכה ג
יומא מ"ד	כב:	שחט ומת
יומא מ"ה	כג.	הלכה ה
יומא מ"ו	כג:	אמ' ר' אלעזר
יומא מ"ז	כד.	פרק ה ה"א
יומא מ"ח	כה.	מלא קומצו
יומא מ"ט	כה:	חפנים מהו
יומא נ'	כה:	הילוך בזר
יומא נ"א	כו.	וביניהן אמה
יומא נ"ב	כו:	הלכה ב
יומא נ"ג	כו:	יצא ובא לו
יומא נ"ד	כז.	הלכה ג
יומא נ"ה	כז:	הלכה ד
יומא נ"ו	כח.	הקדש צריך
יומא נ"ז	כח:	מנין שהוא
יומא נ"ח	כט.	הלכה ה
יומא נ"ט	כט:	הלכה ו
יומא ס'	ל.	וכלה מכפר
יומא ס"א	לא.	הלכה ז
יומא ס"ב	לב.	פרק ו ה"א
יומא ס"ג	לב:	שוין בדמים
יומא ס"ד	לב:	כני מתניתא
יומא ס"ה	לב:	שאין חטאת
יומא ס"ו	לג.	הלכה ב
יומא ס"ז	לד.	הלכה ד
יומא ס"ח	לד:	רבי זריקן אמ'
יומא ס"ט	לו:	פרק ז ה"א
יומא ע'	לז.	ומברך עליה
יומא ע"א	לז:	הלכה ג
יומא ע"ב	לח.	אמר רבי סימון
יומא ע"ג	לח:	ולמה נקרא
יומא ע"ד	לח:	פרק ח ה"א
יומא ע"ה	לט.	ברחיצה
יומא ע"ו	לט.	ובסיכה
יומא ע"ז	לט.	ובנעילת

יומא ע"ח	לט:	ובתשמיש
יומא ע"ט	לט:	הלכה ב
יומא פ'	לט:	תני מלא
יומא פ"א	לט:	הלכה ג
יומא פ"ב	מא.	הלכה ד
יומא פ"ג	מא.	הלכה ה
יומא פ"ד	מא:	סימני כלב
יומא פ"ה	מא:	הלכה ו
יומא פ"ו	מב.	הלכה ז
יומא פ"ז	מב:	שמואל אמר
יומא פ"ח	מב:	מצות הוידי'
סוכה ב'	א.	פרק א ה"א
סוכה ג'	א:	אילו בית
סוכה ד'	א:	רב הושעיה
סוכה ה'	ב:	היתה למטה
סוכה ו'	ג.	תני ר' אומר
סוכה ז'	ג.	רב אמר
סוכה ח'	ג:	רבי בון
סוכה ט'	ד:	הלכה ב
סוכה י'	ד:	הלכה ג
סוכה י"א	ה:	הלכה ה
סוכה י"ב	ו.	הלכה ו
סוכה י"ג	ו.	חיננא בר
סוכה י"ד	ו.	הלכה ז
סוכה ט"ו	ז:	הלכה ח
סוכה ט"ז	ז.	הלכה י
סוכה י"ז	ז:	הלכה יא
סוכה י"ח	ז:	מהו לישן
סוכה י"ט	ח.	הלכה יב
סוכה כ'	ח.	פרק ב ה"א
סוכה כ"א	ח:	הלכה ב
סוכה כ"ב	ט.	הלכה ג
סוכה כ"ג	ט.	הלכה ד
סוכה כ"ד	ט:	נתנו באילן
סוכה כ"ה	י.	הלכה ה
סוכה כ"ו	י.	מעשה שהלך
סוכה כ"ז	י:	הלכה ז
סוכה כ"ח	יא.	הלכה ח
סוכה כ"ט	יא:	הלכה י
סוכה ל'	יב.	פרק ג ה"א
סוכה ל"א	יב:	יבש פסול
סוכה ל"ב	יב:	רבי שמעון בר

סוכה ל"ג	י.ג.	הלכה ב
סוכה ל"ד	י.ג:	הלכה ד
סוכה ל"ה	י.ד:	הלכה ה
סוכה ל"ו	ט.ו.	הלכה ז
סוכה ל"ז	ט.ו:	הלכה ח
סוכה ל"ח	ט.ו:	הלכה ט
סוכה ל"ט	ט.ז.	הלכה י
סוכה מ'	ט.ז.	תני רבי הושעיה
סוכה מ"א	ט.ז:	הלכה יא
סוכה מ"ב	י.ז:	הלכה יב
סוכה מ"ג	י.ז:	פרק ד ה"א
סוכה מ"ד	י.ח.	הלכה ב
סוכה מ"ה	י.ח:	הלכה ג
סוכה מ"ו	י.ט.	ר' אבהו בשם
סוכה מ"ז	י.ט.	הלכה ד
סוכה מ"ח	י.ט:	הלכה ה
סוכה מ"ט	כ.	הלכה ו
סוכה נ'	כ.א:	הלכה ז
סוכה נ"א	כ.ב:	אמר ר' יהושע
סוכה נ"ב	כ.ג.	הלכה ב
סוכה נ"ג	כ.ד.	הלכה ד
סוכה נ"ד	כ.ד:	הלכה ו
סוכה נ"ה	כ.ה.	הלכה ז
סוכה נ"ו	כ.ה:	הלכה ח
ביצה ב'	א.	פרק א ה"א
ביצה ג'	א:	אחרים אומרים
ביצה ד'	ב.	גוזל שנולד
ביצה ה'	ב.	תמן תנין
ביצה ו'	ב:	נולדה ביום
ביצה ז'	ג.	הלכה ב
ביצה ח'	ד:	תני רבי יוסי
ביצה ט'	ה.	הלכה ד
ביצה י'	ה:	בית שמאי
ביצה י"א	ו:	הלכה ו
ביצה י"ב	ז.	הלכה ז
ביצה י"ג	ז:	הלכה ח
ביצה י"ד	ז:	הלכה ט
ביצה ט"ו	ט.	הלכה יב
ביצה ט"ז	ט:	פרק ב ה"א
ביצה י"ז	י.	לא עירב ולא
ביצה י"ח	י:	הלכה ב
ביצה י"ט	יא.	הלכה ד

ביצה כ'	יא.	א"ר יוסי ב'
ביצה כ"א	יא:	הלכה ה
ביצה כ"ב	יב.	הלכה ז
ביצה כ"ג	יב:	הלכה ח
ביצה כ"ד	יג.	פרק ג ה"א
ביצה כ"ה	יג:	הלכה ב
ביצה כ"ו	יד.	הלכה ד
ביצה כ"ז	טו.	הלכה ה
ביצה כ"ח	טו.	רבי חיייה רבה
ביצה כ"ט	טו:	הלכה ח
ביצה ל'	טז.	פרק ד ה"א
ביצה ל"א	יז.	תני א"ר לעזר
ביצה ל"ב	יח.	הלכה ד
ביצה ל"ג	יח:	הלכה ה
ביצה ל"ד	יח:	הלכה ו
ביצה ל"ה	יט.	פרק ה ה"א
ביצה ל"ו	יט:	הלכה ב
ביצה ל"ז	כ:	ולא מרקדין:
ביצה ל"ח	כא:	הלכה ג
ביצה ל"ט	כב.	הלכה ה
ביצה מ'	כב.	הלכה ז
ראש השנה ב'	א.	פרק א ה"א
ראש השנה ג'	א:	ר' לעזר בשם
ראש השנה ד'	ב:	מאן תנא
ראש השנה ה'	ג.	פסחים בזמן
ראש השנה ו'	ד.	אחד בכור
ראש השנה ז'	ה.	כי דרוש
ראש השנה ח'	ה:	הלכה ב
ראש השנה ט'	ו.	ר' שמעון בן
ראש השנה י'	ו.	תני הנוטע
ראש השנה י"א	ז:	כיצד לירקות
ראש השנה י"ב	ז:	המשך
ראש השנה י"ג	ז:	ר' זעירה רבי
ראש השנה י"ד	ז:	המשך
ראש השנה ט"ו	ז.	הלכה ג
ראש השנה ט"ז	ז.	המשך
ראש השנה י"ז	ז:	אמ' ר' סימון
ראש השנה י"ח	ח.	הלכה ד
ראש השנה י"ט	ח:	הלכה ה
ראש השנה כ'	ח:	הלכה ז
ראש השנה כ"א	ט:	הלכה ח
ראש השנה כ"ב	י:	פרק ב ה"א

ראש השנה כ"ג	יא:	ומה קלקול
ראש השנה כ"ד	יב:	הלכה ד
ראש השנה כ"ה	יג:	הלכה ו
ראש השנה כ"ו	יד:	פרק ג ה"א
ראש השנה כ"ז	טז:	הלכה ב
ראש השנה כ"ח	יז:	הלכה ו
ראש השנה כ"ט	יח:	הלכה ח
ראש השנה ל'	יח:	הלכה ב
ראש השנה ל"א	יט:	הלכה ד
ראש השנה ל"ב	יט:	הלכה ו
ראש השנה ל"ג	כא:	הלכה ט
ראש השנה ל"ד	כא:	הלכה י
ראש השנה ל"ה	כא:	רבן גמליאל
תענית ב'	א:	פרק א ה"א
תענית ג'	א:	כשם שתחיות
תענית ד'	ב:	רבי זעירה
תענית ה'	ב:	בנינו צרכון
תענית ו'	ב:	אמרו לו
תענית ז'	ג:	חד בר נש
תענית ח'	ג:	הלכה ב
תענית ט'	ד:	תני אמ' ר'
תענית י'	ד:	הלכה ג
תענית י"א	ה:	חד בר נש
תענית י"ב	ו:	הלכה ה
תענית י"ג	ו:	הלכה ו
תענית י"ד	ז:	איתא חמי
תענית ט"ו	ז:	פרק ב ה"א
תענית ט"ז	ט:	הלכה ב
תענית י"ז	י:	הלכה ד
תענית י"ח	יב:	הלכה יב
תענית י"ט	יג:	פרק ג ה"א
תענית כ'	יד:	הלכה ג
תענית כ"א	יד:	הלכה ד
תענית כ"ב	טו:	הלכה ו
תענית כ"ג	טז:	הלכה ט
תענית כ"ד	טז:	הלכה י
תענית כ"ה	יז:	הלכה יא
תענית כ"ו	יז:	פרק ד ה"א
תענית כ"ז	יט:	הלכה ב
תענית כ"ח	כב:	הלכה ד
תענית כ"ט	כג:	ושרף
תענית ל'	כד:	א"ר יוחנן

תענית ל"א	כו.	הלכה ז
מגילה ב'	א.	פרק א ה"א
מגילה ג'	ב.	ותני כן
מגילה ד'	ג.	הלכה ב
מגילה ה'	ד.	הלכה ד
מגילה ו'	ה.	ובהקהל
מגילה ז'	ו.	הלכה ה
מגילה ח'	ח.	הלכה ז
מגילה ט'	י.	הלכה ט
מגילה י'	י.	ר' זעירה בשם
מגילה י"א	יב.	ר' זעירה רב
מגילה י"ב	יג.	הלכה י
מגילה י"ג	יד.	הלכה יא
מגילה י"ד	טו.	מן מה דתנינן
מגילה ט"ו	טז.	הלכה יב
מגילה ט"ז	יז.	ר' לעזר בשם
מגילה י"ז	יח.	פרק ב ה"א
מגילה י"ח	יח.	הלכה ב
מגילה י"ט	יט.	הלכה ג
מגילה כ'	כא.	ר' יהודה
מגילה כ"א	כז.	פרק ד ה"א
מגילה כ"ב	כט.	משה התקין
מגילה כ"ג	ל.	הלכה ד
מגילה כ"ד	לא.	הלכה ה
מגילה כ"ה	לב.	הלכה י
מגילה כ"ו	כב.	פרק ג ה"א
מגילה כ"ז	כג.	כל כלי בית
מגילה כ"ח	כד.	הלכה ג
מגילה כ"ט	כה.	הלכה ד
מגילה ל'	כה.	הלכה ה
מגילה ל"א	כו.	הלכה ו
מגילה ל"ב	כו.	אמ' ר' יוסי
מועד קטן ב'	א.	פרק א ה"א
מועד קטן ג'	א.	ניחא מי קילון
מועד קטן ד'	ב.	הלכה ב
מועד קטן ה'	ב.	ומתקנין את
מועד קטן ו'	ג.	הלכה ג
מועד קטן ז'	ד.	הלכה ה
מועד קטן ח'	ה.	ועוד א"ר
מועד קטן ט'	ה.	הלכה ז
מועד קטן י'	ו.	הלכה ח
מועד קטן י"א	ז.	הלכה י

מועד קטן י"ב	ח.	הלכה ב
מועד קטן י"ג	ט.	הלכה ד
מועד קטן י"ד	י.	פרק ג ה"א
מועד קטן ט"ו	י.	והמנודה
מועד קטן ט"ז	י:	תמן תנינן
מועד קטן י"ז	יא:	תני כל אלו
מועד קטן י"ח	יב.	הלכה ב
מועד קטן י"ט	יב:	הלכה ד
מועד קטן כ'	יג:	אבל ביום
מועד קטן כ"א	יד:	הרי שבא
מועד קטן כ"ב	טו.	דאמר רבי
מועד קטן כ"ג	טז.	ומלקרות
מועד קטן כ"ד	טז:	ומנין לכפיית
מועד קטן כ"ה	יז.	הלכה ז
מועד קטן כ"ו	יז:	על שריפת
מועד קטן כ"ז	יח.	מנין שאבל
מועד קטן כ"ח	יח:	הלכה ח
מועד קטן כ"ט	יט.	הלכה ט
חגיגה ב'	א.	פרק א ה"א
חגיגה ג'	א:	שוטה
חגיגה ד'	ב.	טומטום
חגיגה ה'	ג.	אנדרוגינס כל
חגיגה ו'	ג.	ר' יוחנן בשם
חגיגה ז'	ד:	א"ר יוחנן
חגיגה ח'	ה.	הלכה ד
חגיגה ט'	ה:	הלכה ו
חגיגה י'	ו:	הלכה ח
חגיגה י"א	ז:	ר' זעירה בשם
חגיגה י"ב	ח.	פרק ב ה"א
חגיגה י"ג	ח:	ולא במרכבה
חגיגה י"ד	ט:	ר' לעזר בשם
חגיגה ט"ו	י.	ר' יונה בשם
חגיגה ט"ז	י:	הלכה ב
חגיגה י"ז	יא:	הלכה ג
חגיגה י"ח	יב:	הלכה ה
חגיגה י"ט	יג:	הלכה ו
חגיגה כ'	יד.	הלכה ז
חגיגה כ"א	יד:	פרק ג ה"א
חגיגה כ"ב	טו:	א"ר יוחנן בית
חגיגה כ"ג	טז.	הנושא
חגיגה כ"ד	יז:	ר' יונתן בשם
חגיגה כ"ה	יט.	הלכה ג

חגיגה כ"ו	כ:	הלכה ה
חגיגה כ"ז	כא:	הלכה ח
יבמות ב'	א.	פרק א ה"א
יבמות ג'	א:	כתיב ערות
יבמות ד'	ב:	אין לי אלא
יבמות ה'	ג.	רבי בון בר
יבמות ו'	ג.	לוי בר סוסי
יבמות ז'	ג:	יצחק בר
יבמות ח'	ד.	ר' יודן בעא
יבמות ט'	ד:	ר' יודן בעי
יבמות י'	ה.	אחותו מאמו
יבמות י"א	ה:	הלכה ב
יבמות י"ב	ו:	בתו ובתו
יבמות י"ג	ז.	הלכה ג
יבמות י"ד	ח.	תני אמר רבי
יבמות ט"ו	ח:	ר' נחמן בר
יבמות ט"ז	ח:	אע"פ שנחלקו
יבמות י"ז	ט.	פרק ב ה"א
יבמות י"ח	י.	הלכה ב
יבמות י"ט	י:	את אמר מה
יבמות כ'	יא:	הלכה ג
יבמות כ"א	יב.	מנין לשניות
יבמות כ"ב	יג.	הלכה ה
יבמות כ"ג	יג:	הלכה ז
יבמות כ"ד	יד.	הלכה ט
יבמות כ"ה	יד:	הלכה יא
יבמות כ"ו	טו:	פרק ג ה"א
יבמות כ"ז	יז.	תני אבא שאול
יבמות כ"ח	יט.	הלכה ב
יבמות כ"ט	כ.	הלכה ד
יבמות ל'	כ:	הלכה ה
יבמות ל"א	כא.	הלכה ט
יבמות ל"ב	כא:	הלכה י
יבמות ל"ג	כב.	הלכה יא
יבמות ל"ד	כב.	הלכה יב
יבמות ל"ה	כב.	פרק ד ה"א
יבמות ל"ו	כג.	שמואל אמר
יבמות ל"ז	כד.	מה אנו קיימין
יבמות ל"ח	כה.	הלכה ג
יבמות ל"ט	כה.	הלכה ד
יבמות מ'	כה:	הלכה ז
יבמות מ"א	כו.	הלכה ח

יבמות מ"ב	כו:	הלכה י'
יבמות מ"ג	כו:	הלכה יא
יבמות מ"ד	כז:	תני הגיורת
יבמות מ"ה	כח:	הלכה יב
יבמות מ"ו	כט:	הלכה יג
יבמות מ"ז	כט:	הלכה יד
יבמות מ"ח	כט:	הלכה טו
יבמות מ"ט	כט:	הלכה טז
יבמות נ'	ל:	פרק ה ה"א
יבמות נ"א	ל:	כמה דרבי
יבמות נ"ב	לא:	הלכה ב
יבמות נ"ג	לג:	הלכה ה
יבמות נ"ד	לד:	פרק ו ה"א
יבמות נ"ה	לה:	אי זו היא
יבמות נ"ו	לה:	קנה ולא
יבמות נ"ז	לו:	הלכה ג
יבמות נ"ח	לו:	מה טעמון
יבמות נ"ט	לו:	הלכה ד
יבמות ס'	לו:	אחות מוכת
יבמות ס"א	לז:	הלכה ה
יבמות ס"ב	לז:	הלכה ו
יבמות ס"ג	לז:	רבי אמי בשם
יבמות ס"ד	לז:	המשך
יבמות ס"ה	לח:	ר' לעזר בשם
יבמות ס"ו	לח:	פרק ז ה"א
יבמות ס"ז	מ:	הלכה ג
יבמות ס"ח	מא:	הלכה ד
יבמות ס"ט	מב:	הלכה ה
יבמות ע'	מג:	הלכה ז
יבמות ע"א	מג:	קדשים מהו
יבמות ע"ב	מד:	כתיב וכל
יבמות ע"ג	מה:	ערלתו וודאי
יבמות ע"ד	מה:	תמן תנין
יבמות ע"ה	מו:	הלכה ב
יבמות ע"ו	מז:	רב חלקיה
יבמות ע"ז	מח:	הלכה ג
יבמות ע"ח	מט:	רבי יעקב בר
יבמות ע"ט	מט:	הלכה ד
יבמות פ'	נ:	הלכה ה
יבמות פ"א	נ:	הלכה ו
יבמות פ"ב	נ:	ואין חלוקין
יבמות פ"ג	נ:	אמר רבי

לוח שילוב בבלי וירושלמי

יבמות פ"ד	נא.	פרק ט ה"א
יבמות פ"ה	נא:	הלכה ד
יבמות פ"ו	נב.	הלכה ה
יבמות פ"ז	נב:	הלכה ו
יבמות פ"ח	נג.	פרק י ה"א
יבמות פ"ט	נג:	ולא פירות
יבמות צ'	נד.	לא זה וזה
יבמות צ"א	נה.	הלכה ב
יבמות צ"ב	נה:	הלכה ג
יבמות צ"ג	נו:	הלכה ד
יבמות צ"ד	נז.	הלכה ו
יבמות צ"ה	נז:	רבי בא ורב
יבמות צ"ו	נח.	הלכה ז
יבמות צ"ז	ס.	פרק יא ה"א
יבמות צ"ח	סב.	הלכה ב
יבמות צ"ט	סג:	הלכה ג
יבמות ק'	סד.	הלכה ו
יבמות ק"א	סה.	הכה את זה
יבמות ק"ב	סה:	פרק יב ה"א
יבמות ק"ג	סז.	הלכה ב
יבמות ק"ד	סח.	הלכה ג
יבמות ק"ה	סח.	הלכה ד
יבמות ק"ו	סח:	הלכה ו
יבמות ק"ז	סט:	פרק יג ה"א
יבמות ק"ח	עא.	הלכה ב
יבמות ק"ט	עג.	הלכה ו
יבמות ק"י	עד.	הלכה ח
יבמות קי"א	עד:	הלכה יא
יבמות קי"ב	עד:	הלכה יד
יבמות קי"ג	עה:	פרק יד ה"א
יבמות קי"ד	עו:	הלכה ג
יבמות קט"ו	עז.	פרק טו ה"א
יבמות קט"ז	עז:	אי זו היא
יבמות קי"ז	עח.	הלכה ג
יבמות קי"ח	עט:	הלכה ה
יבמות קי"ט	פא:	פרק טז ה"א
יבמות קכ	פב:	הלכה ג
יבמות קכ"א	פג.	אפילו ראוהו
יבמות קכ"ב	פד.	הלכה ו
כתובות ב'	א.	פרק א ה"א
כתובות ג'	א.	ר' לעזר מיייתי
כתובות ד'	א:	קידשה בחופה

כתובות ה'	ב.	רבי יונה בשם
כתובות ו'	ב:	משה התקין
כתובות ז'	ב:	תני א"ר יודה
כתובות ח'	ג.	מה אנן קיימין
כתובות ט'	ג.	תני טענת
כתובות י'	ג:	הלכה ב
כתובות י"א	ד.	הלכה ג
כתובות י"ב	ה:	הלכה ה
כתובות י"ג	ו:	הלכה ז
כתובות י"ד	ז.	הלכה ט
כתובות ט"ו	ז:	הלכה י
כתובות ט"ז	ח:	פרק ב ה"א
כתובות י"ז	י.	הלכה ב
כתובות י"ח	יא.	הלכה ג
כתובות י"ט	יא.	הן אומרים
כתובות כ'	יא:	רב חנא אמר
כתובות כ"א	יא:	הלכה ד
כתובות כ"ב	יב:	הלכה ה
כתובות כ"ג	יג.	הלכה ו
כתובות כ"ד	יג.	הלכה ז
כתובות כ"ה	יג:	תני רבן שמעון
כתובות כ"ו	יד.	הלכה ח
כתובות כ"ז	יד.	הלכה ט
כתובות כ"ח	יד:	הלכה י
כתובות כ"ט	טו:	פרק ג ה"א
כתובות ל'	טו:	נתינה.
כתובות ל"א	טז.	תמן תנין
כתובות ל"ב	טז:	הכל מודין
כתובות ל"ג	טז:	נתן בר
כתובות ל"ד	טז:	מתניתא פליגא
כתובות ל"ה	יז:	תמן תנין אין
כתובות ל"ו	יח.	על דעתיה
כתובות ל"ז	יח:	הלכה ג
כתובות ל"ח	יט.	הלכה ד
כתובות ל"ט	יט:	הלכה ה
כתובות מ'	כא.	הלכה ז
כתובות מ"א	כב:	הלכה י
כתובות מ"ב	כג.	פרק ד ה"א
כתובות מ"ג	כד.	הלכה ב
כתובות מ"ד	כה:	הלכה ד
כתובות מ"ה	כו:	תמן תנין
כתובות מ"ו	כז:	תני נערה

לוח שילוב בבלי וירושלמי

כתובות מ"ז	כח.	הלכה ו
כתובות מ"ח	כח:	הלכה ז
כתובות מ"ט	כח:	הלכה ח
כתובות נ'	כט.	ר' מאיר עבד
כתובות נ"א	ל.	הלכה ט
כתובות נ"ב	ל.	הלכה י
כתובות נ"ג	ל:	הלכה יב
כתובות נ"ד	לא.	הלכה יג
כתובות נ"ה	לא:	פרק ה ה"א
כתובות נ"ו	לב:	כיני מתניתא
כתובות נ"ז	לד.	הלכה ג
כתובות נ"ח	לד:	הלכה ד
כתובות נ"ט	לד:	הלכה ה
כתובות ס'	לו.	הלכה ו
כתובות ס"א	לו:	הכניסה. אמר
כתובות ס"ב	לז.	הלכה ז
כתובות ס"ג	לז:	הלכה ח
כתובות ס"ד	לח.	ר"ז בשם
כתובות ס"ה	לח:	הלכה י
כתובות ס"ו	לח:	פרק ו ה"א
כתובות ס"ז	מ.	הלכה ד
כתובות ס"ח	מא.	הלכה ו
כתובות ס"ט	מא:	הרי שהיו
כתובות ע'	מב:	פרק ז ה"א
כתובות ע"א	מד.	הלכה ב
כתובות ע"ב	מד:	הלכה ה
כתובות ע"ג	מה:	הלכה ז
כתובות ע"ד	מה:	הלכה אצל
כתובות ע"ה	מו.	ר' שמעון בן
כתובות ע"ו	מו.	שכל המומין
כתובות ע"ז	מו:	הלכה ח
כתובות ע"ח	מז:	פרק ח ה"א
כתובות ע"ט	מח.	הלכה ד
כתובות פ'	מט.	הלכה ח
כתובות פ"א	מט.	הלכה ט
כתובות פ"ב	מט:	הלכה י
כתובות פ"ג	נא.	פרק ט ה"א
כתובות פ"ד	נב:	ר' הלל בר
כתובות פ"ה	נד.	הלכה ג
כתובות פ"ו	נד.	הלכה ד
כתובות פ"ז	נה.	הלכה ו
כתובות פ"ח	נו:	הלכה ח

כתובות פ"ט	נו:	הלכה ט
כתובות צ'	נז:	פרק י ה"א
כתובות צ"א	נח:	הלכה ב
כתובות צ"ב	נט.	הלכה ג
כתובות צ"ג	נט.	הלכה ד
כתובות צ"ד	ס.	הלכה ה
כתובות צ"ה	ס:	הלכה ו
כתובות צ"ו	סא.	פרק יא ה"א
כתובות צ"ז	סא:	הלכה ב
כתובות צ"ח	סב:	הלכה ד
כתובות צ"ט	סג.	הלכה ה
כתובות ק'	סג.	הלכה ו
כתובות ק"א	סג:	הלכה ז
כתובות ק"ב	סד:	פרק יב ה"א
כתובות ק"ג	סה.	הלכה ג
כתובות ק"ד	סז.	הלכה ד
כתובות ק"ה	סז:	פרק יג ה"א
כתובות ק"ו	סח.	ר' חזקיה
כתובות ק"ז	סח.	מעשה בי ר'
כתובות ק"ח	סח:	הלכה ב
כתובות ק"ט	ע:	הלכה ה
כתובות ק"י	עא.	הלכה ח
כתובות קי"א	עב.	הלכה יא
כתובות קי"ב	עב.	נותן לה
נדרימ ב'	א.	פרק א ה"א
נדרימ ג'	א:	והלא הערכין
נדרימ ד'	א:	ר' יעקב בר
נדרימ ה'	א:	אי זה איסר
נדרימ ו'	ב.	אם אומר
נדרימ ז'	ב.	מודר אני
נדרימ ח'	ב:	מנודה אני
נדרימ ט'	ב:	כנדרי כשרים
נדרימ י'	ג.	הלכה ב
נדרימ י"א	ד.	הלכה ג
נדרימ י"ב	ד.	כאימרה ר'
נדרימ י"ג	ד:	הלכה ד
נדרימ י"ד	ה.	פרק ב ה"א
נדרימ ט"ו	ה:	האומר לאשתו
נדרימ ט"ז	ה:	הלכה ב
נדרימ י"ז	ו.	הלכה ג
נדרימ י"ח	ו:	הלכה ד
נדרימ י"ט	ז.	הרי עלי

נדרים כ'	ז:	הלכה ה
נדרים כ"א	ז:	פרק ג ה"א
נדרים כ"ב	ח.	א"ר זעירא
נדרים כ"ג	ח:	כיני מתניתא
נדרים כ"ד	ח:	הלכה ב
נדרים כ"ה	ט.	שוא ושקר
נדרים כ"ו	ט:	תמן תנינן
נדרים כ"ז	י.	הלכה ג
נדרים כ"ח	י:	הלכה ד
נדרים כ"ט	יא.	הלכה ה
נדרים ל'	יא:	הלכה ו
נדרים ל"א	יב.	הלכה ח
נדרים ל"ב	יב:	הלכה ט
נדרים ל"ג	יג.	פרק ד ה"א
נדרים ל"ד	יג:	הלכה ב
נדרים ל"ה	יד.	מאן תנא
נדרים ל"ו	יד.	הלכה ג
נדרים ל"ז	יד.	כתיב ראה
נדרים ל"ח	יד:	אמר רבי זעירא
נדרים ל"ט	יד:	הלכה ד
נדרים מ'	יד:	אבל לא
נדרים מ"א	יד:	הלכה ה
נדרים מ"ב	טו.	הלכה ו
נדרים מ"ג	טו.	הלכה ז
נדרים מ"ד	טו:	הלכה י
נדרים מ"ה	טז:	והלה נוטל
נדרים מ"ו	יז.	פרק ה ה"א
נדרים מ"ז	יח.	הלכה ג
נדרים מ"ח	יח:	הלכה ד
נדרים מ"ט	יט:	פרק ו ה"א
נדרים נ'	כ.	הנודר מן (א)
נדרים נ"א	כ.	הלכה ב
נדרים נ"ב	כ:	הלכה ד
נדרים נ"ג	כא:	הלכה ז
נדרים נ"ד	כד.	פרק ז ה"א
נדרים נ"ה	כד:	הלכה ב
נדרים נ"ו	כה.	הלכה ד
נדרים נ"ז	כה:	הלכה ז
נדרים נ"ח	כה:	הלכה ט
נדרים נ"ט	כה:	הלכה יא
נדרים ס'	כה:	פרק ח ה"א
נדרים ס"א	כו:	הלכה ב

הלכה ה	כז:	נדרים ס"ב
הלכה ו	כח.	נדרים ס"ג
פרק ט ה"א	כח:	נדרים ס"ד
הלכה ג	ל.	נדרים ס"ה
הלכה ו	לא.	נדרים ס"ו
פרק י ה"א	לא:	נדרים ס"ז
תני בשם	לא:	נדרים ס"ח
ואין צורך	לב.	נדרים ס"ט
הלכה ב	לב:	נדרים ע'
הלכה ג	לג.	נדרים ע"א
הלכה ד	לג.	נדרים ע"ב
גמ' מיסבר	לג.	נדרים ע"ג
הלכה ה	לג:	נדרים ע"ד
הלכה ז	לד.	נדרים ע"ה
הלכה ח	לד:	נדרים ע"ו
תמן תנינן	לד:	נדרים ע"ז
רבי זעירא	לה.	נדרים ע"ח
פרק יא ה"א	לה:	נדרים ע"ט
ר' זעירא פתר	לו.	נדרים פ'
יהודה איש	לו:	נדרים פ"א
הלכה ב	לז.	נדרים פ"ב
ר' זעירא בשם	לז.	נדרים פ"ג
תני ובמעשר	לז:	נדרים פ"ד
הלכה ד	לח.	נדרים פ"ה
הלכה ה	לח:	נדרים פ"ו
הלכה ו	לח:	נדרים פ"ז
הלכה ז	לח:	נדרים פ"ח
הלכה ט	לט.	נדרים פ"ט
הלכה יב	לט:	נדרים צ'
יעשו דרך	לט:	נדרים צ"א
פרק א ה"א	א.	נזיר ב'
הריני כזה	ב.	נזיר ג'
כשם שכיניו	ג.	נזיר ד'
מנה ששה	ג:	נזיר ה'
הלכה ג	ד.	נזיר ו'
תמן תנינן	ד:	נזיר ז'
הלכה ד	ד:	נזיר ח'
פרק ב ה"א	ה.	נזיר ט'
הלכה ב	ו.	נזיר י'
הלכה ג	ו:	נזיר י"א
הלכה ו	ח.	נזיר י"ב
הלכה ז	ח.	נזיר י"ג

לוח שילוב בבלי וירושלמי

נזיר י"ד	ט.	הלכה ט
נזיר ט"ו	ט:	הלכה י
נזיר ט"ז	יא.	פרק ג ה"א
נזיר י"ז	יג.	הלכה ד
נזיר י"ח	יד.	עודינו שם
נזיר י"ט	יד.	שמואל אמר
נזיר כ'	טו:	הלכה ו
נזיר כ"א	טז:	פרק ד ה"א
נזיר כ"ב	טז:	הלכה ב
נזיר כ"ג	יז.	הלכה ג
נזיר כ"ד	יז:	הלכה ד
נזיר כ"ה	יח.	תני אין
נזיר כ"ו	יח.	תמן תנינן
נזיר כ"ז	יח:	רבי בא
נזיר כ"ח	יח:	הלכה ה
נזיר כ"ט	יט.	הלכה ו
נזיר ל'	יט:	ר' אחא
נזיר ל"א	כ.	פרק ה ה"א
נזיר ל"ב	כא:	תמן תנינן
נזיר ל"ג	כג:	תני שלש
נזיר ל"ד	כד.	פרק ו ה"א
נזיר ל"ה	כה.	האוכל אבר
נזיר ל"ו	כו.	טריפה
נזיר ל"ז	כז.	משנה ראשונה
נזיר ל"ח	כז:	הלכה ב
נזיר ל"ט	כח.	הלכה ג
נזיר מ'	כח:	תמן תנינן
נזיר מ"א	כט.	רבי אילא
נזיר מ"ב	כט.	הלכה ד
נזיר מ"ג	כט:	הלכה ה
נזיר מ"ד	כט:	הלכה ו
נזיר מ"ה	ל.	הלכה ז
נזיר מ"ו	לא.	הלכה ט
נזיר מ"ז	לב.	פרק ז ה"א
נזיר מ"ח	לג.	אי זהו
נזיר מ"ט	לד.	ר' יונה
נזיר נ'	לד:	הלכה ב
נזיר נ"א	לה.	תני ר' שמעון
נזיר נ"ב	לה:	אמר רבי יודה
נזיר נ"ג	לו.	נחתכה רגלו
נזיר נ"ד	לו:	הלכה ג
נזיר נ"ה	לו:	אמר ר' יוחנן

נזיר נ"ו	לז.	באמת דאמר
נזיר נ"ז	לח:	פרק ח ה"א
נזיר נ"ח	לט:	ר' יעקב
נזיר נ"ט	מ.	נזיר שנטמא
נזיר ס'	מ:	הלכה ב
נזיר ס"א	מב.	פרק ט ה"א
נזיר ס"ב	מב:	ויכוף את
נזיר ס"ג	מג:	הלכה ב
נזיר ס"ד	מד:	אי זה א
נזיר ס"ה	מה.	הלכה ג
נזיר ס"ו	מו:	הלכה ה
סוטה ב'	א.	פרק א ה"א
סוטה ג'	א:	השיבו על
סוטה ד'	ב.	נסתרה בעד
סוטה ה'	ב:	הלכה ב
סוטה ו'	ד.	תני רבי אומר
סוטה ז'	ה.	ר' חיייה בר
סוטה ח'	ה:	הלכה ה
סוטה ט'	ו:	הלכה ז
סוטה י'	ז.	הלכה ח
סוטה י"א	ח.	הלכה ט
סוטה י"ב	ח.	הלכה י
סוטה י"ג	ח:	עמו רבי
סוטה י"ד	ח:	פרק ב ה"א
סוטה ט"ו	י.	הלכה ב
סוטה ט"ז	י:	תמן תנינן
סוטה י"ז	יא.	הלכה ג
סוטה י"ח	יא:	הלכה ה
סוטה י"ט	יג:	פרק ג ה"א
סוטה כ'	יד:	הלכה ג
סוטה כ"א	טו:	תני ר' יודה
סוטה כ"ב	טז.	אשה פרושה
סוטה כ"ג	יז.	הלכה ו
סוטה כ"ד	יח:	פרק ד ה"א
סוטה כ"ה	יט.	הלכה ב
סוטה כ"ו	כ.	הלכה ד
סוטה כ"ז	כ.	הלכה ה
סוטה כ"ח	כ:	פרק ה ה"א
סוטה כ"ט	כא:	הלכה ב
סוטה ל'	כג:	תני אמר
סוטה ל"א	כד:	הלכה ד
סוטה ל"ב	כו.	פרק ו ה"א

לוח שילוב בבלי וירושלמי

הלכה ד	כח.	סוטה ל"ג
פרק ז ה"א	כט.	סוטה ל"ד
הלכה ג	ל.	סוטה ל"ה
הלכה ד	ל:	סוטה ל"ו
הלכה ה	לב.	סוטה ל"ז
הלכה ו	לג.	סוטה ל"ח
תמן תנינן	לג.	סוטה ל"ט
הלכה ז	לג:	סוטה מ'
הלכה ח	לד.	סוטה מ"א
פרק ח ה"א	לד.	סוטה מ"ב
הלכה ד	לז.	סוטה מ"ג
הלכה ו	לח.	סוטה מ"ד
פרק ט ה"א	לט:	סוטה מ"ה
הלכה ה	מב.	סוטה מ"ו
הלכה ז	מג:	סוטה מ"ז
הלכה יא	מד.	סוטה מ"ח
הלכה יד	מו.	סוטה מ"ט
פרק א ה"א	א.	גיטין ב'
היה כתוב	א:	גיטין ג'
בעא קומי	ב.	גיטין ד'
ולא אמר	ב:	גיטין ה'
ר' בא בשם	ג:	גיטין ו'
הלכה ב	ד:	גיטין ז'
ר' יעקב בר	ה.	גיטין ח'
הלכה ג	ה:	גיטין ט'
הלכה ד	ו:	גיטין י'
כותים משום	ז.	גיטין י"א
הלכה ה	ז:	גיטין י"ב
האומר טבי	ח.	גיטין י"ג
האומר תן	ח:	גיטין י"ד
פרק ב ה"א	ט.	גיטין ט"ו
היה מחותם	י.	גיטין ט"ז
ר' יסא בשם	י:	גיטין י"ז
הלכה ב	י:	גיטין י"ח
הלכה ג	יא:	גיטין י"ט
הרי זה גיטיך	יב.	גיטין כ'
על הקרן	יב.	גיטין כ"א
הלכה ד	יג.	גיטין כ"ב
הלכה ה	יג:	גיטין כ"ג
פרק ג ה"א	יד.	גיטין כ"ד
רבי לעזר בר	טו.	גיטין כ"ה
הלכה ב	טו:	גיטין כ"ו

גיטין כ"ז	טז:	הלכה ג
גיטין כ"ח	טז:	הלכה ד
גיטין כ"ט	יז.	הלכה ה
גיטין ל'	יח.	הלכה ז
גיטין ל"א	יט.	הלכה ח
גיטין ל"ב	יט.	פרק ד ה"א
גיטין ל"ג	כ.	הלכה ב
גיטין ל"ד	כ:	רבי אושעיה
גיטין ל"ה	כא:	הלכה ג
גיטין ל"ו	כא:	רב הונא ב
גיטין ל"ז	כב.	הלכה ד
גיטין ל"ח	כב:	רבי סימון
גיטין ל"ט	כב:	סימא שתי
גיטין מ'	כג.	אמתיה דרבה
גיטין מ"א	כג:	מי משחרר
גיטין מ"ב	כד.	הלכה ה
גיטין מ"ג	כד.	הלכה ו
גיטין מ"ד	כד:	תני יוצא
גיטין מ"ה	כד:	רבי טבלא
גיטין מ"ו	כד:	הלכה ז
גיטין מ"ז	כה:	הלכה ט
גיטין מ"ח	כו.	פרק ה ה"א
גיטין מ"ט	כו:	מניין לר"ע
גיטין נ'	כז:	הלכה ב
גיטין נ"א	כח.	מהו לגבות
גיטין נ"ב	כט.	הלכה ד
גיטין נ"ג	כט:	הלכה ה
גיטין נ"ד	ל.	עד כדון
גיטין נ"ה	ל:	הלכה ו
גיטין נ"ו	לא.	הלכה ז
גיטין נ"ז	לא:	גליל לעולם
גיטין נ"ח	לא:	עד כדון
גיטין נ"ט	לב.	הלכה ח
גיטין ס'	לב:	מערבין בבית
גיטין ס"א	לג.	הלכה י
גיטין ס"ב	לג:	פרק ו ה"א
גיטין ס"ג	לד:	רב הונא בשם
גיטין ס"ד	לה:	הלכה ב
גיטין ס"ה	לו:	הלכה ג
גיטין ס"ו	לז.	הלכה ה
גיטין ס"ז	לח.	הלכה ז
גיטין ס"ח	לח:	פרק ז ה"א

לוח שילוב בבלי וירושלמי

גיטין ס"ט	לח:	פעמים שוטה
גיטין ע'	לט.	תני חרש
גיטין ע"א	מ.	הלכה ב
גיטין ע"ב	מ.	הלכה ג
גיטין ע"ג	מא:	הלכה ד
גיטין ע"ד	מג.	הלכה ה
גיטין ע"ה	מג.	הלכה ו
גיטין ע"ו	מג:	הלכה ז
גיטין ע"ז	מד.	פרק ח ה"א
גיטין ע"ח	מה:	הלכה ב
גיטין ע"ט	מו.	רבי אבין בשם
גיטין פ'	מז.	הלכה ה
גיטין פ"א	מח.	הלכה ט
גיטין פ"ב	מט:	פרק ט ה"א
גיטין פ"ג	מט:	לאחר מיתתו
גיטין פ"ד	נ.	א"ר יוחנן
גיטין פ"ה	נ:	הלכה ב
גיטין פ"ו	נ:	הלכה ג
גיטין פ"ז	נב.	הלכה ו
גיטין פ"ח	נג:	הלכה ח
גיטין פ"ט	נד.	הלכה י
גיטין צ'	נד:	הלכה יא
קידושין ב'	א.	פרק א ה"א
קידושין ג'	א.	בכסף מנין
קידושין ד'	א.	בשטר וכתב
קידושין ה'	א:	בשטר:
קידושין ו'	א:	עד כדון
קידושין ז'	א:	ר' לעזר
קידושין ח'	ב.	הרי למדנו
קידושין ט'	ב.	בשטר
קידושין י'	ב:	כתבו על
קידושין י"א	ג.	תמן תנינן
קידושין י"ב	ד.	אף על פי
קידושין י"ג	ד:	וקונה את
קידושין י"ד	ה.	הלכה ב
קידושין ט"ו	ו.	בשטר
קידושין ט"ז	ו.	כתיב שש
קידושין י"ז	ז.	מניין אפי'
קידושין י"ח	ח:	אשר לא
קידושין י"ט	י.	מכרה לזה
קידושין כ'	י:	רשב"ל בעא
קידושין כ"א	יא.	כתיב והגישו

קידושין כ"ב	יא:	הלכה ג
קידושין כ"ג	יב:	בכסף
קידושין כ"ד	יג:	ולמה לא
קידושין כ"ה	יד:	הלכה ד
קידושין כ"ו	טז:	הלכה ה
קידושין כ"ז	יז:	היו לו שתי
קידושין כ"ח	יח:	הלכה ו
קידושין כ"ט	יט:	הלכה ז
קידושין ל'	יט:	ללמדו אומנות
קידושין ל"א	יט:	תמן תנינן האב
קידושין ל"ב	יט:	תמן תנינן אם
קידושין ל"ג	כ:	מצות שהבן
קידושין ל"ד	כ:	אי זהו מורא
קידושין ל"ה	כא:	אי זו היא
קידושין ל"ו	כא:	חוץ מבל
קידושין ל"ז	כא:	הלכה ח
קידושין ל"ח	כב:	הלכה ט
קידושין ל"ט	כב:	דרש בן עזאי
קידושין מ'	כג:	היה מחציין
קידושין מ"א	כג:	פרק ב ה"א
קידושין מ"ב	כג:	בית שמאי
קידושין מ"ג	כג:	אית מתניתא
קידושין מ"ד	כג:	תמן תנינן נערה
קידושין מ"ה	כד:	קידשה לדעת
קידושין מ"ו	כד:	מתניתא
קידושין מ"ז	כה:	אית תניי
קידושין מ"ח	כו:	חטף הסלע
קידושין מ"ט	כו:	הלכה ב
קידושין נ'	כו:	הלכה ג
קידושין נ"א	כז:	הלכה ה
קידושין נ"ב	כח:	הלכה ו
קידושין נ"ג	כח:	הלכה ז
קידושין נ"ד	כט:	תמן תנינן
קידושין נ"ה	כט:	רבי אבהו בשם
קידושין נ"ו	כט:	תמן תנינן
קידושין נ"ז	ל:	הלכה ח
קידושין נ"ח	ל:	הלכה ט
קידושין נ"ט	לא:	פרק ג ה"א
קידושין ס'	לב:	מעכשיו ולאחר
קידושין ס"א	לד:	הלכה ג
קידושין ס"ב	לה:	הלכה ד
קידושין ס"ג	לז:	הלכה ו

לוח שילוב בבלי וירושלמי

הלכה ח	לח:	קידושין ס"ד
הלכה י	לט:	קידושין ס"ה
הלכה יא	לט:	קידושין ס"ו
הלכה יב	לט:	קידושין ס"ז
תני עכו"ם	מ:	קידושין ס"ח
הלכה יג	מא:	קידושין ס"ט
גירי על שם	מב:	קידושין ע'
ותקח רצפה	מב:	קידושין ע"א
רב נחמן	מג:	קידושין ע"ב
אמר רבי חנינה	מג:	קידושין ע"ג
הלכה ג	מד:	קידושין ע"ד
רבי יהודה בשם	מד:	קידושין ע"ה
הלכה ד	מד:	קידושין ע"ו
הלכה ו	מה:	קידושין ע"ז
דלמא רבי	מה:	קידושין ע"ח
הלכה ח	מו:	קידושין ע"ט
הלכה ט	מז:	קידושין פ'
הלכה יא	מז:	קידושין פ"א
הלכה יב	מח:	קידושין פ"ב
פרק א ה"א	א:	בבא קמא ב'
אנן תנינן	א:	בבא קמא ג'
תולדות הרגל	ב:	בבא קמא ד'
ר' בון בר חייא	ב:	בבא קמא ה'
פיסקא. כשהזיק	ג:	בבא קמא ו'
הלכה ב	ד:	בבא קמא ז'
הכשרתי	ד:	בבא קמא ח'
חפר בו	ד:	בבא קמא ט'
כמה שיעורן	ד:	בבא קמא י'
פיסקא. נכסין	ה:	בבא קמא י"א
פיסקא. נכסים	ה:	בבא קמא י"ב
אית תניי	ה:	בבא קמא י"ג
(*) רבי יסא	ו:	בבא קמא י"ד
הלכה ג	ו:	בבא קמא ט"ו
הלכה ד	ו:	בבא קמא ט"ז
פרק ב ה"א	ז:	בבא קמא י"ז
פיסקא. דרסה	ח:	בבא קמא י"ח
הלכה ב	ח:	בבא קמא י"ט
הלכה ג	ט:	בבא קמא כ'
הלכה ד	ט:	בבא קמא כ"א
הלכה ה	י:	בבא קמא כ"ב
הלכה ו	יא:	בבא קמא כ"ג
רב ירמיה	יא:	בבא קמא כ"ד

בבא קמא כ"ה	יא:	הלכה ז
בבא קמא כ"ו	יא:	הלכה ח
בבא קמא כ"ז	יא:	פרק ג ה"א
בבא קמא כ"ח	יב:	הניח חבית
בבא קמא כ"ט	יג:	הלכה ב
בבא קמא ל'	יג:	הלכה ג
בבא קמא ל"א	טו:	הלכה ה
בבא קמא ל"ב	טו:	הלכה ו
בבא קמא ל"ג	טז:	הלכה ח
בבא קמא ל"ד	טז:	הלכה י
בבא קמא ל"ה	יז:	הלכה יא
בבא קמא ל"ו	יז:	פרק ד ה"א
בבא קמא ל"ז	יט:	הלכה ב
בבא קמא ל"ח	יט:	הלכה ג
בבא קמא ל"ט	יט:	הלכה ד
בבא קמא מ'	כ:	א"ר יוחנן
בבא קמא מ"א	כ:	הלכה ה
בבא קמא מ"ב	כא:	א"ר יסא
בבא קמא מ"ג	כא:	בכל אתר
בבא קמא מ"ד	כב:	הלכה ו
בבא קמא מ"ה	כב:	הלכה ח
בבא קמא מ"ו	כג:	פרק ה ה"א
בבא קמא מ"ז	כד:	הלכה ב
בבא קמא מ"ח	כד:	הלכה ד
בבא קמא מ"ט	כד:	הלכה ה
בבא קמא נ'	כד:	הלכה ו
בבא קמא נ"א	כה:	הלכה ז
בבא קמא נ"ב	כה:	עבר עליו
בבא קמא נ"ג	כה:	נפל לתוכו
בבא קמא נ"ד	כו:	הלכה ח
בבא קמא נ"ה	כו:	פרק ו ה"א
בבא קמא נ"ו	כז:	תני ר' יהושע
בבא קמא נ"ז	כז:	הלכה ב
בבא קמא נ"ח	כז:	תני אין שמין
בבא קמא נ"ט	כח:	הלכה ג
בבא קמא ס'	כח:	הלכה ה
בבא קמא ס"א	כט:	הלכה ז
בבא קמא ס"ב	ל:	הלכה ח
בבא קמא ס"ג	ל:	פרק ז ה"א
בבא קמא ס"ד	ל:	הלכה ב
בבא קמא ס"ה	ל:	המשך
בבא קמא ס"ו	ל:	המשך

לוח שילוב בבלי וירושלמי

בבא קמא ס"ז	ל:	המשך
בבא קמא ס"ח	ל:	המשך
בבא קמא ס"ט	ל:	המשך
בבא קמא ע'	ל:	המשך
בבא קמא ע"א	לא:	הלכה ג
בבא קמא ע"ב	לא:	ותני כן א"ר
בבא קמא ע"ג	לב:	עד כדון
בבא קמא ע"ד	לב:	הלכה ד
בבא קמא ע"ה	לב:	ר' יוסטא
בבא קמא ע"ו	לג:	א"ר לעזר
בבא קמא ע"ז	לג:	יש בטובח
בבא קמא ע"ח	לג:	הלכה ה
בבא קמא ע"ט	לג:	הלכה ו
בבא קמא פ'	לג:	הלכה ז
בבא קמא פ"א	לג:	כתיב טמאים
בבא קמא פ"ב	לד:	לא יגדל
בבא קמא פ"ג	לד:	פרק ח ה"א
בבא קמא פ"ד	לד:	שאל היה סו'
בבא קמא פ"ה	לד:	הלכה ב
בבא קמא פ"ו	לה:	הלכה ג
בבא קמא פ"ז	לה:	הלכה ד
בבא קמא פ"ח	לו:	הלכה ה
בבא קמא פ"ט	לו:	המשך
בבא קמא צ'	לו:	הלכה ו
בבא קמא צ"א	לו:	רקק והגיע
בבא קמא צ"ב	לו:	הלכה ז
בבא קמא צ"ג	לז:	פרק ט ה"א
בבא קמא צ"ד	לז:	ירד לחרבה
בבא קמא צ"ה	לז:	א"ר זירא
בבא קמא צ"ו	לח:	הלכה ב
בבא קמא צ"ז	לח:	הלכה ג
בבא קמא צ"ח	לח:	הלכה ד
בבא קמא צ"ט	לט:	הלכה ה
בבא קמא ק'	לט:	מהו אם
בבא קמא ק"א	לט:	תני הנותן
בבא קמא ק"ב	לט:	התיב ר'
בבא קמא ק"ג	מ:	הלכה ו
בבא קמא ק"ד	מ:	המשך
בבא קמא ק"ה	מ:	המשך
בבא קמא ק"ו	מ:	המשך
בבא קמא ק"ז	מ:	המשך
בבא קמא ק"ח	מ:	הלכה ז

בבא קמא ק"ט	מא.	הלכה ח
בבא קמא ק"י	מא.	הלכה ט
בבא קמא קי"א	מא:	הלכה י
בבא קמא קי"ב	מב.	פרק י ה"א
בבא קמא קי"ג	מג.	נתחלפו כליו
בבא קמא קי"ד	מג.	הלכה ב
בבא קמא קט"ו	מג:	הלכה ג
בבא קמא קט"ז	מג:	הלכה ה
בבא קמא קי"ז	מד.	הלכה ו
בבא קמא קי"ח	מד.	הלכה ז
בבא קמא קי"ט	מד:	הלכה ט
בבא מציעא ב'	א.	פרק א ה"א
בבא מציעא ג'	א:	כיצד נשבע
בבא מציעא ד'	א:	המשך
בבא מציעא ה'	ב.	ותני שנים
בבא מציעא ו'	ב.	המשך
בבא מציעא ז'	ב.	הלכה ב
בבא מציעא ח'	ב.	הלכה ג
בבא מציעא ט'	ב.	המשך
בבא מציעא י'	ב:	הלכה ד
בבא מציעא י"א	ג:	תני האומר
בבא מציעא י"ב	ד.	הלכה ה
בבא מציעא י"ג	ד.	הלכה ו
בבא מציעא י"ד	ד:	א"ר לעזר
בבא מציעא ט"ו	ה.	הלכה ז
בבא מציעא ט"ז	ה.	המשך
בבא מציעא י"ז	ה.	המשך
בבא מציעא י"ח	ה.	המשך
בבא מציעא י"ט	ה:	הלכה ח
בבא מציעא כ'	ה:	המשך
בבא מציעא כ"א	ו.	פרק ב ה"א
בבא מציעא כ"ב	ו.	תני מצא
בבא מציעא כ"ג	ו:	הלכה ב
בבא מציעא כ"ד	ו:	רבי שמעון
בבא מציעא כ"ה	ו:	הלכה ג
בבא מציעא כ"ו	ז.	הלכה ד
בבא מציעא כ"ז	ז:	הלכה ה
בבא מציעא כ"ח	ח:	הלכה ו
בבא מציעא כ"ט	ח:	הלכה ח
בבא מציעא ל'	ט.	הלכה ט
בבא מציעא ל"א	ט.	הלכה י
בבא מציעא ל"ב	ט:	תני רובץ

בבא מציעא ל"ג	ט:	הלכה יא
בבא מציעא ל"ד	י.	פרק ג ה"א
בבא מציעא ל"ה	י:	ר' יוחנן ור'
בבא מציעא ל"ו	יא.	הלכה ב
בבא מציעא ל"ז	יא.	הלכה ג
בבא מציעא ל"ח	יא:	הלכה ד
בבא מציעא ל"ט	יא:	רבי אבא בר
בבא מציעא מ'	יב.	הלכה ה
בבא מציעא מ"א	יב.	הלכה ו
בבא מציעא מ"ב	יב:	הלכה ז
בבא מציעא מ"ג	יג.	הלכה ח
בבא מציעא מ"ד	יג:	פרק ד ה"א
בבא מציעא מ"ה	יד.	תמן תנינן כל
בבא מציעא מ"ו	יד.	וכי בא רב
בבא מציעא מ"ז	יד:	הלכה ב
בבא מציעא מ"ח	טו.	ר' חייא בר
בבא מציעא מ"ט	טו.	כל הנושא
בבא מציעא נ'	טז.	הלכה ג
בבא מציעא נ"א	יז.	הלכה ד
בבא מציעא נ"ב	יז.	היתה יוצא
בבא מציעא נ"ג	יז:	הלכה ה
בבא מציעא נ"ד	יז:	גמ' חזקיה
בבא מציעא נ"ה	יז:	יעקב בר זבדי
בבא מציעא נ"ו	יח.	הלכה ו
בבא מציעא נ"ז	יח.	המשך
בבא מציעא נ"ח	יח.	הלכה ז
בבא מציעא נ"ט	יח.	ר' זירא הוה
בבא מציעא ס'	יח:	פרק ה ה"א
בבא מציעא ס"א	יט.	אי זהו תרביית
בבא מציעא ס"ב	יט.	לקח ממנו
בבא מציעא ס"ג	יט.	המלוה את
בבא מציעא ס"ד	יט.	תני יש
בבא מציעא ס"ה	יט:	הלכה ב
בבא מציעא ס"ו	כ.	היה חייב לו
בבא מציעא ס"ז	כ.	א"ר אידי כד
בבא מציעא ס"ח	כ:	הלכה ג
בבא מציעא ס"ט	כא:	הלכה ד
בבא מציעא ע'	כב.	הלכה ה
בבא מציעא ע"א	כב.	ולוין מהן ומלוין
בבא מציעא ע"ב	כג.	הלכה ו
בבא מציעא ע"ג	כג:	היה הוא
בבא מציעא ע"ד	כד.	ר' לעזר יהב

בבא מציעא ע"ה	כד.	הלכה ז
בבא מציעא ע"ו	כה.	פרק ו ה"א
בבא מציעא ע"ז	כה:	הלכה ב
בבא מציעא ע"ח	כו.	הלכה ג
בבא מציעא ע"ט	כו:	מתה או
בבא מציעא פ'	כו:	הלכה ד
בבא מציעא פ"א	כז.	הלכה ה
בבא מציעא פ"ב	כז.	הלכה ו
בבא מציעא פ"ג	כז:	פרק ז ה"א
בבא מציעא פ"ד	כז:	המשך
בבא מציעא פ"ה	כז:	המשך
בבא מציעא פ"ו	כז:	המשך
בבא מציעא פ"ז	כח.	הלכה ב
בבא מציעא פ"ח	כח.	היה עושה
בבא מציעא פ"ט	כח.	המשך
בבא מציעא צ'	כח.	המשך
בבא מציעא צ"א	כח.	הלכה ג
בבא מציעא צ"ב	כח:	הלכה ד
בבא מציעא צ"ג	כח:	הלכה ה
בבא מציעא צ"ד	כט.	הלכה ז
בבא מציעא צ"ה	כט:	פרק ח ה"א
בבא מציעא צ"ו	כט:	המשך
בבא מציעא צ"ז	ל.	הלכה ב
בבא מציעא צ"ח	ל.	המשך
בבא מציעא צ"ט	ל.	הלכה ג
בבא מציעא ק'	ל:	הלכה ד
בבא מציעא ק"א	לא.	הלכה ה
בבא מציעא ק"ב	לא:	הלכה ז
בבא מציעא ק"ג	לב.	פרק ט ה"א
בבא מציעא ק"ד	לב.	הלכה ב
בבא מציעא ק"ה	לב:	הלכה ד
בבא מציעא ק"ו	לב:	הלכה ה
בבא מציעא ק"ז	לג.	הלכה ז
בבא מציעא ק"ח	לג.	המשך
בבא מציעא ק"ט	לג:	הלכה ח
בבא מציעא ק"י	לד.	הלכה ט
בבא מציעא קי"א	לד.	הלכה יא
בבא מציעא קי"ב	לד:	השכיר בזמנו
בבא מציעא קי"ג	לד:	הלכה יב
בבא מציעא קי"ד	לה.	תני חובל
בבא מציעא קט"ו	לה.	הלכה יג
בבא מציעא קט"ז	לה:	פרק י ה"א

לוח שילוב בבלי וירושלמי

בבא מציעא קי"ז	לו.	הלכה ג
בבא מציעא קי"ח	לו:	הלכה ד
בבא מציעא קי"ט	לז.	הלכה ו
בבא בתרא ב'	א.	פרק א ה"א
בבא בתרא ג'	א.	אמר ר' יוחנן
בבא בתרא ד'	א:	הלכה ב
בבא בתרא ה'	א:	הלכה ג
בבא בתרא ו'	ב.	רב חונה
בבא בתרא ז'	ב.	הלכה ד
בבא בתרא ח'	ב.	תני שהה
בבא בתרא ט'	ב.	המשך
בבא בתרא י'	ב.	המשך
בבא בתרא י"א	ב:	הלכה ה
בבא בתרא י"ב	ב:	א"ר יוחנן
בבא בתרא י"ג	ב:	ר' יוחנן... בכל
בבא בתרא י"ד	ב:	ר' יוחנן... מי
בבא בתרא ט"ו	ג.	החצרות שהיו
בבא בתרא ט"ז	ג.	וכתבי הקודש
בבא בתרא י"ז	ג:	פרק ב ה"א
בבא בתרא י"ח	ג:	הכא את
בבא בתרא י"ט	ד.	ואת התנור
בבא בתרא כ'	ד.	הלכה ב
בבא בתרא כ"א	ד:	הלכה ג
בבא בתרא כ"ב	ה.	הלכה ד
בבא בתרא כ"ג	ה:	הלכה ה
בבא בתרא כ"ד	ו.	הלכה ז
בבא בתרא כ"ה	ו:	הלכה ח
בבא בתרא כ"ו	ז.	הלכה י
בבא בתרא כ"ז	ז.	הלכה יא
בבא בתרא כ"ח	ז:	פרק ג ה"א
בבא בתרא כ"ט	ז:	שמעון בר ווא
בבא בתרא ל'	ח.	ר' יוחנן בשם
בבא בתרא ל"א	ח.	ועבדים
בבא בתרא ל"ב	ח.	ר' יסא בשם
בבא בתרא ל"ג	ח:	תמן תנינן
בבא בתרא ל"ד	ח:	רב חסדא
בבא בתרא ל"ה	ט.	ר' בא
בבא בתרא ל"ו	ט.	הלכה ב
בבא בתרא ל"ז	ט.	ר' שמואל
בבא בתרא ל"ח	ט.	הלכה ג
בבא בתרא ל"ט	ט:	רב אמר
בבא בתרא מ'	ט:	גידול בר

בבא בתרא מ"א	י.	הלכה ד
בבא בתרא מ"ב	י.	הלכה ה
בבא בתרא מ"ג	י:	ראה עבדו
בבא בתרא מ"ד	י:	המשך
בבא בתרא מ"ה	י:	המשך
בבא בתרא מ"ו	י:	האריסים. רב
בבא בתרא מ"ז	י:	תמן אמרין
בבא בתרא מ"ח	י:	אין לאיש
בבא בתרא מ"ט	י:	רב אמר
בבא בתרא נ'	י:	המשך
בבא בתרא נ"א	י:	המשך
בבא בתרא נ"ב	י:	המשך
בבא בתרא נ"ג	י:	המשך
בבא בתרא נ"ד	י:	המשך
בבא בתרא נ"ה	י:	המשך
בבא בתרא נ"ו	יא.	הלכה ו
בבא בתרא נ"ז	יא.	הלכה ז
בבא בתרא נ"ח	יא.	הלכה ח
בבא בתרא נ"ט	יב.	הלכה ט
בבא בתרא ס'	יג.	הלכה יא
בבא בתרא ס"א	יג.	פרק ד ה"א
בבא בתרא ס"ב	יג.	ולא את
בבא בתרא ס"ג	יג:	הלכה ב
בבא בתרא ס"ד	יג:	תמן אמרין
בבא בתרא ס"ה	יג:	הלכה ג
בבא בתרא ס"ו	יג:	הלכה ד
בבא בתרא ס"ז	יד.	הלכה ה
בבא בתרא ס"ח	יד.	הלכה ז
בבא בתרא ס"ט	יד:	הלכה ח
בבא בתרא ע'	יד:	ר' חיייה בשם
בבא בתרא ע"א	יד:	ר' יצחק
בבא בתרא ע"ב	יד:	במה דברים
בבא בתרא ע"ג	טו:	פרק ה ה"א
בבא בתרא ע"ד	טו:	תנאים
בבא בתרא ע"ה	טז.	תמן תנינן
בבא בתרא ע"ו	טז.	המשך
בבא בתרא ע"ז	טז:	בשבילי
בבא בתרא ע"ח	טז:	המשך
בבא בתרא ע"ט	טז:	ר' שמואל
בבא בתרא פ'	טז:	המשך
בבא בתרא פ"א	יז.	הלכה ב
בבא בתרא פ"ב	יז.	א"ר יוחנן

בבא בתרא פ"ג	יז.	הלכה ג
בבא בתרא פ"ד	יז.	הלכה ד
בבא בתרא פ"ה	יז:	גמ' והיכי
בבא בתרא פ"ו	יז:	תני ר' יודה
בבא בתרא פ"ז	יז:	הלכה ה
בבא בתרא פ"ח	יח.	רב מנייה
בבא בתרא פ"ט	יח.	המשך
בבא בתרא צ'	יח.	המשך
בבא בתרא צ"א	יח.	המשך
בבא בתרא צ"ב	יח.	פרק ו' ה"א
בבא בתרא צ"ג	יח:	הכא מקבל
בבא בתרא צ"ד	יח:	רבי חייה
בבא בתרא צ"ה	יח:	תני מאה
בבא בתרא צ"ו	יט.	בדק חבית
בבא בתרא צ"ז	יט.	רבי חייה
בבא בתרא צ"ח	יט.	הלכה ב
בבא בתרא צ"ט	יט:	הלכה ג
בבא בתרא ק'	כ.	הלכה ד
בבא בתרא ק"א	כ.	המשך
בבא בתרא ק"ב	כ.	המשך
בבא בתרא ק"ג	כ.	פרק ז' ה"א
בבא בתרא ק"ד	כ:	הלכה ב
בבא בתרא ק"ה	כא.	הלכה ג
בבא בתרא ק"ו	כא.	הלכה ד
בבא בתרא ק"ז	כא.	המשך
בבא בתרא ק"ח	כא:	פרק ח' ה"א
בבא בתרא ק"ט	כב.	עד כדון בן
בבא בתרא ק"י	כב.	עד כדון בת
בבא בתרא קי"א	כב.	המשך
בבא בתרא קי"ב	כב.	בן קודם
בבא בתרא קי"ג	כב.	המשך
בבא בתרא קי"ד	כב.	המשך
בבא בתרא קט"ו	כב.	רבי ינאי
בבא בתרא קט"ז	כב.	והאיש את
בבא בתרא קי"ז	כב:	הלכה ב
בבא בתרא קי"ח	כב:	ר' יאשיה
בבא בתרא קי"ט	כב:	תני ר' יהושע
בבא בתרא ק"כ	כב:	רבי מושלו
בבא בתרא קכ"א	כג.	רבי יוחנן
בבא בתרא קכ"ב	כג.	הלכה ג
בבא בתרא קכ"ג	כג.	ריש לקיש
בבא בתרא קכ"ד	כג.	הלכה ד

בבא בתרא קכ"ה	כג.	המשך
בבא בתרא קכ"ו	כג.	המשך
בבא בתרא קכ"ז	כג:	כתב בין
בבא בתרא קכ"ח	כג:	כתבו ותנו
בבא בתרא קכ"ט	כג:	שמואל שאל
בבא בתרא ק"ל	כג:	הלכה ה
בבא בתרא קל"א	כד.	תמן תנינן
בבא בתרא קל"ב	כד:	רבי יוסטיני
בבא בתרא קל"ג	כד:	הלכה ו
בבא בתרא קל"ד	כה.	הלכה ז
בבא בתרא קל"ה	כה.	האומר ינתנו
בבא בתרא קל"ו	כה:	הלכה ח
בבא בתרא קל"ז	כה:	האומר טבי
בבא בתרא קל"ח	כו.	האומר ינתנו
בבא בתרא קל"ט	כו:	הלכה ט
בבא בתרא ק"מ	כו:	פרק ט ה"א
בבא בתרא קמ"א	כז:	הלכה ב
בבא בתרא קמ"ב	כז:	הלכה ג
בבא בתרא קמ"ג	כח.	א"ר חנינה
בבא בתרא קמ"ד	כח:	הלכה ד
בבא בתרא קמ"ה	כח:	חלה ונתרפא
בבא בתרא קמ"ו	כח:	הלכה ה
בבא בתרא קמ"ז	כט.	הלכה ו
בבא בתרא קמ"ח	כט.	מסוכן שחילק
בבא בתרא קמ"ט	כט.	א"ר יוחנן
בבא בתרא ק"נ	כט:	ר' ינאי
בבא בתרא קנ"א	כט:	המשך
בבא בתרא קנ"ב	כט:	המשך
בבא בתרא קנ"ג	כט:	חד טלי
בבא בתרא קנ"ד	כט:	אומר רבי יוחנן
בבא בתרא קנ"ה	כט:	שמואל אמר
בבא בתרא קנ"ו	כט:	הלכה ז
בבא בתרא קנ"ז	ל.	הלכה ח
בבא בתרא קנ"ח	ל.	הלכה ט
בבא בתרא קנ"ט	ל.	המשך
בבא בתרא ק"ס	ל:	פרק י ה"א
בבא בתרא קס"א	ל:	ר' אידי בשם (א)
בבא בתרא קס"ב	ל:	ר' אידי בשם (ב)
בבא בתרא קס"ג	לא.	כמה יהו
בבא בתרא קס"ד	לא.	שטר נפק
בבא בתרא קס"ה	לא:	הלכה ב
בבא בתרא קס"ו	לא:	הלכה ג

לוח שילוב בבלי וירושלמי

בבא בתרא קס"ז	לב.	הלכה ד
בבא בתרא קס"ח	לב:	הלכה ה
בבא בתרא קס"ט	לב:	אמר רבי עוקבא
בבא בתרא ק"ע	לב:	הלכה ו
בבא בתרא קע"א	לב:	המשך
בבא בתרא קע"ב	לג.	הלכה ז
בבא בתרא קע"ג	לג.	הלכה ח
בבא בתרא קע"ד	לג.	הלכה ט
בבא בתרא קע"ה	לג:	הלכה י
בבא בתרא קע"ו	לד.	רב אמר
סנהדרין ב'	א.	פרק א ה"א
סנהדרין ג'	א.	ר' אבהו
סנהדרין ד'	א:	רבי עקיבה
סנהדרין ה'	א:	שמואל אמר
סנהדרין ו'	ב.	רבי יוחנן
סנהדרין ז'	ב:	ר' יהודה
סנהדרין ח'	ג.	האונס
סנהדרין ט'	ג.	הלכה ב
סנהדרין י'	ג:	אמ' ר' יונתן
סנהדרין י"א	ד.	תני סנהדרין
סנהדרין י"ב	ד:	ר' לעזר
סנהדרין י"ג	ה.	תני אמר ר'
סנהדרין י"ד	ו.	סמיכת
סנהדרין ט"ו	ו:	תני העבדים
סנהדרין ט"ז	ז.	פיסקא אין
סנהדרין י"ז	ח.	הלכה ד
סנהדרין י"ח	ט:	פרק ב ה"א
סנהדרין י"ט	י:	הלכה ב
סנהדרין כ'	יא:	הלכה ד
סנהדרין כ"א	יב:	הלכה ו
סנהדרין כ"ב	יג.	מלך ישראל
סנהדרין כ"ג	יג:	פרק ג ה"א
סנהדרין כ"ד	יד:	הלכה ד
סנהדרין כ"ה	טו.	הלכה ה
סנהדרין כ"ו	טו:	ר' שמעון
סנהדרין כ"ז	טז:	הלכה ו
סנהדרין כ"ח	יז.	אגיסו, אית
סנהדרין כ"ט	יז:	הלכה ח
סנהדרין ל'	יח.	הלכה ט
סנהדרין ל"א	יט:	הלכה י
סנהדרין ל"ב	כ:	פרק ד ה"א
סנהדרין ל"ג	כא:	הלכה ג

סנהדרין ל"ד	כא:	הלכה ד
סנהדרין ל"ה	כב.	הלכה ו
סנהדרין ל"ו	כב:	הלכה ז
סנהדרין ל"ז	כג.	הלכה ח
סנהדרין ל"ח	כג:	אדם נברא
סנהדרין ל"ט	כג:	אדם נברא
סנהדרין מ'	כג:	פרק ה ה"א
סנהדרין מ"א	כד.	הלכה ב
סנהדרין מ"ב	כה:	הלכה ג
סנהדרין מ"ג	כז.	פרק ו ה"א
סנהדרין מ"ד	כח.	הלכה ג
סנהדרין מ"ה	כח.	הלכה ד
סנהדרין מ"ו	כח:	הלכה ו
סנהדרין מ"ז	כט:	הלכה ט
סנהדרין מ"ח	ל.	הלכה י
סנהדרין מ"ט	ל.	פרק ז ה"א
סנהדרין נ'	ל:	רבי שמעון
סנהדרין נ"א	ל:	ר' אבהו
סנהדרין נ"ב	לא.	הלכה ב
סנהדרין נ"ג	לא:	הלכה ה
סנהדרין נ"ד	לג:	הלכה ו
סנהדרין נ"ה	לה.	הלכה ז
סנהדרין נ"ו	לו.	הלכה ח
סנהדרין נ"ז	לו:	אית תניי (א)
סנהדרין נ"ח	לו:	רבי ירמיה
סנהדרין נ"ט	לו:	ר' חיייה
סנהדרין ס'	לז.	מהו לקרוע
סנהדרין ס"א	לז.	הלכה ט
סנהדרין ס"ב	לז:	רבי יסא
סנהדרין ס"ג	לח.	אמר רבי
סנהדרין ס"ד	לח.	הלכה י
סנהדרין ס"ה	לט.	אזהרה לבעל
סנהדרין ס"ו	לט:	הלכה יא
סנהדרין ס"ז	מ.	הלכה יב
סנהדרין ס"ח	מא.	פרק ח ה"א
סנהדרין ס"ט	מא:	אמ' ר' יסא
סנהדרין ע'	מא:	הלכה ב
סנהדרין ע"א	מב.	הלכה ג
סנהדרין ע"ב	מג:	הלכה ז
סנהדרין ע"ג	מד.	הלכה ט
סנהדרין ע"ד	מד.	פשיטא דא
סנהדרין ע"ה	מד:	פרק ט ה"א

לוח שילוב בבלי וירושלמי

סנהדרין ע"ו	מה:	אמ' ר' יוסי
סנהדרין ע"ז	מו:	הלכה ב
סנהדרין ע"ח	מו:	הלכה ג
סנהדרין ע"ט	מז:	הלכה ד
סנהדרין פ'	מח:	הלכה ה
סנהדרין פ"א	מח:	הלכה ו
סנהדרין פ"ב	מח:	הלכה ז
סנהדרין פ"ג	מח:	מה טעמא
סנהדרין פ"ד	נד:	פרק יא ה"א
סנהדרין פ"ה	נה:	אינו חייב
סנהדרין פ"ו	נה:	הלכה ב
סנהדרין פ"ז	נה:	הלכה ג
סנהדרין פ"ח	נה:	ר' שמעון בן
סנהדרין פ"ט	נה:	הלכה ד
סנהדרין צ'	נז:	הלכה ו
סנהדרין צ"א	מח:	פרק י ה"א
סנהדרין צ"ב	מט:	ע"ז וגילוי
סנהדרין צ"ג	מט:	רובו זכיות
סנהדרין צ"ד	מט:	אמ' ר' לעזר
סנהדרין צ"ה	מט:	רבי ירמיה
סנהדרין צ"ו	מט:	רבי הונא
סנהדרין צ"ז	מט:	שאל רב
סנהדרין צ"ח	מט:	אמר רבי יוחנן
סנהדרין צ"ט	מט:	בר קפרא
סנהדרין ק'	נ:	האפיקורוס
סנהדרין ק"א	נ:	רבי עקיבה
סנהדרין ק"ב	נ:	הלכה ב
סנהדרין ק"ג	נא:	וכי מה
סנהדרין ק"ד	נא:	כתיב ויהי
סנהדרין ק"ה	נא:	וכי מה
סנהדרין ק"ו	נב:	מעשה
סנהדרין ק"ז	נב:	אחיתופל
סנהדרין ק"ח	נג:	הלכה ג
סנהדרין ק"ט	נג:	יהודה בי ר'
סנהדרין ק"י	נג:	הלכה ד
סנהדרין קי"א	נג:	הלכה ה
סנהדרין קי"ב	נד:	הלכה ז
סנהדרין קי"ג	נד:	הלכה ח
מכות ב'	א:	פרק א ה"א
מכות ג'	א:	הלכה ב
מכות ד'	ב:	הלכה ג
מכות ה'	ג:	הלכה ד

מכות ו'	ג:	הלכה ה
מכות ז'	ה:	פרק ב ה"א
מכות ח'	ה:	הלכה ג
מכות ט'	ו:	הלכה ו
מכות י'	ו:	הערים הללו
מכות י"א	ו:	רבי יוחנן שלח
מכות י"ב	ז:	תני ר' ליעזר
מכות י"ג	ז:	הלכה ז
מכות י"ד	ח:	פרק ג ה"א
מכות ט"ו	ח:	הלכה ב
מכות ט"ז	ח:	המשך
מכות י"ז	ח:	הלכה ג
מכות י"ח	ח:	הלכה ד
מכות י"ט	ח:	המשך
מכות כ'	ח:	הלכה ה
מכות כ"א	ח:	הלכה ו
מכות כ"ב	ט:	הלכה ט
מכות כ"ג	ט:	הלכה יא
מכות כ"ד	ט:	הלכה יב
שבועות ב'	א:	פרק א ה"א
שבועות ג'	א:	והתני דלתות
שבועות ד'	ב:	פיסקא: מראות
שבועות ה'	ג:	הלכה ב
שבועות ו'	ג:	רבי בון בעי
שבועות ז'	ד:	רבי אליעזר
שבועות ח'	ד:	אין לי אלא
שבועות ט'	ד:	הלכה ג
שבועות י'	ה:	הלכה ד
שבועות י"א	ו:	הלכה ה
שבועות י"ב	ו:	הלכה ו
שבועות י"ג	ז:	שאל רבי
שבועות י"ד	ח:	פרק ב ה"א
שבועות ט"ו	י:	הלכה ב
שבועות ט"ז	י:	הלכה ג
שבועות י"ז	יא:	תמן תנין
שבועות י"ח	יא:	הלכה ד
שבועות י"ט	יא:	הלכה ה
שבועות כ'	יא:	פרק ג ה"א
שבועות כ"א	יב:	מה נן קיימין
שבועות כ"ב	יב:	הלכה ב
שבועות כ"ג	יג:	הלכה ג
שבועות כ"ד	יג:	הלכה ד

לוח שילוב בבלי וירושלמי

שבועות כ"ה	טו.	הלכה ה
שבועות כ"ו	טז:	היך רבי
שבועות כ"ז	טז.	הלכה ו
שבועות כ"ח	יז.	הלכה ח
שבועות כ"ט	יח.	הלכה ט
שבועות ל'	יט.	פרק ד ה"א
שבועות ל"א	יט.	ומניין שלא
שבועות ל"ב	יט:	הלכה ב
שבועות ל"ג	כא.	הלכה ד
שבועות ל"ד	כא:	הלכה ו
שבועות ל"ה	כא:	הלכה ז
שבועות ל"ו	כג.	פרק ה ה"א
שבועות ל"ז	כד.	הלכה ב
שבועות ל"ח	כו.	אמר רבי יוחנן
שבועות ל"ט	כז:	פרק ו ה"א
שבועות מ'	כח.	רבי בא רב
שבועות מ"א	כט.	הלכה ב
שבועות מ"ב	לא.	הלכה ה
שבועות מ"ג	לב.	הלכה ז
שבועות מ"ד	לג.	פרק ז ה"א
שבועות מ"ה	לה:	הלכה ב
שבועות מ"ו	לז.	הלכה ו
שבועות מ"ז	לט:	פרק ח ה"א
שבועות מ"ח	מ:	את מר אם
שבועות מ"ט	מב:	הלכה ג
עבודה זרה ב'	א.	פרק א ה"א
עבודה זרה ג'	א.	מה מקיים
עבודה זרה ד'	א:	גסות רוחו
עבודה זרה ה'	א:	תני עבר
עבודה זרה ו'	א:	ניחא מלהשאל
עבודה זרה ז'	ב.	אומנים ישראל
עבודה זרה ח'	ב:	הלכה ב
עבודה זרה ט'	ג.	יום גנוסיא
עבודה זרה י'	ג:	תני לא
עבודה זרה י"א	ד.	תני עיר
עבודה זרה י"ב	ד.	הלכה ד
עבודה זרה י"ג	ה.	במה
עבודה זרה י"ד	ה:	הלכה ה
עבודה זרה ט"ו	ו.	הלכה ו
עבודה זרה ט"ז	ו:	רבי יהודה מתיר
עבודה זרה י"ז	ז.	הלכה ז
עבודה זרה י"ח	ז.	העולה

עבודה זרה י"ט	ז.	עבר ובנה
עבודה זרה כ'	ז.	הלכה ח
עבודה זרה כ"א	ח.	ר"ש רבי אבהו
עבודה זרה כ"ב	ח:	פרק ב ה"א
עבודה זרה כ"ג	ט:	תני אין
עבודה זרה כ"ד	ט:	אבל מעמידין
עבודה זרה כ"ה	ט:	תני אין
עבודה זרה כ"ו	ט:	בת ישראל
עבודה זרה כ"ז	י.	הלכה ב
עבודה זרה כ"ח	י.	חברייא בשם
עבודה זרה כ"ט	י:	ר' יהושע בן
עבודה זרה ל'	יא:	בר יודנה
עבודה זרה ל"א	יב:	תמן תנין
עבודה זרה ל"ב	יב:	רבי ירמיה
עבודה זרה ל"ג	יג.	הלכה ד
עבודה זרה ל"ד	יג.	הלכה ה
עבודה זרה ל"ה	טו.	חברייא בשם
עבודה זרה ל"ו	טז.	מי אסר
עבודה זרה ל"ז	טז.	ביצה צלויה
עבודה זרה ל"ח	טז:	תורמוסין
עבודה זרה ל"ט	טז:	הלכה ט
עבודה זרה מ'	יז.	אי זו הטריה
עבודה זרה מ"א	יח.	פרק ג ה"א
עבודה זרה מ"ב	יח:	הלכה ב
עבודה זרה מ"ג	יט.	הלכה ג
עבודה זרה מ"ד	יט:	הלכה ד
עבודה זרה מ"ה	כ.	הלכה ה
עבודה זרה מ"ו	כא:	הלכה ו
עבודה זרה מ"ז	כב.	אית מתניתא
עבודה זרה מ"ח	כד.	הלכה ט
עבודה זרה מ"ט	כד:	רבי אבין
עבודה זרה נ'	כה.	פרק ד ה"א
עבודה זרה נ"א	כה:	וחכמים אומרים
עבודה זרה נ"ב	כו:	הלכה ד
עבודה זרה נ"ג	כז:	הלכה ה
עבודה זרה נ"ד	כח.	הלכה ו
עבודה זרה נ"ה	כח.	רב נחמן
עבודה זרה נ"ו	כח:	הלכה ח
עבודה זרה נ"ז	כט.	שמעון בר
עבודה זרה נ"ח	כט.	הלכה ט
עבודה זרה נ"ט	ל.	הלכה י
עבודה זרה ס'	ל.	הלכה יא

לוח שילוב בבלי וירושלמי

עבודה זרה ס"א	ל:	הלכה יב
עבודה זרה ס"ב	לא:	פרק ה ה"א
עבודה זרה ס"ג	לא:	כיתף עמו
עבודה זרה ס"ד	לב:	רבי ירמיה
עבודה זרה ס"ה	לב:	הכל מודין
עבודה זרה ס"ו	לב:	הלכה ב
עבודה זרה ס"ז	לב:	הלכה ג
עבודה זרה ס"ח	לב:	היו רותחין
עבודה זרה ס"ט	לג:	הלכה ד
עבודה זרה ע'	לד:	הלכה ו
עבודה זרה ע"א	לד:	הלכה ח
עבודה זרה ע"ב	לה:	הלכה י
עבודה זרה ע"ג	לה:	הלכה יא
עבודה זרה ע"ד	לו:	הלכה יב
עבודה זרה ע"ה	לז:	הלכה יד
עבודה זרה ע"ו	לז:	הלכה טו
הוריות ב'	א:	פרק א ה"א
הוריות ג'	ב:	אמר רבי מנא
הוריות ד'	ג:	הפריש
הוריות ה'	ו:	הלכה ה
הוריות ו'	ז:	הלכה ח
הוריות ז'	ח:	פרק ב ה"א
הוריות ח'	ט:	הלכה ד
הוריות ט'	י:	הלכה ו
הוריות י'	יב:	הלכה ב
הוריות י"א	יד:	רבי יצחק
הוריות י"ב	טז:	תני כהן
הוריות י"ג	יז:	הלכה ד
הוריות י"ד	יט:	רבי יהושע
זבחים ב'	פאה	פרק א ה"א
זבחים ג'	א:	הפאה יש
זבחים ד'	ב:	והראיון
זבחים ה'	ב:	גמילות
זבחים ו'	ג:	ותלמוד
זבחים ז'	ג:	כיבוד אב
זבחים ח'	ד:	וגמילת
זבחים ט'	ד:	ר' יוסי בשם
זבחים י'	ה:	הזכות
זבחים י"א	ה:	הלכה ב
זבחים י"ב	ה:	הלכה ג
זבחים י"ג	ו:	הלכה ד
זבחים י"ד	ח:	ואית דבעי

זבחים ט"ו	ח:	הלכה ה
זבחים ט"ז	ט:	ואתייא דרבי
זבחים י"ז	י:	פרק ב ה"א
זבחים י"ח	יא:	ר' יוסי
זבחים י"ט	יב:	הלכה ב
זבחים כ'	יב:	הלכה ג
זבחים כ"א	יב:	הלכה ד
זבחים כ"ב	יג:	הלכה ה
זבחים כ"ג	יד:	פרק ג ה"א
זבחים כ"ד	טו:	הלכה ב
זבחים כ"ה	טו:	הלכה ג
זבחים כ"ו	טו:	הלכה ד
זבחים כ"ז	טז:	הלכה ה
זבחים כ"ח	טז:	הלכה ו
זבחים כ"ט	יז:	הלכה ז
זבחים ל'	יז:	מניין לנכסים
זבחים ל"א	יח:	תמן תנין
זבחים ל"ב	יח:	כתב לזה
זבחים ל"ג	יט:	הלכה ז (2)
זבחים ל"ד	כ:	פרק ד ה"א
זבחים ל"ה	כ:	תני בשם ר"מ
זבחים ל"ו	כא:	הלכה ב
זבחים ל"ז	כא:	התיב ר'
זבחים ל"ח	כב:	ה"ב ג
זבחים ל"ט	כב:	תני בשם
זבחים מ'	כב:	ה"ד ה
זבחים מ"א	כב:	ה"ה ו
זבחים מ"ב	כב:	רבי רדיפה
זבחים מ"ג	כג:	ר' ירמיה
זבחים מ"ד	כד:	ה"ה ז
זבחים מ"ה	כד:	רבי יהודה
זבחים מ"ו	כד:	פרק ה ה"א
זבחים מ"ז	כה:	תני אין
זבחים מ"ח	כה:	הלכה ב
זבחים מ"ט	כה:	דבר שהוא
זבחים נ'	כו:	כיצד הוא
זבחים נ"א	כו:	ר' אבהו
זבחים נ"ב	כו:	הלכה ג
זבחים נ"ג	כז:	הלכה ד
זבחים נ"ד	כז:	הלכה ו
זבחים נ"ה	כח:	פרק ו ה"א
זבחים נ"ו	כח:	עד כדון

זבחים נ"ז	כט.	הלכה ב
זבחים נ"ח	כט:	הלכה ג
זבחים נ"ט	ל.	רב כד
זבחים ס'	ל.	הלכה ה
זבחים ס"א	ל:	הלכה ו
זבחים ס"ב	לא.	הלכה ז
זבחים ס"ג	לא.	פרק ז ה"א
זבחים ס"ד	לב.	הלכה ב
זבחים ס"ה	לב:	הלכה ג
זבחים ס"ו	לג.	א"ר סימון
זבחים ס"ז	לג.	הלכה ד
זבחים ס"ח	לד.	ר' זעירא
זבחים ס"ט	לד:	הלכה ו
זבחים ע'	לה.	פרק ח ה"א
זבחים ע"א	לה:	הלכה ב
זבחים ע"ב	לו.	הלכה ד
זבחים ע"ג	לו:	הלכה ו
זבחים ע"ד	לו:	הלכה ז
זבחים ע"ה	לז.	הלכה ח
זבחים ע"ו	דמאי	פרק א ה"א
זבחים ע"ז	א:	אמר רבי זירא
זבחים ע"ח	ב.	תני רבי יוסי
זבחים ע"ט	ב:	הלכה ב
זבחים פ'	ג.	רבי בון
זבחים פ"א	ג:	דבי רבי
זבחים פ"ב	ד.	רבי פנחס
זבחים פ"ג	ד.	יין למורייס
זבחים פ"ד	ה.	תני וכולן
זבחים פ"ה	ה:	הלכה ד
זבחים פ"ו	ו.	עולא בר
זבחים פ"ז	ז.	פרק ב ה"א
זבחים פ"ח	ז:	מתניתא
זבחים פ"ט	ח.	איזהו התגר
זבחים צ'	ח:	רבי יהושע בן
זבחים צ"א	ט.	חד טעין
זבחים צ"ב	ט:	תני הנאמן
זבחים צ"ג	י.	הלכה ד
זבחים צ"ד	י:	חברייא בשם (ב)
זבחים צ"ה	יא.	פרק ג ה"א
זבחים צ"ו	יב.	תמן תנינן
זבחים צ"ז	יב.	וקשיא על
זבחים צ"ח	יג.	הלכה ב

זבחים צ"ט	יג:	הלכה ג
זבחים ק'	יג:	כל דבר (ב)
זבחים ק"א	יד:	הלכה ד
זבחים ק"ב	יד:	רבי ירמיה
זבחים ק"ג	טו:	אמר רבי יהושע
זבחים ק"ד	טז:	הלכה ה
זבחים ק"ה	טז:	פרק ד ה"א
זבחים ק"ו	יז:	יום טוב שהוא
זבחים ק"ז	יז:	תני תרומת
זבחים ק"ח	יח:	הלכה ג
זבחים ק"ט	יח:	הוציא להם
זבחים ק"י	יט:	הלכה ד
זבחים קי"א	יט:	פרק ה ה"א
זבחים קי"ב	כ:	תנינן חלה
זבחים קי"ג	כ:	הלכה ב
זבחים קי"ד	כ:	עד כדון
זבחים קט"ו	כא:	הלכה ג
זבחים קט"ז	כב:	הלכה ד
זבחים קי"ז	כב:	הלכה ה
זבחים קי"ח	כג:	הלכה ח
זבחים קי"ט	כג:	ר' יונה
זבחים ק"כ	כד:	רבי זעירא
מנחות ב'	כה:	פרק ו ה"א
מנחות ג'	כה:	קיבל ממנו
מנחות ד'	כו:	הלכה ב
מנחות ה'	כו:	מתני' פליגא (א)
מנחות ו'	כז:	כהן שמכר
מנחות ז'	כז:	הלכה ג
מנחות ח'	כז:	הלכה ה
מנחות ט'	כח:	הלכה ו
מנחות י'	כט:	הלכה ח
מנחות י"א	כט:	תני רבן
מנחות י"ב	כט:	פרק ז ה"א
מנחות י"ג	ל:	הלכה ב
מנחות י"ד	ל:	הלכה ד
מנחות ט"ו	לא:	תמן תנינן
מנחות ט"ז	לב:	אמר רבי יצחק
מנחות י"ז	לב:	הלכה ו
מנחות י"ח	לב:	אמר הרי זו
מנחות י"ט	לג:	הלכה ז
מנחות כ'	לג:	הלכה ח
מנחות כ"א	כלאים	פרק א ה"א

מנחות כ"ב	א:	רבי יעקב
מנחות כ"ג	א:	הלכה ב
מנחות כ"ד	ב:	הלכה ד
מנחות כ"ה	ב:	הלכה ו
מנחות כ"ו	ג:	הלכה ז
מנחות כ"ז	ג:	תני אין מרכיבין
מנחות כ"ח	ד:	הלכה ט
מנחות כ"ט	ה:	זרע שני מינין
מנחות ל'	ה:	פרק ב ה"א
מנחות ל"א	ו:	רבי יעקב
מנחות ל"ב	ו:	ימעט
מנחות ל"ג	ו:	בד"א כו'
מנחות ל"ד	ז:	הלכה ב
מנחות ל"ה	ז:	הלכה ג
מנחות ל"ו	ח:	תני יהושע
מנחות ל"ז	ט:	הלכה ד
מנחות ל"ח	ט:	הלכה ה
מנחות ל"ט	י:	מה נן
מנחות מ'	י:	הלכה ו
מנחות מ"א	יא:	וגדר יש
מנחות מ"ב	יא:	הלכה ז
מנחות מ"ג	יב:	מתיב [רבי]
מנחות מ"ד	יב:	תני *חמשה
מנחות מ"ה	יב:	פרק ג ה"א
מנחות מ"ו	יג:	רבי יהושע
מנחות מ"ז	יד:	רבי יצחק
מנחות מ"ח	יד:	רבי נסא
מנחות מ"ט	טו:	הלכה ב
מנחות נ'	טז:	הלכה ג
מנחות נ"א	טז:	הלכה ד
מנחות נ"ב	יז:	עד כדון
מנחות נ"ג	יז:	הלכה ה
מנחות נ"ד	יז:	הלכה ו
מנחות נ"ה	יח:	פרק ד ה"א
מנחות נ"ו	יט:	היאך
מנחות נ"ז	יט:	לא סוף
מנחות נ"ח	כ:	הלכה ב
מנחות נ"ט	כא:	א"ר בא
מנחות ס'	כא:	הלכה ג
מנחות ס"א	כב:	הלכה ד
מנחות ס"ב	כב:	הלכה ו
מנחות ס"ג	כג:	פרק ה ה"א

מנחות ס"ד	כד.	מה את עבד
מנחות ס"ה	כה.	הלכה ב
מנחות ס"ו	כה:	הלכה ג
מנחות ס"ז	כו:	הלכה ד
מנחות ס"ח	כו:	הלכה ה
מנחות ס"ט	כז.	הלכה ו
מנחות ע'	כח.	פרק ו ה"א
מנחות ע"א	כח:	אמר רבי יוחנן
מנחות ע"ב	כט.	הלכה ב
מנחות ע"ג	כט:	גבוהה. מה
מנחות ע"ד	ל.	הלכה ג
מנחות ע"ה	ל:	הלכה ד
מנחות ע"ו	ל:	ולא שנייא
מנחות ע"ז	לא:	פרק ז ה"א
מנחות ע"ח	לב.	אפילו הברכה
מנחות ע"ט	לב:	רבי שמואל
מנחות פ'	לג.	הלכה ג
מנחות פ"א	לג:	הנעבד
מנחות פ"ב	לד.	הלכה ד
מנחות פ"ג	לד:	הלכה ו
מנחות פ"ד	לה:	פרק ח ה"א
מנחות פ"ה	לו.	כתיב לא
מנחות פ"ו	לו:	רבי יודן
מנחות פ"ז	לז.	על דעתיה
מנחות פ"ח	לז:	הלכה ב
מנחות פ"ט	לח.	הלכה ג
מנחות צ'	לט.	הלכה ד
מנחות צ"א	לט:	פרק ט ה"א
מנחות צ"ב	מ.	רבי יונה
מנחות צ"ג	מא.	הלכה ב
מנחות צ"ד	מא:	הלכה ג
מנחות צ"ה	מב.	רבי הוה
מנחות צ"ו	מב:	כתיב ונשאתני
מנחות צ"ז	מג.	הלכה ד
מנחות צ"ח	מג:	הלכה ה
מנחות צ"ט	מד.	הלכה ו
מנחות ק'	שביעית	פרק א ה"א
מנחות ק"א	א.	הלכה ב
מנחות ק"ב	ב.	הלכה ג
מנחות ק"ג	ב:	הלכה ד
מנחות ק"ד	ג.	הלכה ו
מנחות ק"ה	ג.	פרק ב ה"א

לוח שילוב בבלי וירושלמי

הלכה ב	ג:	מנחות ק"ו
הלכה ג	ד:	מנחות ק"ז
הלכה ה	ה:	מנחות ק"ח
ר"ש שזורי	ה:	מנחות ק"ט
הלכה ו	ו:	מנחות ק"י
פרק ג ה"א	ו:	חולין ב'
הלכה ב	ז:	חולין ג'
הלכה ג	ז:	חולין ד'
הלכה ד	ח:	חולין ה'
הלכה ה	ח:	חולין ו'
הלכה ז	ט:	חולין ז'
פרק ד ה"א	ט:	חולין ח'
הלכה ב	י:	חולין ט'
רבי אבונה	י:	חולין י'
הלכה ג	יא:	חולין י"א
הלכה ה	יא:	חולין י"ב
הלכה ו	יא:	חולין י"ג
הלכה ז	יב:	חולין י"ד
פרק ה ה"א	יג:	חולין ט"ו
הלכה ב	יג:	חולין ט"ז
הלכה ג	יד:	חולין י"ז
הלכה ד	טו:	חולין י"ח
פרק ו ה"א	טו:	חולין י"ט
תחומי א"י	טז:	חולין כ'
רבי יוסי	טז:	חולין כ"א
הלכה ב	יז:	חולין כ"ב
הלכה ד	יח:	חולין כ"ג
פרק ז ה"א	יח:	חולין כ"ד
ציפוראי	יח:	חולין כ"ה
רבי אילא	יט:	חולין כ"ו
הלכה ב	יט:	חולין כ"ז
רבי פדת	כ:	חולין כ"ח
פרק ח ה"א	כא:	חולין כ"ט
הלכה ב	כב:	חולין ל'
הלכה ג	כב:	חולין ל"א
הלכה ה	כג:	חולין ל"ב
הלכה ז	כג:	חולין ל"ג
הלכה ח	כד:	חולין ל"ד
פרק ט ה"א	כד:	חולין ל"ה
משום ארבע	כה:	חולין ל"ו
הלכה ב	כה:	חולין ל"ז
הלכה ג	כו:	חולין ל"ח

חולין ל"ט	כו:	הלכה ה
חולין מ'	כז:	הלכה ו
חולין מ"א	כז:	פרק י ה"א
חולין מ"ב	כח:	רב אמר
חולין מ"ג	כח:	רבי אומר
חולין מ"ד	כט:	תני ל' יום
חולין מ"ה	כט:	הלכה ב
חולין מ"ו	כט:	הלכה ג
חולין מ"ז	ל:	הלכה ד
חולין מ"ח	תרומות	פרק א ה"א
חולין מ"ט	א:	תני חרש
חולין נ'	ב:	מאן תנא חרש
חולין נ"א	ב:	מאן תנא קטן
חולין נ"ב	ג:	אתם פרט
חולין נ"ג	ג:	רבי יוחנן
חולין נ"ד	ד:	למי נצרכה
חולין נ"ה	ד:	תני בשם
חולין נ"ו	ה:	הלכה ב
חולין נ"ז	ה:	רבי חנניא
חולין נ"ח	ו:	הלכה ג
חולין נ"ט	ו:	הלכה ד
חולין ס'	ז:	הלכה ה
חולין ס"א	ז:	תמן תנינן
חולין ס"ב	ח:	תנינן דבתרה
חולין ס"ג	ח:	פרק ב ה"א
חולין ס"ד	ט:	תרומת מעשר
חולין ס"ה	ט:	הרי שהביא
חולין ס"ו	י:	תני רבי אילעאי
חולין ס"ז	י:	תמן תנינן
חולין ס"ח	יא:	מתניתא בכלים
חולין ס"ט	יב:	הלכה ב
חולין ע'	יג:	הלכה ג
חולין ע"א	יד:	פרק ג ה"א
חולין ע"ב	טו:	הלכה ב
חולין ע"ג	טז:	ולית הדא
חולין ע"ד	טז:	הלכה ג
חולין ע"ה	יז:	הלכה ד
חולין ע"ו	יח:	פרק ד ה"א
חולין ע"ז	יט:	הלכה ב
חולין ע"ח	כ:	הלכה ד
חולין ע"ט	כא:	הלכה ה
חולין פ'	כב:	הלכה ז

חולין פ"א	כג.	הכא ר"א
חולין פ"ב	כג:	הלכה ח
חולין פ"ג	כה.	פרק ה ה"א
חולין פ"ד	כו:	אמר רבי סימון
חולין פ"ה	כח.	הלכה ב
חולין פ"ו	ל.	הלכה ג
חולין פ"ז	לא.	פרק ו ה"א
חולין פ"ח	לא:	תני תשלומי
חולין פ"ט	לב:	הלכה ב
חולין צ'	לד.	הלכה ג
חולין צ"א	לד:	פרק ז ה"א
חולין צ"ב	לה:	אמר רבי מנא
חולין צ"ג	לו:	הלכה ב
חולין צ"ד	לז:	הלכה ג
חולין צ"ה	לח:	פרק ח ה"א
חולין צ"ו	מא.	רבי יעקב (ב)
חולין צ"ז	מא:	הלכה ב
חולין צ"ח	מב.	הלכה ג
חולין צ"ט	מג.	המשמרת
חולין ק'	מג:	תני המים
חולין ק"א	מד:	הלכה ד
חולין ק"ב	מה:	רבי אילא
חולין ק"ג	מו.	תמן תנינן
חולין ק"ד	מו:	לא מסתברא
חולין ק"ה	מז:	פרק ט ה"א
חולין ק"ו	מח.	החובט
חולין ק"ז	מח:	הלכה ב
חולין ק"ח	מט:	הלכה ג
חולין ק"ט	נ.	פרק י ה"א
חולין ק"י	נא.	הלכה ב
חולין קי"א	נב.	הלכה ג
חולין קי"ב	נב:	הלכה ה
חולין קי"ג	נג:	הלכה ו
חולין קי"ד	נד.	חלמון אסור
חולין קט"ו	נד:	פרק יא ה"א
חולין קט"ז	נה.	הלכה ב
חולין קי"ז	נו.	הלכה ג
חולין קי"ח	נו:	הלכה ד
חולין קי"ט	נד:	הלכה ה
חולין ק"כ	נח.	מדליקין שמן
חולין קכ"א	נט.	מדליקין בבית
חולין קכ"ב	מעשרות	פרק א ה"א

חולין קכ"ג	א:	ונשמר
חולין קכ"ד	ב:	הלכה ב
חולין קכ"ה	ג.	הרימונים
חולין קכ"ו	ג:	הלכה ג
חולין קכ"ז	ד.	הלכה ד
חולין קכ"ח	ד:	תנא משיעמיד
חולין קכ"ט	ה.	תניא אבל
חולין ק"ל	ה:	אבל לא
חולין קל"א	ו.	הלכה ה
חולין קל"ב	ו:	פרק ב ה"א
חולין קל"ג	ז:	תניא צא ולקט
חולין קל"ד	ח.	רבי יוסי
חולין קל"ה	ט.	הלכה ב
חולין קל"ו	ט:	הלכה ג
חולין קל"ז	י:	רבי זעירא
חולין קל"ח	יא.	הלכה ד
חולין קל"ט	יא:	תמן תנינן
חולין ק"מ	יב.	פרק ג ה"א
חולין קמ"א	יג:	רבי עולא
חולין קמ"ב	יד.	תני דבי רבי
בכורות ב'	טו:	הלכה ב
בכורות ג'	טז.	הלכה ג
בכורות ד'	טז:	הלכה ד
בכורות ה'	יז:	תמן תנינן
בכורות ו'	יח.	פרק ד ה"א
בכורות ז'	יט.	הלכה ב
בכורות ח'	כ.	הלכה ג
בכורות ט'	כ.	הלכה ד
בכורות י'	כ:	פרק ה ה"א
בכורות י"א	כא:	ולא שנייא
בכורות י"ב	כב:	הלכה ב
בכורות י"ג	כג.	תניא שדה
בכורות י"ד	כד:	הלכה ג
בכורות ט"ו	כה.	איתמר הממרח
בכורות ט"ז	כה:	תניא אי זו
בכורות י"ז	מעשר שני	
בכורות י"ח	א:	אמר רבי ירמיה
בכורות י"ט	ב.	עבר ומשכן
בכורות כ'	ג.	הא שחוט
בכורות כ"א	ג:	מתני' דלא
בכורות כ"ב	ד.	תני אין
בכורות כ"ג	ד:	הלכה ב

בכורות כ"ד	ה.	התמד עד
בכורות כ"ה	ו.	אמר רבי יוחנן
בכורות כ"ו	ז.	הלכה ג
בכורות כ"ז	ח.	מתני' דרבי
בכורות כ"ח	ט.	רבי זבידא
בכורות כ"ט	י.	פרק ב ה"א
בכורות ל'	יא.	רבי יוסי
בכורות ל"א	יב.	אמר רבי יוסי
בכורות ל"ב	יג.	כיצד לוכל
בכורות ל"ג	יד.	שמעון בר
בכורות ל"ד	טו.	הלכה ב
בכורות ל"ה	טז.	כדי לעשות
בכורות ל"ו	יז.	הלכה ג
בכורות ל"ז	יח.	חזקיה אמר
בכורות ל"ח	יט.	אמר רבי יוחנן
בכורות ל"ט	כ.	הלכה ד
בכורות מ'	כא.	פרק ג ה"א
בכורות מ"א	כב.	הלכה ב
בכורות מ"ב	כג.	רבי יהושע
בכורות מ"ג	כד.	רבי בא
בכורות מ"ד	כה.	הלכה ג
בכורות מ"ה	כו.	רבי שמעון
בכורות מ"ו	כז.	אמרו בית
בכורות מ"ז	כח.	הלכה ד
בכורות מ"ח	כט.	הלכה ה
בכורות מ"ט	ל.	הלכה ו
בכורות נ'	לא.	א"ר זעירא
בכורות נ"א	לב.	פרק ד ה"א
בכורות נ"ב	לג.	תני אין
בכורות נ"ג	לד.	כמות
בכורות נ"ד	לה.	הלכה ב
בכורות נ"ה	לו.	הלכה ג
בכורות נ"ו	לז.	מה נן
בכורות נ"ז	לח.	הלכה ד
בכורות נ"ח	לט.	רבי חגי
בכורות נ"ט	מ.	הלכה ה
בכורות ס'	מא.	הלכה ו
בכורות ס"א	מב.	הרי שהיה
ערכין ב'	מג.	פרק ה ה"א
ערכין ג'	מד.	רבי יוסי
ערכין ד'	מה.	ויציין
ערכין ה'	מו.	הלכה ב

ערכין ו'	כט:	אמר רבי אחא
ערכין ז'	ל.	רבי זעירא
ערכין ח'	ל:	הלכה ג
ערכין ט'	לא.	ביומוי דרבי
ערכין י'	לא.	רבי אבהו
ערכין י"א	לא:	הלכה ד
ערכין י"ב	לב.	הלכה ה
ערכין י"ג	לב:	אמר רבי יוסי
ערכין י"ד	לג.	רבי ירמיה
ערכין ט"ו	חלה	פרק א ה"א
ערכין ט"ז	א:	תמן תנינן
ערכין י"ז	ב.	ר' יודא
ערכין י"ח	ב:	תמן תנינן
ערכין י"ט	ג.	ואסורין בחדש
ערכין כ'	ג:	והתנינן משחרב
ערכין כ"א	ד.	אם השרישו
ערכין כ"ב	ד:	ואם לאו
ערכין כ"ג	ה.	הלכה ב
ערכין כ"ד	ה:	הלכה ג
ערכין כ"ה	ו.	מע"ש
ערכין כ"ו	ו:	ותבואה
ערכין כ"ז	ו:	שמואל בר
ערכין כ"ח	ז.	הסופגנין
ערכין כ"ט	ז:	מיליהון דרבנין
ערכין ל'	ז:	הלכה ד
ערכין ל"א	ח.	תני רב"י
ערכין ל"ב	ח:	הלכה ה
ערכין ל"ג	ח:	איזהו עיסת
ערכין ל"ד	ט.	הלכה ו
תמורה ב'	י.	פרק ב ה"א
תמורה ג'	י:	ר' יונה
תמורה ד'	יא.	רבנן דקיסרין
תמורה ה'	יא:	כתיב הוא
תמורה ו'	יב.	רבי יוסי
תמורה ז'	יג.	הלכה ב
תמורה ח'	יג.	הלכה ג
תמורה ט'	יד.	תני א"ר יודה
תמורה י'	יד.	ואין הבית
תמורה י"א	יד:	פרק ג ה"א
תמורה י"ב	טו:	דתני מעשר
תמורה י"ג	טז:	הלכה ב
תמורה י"ד	יז.	הלכה ג

לוח שילוב בבלי וירושלמי

תמורה ט"ו	יז.	הלכה ד
תמורה ט"ז	יז:	אמר רבי בון
תמורה י"ז	יח:	הלכה ה
תמורה י"ח	יט:	רבי בון
תמורה י"ט	כ:	ואם לאו
תמורה כ'	כא:	א"ר בא
תמורה כ"א	כב:	פרק ד ה"א
תמורה כ"ב	כג.	הלכה ב
תמורה כ"ג	כג:	חצי קב
תמורה כ"ד	כד.	יאות
תמורה כ"ה	כד.	הלכה ג
תמורה כ"ו	כה.	תני תרומת
תמורה כ"ז	כה.	הלכה ד
תמורה כ"ח	כה:	ביקש ר"ג
תמורה כ"ט	כו.	רבי חונא
תמורה ל'	כו:	אית תניי
תמורה ל"א	כו:	של אור
תמורה ל"ב	כז.	אוף רבי
תמורה ל"ג	כז:	הלכה ה
תמורה ל"ד	כח.	אנשי
כריתות ב'	ערלה	פרק א ה"א
כריתות ג'	א.	מהו שיהו
כריתות ד'	ב.	רב חונא
כריתות ה'	ב.	נטעו לסייג
כריתות ו'	ב:	תני אילן
כריתות ז'	ג.	הלכה ב
כריתות ח'	ד.	תני גוי
כריתות ט'	ד:	הלכה ג
כריתות י'	ה.	א"ר יודן
כריתות י"א	ה:	רבי אבהו
כריתות י"ב	ו.	בריכה
כריתות י"ג	ו:	הלכה ד
כריתות י"ד	ז.	ר' יוסי
כריתות ט"ו	ח.	רבי פדת
כריתות ט"ז	ח.	פרק ב ה"א
כריתות י"ז	ט.	ועולין באחד
כריתות י"ח	ט:	תמן תנינן
כריתות י"ט	ט:	תני פרוסה
כריתות כ'	י.	היאך סבר
כריתות כ"א	י:	הערלה
כריתות כ"ב	יא.	פשיטא
כריתות כ"ג	יא:	הלכה ב

הלכה ג	יב:	כריתות כ"ד
רבי יונה	יג.	כריתות כ"ה
הלכה ד	יג:	כריתות כ"ו
הלכה ה	יד.	כריתות כ"ז
רבי אבהו (א)	יד:	כריתות כ"ח
הלכה ו	יד:	מעילה ב'
הלכה ז	טו.	מעילה ג'
הלכה ט	טז.	מעילה ד'
פרק ג ה"א	טז:	מעילה ה'
רבנן דקיסרין	יז.	מעילה ו'
אמר רבי יוחנן	יז:	מעילה ז'
הלכה ב	יח.	מעילה ח'
הלכה ג	יח:	מעילה ט'
הלכה ד	יט.	מעילה י'
הלכה ו	יט:	מעילה י"א
הלכה ז	כ.	מעילה י"ב
החדש	כ.	מעילה י"ג
פרק א ה"א	ביכורים	מעילה י"ד
רבי זריקן	א:	מעילה ט"ו
הלכה ב	א:	מעילה ט"ז
הלכה ג	ב:	מעילה י"ז
הלכה ד	ג.	מעילה י"ח
הלכה ה	ג:	מעילה י"ט
שליח	ד.	מעילה כ'
רבי יוחנן בשם	ד.	מעילה כ"א
הלכה ו	ד:	מעילה כ"ב
הלכה ז	ה:	קינים כ"ג
הלכה ח	ו.	קינים כ"ד
פרק ב ה"א	ו.	קינים כ"ה
כהנא שאל	ז.	תמיד כ"ו
הרי אלו	ז:	תמיד כ"ז
הלכה ב	ז:	תמיד כ"ח
רבי יוחנן	ח:	תמיד כ"ט
הלכה ג	ט.	תמיד ל'
הלכה ד	ט:	תמיד ל"א
הלכה ו	י.	תמיד ל"ב
פרק ג ה"א	י:	תמיד ל"ג
הלכה ג	יא.	מידות ל"ד
הלכה ד	יב.	מידות ל"ה
הלכה ה	יב:	מידות ל"ו
הלכה ו	יב:	מידות ל"ז
פרק א ה"א	א.	נידה ב'

לוח שילוב בבלי וירושלמי

נידה ג'	א.	תמן תנינן
נידה ד'	א:	הונא בר
נידה ה'	ב.	רבי יודן
נידה ו'	ב.	הלכה ב
נידה ז'	ב:	הלכה ג
נידה ח'	ב:	תני שלש
נידה ט'	ג:	הלכה ד
נידה י'	ד.	הלכה ה
נידה י"א	ה.	הלכה ו
נידה י"ב	ה:	פעמיים היא
נידה י"ג	ו.	פרק ב ה"א
נידה י"ד	ו:	הלכה ב
נידה ט"ו	ז.	הלכה ג
נידה ט"ז	ז:	הלכה ד
נידה י"ז	ז:	הלכה ה
נידה י"ח	ז:	מיליהון דרבנן
נידה י"ט	ח.	הלכה ו
נידה כ'	ח.	הלכה ז
נידה כ"א	ט.	פרק ג ה"א
נידה כ"ב	ט:	הלכה ב
נידה כ"ג	י.	ואין ידוע
נידה כ"ד	י.	אמר רבי בא
נידה כ"ה	י:	הלכה ג
נידה כ"ו	יא.	אי זו
נידה כ"ז	יא:	רבי זעירא
נידה כ"ח	יב.	הלכה ה
נידה כ"ט	יב.	מחותך שיצא
נידה ל' – ע"ג	-	מכאן חסר בירושלמי

לוח דף היומי הירושלמי

תאריך עברי	תאריך לועזי	דף היומי ירושלמי	דף היומי בבלי
א' בתשרי תשפ"א	19/09/2020	שקלים ט"ו	עירובין מ"א
ב' בתשרי תשפ"א	20/09/2020	שקלים ט"ז	עירובין מ"ב
ג' בתשרי תשפ"א	21/09/2020	שקלים י"ז	עירובין מ"ג
ד' בתשרי תשפ"א	22/09/2020	שקלים י"ח	עירובין מ"ד
ה' בתשרי תשפ"א	23/09/2020	שקלים י"ט	עירובין מ"ה
ו' בתשרי תשפ"א	24/09/2020	שקלים כ'	עירובין מ"ו
ז' בתשרי תשפ"א	25/09/2020	שקלים כ"א	עירובין מ"ז
ח' בתשרי תשפ"א	26/09/2020	שקלים כ"ב	עירובין מ"ח
ט' בתשרי תשפ"א	27/09/2020	שקלים כ"ג	עירובין מ"ט
י' בתשרי תשפ"א	28/09/2020	-	עירובין נ'
יא' בתשרי תשפ"א	29/09/2020	שקלים כ"ד	עירובין נ"א
יב' בתשרי תשפ"א	30/09/2020	שקלים כ"ה	עירובין נ"ב
יג' בתשרי תשפ"א	01/10/2020	שקלים כ"ו	עירובין נ"ג
יד' בתשרי תשפ"א	02/10/2020	שקלים כ"ז	עירובין נ"ד
ט"ו בתשרי תשפ"א	03/10/2020	שקלים כ"ח	עירובין נ"ה
ט"ז בתשרי תשפ"א	04/10/2020	שקלים כ"ט	עירובין נ"ו
י"ז בתשרי תשפ"א	05/10/2020	שקלים ל'	עירובין נ"ז
י"ח בתשרי תשפ"א	06/10/2020	שקלים ל"א	עירובין נ"ח
י"ט בתשרי תשפ"א	07/10/2020	שקלים ל"ב	עירובין נ"ט
כ' בתשרי תשפ"א	08/10/2020	שקלים ל"ג	עירובין ס'
כ"א בתשרי תשפ"א	09/10/2020	מגילה א'	עירובין ס"א
כ"ב בתשרי תשפ"א	10/10/2020	מגילה ב'	עירובין ס"ב
כ"ג בתשרי תשפ"א	11/10/2020	מגילה ג'	עירובין ס"ג
כ"ד בתשרי תשפ"א	12/10/2020	מגילה ד'	עירובין ס"ד
כ"ה בתשרי תשפ"א	13/10/2020	מגילה ה'	עירובין ס"ה
כ"ו בתשרי תשפ"א	14/10/2020	מגילה ו'	עירובין ס"ו
כ"ז בתשרי תשפ"א	15/10/2020	מגילה ז'	עירובין ס"ז
כ"ח בתשרי תשפ"א	16/10/2020	מגילה ח'	עירובין ס"ח
כ"ט בתשרי תשפ"א	17/10/2020	מגילה ט'	עירובין ס"ט
ל' בתשרי תשפ"א	18/10/2020	מגילה י'	עירובין ע'
א' במרחשון תשפ"א	19/10/2020	מגילה י"א	עירובין ע"א
ב' במרחשון תשפ"א	20/10/2020	מגילה י"ב	עירובין ע"ב
ג' במרחשון תשפ"א	21/10/2020	מגילה י"ג	עירובין ע"ג
ד' במרחשון תשפ"א	22/10/2020	מגילה י"ד	עירובין ע"ד
ה' במרחשון תשפ"א	23/10/2020	מגילה ט"ו	עירובין ע"ה
ו' במרחשון תשפ"א	24/10/2020	מגילה ט"ז	עירובין ע"ו

לוח דף היומי והירושלמי

ז' במרחשון תשפ"א	25/10/2020	מגילה י"ז	עירובין ע"ז
ח' במרחשון תשפ"א	26/10/2020	מגילה י"ח	עירובין ע"ח
ט' במרחשון תשפ"א	27/10/2020	מגילה י"ט	עירובין ע"ט
י' במרחשון תשפ"א	28/10/2020	מגילה כ'	עירובין פ'
י"א במרחשון תשפ"א	29/10/2020	מגילה כ"א	עירובין פ"א
י"ב במרחשון תשפ"א	30/10/2020	מגילה כ"ב	עירובין פ"ב
י"ג במרחשון תשפ"א	31/10/2020	מגילה כ"ג	עירובין פ"ג
י"ד במרחשון תשפ"א	01/11/2020	מגילה כ"ד	עירובין פ"ד
ט"ו במרחשון תשפ"א	02/11/2020	מגילה כ"ה	עירובין פ"ה
ט"ז במרחשון תשפ"א	03/11/2020	מגילה כ"ו	עירובין פ"ו
י"ז במרחשון תשפ"א	04/11/2020	מגילה כ"ז	עירובין פ"ז
י"ח במרחשון תשפ"א	05/11/2020	מגילה כ"ח	עירובין פ"ח
י"ט במרחשון תשפ"א	06/11/2020	מגילה כ"ט	עירובין פ"ט
כ' במרחשון תשפ"א	07/11/2020	מגילה ל'	עירובין צ'
כ"א במרחשון תשפ"א	08/11/2020	מגילה ל"א	עירובין צ"א
כ"ב במרחשון תשפ"א	09/11/2020	מגילה ל"ב	עירובין צ"ב
כ"ג במרחשון תשפ"א	10/11/2020	מגילה ל"ג	עירובין צ"ג
כ"ד במרחשון תשפ"א	11/11/2020	מגילה ל"ד	עירובין צ"ד
כ"ה במרחשון תשפ"א	12/11/2020	חגיגה א'	עירובין צ"ה
כ"ו במרחשון תשפ"א	13/11/2020	חגיגה ב'	עירובין צ"ו
כ"ז במרחשון תשפ"א	14/11/2020	חגיגה ג'	עירובין צ"ז
כ"ח במרחשון תשפ"א	15/11/2020	חגיגה ד'	עירובין צ"ח
כ"ט במרחשון תשפ"א	16/11/2020	חגיגה ה'	עירובין צ"ט
א' בכסליו תשפ"א	17/11/2020	חגיגה ו'	עירובין ק'
ב' בכסליו תשפ"א	18/11/2020	חגיגה ז'	עירובין ק"א
ג' בכסליו תשפ"א	19/11/2020	חגיגה ח'	עירובין ק"ב
ד' בכסליו תשפ"א	20/11/2020	חגיגה ט'	עירובין ק"ג
ה' בכסליו תשפ"א	21/11/2020	חגיגה י'	עירובין ק"ד
ו' בכסליו תשפ"א	22/11/2020	חגיגה י"א	עירובין ק"ה
ז' בכסליו תשפ"א	23/11/2020	חגיגה י"ב	פסחים ב'
ח' בכסליו תשפ"א	24/11/2020	חגיגה י"ג	פסחים ג'
ט' בכסליו תשפ"א	25/11/2020	חגיגה י"ד	פסחים ד'
י' בכסליו תשפ"א	26/11/2020	חגיגה ט"ו	פסחים ה'
י"א בכסליו תשפ"א	27/11/2020	חגיגה ט"ז	פסחים ו'
י"ב בכסליו תשפ"א	28/11/2020	חגיגה י"ז	פסחים ז'
י"ג בכסליו תשפ"א	29/11/2020	חגיגה י"ח	פסחים ח'
י"ד בכסליו תשפ"א	30/11/2020	חגיגה י"ט	פסחים ט'
ט"ו בכסליו תשפ"א	01/12/2020	חגיגה כ'	פסחים י'
ט"ז בכסליו תשפ"א	02/12/2020	חגיגה כ"א	פסחים י"א
י"ז בכסליו תשפ"א	03/12/2020	חגיגה כ"ב	פסחים י"ב
י"ח בכסליו תשפ"א	04/12/2020	מועד קטן א'	פסחים י"ג
י"ט בכסליו תשפ"א	05/12/2020	מועד קטן ב'	פסחים י"ד

כ' בכסליו תשפ"א	06/12/2020	מועד קטן ג'	פסחים ט"ו
כ"א בכסליו תשפ"א	07/12/2020	מועד קטן ד'	פסחים ט"ז
כ"ב בכסליו תשפ"א	08/12/2020	מועד קטן ה'	פסחים י"ז
כ"ג בכסליו תשפ"א	09/12/2020	מועד קטן ו'	פסחים י"ח
כ"ד בכסליו תשפ"א	10/12/2020	מועד קטן ז'	פסחים י"ט
כ"ה בכסליו תשפ"א	11/12/2020	מועד קטן ח'	פסחים כ'
כ"ו בכסליו תשפ"א	12/12/2020	מועד קטן ט'	פסחים כ"א
כ"ז בכסליו תשפ"א	13/12/2020	מועד קטן י'	פסחים כ"ב
כ"ח בכסליו תשפ"א	14/12/2020	מועד קטן י"א	פסחים כ"ג
כ"ט בכסליו תשפ"א	15/12/2020	מועד קטן י"ב	פסחים כ"ד
א' בטבת תשפ"א	16/12/2020	מועד קטן י"ג	פסחים כ"ה
ב' בטבת תשפ"א	17/12/2020	מועד קטן י"ד	פסחים כ"ו
ג' בטבת תשפ"א	18/12/2020	מועד קטן ט"ו	פסחים כ"ז
ד' בטבת תשפ"א	19/12/2020	מועד קטן ט"ז	פסחים כ"ח
ה' בטבת תשפ"א	20/12/2020	מועד קטן י"ז	פסחים כ"ט
ו' בטבת תשפ"א	21/12/2020	מועד קטן י"ח	פסחים ל'
ז' בטבת תשפ"א	22/12/2020	מועד קטן י"ט	פסחים ל"א
ח' בטבת תשפ"א	23/12/2020	יבמות א'	פסחים ל"ב
ט' בטבת תשפ"א	24/12/2020	יבמות ב'	פסחים ל"ג
י' בטבת תשפ"א	25/12/2020	יבמות ג'	פסחים ל"ד
י"א בטבת תשפ"א	26/12/2020	יבמות ד'	פסחים ל"ה
י"ב בטבת תשפ"א	27/12/2020	יבמות ה'	פסחים ל"ו
י"ג בטבת תשפ"א	28/12/2020	יבמות ו'	פסחים ל"ז
י"ד בטבת תשפ"א	29/12/2020	יבמות ז'	פסחים ל"ח
ט"ו בטבת תשפ"א	30/12/2020	יבמות ח'	פסחים ל"ט
ט"ז בטבת תשפ"א	31/12/2020	יבמות ט'	פסחים מ'
י"ז בטבת תשפ"א	01/01/2021	יבמות י'	פסחים מ"א
י"ח בטבת תשפ"א	02/01/2021	יבמות י"א	פסחים מ"ב
י"ט בטבת תשפ"א	03/01/2021	יבמות י"ב	פסחים מ"ג
כ' בטבת תשפ"א	04/01/2021	יבמות י"ג	פסחים מ"ד
כ"א בטבת תשפ"א	05/01/2021	יבמות י"ד	פסחים מ"ה
כ"ב בטבת תשפ"א	06/01/2021	יבמות ט"ו	פסחים מ"ו
כ"ג בטבת תשפ"א	07/01/2021	יבמות ט"ז	פסחים מ"ז
כ"ד בטבת תשפ"א	08/01/2021	יבמות י"ז	פסחים מ"ח
כ"ה בטבת תשפ"א	09/01/2021	יבמות י"ח	פסחים מ"ט
כ"ו בטבת תשפ"א	10/01/2021	יבמות י"ט	פסחים נ'
כ"ז בטבת תשפ"א	11/01/2021	יבמות כ'	פסחים נ"א
כ"ח בטבת תשפ"א	12/01/2021	יבמות כ"א	פסחים נ"ב
כ"ט בטבת תשפ"א	13/01/2021	יבמות כ"ב	פסחים נ"ג
א' בשבט תשפ"א	14/01/2021	יבמות כ"ג	פסחים נ"ד
ב' בשבט תשפ"א	15/01/2021	יבמות כ"ד	פסחים נ"ה
ג' בשבט תשפ"א	16/01/2021	יבמות כ"ה	פסחים נ"ו

לוח דף היומי והירושלמי

ד' בשבט תשפ"א	17/01/2021	יבמות כ"ו	פסחים נ"ז
ה' בשבט תשפ"א	18/01/2021	יבמות כ"ז	פסחים נ"ח
ו' בשבט תשפ"א	19/01/2021	יבמות כ"ח	פסחים נ"ט
ז' בשבט תשפ"א	20/01/2021	יבמות כ"ט	פסחים ס'
ח' בשבט תשפ"א	21/01/2021	יבמות ל'	פסחים ס"א
ט' בשבט תשפ"א	22/01/2021	יבמות ל"א	פסחים ס"ב
י' בשבט תשפ"א	23/01/2021	יבמות ל"ב	פסחים ס"ג
י"א בשבט תשפ"א	24/01/2021	יבמות ל"ג	פסחים ס"ד
י"ב בשבט תשפ"א	25/01/2021	יבמות ל"ד	פסחים ס"ה
י"ג בשבט תשפ"א	26/01/2021	יבמות ל"ה	פסחים ס"ו
י"ד בשבט תשפ"א	27/01/2021	יבמות ל"ו	פסחים ס"ז
ט"ו בשבט תשפ"א	28/01/2021	יבמות ל"ז	פסחים ס"ח
ט"ז בשבט תשפ"א	29/01/2021	יבמות ל"ח	פסחים ס"ט
י"ז בשבט תשפ"א	30/01/2021	יבמות ל"ט	פסחים ע'
י"ח בשבט תשפ"א	31/01/2021	יבמות מ'	פסחים ע"א
י"ט בשבט תשפ"א	01/02/2021	יבמות מ"א	פסחים ע"ב
כ' בשבט תשפ"א	02/02/2021	יבמות מ"ב	פסחים ע"ג
כ"א בשבט תשפ"א	03/02/2021	יבמות מ"ג	פסחים ע"ד
כ"ב בשבט תשפ"א	04/02/2021	יבמות מ"ד	פסחים ע"ה
כ"ג בשבט תשפ"א	05/02/2021	יבמות מ"ה	פסחים ע"ו
כ"ד בשבט תשפ"א	06/02/2021	יבמות מ"ו	פסחים ע"ז
כ"ה בשבט תשפ"א	07/02/2021	יבמות מ"ז	פסחים ע"ח
כ"ו בשבט תשפ"א	08/02/2021	יבמות מ"ח	פסחים ע"ט
כ"ז בשבט תשפ"א	09/02/2021	יבמות מ"ט	פסחים פ'
כ"ח בשבט תשפ"א	10/02/2021	יבמות נ'	פסחים פ"א
כ"ט בשבט תשפ"א	11/02/2021	יבמות נ"א	פסחים פ"ב
ל' בשבט תשפ"א	12/02/2021	יבמות נ"ב	פסחים פ"ג
א' באדר תשפ"א	13/02/2021	יבמות נ"ג	פסחים פ"ד
ב' באדר תשפ"א	14/02/2021	יבמות נ"ד	פסחים פ"ה
ג' באדר תשפ"א	15/02/2021	יבמות נ"ה	פסחים פ"ו
ד' באדר תשפ"א	16/02/2021	יבמות נ"ו	פסחים פ"ז
ה' באדר תשפ"א	17/02/2021	יבמות נ"ז	פסחים פ"ח
ו' באדר תשפ"א	18/02/2021	יבמות נ"ח	פסחים פ"ט
ז' באדר תשפ"א	19/02/2021	יבמות נ"ט	פסחים צ'
ח' באדר תשפ"א	20/02/2021	יבמות ס'	פסחים צ"א
ט' באדר תשפ"א	21/02/2021	יבמות ס"א	פסחים צ"ב
י' באדר תשפ"א	22/02/2021	יבמות ס"ב	פסחים צ"ג
י"א באדר תשפ"א	23/02/2021	יבמות ס"ג	פסחים צ"ד
י"ב באדר תשפ"א	24/02/2021	יבמות ס"ד	פסחים צ"ה
י"ג באדר תשפ"א	25/02/2021	יבמות ס"ה	פסחים צ"ו
י"ד באדר תשפ"א	26/02/2021	יבמות ס"ו	פסחים צ"ז
ט"ו באדר תשפ"א	27/02/2021	יבמות ס"ז	פסחים צ"ח

ט"ז באדר תשפ"א	28/02/2021	יבמות ס"ח	פסחים צ"ט
י"ז באדר תשפ"א	01/03/2021	יבמות ס"ט	פסחים ק'
י"ח באדר תשפ"א	02/03/2021	יבמות ע'	פסחים ק"א
י"ט באדר תשפ"א	03/03/2021	יבמות ע"א	פסחים ק"ב
כ' באדר תשפ"א	04/03/2021	יבמות ע"ב	פסחים ק"ג
כ"א באדר תשפ"א	05/03/2021	יבמות ע"ג	פסחים ק"ד
כ"ב באדר תשפ"א	06/03/2021	יבמות ע"ד	פסחים ק"ה
כ"ג באדר תשפ"א	07/03/2021	יבמות ע"ה	פסחים ק"ו
כ"ד באדר תשפ"א	08/03/2021	יבמות ע"ו	פסחים ק"ז
כ"ה באדר תשפ"א	09/03/2021	יבמות ע"ז	פסחים ק"ח
כ"ו באדר תשפ"א	10/03/2021	יבמות ע"ח	פסחים ק"ט
כ"ז באדר תשפ"א	11/03/2021	יבמות ע"ט	פסחים ק"י
כ"ח באדר תשפ"א	12/03/2021	יבמות פ'	פסחים ק"יא
כ"ט באדר תשפ"א	13/03/2021	יבמות פ"א	פסחים ק"יב
א' בניסן תשפ"א	14/03/2021	יבמות פ"ב	פסחים ק"יג
ב' בניסן תשפ"א	15/03/2021	יבמות פ"ג	פסחים ק"יד
ג' בניסן תשפ"א	16/03/2021	יבמות פ"ד	פסחים ק"טו
ד' בניסן תשפ"א	17/03/2021	יבמות פ"ה	פסחים ק"טז
ה' בניסן תשפ"א	18/03/2021	כתובות א'	פסחים ק"יז
ו' בניסן תשפ"א	19/03/2021	כתובות ב'	פסחים ק"יח
ז' בניסן תשפ"א	20/03/2021	כתובות ג'	פסחים ק"יט
ח' בניסן תשפ"א	21/03/2021	כתובות ד'	פסחים ק"כ
ט' בניסן תשפ"א	22/03/2021	כתובות ה'	פסחים קכ"א
י' בניסן תשפ"א	23/03/2021	כתובות ו'	שקלים ב'
יא' בניסן תשפ"א	24/03/2021	כתובות ז'	שקלים ג'
יב' בניסן תשפ"א	25/03/2021	כתובות ח'	שקלים ד'
יג' בניסן תשפ"א	26/03/2021	כתובות ט'	שקלים ה'
יד' בניסן תשפ"א	27/03/2021	כתובות י'	שקלים ו'
ט"ו בניסן תשפ"א	28/03/2021	כתובות י"א	שקלים ז'
ט"ז בניסן תשפ"א	29/03/2021	כתובות י"ב	שקלים ח'
י"ז בניסן תשפ"א	30/03/2021	כתובות י"ג	שקלים ט'
י"ח בניסן תשפ"א	31/03/2021	כתובות י"ד	שקלים י'
י"ט בניסן תשפ"א	01/04/2021	כתובות ט"ו	שקלים י"א
כ' בניסן תשפ"א	02/04/2021	כתובות ט"ז	שקלים י"ב
כ"א בניסן תשפ"א	03/04/2021	כתובות י"ז	שקלים י"ג
כ"ב בניסן תשפ"א	04/04/2021	כתובות י"ח	שקלים י"ד
כ"ג בניסן תשפ"א	05/04/2021	כתובות י"ט	שקלים ט"ו
כ"ד בניסן תשפ"א	06/04/2021	כתובות כ'	שקלים ט"ז
כ"ה בניסן תשפ"א	07/04/2021	כתובות כ"א	שקלים י"ז
כ"ו בניסן תשפ"א	08/04/2021	כתובות כ"ב	שקלים י"ח
כ"ז בניסן תשפ"א	09/04/2021	כתובות כ"ג	שקלים י"ט
כ"ח בניסן תשפ"א	10/04/2021	כתובות כ"ד	שקלים כ'

לוח דף היומי והירושלמי

כ"ט בניסן תשפ"א	11/04/2021	כתובות כ"ה	שקלים כ"א
ל' בניסן תשפ"א	12/04/2021	כתובות כ"ו	שקלים כ"ב
א' באייר תשפ"א	13/04/2021	כתובות כ"ז	יומא ב'
ב' באייר תשפ"א	14/04/2021	כתובות כ"ח	יומא ג'
ג' באייר תשפ"א	15/04/2021	כתובות כ"ט	יומא ד'
ד' באייר תשפ"א	16/04/2021	כתובות ל'	יומא ה'
ה' באייר תשפ"א	17/04/2021	כתובות ל"א	יומא ו'
ו' באייר תשפ"א	18/04/2021	כתובות ל"ב	יומא ז'
ז' באייר תשפ"א	19/04/2021	כתובות ל"ג	יומא ח'
ח' באייר תשפ"א	20/04/2021	כתובות ל"ד	יומא ט'
ט' באייר תשפ"א	21/04/2021	כתובות ל"ה	יומא י'
י' באייר תשפ"א	22/04/2021	כתובות ל"ו	יומא י"א
י"א באייר תשפ"א	23/04/2021	כתובות ל"ז	יומא י"ב
י"ב באייר תשפ"א	24/04/2021	כתובות ל"ח	יומא י"ג
י"ג באייר תשפ"א	25/04/2021	כתובות ל"ט	יומא י"ד
י"ד באייר תשפ"א	26/04/2021	כתובות מ'	יומא ט"ו
ט"ו באייר תשפ"א	27/04/2021	כתובות מ"א	יומא ט"ז
ט"ז באייר תשפ"א	28/04/2021	כתובות מ"ב	יומא י"ז
י"ז באייר תשפ"א	29/04/2021	כתובות מ"ג	יומא י"ח
י"ח באייר תשפ"א	30/04/2021	כתובות מ"ד	יומא י"ט
י"ט באייר תשפ"א	01/05/2021	כתובות מ"ה	יומא כ'
כ' באייר תשפ"א	02/05/2021	כתובות מ"ו	יומא כ"א
כ"א באייר תשפ"א	03/05/2021	כתובות מ"ז	יומא כ"ב
כ"ב באייר תשפ"א	04/05/2021	כתובות מ"ח	יומא כ"ג
כ"ג באייר תשפ"א	05/05/2021	כתובות מ"ט	יומא כ"ד
כ"ד באייר תשפ"א	06/05/2021	כתובות נ'	יומא כ"ה
כ"ה באייר תשפ"א	07/05/2021	כתובות נ"א	יומא כ"ו
כ"ו באייר תשפ"א	08/05/2021	כתובות נ"ב	יומא כ"ז
כ"ז באייר תשפ"א	09/05/2021	כתובות נ"ג	יומא כ"ח
כ"ח באייר תשפ"א	10/05/2021	כתובות נ"ד	יומא כ"ט
כ"ט באייר תשפ"א	11/05/2021	כתובות נ"ה	יומא ל'
א' בסיון תשפ"א	12/05/2021	כתובות נ"ו	יומא ל"א
ב' בסיון תשפ"א	13/05/2021	כתובות נ"ז	יומא ל"ב
ג' בסיון תשפ"א	14/05/2021	כתובות נ"ח	יומא ל"ג
ד' בסיון תשפ"א	15/05/2021	כתובות נ"ט	יומא ל"ד
ה' בסיון תשפ"א	16/05/2021	כתובות ס'	יומא ל"ה
ו' בסיון תשפ"א	17/05/2021	כתובות ס"א	יומא ל"ו
ז' בסיון תשפ"א	18/05/2021	כתובות ס"ב	יומא ל"ז
ח' בסיון תשפ"א	19/05/2021	כתובות ס"ג	יומא ל"ח
ט' בסיון תשפ"א	20/05/2021	כתובות ס"ד	יומא ל"ט
י' בסיון תשפ"א	21/05/2021	כתובות ס"ה	יומא מ'
י"א בסיון תשפ"א	22/05/2021	כתובות ס"ו	יומא מ"א

י"ב בסיוון תשפ"א	23/05/2021	כתובות ס"ז	יומא מ"ב
י"ג בסיוון תשפ"א	24/05/2021	כתובות ס"ח	יומא מ"ג
י"ד בסיוון תשפ"א	25/05/2021	כתובות ס"ט	יומא מ"ד
ט"ו בסיוון תשפ"א	26/05/2021	כתובות ע'	יומא מ"ה
ט"ז בסיוון תשפ"א	27/05/2021	כתובות ע"א	יומא מ"ו
י"ז בסיוון תשפ"א	28/05/2021	כתובות ע"ב	יומא מ"ז
י"ח בסיוון תשפ"א	29/05/2021	סוטה א'	יומא מ"ח
י"ט בסיוון תשפ"א	30/05/2021	סוטה ב'	יומא מ"ט
כ' בסיוון תשפ"א	31/05/2021	סוטה ג'	יומא נ'
כ"א בסיוון תשפ"א	01/06/2021	סוטה ד'	יומא נ"א
כ"ב בסיוון תשפ"א	02/06/2021	סוטה ה'	יומא נ"ב
כ"ג בסיוון תשפ"א	03/06/2021	סוטה ו'	יומא נ"ג
כ"ד בסיוון תשפ"א	04/06/2021	סוטה ז'	יומא נ"ד
כ"ה בסיוון תשפ"א	05/06/2021	סוטה ח'	יומא נ"ה
כ"ו בסיוון תשפ"א	06/06/2021	סוטה ט'	יומא נ"ו
כ"ז בסיוון תשפ"א	07/06/2021	סוטה י'	יומא נ"ז
כ"ח בסיוון תשפ"א	08/06/2021	סוטה י"א	יומא נ"ח
כ"ט בסיוון תשפ"א	09/06/2021	סוטה י"ב	יומא נ"ט
ל' בסיוון תשפ"א	10/06/2021	סוטה י"ג	יומא ס'
א' בתמוז תשפ"א	11/06/2021	סוטה י"ד	יומא ס"א
ב' בתמוז תשפ"א	12/06/2021	סוטה ט"ו	יומא ס"ב
ג' בתמוז תשפ"א	13/06/2021	סוטה ט"ז	יומא ס"ג
ד' בתמוז תשפ"א	14/06/2021	סוטה י"ז	יומא ס"ד
ה' בתמוז תשפ"א	15/06/2021	סוטה י"ח	יומא ס"ה
ו' בתמוז תשפ"א	16/06/2021	סוטה י"ט	יומא ס"ו
ז' בתמוז תשפ"א	17/06/2021	סוטה כ'	יומא ס"ז
ח' בתמוז תשפ"א	18/06/2021	סוטה כ"א	יומא ס"ח
ט' בתמוז תשפ"א	19/06/2021	סוטה כ"ב	יומא ס"ט
י' בתמוז תשפ"א	20/06/2021	סוטה כ"ג	יומא ע'
י"א בתמוז תשפ"א	21/06/2021	סוטה כ"ד	יומא ע"א
י"ב בתמוז תשפ"א	22/06/2021	סוטה כ"ה	יומא ע"ב
י"ג בתמוז תשפ"א	23/06/2021	סוטה כ"ו	יומא ע"ג
י"ד בתמוז תשפ"א	24/06/2021	סוטה כ"ז	יומא ע"ד
ט"ו בתמוז תשפ"א	25/06/2021	סוטה כ"ח	יומא ע"ה
ט"ז בתמוז תשפ"א	26/06/2021	סוטה כ"ט	יומא ע"ו
י"ז בתמוז תשפ"א	27/06/2021	סוטה ל'	יומא ע"ז
י"ח בתמוז תשפ"א	28/06/2021	סוטה ל"א	יומא ע"ח
י"ט בתמוז תשפ"א	29/06/2021	סוטה ל"ב	יומא ע"ט
כ' בתמוז תשפ"א	30/06/2021	סוטה ל"ג	יומא פ'
כ"א בתמוז תשפ"א	01/07/2021	סוטה ל"ד	יומא פ"א
כ"ב בתמוז תשפ"א	02/07/2021	סוטה ל"ה	יומא פ"ב
כ"ג בתמוז תשפ"א	03/07/2021	סוטה ל"ו	יומא פ"ג

לוח דף היומי והירושלמי

יומא פ"ד	סוטה ל"ז	04/07/2021	כ"ד בתמוז תשפ"א
יומא פ"ה	סוטה ל"ח	05/07/2021	כ"ה בתמוז תשפ"א
יומא פ"ו	סוטה ל"ט	06/07/2021	כ"ו בתמוז תשפ"א
יומא פ"ז	סוטה מ'	07/07/2021	כ"ז בתמוז תשפ"א
יומא פ"ח	סוטה מ"א	08/07/2021	כ"ח בתמוז תשפ"א
סוכה ב'	סוטה מ"ב	09/07/2021	כ"ט בתמוז תשפ"א
סוכה ג'	סוטה מ"ג	10/07/2021	א' במנחם אב תשפ"א
סוכה ד'	סוטה מ"ד	11/07/2021	ב' במנחם אב תשפ"א
סוכה ה'	סוטה מ"ה	12/07/2021	ג' במנחם אב תשפ"א
סוכה ו'	סוטה מ"ו	13/07/2021	ד' במנחם אב תשפ"א
סוכה ז'	סוטה מ"ז	14/07/2021	ה' במנחם אב תשפ"א
סוכה ח'	נדרים א'	15/07/2021	ו' במנחם אב תשפ"א
סוכה ט'	נדרים ב'	16/07/2021	ז' במנחם אב תשפ"א
סוכה י'	נדרים ג'	17/07/2021	ח' במנחם אב תשפ"א
סוכה י"א	-	18/07/2021	ט' במנחם אב תשפ"א
סוכה י"ב	נדרים ד'	19/07/2021	י' במנחם אב תשפ"א
סוכה י"ג	נדרים ה'	20/07/2021	י"א במנחם אב תשפ"א
סוכה י"ד	נדרים ו'	21/07/2021	י"ב במנחם אב תשפ"א
סוכה ט"ו	נדרים ז'	22/07/2021	י"ג במנחם אב תשפ"א
סוכה ט"ז	נדרים ח'	23/07/2021	י"ד במנחם אב תשפ"א
סוכה י"ז	נדרים ט'	24/07/2021	ט"ו במנחם אב תשפ"א
סוכה י"ח	נדרים י'	25/07/2021	ט"ז במנחם אב תשפ"א
סוכה י"ט	נדרים י"א	26/07/2021	י"ז במנחם אב תשפ"א
סוכה כ'	נדרים י"ב	27/07/2021	י"ח במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"א	נדרים י"ג	28/07/2021	י"ט במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ב	נדרים י"ד	29/07/2021	כ' במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ג	נדרים ט"ו	30/07/2021	כ"א במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ד	נדרים ט"ז	31/07/2021	כ"ב במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ה	נדרים י"ז	01/08/2021	כ"ג במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ו	נדרים י"ח	02/08/2021	כ"ד במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ז	נדרים י"ט	03/08/2021	כ"ה במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ח	נדרים כ'	04/08/2021	כ"ו במנחם אב תשפ"א
סוכה כ"ט	נדרים כ"א	05/08/2021	כ"ז במנחם אב תשפ"א
סוכה ל'	נדרים כ"ב	06/08/2021	כ"ח במנחם אב תשפ"א
סוכה ל"א	נדרים כ"ג	07/08/2021	כ"ט במנחם אב תשפ"א

ל' במנחם אב תשפ"א	08/08/2021	נדרים כ"ד	סוכה ל"ב
א' באלול תשפ"א	09/08/2021	נדרים כ"ה	סוכה ל"ג
ב' באלול תשפ"א	10/08/2021	נדרים כ"ו	סוכה ל"ד
ג' באלול תשפ"א	11/08/2021	נדרים כ"ז	סוכה ל"ה
ד' באלול תשפ"א	12/08/2021	נדרים כ"ח	סוכה ל"ו
ה' באלול תשפ"א	13/08/2021	נדרים כ"ט	סוכה ל"ז
ו' באלול תשפ"א	14/08/2021	נדרים ל'	סוכה ל"ח
ז' באלול תשפ"א	15/08/2021	נדרים ל"א	סוכה ל"ט
ח' באלול תשפ"א	16/08/2021	נדרים ל"ב	סוכה מ'
ט' באלול תשפ"א	17/08/2021	נדרים ל"ג	סוכה מ"א
י' באלול תשפ"א	18/08/2021	נדרים ל"ד	סוכה מ"ב
יא' באלול תשפ"א	19/08/2021	נדרים ל"ה	סוכה מ"ג
יב' באלול תשפ"א	20/08/2021	נדרים ל"ו	סוכה מ"ד
יג' באלול תשפ"א	21/08/2021	נדרים ל"ז	סוכה מ"ה
יד' באלול תשפ"א	22/08/2021	נדרים ל"ח	סוכה מ"ו
ט"ו באלול תשפ"א	23/08/2021	נדרים ל"ט	סוכה מ"ז
ט"ז באלול תשפ"א	24/08/2021	נדרים מ'	סוכה מ"ח
י"ז באלול תשפ"א	25/08/2021	נזיר א'	סוכה מ"ט
י"ח באלול תשפ"א	26/08/2021	נזיר ב'	סוכה נ'
י"ט באלול תשפ"א	27/08/2021	נזיר ג'	סוכה נ"א
כ' באלול תשפ"א	28/08/2021	נזיר ד'	סוכה נ"ב
כ"א באלול תשפ"א	29/08/2021	נזיר ה'	סוכה נ"ג
כ"ב באלול תשפ"א	30/08/2021	נזיר ו'	סוכה נ"ד
כ"ג באלול תשפ"א	31/08/2021	נזיר ז'	סוכה נ"ה
כ"ד באלול תשפ"א	01/09/2021	נזיר ח'	סוכה נ"ו
כ"ה באלול תשפ"א	02/09/2021	נזיר ט'	ביצה ב'
כ"ו באלול תשפ"א	03/09/2021	נזיר י'	ביצה ג'
כ"ז באלול תשפ"א	04/09/2021	נזיר י"א	ביצה ד'
כ"ח באלול תשפ"א	05/09/2021	נזיר י"ב	ביצה ה'
כ"ט באלול תשפ"א	06/09/2021	נזיר י"ג	ביצה ו'
א' בתשרי תשפ"ב	07/09/2021	נזיר י"ד	ביצה ז'
ב' בתשרי תשפ"ב	08/09/2021	נזיר ט"ו	ביצה ח'
ג' בתשרי תשפ"ב	09/09/2021	נזיר ט"ז	ביצה ט'
ד' בתשרי תשפ"ב	10/09/2021	נזיר י"ז	ביצה י'
ה' בתשרי תשפ"ב	11/09/2021	נזיר י"ח	ביצה י"א
ו' בתשרי תשפ"ב	12/09/2021	נזיר י"ט	ביצה י"ב
ז' בתשרי תשפ"ב	13/09/2021	נזיר כ'	ביצה י"ג
ח' בתשרי תשפ"ב	14/09/2021	נזיר כ"א	ביצה י"ד
ט' בתשרי תשפ"ב	15/09/2021	נזיר כ"ב	ביצה ט"ו
י' בתשרי תשפ"ב	16/09/2021	-	ביצה ט"ז
יא' בתשרי תשפ"ב	17/09/2021	נזיר כ"ג	ביצה י"ז
יב' בתשרי תשפ"ב	18/09/2021	נזיר כ"ד	ביצה י"ח

לוח דף היומי והירושלמי

י"ג בתשרי תשפ"ב	19/09/2021	נזיר כ"ה	ביצה י"ט
י"ד בתשרי תשפ"ב	20/09/2021	נזיר כ"ו	ביצה כ'
ט"ו בתשרי תשפ"ב	21/09/2021	נזיר כ"ז	ביצה כ"א
ט"ז בתשרי תשפ"ב	22/09/2021	נזיר כ"ח	ביצה כ"ב
י"ז בתשרי תשפ"ב	23/09/2021	נזיר כ"ט	ביצה כ"ג
י"ח בתשרי תשפ"ב	24/09/2021	נזיר ל'	ביצה כ"ד
י"ט בתשרי תשפ"ב	25/09/2021	נזיר ל"א	ביצה כ"ה
כ' בתשרי תשפ"ב	26/09/2021	נזיר ל"ב	ביצה כ"ו
כ"א בתשרי תשפ"ב	27/09/2021	נזיר ל"ג	ביצה כ"ז
כ"ב בתשרי תשפ"ב	28/09/2021	נזיר ל"ד	ביצה כ"ח
כ"ג בתשרי תשפ"ב	29/09/2021	נזיר ל"ה	ביצה כ"ט
כ"ד בתשרי תשפ"ב	30/09/2021	נזיר ל"ו	ביצה ל'
כ"ה בתשרי תשפ"ב	01/10/2021	נזיר ל"ז	ביצה ל"א
כ"ו בתשרי תשפ"ב	02/10/2021	נזיר ל"ח	ביצה ל"ב
כ"ז בתשרי תשפ"ב	03/10/2021	נזיר ל"ט	ביצה ל"ג
כ"ח בתשרי תשפ"ב	04/10/2021	נזיר מ'	ביצה ל"ד
כ"ט בתשרי תשפ"ב	05/10/2021	נזיר מ"א	ביצה ל"ה
ל' בתשרי תשפ"ב	06/10/2021	נזיר מ"ב	ביצה ל"ו
א' במרחשוון תשפ"ב	07/10/2021	נזיר מ"ג	ביצה ל"ז
ב' במרחשוון תשפ"ב	08/10/2021	נזיר מ"ד	ביצה ל"ח
ג' במרחשוון תשפ"ב	09/10/2021	נזיר מ"ה	ביצה ל"ט
ד' במרחשוון תשפ"ב	10/10/2021	נזיר מ"ו	ביצה מ'
ה' במרחשוון תשפ"ב	11/10/2021	נזיר מ"ז	ראש השנה ב'
ו' במרחשוון תשפ"ב	12/10/2021	גיטין א'	ראש השנה ג'
ז' במרחשוון תשפ"ב	13/10/2021	גיטין ב'	ראש השנה ד'
ח' במרחשוון תשפ"ב	14/10/2021	גיטין ג'	ראש השנה ה'
ט' במרחשוון תשפ"ב	15/10/2021	גיטין ד'	ראש השנה ו'
י' במרחשוון תשפ"ב	16/10/2021	גיטין ה'	ראש השנה ז'
י"א במרחשוון תשפ"ב	17/10/2021	גיטין ו'	ראש השנה ח'
י"ב במרחשוון תשפ"ב	18/10/2021	גיטין ז'	ראש השנה ט'
י"ג במרחשוון תשפ"ב	19/10/2021	גיטין ח'	ראש השנה י'
י"ד במרחשוון תשפ"ב	20/10/2021	גיטין ט'	ראש השנה י"א
ט"ו במרחשוון תשפ"ב	21/10/2021	גיטין י'	ראש השנה י"ב
ט"ז במרחשוון תשפ"ב	22/10/2021	גיטין י"א	ראש השנה י"ג
י"ז במרחשוון תשפ"ב	23/10/2021	גיטין י"ב	ראש השנה י"ד
י"ח במרחשוון תשפ"ב	24/10/2021	גיטין י"ג	ראש השנה ט"ו
י"ט במרחשוון תשפ"ב	25/10/2021	גיטין י"ד	ראש השנה ט"ז
כ' במרחשוון תשפ"ב	26/10/2021	גיטין ט"ו	ראש השנה י"ז
כ"א במרחשוון תשפ"ב	27/10/2021	גיטין ט"ז	ראש השנה י"ח
כ"ב במרחשוון תשפ"ב	28/10/2021	גיטין י"ז	ראש השנה י"ט
כ"ג במרחשוון תשפ"ב	29/10/2021	גיטין י"ח	ראש השנה כ'
כ"ד במרחשוון תשפ"ב	30/10/2021	גיטין י"ט	ראש השנה כ"א

כ"ה במרחשוון תשפ"ב	31/10/2021	גיטין כ'	ראש השנה כ"ב
כ"ו במרחשוון תשפ"ב	01/11/2021	גיטין כ"א	ראש השנה כ"ג
כ"ז במרחשוון תשפ"ב	02/11/2021	גיטין כ"ב	ראש השנה כ"ד
כ"ח במרחשוון תשפ"ב	03/11/2021	גיטין כ"ג	ראש השנה כ"ה
כ"ט במרחשוון תשפ"ב	04/11/2021	גיטין כ"ד	ראש השנה כ"ו
א' בכסליו תשפ"ב	05/11/2021	גיטין כ"ה	ראש השנה כ"ז
ב' בכסליו תשפ"ב	06/11/2021	גיטין כ"ו	ראש השנה כ"ח
ג' בכסליו תשפ"ב	07/11/2021	גיטין כ"ז	ראש השנה כ"ט
ד' בכסליו תשפ"ב	08/11/2021	גיטין כ"ח	ראש השנה ל'
ה' בכסליו תשפ"ב	09/11/2021	גיטין כ"ט	ראש השנה ל"א
ו' בכסליו תשפ"ב	10/11/2021	גיטין ל'	ראש השנה ל"ב
ז' בכסליו תשפ"ב	11/11/2021	גיטין ל"א	ראש השנה ל"ג
ח' בכסליו תשפ"ב	12/11/2021	גיטין ל"ב	ראש השנה ל"ד
ט' בכסליו תשפ"ב	13/11/2021	גיטין ל"ג	ראש השנה ל"ה
י' בכסליו תשפ"ב	14/11/2021	גיטין ל"ד	תענית ב'
י"א בכסליו תשפ"ב	15/11/2021	גיטין ל"ה	תענית ג'
י"ב בכסליו תשפ"ב	16/11/2021	גיטין ל"ו	תענית ד'
י"ג בכסליו תשפ"ב	17/11/2021	גיטין ל"ז	תענית ה'
י"ד בכסליו תשפ"ב	18/11/2021	גיטין ל"ח	תענית ו'
ט"ו בכסליו תשפ"ב	19/11/2021	גיטין ל"ט	תענית ז'
ט"ז בכסליו תשפ"ב	20/11/2021	גיטין מ'	תענית ח'
י"ז בכסליו תשפ"ב	21/11/2021	גיטין מ"א	תענית ט'
י"ח בכסליו תשפ"ב	22/11/2021	גיטין מ"ב	תענית י'
י"ט בכסליו תשפ"ב	23/11/2021	גיטין מ"ג	תענית י"א
כ' בכסליו תשפ"ב	24/11/2021	גיטין מ"ד	תענית י"ב
כ"א בכסליו תשפ"ב	25/11/2021	גיטין מ"ה	תענית י"ג
כ"ב בכסליו תשפ"ב	26/11/2021	גיטין מ"ו	תענית י"ד
כ"ג בכסליו תשפ"ב	27/11/2021	גיטין מ"ז	תענית ט"ו
כ"ד בכסליו תשפ"ב	28/11/2021	גיטין מ"ח	תענית ט"ז
כ"ה בכסליו תשפ"ב	29/11/2021	גיטין מ"ט	תענית י"ז
כ"ו בכסליו תשפ"ב	30/11/2021	גיטין נ'	תענית י"ח
כ"ז בכסליו תשפ"ב	01/12/2021	גיטין נ"א	תענית י"ט
כ"ח בכסליו תשפ"ב	02/12/2021	גיטין נ"ב	תענית כ'
כ"ט בכסליו תשפ"ב	03/12/2021	גיטין נ"ג	תענית כ"א
ל' בכסליו תשפ"ב	04/12/2021	גיטין נ"ד	תענית כ"ב
א' בטבת תשפ"ב	05/12/2021	קידושין א'	תענית כ"ג
ב' בטבת תשפ"ב	06/12/2021	קידושין ב'	תענית כ"ד
ג' בטבת תשפ"ב	07/12/2021	קידושין ג'	תענית כ"ה
ד' בטבת תשפ"ב	08/12/2021	קידושין ד'	תענית כ"ו
ה' בטבת תשפ"ב	09/12/2021	קידושין ה'	תענית כ"ז
ו' בטבת תשפ"ב	10/12/2021	קידושין ו'	תענית כ"ח
ז' בטבת תשפ"ב	11/12/2021	קידושין ז'	תענית כ"ט

לוח דף היומי והירושלמי

ח' בטבת תשפ"ב	12/12/2021	קידושין ח'	תענית ל'
ט' בטבת תשפ"ב	13/12/2021	קידושין ט'	תענית ל"א
י' בטבת תשפ"ב	14/12/2021	קידושין י'	מגילה ב'
י"א בטבת תשפ"ב	15/12/2021	קידושין י"א	מגילה ג'
י"ב בטבת תשפ"ב	16/12/2021	קידושין י"ב	מגילה ד'
י"ג בטבת תשפ"ב	17/12/2021	קידושין י"ג	מגילה ה'
י"ד בטבת תשפ"ב	18/12/2021	קידושין י"ד	מגילה ו'
ט"ו בטבת תשפ"ב	19/12/2021	קידושין ט"ו	מגילה ז'
ט"ז בטבת תשפ"ב	20/12/2021	קידושין ט"ז	מגילה ח'
י"ז בטבת תשפ"ב	21/12/2021	קידושין י"ז	מגילה ט'
י"ח בטבת תשפ"ב	22/12/2021	קידושין י"ח	מגילה י'
י"ט בטבת תשפ"ב	23/12/2021	קידושין י"ט	מגילה י"א
כ' בטבת תשפ"ב	24/12/2021	קידושין כ'	מגילה י"ב
כ"א בטבת תשפ"ב	25/12/2021	קידושין כ"א	מגילה י"ג
כ"ב בטבת תשפ"ב	26/12/2021	קידושין כ"ב	מגילה י"ד
כ"ג בטבת תשפ"ב	27/12/2021	קידושין כ"ג	מגילה ט"ו
כ"ד בטבת תשפ"ב	28/12/2021	קידושין כ"ד	מגילה ט"ז
כ"ה בטבת תשפ"ב	29/12/2021	קידושין כ"ה	מגילה י"ז
כ"ו בטבת תשפ"ב	30/12/2021	קידושין כ"ו	מגילה י"ח
כ"ז בטבת תשפ"ב	31/12/2021	קידושין כ"ז	מגילה י"ט
כ"ח בטבת תשפ"ב	01/01/2022	קידושין כ"ח	מגילה כ'
כ"ט בטבת תשפ"ב	02/01/2022	קידושין כ"ט	מגילה כ"א
א' בשבט תשפ"ב	03/01/2022	קידושין ל'	מגילה כ"ב
ב' בשבט תשפ"ב	04/01/2022	קידושין ל"א	מגילה כ"ג
ג' בשבט תשפ"ב	05/01/2022	קידושין ל"ב	מגילה כ"ד
ד' בשבט תשפ"ב	06/01/2022	קידושין ל"ג	מגילה כ"ה
ה' בשבט תשפ"ב	07/01/2022	קידושין ל"ד	מגילה כ"ו
ו' בשבט תשפ"ב	08/01/2022	קידושין ל"ה	מגילה כ"ז
ז' בשבט תשפ"ב	09/01/2022	קידושין ל"ו	מגילה כ"ח
ח' בשבט תשפ"ב	10/01/2022	קידושין ל"ז	מגילה כ"ט
ט' בשבט תשפ"ב	11/01/2022	קידושין ל"ח	מגילה ל'
י' בשבט תשפ"ב	12/01/2022	קידושין ל"ט	מגילה ל"א
י"א בשבט תשפ"ב	13/01/2022	קידושין מ'	מגילה ל"ב
י"ב בשבט תשפ"ב	14/01/2022	קידושין מ"א	מועד קטן ב'
י"ג בשבט תשפ"ב	15/01/2022	קידושין מ"ב	מועד קטן ג'
י"ד בשבט תשפ"ב	16/01/2022	קידושין מ"ג	מועד קטן ד'
ט"ו בשבט תשפ"ב	17/01/2022	קידושין מ"ד	מועד קטן ה'
ט"ז בשבט תשפ"ב	18/01/2022	קידושין מ"ה	מועד קטן ו'
י"ז בשבט תשפ"ב	19/01/2022	קידושין מ"ו	מועד קטן ז'
י"ח בשבט תשפ"ב	20/01/2022	קידושין מ"ז	מועד קטן ח'
י"ט בשבט תשפ"ב	21/01/2022	קידושין מ"ח	מועד קטן ט'
כ' בשבט תשפ"ב	22/01/2022	בבא קמא א'	מועד קטן י'

כ"א בשבט תשפ"ב	23/01/2022	בבא קמא ב'	מועד קטן י"א
כ"ב בשבט תשפ"ב	24/01/2022	בבא קמא ג'	מועד קטן י"ב
כ"ג בשבט תשפ"ב	25/01/2022	בבא קמא ד'	מועד קטן י"ג
כ"ד בשבט תשפ"ב	26/01/2022	בבא קמא ה'	מועד קטן י"ד
כ"ה בשבט תשפ"ב	27/01/2022	בבא קמא ו'	מועד קטן ט"ו
כ"ו בשבט תשפ"ב	28/01/2022	בבא קמא ז'	מועד קטן ט"ז
כ"ז בשבט תשפ"ב	29/01/2022	בבא קמא ח'	מועד קטן י"ז
כ"ח בשבט תשפ"ב	30/01/2022	בבא קמא ט'	מועד קטן י"ח
כ"ט בשבט תשפ"ב	31/01/2022	בבא קמא י'	מועד קטן י"ט
ל' בשבט תשפ"ב	01/02/2022	בבא קמא י"א	מועד קטן כ'
א' באדר א' תשפ"ב	02/02/2022	בבא קמא י"ב	מועד קטן כ"א
ב' באדר א' תשפ"ב	03/02/2022	בבא קמא י"ג	מועד קטן כ"ב
ג' באדר א' תשפ"ב	04/02/2022	בבא קמא י"ד	מועד קטן כ"ג
ד' באדר א' תשפ"ב	05/02/2022	בבא קמא ט"ו	מועד קטן כ"ד
ה' באדר א' תשפ"ב	06/02/2022	בבא קמא ט"ז	מועד קטן כ"ה
ו' באדר א' תשפ"ב	07/02/2022	בבא קמא י"ז	מועד קטן כ"ו
ז' באדר א' תשפ"ב	08/02/2022	בבא קמא י"ח	מועד קטן כ"ז
ח' באדר א' תשפ"ב	09/02/2022	בבא קמא י"ט	מועד קטן כ"ח
ט' באדר א' תשפ"ב	10/02/2022	בבא קמא כ'	מועד קטן כ"ט
י' באדר א' תשפ"ב	11/02/2022	בבא קמא כ"א	חגיגה ב'
י"א באדר א' תשפ"ב	12/02/2022	בבא קמא כ"ב	חגיגה ג'
י"ב באדר א' תשפ"ב	13/02/2022	בבא קמא כ"ג	חגיגה ד'
י"ג באדר א' תשפ"ב	14/02/2022	בבא קמא כ"ד	חגיגה ה'
י"ד באדר א' תשפ"ב	15/02/2022	בבא קמא כ"ה	חגיגה ו'
ט"ו באדר א' תשפ"ב	16/02/2022	בבא קמא כ"ו	חגיגה ז'
ט"ז באדר א' תשפ"ב	17/02/2022	בבא קמא כ"ז	חגיגה ח'
י"ז באדר א' תשפ"ב	18/02/2022	בבא קמא כ"ח	חגיגה ט'
י"ח באדר א' תשפ"ב	19/02/2022	בבא קמא כ"ט	חגיגה י'
י"ט באדר א' תשפ"ב	20/02/2022	בבא קמא ל'	חגיגה י"א
כ' באדר א' תשפ"ב	21/02/2022	בבא קמא ל"א	חגיגה י"ב
כ"א באדר א' תשפ"ב	22/02/2022	בבא קמא ל"ב	חגיגה י"ג
כ"ב באדר א' תשפ"ב	23/02/2022	בבא קמא ל"ג	חגיגה י"ד
כ"ג באדר א' תשפ"ב	24/02/2022	בבא קמא ל"ד	חגיגה ט"ו
כ"ד באדר א' תשפ"ב	25/02/2022	בבא קמא ל"ה	חגיגה ט"ז
כ"ה באדר א' תשפ"ב	26/02/2022	בבא קמא ל"ו	חגיגה י"ז
כ"ו באדר א' תשפ"ב	27/02/2022	בבא קמא ל"ז	חגיגה י"ח
כ"ז באדר א' תשפ"ב	28/02/2022	בבא קמא ל"ח	חגיגה י"ט
כ"ח באדר א' תשפ"ב	01/03/2022	בבא קמא ל"ט	חגיגה כ'
כ"ט באדר א' תשפ"ב	02/03/2022	בבא קמא מ'	חגיגה כ"א
ל' באדר א' תשפ"ב	03/03/2022	בבא קמא מ"א	חגיגה כ"ב
א' באדר ב' תשפ"ב	04/03/2022	בבא קמא מ"ב	חגיגה כ"ג
ב' באדר ב' תשפ"ב	05/03/2022	בבא קמא מ"ג	חגיגה כ"ד

לוח דף היומי והירושלמי

ג' באדר ב' תשפ"ב	06/03/2022	בבא קמא מ"ד	חגיגה כ"ה
ד' באדר ב' תשפ"ב	07/03/2022	בבא מציעא א'	חגיגה כ"ו
ה' באדר ב' תשפ"ב	08/03/2022	בבא מציעא ב'	חגיגה כ"ז
ו' באדר ב' תשפ"ב	09/03/2022	בבא מציעא ג'	יבמות ב'
ז' באדר ב' תשפ"ב	10/03/2022	בבא מציעא ד'	יבמות ג'
ח' באדר ב' תשפ"ב	11/03/2022	בבא מציעא ה'	יבמות ד'
ט' באדר ב' תשפ"ב	12/03/2022	בבא מציעא ו'	יבמות ה'
י' באדר ב' תשפ"ב	13/03/2022	בבא מציעא ז'	יבמות ו'
י"א באדר ב' תשפ"ב	14/03/2022	בבא מציעא ח'	יבמות ז'
י"ב באדר ב' תשפ"ב	15/03/2022	בבא מציעא ט'	יבמות ח'
י"ג באדר ב' תשפ"ב	16/03/2022	בבא מציעא י'	יבמות ט'
י"ד באדר ב' תשפ"ב	17/03/2022	בבא מציעא י"א	יבמות י'
ט"ו באדר ב' תשפ"ב	18/03/2022	בבא מציעא י"ב	יבמות י"א
ט"ז באדר ב' תשפ"ב	19/03/2022	בבא מציעא י"ג	יבמות י"ב
י"ז באדר ב' תשפ"ב	20/03/2022	בבא מציעא י"ד	יבמות י"ג
י"ח באדר ב' תשפ"ב	21/03/2022	בבא מציעא ט"ו	יבמות י"ד
י"ט באדר ב' תשפ"ב	22/03/2022	בבא מציעא ט"ז	יבמות ט"ו
כ' באדר ב' תשפ"ב	23/03/2022	בבא מציעא י"ז	יבמות ט"ז
כ"א באדר ב' תשפ"ב	24/03/2022	בבא מציעא י"ח	יבמות י"ז
כ"ב באדר ב' תשפ"ב	25/03/2022	בבא מציעא י"ט	יבמות י"ח
כ"ג באדר ב' תשפ"ב	26/03/2022	בבא מציעא כ'	יבמות י"ט
כ"ד באדר ב' תשפ"ב	27/03/2022	בבא מציעא כ"א	יבמות כ'
כ"ה באדר ב' תשפ"ב	28/03/2022	בבא מציעא כ"ב	יבמות כ"א
כ"ו באדר ב' תשפ"ב	29/03/2022	בבא מציעא כ"ג	יבמות כ"ב
כ"ז באדר ב' תשפ"ב	30/03/2022	בבא מציעא כ"ד	יבמות כ"ג
כ"ח באדר ב' תשפ"ב	31/03/2022	בבא מציעא כ"ה	יבמות כ"ד
כ"ט באדר ב' תשפ"ב	01/04/2022	בבא מציעא כ"ו	יבמות כ"ה
א' בניסן תשפ"ב	02/04/2022	בבא מציעא כ"ז	יבמות כ"ו
ב' בניסן תשפ"ב	03/04/2022	בבא מציעא כ"ח	יבמות כ"ז
ג' בניסן תשפ"ב	04/04/2022	בבא מציעא כ"ט	יבמות כ"ח
ד' בניסן תשפ"ב	05/04/2022	בבא מציעא ל'	יבמות כ"ט
ה' בניסן תשפ"ב	06/04/2022	בבא מציעא ל"א	יבמות ל'
ו' בניסן תשפ"ב	07/04/2022	בבא מציעא ל"ב	יבמות ל"א
ז' בניסן תשפ"ב	08/04/2022	בבא מציעא ל"ג	יבמות ל"ב
ח' בניסן תשפ"ב	09/04/2022	בבא מציעא ל"ד	יבמות ל"ג
ט' בניסן תשפ"ב	10/04/2022	בבא מציעא ל"ה	יבמות ל"ד
י' בניסן תשפ"ב	11/04/2022	בבא מציעא ל"ו	יבמות ל"ה
י"א בניסן תשפ"ב	12/04/2022	בבא מציעא ל"ז	יבמות ל"ו
י"ב בניסן תשפ"ב	13/04/2022	בבא בתרא א'	יבמות ל"ז
י"ג בניסן תשפ"ב	14/04/2022	בבא בתרא ב'	יבמות ל"ח
י"ד בניסן תשפ"ב	15/04/2022	בבא בתרא ג'	יבמות ל"ט
ט"ו בניסן תשפ"ב	16/04/2022	בבא בתרא ד'	יבמות מ'

ט"ז בניסן תשפ"ב	17/04/2022	בבא בתרא ה'	יבמות מ"א
י"ז בניסן תשפ"ב	18/04/2022	בבא בתרא ו'	יבמות מ"ב
י"ח בניסן תשפ"ב	19/04/2022	בבא בתרא ז'	יבמות מ"ג
י"ט בניסן תשפ"ב	20/04/2022	בבא בתרא ח'	יבמות מ"ד
כ' בניסן תשפ"ב	21/04/2022	בבא בתרא ט'	יבמות מ"ה
כ"א בניסן תשפ"ב	22/04/2022	בבא בתרא י'	יבמות מ"ו
כ"ב בניסן תשפ"ב	23/04/2022	בבא בתרא י"א	יבמות מ"ז
כ"ג בניסן תשפ"ב	24/04/2022	בבא בתרא י"ב	יבמות מ"ח
כ"ד בניסן תשפ"ב	25/04/2022	בבא בתרא י"ג	יבמות מ"ט
כ"ה בניסן תשפ"ב	26/04/2022	בבא בתרא י"ד	יבמות נ'
כ"ו בניסן תשפ"ב	27/04/2022	בבא בתרא ט"ו	יבמות נ"א
כ"ז בניסן תשפ"ב	28/04/2022	בבא בתרא ט"ז	יבמות נ"ב
כ"ח בניסן תשפ"ב	29/04/2022	בבא בתרא י"ז	יבמות נ"ג
כ"ט בניסן תשפ"ב	30/04/2022	בבא בתרא י"ח	יבמות נ"ד
ל' בניסן תשפ"ב	01/05/2022	בבא בתרא י"ט	יבמות נ"ה
א' באייר תשפ"ב	02/05/2022	בבא בתרא כ'	יבמות נ"ו
ב' באייר תשפ"ב	03/05/2022	בבא בתרא כ"א	יבמות נ"ז
ג' באייר תשפ"ב	04/05/2022	בבא בתרא כ"ב	יבמות נ"ח
ד' באייר תשפ"ב	05/05/2022	בבא בתרא כ"ג	יבמות נ"ט
ה' באייר תשפ"ב	06/05/2022	בבא בתרא כ"ד	יבמות ס'
ו' באייר תשפ"ב	07/05/2022	בבא בתרא כ"ה	יבמות ס"א
ז' באייר תשפ"ב	08/05/2022	בבא בתרא כ"ו	יבמות ס"ב
ח' באייר תשפ"ב	09/05/2022	בבא בתרא כ"ז	יבמות ס"ג
ט' באייר תשפ"ב	10/05/2022	בבא בתרא כ"ח	יבמות ס"ד
י' באייר תשפ"ב	11/05/2022	בבא בתרא כ"ט	יבמות ס"ה
י"א באייר תשפ"ב	12/05/2022	בבא בתרא ל'	יבמות ס"ו
י"ב באייר תשפ"ב	13/05/2022	בבא בתרא ל"א	יבמות ס"ז
י"ג באייר תשפ"ב	14/05/2022	בבא בתרא ל"ב	יבמות ס"ח
י"ד באייר תשפ"ב	15/05/2022	בבא בתרא ל"ג	יבמות ס"ט
ט"ו באייר תשפ"ב	16/05/2022	בבא בתרא ל"ד	יבמות ע'
ט"ז באייר תשפ"ב	17/05/2022	שבועות א'	יבמות ע"א
י"ז באייר תשפ"ב	18/05/2022	שבועות ב'	יבמות ע"ב
י"ח באייר תשפ"ב	19/05/2022	שבועות ג'	יבמות ע"ג
י"ט באייר תשפ"ב	20/05/2022	שבועות ד'	יבמות ע"ד
כ' באייר תשפ"ב	21/05/2022	שבועות ה'	יבמות ע"ה
כ"א באייר תשפ"ב	22/05/2022	שבועות ו'	יבמות ע"ו
כ"ב באייר תשפ"ב	23/05/2022	שבועות ז'	יבמות ע"ז
כ"ג באייר תשפ"ב	24/05/2022	שבועות ח'	יבמות ע"ח
כ"ד באייר תשפ"ב	25/05/2022	שבועות ט'	יבמות ע"ט
כ"ה באייר תשפ"ב	26/05/2022	שבועות י'	יבמות פ'
כ"ו באייר תשפ"ב	27/05/2022	שבועות י"א	יבמות פ"א
כ"ז באייר תשפ"ב	28/05/2022	שבועות י"ב	יבמות פ"ב

לוח דף היומי והירושלמי

יבמות פ"ג	שבועות י"ג	29/05/2022	כ"ח באייר תשפ"ב
יבמות פ"ד	שבועות י"ד	30/05/2022	כ"ט באייר תשפ"ב
יבמות פ"ה	שבועות ט"ו	31/05/2022	א' בסיון תשפ"ב
יבמות פ"ו	שבועות ט"ז	01/06/2022	ב' בסיון תשפ"ב
יבמות פ"ז	שבועות י"ז	02/06/2022	ג' בסיון תשפ"ב
יבמות פ"ח	שבועות י"ח	03/06/2022	ד' בסיון תשפ"ב
יבמות פ"ט	שבועות י"ט	04/06/2022	ה' בסיון תשפ"ב
יבמות צ'	שבועות כ'	05/06/2022	ו' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"א	שבועות כ"א	06/06/2022	ז' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ב	שבועות כ"ב	07/06/2022	ח' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ג	שבועות כ"ג	08/06/2022	ט' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ד	שבועות כ"ד	09/06/2022	י' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ה	שבועות כ"ה	10/06/2022	יא' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ו	שבועות כ"ו	11/06/2022	יב' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ז	שבועות כ"ז	12/06/2022	יג' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ח	שבועות כ"ח	13/06/2022	יד' בסיון תשפ"ב
יבמות צ"ט	שבועות כ"ט	14/06/2022	ט"ו בסיון תשפ"ב
יבמות ק'	שבועות ל'	15/06/2022	ט"ז בסיון תשפ"ב
יבמות ק"א	שבועות ל"א	16/06/2022	י"ז בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ב	שבועות ל"ב	17/06/2022	י"ח בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ג	שבועות ל"ג	18/06/2022	י"ט בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ד	שבועות ל"ד	19/06/2022	כ' בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ה	שבועות ל"ה	20/06/2022	כ"א בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ו	שבועות ל"ו	21/06/2022	כ"ב בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ז	שבועות ל"ז	22/06/2022	כ"ג בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ח	שבועות ל"ח	23/06/2022	כ"ד בסיון תשפ"ב
יבמות ק"ט	שבועות ל"ט	24/06/2022	כ"ה בסיון תשפ"ב
יבמות ק"י	שבועות מ'	25/06/2022	כ"ו בסיון תשפ"ב
יבמות ק"יא	שבועות מ"א	26/06/2022	כ"ז בסיון תשפ"ב
יבמות ק"יב	שבועות מ"ב	27/06/2022	כ"ח בסיון תשפ"ב
יבמות ק"יג	שבועות מ"ג	28/06/2022	כ"ט בסיון תשפ"ב
יבמות ק"יד	שבועות מ"ד	29/06/2022	ל' בסיון תשפ"ב
יבמות קט"ו	מכות א'	30/06/2022	א' בתמוז תשפ"ב
יבמות קט"ז	מכות ב'	01/07/2022	ב' בתמוז תשפ"ב
יבמות קט"ז	מכות ג'	02/07/2022	ג' בתמוז תשפ"ב
יבמות קט"ח	מכות ד'	03/07/2022	ד' בתמוז תשפ"ב
יבמות קט"ט	מכות ה'	04/07/2022	ה' בתמוז תשפ"ב
יבמות ק"כ	מכות ו'	05/07/2022	ו' בתמוז תשפ"ב
יבמות קכ"א	מכות ז'	06/07/2022	ז' בתמוז תשפ"ב
יבמות קכ"ב	מכות ח'	07/07/2022	ח' בתמוז תשפ"ב
כתובות ב'	מכות ט'	08/07/2022	ט' בתמוז תשפ"ב
כתובות ג'	סנהדרין א'	09/07/2022	י' בתמוז תשפ"ב

י"א בתמוז תשפ"ב	10/07/2022	סנהדרין ב'	כתובות ד'
י"ב בתמוז תשפ"ב	11/07/2022	סנהדרין ג'	כתובות ה'
י"ג בתמוז תשפ"ב	12/07/2022	סנהדרין ד'	כתובות ו'
י"ד בתמוז תשפ"ב	13/07/2022	סנהדרין ה'	כתובות ז'
ט"ו בתמוז תשפ"ב	14/07/2022	סנהדרין ו'	כתובות ח'
ט"ז בתמוז תשפ"ב	15/07/2022	סנהדרין ז'	כתובות ט'
י"ז בתמוז תשפ"ב	16/07/2022	סנהדרין ח'	כתובות י'
י"ח בתמוז תשפ"ב	17/07/2022	סנהדרין ט'	כתובות י"א
י"ט בתמוז תשפ"ב	18/07/2022	סנהדרין י'	כתובות י"ב
כ' בתמוז תשפ"ב	19/07/2022	סנהדרין י"א	כתובות י"ג
כ"א בתמוז תשפ"ב	20/07/2022	סנהדרין י"ב	כתובות י"ד
כ"ב בתמוז תשפ"ב	21/07/2022	סנהדרין י"ג	כתובות ט"ו
כ"ג בתמוז תשפ"ב	22/07/2022	סנהדרין י"ד	כתובות ט"ז
כ"ד בתמוז תשפ"ב	23/07/2022	סנהדרין ט"ו	כתובות י"ז
כ"ה בתמוז תשפ"ב	24/07/2022	סנהדרין ט"ז	כתובות י"ח
כ"ו בתמוז תשפ"ב	25/07/2022	סנהדרין י"ז	כתובות י"ט
כ"ז בתמוז תשפ"ב	26/07/2022	סנהדרין י"ח	כתובות כ'
כ"ח בתמוז תשפ"ב	27/07/2022	סנהדרין י"ט	כתובות כ"א
כ"ט בתמוז תשפ"ב	28/07/2022	סנהדרין כ'	כתובות כ"ב
א' במנחם אב תשפ"ב	29/07/2022	סנהדרין כ"א	כתובות כ"ג
ב' במנחם אב תשפ"ב	30/07/2022	סנהדרין כ"ב	כתובות כ"ד
ג' במנחם אב תשפ"ב	31/07/2022	סנהדרין כ"ג	כתובות כ"ה
ד' במנחם אב תשפ"ב	01/08/2022	סנהדרין כ"ד	כתובות כ"ו
ה' במנחם אב תשפ"ב	02/08/2022	סנהדרין כ"ה	כתובות כ"ז
ו' במנחם אב תשפ"ב	03/08/2022	סנהדרין כ"ו	כתובות כ"ח
ז' במנחם אב תשפ"ב	04/08/2022	סנהדרין כ"ז	כתובות כ"ט
ח' במנחם אב תשפ"ב	05/08/2022	סנהדרין כ"ח	כתובות ל'
ט' במנחם אב תשפ"ב	06/08/2022	סנהדרין כ"ט	כתובות ל"א
י' במנחם אב תשפ"ב	07/08/2022	-	כתובות ל"ב
י"א במנחם אב תשפ"ב	08/08/2022	סנהדרין ל'	כתובות ל"ג
י"ב במנחם אב תשפ"ב	09/08/2022	סנהדרין ל"א	כתובות ל"ד
י"ג במנחם אב תשפ"ב	10/08/2022	סנהדרין ל"ב	כתובות ל"ה
י"ד במנחם אב תשפ"ב	11/08/2022	סנהדרין ל"ג	כתובות ל"ו
ט"ו במנחם אב תשפ"ב	12/08/2022	סנהדרין ל"ד	כתובות ל"ז
ט"ז בתמוז תשפ"ב			
ט"ח בתמוז תשפ"ב	13/08/2022	סנהדרין ל"ה	כתובות ל"ח
י"ט בתמוז תשפ"ב	14/08/2022	סנהדרין ל"ו	כתובות ל"ט
כ' בתמוז תשפ"ב	15/08/2022	סנהדרין ל"ז	כתובות מ'
כ"א בתמוז תשפ"ב	16/08/2022	סנהדרין ל"ח	כתובות מ"א
כ"ב בתמוז תשפ"ב	17/08/2022	סנהדרין ל"ט	כתובות מ"ב
כ"ג בתמוז תשפ"ב	18/08/2022	סנהדרין מ'	כתובות מ"ג

לוח דף היומי והירושלמי

כתובות מ"ד	סנהדרין מ"א	19/08/2022	כ"ב במנחם אב תשפ"ב
כתובות מ"ה	סנהדרין מ"ב	20/08/2022	כ"ג במנחם אב תשפ"ב
כתובות מ"ו	סנהדרין מ"ג	21/08/2022	כ"ד במנחם אב תשפ"ב
כתובות מ"ז	סנהדרין מ"ד	22/08/2022	כ"ה במנחם אב תשפ"ב
כתובות מ"ח	סנהדרין מ"ה	23/08/2022	כ"ו במנחם אב תשפ"ב
כתובות מ"ט	סנהדרין מ"ו	24/08/2022	כ"ז במנחם אב תשפ"ב
כתובות נ'	סנהדרין מ"ז	25/08/2022	כ"ח במנחם אב תשפ"ב
כתובות נ"א	סנהדרין מ"ח	26/08/2022	כ"ט במנחם אב תשפ"ב
כתובות נ"ב	סנהדרין מ"ט	27/08/2022	ל' במנחם אב תשפ"ב
כתובות נ"ג	סנהדרין נ'	28/08/2022	א' באלול תשפ"ב
כתובות נ"ד	סנהדרין נ"א	29/08/2022	ב' באלול תשפ"ב
כתובות נ"ה	סנהדרין נ"ב	30/08/2022	ג' באלול תשפ"ב
כתובות נ"ו	סנהדרין נ"ג	31/08/2022	ד' באלול תשפ"ב
כתובות נ"ז	סנהדרין נ"ד	01/09/2022	ה' באלול תשפ"ב
כתובות נ"ח	סנהדרין נ"ה	02/09/2022	ו' באלול תשפ"ב
כתובות נ"ט	סנהדרין נ"ו	03/09/2022	ז' באלול תשפ"ב
כתובות ס'	סנהדרין נ"ז	04/09/2022	ח' באלול תשפ"ב
כתובות ס"א	עבודה זרה א'	05/09/2022	ט' באלול תשפ"ב
כתובות ס"ב	עבודה זרה ב'	06/09/2022	י' באלול תשפ"ב
כתובות ס"ג	עבודה זרה ג'	07/09/2022	י"א באלול תשפ"ב
כתובות ס"ד	עבודה זרה ד'	08/09/2022	י"ב באלול תשפ"ב
כתובות ס"ה	עבודה זרה ה'	09/09/2022	י"ג באלול תשפ"ב
כתובות ס"ו	עבודה זרה ו'	10/09/2022	י"ד באלול תשפ"ב
כתובות ס"ז	עבודה זרה ז'	11/09/2022	ט"ו באלול תשפ"ב
כתובות ס"ח	עבודה זרה ח'	12/09/2022	ט"ז באלול תשפ"ב
כתובות ס"ט	עבודה זרה ט'	13/09/2022	י"ז באלול תשפ"ב
כתובות ע'	עבודה זרה י'	14/09/2022	י"ח באלול תשפ"ב
כתובות ע"א	עבודה זרה י"א	15/09/2022	י"ט באלול תשפ"ב
כתובות ע"ב	עבודה זרה י"ב	16/09/2022	כ' באלול תשפ"ב
כתובות ע"ג	עבודה זרה י"ג	17/09/2022	כ"א באלול תשפ"ב
כתובות ע"ד	עבודה זרה י"ד	18/09/2022	כ"ב באלול תשפ"ב
כתובות ע"ה	עבודה זרה ט"ו	19/09/2022	כ"ג באלול תשפ"ב
כתובות ע"ו	עבודה זרה ט"ז	20/09/2022	כ"ד באלול תשפ"ב
כתובות ע"ז	עבודה זרה י"ז	21/09/2022	כ"ה באלול תשפ"ב
כתובות ע"ח	עבודה זרה י"ח	22/09/2022	כ"ו באלול תשפ"ב
כתובות ע"ט	עבודה זרה י"ט	23/09/2022	כ"ז באלול תשפ"ב
כתובות פ'	עבודה זרה כ'	24/09/2022	כ"ח באלול תשפ"ב

כ"ט באלול תשפ"ב	25/09/2022	עבודה זרה כ"א	כתובות פ"א
א' בתשרי תשפ"ג	26/09/2022	עבודה זרה כ"ב	כתובות פ"ב
ב' בתשרי תשפ"ג	27/09/2022	עבודה זרה כ"ג	כתובות פ"ג
ג' בתשרי תשפ"ג	28/09/2022	עבודה זרה כ"ד	כתובות פ"ד
ד' בתשרי תשפ"ג	29/09/2022	עבודה זרה כ"ה	כתובות פ"ה
ה' בתשרי תשפ"ג	30/09/2022	עבודה זרה כ"ו	כתובות פ"ו
ו' בתשרי תשפ"ג	01/10/2022	עבודה זרה כ"ז	כתובות פ"ז
ז' בתשרי תשפ"ג	02/10/2022	עבודה זרה כ"ח	כתובות פ"ח
ח' בתשרי תשפ"ג	03/10/2022	עבודה זרה כ"ט	כתובות פ"ט
ט' בתשרי תשפ"ג	04/10/2022	עבודה זרה ל'	כתובות צ'
י' בתשרי תשפ"ג	05/10/2022	-	כתובות צ"א
יא' בתשרי תשפ"ג	06/10/2022	עבודה זרה ל"א	כתובות צ"ב
יב' בתשרי תשפ"ג	07/10/2022	עבודה זרה ל"ב	כתובות צ"ג
יג' בתשרי תשפ"ג	08/10/2022	עבודה זרה ל"ג	כתובות צ"ד
יד' בתשרי תשפ"ג	09/10/2022	עבודה זרה ל"ד	כתובות צ"ה
ט"ו בתשרי תשפ"ג	10/10/2022	עבודה זרה ל"ה	כתובות צ"ו
ט"ז בתשרי תשפ"ג	11/10/2022	עבודה זרה ל"ו	כתובות צ"ז
י"ז בתשרי תשפ"ג	12/10/2022	עבודה זרה ל"ז	כתובות צ"ח
י"ח בתשרי תשפ"ג	13/10/2022	הוריות א'	כתובות צ"ט
י"ט בתשרי תשפ"ג	14/10/2022	הוריות ב'	כתובות ק'
כ' בתשרי תשפ"ג	15/10/2022	הוריות ג'	כתובות ק"א
כ"א בתשרי תשפ"ג	16/10/2022	הוריות ד'	כתובות ק"ב
כ"ב בתשרי תשפ"ג	17/10/2022	הוריות ה'	כתובות ק"ג
כ"ג בתשרי תשפ"ג	18/10/2022	הוריות ו'	כתובות ק"ד
כ"ד בתשרי תשפ"ג	19/10/2022	הוריות ז'	כתובות ק"ה
כ"ה בתשרי תשפ"ג	20/10/2022	הוריות ח'	כתובות ק"ו
כ"ו בתשרי תשפ"ג	21/10/2022	הוריות ט'	כתובות ק"ז
כ"ז בתשרי תשפ"ג	22/10/2022	הוריות י'	כתובות ק"ח
כ"ח בתשרי תשפ"ג	23/10/2022	הוריות י"א	כתובות ק"ט
כ"ט בתשרי תשפ"ג	24/10/2022	הוריות י"ב	כתובות ק"י
ל' בתשרי תשפ"ג	25/10/2022	הוריות י"ג	כתובות קי"א
א' במרחשון תשפ"ג	26/10/2022	הוריות י"ד	כתובות קי"ב
ב' במרחשון תשפ"ג	27/10/2022	הוריות ט"ו	נדרים ב'
ג' במרחשון תשפ"ג	28/10/2022	הוריות ט"ז	נדרים ג'
ד' במרחשון תשפ"ג	29/10/2022	הוריות י"ז	נדרים ד'
ה' במרחשון תשפ"ג	30/10/2022	הוריות י"ח	נדרים ה'
ו' במרחשון תשפ"ג	31/10/2022	הוריות י"ט	נדרים ו'
ז' במרחשון תשפ"ג	01/11/2022	נדה א'	נדרים ז'
ח' במרחשון תשפ"ג	02/11/2022	נדה ב'	נדרים ח'
ט' במרחשון תשפ"ג	03/11/2022	נדה ג'	נדרים ט'
י' במרחשון תשפ"ג	04/11/2022	נדה ד'	נדרים י'
יא' במרחשון תשפ"ג	05/11/2022	נדה ה'	נדרים י"א

לוח דף היומי והירושלמי

י"ב במרחשוון תשפ"ג	06/11/2022	נדה ו'	נדריים י"ב
י"ג במרחשוון תשפ"ג	07/11/2022	נדה ז'	נדריים י"ג
י"ד במרחשוון תשפ"ג	08/11/2022	נדה ח'	נדריים י"ד
ט"ו במרחשוון תשפ"ג	09/11/2022	נדה ט'	נדריים ט"ו
ט"ז במרחשוון תשפ"ג	10/11/2022	נדה י'	נדריים ט"ז
י"ז במרחשוון תשפ"ג	11/11/2022	נדה י"א	נדריים י"ז
י"ח במרחשוון תשפ"ג	12/11/2022	נדה י"ב	נדריים י"ח
י"ט במרחשוון תשפ"ג	13/11/2022	נדה י"ג	נדריים י"ט

ללמוד בבלי וירושלמי

**הרי עוד לא
גמרתי ללמוד
את הבבלי?**

לימוד תלמוד ירושלמי מוסיף רבות בהבנת פשוטה של הגמרא בבבלי, ומשלים דברי תנאים ואמוראים הדנים באותה סוגיה. (ראה מדור 'השוואות הבבלי') וצריך ללמוד כל הדעות כמו שלומדים דעת בית שמאי ובית הלל, ר' מאיר ור' יהודה. (הגר"ח קניבסקי שליט"א, בשו"ת עם רבני המכון)

המכתב ההיסטורי

חוב קדוש לכל לומד תורה ללמוד גם ירושלמי. וכל הלומד ירושלמי מובטח לו שיבא לו תועלת גדולה בלימודו. והזוכה לשלב את לימודו בירושלמי ובבלי יחד, והמסייע שאחרים ילמדו ירושלמי, יזכו לברכה מיוחדת. ולישועות גדולות ולהצלחה.

11/1/14

**מי למד
עד היום
ירושלמי?**

חוב ספרי הראשונים והאחרונים מלאים בציטוטים מהירושלמי. (ראה מדור 'ספר המפתח') ומלבד שהיה הירושלמי נחלת הגדולים, אנו מוצאים כמה מגדולי ישראל שהשקיעו רבות להשריש את לימוד הירושלמי ב'עמך' ישראל, וזכו לקדם את הרעיון, אלא שעדיין יש מה להוסיף. ידוע גם שמרן החפץ חיים זי"ע רצה מאד לחבר פירוש על הירושלמי כדי לקרבו לציבור הלומדים. (החפץ חיים - חייו ופעלו' ח"א עמ' רג)

**מה יש
בלימוד
הירושלמי
שאין בבבלי?**

הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל בעל ה'שבט הלוי': "אני אומר במלוא האחריות, שישנם חלקים עצומים מהתורה הקדושה, מהתורה שבעל פה, שנמצאים רק בירושלמי ואינם נמצאים בשום מקום, אפילו בבבלי." (נר מערבי ח)

לימוד משולב = לימוד מושלם!

ההלכה
הרי לא כמו
הירושלמי?

במה
זכה דורנו
להתעוררות
ללימוד הירושלמי?

טעות! נכון, שבמקום שהבבלי והירושלמי חולקים, ההלכה היא כמו הבבלי, כיון שהוא היה אחרון והלכה כאחרון (רי"ף ורא"ש סוף עירובין). אבל מה עם שאר המקומות שהם לא חולקים?
המעמיק ובודק את המחלוקות בין הבבלי לירושלמי בענין ההלכה מוצא שהמקרים עומדים על כ-10% בשה"כ למעשה, רבות מההלכות וההנהגות שנפסקו בשולחן ערוך, ובגדולי הפוסקים ראשונים ואחרונים, מקורן בירושלמי. (ראה מדור 'הלכות שמקורן בירושלמי')

התחדשות הישוב התורני בארץ ישראל

בתלמוד בבלי לא נתחברה גמרא על סדר זרעים. המקור העיקרי להלכות אלו הוא מן התלמוד הירושלמי - תורת ארץ ישראל. לכן, ההתרחבות וההתחדשות של הישוב התורני בארץ ישראל, הביאה להתעוררות גדולה ללימוד ירושלמי סדר זרעים, בכדי להכיר את פרטי המצוות התלויות בארץ, הנדרשות לחיי היום יום בארץ ישראל.

ריבוי פירושים מבוארים

בעבר היו רבים שחפצו ללמוד גם חלק זה של התורה, אך התייאשו היות שלא היה בידם פירוש ברור ומקיף. היום עם ריבוי הפירושים המבארים את דברי הירושלמי כל לומד יוכל להבינם.

תקנת גדולי ישראל

בחודש טבת תש"מ, בעת התאספות אלפי ישראל בכנסיה הגדולה השישית של אגודת ישראל, החליטה מועצת גדולי התורה על פי הצעתו של כ"ק האדמו"ר בעל ה'לב שמחה' מגור זצ"ל, לקבוע עיתים ללימוד הירושלמי. ובנוסף לחדש מסלול לימוד של דף היומי בתלמוד הירושלמי.

האדמו"ר מבוהוש שליט"א סיפר שלמחרת ראש השנה תש"מ, בצום גדליה, קרא לו סבו האדמו"ר רבי יצחק מבוהוש זי"ע ואמר: **"בכל שנה בראש השנה מכריזים בשמים על הארות חדשות הצריכות לרדת לעולם. בשנה זו הכריזו על הארות ללימוד תלמוד ירושלמי"**. האדמו"ר הורה לו לקנות ש"ס ירושלמי ומיד התחיל ללמוד עמו ירושלמי.

קירוב הגאולה

רבים מגדולי ישראל זצוק"ל, ולהבלחט"א שליט"א, אמרו שלימוד הירושלמי מקרב את הגאולה.

רבי יוסף חיים זוננפעלד זצ"ל - רבה של ירושלים, דרש גימטריא על הפסוק 'ציון במשפט תפדה, ושביה בצדקה' (ישעיה א, כו). **'ציון במשפט תפדה' = 1076 = 'תלמוד ירושלמי' 'ושביה בצדקה' = 524 = 'תלמוד בבלי'**. והוסיף על כך, שגימטריא זו באה לרמז, שבשעה ששני התלמודים יפוצו החוצה וייצאו מרשות היחיד לרשות הרבים, אז תבוא הגאולה.

מספרים שכאשר הגר"ז מברסק זצ"ל שמע גימטריא זו, הגיב: **"אין זאת אלא שזה נאמר ברוח הקודש"**.

שניים שהם אחד!

הרי נאמר
'אין שלום'
על היוצא
מש"ס לש"ס?
(חגיגה י.)

לשיטת רש"י (שם) רבי יוחנן אמר את דבריו רק על הפורש מתלמוד ירושלמי לתלמוד בבלי, מפני שהירושלמי יותר פשוט ואילו הבבלי יותר עמוק, אולם כיום שהרגילות היא ללמוד את הבבלי קודם אין כל חשש ללמוד ירושלמי אחרי בבלי.

אך גם לשיטת התוס' (שם) החשש הוא רק כל זמן שלא הבין את הבבלי, כפי שמפורש בדבריהם. אולם לאחר שהבין את הבבלי יכול לעבור לירושלמי.

הרי התענו
לשכוח לימוד
בבל, קודם לימוד
תורת ארץ ישראל?
(ב"מ פה.)

תשובה לעניין זה אנו מוצאים בדברים שנכתבו בשו"ת הרמב"ם (סימן תלז):
"לא בכל הדורות היה כן, אלא בימי רבה ורב יוסף ואביי ורבא שהיה להם שמדות בבבל. אבל אח"כ נתגברה התורה בבבל". ומוסיף שם גם על מה שאמר רבי ירמיה על הפסוק 'במחשכים הושיבני כמתי עולם' "זה תלמודה של בבלי" (סנהדרין כד.), שזה נאמר על תקופה זו של השמד שהיה בבבל.

התחלתי
ללמוד
ירושלמי ולא
הצלחתי!

'זהו משפט שלא תשמעו ממי שלמד במהדורות החדשות'

אדם שהתרגל לסגנון הבבלי ובא ללמוד ירושלמי, יבין ללא קושי את רוב לשון הירושלמי. נכון שהירושלמי כתוב ב'לישנא קלילא', דהיינו לשון יותר קצרה, וכן הארמית היא לא בדיוק אותה ארמית שדיברו בבבל, אבל להבדיל לשונות אלו מתרגלים תוך לימוד של פרק או שניים.

הקושי העיקרי בלימוד הירושלמי הוא בהבנת הסוגיות. מה גם שהלומד בבבלי רגיל שכמעט ואין גירסאות שצריך להחליט במהלך הלימוד, בעוד שבירושלמי ישנן גרסאות שמתחלפות. אבל כיום שיש מהדורות איכותיות של תלמוד ירושלמי, ניתן ללא ספק ללמוד ולהבין את הירושלמי, ואפילו בקלות. הלימוד בירושלמי גם קל להבנה ולזיכרון כי הוא כתוב בפיסקאות פיסקאות, לעומת הבבלי שיש בו סוגיות ארוכות, ולפעמים אוקימתות רבות לסוגיה אחת.

הנסיון מוכיח שלימוד הירושלמי עם ביאור טוב, ולאחר שהתרגלו ללשונו, יותר קל מלימוד הבבלי!

לערנען בבלי און ירושלמי

האב איך
דען פארענדיגט
לערנען
תלמוד בבלי?

דאס לערנען תלמוד ירושלמי געבט צו פיל קלארקייט צו פארשטיין פשט אין גמרא בבלי, און פארפולקאמט די ווערטער פון די תנאים און אמוראים וועלכע באהאנדלען די זעלבע סוגיה. (זע אפטיילונג 'השוואות הבבלי') און מ'דארף לערנען אלע דעות פונקט ווי מ'לערנט דעם מיינונג פון בית שמאי און בית הלל, רב מאיר און רב יהודה. (דער גאון ר' חיים קאניעווסקי שליט"א, אין ענטפער צו די רבנים פון אינסטיטוט)

א היסטארישע בריוו

יעדער לומד תורה האט א הייליג פליכט צו לערנען אויך ירושלמי. און יעדער וואס לערנט ירושלמי איז פארזיכערט אז עס וועט אים ברענגען גרויס נוצ אין לערנען. און דער וואס איז זוכה צו לערנען ביידע אינאיינעם ירושלמי און בבלי, און דער וואס באהילפיג אנדערע זאלן לערנען ירושלמי, וועלן זוכה זיין צו א באזונדערע ברכה און צו גרויסע ישועות און הצלחה.

פ"א פ"א

ביז אהער,
ווער האט
געלערנט
ירושלמי?

דאס מערהייט ספרי ראשונים און אחרונים ברענגען פיל ציטאטן פונעם ירושלמי. (זע אפטיילונג 'ספר המפתח') ירושלמי האבן טאקע געלערנט די 'גרויסע', נאר מיר געפינען גדולי ישראל וועלכע האבן זיך פיל באמיהט איינצוארצלען דעם לערנען ירושלמי אויך צווישן די 'עמך' אידן, און האבן טאקע פיל אדרעסירט דעם געדאנק, נאר עס פאדערט זיך מער. עס איז באוואוסט אז דער חפץ חיים זי"ע האט זייער געוואלט פארפאסן א פירוש אויפן ירושלמי, עס מאכן צוטריטלעך צום ציבור. (החפץ חיים - חיו ופעל' ח"א זיט רג)

וואס איז
פאראן אין
ירושלמי וואס
איז נישט אין בבלי?

דער גאון ר' שמואל הלוי וואזנער זצ"ל
דער בעל 'שבט הלוי':

"מיטן פולן אחריות זאג איך אז ס'איז פאראן גרויסע חלקים אין די הייליגע תורה, פון תורה שבעל פה, וועלכע געפינען זיך בלויז אין ירושלמי, און נישט אין ערגעץ וואו, אפילו נישט אין בבלי." (נר מערבי ח)

לערנען בבלי מיט ירושלמי - לערנען פולקאם

די הלכה
איז דאך נישט
ווי ירושלמי?

נישט ריכטיג! יא, אין יעדע פלאץ דער בבלי שטעלט זיך קעגן ירושלמי, ווערט געפסק'נט ווי דער בבלי, ווייל ער איז געווען לעצט און די הלכה איז לויטן לעצטן (ר"ף און דער רא"ש ענדע עירובין). אבער וואס איז מיט די אנדערע פלעצער וואו זיי זענען נישט חולק? דער וואס פארטיפט זיך און גייט אריין אין די מחלוקת צווישן דעם בבלי מיטן ירושלמי אנבאלאנגט די הלכה, וועט געפינען אז די זענען גאר נישט מער ווי 10% פאקטיש, פיל הלכות און הנהגות וועלכע זענען געפסק'נט אין שולחן ערוך, און דורך די גרויסע פוסקים ראשונים און אחרונים, שטאמען פונעם ירושלמי. (זע אפטיילונג 'הלכות שמקורן בירושלמי')

מיט וואס האט
אונזער דור זוכה
געווען נתעורר ווערן
צו לערנען ירושלמי?

תורה צענטער אויפסניי אין ארץ ישראל

אין תלמוד בבלי איז נישט געמאכט געווארן א גמרא אויף סדר זרעים. דער הויפט מקור פון די הלכות איז פון דעם ירושלמי - תורת ארץ ישראל. דעריבער, דאס באנייאונג און פארברייטערונג פון דעם תורה יישוב אין ארץ ישראל האט געברענגט גרויס התעוררות צו לערנען ירושלמי און סדר זרעים, כדי זיך צו באקענען מיט די פרטים פון די מצוות וועלכע גייען אן, און זענען גילטיג צום טאג טעגלעכן לעבן אין ארץ ישראל.

מער קלארע פירושים

אין פארגאנגענע יארן פלעגן פיל וועלן לערנען אויך דעם חלק פון די תורה, אבער אן א קלארן פירוש צו ארומנעמען די זאך האבן זיי אויפגעגעבן דעם געדאנק, היינט זענען פאראן פיל פירושים וועלכע מאכן קלאר די ווערטער פון ירושלמי, אזוי אז יעדער קען עס פארשטיין.

די תקנה פון גדולי ישראל

אום חודש טבת תש"מ, ווען טויזנטער יידן האבן זיך צוזאמגענומען אין ירושלים, ביים זעקסטן כנסיה הגדולה, האבן די גדולי התורה קאמיטיי אנגענומען, לויטן פארשלאג פונעם גערער רבי'ן דער 'לב שמחה' זצוק"ל, צו באשטימען צייט צו לערנען דעם ירושלמי. צו דערצו, אויסשטעלן א פראגראם פון לערנען דף היומי מיטן תלמוד ירושלמי.

דער באהוש'ער רבי שליט"א האט פארציילט, אז צומארגנס פון ראש השנה תש"מ, אום צום גדליה, האט זיין זיידע דער רבי ר' יצחק באהוש'ער זי"ע אים צוגערופן און געזאגט: "יעדן יאר ראש השנה, רופט מען אויס אין הימל אויף נייע חידושים וועלכע זאלן אויפלייכטן אויף דער וועלט. היינטיג'ס יאר האט מען אויסגערופן אויפן באנייאונג פון לערנען דעם תלמוד ירושלמי". דער רבי האט אים אנגעזאגט זאפארט צו קויפן א ש"ס ירושלמי און זיי האבן באלד אנגעפאנגען לערנען ירושלמי.

ברענגען די גאולה

פיל גדולי ישראל זצוק"ל, ולהבדיל מחיים לחיים די וואס לעבן מיט אונז שליט"א, האבן געזאגט אז לערנען ירושלמי דערנענטערט די גאולה.

רבי יוסף חיים זאנענפעלד זצ"ל - רב פון ירושלים, האט געזאגט א גימטריה אויפן פסוק 'ציון במשפט תפדה' (ישעיה א, כו). 'ציון במשפט תפדה' = 1076 = 'תלמוד ירושלמי', 'ושביה בצדקה' = 524 = 'תלמוד בבלי'. און האט צוגעגעבן, אז די גימטריה קומט אנדייטן אז ווען די צוויי תלמודים וועלן ווערן צעשפרייט און ארויסגיין פון רשות היחיד צו ווערן פארעפנטליכט ביים ציבור, דאן וועט קומען די גאולה.

מען פארציילט אז ווען דער בריסקער רב, דער גאון ר' וועלוועל זצ"ל האט געהערט די גימטריה האט ער זיך אנגערופן: "דאס מוז געזאגט ווערן דורך רוח הקודש".

צווי וואס זענען איינס

עס שטייט דאך
"אין שלום" אויף
ווער עס גייט ארויס
פון ש"ס צו ש"ס?
(תמורה)

רש"י זאגט דארט: רבי יוחנן האט געזאגט די ווערטער אויף ווער עס שייט זיך אפ פון תלמוד ירושלמי און גייט אריבער צו תלמוד בבלי צוליב דעם, וואס דער ירושלמי איז ווייניגער טיף ווי דער בבלי, אבער היינט איז איינגעפירט צו לערנען קודם בבלי, קען מען לערנען אן קיין שום חשש ירושלמי נאכן לערנען בבלי.

אבער אויך לויטן שיטה פון תוספות דארט, איז דער חשש נאר ווי באלד ער האט נישט פארשטאנען דעם בבלי, ווי עס איז ערקלערט אין די ווערטער פון תוספות. אבער נאכדעם וואס ער האט פארשטאנען דעם בבלי קען ער אריבערגיין צום ירושלמי.

מ'האט דאך
געפאסט כדי צו
פארגעסן דעם לערנען
פון בבלי, פארן גיין לערנען
תורה פון ארץ ישראל?
(ב"מ פה)

אן ענטפער צו דעם געפינען מיר אין די שאלות און תשובות פון רמב"ם (סימן תלז): "נישט אין אלע דורות איז אזוי געווען, נאר אין די טעג פון רבה, און רב יוסף, אביי, און רבא ווען עס זענען געווען גזירות שמד אין בבלי. אבער שפעטער איז שטארקער געווארן די תורה אין בבלי". און לייגט צו דארט אויך אויף די ווערטער פון רבי ירמיה אויפן פסוק 'במשכים הושיבני כמתי עולם' "דאס איז די תלמוד פון בבלי" (סנהדרין כד), דאס איז געזאגט געווארן אויף די צייטן פון שמד וועלכע זענען געווען אין בבלי.

אין האב
אנגעפאנגען
לערנען ירושלמי,
אבער נישט
מצליח געווען!

'די ווערטער וועט איר נישט הערן פון דעם וואס האט געלערנט אין די נייע אויסגאבעס!' ווער ס'איז געוואוינט צום לערנען בבלי און קומט לערנען ירושלמי, וועט לייכט פארשטיין דאס רוב לשון פונעם ירושלמי. ריכטיג, דער ירושלמי איז געשריבן אין א 'לישנא קלילא', נעמליך, קירצער, און אויך די ארמ'יש איז אביסל אנדערש פון די ארמ'יש מ'האט גערעדט אין בבלי, אבער צו די אונטערשיידן ווערט מען צוגעוואוינט נאכן לערנען איינס אדער צוויי פרקים.

די הויפט שווערקייט מיטן לערנען ירושלמי איז צו פארשטיין די סוגיות. נאכמער, דער וועלכער לערנט בבלי ווייסט אז עס איז כמעט נישטא גירסאות וועלכע מען דארף טוישן ביים לערנען, און אין ירושלמי זענען פאראן גירסאות וועלכע טוישן זיך. אבער היינט, מיט די נייע פיינע אויסגאבעס פון תלמוד ירושלמי, קען מען זיכער לערנען און פארשטיין דעם ירושלמי און ס'איז אפילו לייכט. עס איז נישט שווער צו פארשטיין און געדענקען דעם ירושלמי ווייל ס'איז געשריבן אין פאראגראפן, קעגן דער בבלי וועלכער האט לאנגע סוגיות, און צומאל פיל אוקימתות אויף איין סוגיה.

עס איז באוויזן געווארן אז לערנען ירושלמי מיט א קלארן אפטייטש, און נאכן זיך צוגעוואוינט צום לשון, איז לייכטער ווי לערנען בבלי!

**¡Ni siquiera
terminé de
estudiar Bavli!**

Estudiar Bavli y Yerushalmi

“El estudio del Talmud Yerushalmi enriquece nuestro conocimiento y comprensión básicos del Talmud Bavli con perspectivas y aclaraciones adicionales, complementando las palabras de los Tanaím y Amoraím que analizan la sugyá (véase *Hashvaot HaBavli*). Uno debe estudiar todas las opiniones, así como estudia las opiniones de Bet Shamai y Bet Hilel, Rabí Meír y Rabí Yehudá.” (Hagaón Harav Jaím Kanievsky, shlit”a, en una conversación con los rabinim de Darjé Simjá)

Carta histórica

*Es una obligación sagrada de cada estudio-
so de la Torá estudiar Yerushalmi también.
Quien estudie Yerushalmi tiene prometido
grandes beneficios gracias a su estudio.*

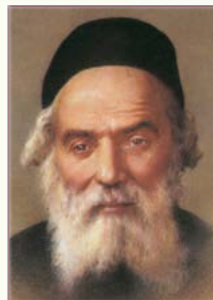
*Quien tiene el mérito de integrar su estudio de
Yerushalmi y Bavli y ayuda a que los demás
estudien Yerushalmi, ameritará una ben-
dición especial, grandes salvaciones y éxito.*

1871

**Yerushalmi
a lo largo de
la historia**

La gran mayoría de los sefarim escritos por Rishonim y Ajaronim están repletos de citas del Yerushalmi (véase *Séfer Mafteaj*).

Por mucho tiempo, Talmud Yerushalmi fue considerado como la Torá de los *guedolé Israel*, aunque a lo largo de la historia muchos eruditos de la Torá buscaron introducir y arraigar el estudio del Talmud Yerushalmi en todo Klal Israel—entre *talמידé jajamim* y gente común por igual. Sin esfuerzos no quedaron sin recompensa, aunque todavía falta mucho por hacer en esa área. Se sabe que el Jafetz Jaím, en particular, añoraba poder escribir un comentario sobre Yerushalmi para que lo pudieran estudiar los *lomdeí Torá*. (*HaJafetz Jaím – Jayav uPoaló* Vol. 1, p. 203)

**Ventajas
del
Yerushalmi**

**Hagaón Harav Shmuel Halevi Wosner, zt”l,
autor del *Shévet Halevi*:**

“Asumo plena responsabilidad cuando digo que hay grandes partes de nuestra sagrada Torá, en la Torá Oral, que sólo se encuentran en el Yerushalmi y en ninguna otra parte, incluso en el Bavli”. (*Ner Maaravi* cap. 8)

Un estudio integrado es un estudio completo

No dictamos
piské halajá
según
el Yerushalmi

Resurgimiento
del Talmud
Yerushalmi en
nuestra generación

¡Incorrecto! Es cierto que cuando el Bavli y el Yerushalmi discrepan, Klal Israel dictamina según el Bavli, dado que éste fue la versión escrita definitiva de la Torá Oral, y la halajá siempre sigue a la autoridad final (*Ri"ף* y *Ro"sh*, al final de Eruvín). No obstante, hay muchas otras áreas en que las dos *guemarot* concuerdan.

Quien ahonda en sus estudios hasta llegar a los orígenes de las controversias halájicas entre el Bavli y el Yerushalmi descubrirá que lo anterior sólo ocurre en un 10% del Shas. La gran mayoría de las *halajot* y costumbres establecidas en el Shulján Aruj, Rishonim, Ajaronim y Poskim a lo largo de la historia tienen sus fuentes en el Yerushalmi. (Véase "Halajot derivadas del Yerushalmi")

El renacer de una sociedad basada en la Torá en Éretz Israel

El Talmud Bavli no incluye *Guemará* sobre Séder Zeraím, y por ello la fuente principal de todas las *halajot* relativas al primer *Séder* de *Shishá Sidré Mishná* es el Talmud Yerushalmi—Torat Éretz Israel. El renacer y el asombroso desarrollo de una sociedad observante de la Torá en Éretz Israel durante los últimos 150 años fue un importante factor que contribuyó al resurgimiento del estudio de Séder Zeraím Yerushalmi, que arroja luz sobre las *halajot* de *mitzvot hateleyot ba'Éretz*, las cuales resultan fundamentales para la vida cotidiana en Éretz Hakódesh.

Abundancia de comentarios clarificadores

En el pasado, muchos aspiraron a estudiar esta área tan esotérica de la Torá, pero con el tiempo se dieron por vencidos porque carecían de comentarios y explicaciones claras e integrales para arrojar luz sobre el material de estudio. Hoy, con la incorporación de muchos nuevos comentarios que elucidan y se explayan sobre el conciso texto del Yerushalmi, está mucho más al alcance de cada persona que desee estudiarlo.

Dictamen de los Guedolé Israel

En el mes de Tevet, 5740, se congregaron grandes multitudes para la Sexta Kne-siá Guedolá de Agudat Israel. En esa memorable ocasión el Moetzet Guedolé HaTorá accedió a la propuesta del Lev Simjá de Gur, zy"á, y se comprometió a dedicar tiempo al estudio del Talmud Yerushalmi. Al mismo tiempo, crearon un ciclo de Daf Yomí para Talmud Yerushalmi.

El Admur de Bohush, shlit"á, relató que en Tzom Guedaliá, 5740, su abuelo, el santo Admur Harav Yitzjak de Bohush, zy"á, lo mandó llamar y declaró: **"Cada año en Rosh Hashaná, desde el Shamáyim se anuncian nuevas perspectivas sobre la Torá que descenderán al mundo ese año. Este año, se anunciaron perspectivas que iluminarán el estudio de Talmud Yerushalmi."** El Admur entonces le ordenó que comprara un juego de Talmud Yerushalmi y empezó de inmediato a estudiarlo con él.

La Gueulá se aproxima

Los Guedolé Israel, tanto de esta generación como de generaciones pasadas, han señalado que estudiar Talmud Yerushalmi ayuda a aproximar la Redención final aún más. Harav Yosef Jaím Sonnenfeld, zt"l, el legendario Rav de Yerushaláyim, enseñó la siguiente lección de la guematria del pasuk, **"Tzión bemishpat tipadé, veshaveha betzedaká, Tzión será redimida con justicia, y sus retornantes con caridad"** (*Yeshaiahu* 1:27).

'ציון במשפט תפדה' = 1076 = 'תלמוד ירושלמי', 'ושביה בצדקה' = 524 = 'תלמוד בבלי'. Agregó que esta lección de guematria alude a que cuando el estudio de ambas Guemarot se generalice en Klal Israel, ¡entonces Hashem enviará la *Gueulá* final! También se dice que cuando el Rav de Brisk, zt"l, escuchó esta guematria, dijo: **"¡Esto fue dicho con *ruáj hakódesh!*"**

**“No hay
paz para
quien pasa de
Shas a Shas”**
(Jaguigá 10a)

Dos que son uno

Rashi (ídem) dice que Rabí Yojanán se refería a quien abandona el Talmud Yerushalmi para estudiar Talmud Bavli, porque el Yerushalmi es aparentemente más sencillo y el Bavli es más profundo. Hoy, sin embargo, que el Bavli se estudia primero, no hay motivo para abstenerse de estudiar el Yerushalmi después del Bavli.

Según *Tosafot* (ídem), la única restricción en contra de cambiar *Guemarov* es si no entendimos el Bavli. No obstante, una vez que la persona entendió el Bavli, puede ciertamente avanzar al Yerushalmi.

**“Se vieron
obligados a
olvidar el estudio
de Bavel antes de
estudiar Torat Éretz
Israel”**
(Bava Metziá 85a)

**“¡Comencé
a estudiar
Yerushalmi y
no lo logré!”**

Una respuesta a esto se encuentra en *Sheelot Uteshuwot HaRambam* (cap. 437):

“No fue así en todas las generaciones, sino que sólo en los días de Raba y Rav Yosef, Abayé y Rava, que sufrieron persecuciones religiosas en Bavel”. Agrega las enseñanzas de Rabí Yirmíá sobre el versículo *“Bemajashakim hoshivani kemetéi olam, Él me hizo habitar en lugares oscuros, como quienes han muerto hace mucho”—este es el Talmud de Bavel*” (*Sanhedrin* 24a), una referencia a las épocas de persecución religiosa en Bavel.

¡Esto es algo que no escucharemos de boca de alguien que estudia Yerushalmi con las nuevas ediciones elucidadas!

Un lomed Torá acostumbrado a estudiar Bavli y que empieza a estudiar Yerushalmi no debería tener ningún problema en entender la mayor parte del texto. Se sabe que el Yerushalmi fue escrito en lashán klilá, un idioma resumido, y que el arameo que se hablaba en Éretz Israel difería ligeramente del de Bavel, pero la mayor parte de las diferencias en dialecto puede asimilarse rápidamente después de estudiar un pérek o dos. El principal desafío para dominar Yerushalmi es entender sus suguiyot. Además, si bien quien estudia Bavli casi no necesita cambiar girsaoth, hay girsaoth alternativas en el Yerushalmi.

Hoy, con las ediciones de reciente publicación, es incalculablemente más fácil estudiar y entender Talmud Yerushalmi. Además, Yerushalmi es más fácil de entender y estudiar de memoria dado que está redactado por piskaot, a diferencia del Bavli, que contiene muchas suguiyot largas y a menudo con numerosas aristas.

De hecho, la experiencia demuestra que una vez que el estudioso se acostumbra al texto y a la redacción, estudiar Yerushalmi con un comentario claro e integral es más fácil que estudiar Bavli.

*Je n'ai
même pas
fini d'étudier
le Talmud Bavli!*

Etudiez le Talmud Bavli et Yérouchalmi

« L'étude du Talmud de Jérusalem ajoute des aspects significatifs et permet de mieux comprendre le Talmud de Bavel, par l'ajout des propos des Tanaïm et Amoraïm qui débattent de la Souguia, le thème (voir Hachvaot Hababli). On est tenu d'étudier toutes les opinions, tout comme l'on étudie les opinions de Beth Chamaï et Beth Hillel, de Rabbi Méir et Rabbi Yéhouda. » (Hagaon Rav 'Haïm Kanievsky chlita, en discussion avec les Rabbanim de Darké Sim'ha).

Lettre historique

C'est une obligation sacrée pour chaque personne qui étudie la Torah d'étudier aussi le Talmud Yérouchalmi. Il est promis à toute personne qui étudie le Talmud de Jérusalem de grands bénéfices dans son étude.

Un individu qui mérite d'intégrer son étude du Talmud de Jérusalem à celui de Bavel et encourage d'autres à étudier le Talmud Yérouchalmi auront droit à une bénédiction particulière, à de grandes délivrances et à la réussite.

יב"ב

Le Talmud Yérouchalmi dans l'histoire

La vaste majorité des ouvrages composés par les Richonim et les A'haronim abondent de citations extraites du Talmud Yérouchalmi (voir Séfer Mafté'ah).

Le Talmud de Jérusalem a longtemps été considéré comme la Torah des grands maîtres du judaïsme, bien qu'au cours de l'histoire, de nombreux luminaires en Torah aient tenté d'introduire et d'ancrer l'étude du Talmud Yérouchalmi dans tout le Klal Israël - aussi bien parmi les Talmidé 'Hakhamim que le peuple. Leurs efforts n'ont pas été vains, mais il reste beaucoup à faire sur ce front. On sait en particulier que le 'Hafets 'Haïm aspirait à écrire un commentaire sur le Talmud de Jérusalem pour mettre son étude à la disposition de ceux qui étudient la Torah (Ha'hafets 'Haïm - 'Hayav Ouposal, vol. 1, p. 203)

Avantages du Talmud Yérouchalmi

**Hagaon Harav Chemouël Halévi Wosner,
Zatsal, auteur du Chévet Halévi :**

« J'assume l'entière responsabilité lorsque j'affirme que des parties substantielles de notre sainte Torah, de la Torah orale, ne se trouvent que dans le Talmud Yérouchalmi et nulle part ailleurs, y compris dans le Talmud Bavli. » (Ner Maaravi, chap. 8)

Etude intégrée = étude complète

Nous ne
tranchons
pas comme le
Talmud
Yérouchalmi

Renaissance
du Talmud de
Jérusalem dans
notre génération

Faux ! Il est vrai que lorsque le Talmud de Bavlî et celui de Yérouchalmi divergent, le Klal Israël tranche en fonction du Talmud de Bavel, celui-ci étant la dernière version écrite de la Torah Orale, et la Halakha suit toujours la dernière autorité (Rif et Roch, fin d'Erouvin). Mais dans de très nombreux domaines, les deux Guémaraot sont du même avis. Si l'on plonge dans les racines des débats halakhiques entre le Talmud de Bavel et de Jérusalem, on découvre que celles-ci se limitent uniquement à 10 % de la Guémara ! En pratique, la vaste majorité des Halakhot et coutumes telles qu'elles sont édictées dans le Choul'han Aroukh, les Richonim, les A'haronim et les décisionnaires au fil du temps, trouvent leur source dans le Talmud Yérouchalmi (Voir Halakhot dérivant du Talmud Yérouchalmi).

Renaissance d'un monde de Torah en Erets Israël

Le Talmud de Bavel n'inclut pas la Guémara sur le Séder Zé'raïm, et la source principale de toutes les Halakhot liées au premier Séder des six Sidré Michna est le Talmud de Jérusalem - la Torah d'Erets Israël. Le renouveau et la remarquable expansion du monde respectueux de la Torah en Erets Israël au fil des 150 dernières années a été un facteur déterminant du renouvellement de l'étude du Séder Zé'raïm du Talmud Yérouchalmi, qui clarifient les Halakhot des Mitsvot Hatlouyot Baarets, essentielles à la vie quotidienne en terre sainte.

Profusion de commentaires lumineux

Dans le passé, de nombreuses personnes aspiraient à étudier cette sphère ésotérique de la Torah, mais ont fini par baisser les bras par manque d'explications et de commentaires clairs et détaillés pour éclaircir la matière. Aujourd'hui, grâce à l'ajout d'un grand nombre de nouveaux commentaires qui élucident et étoffent le texte concis du Talmud Yérouchalmi, il est plus aisément accessible à toute personne qui étudie.

Décision des Guédolé Israël

Au mois de Tévet de l'an 5740, des multitudes de Juifs se sont rassemblés pour la sixième grande assemblée de l'Agoudat Israël. Lors de cette occasion mémorable, la Moétset Guédolé Hatorah (l'Assemblée des Sages de la Torah) a tenu compte de la proposition du Lev Sim'ha de Gour, zatsal, et s'est engagée à consacrer du temps à l'étude du Talmud de Jérusalem. Simultanément, ils ont créé un cycle de Daf Yomi sur le Talmud Yérouchalmi.

Le Rebbe de Bohush chlita se remémore que le jour du jeûne de Guédalia de l'an 5740, son grand-père, le saint Rebbe Rav Its'hak de Bohush, zatsal, l'a convoqué et lui a déclaré : « **Chaque jour, à Roch Hachana, le Ciel proclame de nouvelles idées de Torah qui descendront sur le monde cette année-là. Cette année, ils ont proclamé des idées éclaircissant l'étude du Talmud de Jérusalem.** » Le Rebbe lui a prescrit ensuite d'acheter une série du Talmud Yérouchalmi et il se mit immédiatement à l'étudier avec lui.

La Guéoula approche

Les illustres maîtres en Torah décédés ainsi que les grands Rabbanim actuels attestent que l'étude du Talmud de Jérusalem accélère la venue de la Rédemption finale.

Le Rav Yossef Haïm Zonnenfeld, zatsal, le légendaire Rav de Yérouchalaïm, tirait la leçon suivante de la Guématria (valeur numérique) du verset : « Tsiyon Bémichpat Tipadé Véchavé'ha Bitsédaka - Sion sera sauvée par la justice, et ses pénitents par la vertu. » (Yéchayahou 1:27).

ציון במשפט תפודה' = 1076 = 'תלמוד ירושלמי', 'ושביה בצדקה' = 524 = 'תלמוד בבלי'.

Il ajoutait que cette leçon de Guématria fait allusion au fait que lorsque l'étude de ces deux Guémaraot est répandue parmi le Klal Israël, alors Hachem enverra la Guéoula finale !

De même, lorsque le Rav de Brisk zatsal, entendit cette Guématria, il déclara : « Ceci a été dit avec esprit prophétique ! »

**« Il n'y a pas
de paix pour
celui qui passe de
Chass en Chass »**

(Haguiga 10a)

Deux ne forment qu'un

Rachi (ibid) explique que Rabbi Yo'hanan se réfère à un homme abandonnant le Talmud de Jérusalem pour étudier celui de Bavel, car le Talmud Yérouchalmi semble plus simple a priori, et celui de Bavel, plus profond. Or aujourd'hui, lorsqu'on étudie d'abord le Talmud Bavli, il n'y a aucune raison de s'abstenir d'étudier le Talmud Yérouchalmi après celui de Bavel.

D'après Tossefot (ibid), la seule condition pour changer de Guémarot intervient si on n'a pas compris le Talmud Bavli. Or, lorsque celui qui l'étudie a compris le Talmud de Bavel, il peut certainement passer au Talmud Yérouchalmi.

**« On les
contraignait à
oublier l'étude du
Talmud de Bavel avant
d'étudier la Torah
d'Erets Israël »** (Baba Métsia 85a).

**« J'ai commencé
le Talmud
Yérouchalmi
et je n'y
suis pas arrivé ! »**

Nous trouvons une réponse à cette affirmation dans Chéélot Outéchouvot HaRambam (chap. 437):

« Cela n'a pas été le cas de génération en génération, mais seulement à l'époque de Rava, de Rav Yossef et Abayé et Rava qui ont souffert de persécutions religieuses en Bavel. Mais par la suite, la Torah s'est renforcée à Bavel. » Il ajoute l'enseignement de Rav Yirmiya sur le verset « "Bémé'hachakhim Hochivani Kémété 'Olam - Il m'a relégué dans des régions ténébreuses comme les morts, endormis pour toujours." C'est le Talmud de Bavel » (Sanhédrin 24a), une référence aux périodes de persécution religieuse à Bavel.

C'est une phrase que vous n'entendrez pas dans la bouche d'un homme qui étudie le Talmud Yérouchalmi dans les nouvelles éditions lumineuses !

Un élève en Torah habitué à étudier le Talmud de Bavel et qui commence à étudier le Talmud Yérouchalmi ne devrait pas rencontrer de difficultés à comprendre la grande majorité du texte. On sait que le Talmud de Jérusalem a été écrit en Lachon Klila, un langage abrégé, et que l'araméen parlé en Erets Israël différerait légèrement de celui pratiqué à Bavel, mais la majorité des différences de dialecte sont rapidement assimilées après l'étude d'un ou deux chapitres.

Le défi principal pour maîtriser le Talmud Yérouchalmi se trouve dans la compréhension de ses Souguiot. De surcroît, lorsqu'on étudie le Talmud de Bavel, il est rare de devoir changer de version, mais il existe différentes versions du Talmud Yérouchalmi.

Aujourd'hui, avec les éditions nouvellement publiées, il est devenu infiniment plus facile d'étudier et de comprendre le Talmud de Jérusalem. De plus, le Talmud Yérouchalmi est à la fois plus facile à comprendre et à étudier par cœur puisqu'il est rédigé par Piskaot (paragraphes), contrairement au Talmud de Bavel qui contient de nombreuses Souguiyot longues et diversifiées.

En réalité, l'expérience prouve qu'une fois l'étudiant habitué au texte et à sa structure, l'étude du Talmud de Jérusalem avec un commentaire clair et détaillé est plus facile que l'étude du Talmud Bavli !

*I never
even finished
learning Bavli!*

Learn Bavli & Yerushalmi

“The study of Talmud Yerushalmi adds significant dimensions and understanding to the basic knowledge and understanding of Talmud Bavli, supplementing the words of the Tanna'im and Amora'im who discuss the *sugya* (see *Hashva'os HaBavli*). One must learn all the opinions, just as one studies the opinions of Beis Shammai and Beis Hillel, Rabbi Meir and Rabbi Yehuda.” (Hagaon Harav Chaim Kanievsky, shlit”a, in discussion with Darchei Simcha's rabbanim)

Historic Letter

It is a sacred obligation for every Torah learner to also learn Yerushalmi. Anyone who learns Yerushalmi is promised great benefits in his learning.

One who merits integrating his study of Yerushalmi and Bavli and facilitates others in learning Yerushalmi shall merit a special blessing, great salvations, and success.

י"א ת"א

Yerushalmi throughout History

The vast majority of sefarim authored by Rishonim and Achronim are replete with quotes from the Yerushalmi (see *Sefer Mafteach*).

Talmud Yerushalmi was long considered the Torah of *gedolei Yisrael*, albeit throughout history, many a Torah luminary sought to introduce and entrench the study of Talmud Yerushalmi in all of Klal Yisrael—among *talmidei chachamim* and laymen alike. Their efforts are not unrewarded, yet much work remains to be done on that front. It is known that the Chofetz Chaim, specifically, yearned to write a commentary on the Yerushalmi in order to avail its study to *lomdei Torah*. (*HaChofetz Chaim – Chayav UT'alo* Vol. 1, p. 203)

Advantages of the Yerushalmi

**Hagaon Harav Shmuel Halevi Vosner, zt”l,
author of the *Shevet Halevi*:**

“I take full accountability when I say that there are substantial sections of our holy Torah, in the Oral Torah, that are found only in the Yerushalmi and do not appear anywhere else, including the Bavli.” (*Ner Ma'aravi* Ch. 8)

Integrated Learning = Complete Learning

**We Don't
Pasken like
the Yerushalmi**

**A Revival
of the Talmud
Yerushalmi in
Our Generation**

Wrong! It is true that when the Bavli and Yerushalmi diverge, Klal Yisrael rules according to the Bavli, since the latter was the final written version of the Oral Torah, and halachah always follows the final authority (Ri"ף and Ro"sh, end of *Eiruvim*). However, there are many more realms in which the two *gemaros* concur.

One who delves to the roots of the halachic disputes between the Bavli and Yerushalmi will discover that the above transpire throughout only 10% of the *gemara*! Practically, the vast majority of halachos and customs as ruled in the *Shulchan Aruch*, Rishonim, Achronim and Poskim throughout the ages are sourced in the Yerushalmi. (See Halachos derived from Yerushalmi)

Rebirth of Torah Society in Eretz Yisrael

The Talmud Bavli does not include *gemara* on Seder Zera'im, and thus the primary source of all halachos pertaining to the first *sefer* of Shisha Sidrei Mishnah is the Talmud Yerushalmi—Toras Eretz Yisrael. The revival and stunning expansion of a Torah-observant society in Eretz Yisrael throughout the past 150 years has been a main contributing factor to the renewed study of Yerushalmi Seder Zera'im, which illuminates halachos of *mitzvos hateluyos ba'Aretz* that are essential to daily life in Eretz Hakodesh.

Profusion of Illuminated Commentaries

In the past, there were many who aspired to learn this esoteric realm of Torah, but ultimately despaired since they lacked clear, comprehensive commentaries and explanations to illuminate the material. Today, with the addition of many new commentaries that elucidate and expand upon the concise text of the Yerushalmi, it is more readily available to every learner.

Ruling of Gedolei Yisrael

In the month of Teves, 5740, multitudes gathered for the Sixth Knessia Gedolah of Agudath Yisrael. On that momentous occasion, the Moetzes Gedolei HaTorah heeded the proposal of the Lev Simcha of Gur, zy"א, and committed to dedicated time to the study of Talmud Yerushalmi. Simultaneously, they created a Daf Yomi cycle in Talmud Yerushalmi.

The Rebbe of Bohush, shlit"א, recounted that on Tzom Gedalya, 5740, his grandfather, the holy Rebbe Harav Yitzchak of Bohush, zy"א, summoned him and declared: **"Every year on Rosh Hashanah, Shamayim proclaims new Torah insights that will descend to the world that year. This year, they proclaimed insights that illuminate the study of Talmud Yerushalmi."** The Rebbe then instructed him to purchase a set of Talmud Yerushalmi and immediately set about learning it with him.

The Geulah is Drawing Near

Gedolei Yisrael, zt"l and yblch"t shlit"א, averred that learning Talmud Yerushalmi draws the final Redemption ever nearer.

Harav Yosef Chaim Sonnenfeld, zt"l, legendary Rav of Yerushalayim, taught the following lesson from the *gematria* of the *pasuk*, *"Tziyon b'mishpat tipadeh, v'shaveha b'tzedakah*, Tziyon shall be redeemed with justice, and its returnees with charity" (*Yeshaya* 1:27).

'ציון במשפט תפודה' = 1076 = 'תלמוד ירושלמי', ושבניה בצדקה' = 524 = 'תלמוד בבלי'.

He added that this lesson of *gematria* alludes that when the study of both *gemaros* is prevalent among Klal Yisrael, then Hashem will send the final *geulah*!

It is likewise told that when the Brisker Rav, zt"l, heard this *gematria*, he expressed, "This was said with *ruach hakodesh*!"

Two That Are One

**“There is no
peace for one
who passes from
Shas to Shas”**
(Chagigah 10a)

Rashi (ibid) states that Rabbi Yochanan was referring to one who abandons Talmud Yerushalmi to learn Talmud Bavli, because the Yerushalmi is seemingly simpler and Bavli more profound. Today, however, when Bavli is studied first, there is no reason to refrain from learning the Yerushalmi after the Bavli.

According to Tosfos (ibid) the only restriction to changing *gemaros* is if one did not understand the Bavli. However, once a learner has understood the Bavli, he may certainly progress to Yerushalmi.

**“They were
oppressed to forget
the learning of
Bavel prior to learning
Toras Eretz Yisrael”**
(Bava Metzia 85a)

**“I Started
Learning
Yerushalmi
and I Couldn’t
Do It!”**

A response to this is found in *Shailos U'Teshuvos HaRambam* (Ch. 437):

“It was not like this throughout all generations, but only in the days of Rava and Rav Yosef and Abaye and Rava who suffered religious persecution in Bavel. Yet afterward, Torah was strengthened in Bavel.” He adds Rabbi Yirmiya’s teachings on the verse, “*B’machashakim hoshivani kimeisei olam*, He has made me dwell in dark places as those who are long deceased”—this is the Talmud of Bavel” (*Sanhedrin* 24a), a reference to the periods of religious persecution in Bavel.

This is a line that you won’t hear from someone who learns Yerushalmi with the new illuminated editions!

A loomed Torah who is accustomed to learning Bavli and then begins learning Yerushalmi should have no trouble understanding the vast majority of text. It’s known that the Yerushalmi was written in lashon klilah, abridged language, and that the Aramaic spoken in Eretz Yisrael differed slightly from that in Bavel, yet the majority of differences in dialect are quickly assimilated after learning a perek of two. The main challenge in mastering Yerushalmi is understanding its sugyos. Furthermore, while one who learns Bavli rarely needs to switch girsas, there are alternate girsas in the Yerushalmi.

Today, with the newly-published editions, it has become infinitely easier to learn and understand Talmud Yerushalmi. Moreover, Yerushalmi is both easier to understand and learn by heart since it is written by piska’os, as opposed to the Bavli which contains many long, often multifaceted sugyos.

In fact, experience proves that once a learner grows accustomed to the text and pattern, learning Yerushalmi with a clear, comprehensive commentary is easier than learning Bavli!

